

วารสารสังคมศาสตร์และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

P-ISSN : 2651-1630 ปีที่ 5 ฉบับที่ 8 (สิงหาคม 2563)

E-ISSN : 2672-9040 Vol.5 No.8 (August 2020)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของ วัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และ นักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก วัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

✿ เจ้าของ

วัดวังตะวันตก

1343/5 ถนนราชดำเนิน ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

✿ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระราชปริยัติกวี, ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสือ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

✿ บรรณาธิการบริหาร

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

วัดวังตะวันตก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

✿ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมาภีรต, ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พอใจ สิงหนตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. อีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกตาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. จิตติมา ดำรงวัฒนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนะนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

❁ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาศกดิ์ดา สิริเมธี

เลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระมหาอภิรักษ์ นนทภาณี

ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

วัดหน้าพระบรมธาตุ

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

พระบุญญฤทธิ์ ภาทพจารี

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

❁ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

❁ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

❁ จัดรูปเล่ม

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

❁ พิมพ์ที่

หจก. กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, Fax : 075-446-676

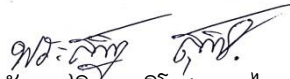
บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 8 ประจำปีพุทธศักราช 2563 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย จำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 30 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 28 เรื่อง ปัจจุบันวารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 5 ของการปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย(คงคาไหว), ดร.

บรรณาธิการ

บรรณาธิการ

(ก)

บทบรรณาธิการ

(จ)

บทความวิชาการ : Academic Article

พลวัตประชาธิปไตยยุคเปลี่ยนผ่านทางการเมืองของไทยภายใต้รัฐประหาร 1
2557

DEMOCRACY DYNAMICS OF THE THAI POLITICAL TRANSITION UNDER
THE COUP OF 2014

กุลชณิษฐ์ อติรุจโชติศิริ

ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ: ความสัมพันธ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น 16

COMMUNITY LOCAL STATE: LOCAL GOVERNMENT TO RELATIONSHIP
พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์

บทความวิจัย : Research Articles

การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัด 36
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี

DEVELOPMENT MODEL OF LEADERSHIP STYLES OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN THE DIGITALAGE UNDER THE JURISDICTION OF
THE OFFICE OF EDUCATION REGION 5, LOPBURI

พรรษรัตน์ พรหมินทร์ และปรีชา วิหคโต

วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา 54
ทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศน์
หลังนวยุค

LIVING TOGETHER AN ANALYSIS THE ADDITION BUILDS OF PUBLIC
MIND OF THE COUNCIL OF LEARNING ENHANCING AND LIFE SKILLS
DEVELOPMENT FOR CHAIYAPHUM CHILDREN AND YOUTHS FOLLOW
THE ARTFULNESS SEES AFTER POSTMODERN

พระมหาวิฑูรย์ สิริพิเมธี

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการปรับภาพลักษณ์ โดยใช้สมุนไพรในการเพิ่มมูลค่า ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน	67
THE DEVELOPMENT PRODUCT AND REBRANDING BY USING HERBAL FOR VALUE ADDED PRODUCTS OF COMMUNITY ENTERPRISE GROUPS BANTHI SUB DISTRICT MUANG LAMPUN LAMPHUN PROVINCE	
สุตาภรณ์ คงเกิด และจิรภัทร กิตติวรากุล	
ระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง	89
THE PARTICIPATION SYSTEM OF WASTE PRODUCTS INTEGRATION MANAGEMENT OF COMMUNITY IN THE CENTRAL AREA	
นภัทร์ แก้วนาค และสัมพันธ์ สุกใส	
ระบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า	105
THE SYSTEM OF PARTICIPATION FOR TRANSPARENCY OF THE THAI LOCAL GOVERNMENT IN THE NEXT DECADE	
จิตาภา เร่งมีศรีสุข, อภิษฎา ศรีเครือตอง และลัดดา แพรภักดิ์พิศุทธิ์	
การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)	123
APPLYING THE ROYAL SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY TO THE WAY OF LIFE OF THE BORDER PATROL POLICE (BPP.)	
ศรีปริยญา ฐูประจ่าง	
การจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน	141
WATERSHED COMMUNITY FOREST MANAGEMENT BY NETWORK MANAGEMENT IN NAN PROVINCE	
วันชัย แก้วแสน และกฤษณา ไวสำรวจ	

สารบัญ (ต่อ)

การปรับพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทาง อาญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ	160
COGNITIVE BEHAVIOR MODIFICATION OF CHILDREN AND ADOLESCENTS IN CRIMINAL JUVENILE DELINQUENCY BY BUDDHIST INTELLIGENCE IN YONISOMANASIKARA	
วิลาสินี วัฒนมงคล และพระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม	
ผลกระทบของกระแสเงินสดและคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีต่อการจัดการกำไรผ่าน รายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	175
THE IMPACT OF CASH FLOW AND AUDIT QUALITY AFFECTING PROFIT MANAGEMENT THROUGH ACCRUAL TRANSACTION OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND	
ยุวดี วงศ์แว่น้อย	
ปรอ จุม เรือง เพรง เขมร (ประดิษฐ์ประด่งไต่): ภาพแทนธรรมชาติ ในนิทานพื้นบ้านเขมร	196
PRAK CHUM RUENG PRENG KHMER: REPRESENTATION OF NATURE IN CAMBODIAN FOLKTALES	
วรรณะ สอน และราชันย์ นิลวรรณภา	
บุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0	211
ANTECEDENT INFLUENCING CONFIDENCE IN THE SUCCESS OF SMALL AND MEDIUM SIZED ENTERPRISES IN THE DIGITAL AGE OF THAILAND 4.0	
สนธยา แสงส่อง, ทวี แจ่มจำรัส และรุ่งรัตนา เจริญจิตต์	
กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของ กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย	227
THE CAREER DEVELOPMENT PROCESS OF TEACHERS INTO THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY (PLC) OF THOENG EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT NETWORK CHIANG RAI PROVINCE	
ชูชาติ แปลงล้วน	

สารบัญ (ต่อ)

ต้นทุนการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช	246
COST GRADUATED FOR PRODUCING STUDENT OF MAHACHULALONG KORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY NAKHON SI THAMMARAT CAMPUS	
บุญญาดา จงละเอียด, พระครูวิจิตรธรรมโชติ, พระมหาศักดิ์ดา สิริเมธี (ทหารเทศ), อภินันท์ คาทารพล, ทิพย์วรรณ จันทรา	
รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านดอนไชย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4	263
STRATEGIC MANAGEMENT MODEL FOR IMPROVING STUDENTS' ACHIEVEMENT OF BAN DON CHAI SCHOOL UNDER THE CHIANGRAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4	
อภิปราย โสภายิ่ง	
ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจัดหาเงินทุนของกิจการกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	278
THE RELATIONSHIP BETWEEN CAPABILITIES TO FINANCING ACTIVITIES AND PERFORMANCE OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND	
สมคิด พินิจ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์	
วาทกรรมนิเวศสำนึกในรวมเรื่องสั้นลาวร่วมสมัยเรื่อง “วิญญานสะอื้น”	297
ECOLOGICAL DISCOURSES IN CONTEMPORARY LAO SHORT STORIES "VINYAN SA-EUHN"	
ปิยกนิษฐ์ สาธารณ์ และราชันย์ นิลวรรณภา	
ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร : รถเมล์ NGV	316
TRANSPARENCY AND ACCOUNTABILITY OF THE CUSTOMS DEPARTMENT OF NGV BUSES	
จิรฐา ทิศกระโทก และกฤษณา ไวก่ำรวจ	
นโยบายและบทบาทการส่งเสริมสุขภาพขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในประเทศไทย	328
POLICY AND THE ROLL OF HEALTH ENHANCEMENT OF NON-GOVERNMENT PROFIT ORGANIZATION (NGOS) IN THAILAND	
เรืองวิทย์ วะวีระราช และกฤษณา ไวก่ำรวจ	

สารบัญ (ต่อ)

- รูปแบบยูเลิร์นนิ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนา 343**
ภาษาอังกฤษของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
U-LEARNING MODEL BASED ON CONNECTIVISM THEORY FOR ENGLISH
CONVERSATION SKILL DEVELOPMENT AMONG THE STUDENTS AT
RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY THANYABURI
สุจิตรา ยอดเสน่ห์หา, ณรงค์ สมพงษ์ และสาโรช โคภักษ์
- การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาชั้น 356**
พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
A DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM TO FUNDRAISING FOR
EDUCATION IN BASIC SCHOOL MINISTRY OF EDUCATION
พรเทพ โพธิ์พันธุ์, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ และเฉลย ภูมิพันธุ์
- แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพล 370**
ต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย
THE CAUSAL FACTOR MODEL OF QUALITY OF AFTER SALES SERVICE
THAT INFLUENCE ON CUSTOMER SATISFACTION OF MANUFACTURING
INDUSTRIAL IN THAILAND
อัยรินทร์ นันทธีรพัฒน์
- อิทธิพลของหลักธรรมในการปกครอง ขององค์การรัฐวิสาหกิจที่ได้รับรางวัล 390**
รัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมและมีรายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ
THE INFLUENCE OF BUDDHIST PRINCIPLES ON ORGANIZATIONAL
ADMINISTRATION OF THE STATE ENTERPRISE WHICH RECEIVED EXCELLENCE
MANAGEMENT AWARD AND HAVING THE NUMBER ONE INCOME IN THE
COUNTRY
ปรีชญ์ งามสมภาค และสันติธร ภูริภักดี
- รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียน 409**
มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
A MODEL OF STUDENT'S PARTICIPATION IN CLASSROOM MANAGEMENT
FOR SECONDARY SCHOOL IN NORTHEAST
อดุลย์เดช ศรีพิลา, สุจิน บุตรดีสุวรรณ และปรีดา ลำมะนา

สารบัญ (ต่อ)

ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี	425
ENGLISH LANGUAGE NEEDS OF OPERATIONAL EMPLOYEES IN CHONBURI INDUSTRIAL ESTATES	
กาญจนา จันทร์พราหมณ์	
พฤติกรรมการหาเสียงของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์: Facebook	437
CAMPAIGN BEHAVIOUR OF POLITICAL PARTIES ON SOCIAL MEDIA: FACEBOOK	
พงษ์มนัส ดือด	
การประยุกต์ใช้ปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาเพื่อการเผยแผ่หลักพุทธธรรมในสังคมยุคดิจิทัล	451
THE APPLICATION OF POSTMODERN PHILOSOPHY AND BUDDHIST PHILOSOPHY FOR PROPAGATING THE BUDDHIST TEACHING IN THE DIGITAL SOCIETY	
พระปลัดเมธี ปิยธมโม (หินใหม่), สมบูรณ์ บุญโท และสวัสด์ อโณทัย	
รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร	470
MODEL OF COMMUNITY NETWORK MANAGEMENT FOR FOOD SECURITY	
นฤมล คำอ่อน และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม	
แบบจำลองการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย	486
THE PARTICIPATION MODEL OF SOCIAL NETWORKS TO STRENGTH OF CHILD & YOUTH COUNCIL OF THAI SOCIAL	
นภัทร์ แก้วนาค และวาสนา มะลินิน	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	499

พลวัตประชาธิปไตยยุคเปลี่ยนผ่านทางการเมืองของไทย ภายใต้รัฐประหาร 2557*

DEMOCRACY DYNAMICS OF THE THAI POLITICAL TRANSITION UNDER THE COUP OF 2014

กุลชนิษฐ์ อติรุจโชติศิริ

Kunkhanit Adirutchotisiri

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University, Thailand

E-mail: kunkhanit12@gmail.com

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2556 - 2557 ของไทยส่งผลให้ทหารทำการรัฐประหาร ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ และทำหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรี ถือได้ว่าเป็นการแทรกแซงทางการเมืองของทหาร ทั้งที่กองทัพเป็นองค์กรทางสังคมที่เก่าแก่ที่สุดองค์กรหนึ่ง เกิดขึ้นจากความจำเป็นของชุมชนที่ต้องการปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของสมาชิกชุมชน จะเห็นได้ว่าบทบาทของทหารในสังคมไทยมีความสำคัญมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งนี้ หัวหน้า คสช. ได้ประกาศเปิดตัวเป็นนักการเมือง หลังจากที่เคยปฏิเสธไปแล้ว 9 ครั้ง อีกทั้ง เดินทางจัดประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรเดินสายพบนักการเมืองเจ้าของพื้นที่เดิม ตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2560 ท่ามกลางเสียงวิจารณ์จากฝ่ายการเมืองและนักวิชาการว่าเป็นการสร้างฐานเสียงปูทางสู่การเลือกตั้ง จนกระทั่ง พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เคยประกาศวันเลือกตั้งว่าจะเกิดขึ้นในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 และนี่คือครั้งแรกที่รัฐบาลอ้างเหตุผลทางพระราชประเพณี จากที่การเลื่อนเลือกตั้ง 4 ครั้งก่อนหน้านี้ มักอ้างเหตุการณ์ทางการเมืองและเหตุผลเทคนิคทางกฎหมาย จนกระทั่ง ประกาศยืนยันเป็นทางการอีกครั้ง ในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นวันขึ้นปีใหม่ทางการเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังของประชาชนจากการเลือกตั้ง ประการสำคัญต้องการให้เกิดการแก้ปัญหาปากท้องและหนี้สินของประชาชน นักการเมืองที่เสียสละเพื่อประชาชน มีคุณธรรม การบังคับใช้กฎหมายด้วยความเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ ราคาพืชผลทางการเกษตรสูงขึ้น กระจายโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

* Received 29 June 2020; Revised 18 August 2020; Accepted 18 August 2020

คำสำคัญ: พลวัต, ประชาธิปไตย, การเมือง, รัฐประหาร

Abstract

From the situation of political conflicts that occurred during the period of 2013 - 2014 of Thailand, resulting in the military conducting a coup on 22 May 2014 by the National Council for Peace and Order (NCPO) by General Prayut Chan-ocha is the leader of the group and served as prime minister. Regarded as military political intervention despite the military being one of the oldest social organizations It arises from the necessity of communities that want to protect the lives and property of community members. It can be seen that the role of the military in Thai society has been important for a long time. The head of the NCPO announced to be a politician after having been rejected 9 times, and continued to organize a cabinet meeting to meet with politicians, owners of the same area Since mid-2017, amid criticism from political parties and academics, it was the construction of a sounding paved the way for the election until General Prayut Chan-ocha had announced the election date that will take place on February 24, 2019 The first government claimed the royal tradition from the postponement of the previous four elections often citing political events and legal technical reasons. Until officially announced again on March 24, 2019, which is the day that destined Thai politics under democracy With the King as Head of State.

However, the expectations of the people from the election, importantly the need to solve the problems of the mouth and the debt of the people. Politicians who sacrifice for the people are morally enforcing laws with equality, not discriminate. Higher agricultural crop prices. Distribute opportunities for everyone to access equal and equal quality education.

Keywords: Dynamics, Democracy, Politics, Coup

บทนำ

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของหลายประเทศในโลกได้เคลื่อนตัวเข้าสู่ประชาธิปไตย จนทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยการนำของคณะราษฎรในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 (พฤษภาคม ค.ศ. 1932) ระบอบประชาธิปไตย

(Democracy) เป็นระบบการปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ โดยรูปการปกครองที่ยึดถืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (วิชัย ตันศิริ, 2548) ลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตย สามารถพิจารณาได้จาก รัฐบาล การเลือกตั้งและการปกครองโดยเสียงข้างมาก ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักหรือเป็นกติกาที่กำหนดแนวทางสำหรับการที่รัฐจะใช้อำนาจปกครองประชาชน และมีหลักการจัดระเบียบการปกครองแต่รัฐธรรมนูญก็ไม่ใช่เครื่องหมายแสดงความเป็นประชาธิปไตย เพราะประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการก็มีรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันการที่จะพิจารณาว่าประเทศใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ จึงต้องดูว่ารัฐธรรมนูญของประเทศนั้นได้ให้กระบวนการประชาธิปไตยซึ่งประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือไม่ โดยพิจารณาจากกระบวนการดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยลักษณะของรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตย อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) อดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1909-1865) ได้ให้นิยามประชาธิปไตยในการกล่าวสุนทรพจน์ ณ เมืองเกตต์สเบิร์กหรือ “เกตต์สเบิร์ก” ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย ในวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1863 ว่า คือ “รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (Copeland, L. & Lamm, L., 1985) การที่รัฐบาลใดจะได้รับการยอมรับว่าเป็นประชาธิปไตยจะต้องมีลักษณะครบทั้ง 3 ประการ กล่าวคือ 1) รัฐบาลของประชาชน หมายถึง รัฐบาลจะต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน 2) รัฐบาลโดยประชาชน หมายถึง ประชาชนหรือพลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นผู้ปกครองได้ ถ้าหากได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และ 3) รัฐบาลเพื่อประชาชน หมายถึง รัฐบาลจะต้องมีจุดประสงค์เพื่อความผาสุกของประชาชน และจะต้องมีการกำหนดวาระในการดำรงตำแหน่ง เช่น ทุก 4 ปี ฯลฯ เพื่อจะได้เป็นหลักประกันว่าผู้ปกครองจะต้องปกครองเพื่อประชาชน

2. การเลือกตั้ง ซึ่ง ธาณินทร์ กรัยวิเชียร อดีตนายกรัฐมนตรีของไทยได้กล่าวว่าการเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนได้เลือกบุคคลหนึ่งจากบุคคลหลาย ๆ บุคคลหรือจากบัญชีรายชื่อหนึ่งหรือหลายบัญชี เพื่อให้เข้าไปมีส่วนมีเสียงในคณะบริหารราชการแผ่นดิน (ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, 2520) ในทำนองเดียวกับ วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น ที่ได้ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่าการเลือกตั้ง หมายถึง การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลาย ๆ คน หรือจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน ความหมายเช่นนี้เห็นได้ว่าได้จำแนกประเภทของการเลือกตั้งและแบ่งปรัชญาแนวคิดการเลือกตั้งไว้ในตัว (วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น, 2524)

3. การปกครองโดยเสียงข้างมาก ซึ่ง เดโซ สวานานนท์ ได้กล่าวถึงการปกครองโดยเสียงข้างมาก ในพจนานุกรมศัพท์การเมืองว่า เป็นคะแนนเสียงที่สมาชิกใช้ลงมติ ที่มีมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด (เดโซ สวานานนท์, 2537)

4. หลักการวิถีชีวิตประชาธิปไตยลักษณะสำคัญของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้ดังนี้ (ดนัย ไชยโยธา, 2548)

4.1 เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคลโดยไม่ศรัทธาบุคคลใดถึงขั้นบุชนิยบุคคล (แต่ก็ต้องกตัญญูต่อญาติผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ) จะต้องไม่เคร่งครัดเรื่องระบบอาวุโส (แต่ก็ต้องให้ความเคารพผู้อาวุโส) ประชาธิปไตยจะดำเนินไปได้ด้วยดีก็ต่อเมื่อมีการรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย

4.2 รู้จักการประนีประนอม คือ ยอมรับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้วยสันติวิธีไม่นิยมความรุนแรง ต้องรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นไม่ยึดมั่นหรือตั้งต้นแต่ความคิดเห็นของตนเองโดยไม่ยอมผ่อนปรนแก้ไข และต้องยอมเปลี่ยนแปลงแก้ไขความคิดเห็นของตนเองเมื่อผู้อื่นมีความคิดเห็นที่ดีกว่า

4.3 มีระเบียบวินัย คือ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอและช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์โดยไม่ยอมให้ผู้ใดมาละเมิดตามอำเภอใจ แต่ถ้ามีความรู้สึกว่ากฎหมายที่ใช้อยู่ไม่เป็นธรรม ก็ต้องหาทางเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายนั้นมิใช่ฝ่าฝืนหรือไม่ยอมรับ

4.4 มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมว่าตนเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของคนทุกคนโดยสำนึกว่าการที่ตนได้รับการศึกษาสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพและดำรงชีวิตอยู่ได้ก็เพราะสังคมอันเป็นส่วนรวมของทุกคน ดังนั้นจึงต้องมีหน้าที่ทำประโยชน์ให้เป็นการตอบแทน

จากเนื้อหาที่กล่าวถึงในเบื้องต้น เราจะเห็นได้ว่า แก่นแท้หรือเนื้อหาสาระหลักของประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองแบบหนึ่งที่มีการบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมืองผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนด้วยตนเองหรือผ่านผู้แทนที่เลือกไปใช้อำนาจแทนก็ได้ เพื่อเป็นการจัดสรรปันส่วนแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าให้กับคนสังคมอย่างทั่วถึง

บริบทพลวัตทางการเมืองการปกครองในสังคมไทย

บริบทพลวัตของการเมืองไทยขึ้นอยู่กับส่วนประกอบของสังคมและการเมืองไทย 4 ส่วน คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ ข้าราชการทหาร และพลเรือน ชนชั้นกลางในกรุงเทพและเมืองใหญ่ ซึ่งสามารถต่อรองได้ในระบบเศรษฐกิจแบบตลาด และประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทซึ่งเข้าถึงทรัพยากรได้ยาก และไม่มีอำนาจต่อรองในระบบเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของ 4 ส่วน นี้เอง ที่ก่อให้เกิดพลวัตทางการเมืองสังคม ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งก่อให้เกิดรัฐบาล และทำลายรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยหากไม่เข้าใจ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจดังกล่าวนี้ ก็ไม่สามารถเข้าใจ “พลวัต” ของการเมืองไทยได้สถาบันพระมหากษัตริย์พระมหากษัตริย์ไทย ทรงเป็นเสาเอกแห่งการเมืองการปกครองไทยมาช้านานนับพันปี

นักประวัติศาสตร์ไทยและเทศเห็นพ้องกันว่า การปกครองในอดีตของไทยเป็น สมบูรณาญาสิทธิราชย์แต่เพียงในนาม เพราะมหากษัตริย์น้อยพระองค์ที่จะมีพระราชอำนาจ สูงสุดล้นพ้นจริง ส่วนใหญ่พระราชอำนาจ นั้นถูก “ตรวจสอบ” “แข่งขัน” และ “แย้งชิง” โดยขุนนางซึ่งโดยทฤษฎีแล้วเป็นเพียง “ข้าทูลละอองธุลีพระบาท” แต่ในความเป็นจริงได้สะสม ความมั่งคั่งและกำลังคน จนมีการแย่งชิงราชสมบัติมาหลายครั้งตลอดประวัติศาสตร์อัน ยาวนาน ดังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เคยทรงพระราชนิพนธ์ว่า ขุนนางเมืองสยามตั้งพระเจ้าแผ่นดินมาเสียมากต่อมาก แม้กระทั่ง การเปลี่ยนแปลงการ ปกครองมาเป็นระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ. 2475 (1932) ก็มีผู้ วิเคราะห์ว่า เป็นการ “ผลัดเปลี่ยนพระราชอำนาจ” มาจากพระมหากษัตริย์ โดยข้าราชการ ทหารและพลเรือน ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับพระราชทานทุนการศึกษาไปเรียนต่อต่างประเทศ ผู้ที่ ศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยต่างรู้ดีว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 - 2500 (1957) อันเป็นช่วง รัชกาลที่ 7 รัชกาลที่ 8 และต้นรัชกาลที่ 9 รัฐบาลซึ่งมีผู้นำที่เปลี่ยนแปลง การปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 ทั้งรัฐบาลทหารและพลเรือน ได้ปฏิบัติในลักษณะที่ให้เห็นว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศในเชิงสัญลักษณ์ ความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์กลับมาเป็นเสาหลักของการปกครองไทยอีก เกิดขึ้นจากปัจจัย อย่างน้อย 3 ประการ คือ ประการแรก เมื่อมีการยึดอำนาจรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในปี พ.ศ. 2500 โดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นั้น เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างจากรัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่ปฏิบัติต่อพระมหากษัตริย์ในฐานะสัญลักษณ์ ภายหลังการยึดอำนาจ หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงได้นำประกาศพระบรมราชโองการ ซึ่งประกาศให้ข้าราชการและ ประชาชนอยู่ในความสงบ และให้ความร่วมมือคณะปฏิวัติในการแก้ไขปัญหของประเทศขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป การกระทำนี้ เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทยและเป็นบรรทัดฐานในเวลาต่อมาให้คณะรักษาความ สงบเรียบร้อยแห่งชาติ (NPCK) ที่ยึดอำนาจเมื่อปี พ.ศ. 2534 (1991) และคณะปฏิรูปการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเมื่อปี พ.ศ. 2549 (2006) ได้ยึดเป็นแบบอย่างทำตามต่อมา (วรศักดิ์ อรรณณ, 2554)

บทเรียนรัฐประหารก่อน 2557

โดยพื้นฐานยุทธศาสตร์การสืบทอดอำนาจบริหารของคณะรัฐประหารตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมามีอย่างน้อยสี่ตัวแบบ ตัวแบบแรกคือ “รัฐสร้างพรรค” หรือ การจัดตั้ง พรรคการเมืองของตนเองและใช้อำนาจรัฐสนับสนุนเพื่อสร้างชัยชนะในการเลือกตั้ง ตัวแบบที่ สองคือ “รัฐตั้งพวกให้อำนาจเต็ม” หรือการไม่จัดตั้งพรรคการเมืองของตนเอง หากแต่ สนับสนุนพรรคตัวแทนหรือนอมินี และกำหนดให้ สว.ที่มาจากการแต่งตั้งมีอำนาจเลือก นายกรัฐมนตรีและลงมติไว้วางใจรัฐบาลได้ ตัวแบบที่สองอาจเรียกว่าเป็นประชาธิปไตยแบบ

ไทย ๆ ตัวแบบที่สาม คือ “รัฐหุ่นพรวค” ซึ่งกรณีนี้ คณะรัฐประหารไม่ตั้งพรรคโดยตรง แต่จะให้ตัวแทนไปจัดตั้งพรรคและรวบรวมให้กลายเป็นเสียงส่วนใหญ่ และตัวแบบที่สี่ “รัฐตั้งพวกให้มีอำนาจบางส่วน” หรือ อาจเรียกว่าเป็น ประชาธิปไตยแบบไทยนิยมก็ได้

ตัวแบบ “รัฐสร้างพรรค” หรือ การที่คณะรัฐประหารจัดตั้งพรรคการเมืองของตนเอง ปรากฏชัดในยุค จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร แต่ดูเหมือนว่าประสิทธิผลของตัวแบบนี้มีค่อนข้างต่ำ ดังหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2500 คณะรัฐประหารใช้ตัวแบบนี้ในการสืบทอดอำนาจเพียงไม่ถึงปี จอมพลสฤษดิ์ ก็ได้ก่อการรัฐประหารซ้ำ และหันไปใช้การปกครองโดยระบอบเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จแทน และอีกสิบกว่าปีหรือ พ.ศ. 2512 จอมพลถนอม กิตติขจร ก็ใช้ตัวแบบนี้อีก คราวนี้ใช้ประมาณสองปี ในที่สุดก็ตัดสินใจรัฐประหารตนเองเหมือนกันในปี พ.ศ. 2514 และหันไปใช้ระบอบเผด็จการตามเดิม แต่คราวนี้ระบอบเผด็จการที่เคยใช้อย่างต่อเนื่องยาวนานในยุคก่อนหน้านี้ ก็ไร้ประสิทธิผลในการรักษาอำนาจ และจบลงด้วยการที่ประชาชนลุกขึ้นมาขับไล่ และจอมพลถนอม ต้องถูกเนรเทศจากประเทศไทย

ความไร้ประสิทธิผลของตัวแบบ “รัฐสร้างพรรค” ในการเป็นเครื่องมือสืบทอดอำนาจ ทำให้คณะรัฐประหารในยุคต่อมาจึงไม่เลือกใช้ตัวแบบนี้อีกต่อไป แต่ได้ทำการปรับปรุงแนวทางให้ต่างจากเดิมเป็นตัวแบบ “รัฐตั้งพวกให้มีอำนาจเต็ม” ลักษณะของตัวแบบนี้คือ แทนที่คณะรัฐประหารจะจัดตั้งพรรคการเมืองเอง ก็หันไปให้เครือข่ายที่เป็นนักการเมืองจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเพื่อเป็นฐานข้างหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ใช้การแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรี และลงมติไว้วางใจรัฐบาลได้ขึ้นมาเป็นฐานอีกข้างหนึ่ง ตัวแบบนี้เริ่มใช้อย่างเป็นรูปธรรมหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ซึ่งกำหนดบทเฉพาะกาลให้ สว. มีอำนาจการเลือกนายกรัฐมนตรีได้จนถึงปี พ.ศ. 2526 หลังจากบทเฉพาะกาลหมดอายุ แม้ว่าผู้นำทหารบางกลุ่มในขณะนั้นพยายามเคลื่อนไหวให้ต่ออายุบทเฉพาะกาลนี้ เพื่อจะได้สืบทอดอำนาจต่อไป แต่ทว่าถูกคัดค้านต่อต้านจากสังคม จนประสบความสำเร็จล้มไป (พิชาย รัตนดิolk ฌ ฎุเกิต, 2561)

สถานการณ์ความขัดแย้งสู่การรัฐประหาร 2557

เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2556 - 2557 ของไทยได้ทำให้ทหารสามารถก้าวเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง โดยวิกฤตการณ์ทางการเมืองได้ส่งผลไปให้ทหารทำการรัฐประหาร ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ นับเป็นรัฐประหารครั้งที่ 13 ในประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ออกประกาศในการทำรัฐประหารครั้งนี้ว่า “ตามสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑลและพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศในหลายพื้นที่ เป็นผลให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์เสียชีวิตได้รับบาดเจ็บและเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอย่างต่อเนื่อง และเหตุการณ์ดังกล่าวมี

แนวโน้มขยายตัว จนอาจเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยรวม นั้นเพื่อให้สถานการณ์ดังกล่าวกลับเข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็ว ประชาชนในชาติเกิดความรักความสามัคคีเช่นเดียวกับห้วงที่ผ่านมา ตลอดจนเพื่อเป็นการปฏิรูปโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความชอบธรรมกับทุกพวก ทุกฝ่าย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย กองทัพบก กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงมีความจำเป็นต้องเข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศตั้งแต่วันที่ 22 เดือนพฤษภาคม พุทธศักราช 2557 เวลา 16.30 เป็นต้นไป” (คณะรักษาความสงบสุขแห่งชาติ, 2557)

สาเหตุปัจจัยที่ทำให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อ้างถึงความชอบธรรมที่ต้องทำการรัฐประหารเนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น ได้เกิดการประท้วงต่อต้านรัฐบาลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) การประท้วงมีสาเหตุจากร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ซึ่งเป็นการนิรโทษกรรมความผิดของนักการเมืองย้อนหลังไปถึงปี พ.ศ. 2547 โดยถูกหลายฝ่ายคัดค้าน ฝ่ายหนึ่งมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้นำ และอีกฝ่ายหนึ่งคือแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และคนเสื้อแดงบางส่วน การประท้วงต่อต้านรัฐบาลในเรื่องร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ นั้นเริ่มจะบานปลายความขัดแย้งทางการเมืองได้เกิดขึ้นได้นำไปสู่ความรุนแรงและนอกจากนี้การประท้วงที่ยืดเยื้อก็ได้สร้างความเสียหายให้แก่ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทย จนในท้ายที่สุดทหารได้ก้าวเข้ามาทำการรัฐประหารเพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น (ประภาพร สีหา, 2560)

จากสาเหตุหลักๆ เพื่อสร้างความชอบธรรมในการรัฐประหารของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในการทำการรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 และสภาพเหตุการณ์ทั่วไปทางการเมืองในห้วงระยะเวลานั้น เหมือนกับการเกิดรัฐประหารยึดอำนาจทางการเมืองแทบทุกครั้งที่กองทัพมักจะอ้างเงื่อนไขและสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเป็นเหตุผลในการแทรกแซงทางการเมืองของสถาบันทหาร

จนกระทั่งรัฐประหารครั้งล่าสุดในประเทศไทย พ.ศ. 2557 เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 16.30 น. โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ รัฐประหารโค่นรัฐบาลรักษาการนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล นับเป็นรัฐประหารครั้งที่ 13 ในประวัติศาสตร์ไทย รัฐประหารดังกล่าวเกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์การเมืองซึ่งเริ่มเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2556 เพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ให้นายทักษิณ ชินวัตร นักโทษหนีคดี ซึ่งเป็นเหตุให้พลเมืองในเมืองแบ่งเป็นสองข้างและก่อม็อบ ทำให้ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้าระงับสถานการณ์ความขัดแย้งเพื่อให้ประเทศเดินหน้าต่อไปได้

ก่อนหน้านั้นสองวัน คือ วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ 3.00 น. กองทัพบก ตั้งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (กอ.รส.) และให้ยกเลิกศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (ศอ.รส.) ที่รัฐบาลยังลักษณะตั้งขึ้น กอ.รส. ใช้วิธีการปิดควบคุมสื่อ ตรวจพิจารณาเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต และจัดประชุมเพื่อหาทางออกวิกฤตการณ์การเมืองของประเทศ แต่การประชุมไม่เป็นผล จึงเป็นข้ออ้างรัฐประหารครั้งนี้

หลังรัฐประหาร มีประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลงยกเว้นหมวด 2 คณะรัฐมนตรีรักษาการหมดอำนาจ ตลอดจนให้ยุบวุฒิสภา จนเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งให้มีสถานะติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา วันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2557 สภาฯ มีมติเลือกพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี

หลายประเทศประณามรัฐประหารครั้งนี้ รวมทั้งมีการกดดันต่าง ๆ เช่น ลดกิจกรรมทางทหารและลดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บางประเทศวางตัวเป็นกลาง แต่คนไทยจำนวนหนึ่งแสดงความยินดี โดยมองว่าเป็นทางออกของวิกฤตการณ์การเมือง แต่ก็มีคนไทยอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วย เนื่องจากไม่เป็นไปตามวิถีประชาธิปไตย (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2557)

จากการประเมินภาพรวมในสถานการณ์ปัจจุบันจากการรัฐประหารเราจะเห็นได้ว่าการตัดสินใจเลือกจุดยืนทางยุทธศาสตร์ของคณะ คสช. โดยการนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ตามมาแตกต่างกัน เพราะในประวัติศาสตร์การเมืองไทย เมื่อมีการรัฐประหารแล้ว โดยส่วนมากคณะผู้ก่อการรัฐประหารมีแนวโน้มเลือกยุทธศาสตร์การสืบทอดอำนาจทางการบริหารเป็นยุทธศาสตร์หลัก โดยอาจมียุทธวิธีที่แตกต่างกันออกไป ทว่าในยุคสมัยแห่งปัจจุบัน ก่อให้เกิดคำถามว่า ยุทธศาสตร์การสืบทอดอำนาจทางการบริหารยังมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ โดยอาศัยการบริหารประเทศในรอบห้าปีที่ผ่านมา

รัฐธรรมนูญใหม่ภายใต้คณะ คสช.

สำหรับประเทศที่มีรัฐธรรมนูญมาแล้ว 19 ฉบับในเวลาไม่ถึงหนึ่งศตวรรษ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 จึงอาจไม่ใช่เรื่องที่น่าสนใจมากนัก อีกทั้งความเมินเฉยต่อการทำรัฐประหาร และการเขียนรัฐธรรมนูญซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทำให้ชาวต่างชาติมองรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นเรื่องจริงจังได้ยาก

แต่รัฐบาลทหาร ซึ่งปกครองประเทศไทยมาตั้งแต่หลังการทำรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2557 ให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างยิ่ง

หลังจากการยึดอำนาจ คณะนายพลผู้ยึดอำนาจได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะปฏิรูปประเทศ ในรูปแบบที่พวกเขาเรียกว่า ต้องไม่ทำให้กลับไปก่อรัฐประหารอีก ซึ่งพวกเขากล่าวว่า

การก่อการรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 ไม่ได้แก้ปัญหาย่างถาวร ดังนั้นหลังการยึดอำนาจปี พ.ศ. 2557 ต้องจัดการให้ถูกต้อง ครบถ้วน

ความพยายามร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก ต้องล้มเหลวเมื่อปี พ.ศ. 2558 หลังจากรัฐบาลทหารถอนร่างรัฐธรรมนูญที่สั่งให้ทำขึ้น เนื่องจากเกรงว่า จะไม่ได้รับเสียงสนับสนุนมากพอในการทำประชามติ อย่างที่ได้ให้สัญญาเอาไว้กับประชาชน

ร่างรัฐธรรมนูญที่ปรับแก้แล้วจะผ่านความเห็นชอบจากประชาชน ด้วยการออกกฎหมายห้ามรณรงค์ทุกรูปแบบ เพื่อให้สาธารณชนมีความเข้าใจเนื้อหาในรัฐธรรมนูญน้อยที่สุด และยังใช้วิธีชูด้วยว่า ทางเลือกเดียวที่มันนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือการขยายเวลาให้ทหารอยู่ในอำนาจต่อไป

แต่แม้ว่าจะผ่านการลงประชามติแล้ว เนื้อหาในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง ภายใต้ข้อสั่งเกตพระราชทาน ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ซึ่งทรงขึ้นสืบราชบัลลังก์ หลังพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 โดยพระราชประสงค์ครั้งนี้ เป็นเรื่องที่เหนือความคาดหมาย ส่วนเนื้อหาที่เปลี่ยนไป เป็นเรื่องพระราชอำนาจในระเบียบการที่สำคัญ เช่น เรื่องการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้

พิธีลงพระปรมาภิไธยและพระราชทาน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จัดอย่างยิ่งใหญ่ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญในเชิงประวัติศาสตร์การเมืองไทย เป็น อาคารรัฐสภาแห่งแรกของประเทศ หลังสิ้นสุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในปี 2475 และพระราชพิธีนี้ จัดขึ้นตรงกับวันจักรี ซึ่งเป็นวันฉลองครบรอบ 235 ปี ของราชวงศ์ปัจจุบัน

พิธีเฉลิมฉลองนี้ ทางสำนักพระราชวังได้สั่งให้มีการยิงปืนสลุต 21 นัด รวมถึงให้พระสงฆ์ตามวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เจริญภาวนาด้วย

ทว่า ในการพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 โดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จัดขึ้นอย่างเรียบง่ายเพียงไม่กี่วันหลังการลงประชามติ นักวิเคราะห์ห่มองว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร จะทรงมีพระราชประสงค์ให้ จัดพิธีใหญ่เช่นนี้ เพื่อให้สาธารณชนชาวไทย ตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กับช่วงของการเริ่มครองสิริราชสมบัติ (โงนาธาน เฮด, 2560)

หากย้อนไปเมื่อปี พ.ศ. 2557 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ระบุไว้ในแถลงการณ์ถึงเหตุการณ์การเข้ายึดอำนาจว่า มาจากสถานการณ์รุนแรงที่มีแนวโน้มขยายตัว เนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองในหลายพื้นที่ จึงต้องการนำประเทศเข้าสู่สภาวะปกติ และเพื่อให้ประชาชนกลับมารักและสามัคคีกัน รวมทั้งเริ่มการปฏิรูปโครงสร้างการเมือง เศรษฐกิจสังคม เพื่อให้เกิดความชอบธรรมกับทุกฝ่าย แต่สิ่งที่ปรากฏคือ คสช. มักอาศัยอำนาจในฐานะ

รัฐาธิปัตย์ ควบคุมสั่งการแก้ไข “อุปสรรค” ในการบริหารประเทศ ผ่านการออกประกาศและคำสั่งหัวหน้า คสช. รวมถึงใช้อำนาจพิเศษ ตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวปี พ.ศ. 2557 กรุยกทางปฏิรูปตามแบบที่ คสช. วาดฝันไว้ตามคติพจน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ทว่า ราคาที่ต้องเสียไปคือ สิทธิเสรีภาพของประชาชนที่หายไปพร้อม ๆ กับงบประมาณมหาศาล

หลังผ่านร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2560 สิ่งทีหัวหน้า คสช. พยายามชูนโยบายเด่น คือ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และการปฏิรูปประเทศ และไม่ล้มสรวรหาถ้อยคำมาเป็นจุดขาย ไม่ว่าจะเป็น “ประเทศไทย 4.0” “ประชารัฐ” และ “ไทยนิยมยั่งยืน”

หลังบริหารประเทศมาแล้ว 4 ปีและเลื่อนการเลือกตั้งมาแล้ว 5 ครั้ง หัวหน้า คสช. ก็ประกาศเปิดตัวเป็น “นักการเมือง” หลังจากที่เคยปฏิเสธไปแล้ว 9 ครั้ง พล.อ.ประยุทธ์ เดินทางจัดประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรเดินสายพบนักการเมืองเจ้าของพื้นที่เดิม ตั้งแต่กลางปี 2560 ท่ามกลางเสียงวิจารณ์จากฝ่ายการเมืองและนักวิชาการว่าเป็นการสร้างฐานเสียงปูทางสู่การเลือกตั้ง แต่ พล.อ. สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ออกมาปฏิเสธหลายครั้ง (ปีปีซี, 2561)

บทบาทนักการเมืองกับความคาดหวังของประชาชนหลังการเลือกตั้ง

ภายหลังมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. และ พ.ร.บ. ว่าด้วยการได้มาซึ่ง ส.ว. รองนายกรัฐมนตรี ทั้ง พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ นายวิษณุ เครืองาม และเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ต่างออกมายืนยันว่าวันเลือกตั้งยังเป็นกำหนดเดิม 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ซึ่ง พ.ต.อ. จรุงวิทย์ ภุมมา เลขาธิการ กกต. แถลงในวันนั้นว่า เจ็อนเวลาการเลือกตั้งจะเริ่มนับ 150 วัน นับตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม ดังนั้น กรอบเวลาของวันจัดเลือกตั้งจะอยู่ระหว่างวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2561 ไปจนถึงวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2562

เลขาธิการ กกต. ระบุว่า กกต. ยังยึดตุ้กตาจัดเลือกตั้งในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 เพราะเป็นช่วงเวลาที่สำคัญงาน กกต. สามารถจัดขั้นตอนต่าง ๆ ได้ เนื่องจากมีหน่วยเลือกตั้งถึง 90,000 หน่วยทั่วประเทศที่ต้องเตรียมความพร้อม

ก่อนหน้านี้ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เคยประกาศวันเลือกตั้งว่าจะเกิดขึ้นในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

ด้าน พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กล่าวถึงกรณีราชกิจจานุเบกษา เพิ่งเผยแพร่พระราชโองการโปรดเกล้าฯ พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. และ พ.ร.บ. ว่าด้วยการได้มาซึ่ง ส.ว. ว่ายังไม่ตอบ

รายละเอียดเรื่องการคลายล็อกพรรคการเมือง ต้องรอให้ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้า คสช. นัดประชุมก่อน

ส่วนกำหนดวันเลือกตั้ง พล.อ.ประยุทธ์ ได้ระบุว่ายืนยันมาหลายครั้งแล้วว่าเกิดขึ้นภายในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 อย่างแน่นอน

เช่นเดียวกับ นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ที่ตอบผู้สื่อข่าวว่ากรอบเวลาเลือกตั้งขณะนี้ยังเป็นวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 "ขณะนี้ยังไม่มีใครพูดเป็นอย่างอื่น" ก่อนระบุถึง กรณีที่ฝ่ายการเมืองเคยออกมาวิจารณ์ว่ากรอบเวลาหาเสียงเลือกตั้งครั้งนี้ย่อเกินไป นายวิษณุ กล่าวว่า "กรอบเวลาหาเสียงครั้งนี้ถือว่านานที่สุดที่เคยมีในประเทศไทย"

นายวิษณุ อธิบายว่า แม้ก่อนหน้านี้ที่ประเทศไทยกำหนดให้เลือกตั้งภายใน 90 วันหลังยุบสภา แต่ต้องรอเงื่อนไขเวลาการออก พ.ร.ฎ. การเลือกตั้ง และกระบวนการรับสมัครไปจนถึงหาเสียง จึงทำให้แม้ฟังดูเหมือนจะนาน แต่ยังไม่สามารถเลือกได้ อย่างไรก็ตาม ในระหว่างกรอบเวลา 90 วัน ก่อนที่ พ.ร.ป. ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. จะมีผลบังคับใช้พรรคการเมืองยังไม่สามารถทำกิจกรรมตามกฎหมายดังกล่าวได้ จะต้องรอให้มีคำสั่ง คสช.ที่จะออกมาเพื่อคลายล็อกให้ทำกิจกรรมบางอย่างก่อน

ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นหน่วยงานสำคัญตามกฎหมายในการตราพระราชกฤษฎีกา (พ.ร.ฎ.) ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส.

เมื่อวันที่ 12 กันยายน เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษาเผยแพร่พระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (พ.ร.บ.) สองฉบับสุดท้ายลงราชกิจจานุเบกษา คือ พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) พ.ศ. 2561 และ พ.ร.บ. ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) พ.ศ. 2561

สำหรับ พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. กำหนดให้มีผลใช้บังคับใช้ในอีก 90 วันข้างหน้านับแต่วันประกาศลงราชกิจจานุเบกษา หรือตรงกับวันที่ 12 ธันวาคม โดยการเลือกตั้งทั่วไปจะต้องเกิดขึ้นภายใน 150 วันนับจากวันดังกล่าว (ปีพีสี่, 2561)

แต่การความคาดหวังของประชาชนต้องผิดหวังด้วยเหตุผลต่าง ๆ ของผู้มีอำนาจจนกระทั่งวันเลือกตั้งถูกกำหนดขึ้นใหม่และแน่นอนแล้วว่า คือ วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 หลังการปกครองประเทศอย่างยาวนานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กติกาทั้งหลายสำหรับการเลือกตั้งครั้งนี้ถูกออกแบบไว้โดย คสช. เพื่อสร้างความได้เปรียบให้กับพรรคการเมืองฝ่ายสนับสนุนการสืบทอดอำนาจของ คสช. และสร้างอุปสรรคให้กับพรรคการเมืองที่ต่อต้านการสืบทอดอำนาจของ คสช.

ระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560 นี้ กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จำนวน 500 คน แบ่งเป็น ส.ส. จากระบบแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 350 คน และ ส.ส. จากระบบแบบบัญชีรายชื่อ 150 คน ซึ่งการเลือกในระบบแบ่งเขตใช้ระบบเลือกแบบ "หนึ่งเขตหนึ่งคน" ประชาชนทุกคนมีสิทธิหนึ่งเสียงที่จะกากบาทเลือกผู้สมัครคนเดียวให้เป็น

ส.ส. ตัวแทนของเขตเลือกตั้งนั้น ๆ และทุกคะแนนเสียงที่ประชาชนกากบาทไป นอกจากจะใช้ตัดสิน ส.ส. แบบแบ่งเขตแล้วยังเอาไปใช้คำนวณที่นั่ง ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อด้วย

ปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญต่อผลการเลือกตั้ง คือ จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่ คสช. เลือกมา 250 คน จะร่วมโหวตเลือกนายกรัฐมนตรีด้วย ดังนั้น ในรัฐสภาหลังการเลือกตั้งจะมีสมาชิกที่ออกเสียงเลือกนายกรัฐมนตรี 750 คน ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีต้องมีเสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง คือ 376 เสียง หากพรรคการเมืองใดต้องการจัดตั้งรัฐบาลก็ต้องหา ส.ส. มาสนับสนุนให้ได้ 376 เสียง แต่หาก คสช. จะกลับมาเป็นรัฐบาลก็มีเสียงของ ส.ว. อยู่ในมือแล้ว 250 เสียง ต้องอาศัยเสียง ส.ส. สนับสนุนอีกเพียง 126 เสียงเท่านั้น (ไอลอว์, 2561)

แต่ประการสำคัญสิ่งที่ประชาชนอยากเห็นนอกเหนือจากการเลือกตั้งแล้วนั้น คือผลที่เป็นในเชิงบวกต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของสังคมไทย ทั้งนี้ ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) เผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “ความคาดหวังของประชาชนหลังการเลือกตั้ง 2562” ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 10 – 14 มกราคม พ.ศ. 2562 จากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กระจายทุกภูมิภาค ระดับการศึกษา และอาชีพ รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,253 หน่วยตัวอย่าง เกี่ยวกับความคาดหวังของประชาชนหลังการเลือกตั้ง 2562 ในด้านต่าง ๆ การสำรวจอาศัยการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นจากบัญชีรายชื่อฐานข้อมูลตัวอย่างหลัก (Master Sample) ของ “นิด้าโพล” (นิด้าโพล, 2562)

จากการสำรวจเมื่อถามถึงความคาดหวังของประชาชนหลังการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

“ด้านเศรษฐกิจ” พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 30.09 ระบุว่า แก้ปัญหาปากท้องและหนี้สินของประชาชน รองลงมา ร้อยละ 16.92 ระบุว่า ส่งเสริมราคาสินค้า/พืชผลทางการเกษตร ร้อยละ 15.01 ระบุว่า มีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้ประชาชนและลดอัตราการว่างงาน ร้อยละ 13.25 ระบุว่า การลดค่าครองชีพ (ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา แก๊ส น้ำมัน ฯลฯ) ร้อยละ 11.09 ระบุว่า การจับจ่ายใช้สอย/ค้าขาย มีความคล่องตัวมากขึ้น ร้อยละ 3.99 ระบุว่า สร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ ร้อยละ 3.43 ระบุว่า แก้ปัญหาหนี้ในระบบ ร้อยละ 2.79 ระบุว่า การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ร้อยละ 2.47 ระบุว่า กระจายการจ้างงานและสร้างรายได้ไม่ให้เกิดกระจุกตามหัวเมืองใหญ่ ร้อยละ 0.80 ระบุว่า ไม่คาดหวังอะไร และร้อยละ 0.16 ไม่ระบุ

“ด้านการเมือง” พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 25.30 ระบุว่า นักการเมืองที่เสียสละเพื่อประชาชน มีคุณธรรม รองลงมา ร้อยละ 24.42 ระบุว่า ได้นายกรัฐมนตรีที่มีความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการบริหารประเทศ ร้อยละ 14.45 ระบุว่า มีการปฏิรูปการเมือง ปราศจากความขัดแย้ง ร้อยละ 12.21 ระบุว่า ดำเนินการการเมืองให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย ร้อยละ 11.97 ระบุว่า นักการเมืองรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ เข้ามาบริหาร

ประเทศ ร้อยละ 8.78 ระบุว่า นโยบาย/โครงการใหม่ ๆ ที่สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ร้อยละ 2.07 ระบุว่า ไม่คาดหวังอะไร ร้อยละ 0.48 ระบุว่า ไม่แน่ใจ และร้อยละ 0.32 ไม่ระบุ

“ด้านกฎหมาย” พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.73 ระบุว่า การบังคับใช้กฎหมายด้วยความเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ รองลงมา ร้อยละ 25.06 ระบุว่า มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จริงจัง ร้อยละ 18.28 ระบุว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายมากขึ้น ร้อยละ 11.09 ระบุว่า ปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัย ร้อยละ 1.28 ระบุว่า ไม่คาดหวังอะไร ร้อยละ 0.32 ระบุว่า ไม่แน่ใจ และร้อยละ 0.24 ไม่ระบุ

“ด้านเกษตรกรรม” พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.26 ระบุว่า ราคาพืชผลทางการเกษตรสูงขึ้น รองลงมา ร้อยละ 14.60 ระบุว่า มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ร้อยละ 13.09 ระบุว่า ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ร้อยละ 12.05 ระบุว่า มีแหล่งหรือตลาดที่แน่นอนในการจำหน่ายพืชผลทางการเกษตร ร้อยละ 7.26 ระบุว่า สามารถผลิตพืชผลทางการเกษตรได้ทัดเทียมกับต่างประเทศ ร้อยละ 4.63 ระบุว่า ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 4.31 ระบุว่า มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ร้อยละ 0.56 ระบุว่า ไม่คาดหวังอะไร ร้อยละ 0.16 ระบุว่า ไม่แน่ใจ และร้อยละ 0.08 ไม่ระบุ

“ด้านการศึกษา” พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 29.69 ระบุว่า กระจายโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน รองลงมา ร้อยละ 23.78 ระบุว่า ส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ร้อยละ 21.55 ระบุว่า โครงการเรียนฟรีถึงระดับปริญญาตรี ร้อยละ 10.62 ระบุว่า พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้เทียบเท่ากับต่างประเทศ ร้อยละ 3.83 ระบุว่า ยกเลิกค่าแป๊ะเจี๊ยะ ร้อยละ 3.51 ระบุว่า ส่งเสริมการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ร้อยละ 3.35 ระบุว่า การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการศึกษา ร้อยละ 2.47 ระบุว่า แก้ปัญหาการสอบเข้าในระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 0.96 ระบุอื่น ๆ ได้แก่ ปลุกฝังเยาวชนไทยให้มีจิตสำนึก มีคุณธรรม และจริยธรรม ขณะที่บางส่วนระบุว่า ไม่คาดหวังอะไร และร้อยละ 0.24 ระบุว่า ไม่แน่ใจ

สำหรับสิ่งที่ประชาชนอยากเห็นมากที่สุด หลังการเลือกตั้ง 2562 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 36.79 ระบุว่า ประเทศสงบสุขและประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รองลงมา ร้อยละ 22.11 ระบุว่า ประเทศที่เป็นประชาธิปไตย ร้อยละ 13.88 ระบุว่า ประเทศที่ปราศจากการคอร์รัปชัน โปร่งใส ตรวจสอบได้ ร้อยละ 8.14 ระบุว่า ประเทศกลับมาเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของอาเซียน ร้อยละ 5.03 ระบุว่า ประเทศที่ปราศจากการรัฐประหาร และประชาชนทุกคนมีสิทธิออกเสียง ไม่ว่าจะรวยหรือจน ในสัดส่วนที่เท่ากัน ร้อยละ 4.79 ระบุว่า การศึกษาที่มีคุณภาพ ร้อยละ 4.07 ระบุว่า การบริการด้านสาธารณสุขที่เท่าเทียมกัน (การรักษาพยาบาล การบริการด้านสาธารณสุข ฯลฯ) และร้อยละ 0.08 ระบุว่า ไม่คาดหวังอะไร และไม่แน่ใจ ในสัดส่วนที่เท่ากัน (นิด้าโพล, 2562)

สรุป

จากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2556 - 2557 ของไทยส่งผลให้ทหารทำการรัฐประหาร ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ และทำหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรี

ทั้งนี้ หัวหน้า คสช. ได้ประกาศเปิดตัวเป็นนักการเมือง หลังจากที่เคยปฏิเสธไปแล้ว 9 ครั้ง อีกทั้ง เดินทางจัดประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรเดินสายพบนักการเมืองเจ้าของพื้นที่เดิม ตั้งแต่กลางปี 2560 ท่ามกลางเสียงวิจารณ์จากฝ่ายการเมืองและนักวิชาการว่าเป็นการสร้างฐานเสียงสู่การเลือกตั้ง จนกระทั่ง พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ประกาศวันเลือกตั้งว่าจะเกิดขึ้นในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562 และนี่คือครั้งแรกที่รัฐบาลอ้างเหตุผลทางพระราชประเพณี จากที่การเลื่อนเลือกตั้ง 4 ครั้งก่อนหน้านี้ มักอ้างเหตุการณ์ทางการเมืองและเหตุผลเทคนิคทางกฎหมาย จนกระทั่งประกาศยืนยันเป็นทางการอีกครั้ง ในวันที่ 24 มีนาคม 2562 ซึ่งเป็นวันขึ้นชะตาการเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

อย่างไรก็ตาม ความคาดหวังของประชาชนจากการเลือกตั้ง ประการสำคัญต้องการให้เกิดการแก้ปัญหาปากท้องและหนี้สินของประชาชน นักการเมืองที่เสียสละเพื่อประชาชน มีคุณธรรม การบังคับใช้กฎหมายด้วยความเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ ราคาพืชผลทางการเกษตรสูงขึ้น กระจายโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

เอกสารอ้างอิง

- คณะรักษาความสงบสุขแห่งชาติ. (2557). ประกาศคณะรักษาความสงบสุขแห่งชาติ เรื่อง การควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 7 มีคมคม 2562 จาก <http://www.law.moi.go.th/pdf/notice1.pdf>
- โจนาธาน เฮด. (2560). รัฐธรรมนูญใหม่ กับ ความไม่แน่นอนใหม่. เรียกใช้เมื่อ 7 มีนาคม 2562 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-39538186>
- दनัย ไชยโยธา. (2548). การเมืองและการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- เดโซ สวานานนท์. (2537). พจนานุกรมศัพท์การเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
- ทวีศักดิ์ ตั้งปฐมวงศ์. (2555). การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475: การปฏิวัติที่ถูกนิยามใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 31(3), 35-49.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2520). ระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- นิด้าโพล. (2562). ความคาดหวังของประชาชนหลังการเลือกตั้ง 2562. เรียกใช้เมื่อ 2 มีนาคม 2562 จาก <http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=pollsdetail&id=636>

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2554). พลวัตของการเมืองไทย. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 12(2), 19-20.
- บีบีซี. (2561). 4 ปีรัฐประหาร. เรียกใช้เมื่อ 2 มีนาคม 2562 จาก https://www.bbc.com/thai/resources/idt-sh/thai_junta
- บีบีซี. (2561). วันเลือกตั้ง: รัฐบาล-กกต. ยืนยันกำหนดเดิม 24 ก.พ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 2 มีนาคม 2562 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-45493498>
- ประภาพร สีหา. (2560). ความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหารปี พ.ศ. 2557. วารสาร รัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 4(2), 145 -166.
- พิชัย รัตตกุล ณ ภูเก็ต. (2561). ยุทธศาสตร์การเมืองของคณะรัฐประหารที่ควรปรับเปลี่ยน. เรียกใช้เมื่อ 7 มีนาคม 2562 จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9610000008117>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2557). รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2562 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>
- วิชัย ตันศิริ. (2548). วิวัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสุทธิ์ โปธิแทน. (2524). ประชาธิปไตย : แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไอลอว์. (2561). รวมข้อมูลการเลือกตั้ง 2562. เรียกใช้เมื่อ 7 มีนาคม 2562 จาก <https://ilaw.or.th/2019election>
- Copeland, L. & Lamm, L. (1985). The World's Great Speeches. (2nded.). New York: Dover.

ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ: ความสัมพันธ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น*

COMMUNITY LOCAL STATE: LOCAL GOVERNMENT TO RELATIONSHIP

พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์

Pongsawut Rachjun

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Roi Et Rajabhat University, Thailand

E-mail: seat007@outlook.com

บทคัดย่อ

อเล็กซิส เดอ ต็อกเกอะวิลล์ (Alexis De Tocqueville) กล่าวว่า “ชุมชนตั้งขึ้นก่อนจังหวัด จังหวัดก่อตั้งขึ้นก่อนรัฐ และรัฐก่อตั้งขึ้นก่อนการรวมกันตั้งเป็นประเทศ” จากคำดังกล่าวของ “อเล็กซิส เดอ ต็อกเกอะวิลล์” นั้น ผู้เขียนจึงมุ่งนำเสนอในบทความนี้เพื่อต้องการชี้ให้เห็นว่า “การปกครองท้องถิ่น” เป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนท้องถิ่นที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย ในแนวคิดและทฤษฎีทางการเมืองการปกครองจะเห็นได้ว่า รัฐบาลกลางซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างหลากหลายในการบริหารประเทศ อันจะทำให้ประชาชนได้รับความสุขความสบายในการดำรงชีวิต อีกทั้งด้านความมั่นคงแห่งชาติในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม แต่ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชน ได้ทั่วถึงทุกชุมชนท้องถิ่น เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงาน การที่อาจจะไม่สนองตอบต่อความต้องการของแต่ละชุมชนท้องถิ่นได้ รวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า รัฐมีตัวแทนที่โดดเด่นตลอดมาคือรัฐบาลกลาง ดังนั้นการลดภาระของรัฐบาลกลางโดยการให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างแท้จริง ให้มีความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นและรัฐเป็นลำดับ ดังคำกล่าวของ “อเล็กซิส เดอ ต็อกเกอะวิลล์” การสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่นจะเกิดความสะดวกรวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า “ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ” มีความสัมพันธ์และสำคัญยิ่ง ต่อการปกครองท้องถิ่นทั้งในและต่างประเทศ

คำสำคัญ: ชุมชน, ท้องถิ่น, รัฐ, การปกครองท้องถิ่น

* Received 29 April 2020; Revised 16 August 2020; Accepted 18 August 2020

Abstract

“The community was established before the province, Province set up community before state, and The state was established before the unification of the country,” from the words of “Alexis De Tocqueville”. This article examines the need and importance of local government in the political regime of the local community, especially community democracy. The concept and theory of governance indicate that the government is a mechanism of public administration. In addition, the government has various duties on the country administration for a good life of its citizens as well as national security in political, economic, and social dimensions. It will be impossible to look after and service over all local communities because the problem of lateness in processing includes budget limitation and staff maybe happens and it does not accept the need of each local community. Thus, reducing the government workload by providing people participate in self-government, will meet the expressed need for each local community. for the reason Therefore can see that. The state has outstanding representative is the federal government so reducing the burden of federal government by allowing people in the local community truly participate in self - government. Giving priority to local community and state respectively. As said “Alexis De Tocqueville” responding to the needs of the local community will get convenient fast and line with the aspiration of the local community

These finding indicated that “community, locality, and public” are related and highly important to local government.

Keywords: Community, Locality, State, Local Government

บทนำ

ชุมชน (Commune) มีความหมายตามพจนานุกรม Cambridge Advanced Learner’s Dictionary หมายถึง กลุ่มคนหรือกลุ่มครอบครัวที่อาศัยอยู่รวมกันในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด (Particular area) (Cambridge University, 2003) โดยกลุ่มคนเหล่านี้ต่างก็ทำงานร่วมกันใช้สิทธิ์และเป็นเจ้าของพื้นที่และผลประโยชน์ต่าง ๆ ร่วมกัน จนทำให้เกิดพื้นฐานทางความคิดความเชื่อตลอดจนมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมร่วมกัน ประหนึ่งว่า กลุ่มคนเหล่านี้เป็นหนึ่งเดียวกัน (As a unit) ทั้งชุมชน ส่วนประเด็น “ท้องถิ่น (Local)” นั้น เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินคือ Localis แปลว่า สถานที่ (Place) (Oxford University Press, 1993) ดังนั้น คำว่า “ท้องถิ่น” จึงหมายถึง เขตพื้นที่จำเพาะ (Definite place or

Definite district) ที่เป็นส่วนย่อยของประเทศ (Country as a whole) ในแง่การปกครองประเทศท้องถิ่นคือ เขตการปกครองที่ถูกกฎหมายปกครองของประเทศนั้นกำหนดขึ้น เช่น ในต่างประเทศแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นเป็นเมือง (Town) นคร (City)มหานคร (Metropolitan) เป็นต้น และประเด็น “การปกครองท้องถิ่น (Local government)” เป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองของชุมชนต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งชุมชน ท้องถิ่น รัฐที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย (สิวพร สุขเอียด, 2552)

กล่าวในทางทฤษฎีและแนวคิดทางปกครองจะเห็นได้ว่า รัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหาร การปกครองของรัฐนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต (Well Being) อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (National security) แต่ย่อมเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินงาน การที่อาจจะไม่สนองตอบต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้ และรวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ (Budget) และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ (สิวพร สุขเอียด, 2552) เมื่อเป็นดังนี้ การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง จะได้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น (ยศ บริสุทธิ, 2558) และเป็นข้อพิสูจน์ยืนยันว่า “ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ” นั้น ส่งผลและมีความสัมพันธ์ในการปกครองท้องถิ่นในประเด็นหลัก ดังนี้คือ

ชุมชน และ ท้องถิ่น

คำว่า “ชุมชน และ ท้องถิ่น” เป็นคำที่ริเริ่มนำมาใช้โดยประเทศในยุโรปตะวันตก โดยคำทั้งสองต่างก็มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การปกครองท้องถิ่นโดยเน้นความเป็นชุมชนปกครองตนเอง เริ่มขึ้นก่อนในแถบกลุ่มประเทศในไหลทวีปของยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี สเปน เนเธอร์แลนด์ และสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น ประเทศเหล่านี้มีระบบการปกครองท้องถิ่นที่มาจากพื้นฐานของชุมชน โดยชุมชนดั้งเดิมของประเทศเหล่านี้ เป็นชุมชนปกครองตนเอง (Self-governing Community) เช่น ท้องถิ่นระดับปลายสุดของฝรั่งเศส ในปัจจุบัน ก็ยังเรียกว่า ชุมชน (Commune) (Norton A., 1994) ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจในความหมายของ คำสองคำนี้เสียก่อน ดังต่อไปนี้คือ

1. ความหมายของ ชุมชน

คำว่า ชุมชน (Commune) หมายถึง กลุ่มคนหรือกลุ่มครอบครัวที่อาศัยอยู่รวมกันในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด (Particular Area) โดยกลุ่มคนเหล่านี้ต่างก็ทำงานร่วมกัน ใช้สิทธิและเป็นเจ้าของพื้นที่และผลประโยชน์ต่าง ๆ ร่วมกัน จนทำให้เกิดพื้นฐานทางความคิด ความเชื่อ

ตลอดจนมีการดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ สังคมร่วมกัน ประหนึ่งว่า กลุ่มคนเหล่านี้เป็นหนึ่งเดียวกัน (as a unit) ทั้งชุมชน (Cambridge University, 2003)

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2532 ได้ให้ความหมายของชุมชน คือ เขตพื้นระดับของความคุ้นเคยและการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อบ้าน ชุมชนที่มีลักษณะเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตัวเองที่จำกัดมากกว่าสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532)

อลัน นอร์ตัน ได้ให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” (Commune) คือ มาจากภาษาฝรั่งเศสซึ่งมีความหมายถึง การอยู่ร่วมกันของประชาชนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเวลานาน จนทำให้ประชาชนเหล่านี้มีความรักและความผูกพันจนเป็นหนึ่งเดียว (Norton A., 1994) จึงได้พยายามร่วมกันในการจัดระบบการปกครองตัวเองขึ้น เรียกว่า Self-governing Community อันถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองท้องถิ่นในฝรั่งเศส เยอรมนี และอีกหลายประเทศบนไหล่ทวีปยุโรป ปัจจุบัน การปกครองท้องถิ่นของประเทศต่าง ๆ ในแถบไหล่ทวีปส่วนใหญ่จะมีรากฐานมาจาก “ชุมชนปกครองตัวเอง” จึงถือได้ว่า การปกครองท้องถิ่นของประเทศเหล่านี้จึงมีลักษณะเป็นเนื้อเดียวกับชุมชน หากชุมชนอ่อนแอการปกครองท้องถิ่นก็จะอ่อนแอไปด้วยในทำนองเดียวกัน ถ้าชุมชนเข้มแข็ง การปกครองท้องถิ่นก็เข้มแข็งเช่นเดียวกัน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง องค์กรทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งและปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้ สามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2524)

ในความหมายของนักพัฒนา “ชุมชน” มี 3 มิติ คือ 1) มิติภูมิศาสตร์ (Geography) 2) มิติสังคมศาสตร์ (Sociology) และ 3) มิติจิตวิทยา (Psychology)

1. มิติภูมิศาสตร์ กล่าวอธิบาย “ชุมชน” ในด้านกายภาพที่เราเห็นด้วยตาประกอบด้วยพื้นที่ หรือบริเวณที่คนอยู่ร่วมกันในขอบเขตที่ชัดเจน จะรวมไปถึงทุก ๆ อย่างที่เราเห็นอยู่ในบริเวณนั้นด้วย เช่น ถนน แม่น้ำลำคลอง วัด โรงเรียน สถานีนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น ทั้งนี้ ในมิติดังกล่าวตรงกับความหมาย ของคำ “หมู่บ้าน” ที่เป็น “หน่วยการปกครอง” ที่แบ่งพื้นที่ออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ซึ่งมีมากกว่า 90 ปี มาแล้ว และเป็นความหมายของ “ชุมชน” ที่คนทำงานพัฒนาส่วนใหญ่ในประเทศไทยเข้าใจกัน

2. มิติสังคมศาสตร์ กล่าวอธิบาย “ชุมชน” ในด้าน “ความสัมพันธ์” ของคนที่มิปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำอะไรหลายอย่างร่วมกัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่คือก็ผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual interest) เป็นทำนองว่า ผลประโยชน์ร่วมกันจึงคุยกันได้ เช่น ปัญหาหรือความต้องการรวมกัน ตระกูล เครือญาติ ขนบประเพณี วัฒนธรรมร่วมกัน และเน้นย้ำมิตินี้ “ความสัมพันธ์” โดยไม่ได้เน้นพื้นที่ตามมุมมองแรกจึงทำให้ความหมายของ “ชุมชน” ในมิตินี้กว้างไปกว่าความหมายตามมิติแรก

3. มิติจิตวิทยา เป็นการอธิบาย "ชุมชน" ในมิติ “ความรู้สึก” ของคนในชุมชน สังคมที่มีต่อกันและกัน เช่น ความเอื้ออาทร ความรัก ความผูกพัน ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี เป็นต้น โปรดสังเกตว่า มิตินี้เน้นความรู้สึกของคน ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าในมิตินี้เป็นความรู้สึกเหล่านี้ล้วนเกิดมาจาก “ความสัมพันธ์” และแปรผันตามกัน ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าเป็นนัยยะที่มีความสำคัญและเป็นประเด็นที่น่าสนใจยิ่งต่อการสร้างสุขภาพชุมชน

ชุมชน จึงหมายถึง การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับเครือญาติ จนถึงระดับหมู่บ้าน และผู้ที่อาศัยในชุมชนมีความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน ทั้งยังมีการรักษาคุณค่าและสืบต่อวัฒนธรรมและศาสนาถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน

2. ความหมายของ ท้องถิ่น

คำว่า “ท้องถิ่น (Local)” เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ Localis แปลว่า สถานที่ (Place) (Oxford University Press, 1993) ดังนั้น คำว่า ท้องถิ่น จึงหมายถึง เขตพื้นที่จำเพาะ (Definite Place Or Definite District) ที่เป็นส่วนย่อยของประเทศ (Country As A Whole) ในแง่การปกครองประเทศท้องถิ่น คือเขตการปกครองที่ถูกกฎหมายปกครองของประเทศนั้นกำหนดขึ้น เช่น ในต่างประเทศแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นเป็นเมือง (Town) นคร (City)มหานคร (Metropolitan) เป็นต้น

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายไว้ว่า ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะซึ่งเน้นถึงลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และทางธรรมชาติ ที่มีความเป็นขอบเขตของพื้นที่ระดับย่อยตามเขตการปกครองหรือเป็นหน่วยงานระดับรองไปจากหน่วยงาน ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

อลัน นอร์ตัน ได้กล่าวว่า “การปกครองท้องถิ่น” มีความหมายของศัพท์ว่า (Local government terminology) มาจากแนวคิดที่ฝังลึกในความเชื่อและปฏิบัติ คำว่า ท้องถิ่น (Local) ที่ใช้กันนี้มาจากพื้นฐานทางภาษา ความเชื่อ และความเคยชินในการปฏิบัติของประเทศอังกฤษตั้งแต่โบราณ คำคำนี้มีความหมายแตกต่างไปจากคำว่า “ชุมชน” (Commune) ในภาษาฝรั่งเศส คำว่า “ชุมชน” ของฝรั่งเศสนี้ มิได้หมายถึง การจัดตั้งองค์กรตัวแทนประชาชน (Elected representative bodies) ขึ้นมาปกครองดูแลประชาชน (เช่น ที่ปฏิบัติอยู่ในประเทศอังกฤษ) แต่ชุมชน หมายถึง “การบริหารจัดการตัวเองของประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตชุมชนนั้น” (Norton A., 1994)

พัฒนา กิตติอาษา อธิบายว่า “ท้องถิ่น” มีความหมายหลากหลาย เช่น ชุมชนท้องถิ่น กลุ่มหรือองค์กรทางสังคม ภาพลักษณ์สินค้า อุดมการณ์หรือแม้กระทั่งวาทกรรม และรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่อยู่ติดกับถิ่นที่อยู่ทางกายภาพเป็นเพียงท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เช่น บางคั้งน้ำ

คุ้มบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ฯลฯ ท้องถิ่นเหล่านี้เป็นท้องถิ่นในความหมายดั้งเดิมที่คนส่วนใหญ่คุ้นเคยและรับรู้อย่างกว้างขวางมาก่อน (พัฒนา กิตติอาษา, 2546)

คำว่า “ท้องถิ่น” เริ่มใช้จากประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรก สโตน อธิบายว่า ในสมัยนอร์แมน (Norman conquest) พระเจ้าวิลเลียมที่ 1 ทรงริเริ่มจัดให้มีการปกครองท้องถิ่นขึ้นในระดับปลาย หรือระดับชายขอบของประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการปกครองควบคุมกลุ่มคนในระดับปลายหรือระดับรากหญ้า (Grass root locality) (Stones P., 1968) ในสมัยนั้นเรียกประชาคมที่รวมกลุ่มกันอยู่ในระดับปลายว่า Villages หรือ หมู่บ้าน ซึ่ง Villages เหล่านี้ ส่วนใหญ่จะยึดเข้าเขตโบสถ์ทางคริสต์ศาสนาเป็นเขตการปกครอง (เรียกว่า Parish) ดังนั้น ในอังกฤษจึงจัดให้หมู่บ้าน (Villages) หรือเขตโบสถ์ (Parish) เป็นการปกครองท้องถิ่นในระดับปลายสุด โดยจัดตั้งหน่วยปกครองขึ้น เรียกว่า “รัฐบาลเขตโบสถ์” (Parish government) ในเวลาต่อมา การปกครองท้องถิ่นของอังกฤษได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับกาลเวลา ทำให้มีท้องถิ่นในหลายระดับ (Justices of peace) เมือง (Shire) แคว้น (Borough) เป็นต้น

ท้องถิ่น จึงหมายถึง บริเวณอันเป็นที่ตั้งถิ่นฐานท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง โดยการ ดำเนินชีวิตของหมู่คนหมู่หนึ่ง ๆ ซึ่งในที่นั้น ๆ มีการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ระดับย่อยตามเขตการปกครองหรือเป็นหน่วยงานระดับรองไปจากหน่วยงานใหญ่ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ทั้งยังต้องมีสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยสำหรับการดำเนินชีวิตของคนอีกด้วย เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

จากที่ได้อธิบายความหมายของชุมชนและท้องถิ่น นั้น ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์จะแสดงให้เห็นถึงคำว่า “ท้องถิ่น” และ “ชุมชน” ว่าคำทั้งสองมีความหมายและลักษณะที่แตกต่างกันอยู่หลายประการ แต่ในการปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่จำเป็นต้องคำนึงถึงทั้งความเป็นชุมชนและท้องถิ่นควบคู่กันไป “ชุมชน” และ “ท้องถิ่น” จึงเป็นเสมือนเหรียญสองหน้าที่ ถึงแม้ว่าจะแตกต่างกันในลักษณะสำคัญหลาย ๆ ประการ แต่ทั้งสองหน้าที่นี้จะต้องควบคู่กัน จึงจะเป็นการปกครองท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น ผู้เขียนจึงได้จัดทำตารางเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างชุมชนและท้องถิ่น (อุดม ทุมโฆสิต, 2553) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะของท้องถิ่นและชุมชน

ประเด็นเปรียบเทียบ	ลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกัน	
	ท้องถิ่น	ชุมชน
1. ที่มา	มาจากการจัดการปกครอง ในหน่วยปกครองท้องถิ่นของอังกฤษ โดยส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	มาจากธรรมชาติในการปกครองตัวเองของประชาชนในกลุ่มประเทศใกล้เคียง เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี สเปน อิตาลี
2. เขตแดน	มีเขตแดนชัดเจน	อาจมี หรือไม่มีเขตแดนก็ได้
3. สถานะทางกฎหมาย	ท้องถิ่นจำเป็นต้องกฎหมายรองรับ ทำให้ท้องถิ่นมีสถานะและอำนาจตามกฎหมาย	ชุมชนเกิดขึ้นโดยธรรมชาติจึงไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับก็ได้แต่สมาชิกผูกพันกันด้วยแรงยึดโยง ทางสังคม / วัฒนธรรม
4. การใช้อำนาจในการดำเนินงาน	ใช้อำนาจตามกฎหมายเป็นหลัก กฎหมายจึงมีความสำคัญต่อการจัดการปกครองของท้องถิ่น	ใช้อำนาจจากประชาสังคมเป็นหลัก เจตนารมณ์ทางสังคม จึงเป็นหัวใจสำคัญของชุมชน
5. พลเมืองสมาชิก	ถือประชาชนที่ระบุไว้ตามทะเบียนบ้านเป็นสมาชิกของท้องถิ่น เรียกว่า “พลเมือง”	ไม่ถือประชาชนตามทะเบียนบ้านเป็นสมาชิกแต่ยึดถือความสมัครใจร่วมกันเป็นเกณฑ์จึงไม่ใช้คำว่า “พลเมือง” กับชุมชน
6. สิทธิตามกฎหมาย	มีสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยมีกฎหมายกำหนดสถานะทางสิทธิเอาไว้ชัดเจน	ไม่มีสิทธิตามกฎหมาย แต่มีจิตวิญญาณ ค่านิยม สัญญาของคน ในชุมชนเป็นตัวกำหนดบทบาท ของคนในชุมชน
7. แรงยึดโยง	อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด	ความผูกพันทางเชื้อชาติ ชุมชน และเจตนารมณ์ร่วมเป็นแรงยึดโยงของชุมชน

ที่มา: การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ : บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว

เมื่อได้รู้แล้วว่า “ชุมชนและท้องถิ่น” มีลักษณะความเหมือนและความแตกต่างกันอย่างไร ในประเด็นต่อมาก็จะต้องพิจารณาว่า ชุมชนและท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญและประเภทอย่างไรบ้าง ดังจะได้กล่าวในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ความสำคัญของชุมชน และ ท้องถิ่น

“ชุมชนท้องถิ่น” เปรียบเสมือนหน่วยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างเป็นทางการที่เกือบจะเล็กที่สุดของระบบสังคมก็ได้ เช่น หมู่บ้าน ตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อชุมชนท้องถิ่นเป็นสถาบัน ที่มีขนาดเล็กแล้ว หน้าที่ของชุมชนท้องถิ่นจึงออกมาในลักษณะปฐมนิเทศซึ่งลักษณะคล้ายกับหน้าที่ของสถาบันครอบครัวและอาจมีความแตกต่างกันบ้าง เช่น สถาบันครอบครัวมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูสมาชิก และชุมชนท้องถิ่นหน้าที่ดังกล่าวอาจมีบ้างแต่ไม่ใช่ความสำคัญในลำดับแรก ถ้าหากสังคมปราศจากชุมชนท้องถิ่นแล้ว ก็เปรียบเสมือน

สังคมขาดกลไกในการทำหน้าที่พื้นฐานทางสังคม ดังนั้น จึงสรุปว่า ชุมชนท้องถิ่น มีความสำคัญใน 5 ประการ (โกวิทย์ พวงงาม, 2553) คือ

1. ชุมชนท้องถิ่น คือ มีหน้าที่หรือภารกิจบางอย่างที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่ของระบบสังคมที่ใหญ่กว่า เช่น มีหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม หน้าที่ในการดำรงสถาบันครอบครัว หน้าที่ในการสร้างผลผลิต ทางเศรษฐกิจ หากสังคมขาดชุมชนท้องถิ่นทำหน้าที่ดังกล่าวแล้วก็จะส่งผลให้ระบบสังคมอ่อนแอและอาจถึงการล่มสลายของระบบสังคมได้

2. ชุมชนท้องถิ่น คือ เป็นเครื่องมือที่สะท้อนความคิดเห็นของประชาชนในระบบสังคมได้เป็นอย่างดี เนื่องจาก ชุมชนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองทั้งเป็นทางการ คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและไม่เป็นทางการ คือการดูแลหมู่บ้านของผู้ใหญ่บ้านหรือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน เป็นต้น ไปพร้อม ๆ กัน ก็สามารถรวมตัวกันแสดงออกถึงความคิดและความเชื่อหรือทัศนคติต่อเรื่องต่าง ๆ ในรูปแบบที่เป็นทางการได้ด้วย

3. ชุมชนท้องถิ่น คือ เป็นตัวรวมผลประโยชน์และความต้องการของคนในสังคมให้เข้าเป็นหมวดหมู่และง่ายต่อการจัดการข้อเรียกร้องต่าง ๆ เช่น กลุ่มหัตถกรรมในท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกรในท้องถิ่น กลุ่มประมงท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการกลั่นกรองผลประโยชน์ต่าง ๆ ก่อนจะเข้าสู่กระบวนการเรียกร้อง ที่เป็นระบบ

4. ชุมชนท้องถิ่น คือ เป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมในการบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนหรือเปรียบเสมือนปราการด่านแรกของหน่วยงานระดับที่สูงกว่าของภาครัฐนั่นเอง ดังนั้น ความสำคัญจึงอยู่ที่ว่า ชุมชนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นตัวบรรเทาปัญหาเบื้องต้นของประชาชนในพื้นที่

5. ชุมชนท้องถิ่น คือ เปรียบเสมือนสถาบันหนึ่งในการฝึกการมีส่วนร่วมหรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้แก่ประชาชน เพราะการบริหารชุมชนหรือท้องถิ่นจำเป็นต้องมีกลไกในการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารชุมชน อันจะส่งผลดีต่อการเมืองในระดับชาติ

ความสำคัญของชุมชนท้องถิ่นทั้ง 5 ประการข้างต้น ทำให้เราเห็นได้ว่าชุมชนท้องถิ่นมีความจำเป็น ต่อระบบสังคมในขั้นพื้นฐานที่สุดและมีผลต่อการดำรงอยู่ของระบบสังคม รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้อีกทางหนึ่งด้วย ประเด็นต่อมาก็ควรจะได้เข้าใจเกี่ยวกับประเภทของชุมชน ว่ามีการจัดแบ่งอย่างไร อาศัยเกณฑ์อะไรมาพิจารณา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเภทของชุมชนและท้องถิ่น

การแบ่งประเภทของชุมชนท้องถิ่นนั้น จะมีความแตกต่างกันไปบ้างตามทัศนะความคิด ของนักวิชาการแต่ละท่าน ซึ่งการจัดแบ่งประเภทของชุมชนท้องถิ่นจะอาศัยเกณฑ์กำหนด (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2536) ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะการปกครอง (Administrative Unit)

การแบ่งตามลักษณะการปกครอง โดยอาศัยการพิจารณาจากลักษณะการปกครองของไทย ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 สามารถจัดแบ่งชุมชนออกได้ 6 ประเภท ได้แก่

1.1 ชุมชนหมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านซึ่งประกอบไปด้วยบ้านหลายบ้านในท้องที่เดียวกัน โดยจัดอยู่ในความปกครองเดียวกันของหมู่บ้านหนึ่ง โดยหากคนอาศัยอยู่รวมกันมีมากแต่จำนวนบ้านมีน้อยก็ให้ถือเอาเกณฑ์จำนวนคนเป็นสำคัญ กล่าวคือ การมีประชาชนอย่างน้อย 200 คน ก็สามารถจัดตั้งเป็นหมู่บ้านได้ และอย่างน้อยการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านก็ควรมีไม่น้อยกว่า 5 บ้าน โดยทั่วไปแล้วชุมชนประเภทนี้จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม

1.2 ชุมชนเขตสุขาภิบาล หมายถึง ชุมชนที่มีเนื้อที่ขอบเขตชุมชนไม่น้อยกว่า 1 - 4 ตารางกิโลเมตร และควรมีร้านค้าไม่ต่ำกว่า 10 ร้าน และประชาชนพักอาศัยอยู่ในเขตรวมกันไม่น้อยกว่า 1,500 คน โดยประมาณ ในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พุทธศักราช 2542 มีผลทำให้สุขาภิบาลทั่วประเทศ จำนวน 980 แห่งได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล (โกวิท พงงาม, 2552)

1.3 ชุมชนเขตเทศบาลตำบล หมายถึง ชุมชนในเขตสุขาภิบาลที่มีความเจริญและมีความหนาแน่นของประชาชนในระดับหนึ่ง และเป็นชุมชนที่ยกฐานะมาจากสุขาภิบาล เพื่อความสะดวกในการจัดระบบบริการสาธารณะ เช่น การก่อสร้าง สาธารณูปโภค เป็นต้น และมีการปกครองตนเองได้รับการรับรองโดยกฎหมาย โดยทั่วไปแล้ว ชุมชนเทศบาลตำบลมักเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอ

1.4 ชุมชนเขตเทศบาลเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีราษฎรรวมกันในท้องที่ไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีค่าเฉลี่ย ความหนาแน่นของประชากรไม่น้อยกว่า 300 คน ต่อตารางกิโลเมตร ชุมชนเขตเทศบาลเมืองจะตั้งอยู่ในเขตของอำเภอเมือง ซึ่งเป็นตัวจังหวัดและเป็นศูนย์กลางของการบริหารส่วนราชการต่าง ๆ ระดับภูมิภาค

1.5 ชุมชนเขตเทศบาลนคร หมายถึง ชุมชนที่ยกฐานะขึ้นมาจากเทศบาลเมืองหรือชุมชน ที่เทศบาลเมืองสามารถยกฐานะขึ้นไปได้ โดยที่ท้องที่นั้นจะต้องมีประชากรตั้งแต่ 50,000 คน ขึ้นไป และมีความหนาแน่นของจำนวนประชากรไม่น้อยกว่า 300 คน ต่อตารางกิโลเมตร

1.6 ชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง ชุมชนที่ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมากและเป็นเอกนคร (Primate City) ซึ่งเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่โตกว่าเมืองในระดับรองลงไป ในชุมชนเขตกรุงเทพมหานครนี้จัดเป็นชุมชนที่มีการปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการเลือกตั้งผู้บริหารงานและมีสมาชิกสภากรุงเทพมหานครที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงสุขาภิบาล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาล

นคร และเขตกรุงเทพมหานคร ดังกล่าวข้างต้น จัดเป็นชุมชนในเขตการปกครองท้องถิ่นที่มีการจัดตั้งตามกฎหมายให้เป็นหน่วยองค์กรการปกครองท้องถิ่น

2. แบ่งตามกิจกรรมทางสังคม (Social Activities)

การแบ่งตามกิจกรรมทางสังคม สามารถจำแนกลักษณะของชุมชนตามเกณฑ์การจัดแบ่งนี้ ออกได้เป็นชุมชน 5 ลักษณะ ดังนี้คือ

2.1 ชุมชนเกษตรกรรม หมายถึง ชุมชนที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่พักอาศัยในชุมชน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

2.2 ชุมชนศูนย์กลางการค้า หมายถึง ชุมชนตามหัวเมืองต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลางทางการค้า ซึ่งอาจจะเป็นตัวอำเภอเมืองหรือตำบลที่เป็นที่ตั้งของเทศบาลตำบลก็ได้ โดยมักจะมีร้านค้าจำหน่ายสินค้าเพื่อใช้ ในชีวิตประจำวัน มีตลาดสดจำหน่ายอาหารและผักสดต่าง ๆ ชุมชนศูนย์กลางการค้าจึงมักจะมีอยู่ทั่วไปในเขตเมืองต่าง ๆ และเขตชุมชนหนาแน่นในเขตอำเภอ

2.3 ชุมชนศูนย์กลางขนส่ง หมายถึง ชุมชนที่เกิดขึ้นตามเส้นทางคมนาคมหรือเส้นทางขนส่งทางรถยนต์ ทางเรือหรือทางอากาศ โดยทั่วไปพบชุมชนลักษณะนี้ตามทางแยกที่เป็นศูนย์กลางการเดินทาง

2.4 ชุมชนเขตอุตสาหกรรม หมายถึง ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่และที่พักของแรงงานที่ทำงานในโรงงานตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

2.5 ชุมชนศูนย์กลางของการให้บริการ หมายถึง ชุมชนที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางของการบริการต่าง ๆ เช่น ชุมชนในเขตตัวเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นชุมชนแหล่งท่องเที่ยวและการซื้อสินค้า โดยในเขตตัวเมืองสงขลาจะแตกต่างกับเขตอำเภอหาดใหญ่ โดยมีลักษณะเป็นศูนย์กลางส่วนราชการของจังหวัด

3. แบ่งตามความสัมพันธ์ของบุคคลในชุมชน (Social Relation)

เป็นการแบ่งประเภทของชุมชนที่อาศัยความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเงื่อนไข และเป็น การมอง ในทัศนะของนักสังคมวิทยาที่มองลักษณะของความสัมพันธ์ในสังคมทุกด้าน ไม่เพียง เฉพาะการเมือง การปกครองหรือกิจกรรมทางสังคมเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ ของสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนลักษณะทางนิเวศวิทยาอีกด้วย โดยจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556)

3.1 ชุมชนชนบทหรือชุมชนขั้นต้น คือ เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิที่สมาชิก ในชุมชนมีความรู้จักมักคุ้น สนทนสนม มีความผูกพัน วิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย ไม่มีพิธีรีตองมากนัก ไม่ถือเราถือเขาทุกคนเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งชุมชนลักษณะนี้หากพิจารณา ระยะเวลาที่กลุ่มบุคคลที่มาอาศัยอยู่ อาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เป็นชุมชนที่มีความผูกพัน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ความสนใจ หรือผลประโยชน์ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แห่งใดแห่งหนึ่งในมิติใดมิติหนึ่งร่วมกัน ดังนั้น ชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์และคุณค่าต่าง ๆ ที่ชุมชนมีอยู่กับพื้นที่ (ขรรค์เพชร ชายทวีป,

2552) 2) ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม กล่าวคือ เป็นชุมชนท้องถิ่นที่ยังมีความเป็นพื้นบ้านและมีการดำเนินวิถีชีวิต แบบดั้งเดิมในสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่สืบสายมาแต่เดิมเอาไว้ได้ โดยบุคคลที่รวมตัวกันนั้น มีความสามารถดังกล่าวในระดับสูง

3.2 ชุมชนแบบเมืองหรือชุมชนชั้นรอง คือ เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์ที่เป็นทางการสมาชิกแทบจำไม่ได้ ไม่รู้จักมักคุ้นเป็นการส่วนตัวหรือแทบจะไม่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์กันน้อย ต่างคนต่างอยู่หรือต่างหน้าที่การงานจะเห็นได้ว่าประเภทของชุมชนท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับว่าจะใช้เกณฑ์อะไรมาเป็นกรอบพิจารณา เช่น เกณฑ์ทางด้านประชากร เกณฑ์ด้านกิจกรรมทางสังคม เกณฑ์ด้านเศรษฐกิจ และเกณฑ์ทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

รัฐ

ทุกวันนี้ดินแดนต่าง ๆ ในโลกได้ถูกแบ่งออกเป็นประเทศต่าง ๆ มากกว่าร้อยประเทศ เป็นประเทศ เล็กบ้าง ใหญ่บ้าง การที่มนุษย์จะหนีจากประเทศใด อยู่ในดินแดนที่ยังไม่มีใครจับจองเหมือนสมัยโบราณ ก็ทำไม่ได้แล้ว ปัญหาระหว่างประเทศทั้งหมดที่มีอยู่ก็คือปัญหาซึ่งคนที่อาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ ก็ขึ้นมาเอง เป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่า “รัฐ” เป็นหน่วยการปกครองสำคัญที่สุดในการปกครอง ดังนั้น การศึกษาการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการปกครองในระดับประเทศหรือการปกครองในระดับท้องถิ่นก็ตาม จำเป็นต้องเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับรัฐให้ชัดเจนก่อนแล้ว จึงจะสามารถเข้าใจการจัดการปกครองท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ (Theo A. J. Toonen, 1987) ทั้งนี้ เพราะการจัดการปกครองท้องถิ่นจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับการปกครองของรัฐ (หรือประเทศ) เพื่อให้ทั้งท้องถิ่นและรัฐสามารถร่วมกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น พื้นฐานความเข้าใจเรื่องรัฐจึงมีความสำคัญมากต่อการศึกษารัฐท้องถิ่น (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2548) ดังต่อไปนี้

ความหมายของรัฐ

“รัฐ” เป็นหน่วยการปกครองที่มีลักษณะการปกครองสมบูรณ์ภายในตัวมันเอง ความหมายของ “รัฐ” (State) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า รัฐ หมายถึง แวนแคว้น บ้านเมือง หรือประเทศ คำว่า “รัฐ” ในภาษาไทยมีรากฐานดั้งเดิมมาจากคำบาลี คือคำว่า “รฏฐ” ซึ่งแปลว่า ราชกร ได้วิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนานจนทุกวันนี้ กล่าวได้ว่า “รัฐ” ในแง่การปกครองหมายถึง หน่วยปกครองที่ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการคือ 1) มีพลเมืองของตนเอง 2) มีเขตแดนของตนเองที่ชัดเจน 3) มีอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนโดยสมบูรณ์ และ 4) มีรัฐบาลในฐานะที่เป็นสถาบันเพื่อดำเนินการปกครองของรัฐนั้น (สมชาย ศรีวิวัฒน์, 2556)

ชนิดของรัฐ

ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน โลกได้วิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนทำให้เกิดรัฐต่าง ๆ หลากรูปแบบ ปัจจุบันนี้รูปแบบของรัฐบางรัฐก็ยังมีลักษณะดั้งเดิม ในขณะที่บางรัฐก็มีลักษณะเป็นรัฐสมัยใหม่ ดังนั้น จึงควรจะทำความเข้าใจรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ให้ชัดเจน ทั้งนี้ สามารถแบ่งแยกรูปแบบของรัฐตามวิวัฒนาการที่ผ่านมามาออกเป็นหลายชนิด ดังนี้คือ

1. **รัฐเผ่าชน (Tribal State)** คือ รัฐที่เกิดจากการรวมตัวของคนเผ่าเดียวกัน จัดตั้งพัฒนาขึ้นเป็นรัฐซึ่งรัฐเผ่าชนพบเห็นได้จากรัฐดั้งเดิมสมัยโบราณ (ซึ่งในปัจจุบันได้พัฒนาขึ้นเป็นรัฐสมัยใหม่เกือบหมดแล้ว) รัฐเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะความผูกพันทางชาติพันธุ์ของคนเผ่าเดียวกัน การที่เผ่าชนแต่ละเผ่าชนมีสายเลือด จารีตประเพณี และขนบธรรมเนียม อันเป็นของชาติพันธุ์ดั้งเดิมของตนเอง ทำให้รัฐเผ่าชนเหล่านี้มีความผูกพันกับเชื้อชาติ ดินแดน และเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ความผูกพันดังกล่าวจะก่อให้เกิดการรวมตัวขึ้นเป็นรัฐตัวอย่างของรัฐเผ่าชน เช่น เผ่าชนแฟรงก์ในฝรั่งเศสโบราณ เผ่าชนไอโอเนียนของกรีซโบราณ เผ่าชนละตินของโรมันโบราณ หรือเผ่าชนมองโกลเลียในเอเชีย เป็นต้น

2. **รัฐจักรวรรดิของประเทศทางยุโรป (Oriental Empire State)** คือ เป็นรัฐจักรวรรดิที่เคยรุ่งเรืองของทวีปเอเชียในอดีตกาล ตั้งแต่อาณาจักรที่ตั้งอยู่บริเวณดินแดนระหว่างสองฝั่งแม่น้ำไทกริสและยูเฟรติส (เมโสโปเตเมีย) อันมีอาณาจักรสุเมเรีย อาณาจักรบาบิโลน อาณาจักรอัสซีเรีย และอาณาจักรเปอร์เซีย เป็นต้น รัฐจักรวรรดิดังกล่าวนี้อาจมีลักษณะเป็นรูปแบบของเครื่องจักรภาพของกลุ่มประเทศทางตะวันออกในสมัยโบราณ แต่ปัจจุบันรัฐดังกล่าวเหล่านี้เสื่อมสลายไปหมดแล้ว

3. **นครรัฐของกรีซ (Greek City State)** คือ นครรัฐของกรีซโบราณ ถือกันว่าเป็นจุดเริ่มต้นของอารยธรรมตะวันตกสมัยใหม่ นครรัฐกรีซ ยึดมั่นในหลักเสรีภาพและมีความนิยมในการแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ทำให้นครรัฐของกรีซเป็นนครที่มีความรุ่งเรืองมากในยุค 500 - 1,000 ปี ก่อนคริสตกาล

4. **รัฐจักรวรรดิโรมัน (The Roman Empire States)** คือ การพัฒนาตัวเองขึ้นเป็นรัฐของจักรวรรดิโรมัน ก็คือ การใช้หลักการปกครองแบบ “นิติรัฐ” มีการจัดแบ่งการปกครองที่เป็นระบบและระบบกฎหมายของโรมันที่ได้รับการยอมรับอย่างมากในยุคหลังก็คือ การให้ความเท่าเทียมกันแก่บรรดาพลเมืองของรัฐทั้งปวงและถือว่าทุกคนต้องรู้กฎหมาย กล่าวคือ ต้องรู้ทั้งสิทธิและหน้าที่ของตนเอง กฎหมายฉบับแรกของโรมัน ถูกจารึกไว้บนแผ่นทองแดงที่ปูโต๊ะ 12 แผ่น ต่อมาถูกคัดลอกไว้บนแผ่นไม้บ้างหรือแผ่นโลหะบ้าง แล้วนำไปตั้งไว้ตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ เพื่อให้พลเมืองทุกคนรับทราบและเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง

5. **รัฐฟิวดัล (Feudal State)** คือ เป็นรัฐที่ก่อตัวขึ้นในสมัยกลางของยุโรป และมีความเป็นรัฐที่ชัดเจนขึ้นภายหลังการล่มสลายของจักรวรรดิโรมัน คือภายหลัง ค.ศ. 476

เป็นต้นมา ความเข้มแข็งของรัฐพิวตัลดำรงอยู่ประมาณ 600 ปี จนถึงศตวรรษที่ 11 รัฐพิวตัลค่อยเสื่อมสลายลงกลายเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติ ในช่วงต้นของสมัยกลาง รัฐพิวตัลเจริญเติบโตขึ้นทั่วไปในอาณาเขตที่จักรวรรดิโรมันเคยครอบครอง ต่อมา เมื่อจักรวรรดิโรมันล่มสลาย รัฐพิวตัลเหล่านี้ได้กลายเป็นแวนแคว้นต่าง ๆ หลายแคว้น และในที่สุดได้ถูกรวบรวมขึ้นมาเป็นรัฐชาติในยุโรป ลักษณะที่สำคัญของรัฐพิวตัลคือ การยึดพื้นที่เป็นหลักโดยพวกเจ้าที่ดิน (Feudal Lord) และจะเลี้ยงดูผู้คนไว้ทำงานในที่ดินในลักษณะนายกับบ่าว พวกเขามีหน้าที่ทำงานรับใช้และถูกเกณฑ์ เป็นทหารในยามเกิดศึกสงครามด้วย

6. รัฐชาติ (Nation State) คือ รัฐที่ได้พัฒนาตัวเองขึ้นมาอย่างมั่นคง แข็งแรงต่อเนื่องมาจากรัฐพิวตัลจนกลายเป็น “ชาติ” ในที่สุด รัฐชาติอาจเป็นรัฐเดี่ยวหรือรัฐรวมก็ได้ ทั้งนี้ แล้วแต่เหตุผลความเป็นมาของรัฐนั้น เนื่องจากรัฐชาติ คือ รัฐต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมโลก

ปัจจุบัน ความเข้าใจในรัฐชาตินั้นจึงมีความสำคัญต่อการปกครองในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ดังจะได้กล่าวรายละเอียดสำคัญอีกประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของรัฐ ดังนี้คือ

องค์ประกอบของรัฐ

แนวความคิดเรื่อง “รัฐ” ได้รับการพัฒนาขึ้นตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ และมีการพัฒนาจากรัฐเผ่าชน อันเป็นรัฐที่มีการจัดการปกครองแบบแรกเริ่ม (Primitive) ไปสู่รัฐที่มีการจัดการมากขึ้นในลักษณะของนครรัฐ จนถึงศตวรรษที่ 11 - 12 จึงได้เริ่มเกิด “รัฐชาติ” (Nation State) ขึ้นในสังคมยุโรปตะวันตก ปัจจุบันนักวิชาการต่างเห็นตรงกันว่า ลักษณะที่จำเป็นในการบ่งบอกความเป็นรัฐประกอบด้วย 4 ประการ ซึ่งจะขาดประการใดประการหนึ่งไปไม่ได้ (Reeve H., 2002) ดังนี้ คือ

1. รัฐต้องมีพลเมือง (Citizen) คือ องค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญอันดับแรกของรัฐ คือ “พลเมือง” โดยรัฐทุกรัฐต้องมีพลเมืองเป็นของรัฐ ความเจริญก้าวหน้าหรือตกต่ำเสื่อมโทรมของรัฐนั้น ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความสามารถและคุณภาพของพลเมืองของรัฐนั้น ๆ คุณภาพและความสามารถพื้นฐานของพลเมืองจะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่สำคัญ สามารถแบ่งออกได้ 3 ประการสำคัญ ๆ คือ 1.1) สุขภาพอนามัยของพลเมือง กล่าวคือ การบำรุงรักษาให้พลเมืองของรัฐมีสุขภาพอนามัยที่ดีย่อมเป็นความจำเป็นของรัฐ เนื่องจาก สุขภาพอนามัย ที่แข็งแรงสมบูรณ์ย่อมทำให้การดำรงชีพและการทำงานของพลเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามถ้าพลเมืองเจ็บป่วยเป็นเนืองนิจ การทำงานเพื่อสร้างผลผลิตของชาติก็จะไร้ประสิทธิภาพไปด้วย ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของพลเมืองจึงเป็นภารกิจสำคัญที่สุดของรัฐประการหนึ่ง 1.2) การศึกษาหาความรู้ของพลเมือง กล่าวคือ ความรู้ทำให้คนมีทักษะความสามารถทั้งด้านสติปัญญาและทางเทคโนโลยี ทำให้พลเมืองมีสติปัญญาไหวพริบและสามารถวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ความรู้ของพลเมืองเกิดขึ้นจากการศึกษา

ดังนั้น คุณภาพของพลเมืองในทางการศึกษาจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ต้องพิจารณาส่งเสริมควบคู่ไปกับการส่งเสริมการมีสุขภาพอนามัยของพลเมือง เพราะการที่พลเมืองจะมีสติปัญญาที่ดีก็ต้องมีสุขภาพที่ดีเสียก่อน สติปัญญาที่ดีจึงจะเกิดขึ้นได้ 1.3) ระเบียบวินัยของพลเมือง กล่าวคือ ระเบียบวินัยเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่ง หากรัฐใดที่ประชาชนมีระเบียบวินัยดีแล้ว การดำเนินการใด ๆ ก็จะมีประสิทธิภาพพร้อมเพียง แม้ในยามวิกฤต รัฐนั้นก็สามารถนำรัฐนาวาไปได้ตลอดรอดฝั่ง แต่หากรัฐใดประชาชนไม่มีวินัย รัฐนั้นก็ประสบแต่ปัญหา ความยุ่งยากในการประพฤติปฏิบัติของประชาชนอยู่ตลอดเวลา ระเบียบวินัยของประชาชนจึงมีความจำเป็นต่อรัฐ รัฐที่สามารถพัฒนาขึ้นเป็นรัฐชั้นนำได้ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมัน สหราชอาณาจักร ฯลฯ ล้วนแต่มีพลเมืองที่มีระเบียบวินัยเป็นอย่างดีทั้งสิ้น

2. รัฐต้องมีดินแดนที่แน่นอน คือ กลุ่มชนใดถึงแม้จะมีภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีเป็นของตนเองเป็นที่แน่นอน เช่น พวกยิปซี ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ แต่หากไม่มีดินแดนของตนเอง ก็ไม่สามารถตั้งเป็นรัฐขึ้นมาได้ ดังนั้น การมีดินแดนที่แน่นอน จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรัฐอีกประการหนึ่ง ดินแดนที่แน่นอนดังกล่าวนี้ หมายถึง พื้นดิน น้ำน่านน้ำ (ทั้งอาณาจักรในแม่น้ำ ทะเลสาบ และอาณาเขตในท้องทะเล) ทั้งนี้ ยังรวมถึงขอบเขตของท้องฟ้าที่อยู่เหนืออาณาเขตของพื้นดินและท้องน้ำทั้งหมดอีกด้วย ดินแดนของรัฐต่าง ๆ มีความแตกต่างกันในด้านปริมาณของพื้นที่ เช่น ประเทศไทยมีเนื้อที่ประมาณ 514,000 ตารางกิโลเมตร สหรัฐอเมริกา มีเนื้อที่ประมาณ 9,561,000 ตารางกิโลเมตร นครรัฐวาติกัน มีเนื้อที่เพียงแค่ว่า 0.4 ตารางกิโลเมตร เท่านั้น ดังนั้น เราจึงไม่อาจที่จะตั้งมาตรฐานได้ว่า รัฐจะต้องมีเนื้อที่ดินแดนเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นรัฐได้

3. รัฐต้องมีรัฐบาล คือ การที่มีกลุ่มชนกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนที่มีขอบเขตแน่นอนแห่งหนึ่ง ลักษณะดังกล่าวยังถือว่าเป็นสภาพเป็นรัฐไม่ได้ หากว่ากลุ่มชนนั้นยังไม่มีรัฐบาล รัฐบาลถือเป็นสถาบันสำคัญทางการปกครองที่เป็นตัวแทนของพลเมือง มีหน้าที่จัดระเบียบต่าง ๆ ทางการปกครองของรัฐ ทำให้การปกครองของรัฐมีความมั่นคงและสามารถดำเนินไปได้ตามเป้าหมาย หากรัฐบาลขาดความเข้มแข็งก็จะนำความเสื่อมมาสู่รัฐนั้นได้ การล่มสลายของอาณาจักรโรมันโบราณ สาเหตุหลักมาจากความล้มเหลวในการจัดการปกครองนั่นเอง ดังนั้น ความสามารถในการจัดการปกครองของรัฐบาลจึงมีความสำคัญต่อการเจริญหรือล่มสลายของรัฐเป็นอย่างยิ่ง

4. รัฐต้องมีอำนาจอธิปไตย คือ องค์ประกอบที่สำคัญของรัฐ ประการสุดท้ายก็คือ “อำนาจอธิปไตย” ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เมื่อรัฐมีอำนาจอธิปไตยแล้ว รัฐจึงมีอำนาจเหนือองค์กรและบุคคลทุกคนในรัฐ อำนาจอธิปไตยต้องครอบคลุมกิจการของรัฐทั้งภายในและภายนอกอาณาเขต โดยมีรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบใช้อำนาจอธิปไตยนั้นในนามของรัฐ อำนาจอธิปไตยเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นเอกราชของรัฐ (Independence) หมายความว่า รัฐเอกราชจะต้องมีอธิปไตยเป็นของตนเอง รวมทั้งสะท้อนถึงความเป็นอิสระ

(Autonomy) ในการดำเนินงานต่าง ๆ ทำให้รัฐสามารถกำหนดนโยบายของตนเอง และนำนโยบายของตนเองออกปฏิบัติให้เกิดผลได้เต็มที่โดยไม่ต้องตกอยู่ใต้คำบัญชาของประเทศอื่นใด

เมื่อได้รู้แล้วว่า รัฐหนึ่ง ๆ มีองค์ประกอบใดเหมือนกันบ้าง ก็ต้องพิจารณาว่าจะแบ่งให้แต่ละรัฐต่างกันอย่างไร

รูปแบบของรัฐ (Forms of state)

รูปแบบของรัฐโดยทั่วไปนั้น แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ (Theo A. J. Toonen, 1987) คือ

1. รัฐเดี่ยว (Unitary state) รัฐเดี่ยว หมายถึง รัฐที่มีความเป็นรัฐเพียงหน่วยเดียว (single unit of state) เช่น ไทย ญี่ปุ่น สวีเดน ฝรั่งเศส จีน อินเดีย ฯลฯ โดยรัฐเดี่ยวนั้นมีรัฐบาลกลางเป็นองค์การที่มีอำนาจสูงสุดในการดำเนินการต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจปกครองครอบคลุมเขตแดนทั้งหมดของรัฐ ในประเทศที่จัดเขตการปกครองให้มีส่วนภูมิภาค (Regional or Provincial Section) ผู้ปกครองในภูมิภาคต้องเป็นตัวแทน ที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลกลาง การจัดการปกครอง เช่นนี้พบได้ในประเทศที่มีการรวมอำนาจไว้ในส่วนกลางสูง ดังตัวอย่างที่เห็นได้ก็คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ข้าราชการในภูมิภาคต่าง ๆ ถือเป็นตัวแทนที่รัฐบาลกลางส่งไปทำหน้าที่ในภูมิภาค ส่วน ในประเทศที่มีการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองสูงมักจะให้อำนาจการปกครองแก่รัฐบาลท้องถิ่นในการปกครองตนเองได้ในระดับที่สูง ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระโดยมีรัฐธรรมนูญรองรับ แต่อำนาจทางการเมืองการปกครองของท้องถิ่นจะถูกกำหนดขอบเขตให้อยู่ภายใต้เขตแดนของตนเอง และเป็นอิสระภายใต้ขอบเขตที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อการปกครองของรัฐโดยรวมเท่านั้น

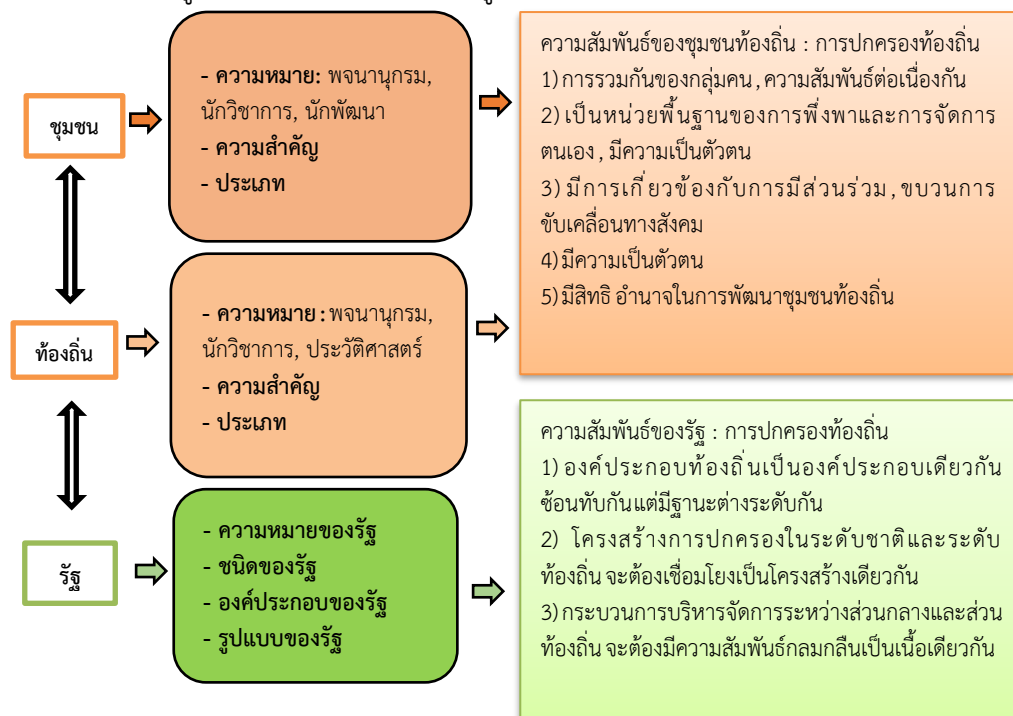
2. รัฐรวม (Composite state) หรือ พหุรัฐ (Multistate) รัฐรวม หมายถึง รัฐที่ประกอบด้วยรัฐย่อย ๆ หลาย ๆ รัฐมารวมกัน (Multiple Units of State) เป็นรัฐรวม (หรือประเทศ) รัฐย่อย ๆ เหล่านี้มีที่มา และฐานะต่าง ๆ กัน เช่น สหราชอาณาจักรซึ่งเป็นพหุรัฐได้ยอมยกให้แคว้นสกอตแลนด์ และแคว้นเวลส์เป็นเขตปกครองตนเอง เมื่อ พ.ศ. 2542 โดยมีรัฐสภาเป็นเอกเทศต่างหากจากสหราชอาณาจักร ทำให้แคว้นเวลส์ และสกอตแลนด์กลายเป็นรัฐที่มีระบบการปกครองเป็นรัฐอิสระ (Autonomous State) ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย เยอรมนี สวิตเซอร์แลนด์ มาเลเซีย เป็นตัวเองที่ดีสำหรับการปรับประเทศที่มีลักษณะเป็นรัฐรวม ประเทศเหล่านี้มีรัฐเป็นสองระดับ ได้แก่ รัฐรวมหรือรัฐชาติและรัฐมลรัฐ (แคว้นหรือมณฑลก็ได้ตามแต่จะเรียก)

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ในประเด็น “ชุมชนและท้องถิ่น” อาทิเช่น ความหมาย ความสำคัญ ประเภท และประเด็น “รัฐ” อาทิเช่น ความหมาย ชนิด องค์ประกอบ รูปแบบ จะเห็นได้ว่า “ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ” ต่างก็มีความสำคัญและความสัมพันธ์ที่ไม่สามารถละเลยประเด็นใดประเด็นหนึ่งไปได้ ซึ่งจะส่งผลในการจัดการปกครองและการบริหารการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

องค์ความรู้ใหม่

บทความวิชาการเรื่อง “ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ : ความสัมพันธ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในต่างประเทศ” ผู้เขียนมีข้อค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ที่ควรนำเสนอในประเด็นดังนี้

ภาพที่ 2 โมเดล ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ: ความสัมพันธ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในต่างประเทศ

สรุป

ความสัมพันธ์ของชุมชนและท้องถิ่น : การปกครองท้องถิ่น

“ชุมชนท้องถิ่น” คือ ถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ในสังคมซึ่งอิงอาศัยความเอื้ออาทร ความผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เป็นเครื่องดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ดีร่วมกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การรวมกันของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันทั้งความสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่และความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นหน่วยพื้นฐาน ของการพึ่งพาและการจัดการตนเอง มีการเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมขบวนการขับเคลื่อนทางสังคม และหน่วยจิตวิทยาวัฒนธรรมอันเป็นคุณค่าที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตน (Identity) ของชุมชน โดยเกี่ยวข้องกับความดีความชอบ สิทธิและอำนาจในการจัดการ ในประเด็น “การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น” จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถจัดการกับภาวะการณ์

ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ (Self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (Self-help) ในการคิดตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม ดังนั้น ชุมชนท้องถิ่นจะพัฒนาได้หรือไม่ และดำเนินไปในทิศทาง จึงต้องมีองค์ประกอบของแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชน หลักการพัฒนาชุมชน และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน รวมทั้งการปรับตัวให้ทันต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

ความสัมพันธ์ของรัฐ : การปกครองท้องถิ่น

“รัฐชาติ” เป็นองค์รวม (Collective unit) ของการปกครองของชาติ ส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นหน่วยปกครองย่อย ๆ (Creatures) ของรัฐชาตินั้นเอง ดังนั้น โดยนัยดังกล่าว รัฐและท้องถิ่นจึงมีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างแนบแน่นอันมีอาจแยกออกจากกันได้ การจัดการปกครองในระดับชาติจึงต้องจัดให้สัมพันธ์กลมกลืนกับการปกครองท้องถิ่นในทุกส่วนของการปกครอง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อแยกแยะ ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกัน ผู้เขียนจะแยกออกเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ซ้อนทับกัน แต่มีฐานะต่างระดับกัน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า องค์ประกอบของรัฐมี 4 ประการ คือ 1) รัฐต้องมีพลเมือง 2) รัฐต้องมีเขตแดน 3) รัฐต้องมีอำนาจอธิปไตย 4) รัฐต้องมีรัฐบาล องค์ประกอบทั้ง 4 นี้ ถือเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นที่รัฐจะต้องมี สำหรับท้องถิ่นแล้วคือ หน่วยย่อยของรัฐที่มีคุณลักษณะทั้ง 4 ด้านเช่นกัน แต่มีขนาดเล็กกว่า และซ้อนทับกันอยู่ในฐานะองค์กรต่างระดับ ดังต่อไปนี้

ด้านพลเมือง กล่าวคือ พลเมืองของท้องถิ่น ก็คือส่วนหนึ่งของพลเมืองของรัฐนั่นเอง ดังนั้น พลเมืองทุกคนจึงมีสิทธิของตนเอง ในฐานะเป็นพลเมืองของชาติและพลเมืองของท้องถิ่นควบคู่กันไป สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในฐานะเป็นพลเมืองของชาติและในฐานะเป็นพลเมืองของท้องถิ่น จึงต้องแยกออกจากกัน ให้ชัดเจน มิฉะนั้นแล้ว จะก่อให้เกิดความสับสนทางการปกครองได้ การแยกแยะสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ในฐานะที่เป็นสมาชิกของหน่วยปกครองในระดับต่าง ๆ ที่ทับซ้อนกันอยู่นี้ ต้องยึดหลักกฎหมายและจารีตประเพณีทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นควบคู่กันไป

ด้านอาณาเขต กล่าวคือ อาณาเขตของท้องถิ่น เป็นอาณาเขตย่อยของระดับชาติที่กฎหมายปกครองท้องถิ่นต้องกำหนดเอาไว้ให้ชัดเจน การทับซ้อนกันของอาณาเขตระหว่างหน่วยปกครองระดับต่าง ๆ จะก่อให้เกิดความสับสนในเรื่องบทบาทหน้าที่และสิทธิในการครอบครองทรัพยากรในเขตพื้นที่ได้ หากกฎหมายไม่ได้กำหนดแจ่มแจ้งในเรื่องบทบาทหน้าที่และสิทธิในการครอบครองผลประโยชน์เหนือพื้นที่ให้ชัดเจน

ด้านอำนาจอธิปไตย กล่าวคือ การปกครองระดับชาติ เป็นการปกครองโดยใช้อำนาจอธิปไตย อย่างสมบูรณ์ ส่วนรัฐบาลท้องถิ่นถือว่าไม่มีอธิปไตยเป็นของตนเอง แต่ใช้

อำนาจปกครองตามที่ได้ตกลงกันเอาไว้ในระดับชาติ เช่น กำหนดเอาไว้เป็นกฎหมาย กฎบัตร หรือจารีตทางการปกครองที่ได้รับการยอมรับ ในระดับชาติมาแล้ว เช่น ท้องถิ่นไม่มีอำนาจทาง ตุลาการ ทางทหาร หรืออำนาจในการดำเนินกิจกรรม บางกิจกรรมที่กฎหมายห้ามไว้ ดังนั้น ท้องถิ่น จึงมิได้มีอำนาจปกครองโดยสมบูรณ์ครบทุกด้าน

ด้านรัฐบาล กล่าวคือ ท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดตั้งรัฐบาลของตนเองที่ กฎหมายกำหนดไว้ (แต่รัฐบาลท้องถิ่นจะไม่มีอำนาจบางประการที่กฎหมายห้ามไว้ดังกล่าว แล้ว) รัฐบาลท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลระดับชาติ ในแง่ที่ต่างก็มีหน้าที่ในการดูแล ให้บริการประชาชนในเขตปกครอง และโดยที่เขตปกครอง ของท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของเขต ปกครองระดับชาติ ดังนั้น การจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างชาติ และท้องถิ่นให้ เหมาะสมจึงมีความจำเป็น

กล่าวโดยสรุปคือ “ท้องถิ่นเป็นหน่วยปกครองย่อย ๆ ของรัฐ ที่มีหน้าที่ในการ ให้บริการดูแลประชาชนให้เป็นไปตามกติกาการปกครองของชาติกำหนด ที่ส่งผลทำให้ระบบ การปกครองของชาติโดยรวม มีความเข้มแข็ง แต่หากกลไกส่วนหนึ่งส่วนใดเกิดความอ่อนแอ การปกครองโดยรวมของชาติก็จะอ่อนแอตามไปด้วย”

2. โครงสร้างการปกครองในระดับชาติและระดับท้องถิ่น จะต้องเชื่อมโยงเป็น โครงสร้างเดียวกัน

ด้วยเหตุที่ท้องถิ่นเป็นส่วนย่อยของชาติดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้น การดำเนินงานทางการ ปกครอง ของชาติ จะต้องคำนึงถึงทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยจะต้องทำให้ทั้งสองส่วน ส่งเสริมเกื้อกูล (Subsidiary) ซึ่งกันและกันในการปกครอง ส่วนท้องถิ่นจะต้องสนับสนุน กิจกรรมอันเป็นองค์รวมของชาติ ที่ท้องถิ่นสามารถทำได้ ในขณะที่ส่วนกลางจะ สนับสนุนการดำเนินงานของท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถดูแลประชาชนในเขตปกครองอย่าง มีประสิทธิภาพ

3. กระบวนการบริหารจัดการระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น จะต้องมีความสัมพันธ์กลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน

การจัดการปกครองที่เข้มแข็งของชาติ จะคำนึงถึงโครงสร้างเพียงอย่างเดียวมีเพียงพอ เพราะโครงสร้างเป็นเพียงแค่กรอบแนวทางแห่งอำนาจหน้าที่เท่านั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการ ปกครองที่แท้จริง ต้องขึ้นกับกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ร่วมกันด้วย (ระหว่างรัฐและ ท้องถิ่น) เช่น การดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ถ้าการดำเนินกิจกรรม เหล่านี้ไม่สัมพันธ์กัน การปกครองทั้งของรัฐและของท้องถิ่นก็ไร้ประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2548). หลักรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- โกวิท พวงงาม. (2552). การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมติใหม่ในอนาคต (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน.
- โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- ขรรค์เพชร ชายทวีป. (2552). ผู้ทรงสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2556). ชุมชน. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- พัฒนา กิติอาษา. (2546). ท้องถิ่นนิยม : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ยศ บริสุทธิ. (2558). การศึกษาชุมชน : แนวคิดฐานการวิจัย และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สมชาย ศรีวิวัฒน์. (2556). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น : แนวคิด หลักการพัฒนา และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 25 เมษายน 2563 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/549133>
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). สังคมวิทยา : หลักการศึกษา วิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2524). การพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สิวาพร สุขเอียด. (2552). การปกครองส่วนท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 24 เมษายน 2563 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การปกครองส่วนท้องถิ่น>
- อุดม ทุมโฆสิต. (2553). การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ : บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แชน โพร์ พรินต์ติ้ง จำกัด.
- Cambridge University. (2003). Cambridge Advance Learners Dictionary. Cambridge: Cambridge University.
- Norton A. (1994). International Handbook of Local and Regional Government : A Comparative Analysis of Advanced Democracies. Birmingham: Edward Elgar.
- Oxford University Press. (1993). Discover the story of English. United Kingdom: Oxford University.

- Reeve H. (2002). Democracy in America By Alexis de Tocqueville. USA: The Pennsylvania State University.
- Stones P. (1968). Local government for students. Great Britain: Richard Clay and Company.
- Theo A. J. Toonen. (1987). The Netherlands A Decentralized Unitary State in A Welfare Society. West European Politics, 10(4), 108-129.

การพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี
DEVELOPMENT MODEL OF LEADERSHIP STYLES OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN THE DIGITALAGE UNDER THE JURISDICTION
OF THE OFFICE OF EDUCATION REGION 5, LOPBURI

พรพรรัตน์ พรหมินทร์

Patsarat Prommin

ปรีชา วิหคโต

Preecha Wihokto

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: krulek456@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 2) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นงานวิจัยรูปแบบพัฒนาโดย ดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) ศึกษากรอบแนวคิดในการวิจัย จากการวิเคราะห์เอกสาร 2) ศึกษาสภาพและปัญหาโดยใช้แบบสอบถาม เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นตัวแทนจากสถานศึกษา จำนวน 9 คน 3) การศึกษารูปแบบและการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นตัวแทนจากสถานศึกษา จำนวน 20 คน เพื่อนำมาสู่การร่างรูปแบบโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ และตรวจสอบร่างรูปแบบโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และ 4) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยการสัมมนาประชาพิจารณ์ เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นตัวแทนจากสถานศึกษา จำนวน 9 คน ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ paired t-test โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล คือ มีหน้าที่งานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีขั้นตอนในการทำงาน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1.1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 1.2) การคัดกรองนักเรียน 1.3) การส่งเสริมและพัฒนา 1.4) การป้องกัน 1.5) การช่วยเหลือ และ 1.6) การส่งต่อ และ 2) การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.17, SD = 0.70) แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 2.1) ด้านการออกแบบ 2.2) ด้านกระบวนการทำงาน และ 2.3) ด้านผลลัพธ์หรือการ

* Received 7 May 2020; Revised 18 August 2020; Accepted 18 August 2020

รายงานผลการประเมินการ มีการประเมินรูปแบบครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ เรื่องเวลา เรื่องสถานที่ และด้านบุคคล ถือได้ว่าข้อมูลที่ได้มีความเหมาะสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล, ลพบุรี

Abstract

This article of this study were: 1) to study the leadership situations of school administrators in the digital age. And 2) the development of leadership styles of school administrators in the digital age. By being a research on the development model by Conducting research, including 1) studying the conceptual framework of the research From document analysis. 2) study conditions and problems using questionnaires Select a specific sample represented by the school. 9 persons. 3) Studying the model and leadership development of academy administrators in the digital age using semi-structured interviews. Select a specific sample represented by the school. 20 persons. To bring to draft the form by the workshop and check the draft by using expert seminar. And 4) to develop the leadership model of educational institutions in the digital age by seminar symposium. The sample was chosen by purposive sampling from 9 schools using the statistics, average, standard deviation and paired t-test. By analyzing the content and summarizing. The research was found that: 1) The leadership situation of school administrators in the digital age is that they are responsible for the student support system. There are 6 steps in the work which are: 1.1) Knowing each student individually 1.2) Screening students 1.3) Promoting and developing 1.4) Prevention 1.5) Assistance and 1.6) Referral. 2) The development model of leadership styles of school administrators in the digital age. The overall efficiency is very good. ($\bar{X}$ = 4.17, SD = 0.70) divided into 3 areas, which are: 2.1) design 2.2) work process and 2.3) result or evaluation report. There is a comprehensive evaluation of all 3 aspects: time, place, and personal. The information obtained is appropriate. With a statistical significance of 0.05

Keywords: Development Model, Leadership Styles of School Administrators, Digital Age, Lopburi

บทนำ

การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการในการนำความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในบุคคล โดยใช้กระบวนการรวบรวมความรู้และความรู้ที่อยู่ในรูปของเอกสารสื่อต่าง ๆ มาจัดการให้เป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำความรู้ดังกล่าวที่มีไปใช้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และถ่ายทอดสารสนเทศไปสู่ความรู้ที่สามารถเข้าถึงได้เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานในองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การนำสินทรัพย์ความรู้ (Knowledge Assets) ไปสร้างคุณค่า (Value Creation) หรือเพิ่มผลิตผล (Productivity) เพื่อสนับสนุนเป้าหมายหรือตอบสนองการดำเนินการขององค์กร เห็นได้ว่าการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ทำให้เกิดยกระดับความรู้ความสามารถของบุคลากร ยกระดับคุณภาพการทำงาน และทำให้องค์กรมีศักยภาพในการแข่งขัน เรียกได้ว่าเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพช่วยพัฒนาคน พัฒนางาน และยกระดับองค์กร ส่งเสริมการเรียนรู้ได้ในกระบวนการเดียว ซึ่งในการนำไปพัฒนาองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะทำให้องค์กรมีการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่มีความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงานจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อได้รับความรู้ใหม่ ๆ ก็จะมีสติว่าทำงานได้ดี รวมถึงผลงานออกมาดีขึ้นซึ่งเกิดกำลังใจในการทำงานและเกิดความปรารถนาที่จะทำงานให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการผลักดันองค์กรให้เกิดการจัดการความรู้ในองค์กรอย่างจริงจัง และสามารถกำหนดตัวบุคคลในการทำหน้าที่ตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล

นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการปฏิบัติงาน สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีวิธีการถ่ายทอดและสอนงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีคุณลักษณะส่วนตัว (Personal Characteristics) ที่ส่งเสริมต่อการขับเคลื่อนเป็นส่วนสนับสนุนในการสร้างความน่าเชื่อถือของผู้นำแต่ละคนในการใช้ภาวะผู้นำต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ว่า “บุคลิกภาพที่ดี ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ” เพื่อพัฒนาไปสู่ภาวะผู้นำ การสร้างภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) ของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษา ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความสำคัญด้านการบริหาร จัดการยังมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการศึกษา ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงนี้ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบัน คือ แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่ คือ ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Vision) มีการกระจายอำนาจหรือการเสริมสร้างพลังใจ (Empowerment) เป็นผู้มีความคุณธรรม (Moral Agent) โดยพิจารณาที่ลักษณะของผู้นำ พฤติกรรม อำนาจ รวมทั้ง ตัวแปรสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นแนวทางที่กว้างกว่าแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำอื่น ๆ (โกเมธ พิมพ์บำรุงธรรม, 2547) ดังนั้น การบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันนั้นจึงมีการเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิม ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยน

บทบาทหน้าที่ เพื่อบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ จึงต้องอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เข้ามาบริหารจัดการ ศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้กำหนดว่าปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาไปสู่ระบบราชการ 4.0 จะต้องประกอบด้วยปัจจัยอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562)

1. การสานพลังระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม (Collaboration) เป็นการยกระดับการทำงานจากการประสานงานกัน (Coordination) หรือทำงานด้วยกัน (Cooperation) ไปสู่การร่วมมือกัน (Collaboration) เป็นการบริหารกิจการบ้านเมืองในรูปแบบ “ประชารัฐ”

2. การสร้างนวัตกรรม (Innovation) เป็นการคิดค้นและหาวิธีการ หรือศึกษาเรื่องใหม่ๆ เพื่อให้เกิดผลกระทบใหญ่ต่อการตอบสนองความต้องการ ของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

3. การปรับเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล (Digitization/Digitalization) เป็นการผสมผสาน การจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลผ่านระบบคลาวด์ อุปกรณ์สมาร์ทโฟน และเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานร่วมกันเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ในทุกเวลา ทุกสถานที่ทุกอุปกรณ์และทุกช่องทางได้อย่างมั่นคง ปลอดภัยและประหยัด

ผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูดิจิทัล จัดการเรียนการสอนได้สำเร็จก็จะกลายเป็นผู้บริหารโรงเรียนดิจิทัล และโรงเรียนที่สอนและบริหารโดยครูและผู้บริหารดิจิทัลก็จะกลายเป็นโรงเรียนดิจิทัล (อดิเรก พรสีมา, 2563) ดังเช่น โรงเรียนพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี ที่ใช้ระบบดิจิทัลเข้ามาช่วยบริหารจัดการในเรื่องของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การผลักดันให้โรงเรียนในประเทศของตนเป็นโรงเรียนดิจิทัลจึงออกกฎหมายกำหนดให้ภาครัฐและเอกชนถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของเยาวชน สถานประกอบการของรัฐและเอกชน บริษัท ห้างร้าน พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ จึงต้องจัดให้มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสาธิต และวิทยาการเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ ที่จะมาดูงาน มาศึกษา มาค้นคว้า มาหาความรู้ และมาทดลองที่สถานประกอบการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย แต่ภาครัฐกำหนดให้สถานประกอบการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ หลายประเทศอยากได้โรงเรียนดิจิทัล อยากได้ผู้บริหารโรงเรียนดิจิทัลอยากได้ครูดิจิทัล อยากได้นักเรียนดิจิทัลและอยากให้ประชาชนของตนกลายเป็นประชาชนดิจิทัลเพื่อที่จะผลักดันให้ประเทศของตนกลายเป็นประเทศดิจิทัลและผลักดันหลาย ๆ เรื่องในประเทศให้เป็นดิจิทัลตามมา (อดิเรก พรสีมา, 2563)

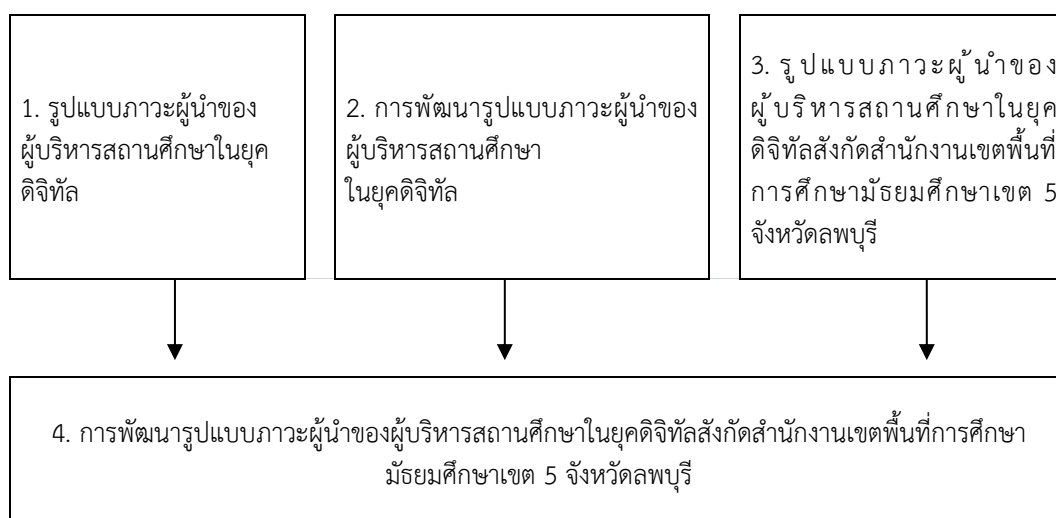
ดังนั้น การที่ประเทศจะเป็นยุคดิจิทัลได้ ทุกอย่างต้องผ่านการวางแผนเพื่อสร้างสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่ดี และต้องใช้ความอดทนเป็นอย่างมาก เพราะกว่าจะเห็นผลต้อง

ใช้เวลานาน เปรียบดังการปลูกต้นไม้ ที่จะต้องมีการเตรียมดินให้ดี มีเมล็ดพันธุ์ที่ดี และต้องเฝ้าดูแลรดน้ำพรวนดิน เพื่อให้ต้นไม้เจริญเติบโตขึ้นมาได้ ทุกอย่างต้องใช้เวลาและต้องดำเนินงานหลายส่วนไปพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างนวัตกรรมในการขับเคลื่อนประเทศ ขณะนี้เราต้องกลับมาดูว่าสิ่งที่ผลิตกันอยู่เป็นนวัตกรรมหรือเป็นเพียงสิ่งประดิษฐ์เท่านั้น เพราะนวัตกรรมที่ถูกต้องจริง ๆ ต้องสามารถขยายผลในเชิงพาณิชย์ได้ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2563)

การเตรียมการศึกษาไทยเพื่อก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่ต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรายังมีคนอีกจำนวนมากที่ไม่ได้อยู่ในระบบ ดังนั้นการจะเปลี่ยนแปลงต้องเป็นการก้าวที่ละก้าวจึงจะเกิดความยั่งยืนได้ (ต้องลักษณะ บุญธรรม, 2559)

เห็นได้ว่า การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารตำราบทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการความรู้ของนักวิชาการหลายท่านและสถาบันต่าง ๆ ได้กรอบแนวคิดดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของแนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนเอกสารตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 3) การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล รวมถึง ขอบข่ายและ

ภารกิจของผู้นำในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย 1) ศึกษาและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการวิเคราะห์วิจัยและการนำผลการวิจัยมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 2) ศึกษาวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 3) ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และใช้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 4) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลและผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 5) สร้างเครือข่ายในการศึกษาวิเคราะห์วิจัยกระบวนการเผยแพร่เกี่ยวกับระบบดิจิทัลทั้งภายในโรงเรียนระหว่างโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลาง และ 6) วิจัยประเมินผลเพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล นำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 โดยศึกษาสภาพการณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดความรู้เรื่องรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดความรู้เรื่องรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยผู้วิจัยคัดเลือกมา 30 เล่ม ตามเกณฑ์การคัดเลือก คือ เรื่องที่ทันสมัย เอกสารที่จะนำมาอ้างอิง ถ้าเป็นการอ้างอิงจาก

เอกสารหรือตำราภาษาไทย ไม่ควรเกิน 5 ปี ถ้าเป็นการอ้างอิงจากเอกสารหรือตำราภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกิน 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดความรู้เรื่องรูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 1.2 ศึกษาสภาพการณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค ดิจิทัล

แหล่งข้อมูล 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนจาก สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย โรงเรียน 24 แห่ง จำนวน 20 คน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2563) กลุ่มตัวอย่าง เลือก ตัวอย่างแบบเจาะจง โดยการจับฉลากโดยทำรายชื่อประชากรทั้งหมดจากสถานศึกษา ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียน และ 3) ครูผู้สอน จำนวน 9 คน โดยใช้ สูตรของ Krejcie and Morgan (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และปัญหาเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีลักษณะ เป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบ ลิเคอร์ท 5 ระดับ

การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษาและด้านการวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและ ครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.60-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้าน ข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัย คือ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่า ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ของแบบบันทึกข้อมูล และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) สภาพการณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้แก่ ด้านการ ออกแบบ ด้านกระบวนการทำงาน และด้านผลลัพธ์หรือการรายงานผลการประเมิน และ

3) ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการรูปแบบ และการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 1.3 การศึกษารูปแบบและการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

แหล่งข้อมูล 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนจากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วยโรงเรียน 24 แห่ง จำนวน 20 คน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2563) 2) กลุ่มตัวอย่าง เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยการจับฉลากโดยทำรายชื่อประชากรทั้งหมดจากสถานศึกษา ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียน และ 3) ครูผู้สอน จำนวน 9 คน โดยใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) คู่มือการจัดการความรู้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผลการวิเคราะห์ ตลอดจนผลของการวิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ แล้วบรรยายเนื้อหาตามความจริงที่ปรากฏขึ้นโดยต้องอ้างอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี และสรุปเป็นภาพรวม

ตอนที่ 2 โดยพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 2.1 การศึกษาทางการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยการศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants)

แหล่งข้อมูล การศึกษาทางการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยการศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) โดยกำหนดคุณสมบัติสถานศึกษาด้านแบบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา สถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม จำนวน 4 แห่ง และผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน 9 คน โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นนักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาการศึกษาหรือพัฒนาสถานศึกษาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผลการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2.2 การร่างรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ

แหล่งข้อมูล การร่างรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และร่างคู่มือรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 9 คน โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบบันทึก ตารางวิเคราะห์เนื้อหา วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำมาสู่การร่างรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และร่างคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเพื่อนำไปตรวจสอบต่อไป

ขั้นตอนที่ 2.3 ตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

แหล่งข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และร่างคู่มือรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำนวน 9 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติเป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาและการวิจัย จำนวน 3 คน เป็นผู้บริหารในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน และเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ร่างรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ร่างคู่มือการใช้ร่างรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 3) ประเด็นประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับร่างรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลและร่างคู่มือการใช้ร่างรูปแบบการพัฒนากฎผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 4) แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม

ของร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลและร่างคู่มือการใช้
ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis)

ตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
โดยการสัมมนาประชาพิจารณ์ (Public Hearings)

แหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีวิธีการได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling)
และกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในจังหวัดลพบุรี ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ
แหล่งข้อมูลที่กำหนด ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาระดับ
ประถมศึกษา จำนวน 20 คน

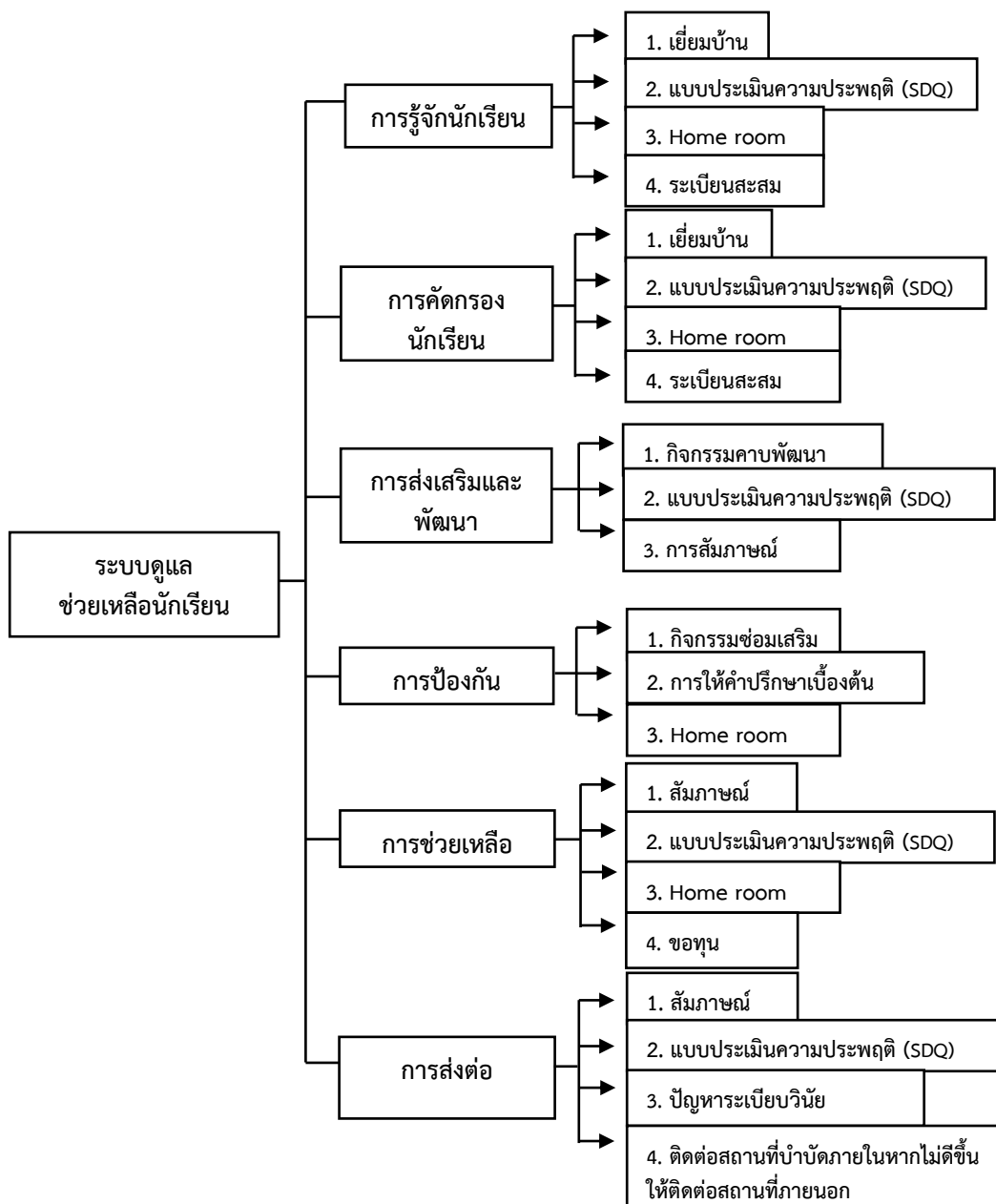
กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้
ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบงานฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ประกอบด้วย 1) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
2) แบบสอบถามเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนา
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลและคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเป็นไปได้
และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยสถิติที่ใช้
ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ paired t - test

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการณ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี พบว่า ในส่วนของงานระบบ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Situation) นั้นผู้อำนวยการสถานศึกษา (Leader) ประสานงานให้กับ
ครูที่ปรึกษา ครูกิจกรรมนักเรียนและครูแนะแนว (Follower) ในส่วนของการสื่อสาร
(Communication) ยุคดิจิทัลที่ใช้สื่อสาร ได้แก่ App ต่าง ๆ ดังนี้ E - mail, Facebook, Line
and NextSchool ดังภาพประกอบที่ 1.2

ภาพที่ 2

จากภาพประกอบที่ 2 อธิบายได้ว่า โดยสภาพการณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล คือ มีหน้าที่งานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีขั้นตอนในการทำงาน 6 ขั้นตอน

1. การรู้จักนักเรียน โดยมีกิจกรรมหรืองาน ได้แก่ 1) เยี่ยมบ้าน 2) แบบประเมินความประพฤติ (SDQ) 3) Home room และ 4) ระเบียบสะสม
2. การคัดกรองนักเรียน โดยมีกิจกรรมหรืองาน ได้แก่ 1) เยี่ยมบ้าน 2) แบบประเมินความประพฤติ (SDQ) 3) Home room และ 4) ระเบียบสะสม
3. การส่งเสริมและพัฒนา โดยมีกิจกรรมหรืองาน ได้แก่ 1) กิจกรรมคาบพัฒนา 2) แบบประเมินความประพฤติ (SDQ) และ 3) การสัมภาษณ์
4. การป้องกัน โดยมีกิจกรรมหรืองาน ได้แก่ 1) กิจกรรมซ่อมเสริม 2) การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และ 3) Home room
5. การช่วยเหลือ โดยมีกิจกรรมหรืองาน ได้แก่ 1) สัมภาษณ์ 2) แบบประเมินความประพฤติ (SDQ) 3) Home room และ 4) ขอรุณ
6. การส่งต่อ โดยมีกิจกรรมหรืองาน ได้แก่ 1) สัมภาษณ์ 2) แบบประเมินความประพฤติ (SDQ) 3) ปัญหาระเบียบวินัย และ 4) ติดต่อสถานที่บำบัดภายในหากไม่ดีขึ้นให้ติดต่อสถานที่ภายนอก

2. การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.17$, $SD = 0.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

รายการ	ระดับประสิทธิภาพ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการออกแบบ			
1.1 รูปแบบการจัดหน้าเว็บเพจ มีความสมบูรณ์ ถูกต้องต่อการใช้งาน	4.25	0.55	ดีมาก
1.2 สี ตัวอักษร และพื้นหลัง มีความเหมาะสม สวยงาม	4.35	0.49	ดีมาก
1.3 การออกแบบหน้าจอเพื่อป้อนข้อมูล แต่ละรายการมีรูปแบบและลักษณะถูกต้อง สะดวก และรวดเร็ว ต่อการใช้งาน	4.15	0.59	ดีมาก
1.4 การกำหนดผู้เข้าใช้ระบบสารสนเทศมีความปลอดภัย และสะดวกต่อการใช้งาน	4.25	0.55	ดีมาก
1.5 หัวข้อรายการครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบัน	4.25	0.55	ดีมาก
1.6 ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ระบบสารสนเทศได้อย่างสะดวก และทำความเข้าใจเรียนรู้ด้วยตนเองได้	4.20	0.77	ดีมาก
2. ด้านกระบวนการทำงาน			
2.1 ความยากง่ายในการใช้งานโดยรวม	3.95	0.76	ปานกลาง
2.2 การตรวจสอบข้อมูลทำได้สะดวกรวดเร็วเป็นปัจจุบัน	4.05	0.76	ดีมาก

2.3 การสอบถาม/ค้นหาข้อมูลสะดวกรวดเร็วตรงกับความ ต้องการของผู้ใช้	4.10	0.72	ดีมาก
2.4 การป้อนข้อมูลเพิ่ม/ลบ/แก้ไขทำได้สะดวก	4.20	0.70	ดีมาก
2.5 การติดตามผลการดำเนินงานสะดวกและรวดเร็วขึ้น	4.20	0.70	ดีมาก
2.6 การเข้า/ออกจากระบบสะดวกและรวดเร็ว	4.20	0.70	ดีมาก
3. ผลลัพธ์หรือการรายงานผลการประเมิน			
3.1 การจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพ มีความสะดวก รวดเร็วและถูกต้องตรงกับการใช้งาน	4.10	0.72	ดีมาก
3.2 การแสดงผลของรายงานมีรายละเอียดและรูปแบบที่ ถูกต้องครบถ้วนและง่ายต่อการทำความเข้าใจ	4.20	0.70	ดีมาก
3.3 ความถูกต้องของผลลัพธ์/รายงาน (ข้อมูลมีความ ถูกต้องน่าเชื่อถือ)	4.05	0.69	ดีมาก
3.4 การเข้าถึงระบบมีความปลอดภัยและเป็นปัจจุบัน ใน การใช้งาน	4.15	0.75	ดีมาก
3.5 ลดความซ้ำซ้อนของงานประหยัดเวลาและสะดวก ใน การค้นหาข้อมูล	4.15	0.75	ดีมาก
3.6 ระบบสามารถช่วยให้ข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นปัจจุบัน	4.20	0.70	ดีมาก
โดยรวม	4.17	0.70	ดีมาก

จากตารางที่ 1 การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.70) มีการประเมินรูปแบบครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ เรื่องเวลา เรื่องสถานที่ และด้านบุคคล ถือได้ว่าข้อมูลที่ได้มีความเหมาะสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านการออกแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.49) ประกอบด้วย 1) รูปแบบการจัดหน้าเว็บเพจมีความสมบูรณ์ถูกต้อง 2) สี ตัวอักษร และพื้นหลังมีความเหมาะสม สวยงาม 3) การออกแบบหน้าจอเพื่อป้อนข้อมูลแต่ละรายการ 4) การกำหนดผู้เข้าใช้ระบบสารสนเทศมีความปลอดภัยและสะดวกต่อการใช้งาน 5) หัวข้อรายการครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบัน และ 6) ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ระบบสารสนเทศได้อย่างสะดวก และทำความเข้าใจเรียนรู้ด้วยตนเองได้

1.2 ด้านกระบวนการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.70) ประกอบด้วย 1) ความง่ายในการใช้งานโดยรวม 2) การตรวจสอบข้อมูลทำได้สะดวกรวดเร็วเป็นปัจจุบัน 3) การสอบถาม/ค้นหาข้อมูลสะดวกรวดเร็วตรงกับความต้องการ

ของผู้ใช้ 4) การป้อนข้อมูลเพิ่ม/ลบ/แก้ไขทำได้สะดวก 5) การติดตามผลการดำเนินงานสะดวก และรวดเร็วขึ้น และ 6) การเข้า/ออกจากระบบสะดวกและรวดเร็ว

1.3 ด้านผลลัพธ์หรือการรายงานผลการประเมิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.70) ประกอบด้วย คือ 1) การจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพ มีความสะดวกรวดเร็วและถูกต้องตรงกับการใช้งาน 2) การแสดงผลของรายงานมีรายละเอียดและรูปแบบที่ถูกต้องครบถ้วนและง่ายต่อการทำความเข้าใจ 3) ความถูกต้องของผลลัพธ์/รายงาน (ข้อมูลมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ) 4) การเข้าถึงระบบมีความปลอดภัยและเป็นปัจจุบันในการใช้งาน 5) ลดความซ้ำซ้อนของงานประหยัดเวลาและสะดวกในการค้นหาข้อมูล และ 6) ระบบสามารถช่วยให้ข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ และเป็นปัจจุบัน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี พบประเด็นสำคัญสามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากการศึกษาสภาพการณ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี เห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความพร้อมต่อการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นการตอบรับการการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการออกแบบ ปฏิบัติงานตามบทบาทความถนัดของครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้สร้างความตระหนักให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา บุคลากรมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองและเข้าใจถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลภัสรดา นาโควงศ์ กล่าวว่ารูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาและสร้างความตระหนักในหน้าที่ การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูนั้น ควรศึกษาภาวะผู้นำและพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา (ลภัสรดา นาโควงศ์, 2558) ด้านกระบวนการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับดีมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การตรวจสอบข้อมูลทำได้สะดวก รวดเร็ว เป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรียม สุขกล้า กล่าวว่าการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น โรงเรียนจะต้องมีการ

ปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ต้องทันสมัยทันกับความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยรองรับการเปลี่ยนแปลง (เรียบ สุขกล่ำ, 2553) และ **ด้านผลลัพธ์หรือการรายงานผลการประเมินในภาพรวม** อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเข้าถึงระบบมีความปลอดภัยและเป็นปัจจุบันในการใช้งาน และลดความซ้ำซ้อนของงาน ประหยัดเวลา และสะดวก ในการค้นหาข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา รัตนสุพร และยศพร การงาน กล่าวว่าการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโปรแกรมแบบประเมินประสิทธิภาพการใช้โปรแกรม ระบบการทำงานที่มีความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียน มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน สามารถค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การออกเอกสารรายงานต่าง ๆ มีความถูกต้องและรวดเร็วในการดำเนินการ (เจษฎา รัตนสุพร และยศพร การงาน, 2560)

จากการศึกษาการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี เห็นได้ว่า ภาวะผู้นำประกอบด้วย 1) งาน (Situation) 2) การสื่อสาร (Communication) 3) ผู้นำ (Leader) และ 4) ผู้ตาม (Follower) และด้านการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี โดยใช้ Application เป็นโปรแกรมออนไลน์ ที่สามารถรวบรวมข้อมูลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเอาไว้ได้อย่างหลากหลาย อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบได้จากสมาร์โฟนของครูที่ปรึกษาได้ตลอดเวลา ระบบของ Application ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) ส่วนของแอดมินโรงเรียน ซึ่งจะดูแลระบบทั้งหมดของโรงเรียน 2) ส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา 3) ผู้ปกครองนักเรียน ซึ่ง Application นี้จะช่วยพัฒนาและสามารถทำการบันทึกข้อมูล รวบรวมข้อมูล ประเมินผลข้อมูล และรายงานผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี และใช้ได้กับอุปกรณ์เครื่องมือถือ หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ อุปกรณ์แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ และในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับดีมากมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุดา สดุมิ กล่าวว่าการประกอบของภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะความพิการที่เหมาะสม มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ผู้นำ 2) การบริหารจัดการเทคโนโลยีในสถานศึกษา 3) วัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 4) ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับคนพิการ 5) การบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการ 6) การประเมินและการนิเทศ 7) สังคม จริยธรรม และกฎหมายสำหรับพลเมืองยุคดิจิทัล และ 8) ความเป็นมืออาชีพ (อรุดา สดุมิ, 2558) ซึ่งในปัจจุบัน

ผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะความพิการมีการปฏิบัติน้อยกว่าการให้ความสำคัญทุกองค์ประกอบ โดยด้านการบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีการปฏิบัติน้อยที่สุด ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาของเฉพาะความพิการ ในส่วนของกระบวนการพัฒนาได้ออกแบบหลักสูตรที่มีเนื้อหาครอบคลุม 8 องค์ประกอบ ที่จัดทำเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับคนพิการ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การบริหารจัดการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมมากที่สุด คือ การพัฒนาแบบกลุ่ม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านสภาพการณ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความพร้อมต่อการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในสถานศึกษา และด้านการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบาย มีแผนงานที่ชัดเจน มีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน รู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ รวมถึงการเสริมแรงให้บุคลากรรู้จักสร้างวิธีการและแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา และพัฒนาดตนเองอยู่เสมอ ด้านการอภิปรายผล สรุปได้ ผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูง ใช้หลักการและทฤษฎี การบริหารงานที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนใหญ่ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ใน การทำงานสูงจะยอมรับแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักปรับปรุงแก้ไขวิธีปฏิบัติงานของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี มีความมุ่งมั่นกล้าคิด กล้าแสดงออก สร้างความเชื่อถือ และยอมรับและได้รับความไว้วางใจจากครูจากการศึกษาข้อมูลมีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกันผู้วิจัยได้สรุปในภาพรวมได้ว่า ปัจจุบันผู้บริหารและครูผู้สอน มีการพัฒนาตนเอง โดยเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเป็นผลทำให้ได้รับการพัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ เจตคติ ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และบุคลิกภาพมากกว่า ซึ่งผลจากการได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์จากสถานศึกษา จากกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนมาใช้โดยบูรณาการกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ เป็นศาสตร์ในการบริหารงาน ทำให้มีภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนกว่า ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเพื่อในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดลพบุรี ต่อสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และควรทำการศึกษาความพร้อมของ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเพื่อในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี ต่อสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- โกเมธ พิมพ์บำรุงธรรม. (2547). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สถาบันราชภัฏเลย.
- เจษฎา รัตนสุพร และยศพร การงาน. (2560). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18(1), 26-41.
- ต้องลักษณะ บุญธรรม. (2559). การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรทางการศึกษา. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 7(1), 7-20.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2563). กระทรวงศึกษาธิการ. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2563 จาก https://www.moe.go.th>ข่าวภารกิจผู้บริหารระดับสูง>news_act.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- เรียม สุขกล้า. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูกับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา . มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลักสรดา นาโควงศ์. (2558). การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562). สำนักงาน ก.พ.ร. เผยแพร่ผลการพัฒนาแนวทางการให้บริการของภาครัฐ และทิศทางการพัฒนาการให้บริการแบบดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.opdc.go.th/content/NTcwNw>.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2563). การแบ่งภูมิภาคทางภูมิศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2563 จาก <http://www.royin.go.th/?knowledges>.

- อดิเรก พรสีมา. (2563). ผู้นำยุคนี้ต้องมี Digital Mindset. เรียกใช้เมื่อ 14 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/648785>
- อรุณา สุทธิ. (2558). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะความพิการ. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 11(2), 7-16.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harpercollins. Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.)

ตามกระบวนการทรรศน์หลังนยุค*

LIVING TOGETHER AN ANALYSIS THE ADDITION BUILDS OF PUBLIC
MIND OF THE COUNCIL OF LEARNING ENHANCING AND LIFE SKILLS
DEVELOPMENT FOR CHAIYAPHUM CHILDREN AND YOUTHS FOLLOW
THE ARTFULNESS SEES AFTER POSTMODERN

พระมหาวิฑูรย์ สิริทิเมธี

Phramaha Withun Sitthimethi

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum Buddhist College, Thailand

E-mail: poonsakkamol@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) 2) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา 3) เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนยุค ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จิตสาธารณะ คือ ผู้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ของสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด กล่าวได้ว่าทำงานด้วยมุ่งประโยชน์สุขต่อสังคม ต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิให้เป็นผู้เสียสละและใช้ชีวิตอย่างถูกต้อง คือการบำเพ็ญตามหลักของพระโพธิสัตว์ตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อให้เด็กเข้าใจถึงคุณค่าของชีวิต และมองเห็นถึงการทำความดีในแบบของการเป็นจิตอาสา และพร้อมที่จะส่งต่อความดีให้กับผู้อื่นอย่างจริงใจ กับการพัฒนาชีวิตของตนเอง ดังนั้นการเสริมสร้างและพัฒนาจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนยุค จึงเป็นการสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อพัฒนาความเป็นจิตสาธารณะให้ปรากฏเกิดมีในกลุ่มเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ แล้วสร้างกลุ่มเครือข่ายการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนใน

* Received 24 May 2020; Revised 16 August 2020; Accepted 18 August 2020

จังหวัดชัยภูมิ ให้เข้าใจหลักการดำเนินชีวิตเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พร้อมกับ
ตอบสนองนโยบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ในเรื่องจิตอาสาเป็นสำคัญ
คำสำคัญ: จิตสาธารณะ, สภาส่งเสริมการเรียนรู้, ทักษะชีวิต, จังหวัดชัยภูมิ, กระบวนทรรศน์
หลังนวยุค,

Abstract

This article has a purpose 3 objective, as follows 1) to study the concept and process of enhancing the public mind of the Council for Promotion of Learning and Life Skills Development for Children and Youth Life in Chaiyaphum Province. 2) to study the promotion of public mind in integrating Buddhism principles 3) to analyze the public mind promotion of the Council on the Promotion of Learning and Life Skills for Children and Youth in Chaiyaphum Province. The results of the research revealed that Public Mind Enhancement Process of the Council for the Promotion of Learning and Life Skills for Children and Youth in Chaiyaphum Province NSC is a practitioner of the public benefit of society, without expecting monetary returns or anything else. It can be said that working with social welfare benefits to the institution, nation, religion, and monarchy While also promoting learning and development of life skills for children and youth in Chaiyaphum province as a sacrifice and live life correctly Is to practice according to the principle of Bodhisattva according to Buddhism For children to understand the value of life And see the good deeds in the form of volunteering And ready to sincerely forward goodness to others With the development of one's own life Therefore, the promotion and development of public minds of the Council for the Promotion of Learning and Life Skills of Children and Youth in Chaiyaphum province. In Accordance with the post-modern culture Therefore creating activities to develop public awareness to appear among youth in Chaiyaphum Province. Then create a network group to promote learning and develop life skills for children and youth in Chaiyaphum Province to understand the principles of life, learn up to date with social changes Along with responding to the policy of His Majesty the King on the subject of volunteering.

Keywords: Public Mind, Council of Learning Enhancing, Develop Life Skills, Chaiyaphum Province, Postmodern Paradigm

บทนำ

ปัญหาด้านศีลธรรมและปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยและการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาว การพัฒนาศักยภาพของคนที่ยังปรารถนา จะต้องพัฒนาให้ทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ปัญญาและทักษะฝีมือ เพื่อให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขอนามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีจิตสำนึกและมีบทบาทในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่งดงาม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นซึ่งจะช่วยทำให้การพัฒนาประเทศไทยมีความสมดุล ยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย สภาวะปัจจุบันของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ กำลังเผชิญปัญหาที่สำคัญหลายเรื่อง ในจำนวนหลายเรื่องนั้นคือเรื่องขาดการเสริมสร้างจิตสาธารณะ (ธีระพล อรุณะสิกร และคณะ, 2549) จึงมีปัญหาเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มเยาวชนบ่อยครั้ง ในแง่ที่ไม่สร้างสรรค์ เช่น แสดงออกในเชิงชู้สาวในสวนสาธารณะ แสดงออกในลักษณะของความรุนแรง ก่อความทะเลาะวิวาทในงานเทศกาลหรืองานบุญประเพณีต่าง ๆ ที่หน่วยงานราชการหรือองค์กรต่าง ๆ จัดขึ้นในวันสำคัญต่าง ๆ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ขาดจิตสำนึกต่อระเบียบวินัยในตนเอง และขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลาย ๆ ด้าน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาสังคมให้ดำเนินไปในทิศทางที่สร้างสรรค์จนนำไปสู่มิติตัวอย่างทางสังคม โดยอาศัยร่มเงาของกระแสความคิดหลังสมัยใหม่ ที่มีปัจจัยทางความคิดที่ก่อตัวเป็นแรงปรารถนา ภายใต้ภาวะสังคมทันสมัย (Modernity) ให้เพิ่มเติมแนวคิดใหม่ ๆ จะได้ไม่ต้องจมอยู่กับจุดเล็ก ๆ หรือแนวคิดเดิม ๆ แม้จะเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดไปตามพลวัตและกระแสสังคมก็ตามทั้งนี้ล้วนเป็นการเสริมเติมช่วยในการพัฒนาไปสู่จุดที่สมบูรณ์นำให้เข้าถึงความประเสริฐสุดในชีวิตได้เช่นกัน

เมื่อปัญหาเกิดขึ้นกับเยาวชน จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก และวัยรุ่น แต่สิ่งที่สามารถป้องกันและช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี คือการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมกับวัยรุ่น โดยการนำเอาหลักคำสอนทางศาสนาเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา ยุทธศาสตร์ใหม่ที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี ฉลาด รอบรู้ และสามารถเป็นอนาคตของชาติได้ เยาวชนไทยจะรู้จักการพึ่งพาตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ปัญหาและความฉลาดทางอารมณ์ มีทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้กำหนดทิศทางของการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างให้คนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคลอย่างเป็นองค์รวม คือ พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมทั้งการคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับการบริการ

พื้นฐานทางสังคมทุกด้านอย่างเหมาะสม ทั้งถึงและเป็นธรรม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและสมศักดิ์ศรีรวมทั้งการพัฒนากระบวนการมั่นคงทางสังคม ทั้งครอบครัวและชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้อื้ออานวยต่อการพัฒนาคนและสังคมต่อไป ความเจริญทางด้านวัตถุในยุคสมัยใหม่ ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงค่านิยมของคนในสังคมอย่างผันตลบลสังคมจึงให้ความสำคัญในการแสวงหาเงินทองอำนาจมากกว่าให้ความสำคัญด้านจิตใจ ความมีเดบอดเริ่มแผ่เข้าปกคลุมทุกพื้นที่ทางสังคมปัญหามากมายต่างทยอยผุดขึ้นลูกกลมสลับทับซ้อนกันไป การปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมขณะนี้จึงมีความเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนจำต้องร่วมระดมช่วยกันเยียวยาขนานใหญ่ ด้วยเหตุนี้จึงมีการกล่าวถึงคำว่า "จิตสาธารณะ" มากขึ้น เพื่อประโยชน์ที่จะเป็นแนวคิดต่อตนเอง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม เพื่อชี้ให้เห็นประเด็นในแง่ของการจัดการศึกษาที่แท้จริงว่าต้องจัดกระบวนการความคิด เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านเรียนรู้จนตกผลึกความเห็นในการพัฒนาเชิงประจักษ์ร่วมกัน ดังนั้น เมื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของจิตสาธารณะได้อย่างถูกต้องแล้ว จะส่งผลถึงสังคมของกลุ่มเยาวชนจะได้รับการพัฒนาในเรื่องจิตสาธารณะนี้อยู่ถึง 3 ประการ ได้แก่ 1) คุณภาพจิต ได้แก่ สร้างเสริมจิตใจให้ตั้งมั่นด้วยคุณธรรมต่าง ๆ มีจิตใจสูง ประณีต ให้มีเมตตา มีความรัก มีความเพียร มีความปรารถนาประโยชน์แก่ผู้อื่น มีความกรุณาอยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ มีมัทวะ ความอ่อนโยน กตัญญู รู้คุณค่าแห่งการกระทำของผู้อื่นเป็นต้น 2) สมรรถภาพจิต คือ ความสามารถของจิต เช่น ความมีสติ มีวิริยะ ความเพียรพยายามสู้งาน มีขันติความอดทนและทนทาน มีสติจิตใจแน่วแน่ มีสัจจะมีความจริงจัง เอาจริงเอาจัง มีอธิษฐาน มีความเด็ดเดี่ยวต่อความมุ่งหมาย มีความหนักแน่นเข้มแข็งมั่นคงในจิตใจที่จะทำงานให้ได้ผลสมบูรณ์ โดยเฉพาะงานทางปัญญา มีความคิดพิจารณาให้เห็นความจริงแจ่มแจ้งชัดเจน 3) สุขภาพจิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนมีความสุข มีสมาธิสงบเยือกเย็นเป็นคนแจ่มใส ร่าเริง พอใจในสิ่งที่ตนมี ยินดีในสิ่งที่ตนได้ และเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถาบันในการพัฒนาจิตใจ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2541) ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ในโอกาสต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและของรัฐบาลอีกด้วย การจะสร้างเยาวชนต้นแบบของจังหวัดชัยภูมิ ได้น่าต้นแบบของบุคคลสำคัญในจังหวัดมาให้ได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อยึดเป็นแนวทาง หรือปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของตนเอง เพื่อต้องการศึกษาวิเคราะห์ว่า กระบวนการทรรศน์หลังนวยุคนี้นี้ยังมีวิธีคิดวิธีปฏิบัติ วิธีให้คุณค่า หรือแนวทางอื่น ที่สามารถนำมาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนในเขตจังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้เกิดความหลากหลายอย่างยั่งยืนได้อีกหรือไม่ ทำที่

ขององค์กรหรือหน่วยงานทั้งเอกชนและปัจเจกชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอย่างไร มีวิธีการอย่างไรที่จะให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เป็นการสร้างแผนที่ความคิดเพื่อเดินไปสู่เป้าหมายที่ทำให้เกิดความสุขมวลรวมแก่ชาวชัยภูมิอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค
2. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค
3. เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการทบทวนเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะศึกษาเฉพาะเนื้อหาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดเรื่อง “จิตสาธารณะตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค”

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบแบบแผนวิธีวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) โดยนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มาใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีทวิวิสัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งใช้วิธีดำเนินการวิจัยจำแนกออกเป็นรูปแบบ ดังต่อไปนี้

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) คณะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการสังเกตพฤติกรรม การทำงานร่วมกันของผู้เข้ากลุ่มจิตสาธารณะ และการสัมภาษณ์ โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับกลุ่มจิตอาสา และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เจ้าหน้าที่เทศบาลและกลุ่มผู้รับผิดชอบต่าง ๆ กับการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมมนาเชิงวิชาการ เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) โดยการสร้างเครือข่ายจิตสาธารณะในจังหวัดชัยภูมิแบ่งออกดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิจัยครั้งนี้คัดเลือกจากหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จำนวน 215 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) คัดเลือกจากหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการ

เรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) จำนวน 15 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง

ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มจิตอาสา และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ เจ้าหน้าที่เทศบาลและกลุ่มผู้รับผิดชอบประกอบด้วยกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ทั้ง 16 อำเภอจำนวน 100 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

กลุ่มตัวอย่างของประชากร ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ทั้ง 16 อำเภอ ๆ ละ 5 คน จำนวน 100 คน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการศรศน์หลังนวยุค แนวคิด เรื่องจิตสาธารณะ เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติด้วยการนำเสนอแนวคิด และจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างให้เยาวชนมีความตระหนักรู้ถึงการทำความดี และเก่งในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จำเป็นอย่างมาก ในยุคปัจจุบันและในเหตุการณ์ที่เกิดความไม่ปกติสุขในปัจจุบันนี้ โดยมีการเอารัดเอาเปรียบกันมากขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือของพลเมืองในการกระทำเพื่อบ้านเมือง และสร้างความตระหนักรู้ของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม เพราะถ้าแต่ละคนไม่พยายามที่จะช่วยเหลือตนเอง ไม่พยายามที่จะพึ่งตนเอง จะรอแต่คนอื่นเขามาช่วย สังคมก็คงจะมีแต่ คนที่อ่อนแอเสียแรง และรอรับการช่วยเหลืออย่างเดียว (ปราโมทย์ พิมสิม, 2561) กลุ่มเด็กและเยาวชนมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว โดยเชื่อฟังพ่อแม่ การช่วยเหลืองานบ้าน ร่วมกับพ่อแม่พี่น้องรวมทั้งญาติ ๆ ไม่ทำให้พ่อแม่ต้องได้รับความเดือดร้อนและเสียใจ และเป็นการฝึกฝนตนเองให้มีความอดทนด้วย (เกียรติศักดิ์ สิมข้า, 2561) ดังหลักประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ มี 3 ประการด้วยกัน คือ 1) อัตตัตถะ ถ้าเราถือเอาประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งไม่เรียกว่าอาสาสมัคร ไม่ว่าเราจะขยันทำงานขนาดไหน ถ้าทำเพราะผลประโยชน์ตอบแทนเช่นเงินเดือนเป็นที่ตั้งแสดงว่าเราไม่ใช่อาสาสมัคร 2) ปัตถะ ถ้าเราทำเพื่อประโยชน์คนอื่นเป็นสำคัญ เรียกว่ามีจิตอาสา 3) อุภยัตถะ ประโยชน์ส่วนรวม คือ ประโยชน์ส่วนตนบวกประโยชน์คนอื่น ผู้ทำงานจิตอาสาเก็บประโยชน์ตนไว้ก่อน

ถ้าเน้นอัตตัตถะ ประโยชน์ส่วนตน ไม่เรียกจิตอาสา แต่ถ้าเน้นประโยชน์คนอื่นเป็นจิตอาสา ถ้าทำทั้งประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์คนอื่นรวมกันเป็นอุภยัตถะคือประโยชน์ส่วนรวม

ก็เรียกว่า “จิตอาสา” ประโยชน์ตนก็ได้ ประโยชน์คนอื่นก็ได้ กลายเป็นได้ประโยชน์ส่วนรวม ไม่ว่าเราจะเป็นข้าราชการหรือเป็นเอกชนคนทั่วไปถ้านึกถึงประโยชน์ส่วนรวมสำคัญกว่า ประโยชน์ส่วนตนเราก็เป็นผู้มีจิตอาสาลักษณะของจิตอาสา (ณรงศักดิ์ อ้อทอง, 2561) คือ สมัครเข้าร่วมกิจกรรมนั้น คือเสนอตัวเข้าไปทำกิจกรรมนั้นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนหรือสังคมส่วนรวม พร้อมความสมัครใจเต็มใจที่จะทำ ไม่มีการบังคับฝืนใจ ไม่หวังผลตอบแทนเป็นสำคัญ แม้จะได้หรือไม่ได้ผลตอบแทน (สุนทรีย ชัยวิรัตน์, 2561) เช่น เงินทอง เกียรติยศ หรือรางวัล ก็ยังยินดีทำด้วยความเต็มใจ ดังคำสอนเรื่องจิตอาสาในพระพุทธศาสนาสะท้อนอยู่ในพุทธดำรัสที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งพระอรหันต์ 60 รูปให้ไปประกาศพระศาสนาหลังพรชาแรกว่า “จรธ ภิกขเว จาริกัม พุพฺพชนิตาย พุพฺพชนสุขาย โลกานุกมฺปาย” แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงเดินทางจาริกไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) กล่าวสรุปถึงพุทธกิจของพระพุทธเจ้าที่เป็นจิตอาสาและเป็นประโยชน์แก่ชาวโลกไว้ 3 ประเภท คือ 1) พุทธัตถจริยา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพระพุทธเจ้าเพื่อประโยชน์สุขของพุทธบริษัท 4 ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา 2) ญัตตัตถจริยา หมายถึง พระพุทธองค์ไม่ได้จำกัดการทำประโยชน์อยู่เฉพาะกับพุทธบริษัท แต่ยังเสด็จออกไปโปรดพระประยูรญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์อีกด้วย 3) โลกัตถจริยา หมายถึง พระพุทธองค์ทรงทำประโยชน์แก่คนทุกเชื้อชาติทุกศาสนา โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ด้วยวัตถุประสงค์ที่ว่า “โลกานุกมฺปายะ เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานได้ 200 ปีเศษ พระเจ้าอโศกมหาราชสามารถรวม แผ่นดินอินเดียให้เป็นหนึ่งสถาปนาพระองค์เป็นพระเจ้าจักรพรรดิปกครองชมพูทวีป ทรงหันมายอมรับนับถือพระพุทธศาสนา พระเจ้าอโศกทรงตั้งคำถามว่า “อำนาจล้นฟ้ามีเพื่ออะไร ทรัพย์สินเงินทองกองมืมาเพื่ออะไร” พระองค์เขียนคำตอบไว้ในจารึกอโศกว่า “อำนาจ เกียรติยศ เงินทอง จะไม่มีประโยชน์อันใดเลยถ้าไม่ใช้เพื่อบูชาพระธรรม” หมายความว่า สิ่งเหล่านี้มีไว้เพื่อประกาศธรรมให้คนปฏิบัติตามและใช้ทำความดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

2. ศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับกระบวนการหลังนวยุคด้วยระบบและกระบวนการ คือ การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมถึงการกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การเสริมสร้างจิตสาธารณะกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน โดยประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเสริมสร้างจิตสาธารณะ หรือวัตถุประสงค์การเสริมสร้างจิตสาธารณะในทางพระพุทธศาสนา การเสริมสร้างจิตสาธารณะและทักษะการดำเนินชีวิต และกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการ และกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การเขียนแผนดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของลักษณะ การดำเนินงาน การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างจิตสาธารณะในองค์กรและเยาวชน

การพัฒนาเยาวชนพร้อมกับการทำความเข้าใจในเรื่องของการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ให้เป็นที่เข้าใจในระนาบหนึ่งนั้น จำเป็นอย่างมาที่จะต้องนำหลักพุทธธรรมมาเป็นหลักในการอบรม และเป็นหลักในการตอบสนองความต้องการของผู้เข้าโครงการจิตสาธารณะ โดยจิตสาธารณะ หมายถึง จิตที่เป็นกุศล ปราศจากอคติ และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม กรรมดี คือ การกระทำ และคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี ศัพท์ที่ใช้กับคำว่า จิตสาธารณะ ได้คือ คำว่า อัตถจริยา หมายถึง ความประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นความประพฤติด้วยจิตที่ประกอบด้วยกุศล ประกอบด้วยคุณความดี ปราศจากอคติ เรียกว่า อกุศลมูล ซึ่งเป็นรากเหง้าของความดี พื้นฐาน ของการทำความดี มี 3 ประการ คือ อโลภะ ความไม่โลภ อโทสะ ความไม่โกรธ และอโมหะ ความไม่โง่เขลาเบาปัญญา เมื่อสามารถครองตนด้วยความถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ก็จะทำให้ตัวเราไม่เดือดร้อน แล้วก็ยังไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่นอีกทั้ง ด้วยความที่เป็นผู้มีจิตสาธารณะนั้น ยังจะสามารถบำเพ็ญประโยชน์ ได้สร้างบุญสร้างกุศล เป็นการช่วยเหลือเอื้อเพื่อผู้อื่นได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังเช่น พระจริยาวัตรของพระพุทธเจ้า เรียกว่า พุทธจริยา 3 อันเป็นการส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของศาสนาด้วย

3. การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตามกระบวนการทรรศนหลังนวยุค ผู้วิจัยเห็นว่าในวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนามีกิจกรรมจิตอาสาอยู่มากมาย พระพุทธเจ้าทรงเป็นต้นแบบแห่งจิตอาสา หลังจากตรัสรู้แล้วพระพุทธองค์เสด็จจาริกออกไปโปรดสัตว์ตลอด 45 พรรษา โดยไม่หวังผลอะไรเพื่อตนเองเพราะทรงหมดกิเลสแล้ว แต่ทรงอาสาทำประโยชน์สุขแก่คนเป็นอันมากด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ผู้ปกครองบ้านเมืองก็ต้องทำแบบเดียวกัน ใครมาเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองก็ต้องอาสาเข้ามาทำประโยชน์สุขแก่ประชาชน ผู้ปกครองในระดับรองลงมาก็ต้องอาสาแบบนี้ ระบบข้าราชการทั้งหมด (Civil Service) เป็นระบบจิตอาสาเพื่อให้บริการอันดีแก่ประชาชน

รัชกาลที่ 9 ทรงแนะนำผู้มีจิตอาสาให้ระลึกอยู่เสมอว่า “ศรัทธาในการอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเกิดขึ้นด้วยตัวเอง มีความรู้สึกเห็นชอบในงานอาสาสมัคร มีศรัทธาที่จะทำงาน มีเวลาที่จะปฏิบัติงาน” พร้อมส่งกิจกรรมจิตสาธารณะต่อให้กับ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ทรงให้ความสำคัญแก่เรื่องจิตอาสาเป็นอย่างมาก ดังที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้ง โครงการจิตอาสาพระราชทาน ซึ่งมีคำขวัญที่เรารู้จักกันดีก็คือ “เราทำความดีด้วยหัวใจ” นั่นคือประชาชนจิตอาสาที่รวมกลุ่มกันในรัชกาลปัจจุบันมีความยินดีเต็มใจทำความดีเพื่อประโยชน์สุขของสังคมในลักษณะเดียวกับผู้ปิดทองหลังพระ

การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศนหลังนวยุค สรุปได้ว่ากิจกรรมจิตสาธารณะ (จิตอาสา) เป็นการพัฒนาเยาวชนในการดำเนินชีวิตให้อยู่อย่างมีสติมีเมตตาพร้อมที่จะสร้างความดีเสมอโดยไม่คิดว่าการกระทำนั้น ๆ จะเป็นภาระของตนเองกระบวนการพัฒนา และการ

เสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) โดยเป็นเรื่องที่ต้องมีการต่อยอดเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมกับการอบรมผู้ที่ต้องการเข้าร่วมการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผล

1. ศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค กล่าวถึงแนวคิด เรื่องจิตสาธารณะ คือ เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติด้วยการนำเสนอแนวคิด และจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างให้เยาวชนมีความตระหนักรู้ถึงการทำความดี และเก่งในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นคุณธรรมที่จำเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบันและในเหตุการณ์ที่เกิดความไม่ปกติสุขในปัจจุบันนี้ โดยมีการเอาใจใส่เอาเปรียบกันมากขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือของพลเมืองในการกระทำเพื่อบ้านเมือง และสร้างความตระหนักรู้ของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม กลุ่มเสริมสร้างจิตสาธารณะของเยาวชนในจังหวัดชัยภูมิ มีการปฏิบัติตัวต่อกันด้วยความเคารพ ยอมรับฟังความ เมื่อเข้ากลุ่มปฏิบัติกิจกรรมมีความตั้งใจและใส่ใจในการร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องต่อโครงการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการ เสริมสร้างจิตสาธารณะที่เฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ 1) ขอบเขตวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อแยกแยะได้ว่ากิจกรรมใด สอดคล้องหรือนอกเหนือวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ เป็นเสมือนเข็มทิศชี้แนวทางการปฏิบัติสำหรับขั้นตอนการดำเนินงาน ระยะเวลา และขอบเขตของงานตามโครงการด้วย 2) มีขอบเขตการดำเนินงาน ที่แน่นอนเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติและง่ายต่อการติดตามและประเมินผล 3) ระยะเวลาที่แน่นอน ทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดฉะนั้นการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะจึงเป็นกระบวนการที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่ง ของการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มองเห็นเป็นรูปธรรม

2. ผลการศึกษาและวิจัยการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค ผลการพัฒนาแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะบนพื้นที่สาธารณะ เชิงพุทธบูรณาการของเยาวชนมีองค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งอภิปราย แต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้ 1) การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมถึงการกำหนดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การเสริมสร้างจิตสาธารณะ กับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน โดยประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเสริมสร้างจิตสาธารณะ หรือ

วัตถุประสงค์การเสริมสร้างจิตสาธารณะในทางพระพุทธศาสนา การเสริมสร้างจิตสาธารณะ และทักษะการดำเนินชีวิต และกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการและกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การเขียนแผนดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของลักษณะ การดำเนินงาน การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างจิตสาธารณะในองค์กรและเยาวชน 2) รูปแบบกิจกรรมการเสริมจากการวิจัยคือ มุ่งเน้นและส่งเสริมโดยสรุปจากการวิจัย ตนเองตามศักยภาพ ความแตกต่างระหว่างกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และส่งเสริมให้เยาวชนสามารถพัฒนาตามความต้องการของสังคม ในการให้ความสำคัญทั้งด้านความรู้คู่กับคุณธรรมตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของการ ได้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อแสดงออก 3) ประโยชน์ของการมีจิตสาธารณะ เพื่อแสดงออกถึงความดีงาม มีความเสียสละ กิจกรรมควรเกิดจากการร่วมมือของทุกฝ่าย ลักษณะสำคัญของการเสริมสร้างจิตสาธารณะ (บุญสม ธรรมชาติริพนธ์, 2542) เป็นกิจกรรมที่ ความสมัครใจร่วมคิดและร่วมออกแบบได้อย่างอิสระ ของรูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เยาวชนปฏิบัติด้วยความสมัครใจร่วมคิดและร่วมทำ รวมทั้งผู้ปกครองและสถานศึกษามีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนการจัดกิจกรรม มีเป้าหมายชัดเจนเป็นรูปธรรมและครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วนเป็นกิจกรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ ได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้านเต็มศักยภาพ ตามความสนใจ และความถนัด เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ ซึ่งหลักการของรูปแบบ กิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะนี้สอดคล้อง เน้นความต้องการและปัญหาของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและของสังคม เป็นสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ที่ประกอบด้วย คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ที่ชัดเจนว่าเพื่อการเสริมสร้างพฤติกรรมจิตสาธารณะด้านใด จัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และส่งเสริม สนับสนุน กระบวนการและเทคนิคที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกิดความรู้ที่ถูกต้องและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตามกระบวนการทศนุหลักนวยุค วัตถุประสงค์ คือ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของเยาวชนให้มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมจากส่วนลึกของจิตใจอย่างแท้จริง ถูกต้องวางตนไว้ในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนลึกของจิตใจอย่างแท้จริง (พระนรินทร์ คำเรือง, 2555) มีความคิดจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตนเองและผู้อื่นและความดีงามของชีวิต ซึ่งพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวพุทธในมิตินี้ ผลพัฒนาจิตใจให้มีความพร้อมเพื่อความดีงามของจิตสาธารณะ พร้อมบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว ให้ความสำคัญของจิตสาธารณะ ต่อสังคม พัฒนาจิตใจยกระดับจิตสาธารณะของสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีมือ ได้และต้องฝึกให้เป็นสัตว์ที่พัฒนาได้ เมื่อมนุษย์พัฒนาแล้วก็แสวงหา ถึงอิสรภาพและความสุขที่เกิดจากภายในของมนุษย์เองศักยภาพของการ พัฒนาคือการให้คนสามารถเปลี่ยนความขัดแย้งให้

กลายเป็นประสานเสริมกลมกลืนซึ่งกันและกันได้ ให้เกิดความสมบูรณ์และ ดุลยภาพ รวมทั้งสามารถนำมาแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการทำงานจิต สาธารณะ ทั้งอุปสรรคภายในที่เกิดจากตัวของผู้ที่ทำงานเอง และ อุปสรรคภายนอกอันเกิดจากการทำงานและสภาพแวดล้อมของสังคม ครอบคลุมความรู้ที่ช่วยเสริมสร้างจิตสาธารณะ 3 ด้าน คือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักจิตสาธารณะสากล หลักวิถีไทย และการจัดกิจกรรมที่เห็นเป็นรูปธรรมควบคู่กับการให้ความรู้ในภาคทฤษฎีอย่างต่อเนื่อง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2553) ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นแกนกลางในการประยุกต์ คือ สังคหวัตถุ 4 ประการ สัมปยุตธรรม 7 ประการ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยน มโนทัศน์ และพฤติกรรมเชิงบวก ของการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค พร้อมกับสร้างหลักการในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่หมู่ชนในสังคมและประเทศต่อไป เหมือนกับที่พระพุทธเจ้าได้เคยตรัสไว้ว่า “พวกเธอจงจาริกไป” การกระทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด “จงประกาศพรหมจรรย์” ตามความหมายนี้แสดงให้เห็นว่าในความมีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นนั้นเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ทั้งของตนเองด้วยและส่วนรวมด้วยอย่างความหมายของคำว่า “จาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุข เพื่อเกื้อการุณย์แก่ชาวโลก” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ด้วยเหตุนี้กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและสังคมจากการส่งความดีที่ตนเองทำแล้วแนะนำผู้อื่นด้วย วัตถุประสงค์ที่ว่า เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนาทางด้านจิตสาธารณะ และเพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทศวรรษหลังนวยุค (ยุคใหม่) ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะบนพื้นที่สาธารณะ เยาวชนควรมีแนวทางดังนี้

- 1) สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตสาธารณะที่ถูกต้อง (Learning) ด้วยการบูรณาการความรู้เชิงกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) โดยมีการวางแผนการดำเนินกิจกรรม ให้มีความสอดคล้องกัน และทำอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ และพฤติกรรมจิตสาธารณะของกลุ่มเยาวชนเป็นสำคัญตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภา

ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการ
ทรรศน์หลังนวยุค 2) สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้ โดยให้กลุ่มเยาวชน เกิดความรู้
ร่วม (Empathy) เห็นอกเห็นใจ รับฟังผู้อื่น เพื่อรับรู้ ความรู้สึก และตอบสนองโดยการแสดง
พฤติกรรม จิตสาธารณะบนพื้นที่ สาธารณะอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งทางด้านการพูดและการ
กระทำให้อยู่ในกาลเทศะตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในการบูรณา
การกับกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค 3) กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มุ่งเน้นกลุ่มเยาวชน
เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมอง ของกลุ่มเยาวชน ให้เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองที่
สามารถ ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมได้ การปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมองในการเข้าสู่
กระบวนการให้เกิดการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างยั่งยืนและต่อเนื่องของกลุ่มเยาวชนในจังหวัด
ชัยภูมิพัฒนาตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ 1) กระบวนการการ
ปฏิบัติ ควรเน้นกลุ่มเยาวชน ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะตามความเหมาะสมด้วย
ตนเอง พร้อมได้มีการบูรณาการความรู้ในกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ครบถ้วนและ
สอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรม และที่สำคัญการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการปฏิบัติต่อเพื่อนและ
วิทยากรอย่างดี 2) เปิดโอกาสให้นักเรียนผู้เข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนตนเองมุ่งให้เห็นความคิด
และความรู้สึกของตนเองเมื่อได้เข้าสู่กระบวนการกิจกรรมจิตสาธารณะจบลง พร้อมกำหนด
แนวทางเพื่อการพัฒนา ในการทำกิจกรรมจิตสาธารณะในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ สิมช้า. (2561). วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้
และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์
หลังนวยุค. (พระมหาวชิษฐย์ สิทธิเมธี, ผู้สัมภาษณ์)
- ณรงค์ศักดิ์ อ้อทอง. (2561). วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และ
พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค.
(พระมหาวชิษฐย์ สิทธิเมธี, ผู้สัมภาษณ์)
- ธีระพล อรุณะกสิกร และคณะ. (2549). พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 : พร้อม
กฎกระทรวง ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ระเบียบกระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ.
กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน.
- บุญสม ธรรมชาติวิวัฒน์. (2542). จิตสำนึก. วารสารวิชาการสภาอาจารย์ สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์, 4(1), 71-73.
- ปราโมทย์ พิมสิม. (2561). วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และ
พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค.
(พระมหาวชิษฐย์ สิทธิเมธี, ผู้สัมภาษณ์)

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2541). การศึกษา : เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระนรินทร์ คำเรือง. (2555). จิตสาธารณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสนศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุนทรีย์ ชัยวิรัตน์. (2561). วิเคราะห์การเสริมสร้างจิตสาธารณะของสภาส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิ (สรช.) ตามกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค. (พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ผู้สัมภาษณ์)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการปรับภาพลักษณ์ โดยการใช้สมุนไพร
ในการเพิ่มมูลค่า ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ
อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน*

THE DEVELOPMENT PRODUCT AND REBRANDING BY USING HERBAL
FOR VALUE ADDED PRODUCTS OF COMMUNITY ENTERPRISE
GROUPS BANTHI SUB DISTRICT MUANG LAMPUN
LAMPHUN PROVINCE

สุตาภัทร คงเกิด

Sutapat Kongkird

จิรภัทร กิตติวรากุล

Jirapat Kittiwarakul

มหาวิทยาลัยพายัพ

Payap University, Thailand

E-Mail: sutapat_k@payap.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป 2) เพื่อศึกษาความต้องการของลูกค้า 3) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป 4) เพื่อปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมของชุมชน และการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับประธานและรองประธานวิสาหกิจชุมชน 3 กลุ่ม เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ปรับภาพลักษณ์สมุนไพรแปรรูปร่วมกัน และการสนทนากลุ่มกับสมาชิกผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด เพื่อยืนยันผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปก่อนนำไปจัดจำหน่าย การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถาม เพื่อสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป 3 ผลิตภัณฑ์ และเก็บข้อมูลยอดขายของผลิตภัณฑ์ก่อน – หลังทำการพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่างค่ากลางของสองประชากรไม่อิสระ (Paired t - test) ผลการวิจัยพบว่า ทราบถึงสถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชน รับรู้ความต้องการของผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และกิจกรรมการส่งเสริมการตลาด สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปโดยการสร้างความแตกต่างและ

* Received 6 July 2020; Revised 17 August 2020; Accepted 18 August 2020

พัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้บริโภคได้ และทำการปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์จากการเปลี่ยนชื่อ แบรินด์ การออกแบบโลโก้ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ ตลอดจนการสื่อสารทางการตลาดได้ ผลการทดสอบผลิตภัณฑ์โดยใช้หลักการ 4Ps ผู้บริโภคมีระดับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ที่ทำการพัฒนา และปรับภาพลักษณ์อยู่ในระดับมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพร ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน มียอดขายเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมหลังการทำการพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์, การปรับภาพลักษณ์, ผลิตภัณฑ์สมุนไพร, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This main purpose of this research was 1) to analyze the situation of the processed herbal products 2) to study the needs of the customers 3) to develop the processed herbal products 4) to rebranding herbal products. There was research methodology Participation Action Research and Mix Method. Qualitative research used to in-depth interviews with 3 community enterprise entrepreneurs to develop herbal products, rebranding herbal products, and Focus Group to confirm the processed herbal products. The quantitative research, the questionnaires were used to collect data to inquire about consumers' satisfaction with 3 herbal products and collect data to Sales of products before-after development, paired t-test is used to compare two population. The results indicate perceived situation of the community enterprise, the market target group and the strengths, weaknesses, opportunities, and threats of community enterprise. Perceived consumer needs for products, prices, place, and promotion. The development of processed herbal products by creating differences and consumer needs, Rebranding by changing the brand name, Logo design, Packaging design, Marketing communications. The Product testing results of Consumers were satisfied at a high level involves the products development and rebranding, a significance level of 0.01. The Community Enterprise of Herbal Products in Ban Thi District, Lamphun Province increase sales than ever before, a significance level of 0.05

Keywords: Development Product, Rebranding, Herbal Products, Community Enterprise Groups

บทนำ

ปัจจุบันกระแสความนิยมผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากคนส่วนใหญ่นิยมนำผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือสมุนไพรมาใช้ทดแทนสารที่มาจากสารเคมีทั้งยังเป็นการช่วยลดการนำเข้า ลดการเสียดุลการค้าจากการนำเข้าเคมี ด้วยประเทศไทยมีความพร้อมที่จะนำสมุนไพรไปใช้ ซึ่งสมุนไพรสร้างรายได้มหาศาล รัฐบาลไทยจึงได้กำหนดแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทยฉบับแรก พ.ศ. 2560 - 2564 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมุนไพรไทยทั้งระบบอย่างยั่งยืน ให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ และผลักดันสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ที่จะช่วยทำหน้าที่ขับเคลื่อน โมเดล Thailand 4.0 นี้ไปข้างหน้า โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร และสามารถแก้ไขปัญหาเพื่อหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ความเหลื่อมล้ำ ความไม่สมดุล และการกระจายความมั่งคั่งและโอกาสของประชาชน (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์, 2560)

ส่วนราชการและองค์กรเอกชนมีบทบาทในการช่วยสนับสนุนให้เกิดการผลิตแปรรูปสมุนไพรที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้สมุนไพร รวมทั้งขีดความสามารถในการแข่งขันสมุนไพรในตลาดไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2560) วิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการผลิตผลักดันให้คนในชุมชนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ จึงมีหลายวิสาหกิจชุมชนเริ่มให้ความสนใจในการนำสมุนไพรมาประยุกต์เข้ากับการผลิตเป็นสินค้าต่าง ๆ เช่น อาหารสมุนไพร แชมพูสมุนไพร สบู่สมุนไพร ลูกประคบสมุนไพร เป็นต้น ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่ที่มีการผลักดันในเรื่องของสมุนไพร โดยมี “ศูนย์การเรียนรู้เกษตรยั่งยืน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช” พื้นที่แห่งนี้ปลูกพืชสมุนไพรเกือบทุกชนิด ชาวบ้านในตำบลบ้านธิสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ และผู้คนในชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม วิสาหกิจชุมชนในตำบลบ้านธิหลายแห่งจึงมีการทำผลิตภัณฑ์ที่ใช้สมุนไพรในการเพิ่มมูลค่า แต่ทว่าจากการสัมภาษณ์บุคลากรผู้ให้ข้อมูล คุณพิศาล ดวงดี ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายปกครอง ตำบลบ้านธิ และคุณทิวากร อภิวงษ์วาน ตำแหน่งนักวิชาการเกษตร ตำบลบ้านธิ ขยายความว่า จากการสืบค้นในระบบสารสนเทศ และติดตามลงพื้นที่ พบว่า มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสมุนไพรแปรรูป 3 ราย ที่จำหน่ายสินค้าได้แค่เพียงคนในชุมชนเท่านั้น เพราะรูปลักษณะทั้งตัวผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ยังไม่น่าสนใจพอให้ผู้บริโภคมาซื้อ และยังไม่มีประชาสัมพันธ์ใด ๆ หรือมีหน้าร้าน เว็บเพจ ในการขายสินค้าอย่างชัดเจน (พิศาล ดวงดี, 2562); (ทิวากร อภิวงษ์วาน, 2562) จากการได้ข้อมูลดังกล่าวจึงไปสัมภาษณ์กับประธานและรองประธานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3 ผลิตภัณฑ์ 1) ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพร ยอดขาย 3 เดือนประมาณ 10 กว่าก้อน ไม่ได้สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม คนซื้อน้อยทำให้ไม่กล้าที่จะผลิต

จำนวนเยอะ ผลิตรั้งละจำนวนน้อย ๆ เพราะผลิตมากแล้วเหลือทิ้งไว้นาน ไม่มีบรรจุภัณฑ์ ไม่มีโลโก้สินค้า ใช้การบอกต่อกันในชุมชน ลูกค้าส่วนใหญ่คือคนใกล้ตัว 2) ผลิตภัณฑ์ขาปลีกล้วย กล่าวโดยสรุปว่า จาก 4 เดือนที่ผ่านมา มียอดขายขาปลีกล้วย 30 แพ็ค เน้นขายตามการออกงาน และขายที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อยากขายเป็นอาชีพหลัก ควบคู่ไปกับการปลูกกล้วย แต่ผลประกอบการตอนนี้ยังน้อย โลโก้ กับบรรจุภัณฑ์ยังไม่สวย ไม่สื่อถึงกลุ่มวิสาหกิจหรือผลิตภัณฑ์ แต่ก็ไม่สามารถทำเองได้ เพราะออกแบบไม่เป็น 3) ผลิตภัณฑ์ยาหม่อง ต้องการขายในอินเทอร์เน็ต แต่ทำไม่เป็น ขาดโลโก้ บรรจุภัณฑ์ ที่ยังไปแค่ซื้อสำเร็จรูปมาขาย ไม่มีความแตกต่างจากยาหม่องแบรนด์อื่น จึงขายแค่คนในชุมชนบ้านใกล้เคียง ยอดขายจากการขายให้เพื่อนบ้าน และจากการออกบู๊ท 3 - 4 เดือน ประมาณ 20 ชิ้น จากการสัมภาษณ์ข้างต้นจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลัก ผู้วิจัยพบว่า 3 ผลิตภัณฑ์นี้ มีปัญหาจึงเลือก 3 ผลิตภัณฑ์นี้ มาใช้ในการวิจัย

ในสภาวะการณ์ที่มีปัญหา และมีการแข่งขันสูงเช่นนี้ กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกิดมาเพื่อแก้ปัญหา โดยเป็นการสร้างความต้องการใหม่ให้กับผู้บริโภค ธุรกิจต่าง ๆ ต้องมีการออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลลัพธ์สุดท้ายไปยังการรับรู้ในทิศทางที่ดีของผู้บริโภค (Carlos Vila & Juan Carlos Albiñana, 2016) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product Development) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จรุ่งเรืองของธุรกิจ เริ่มจากต้องทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างกัน ความคิดผลิตภัณฑ์ใหม่จะต้องได้รับการคัดเลือก พัฒนา และทดสอบสู่ตลาด (Nader Ale Ebrahim et al., 2009) ธุรกิจส่วนใหญ่ที่ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์จะยกระดับการมีส่วนร่วมของลูกค้าต่อความสำเร็จของธุรกิจ เหตุผลหนึ่งคือลูกค้าสามารถแนะนำ และเสนอความคิดสร้างสรรค์อันมีค่า สามารถบอกความต้องการแฝงได้อย่างชัดเจน (Woojung Chang & Steven A. Taylor, 2016) เมื่อธุรกิจทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์จะมีผลต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่สูงขึ้นจากเดิม และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคมากขึ้น (Kartik Kalaigannam et al., 2017) นอกจากนั้น หากธุรกิจมีแบรนด์ที่แข็งแกร่งก็จะสามารถครองตลาดได้ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมูลค่าตราสินค้าที่มีให้กับผู้บริโภค (Ovidiu Ioan Moisesescu) การปรับภาพลักษณ์ (Rebranding) ได้กลายเป็นกลยุทธ์ที่นิยมสำหรับธุรกิจในการสร้างความแข็งแกร่งให้กับแบรนด์เป็นการทำการตลาดเชิงปฏิบัติ ซึ่งหากทำได้ดีจะได้ผลตอบแทนคือผู้บริโภคมีความพึงพอใจส่งผลให้ยอดขายดีขึ้น ผลกำไรสูงขึ้น และมีส่วนแบ่งทางการตลาดสูง โดยส่วนมากการปรับภาพลักษณ์จะมีการปรับชื่อตราสินค้าดั้งเดิมที่มีมานานและเริ่มต้นด้วยภาพลักษณ์ใหม่ตั้งแต่เริ่มต้น การปรับภาพลักษณ์เป็นความพยายามของนักการตลาดในการสร้างแบรนด์ใหม่ภายในระยะเวลาสั้น (Anil Kumar Singh et al., 2012) กระบวนการปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ไม่ได้หมายถึงการเปลี่ยนชื่อเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเปิดตัวผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ การ

ออกแบบโลโก้ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการพัฒนาการสื่อสารผลิตภัณฑ์ไปยังผู้บริโภค (Monica Gomoescu, 2016)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำกลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มาผนวกเข้ากับการปรับภาพลักษณ์ และบูรณาการเข้ากับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป เพื่อพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของสมุนไพรแปรรูป อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในด้านกลยุทธ์การตลาดให้กับธุรกิจภาคธุรกิจชุมชน หรือธุรกิจขนาดย่อมในการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ และเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการตลาดให้กับกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในการต่อยอดผลิตภัณฑ์ของตนเองได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งสมาชิกในวิสาหกิจชุมชนยังสามารถสร้างกำไรจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์มากขึ้น สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาความต้องการของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. เพื่อปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การบริหารจัดการงานวิจัย ทีมวิจัยดำเนินการลงพื้นที่ ศึกษาและทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการในชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรแปรรูป 3 กลุ่ม
2. กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้
 - 2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ ความต้องการของผู้บริโภค ด้านการปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การเปลี่ยนชื่อ การออกแบบโลโก้, การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการสื่อสารทางการตลาด

2.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตพื้นที่ คือ ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

2.3 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ 1) ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพร จำนวน 30 ราย 2) ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ชาปลีก๊วย จำนวน 30 ราย 3) ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ยาหม่อง จำนวน 30 ราย รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 90 ราย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2.3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มธุรกิจผลิตภัณฑ์ประเภทสมุนไพรแปรรูป ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน จำนวน 3 กลุ่ม รวมมีผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนรวมจำนวนทั้งหมด 29 คน ได้แก่ ประธาน และสมาชิกของชุมชน เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.4 ขอบเขตเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ใช้ในการเก็บข้อมูลสถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชน และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ใช้ในการเก็บข้อมูลคุณภาพ ความพร้อมผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิตเสร็จแล้วก่อนนำไปจัดจำหน่าย การวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน 1) ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวความคิดในการวิจัย ทฤษฎี การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.66 - 1.00 ผู้วิจัยจึงทำการเลือกเฉพาะข้อคำถามตามเกณฑ์ คือ $IOC \geq .50$ เพื่อแสดงว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา และครอบคลุมเนื้อหาที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ

2.5 ขอบเขตการเก็บข้อมูล 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับประธานและรองประธานวิสาหกิจชุมชน 3 ผลิตภัณฑ์ รวม 6 ราย เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชน และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป 3 ผลิตภัณฑ์ จำนวนทั้งหมด 29 ราย เพื่อวิเคราะห์คุณภาพ ความพร้อมผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปก่อนนำไปจัดจำหน่าย 2) การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลการใช้การแจกแบบสอบถามให้กับจากผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป 30 คน 3 ผลิตภัณฑ์ และ

เก็บข้อมูลจากยอดขายผลิตภัณฑ์ 3 ผลิตภัณฑ์ เก็บข้อมูลที่หน้าร้านวิสาหกิจชุมชน และสถานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์

2.6 ขอบเขตการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความใช้หลักโครงสร้างวิทยา (Constructionism) สรุปเนื้อหาที่มีความสำคัญที่สุดจากประเด็นการสัมภาษณ์ และมีการสรุปข้อมูลที่ตีความในภาพรวมทั้งหมดให้กับผู้ถูกสัมภาษณ์อีกครั้งเพื่อเป็นการยืนยันข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน 1) สถิติการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติเพื่ออธิบายถึงคุณสมบัติของการแจกแจงข้อมูลตัวแปรต่าง ๆ ตามปัจจัยด้านคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดการวัดเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภค 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์ค่าทางสถิติการทดสอบค่าเฉลี่ย แบบทางเดียวข้างมาก (One – tail test) เพื่อทดสอบสมมติฐานความพึงพอใจของผู้บริโภค และการทดสอบความแตกต่างของค่ากลางของสองประชากรไม่อิสระ (Paired t - test) เพื่อทดสอบสมมติฐานยอดขายของผลิตภัณฑ์ ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของยอดขายก่อนพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ 3 เดือน – ยอดขายหลังพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ 3 เดือน

3. หาความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กับผู้บริโภค จำนวน 30 คน 3 ผลิตภัณฑ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 90 ราย

4. ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปที่มีการตอบสนองความต้องการผู้บริโภค และมีการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ โดยประธานและรองประธานวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม รวมจำนวน 6 ราย

5. ทำการปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ด้านการเปลี่ยนชื่อ การออกแบบโลโก้ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการสื่อสารทางการตลาด โดยประธานและรองประธานวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม รวมจำนวน 6 ราย

6 นำผลลัพธ์ผลิตภัณฑ์มาระดมสมองกับผู้ประกอบการ โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ก่อนออกสู่ตลาด หากผลิตภัณฑ์ยังไม่ดี ต้องทำการปรับปรุง และนำมาประชุมกลุ่มย่อยใหม่

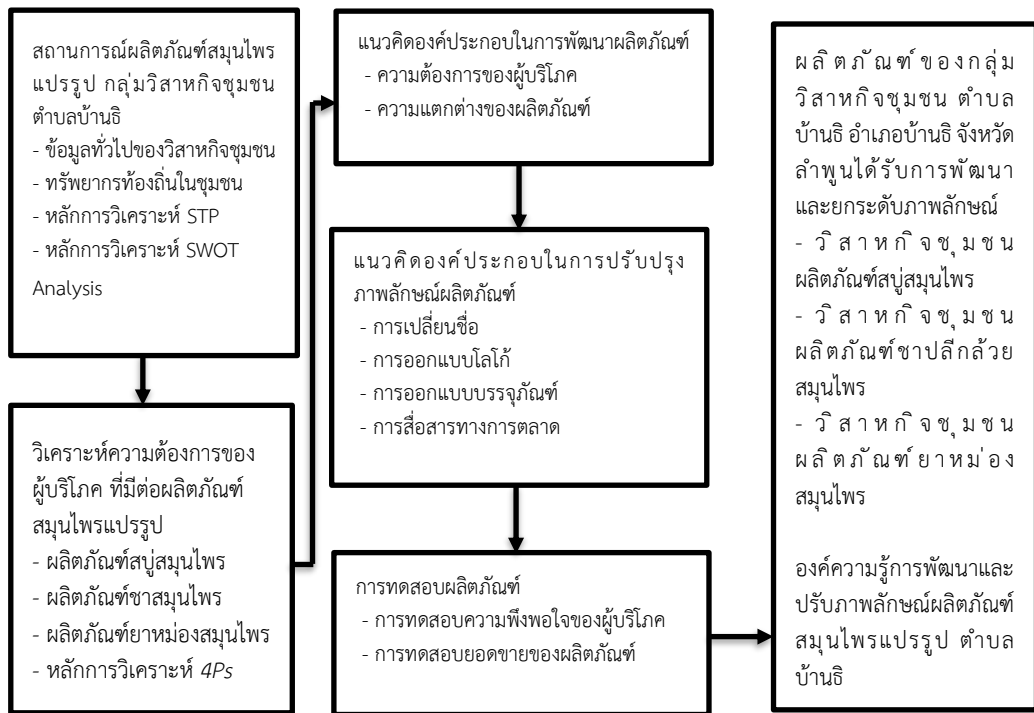
7. จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ สบู่สมุนไพร ชาสมุนไพร และยาหม่องสมุนไพร

8. การวิเคราะห์ความพึงพอใจ และยอดขายเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ ก่อน – หลัง พัฒนาและปรับภาพลักษณ์

9. อบรมความรู้ด้านการพัฒนา และการปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

กรอบการดำเนินงานของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบดำเนินการงานวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริโภคมีคะแนนความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ที่ทำการพัฒนา และปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากขึ้นไป
2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน สามารถทำยอดขายเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม

ผลการวิจัย

การดำเนินการในการพัฒนาและปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ โดยการใช้สมุนไพรในการแปรรูป การวิเคราะห์สถานการณ์ของวิสาหกิจชุมชน ใช้หลักส่วนแบ่งทางการตลาด (STP) เพื่อหากลุ่มลูกค้าเป้าหมาย วิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของวิสาหกิจชุมชน และการสัมภาษณ์ความต้องการของผู้บริโภค โดยหลักส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประธาน รองประธานวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 3 วิสาหกิจชุมชนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และปรับปรุงภาพลักษณ์สมุนไพรแปรรูป

รูปให้มีความแตกต่างเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค โดยผลแบ่งออกเป็น 3 ผลลัพธ์ ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

ผลลัพธ์สู่สมุนไพร

1. วิเคราะห์สถานการณ์ของผลลัพธ์สู่สมุนไพร มีดังนี้ กลุ่มเป้าหมายทางการตลาดผลลัพธ์สู่สมุนไพร คือ ผู้ที่ให้ความสนใจสู่สมุนไพร บุคคลทั่วไป จัดจำหน่ายตามหน้าร้านวิสาหกิจชุมชน งานแสดงสินค้าของชุมชน และขายในตลาดเกษตรอำเภอบ้านธิ แต่ยังมีส่วนการตลาดที่ต่ำ เนื่องจากผลลัพธ์ยังด้อยกว่าแบรนด์สมุนไพรอื่น ๆ ด้านจุดแข็ง (Strengths) 1) วัตถุดิบมีเพียงพอต่อการผลิต 2) สมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคี 3) มีความรู้ด้านพืชสมุนไพร 4) มีการจัดการกลุ่มที่ดี ประชุม และมีการประเมินสถานการณ์อย่างสม่ำเสมอ 5) สรรพคุณสู่สมุนไพร 6) ราคาเหมาะสม ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) คือ 1) ผลลัพธ์มียอดขายน้อย 2) ผลลัพธ์ไม่เป็นที่รู้จัก 3) ขายได้เฉพาะเพื่อนบ้านในชุมชนใกล้เคียงเท่านั้น 4) ไม่มีการประชาสัมพันธ์ 5) ไม่มีชื่อแบรนด์ผลลัพธ์ 6) ไม่มีโลโก้ผลลัพธ์ 7) ไม่มีบรรจุภัณฑ์ในการใส่สบู่ 8) ไม่มีกลิ่นหอม 9) ขาดบุคลากรด้านการตลาด และด้านเทคโนโลยี 10) ช่องทางการจัดจำหน่ายไม่หลากหลาย 11) ไม่มีความแตกต่างจากผลลัพธ์สู่สมุนไพรแบรนด์อื่น ๆ 12) ไม่เหมาะกับคนผิวแห้ง ด้านโอกาส (Opportunities) 1) คนไทยให้ความสนใจสมุนไพรไทยมากยิ่งขึ้น 2) เทคโนโลยีด้านสื่อสังคมออนไลน์ 3) เทศบาลบ้านธิให้การสนับสนุน และด้านอุปสรรค (Threats) 1) คู่แข่งขันสู่สมุนไพรมีจำนวนมาก 2) มีผู้จำหน่ายสู่สมุนไพรรายใหม่เพิ่มมากขึ้น

2. ศึกษาความต้องการของลูกค้าที่มีต่อผลลัพธ์สู่สมุนไพร มีดังนี้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความต้องการให้ผลลัพธ์ (Product) ให้มีรูปร่างเป็นสีเหลี่ยมจัตุรัสขอบมน มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ เหมือนดอกไม้ มีสีน้ำตาลตามธรรมชาติไม่แต่งสี และมีบรรจุภัณฑ์ใส่เพื่อโชว์หน้าตาของสู่สมุนไพร ด้านราคา (Price) มีความต้องการที่อยากให้สู่สมุนไพรจัดจำหน่ายในราคา 50 – 59 บาท ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ต้องการให้จัดจำหน่ายสู่สมุนไพรผ่านทางช่องทางอินเทอร์เน็ต เช่น Facebook Instagram เป็นต้น และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ต้องการให้มีการสื่อสารการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยผ่านช่องทางสื่อสังคมทางออนไลน์ และต้องการส่วนลดในการซื้อผลลัพธ์

3. การพัฒนาผลลัพธ์สู่สมุนไพร มีดังนี้ ทำการปรับปรุงส่วนผสมหลักจากกลีเซอรีน ซึ่งทำให้ผู้บริโภคผิวแห้ง เปลี่ยนเป็นน้ำมันรำข้าว น้ำมันบัว ซึ่งจะช่วยลดจุดอ่อนของผลลัพธ์ และยังแก้ไขจุดอ่อนในเรื่องรูปลักษณ์สู่สมุนไพรจากสีเหลืองครีม ให้มี 3 สีตามสีธรรมชาติของสมุนไพร มะขาม ทานาคา และขมิ้นชัน เปลี่ยนวิธีกวนสบู่จากกวนร้อน (HP: Hot Process Soap) เปลี่ยนมาเป็นการกวนเย็น (CP: Cold Process Soap) ซึ่งเป็นตามธรรมชาติในการระเหยสารโซดาไฟออกไป และทำให้สบู่มีความเรียบเนียนสวย

4. การปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพร มีดังนี้ ด้านการเปลี่ยนชื่อ ใช้ชื่อแบรนด์ว่า “SAAM TAI” อ่านออกเสียงว่า “สามไต” คงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ไตลื้อ ไตยอง ไตยวน เป็นต้น ด้านโลโก้ ใช้รูปหลักเป็นผู้หญิงที่ดมด้วยใบไม้ สื่อความหมายถึงผู้หญิงที่มีความสวยงามในความเป็นธรรมชาติ ใช้ลายเส้นน้อยในการออกแบบโลโก้ภาพ มีระยะห่างหรือพื้นที่ว่าง เพื่อการจดจำง่าย ใช้โทนสีน้ำตาลเข้มทั้งหมดเพื่อให้เหมาะกับสบู่สมุนไพรที่มาจากธรรมชาติ และภาพของโลโก้ควรสื่อถึงผลิตภัณฑ์ที่ขาย นอกจากนี้ยังใส่ชื่อแบรนด์ไปในข้างใต้ภาพ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถจดจำแบรนด์ใหม่ได้ง่าย ด้านบรรจุภัณฑ์ ใช้กระดาษสีชาวมารห่อกล่องสำเร็จรูป เพื่อผู้ประกอบการสามารถพิมพ์รายละเอียดของผลิตภัณฑ์ ใส่ไว้ให้ผู้สนใจได้อ่าน ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อแบรนด์ โลโก้ ส่วนประกอบสำคัญ วิธีการใช้ สรรพคุณ สถานที่ผลิต และจัดจำหน่าย น้ำหนักสุทธิ ด้านการสื่อสารทางการตลาด มีการทำการสื่อสารทางการตลาดคือมีถ่ายรูปผลิตภัณฑ์เพื่อทำการประชาสัมพันธ์บน Facebook มีการแจกใบปลิวเพื่อให้ผู้สนใจได้อ่าน ซึ่งมีรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ประกอบ มีการแจ้งการทำกิจกรรมส่งเสริมทางการตลาด ส่วนลด และมีการแจกของแถม เพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของลูกค้า

ภาพที่ 2 Logo และผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพร “SAAM TAI”

ผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร

1. วิเคราะห์สถานการณ์ของผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร มีดังนี้ กลุ่มเป้าหมายทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรคือ ผู้บริโภคทั่วไป แต่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง มีการจัดจำหน่ายที่งานแสดงสินค้า ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ตำบลบ้านธิ มีความโดดเด่นในเรื่องการใช้สินค้าจากธรรมชาติ แต่ยอดขายยังไม่ดีเท่าที่ควร ด้านจุดแข็ง (Strengths) 1) ชาปลีกกล้วยมีสรรพคุณที่เป็นประโยชน์ 2) ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่า เพราะปลีกกล้วยเป็นสิ่งที่ต้องทิ้ง 3) กลุ่มมีความสามัคคี 4) ประธานมีความรู้ด้านสมุนไพรดี 5) มีการจัดอบรมให้กับสมาชิกในกลุ่ม 6) ชามีกลิ่นหอม 7) ราคาเหมาะสม ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) 1) ยอดขายน้อย 2) รสชาติจืด 3) บรรจุภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐานเกิดความชื้น 4) ไม่มีโลโก้ 5) การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง 6) ใช้ระยะเวลาในการทำงานนาน 7) ขาดบุคลากรด้านการตลาด และด้านเทคโนโลยี ด้านโอกาส

(Opportunities) 1) ค่านิยมเรื่องของสุขภาพของคนไทยผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากสมุนไพร 2) เทคโนโลยีด้านสื่อสังคมออนไลน์ 3) เทศบาลให้การสนับสนุน และด้านอุปสรรค (Threats) 1) คู่แข่งขันที่จำหน่ายชาสมุนไพรมีจำนวนมาก 2) ฤดูร้อน ผลผลิตออกน้อยลง

2. ศึกษาความต้องการของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร มีดังนี้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความต้องการให้ผลิตภัณฑ์ (Product) ต้องการให้ชาปลีกกล้วยสมุนไพรใส่ในถุงชา มีกลิ่นหอมอ่อนๆ เช่น กลิ่นใบเตย กลิ่นตะไคร้ เป็นต้น มีสีโดยธรรมชาติตามสีของชา บรรจุภัณฑ์เป็นกล่องเหล็ก เพราะกล่องเหล็กมีการปิดสนิท ด้านราคา (Price) ต้องการที่อยากให้ชาสมุนไพรจัดจำหน่ายในราคา 101 – 120 บาท ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ต้องการให้จัดจำหน่ายชาสมุนไพรผ่านทางช่องทางอินเทอร์เน็ต และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ต้องการให้มีการสื่อสาร การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อสังคมทางออนไลน์ และต้องการของแถม เช่น ถ้วยชา แก้วน้ำ เป็นต้น เพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร มีดังนี้ พัฒนาในส่วนผสมของชาที่จากเดิมมีจุดอ่อนรสชาติจัดของชา เพิ่มความหวานขึ้นเล็กน้อย โดยความหวานจากสมุนไพรที่หาจากทรัพยากรที่มีอยู่ในสวน คือ ผักหวาน ใบเตย ที่นำมาอบจนแห้งและมีรสชาติหวานอ่อน ๆ และสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์โดยการปรับปรุงสีของชาให้มีสีสนสวยน่ารับประทานมากยิ่งขึ้น โดยนำกระเจี๊ยบที่มีอยู่และปลูกง่ายมาอบแห้ง ทำให้ชามีสีชมพูอ่อน ๆ ดูสวยงามน่ารับประทาน

4. การปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร มีดังนี้ ด้านการเปลี่ยนชื่อ ใช้ชื่อแบรนด์ว่า “3Tri” โดยการเล่นคำ อ่านได้ว่า อ่านออกเสียงว่า “ทรีไตรี” ชื่อที่ยังคงสื่อถึงสามไต และอยากให้มีการเล่นคำ หรือพ้องเสียง มีความเป็นสากลเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้านโลโก้ การออกแบบโลโก้ใช้รูปปลีกกล้วยเป็นหลักเพื่อสื่อถึงส่วนประกอบสำคัญคือปลีกกล้วย ใช้โทนสีแดงเข้ม แดงอ่อน และสีน้ำตาลเข้ม โทนเดียวกันสีแดงยังเป็นสีของปลีกกล้วย และมีการใช้ชื่อของแบรนด์มาอยู่ในโลโก้ เพื่อให้ผู้บริโภคจดจำชื่อของแบรนด์ ด้านบรรจุภัณฑ์ เป็นกล่องเหล็ก ที่มีข้อดีคือปิดสนิท ความชื้นเข้าได้ยาก นำกระดาษสีชามาคาดกล่องเหล็กไว้ เพื่อผู้ประกอบการสามารถพิมพ์รายละเอียดของผลิตภัณฑ์ได้ ด้านการสื่อสารทางการตลาด ทำการสื่อสารทางการตลาดคือมีถายรูปผลิตภัณฑ์เพื่อทำการประชาสัมพันธ์บนเว็บเพจ Facebook มีการแจกใบปลิว เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้อ่าน ซึ่งมีรายละเอียดผลิตภัณฑ์เป็นการแนะนำให้ผู้อ่านรู้จักแบรนด์ มีการทำการตลาดเชิงเนื้อหาเน้นสื่อสารถึงประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ ด้านอารมณ์ให้คล้ายตาม มีรายละเอียดสรรพคุณ สถานที่ผลิตและจัดจำหน่าย มีการทำกิจกรรมส่งเสริมทางการตลาด ส่วนลดราคา และมีการแจกของแถม เพื่อกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของลูกค้าในระยะเวลาที่เร็วขึ้น

ภาพที่ 3 Logo และผลิตภัณฑ์ชาปลีกกล้วยสมุนไพรร “3TRI”

ผลิตภัณฑ์ยาหม่องสมุนไพรร

1. วิเคราะห์สถานการณ์ของผลิตภัณฑ์ยาหม่องสมุนไพรร มีดังนี้ ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของธุรกิจผลิตภัณฑ์ยาหม่องสมุนไพรร มีดังนี้ มีกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดคือบุคคลทั่วไป ทุกเพศ ทุกวัย รวมถึงผู้บริโภคที่มีอาการปวดเข่า จัดจำหน่ายภายในชุมชนและภายนอกชุมชนให้กับคนรู้จักกับวิสาหกิจชุมชน มีจุดเด่นที่คุณสมบัติของสารเมล็ดลำไยแต่รายได้ยังไม่มากพอ ด้านจุดแข็ง (Strengths) 1) สารสกัดจากเมล็ดลำไย 2) ชุมชนมีความสามัคคี 3) มีเครื่องมือพร้อมในการผลิต 4) มีวัตถุดิบเมล็ดลำไยเยอะ 5) ราคาเหมาะสม ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) 1) ไม่มีกลิ่น 2) เนื้อบาล์มแข็ง 3) บรรจุภัณฑ์ไม่สวย 4) ชื่อผลิตภัณฑ์ไม่บ่งบอกถึงผลิตภัณฑ์ 5) ไม่มีสัมผัสเย็น 6) ไม่มีโลโก้ 7) ขาดบุคลากรด้านการตลาด และด้านเทคโนโลยี 8) ยอดขายน้อย ด้านโอกาส (Opportunities) 1) ค่านิยมของคนไทยผลิตภัณฑ์สมุนไพรรขายดี 2) เทคโนโลยีด้านสื่อสังคมออนไลน์ 3) เทศบาลตำบลบ้านธิให้การสนับสนุนและด้านอุปสรรค (Threats) 1) คู่แข่งขันยาหม่องมีจำนวนมาก 2) มีคู่แข่งรายใหม่เกิดขึ้นตลอด 3) ลำไยส่วนใหญ่ไม่ออกผลนอกฤดู

2. ศึกษาความต้องการของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ยาหม่องสมุนไพรร มีดังนี้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความต้องการให้ผลิตภัณฑ์ (Product) ต้องการให้มีลักษณะเป็นเนื้อใสดูสะอาดตา กลิ่นหอมอ่อน ๆ เช่น กลิ่นดอกไม้ กลิ่นมินท์ เป็นต้น สีของยาหม่องสมุนไพรรมีสีขาวขุ่นคล้ายกับเนื้อของลำไย ต้องการให้ยาหม่องสมุนไพรรมีบรรจุภัณฑ์เป็นลักษณะแท่ง เพื่อสร้างความสะดวกสบายในการใช้ยาหม่องทา ด้านราคา (Price) มีความต้องการที่อยากให้สมุนไพรรจัดจำหน่ายในราคา 60 – 69 บาท ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) คน ต้องการให้จัดจำหน่ายยาหม่องสมุนไพรรผ่านทางช่องทางอินเทอร์เน็ต เช่น Facebook Shopee เป็นต้น และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ต้องการให้โฆษณาประชาสัมพันธ์โดยเน้นนำเสนอคุณค่าของผลิตภัณฑ์โดยการแจกใบปลิว (Content Marketing) และต้องการของแถม (เช่น ชี้อ 3 แกรม 1 หรือชี้อ 1 แกรม 1 ของแถมเป็นสินค้าขนาดเล็ก)

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาหม่องสมุนไพร มีดังนี้ พัฒนายาหม่องสมุนไพรจากจุดอ่อนที่มีทั้งในเรื่องของกลิ่น ปรับกลิ่นให้มีความหอมมากยิ่งขึ้น สร้างความแตกต่างโดยเป็นกลิ่นมินท์หรือสะระแหน่มาผสม เพื่อไม่ให้กลิ่นน้ำมันมวยแรงเกินไป มีความหอมอ่อน ๆ ของมินท์ตามที่ผู้บริโภคต้องการ และปรับสูตรส่วนผสมลดพาราฟินลง เพิ่มวาสลีนให้มากขึ้น เพื่อให้เนื้อบาล์มของยาหม่องสามารถทาติดผิวได้ง่าย และมีความเรียบเนียน และเพิ่มความเย็นในการใส่สารเมนทอลให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคทาแล้วรู้สึกผ่อนคลาย

4. การปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ยาหม่องสมุนไพร มีดังนี้ การปรับปรุงภาพลักษณ์ด้านการเปลี่ยนชื่อ ใช้ชื่อแบรนด์ว่า “BAAN THI” อ่านออกเสียงว่า “บ้านธิ” ซึ่งผู้ประกอบการมีภูมิสำเนาและความผูกพันต่อบ้านบ้านธิ ด้านโลโก้ การออกแบบโลโก้สัญลักษณ์วงกลมล้อมรอบหมายถึงเมล็ดลำไยที่ได้ถูกคัดสรรและสกัดสารออกมา วงกลมตรงกลางหมายถึงยาหม่องที่ได้จากการสกัดมาอย่างพิถีพิถัน และใช้โทนสีน้ำตาลออกเหลือง เพื่อสื่อถึงสีเปลือกของผลลำไย ใช้สีขาวและสีน้ำตาลตัดกันทำให้เกิดความเรียบง่ายเพิ่มความหรูหรา ใส่ชื่อแบรนด์ไว้ด้านล่างเพื่อให้ผู้บริโภคระลึกถึงชื่อแบรนด์ได้ ด้านบรรจุภัณฑ์ เป็นกระดาษแข็งสีขาวมีรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ ใส่ไว้ให้ผู้สนใจได้อ่าน และยังสามารถห่อหุ้มหลอดบาล์มได้อย่างดี มีราคาถูกช่วยให้ประหยัดต้นทุนในการผลิต ด้านการสื่อสารทางการตลาด มีการทำการสื่อสารทางการตลาดคือมีฝ่ายรูปผลิตภัณฑ์เพื่อทำการประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ Facebook สื่อถึงผู้ใช้สามารถพกยาหม่องไปใช้ได้ทุกที่ ทุกเวลา มีการแจกใบปลิว เพื่อให้ผู้สนใจได้อ่าน ซึ่งมีรายละเอียด มีการทำการตลาดเชิงเนื้อหา มีนำเสนอเอกลักษณ์ยาหม่องด้วยสารสกัดเมล็ดลำไย และนำเสนอข้อมูลรายละเอียด มีการลดราคาตามที่ผู้บริโภคต้องการ

ภาพที่ 4 Logo และผลิตภัณฑ์ยาหม่องสมุนไพร “BAAN THI”

ผลการทดสอบสมมติฐานความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

ตารางที่ 1 ทดสอบสมมติฐานความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

ส่วนประสมทางการตลาด	N	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ระดับ	S.D.	ค่า t	Sig. (2-tailed)
ผลิตภัณฑ์สมุนไพร “SAAM TAI”						
ผลิตภัณฑ์ (Product)	30	4.81	มากที่สุด	.234	19.069**	.000
ราคา (Price)	30	4.63	มากที่สุด	.490	7.077**	.000
ช่องทางจัดจำหน่าย (Place)	30	4.77	มากที่สุด	.314	13.356**	.000
การส่งเสริมการตลาด (Promotion)	30	4.84	มากที่สุด	.180	25.668**	.000
ผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร “3Tri”						
ผลิตภัณฑ์ (Product)	30	4.86	มากที่สุด	.296	15.813**	.000
ราคา (Price)	30	4.60	มากที่สุด	.675	4.871**	.000
ช่องทางจัดจำหน่าย (Place)	30	4.77	มากที่สุด	.341	12.324**	.000
การส่งเสริมการตลาด (Promotion)	30	4.80	มากที่สุด	.407	10.770**	.000
ผลิตภัณฑ์ยาหม่องสมุนไพร “BAAN THI”						
ผลิตภัณฑ์ (Product)	30	4.83	มากที่สุด	.310	14.667**	.000
ราคา (Price)	30	4.63	มากที่สุด	.490	7.077**	.000
ช่องทางจัดจำหน่าย (Place)	30	4.75	มากที่สุด	.341	12.042**	.000
การส่งเสริมการตลาด (Promotion)	30	4.77	มากที่สุด	.394	10.670**	.000

** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ผลิตภัณฑ์สมุนไพร “SAAM TAI” ผู้บริโภคมีความพึงพอใจด้านการส่งเสริมการตลาดมากที่สุด รองลงมาด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านราคา ตามลำดับ

ผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร “3Tri” ผู้บริโภคมีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด รองลงมาด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านราคา ตามลำดับ

ผลิตภัณฑ์ยาหม่องสมุนไพร “BAAN THI” ผู้บริโภคมีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด รองลงมาด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านราคา ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 1 ผู้บริโภคมีระดับความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ที่ทำการพัฒนา และปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป โดยมีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลทดสอบสมมติฐานยอดขายของผลิตภัณฑ์

จากการวัดยอดขายผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน มียอดขายก่อนการพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ (Pre - Test) และหลังการพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ (Post - Test) ดังนี้

ผลิตภัณฑ์สมุนไพร “SAAM TAI”

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ค่าสถิติ ยอดขายก่อน – หลัง การพัฒนาและปรับภาพลักษณ์สมุนไพร “SAAM TAI”

	ค่าเฉลี่ย Mean (กล่อง)	S.D.	Mean of differences	ค่า t	Sig. (2-tailed)
ก่อนพัฒนา และปรับภาพลักษณ์	4.00	1.732	-28.000	-4.603	0.044*
หลังพัฒนา และปรับภาพลักษณ์	32.00	9.000			

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าสถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่มระหว่างยอดขายสมุนไพร “SAAM TAI” ก่อน - หลังการพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ มีค่า Paired Differences Sample = -28.000, df = 2 , Sig = 0.044 สรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐานที่ 2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพร “SAAM TAI” ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน สามารถทำยอดขายเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม หลังการทำการพัฒนา และปรับภาพลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร “3Tri”

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ค่าสถิติ ยอดขายก่อน – หลัง การพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพร “3Tri”

	ค่าเฉลี่ย Mean (กล่อง)	S.D.	Mean of differences	ค่า t	Sig. (2-tailed)
ก่อนพัฒนา และปรับภาพลักษณ์	5.33	1.527	-21.000	-5.044	0.037*
หลังพัฒนา และปรับภาพลักษณ์	26.33	5.859			

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่าค่าสถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่มระหว่างยอดขายชาสมุนไพร “3Tri” ก่อน - หลังการพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ มีค่า Paired Differences Sample = -21.000, Sig = 0.037 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ตั้งไว้

(0.05) สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาสมุนไพร “3Tri” ตำบลบ้านธิ จังหวัดลำพูน สามารถทำยอดขายเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม หลังการทำการพัฒนา และปรับภาพลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ค่าสถิติ ยอดขายก่อน – หลัง การพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ ผลิตรัณฑ์ยาหม่องสมุนไพร “BAAN THI”

	ค่าเฉลี่ย Mean (ขั้น)	S.D.	Mean of differences	ค่า t	Sig. (2-tailed)
ก่อนพัฒนา และปรับภาพลักษณ์	7.00	2.645	-30.000	-4.404	0.048*
หลังพัฒนา และปรับภาพลักษณ์	37.33	10.692			

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสถิติทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่มระหว่างยอดขายยาหม่องสมุนไพร “BAAN THI” ก่อน-หลังการพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ ผลิตรัณฑ์ มีค่า Paired Differences Sample = -30.000, Sig = .048 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ตั้งไว้ (0.05) สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยาหม่องสมุนไพร “BAAN THI” ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน สามารถทำยอดขายเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม หลังการทำการพัฒนา และปรับภาพลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอบรมออนไลน์

การอบรมความรู้ด้านการพัฒนา และการปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตรัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน 3 แห่ง เพื่อสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาต่อยอดได้อย่างยั่งยืน โดยองค์ความรู้สำคัญที่ผู้ประกอบการได้จากการอบรม สรุปได้ดังนี้ 1) การคำนวณจุดคุ้มทุน และการกำหนดราคาของผลิตรัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะต้องแยกต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปรได้ การกำหนดราคาขายที่เหมาะสมคำนึงถึงราคาขาย ณ จุดคุ้มทุน, ความยาก - ง่ายในการผลิตสินค้า ความยาก - ง่ายในการหาทรัพยากร ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามแต่ละผลิตรัณฑ์ เปรียบเทียบราคาขายกับแบรนด์คู่แข่ง จนได้ราคาขายที่เหมาะสมต่อผู้บริโภค 2) การต่อยอดแนวคิดในการพัฒนาผลิตรัณฑ์ ทั้งในด้านการสอบถามความต้องการของผู้บริโภค และการสร้างความแตกต่างของผลิตรัณฑ์ให้โดดเด่นเหนือคู่แข่ง อบรมขั้นตอนกระบวนการพัฒนาผลิตรัณฑ์ใหม่ จนนำไปสู่การสร้างแนวคิดของผลิตรัณฑ์ที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วม ทำการคัดกรองแนวความคิดที่มีความเป็นไปได้มาวิเคราะห์โดยใช้หลักการทางการตลาดในการวิเคราะห์ธุรกิจ เช่น STP SWOT 4Ps เป็นต้น เพื่อให้ผลิตรัณฑ์มีประสิทธิภาพ 3) การปรับภาพลักษณ์ผลิตรัณฑ์ โดยเริ่มจากการพิจารณาว่ามีส่วนใดที่ต้องทำการปรับปรุง การเปลี่ยนชื่อ การออกแบบโลโก้ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการสื่อสารทางการตลาด ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นสิ่งสำคัญในการปรับภาพลักษณ์ 4) การออกแบบ และการปรับเปลี่ยนโลโก้ ต้องมีการกำหนดให้มีความสอดคล้อง

กับผลิตภัณฑ์ และมีการปรับเปลี่ยนได้เองโดยพื้นฐานโปรแกรมการออกแบบ 5) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook เพื่อการค้า ในการขายผลิตภัณฑ์ ประชาสัมพันธ์ การตอบลูกค้า และการถ่ายทอดสด (Live)

อภิปรายผล

1. สถานการณ์ของผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปวิสาหกิจชุมชน ต.บ้านธิ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐเทศบาล ประธาน รองประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นำมาวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย (STP) และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) หาจุดแข็ง โอกาส และปรับปรุงจุดอ่อนของผลิตภัณฑ์ ป้องกันอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และปิยวัน เพชรหมี่ ระบุว่า การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า มีขั้นตอนใหญ่ๆ คือ สำรวจทางกายภาพของชุมชน ศึกษาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อค้นหาคุณลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ที่สามารถจะนำออกมาเป็นจุดขายได้ พัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับในตลาด (สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และปิยวัน เพชรหมี่, 2560)

2. ความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป ทำให้ทราบข้อมูลในเชิงลึกด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และกิจกรรมส่งเสริมการตลาด เพื่อจะทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับผู้บริโภคต้องการซื้อ สอดคล้องกับ Woojung Chang & Steven A. Taylor ธุรกิจขนาดเล็ก ควรให้ความสำคัญกับความต้องการของลูกค้า ใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของผู้บริโภคในเชิงรุก เนื่องจากจะช่วยสร้างความพอใจ และป้องกันความไม่พอใจของผู้บริโภคได้ (Woojung Chang & Steven A. Taylor, 2016)

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภค และสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับ กฤษณะ ดาราเรือง ศึกษาความต้องการของผู้บริโภคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ตอบสนองกับความต้องการของตลาด การพัฒนาสมุนไพรแปรรูป ต.บ้านธิ มีการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์แตกต่างจากคู่แข่งรายอื่น ทั้งด้านรูปลักษณ์ เพิ่มคุณค่า คุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการสร้างความโดดเด่นน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป (กฤษณะ ดาราเรือง, 2560) สอดคล้องกับ สุดถนอม ต้นเจริญ เน้นสร้างความแตกต่างด้านประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม คุณภาพที่ดี นอกจากนั้นผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปตำบลบ้านธิ มีการสร้างจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยเข้ากับยุคสมัยมากยิ่งขึ้น นำจุดแข็งของทรัพยากรในท้องถิ่นมาสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ รวมถึงมีการศึกษาธุรกิจประเภทเดียวกันทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป (สุดถนอม ต้นเจริญ, 2560) สอดคล้องกับ บุญทวรรณ วิงวอ และคณะ มีการสร้างความแตกต่างมาประยุกต์ใช้โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น

แบบดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ให้ทันสมัย มีการบูรณาการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น (บุญทวรรณ วิงวอน และคณะ, 2557)

4. การปรับปรุงภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปมีหลายขั้นตอน เช่น การเปลี่ยนชื่อ การเปลี่ยนโลโก้ การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยสร้างสรรค์ และการทำการสื่อสารทางการตลาดเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับสุดถนอม ต้นเจริญ โดยเริ่มจากการการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงาม มีประโยชน์ใช้สอยที่เอื้อต่อผู้บริโภค ป้ายฉลากแสดงรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ ต้องสะดุดตาน่าสนใจ ซึ่งการออกแบบเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปตำบลบ้านธิมีความน่าสนใจแตกต่างจากคู่แข่ง เช่น การใช้สีในการออกแบบโลโก้ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงหลักการออกแบบที่มีการใช้ระยะห่าง (Active White Space: AWS) เพื่อให้เกิดการจดจำได้ง่าย และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้สอย (สุดถนอม ต้นเจริญ, 2560) สอดคล้องกับ Barbara Mróz - Gorgon ระบุว่า การเปลี่ยนภาพลักษณ์ต้องเน้นความงาม และการเชื่อมโยงกับแบรนด์ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ตราสินค้าผลิตภัณฑ์ เช่น การเปลี่ยนรูปภาพโลโก้ โทนสี และปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการสื่อสารการตลาด (Barbara Mróz - Gorgon, 2016)

ผลการทดสอบผลิตภัณฑ์ในการใช้สมุนไพรในการเพิ่มมูลค่า ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน แบ่งการทดสอบออกเป็น 2 อย่าง 1) การทดสอบความพึงพอใจพบว่าผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์ ที่ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการปรับปรุงภาพลักษณ์ โดยใช้แบบสอบถามตามหลักส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับ ชไมพร รัตนเจริญชัย และคณะ ซึ่งหลังจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคมีความพึงพอใจให้การยอมรับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา ซึ่งมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ทำให้ผู้ผลิตสามารถจะกลุ่มผู้บริโภคได้มากกว่าเดิม 2) การทดสอบยอดขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร 3 ผลิตภัณฑ์ โดยการเก็บข้อมูลยอดขายก่อน-หลังจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์และปรับปรุงภาพลักษณ์ 3 เดือน พบว่าหลังจากการพัฒนาปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์มียอดขายเพิ่มขึ้นจากเดิม (ชไมพร รัตนเจริญชัย และคณะ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับ สุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ พบว่าการดำเนินงานโครงการออกแบบและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนสามารถบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดของโครงการ คือ การมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม (สุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ, 2559)

การอบรมช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะทางด้านการพัฒนาปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ตลอดจนเสริมสร้างทักษะในการจัดจำหน่ายสินค้าทางออนไลน์ โดยผู้ประกอบการสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในอนาคตเมื่อต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับ ชงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์ กล่าวว่า จำเป็นต้องมีการอบรมความรู้ทักษะสมาชิกวิสาหกิจให้มีทักษะความสามารถ รัฐจะต้องสนับสนุนด้วยการให้ความรู้ และ

พัฒนาด้านต่าง ๆ มีการอบรมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรแปรรูป ต.บ้านธิ ทั้งด้านการคำนวณต้นทุน การกำหนดราคา การขายสินค้าออนไลน์ ตลอดจนการออกแบบโลโก้และบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ต่อไปในภายภาคหน้า (ธงพล พรหมสาขาณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์, 2557) สอดคล้องกับ ปนัดดา โพธินาม ระบุว่า การอบรมหลักสูตรระยะสั้นนี้มีความรู้ด้านการเงิน การตลาด การอบรมทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปปรับใช้พัฒนาที่เหมาะสมต่อไป (ปนัดดา โพธินาม, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participation Action Research) ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป และใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึกกับประธานรองประธานเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์สถานการณ์ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน การประชุมกลุ่มย่อยกับสมาชิกทั้งหมดของวิสาหกิจชุมชนเพื่อยืนยันผลลัพธ์ของผลิตภัณฑ์ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป และเก็บข้อมูลยอดขายก่อน - หลังการพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่างค่ากลางของสองประชากรไม่อิสระ เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาและปรับภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 1) ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ต้องมีการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ โดยต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (STP, SWOT) ของตนเองอยู่เสมอ เพื่อทราบถึงลูกค้าเป้าหมาย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของธุรกิจ ต้องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อมาพัฒนาจุดอ่อนของผลิตภัณฑ์ให้กลายเป็นจุดแข็ง โดยศึกษาจากแบรนด์ประเภทผลิตภัณฑ์เดียวกันของแบรนด์คู่แข่งทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศ เพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนให้มีความแตกต่าง 2) ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ควรมีการสอบถามความต้องการของผู้บริโภค โดยนำหลักส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) มาใช้ โดยสอบถามด้านผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคมีความต้องการ ช่วงราคาที่ผู้บริโภคสามารถซื้อได้ ช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวกต่อการซื้อ และกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่จะช่วยให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจในผลิตภัณฑ์ เพื่อนำมากำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ดีกว่าเดิม และตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

ด้านการปรับภาพลักษณ์ 1) ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ควรเริ่มจากการปรับเปลี่ยนชื่อให้มีความสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์หรือวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ผู้บริโภคจะได้จดจำได้ง่าย ชื่อผลิตภัณฑ์ควรมีความเป็นเอกลักษณ์ ไม่ซ้ำกับแบรนด์อื่น ไม่ควรยาวจนเกินไป จะช่วยให้

ผู้บริโภคจดจำชื่อได้ง่ายขึ้น 2) การออกแบบโลโก้ ต้องคำนึงถึงภาพหรือสัญลักษณ์ที่เป็นเสมือนตัวแทนแบรนด์ ภาพควรสื่อถึงผลิตภัณฑ์ รายละเอียด สี ที่ไม่เยอะจนเกินไป ที่สำคัญควรมีเอกลักษณ์ของแบรนด์ลงไป ทำให้ผู้บริโภคสามารถแยกโลโก้ผลิตภัณฑ์จากแบรนด์อื่นได้ 3) การออกแบบบรรจุภัณฑ์ควรใส่ความคิดสร้างสรรค์ลงไป ให้เปิดใช้งานได้สะดวก บรรจุภัณฑ์ที่ดีควรช่วยในการประหยัดต้นทุน และช่วยถนอมผลิตภัณฑ์จนถึงผู้บริโภค ควรมีรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ที่ครบถ้วน เพื่อเป็นรายละเอียดให้ผู้บริโภค และมีความสวยงามเพื่อช่วยตัดสินใจในการซื้อของผู้บริโภค 4) การสื่อสารทางการตลาด ควรมีการประชาสัมพันธ์ นำเสนอสื่อทั้งอักษร รูปภาพ วิดีโอ ไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมายทั้งออฟไลน์ เช่น การแจกใบปลิว และออนไลน์ เช่น การนำเสนอการตลาดเชิงเนื้อหา นำเสนอคุณค่า และการให้ข้อมูลในการผลิตของวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้าง กระตุ้นอารมณ์ของผู้ชม จนนำไปสู่การรับรู้แบรนด์ และตัดสินใจซื้อในที่สุด

ด้านหน่วยงานภาครัฐ ควรมีการสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการร่วมกันจัดแผนในการพัฒนาและปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่น มีการจัดอบรมความรู้ ขึ้นตอน กระบวนการในการพัฒนา ปรับภาพลักษณ์ขยายไปยังกลุ่มชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้ความรู้ความชุมชน นำไปสู่การกระจายรายได้ ชุมชนสามารถมีรายได้เลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้อย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) การพัฒนาและปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ควรมีการประเมินวัดผลอื่น ๆ เช่น วัดกำไรของผลิตภัณฑ์ วัดความภักดีของผู้บริโภค เป็นต้น 2) ควรมีการวิจัยพัฒนา และปรับปรุงภาพลักษณ์ในวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตภัณฑ์อื่น เช่น อาหารท้องถิ่น งานหัตถกรรม เป็นต้น เพื่อเป็นการช่วยสร้างรายได้ กระจายรายได้สู่ชุมชนให้มากยิ่งขึ้น 3) ควรมีการอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการ เพื่อผู้เข้ารับการอบรมจะนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้จนเกิดเป็นทักษะในการพัฒนาและปรับปรุงภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2560). แผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วย
การพัฒนาสมุนไพร ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2560 – 2564. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ บจก. ทีเอส อินเตอร์พริ้นท์.
- กฤษณะ ดาราเรือง. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ทางการตลาดวิสาหกิจชุมชนบ้าน
เขาแหลม จังหวัดนครสวรรค์. วารสารสุทธิปริทัศน์, 31(100), 130 - 143.
- ชไมพร รัตนเจริญชัย และคณะ. (2562). การยกระดับผลิตภัณฑ์พืชสมุนไพรพุดดาวสู่สินค้า
OTOP. วารสารวิชาการรับใช้สังคมมทร.ล้านนา, 3(1), 19 - 29.

- ทิวากร อภิวงษ์วาน. (29 สิงหาคม 2562). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการปรับภาพลักษณ์ โดยการใช้สมุนไพรในการเพิ่มมูลค่า ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. (สุตาภรณ์ คงเกิด, ผู้สัมภาษณ์)
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์. (2557). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 10(1), 97 - 122.
- บุญทวารณ วิงวอน และคณะ. (2557). แนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่ากิจการวิสาหกิจขนาดย่อม อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 9(1), 102 - 119.
- ปนัดดา โพธิ์นาม. (2560). การศึกษาและพัฒนากิจการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิถีสังคมมนุษย์, 5(1), 191 - 20.
- พิศาล ดวงดีง. (29 สิงหาคม 2562). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการปรับภาพลักษณ์ โดยการใช้สมุนไพรในการเพิ่มมูลค่า ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. (สุตาภรณ์ คงเกิด, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์. (2560). เส้นทางเกษตรไทยก้าวต่อไปสู่เกษตรมูลค่าเพิ่ม. TPSO Journal, 7(66), 1 - 12.
- สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และปิยวัน เพชรหมี่. (2560). การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย: กรณีศึกษาผ้าทอลายโบราณ. Journal of Community Development Research, 10(4), 62 - 85.
- สุดถนอม ตันเจริญ. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพสินค้า OTOP ของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 7(2), 155 - 166.
- สุมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ. (2559). โครงการยกระดับผู้ประกอบการ OTOP ที่มีศักยภาพก้าวไปสู่ SMEs กิจกรรมดำเนินการตามแผนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน: กรณีวิสาหกิจชุมชนเครื่องประดับแฟชั่น จ.นนทบุรี. วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 9(2), 2 - 14.
- Anil Kumar Singh et al. (2012). Rebranding & Organization Performance Some Issues of Relevance. American Journal of Sociological Research, 2(5), 90 - 97.
- Barbara Mróz - Gorgon. (2016). BRANDING AND REBRANDING - GROCERY MARKET PERSPECTIVE. Oeconomia Journal, 15(4), 117 - 126.
- Carlos Vila & Juan Carlos Albiñana. (2016). An approach to conceptual and embodiment design within a new product development lifecycle

- framework. *International Journal of Production Research*, 54(10), 2856 - 2874.
- Kartik Kalaighanam et al. (2017). The Differential Impact of New Product Development “Make/Buy” Choices on Immediate and Future Product Quality: Insights from the Automobile Industry. *Journal of Marketing*, 81(1), 1 - 23.
- Monica Gomoescu. (2016). The rebranding of Electrica Soluziona SA - a case study. *Series V Economic Sciences*, 9(58), 9 - 22.
- Nader Ale Ebrahim et al. (2009). Modified stage-gate: A conceptual model of virtual product development process. *African Journal of Marketing Management*, 1(9), 211 - 219.
- Ovidiu Ioan Moisescu. (n.d.). Aspects regarding rebranding strategies - A conceptual and practical approach. In *The Proceedings of the International Conference Economy and Transformation Management*.
- Woojung Chang & Steven A. Taylor. (2016). The Effectiveness of Customer Participation in New Product Development: A Meta-Analysis. *Journal of Marketing*, 80(1), 47 - 64.

ระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่ จังหวัดภาคกลาง*

THE PARTICIPATION SYSTEM OF WASTE PRODUCTS INTEGRATION MANAGEMENT OF COMMUNITY IN THE CENTRAL AREA

นภัทร แก้วนาค

Naputr Gawnak

สัมพันธ์ สุกใส

Samphan Suksai

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand

E-mail: dr.naputr@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลางเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย คือ 1) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ด้วยการแจกแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด 2) การรวบรวมข้อคิดเห็น ประสพการณ์ จากผู้เชี่ยวชาญ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 รูป/คน 3) การสังเคราะห์รูปแบบ และยืนยันรูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ 25 รูป/คน (จำนวน 2 ครั้ง) ครั้งที่ 1 สนทนากลุ่ม 13 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า ระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลางเป็นการสร้างนวัตกรรมจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในระบบธนาคารแต่ละพื้นที่ของชุมชนจะก่อให้เกิดรูปแบบการจัดการธนาคารขยะที่เหมาะสมกับชุมชนด้านการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ คือ รู้เป้าหมายการจัดการขยะของชุมชน มีแนวคิดหลักของการจัดการระบบธนาคารขยะที่ชัดเจน ในการพัฒนาร่วมกันจากชุมชนทุกระดับทุกพื้นที่ที่มีความรับผิดชอบร่วมกัน 3 แนวทางสำคัญ คือ การรวมขยะ (ชั่วคราว) การคัดแยกขยะ และการจัดการขยะด้วยหลักการ 4'R Model คือ Reduce, Reused, Recycle, Rein novation ในการจัดการขยะธนาคารขยะชุมชนสู่การปฏิบัติ ด้วย 3 กระบวนการ คือ การเตรียมการต้องมีคณะทำงานศึกษาและทำความเข้าใจกับองค์ประกอบปัจจัยสำคัญต่าง ๆ และความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบ โดยเฉพาะมีการเตรียมการด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร ทีมงาน สถานที่ดำเนินการ

* Received 12 May 2020; Revised 15 August 2020; Accepted 17 August 2020

คู่มือการปฏิบัติ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ วางแผนการจัดการตั้งแต่แรกเริ่มจนปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ

คำสำคัญ: ระบบ, การมีส่วนร่วม, การจัดการขยะ, ชุมชน, บูรณาการ

Abstract

The research, The participation System of Waste Products Integration Management of Community in the Central Area of Thailand, The research methodology is mixed method, The research purpose, for develop the Participation system of waste product in the community by the survey research 400 Questionnaires, in depth interview from 17 Key informants and Synthesis The Model by focus group 2 times from 25 Key informants. The research result, find that the participation System to community waste products should be to build innovation of management by the banking system of Temple, School, village, Every one, Know the purpose of all active of the waste products Banking system. and all community of Local government Authority must be Cooperation to each others by 3 ways operation, are, waste Product products management by 3 process, of Committee Preparing, understanding of all factors, and finally prepare , understanding of all factors, and finally , prepare for Team and persons for action, by the good manual, material, budget and Community planning from up steam midstream and down stream to successful.

Keywords: System, Participation, Waste Products Community, Integration.

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในประเทศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของเขตชุมชนและการขยายตัวของเศรษฐกิจนั้น ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นจาก 38,000 ตันต่อวัน เป็น 42,000 ตัน ต่อวันในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2550 จาก การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะนี้เองส่งผลให้การวางแผนการจัดการ ขยะกลายเป็นนโยบายหลักของ หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันขยะมูลฝอย 80% ยังคงถูกเทกองในที่เปิดโดยปราศจากการบำบัดหรืออัดเพื่อลดขนาด ในขณะที่เทคโนโลยีอื่น ๆ ในการจัดการ ขยะ เช่น การหมักทำปุ๋ย (Composting) การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Land filling) และการเผาทำลาย (Incineration) ก็กำลังขยายตัวเป็นอย่างมาก (อนุช ลีละเศรษฐกุล และ สุธรรม ปทุมสวัสดิ์, 2016) ซึ่งปัจจุบันขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อชุมชนและนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้มีการผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ

มากมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ใช้องค์ประกอบที่ซับซ้อนในการกำจัด อีกทั้งประชาชนไม่เห็นความสำคัญในการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียจากชุมชน แหล่งกำเนิด เป็นเหตุให้มีสิ่งเหลือใช้และสิ่งปฏิกูลที่ไม่เป็นที่ต้องการมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหา “ขยะมูลฝอยล้นเมือง” ปัญหาขยะมูลฝอยได้กลายมาเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ เป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายเริ่มตระหนักและเห็นความสำคัญที่จะต้องร่วมมือกันแก้ไข อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพราะการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้น จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มนุษย์มีความต้องการใช้ทรัพยากรมากขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการของตน (นุริยะ วาเต๊ะ, 2560) และ จากรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พบว่าปี 2557 ปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างสะสมทั่วประเทศ 14.8 ล้านตัน ขยะมูลฝอยดังกล่าว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 4,422 แห่ง มีการให้บริการเก็บขนและนำไปกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้สามารถนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องประมาณ 7.88 ล้านตัน หรือ 21,583 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 53 ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้และปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนอีกประมาณ 6.91 ล้านตัน หรือ 18,938 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 46 ของปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เก็บขนได้จะถูกนำไปกำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง เช่น การเผากลางแจ้งการเทกองทิ้งในบ่อดินเก่าหรือพื้นที่รกร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก (กรมควบคุมมลพิษ, 2557)

แนวคิดการสร้างระบบการบริหารจัดการขยะและของเสียของชุมชน โดยระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร โดยระบบที่พัฒนาขึ้นมีการกำหนดรูปแบบของระบบอย่างชัดเจน และได้จัดทำกิจกรรมเสริมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการนำระบบดังกล่าวมาใช้งานจริงในหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ระบบการจัดการขยะโดยใช้ระบบผู้ทิ้งเป็นผู้คัดแยกขยะ โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะลดปริมาณขยะและนำขยะบางส่วนกลับไปใช้ใหม่ตลอดจนนำขยะไปใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่า ระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรที่พัฒนาขึ้นเป็นการดำเนินการจัดระบบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นตัวอย่าง และเป็นระบบต้นแบบให้ประชาชนนำไปขยายผลการปฏิบัติต่อไปยังครอบครัวและชุมชนอื่น ๆ ระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรที่พัฒนาขึ้นนี้ได้ เน้นการคัดแยกขยะและการนำขยะมาใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดโดยนำกิจกรรมด้านการจัดการและจัดทำธนาคารขยะและการนำขยะเศษอาหารมาใช้ ประโยชน์ เป็นกิจกรรมเสริมที่ทำให้เกิดการกระตุ้นให้มีการนำขยะมาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นและเพิ่มมูลค่าของขยะ อันส่งผลต่อเนื่องทำให้เกิดการลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัดหรือบำบัดและลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดรวมไปถึงเพิ่มรายได้จากการขายขยะและนำมาใช้ ประโยชน์โดยการดำเนินการตามระบบที่พัฒนาขึ้นได้มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน (ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร และ วชิรวัชร งามละม่อม, 2561) จากการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่ต้องมีส่วนร่วม

ในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองร่วมกัน ทั้งนี้ ขยะมูลฝอย (Waste) เป็นปัญหามลพิษที่มีความสำคัญเนื่องจากก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนปัจจุบันปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีและทวีความรุนแรงของปัญหามากยิ่งขึ้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงควรให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอย (Waste Management) ในพื้นที่ดังเช่นองค์การบริหารส่วนตำบล (Subdistrict Administration Organizations) ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลนี้เป็นรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดและมีจำนวนมากที่สุดในบรรดารูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคในการจัดการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่มากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น (กรมควบคุมมลพิษ, 2556)

ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีศูนย์การเรียนรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง อยู่ในตำบล โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมธนาคารชุมชน กิจกรรมร้านค้าชุมชน กิจกรรมการผลิตปุ๋ยชีวภาพทั้งชนิดน้ำ และบั้งเม็ด กิจกรรมกลุ่มผลิตน้ำดื่ม อีกทั้งเป็นตำบลปลอดยาเสพติด มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีผู้นำที่มีความเสียสละ ประชาชนมีความสามัคคี และรักใคร่กันเป็นอย่างดี การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย เตาเผาขยะสาธารณะหรือภาชนะรองรับขยะมูลฝอยที่เพียงพอ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เช่น ขุดลอก คูคลอง กำจัดวัชพืชในน้ำ ปลูกต้นไม้หรือพัฒนาสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถสร้างระบบการจัดการขยะที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมปฏิบัติ ในการสร้างระบบ รูปแบบการจัดการขยะที่มีความเหมาะสม รอบคอบ รอบด้าน และที่สำคัญสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการขยะที่ดีป้องกันการเกิดโรคต่าง ๆ และมีระบบนิเวศที่ดีต่อไป (มูลนิธิชัยพัฒนา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, 2560)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Method) โดยมีการรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative)

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยทำการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การศึกษา สภาพปัญหาในการบริหารจัดการขยะ ประกอบด้วย ปัญหาจากสถานประกอบการ ปัญหาจากประชาชน และปัญหาจากชุมชน เพื่อนำองค์ประกอบมาสร้างเป็นระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามสอบถามกลุ่มประชากรที่กำหนด ได้แก่ ภาคกลางประกอบด้วย 8 จังหวัด และเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 1 โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกประชากรด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกประชาชนที่มีส่วนได้เสียทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างคำนวณจากสูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากผู้บริหาร ผู้อำนวยการ และประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย จากการกำหนดขนาดตัวอย่างคำนวณจากสูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน (Taro Yamane, 1970)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัย อันประกอบไปด้วยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการขยะในชุมชน และดำเนินการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 สนทนากลุ่ม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในชุมชนเพื่อให้ได้แบบจำลองเบื้องต้นที่ตลกขบขันชัดเจน ครั้งที่ 2 สนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 รูป/คน อันประกอบไปด้วยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และในการจัดการขยะในชุมชน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 รูป/คน ดังต่อไปนี้

1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	1 คน
2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	1 คน
3. ผู้นำชุมชน	12 คน
4. ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง	3 คน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนสุดท้ายเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบและข้อสรุปในการกำหนดนโยบายในการจัดการขยะด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้เชี่ยวชาญ 2 ครั้ง 25 คน

ครั้งที่ 1 สนทนากลุ่ม 13 คน เพื่อให้ได้แบบจำลองเบื้องต้น

1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	1 คน
2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	1 คน
3. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	5 คน
4. ผู้นำชุมชน	3 คน
5. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ	1 คน
6. พระภิกษุสงฆ์	2 รูป

ครั้งที่ 2 สนทนากลุ่ม 12 คน เพื่อการประเมินและทดลองใช้แบบจำลอง

1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	1 คน
2. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	1 คน
3. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	3 คน
4. ผู้นำชุมชน	3 คน
5. ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ	3 คน
6. พระภิกษุสงฆ์	1 รูป

เครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือและอธิบาย ลักษณะของเครื่องมือ ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง โดยมีเครื่องมือในการวิจัย 3 ชนิด ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ และ 3) แบบสนทนากลุ่ม

แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา โดยศึกษาจากเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมกับปรึกษากับที่ปรึกษาโครงการ และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา โดยศึกษาจากเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้จากข้อสรุปของแบบสอบถาม พร้อมกับปรึกษากับที่ปรึกษาโครงการ และผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

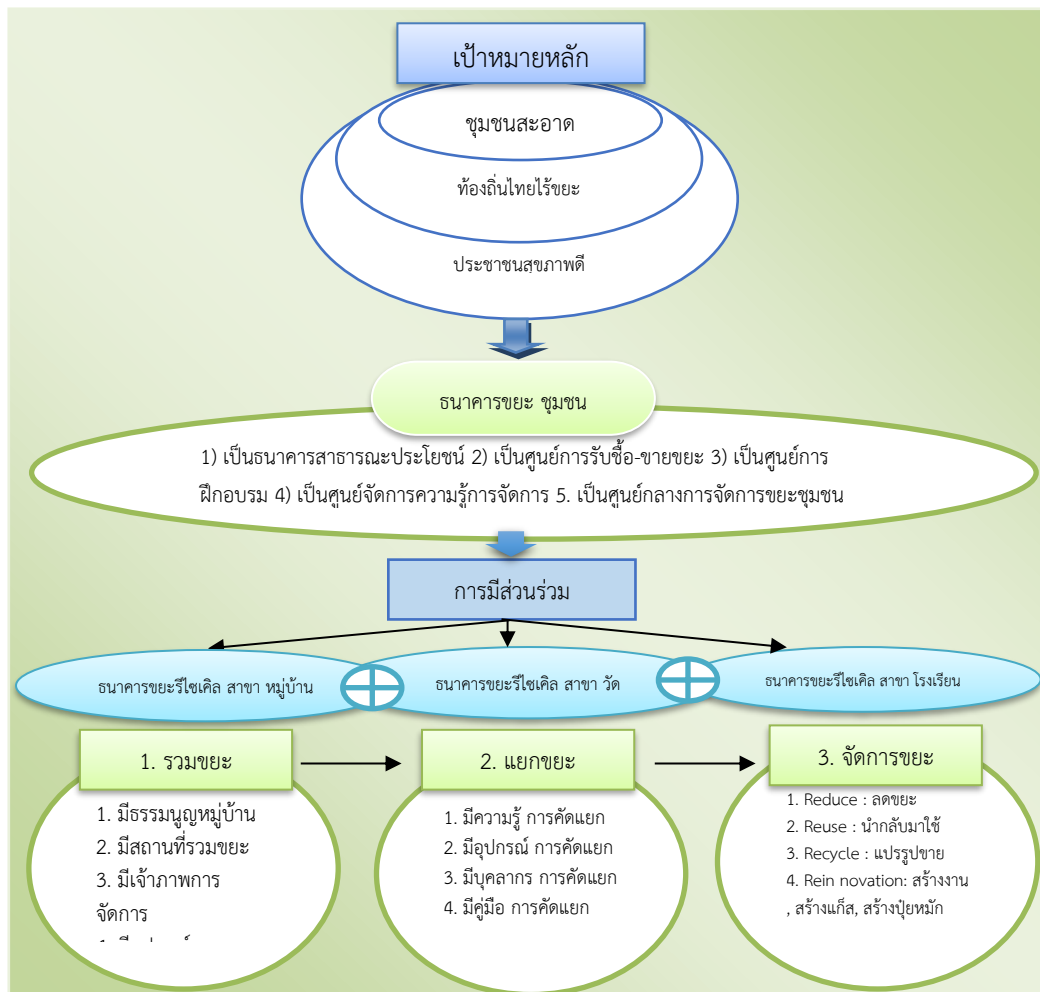
แบบสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม เพื่อสร้างระบบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง

ผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 ประเด็นปัญหาพื้นฐานและแบบจำลองระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง

มีประเด็นปัญหาพื้นฐานการมีส่วนร่วมการจัดการขยะ คือ ประชาชนขาดความเข้าใจในเป้าหมาย การจัดการขยะขาด คือ ประชาชน ขาดรูปแบบเชิงระบบการจัดการและไม่มีขั้นตอนดำเนินการที่ชัดเจน รูปแบบการจัดการธนาคารขยะของชุมชนแบบมีส่วนร่วมมีเป้าหมาย หลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ชุมชนสะอาด 2) ท้องถิ่นไทยไร้ขยะ และ 3) ประชาชนสุขภาพดี โดยมีหลักการสำคัญในการบริหารจัดการโดยการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิล โดยมี อบต. เป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการธนาคารขยะ มีหลักการสำคัญ คือ 1) เป็นธนาคารสาธารณะประโยชน์ 2) เป็นศูนย์การรับซื้อขยะ 3) เป็นศูนย์การฝึกอบรม 4) เป็นศูนย์ การจัดการขยะเชิงยุทธศาสตร์ชุมชน และที่สำคัญมีกานสร้างการมีส่วนร่วมของธนาคารขยะ มี 1) ธนาคารขยะสาขา หมู่บ้าน 2) ธนาคารขยะสาขา วัด 3) ธนาคารขยะสาขา โรงเรียน โดยแต่ละธนาคารขยะ มีการจัดการที่สำคัญประกอบด้วย 3 วิธีการสำคัญ คือ การรวมขยะ การแยกขยะ และการจัดการขยะ โดยการจัดการทั้งสามมีหลักการสำคัญ คือ 1) รวมขยะ ประกอบด้วย 1.1 มีธรรมนูญชุมชน 1.2 มีสถานที่รวมขยะ 1.3 มีเจ้าภาพ 1.4 มีอุปกรณ์แยกขยะ 2) แยกขยะ ต้องประกอบด้วย 2.1 มีความรู้ 2.2 มีอุปกรณ์ 2.3 มีบุคลากร 2.4 มีคู่มือ และ 3) จัดการขยะ ประกอบด้วย 3.1 Reduce : ลดขยะ 3.2 Reuse : นำกลับมาใช้ 3.3 Recycle: แปรรูปขาย และ 3.4 Rein Novation : สร้างพลังงาน,สร้างแก๊ส,สร้างปุ๋ยหมัก ซึ่งในแต่ละกระบวนการจัดการขยะนั้น อบต. ต้องมีการจูงใจชาวบ้านให้เห็นคุณค่าในการจัดการขยะในชุมชน ดังแผนภาพที่ 1

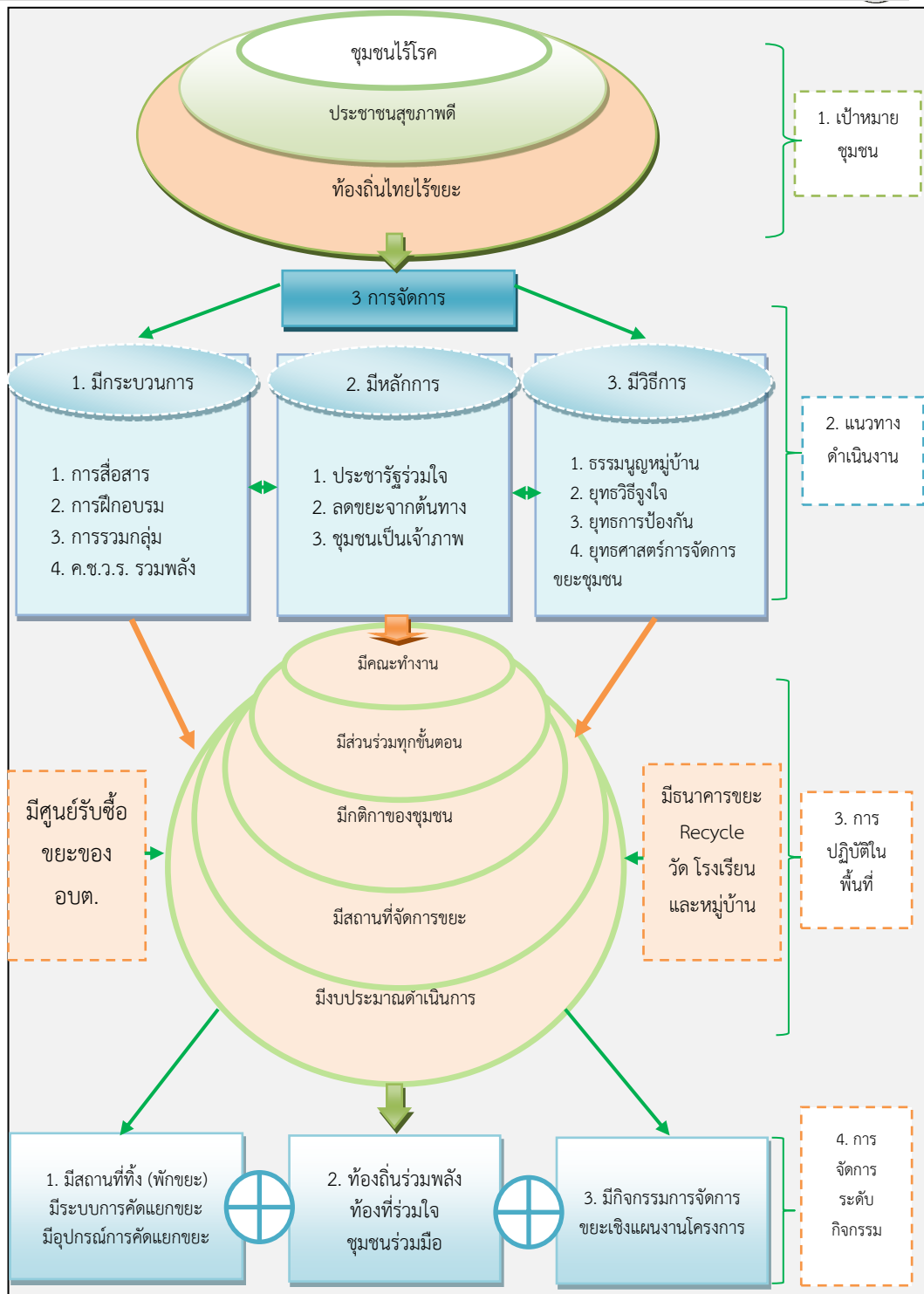
ภาพที่ 1 แบบจำลองระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการ

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง

การพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง มีเป้าหมายชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนไร้โรค ประชาชนสุขภาพดี ท้องถิ่นไทยไร้ขยะ โดยมีแนวทางดำเนินงาน ประกอบด้วย 3 การจัดการสำคัญ ประกอบด้วย กระบวนการ 1) การสื่อสาร 2) การฝึกอบรม 3) การรวมกลุ่ม และ 4) ครอบครั้ว ชุมชน วัด โรงเรียน ค.ช.ว.ร. รวมพลัง มีหลักการ ที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ประชาธิปไตยร่วมใจ 2) ลดขยะจากต้นทาง 3) ชุมชนเป็นเจ้าภาพ โดยมี วิธีการสำคัญ คือ 1) ธรรมนูญชุมชน 2) ยุทธวิธีจูงใจคนในชุมชน 3) ยุทธการป้องกันปัญหาขยะก่อนมีปัญหายุ่ง 4) ยุทธศาสตร์ 3 รับ โดยในการปฏิบัติในพื้นที่ จะมีศูนย์

รับซื้อขยะของ อบต. ธนาคารขยะ Recycle วัด,โรงเรียน มีเจ้าภาพ มีส่วนรวม มีกติกา มีสถานที่ มีงบประมาณ มีสถานที่ทิ้ง มีเตาเผาขยะ มีรถเก็บขยะ และต้องมีการสร้างให้ท้องถิ่นร่วมพลัง ท้องที่ร่วมใจ ชุมชนร่วมมือ และมีกิจกรรมการจัดการขยะ โดยทุกกระบวนการต้องมีความต่อเนื่องและเกิดจากความร่วมแรง ร่วมใจของทุกฝ่าย อันจะทำให้การบริหารจัดการขยะที่ครบวงจรและเป็นมิตรกับธรรมชาติ ดังแผนภาพที่ 2

หมายเหตุ: คชวร คือ ครอบครัว ชุมชน วัด และโรงเรียน

ภาพที่ 2 ระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากผู้เชี่ยวชาญทำให้ผู้วิจัยสังเคราะห์นวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนและสิ่งแวดล้อมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขทุกคน ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมการติดตามประเมินผล : ข้อดี ข้อเสีย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดำรัสศิริ ศิลปวัฒนานันท์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดการโครงการโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา สรุปได้ว่า การจัดการขยะมูลฝอย เป็นประเด็นที่ทวีความท้าทายในหลายประเทศทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนาและเปลี่ยนผ่านสู่โลกสมัยใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีที่ล้าสมัยภายใต้สภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ การขาดความตระหนักและสำนึกที่ดีต่อการดูแลสภาพแวดล้อม จึงส่งผลกระทบต่ออันน่าสะพึงกลัวต่อสภาพแวดล้อมของโลกบทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงผลการศึกษา 1) สภาวะแวดล้อมของโครงการโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยเพื่อคัดแยกและทำปุ๋ยชีวภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ 2) ความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า (Input) และ กระบวนการจัดการโครงการโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยฯ 3) ผลผลิตของโครงการโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยฯ และ 4) ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่โดยรอบโครงการโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยฯ เพื่อนำเสนอผลการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทบทวนโครงการและการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนโดยรอบโครงการโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยฯ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มโดยใช้เทคนิคการระดมสมอง และการเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและแบบจำลองซิปป์ (ดำรัสศิริ ศิลปวัฒนานันท์, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัย ณัฐชนันท์ เชียงพลักษ์ อติศักดิ์ สิงห์สีโว และเพ็ญแข ธรรมเสนานุภาพ ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนชนบทบ้านโคกม่วง อำเภอนอนสรวง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการขยะมูลฝอยเบื้องต้นใช้วิธีเผากลางแจ้ง นำไปกล่อกบทิ้ง ณ พื้นที่นอกหมู่บ้านและพื้นที่ดินเขา ซึ่งเป็นพื้นที่เอกชนและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดเข้ามารับผิดชอบในการจัดเก็บและขนย้ายเพื่อการกำจัด ด้านประเภทและปริมาณขยะมูลฝอยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ขยะมูลฝอยชุมชนและขยะมูลฝอยทางการเกษตรโดย ขยะมูลฝอยชุมชนแบ่งได้ 2 ประเภทย่อย คือ ขยะเปียกและขยะแห้ง จากการใช้แบบบันทึกการเก็บข้อมูลน้ำหนักขยะในครัวเรือน พบว่า ประชาชนบ้านโคกม่วงมีอัตราการเกิดขยะเฉลี่ยใกล้เคียง 0.1 กิโลกรัม/คน/วันส่วนพื้นที่รองรับจากการกล่อกบทิ้งพบมีขยะสะสมก่อนศึกษาเท่ากับ 761.8 กิโลกรัม และมีอัตราการสะสมเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 37.03 กิโลกรัม/ปี ดังนั้น

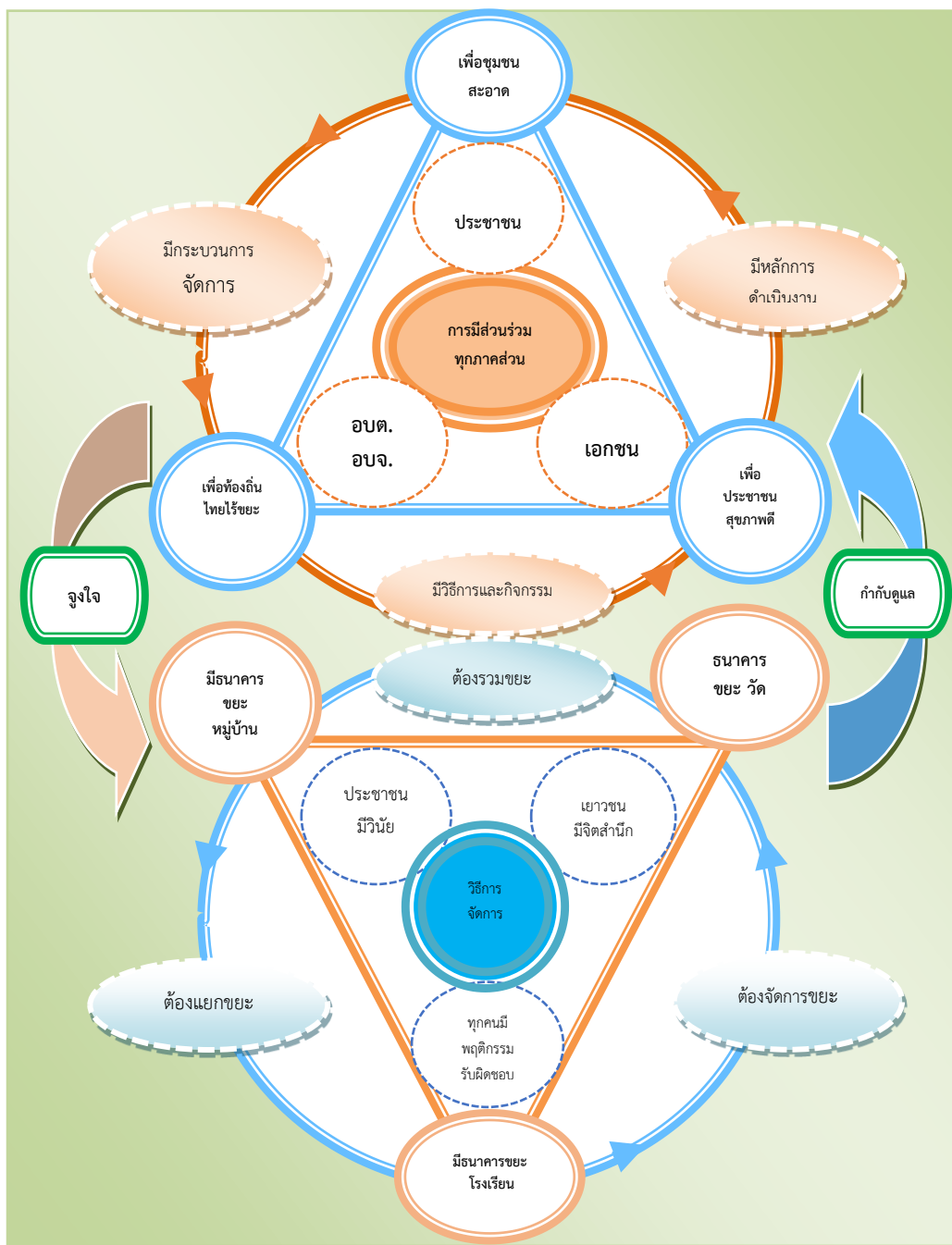

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหา ขยะมูลฝอยในชุมชนชนบทตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงการจัดการในครัวเรือน และเพื่อให้การจัดการ ขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลควรจะให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม (ณัฐชนันท์ เชียงพลกษ อติศักดิ์ สิงห์สีโว และเพ็ญแข ธรรมเสนานภาพ, 2015) และ กานต์ นาคะพงษ์และคณะ ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยใช้กระบวนการพาอีก โดย ผลการวิจัยพบว่า หลังการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการอบรมในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เจตคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน แรงบันดาลใจในการมีจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน และ ผลสัมฤทธิ์ของการอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งหมดทุกด้าน ในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต คะแนนเฉลี่ยมีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้การประเมินสี่ด้าน คะแนนเฉลี่ยมีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ การอบรมด้วยกระบวนการพาอีก สามารถทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการพาอีกยังสามารถใช้ในการอบรมการเป็นวิทยากรฝึกอบรมได้เพราะฉะนั้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความช่วยเหลือแก่ อสม. โดยให้คำแนะนำแก่ อสม. ในชุมชนต่าง ๆ ให้ร่วมกันจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน (กานต์ นาคะพงษ์, 2560)

ซึ่งทั้งนี้ การพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ชุมชนต้องมีเป้าหมายของชุมชนเพื่อการจัดการขยะ คือ ชุมชนไร้โรค ประชาชนสุขภาพดี ท้องถิ่นไทยไร้ขยะ มีแนวทางการดำเนินงาน 4 การจัดการ ได้แก่ มีกระบวนการสื่อสารประชาสัมพันธ์ มีการฝึกอบรมครบวงจร มีการรวมกลุ่มเครือข่ายชุมชน และมีการร่วมพลังทุกสถาบันทางสังคม ชุมชน : คชวร มีหลักการดำเนินงาน ได้แก่ ประชาชนร่วมใจ มีการลดขยะต้นทาง และให้ชุมชนเป็นเจ้าภาพมีวิธีการที่เข้มแข็งประกอบด้วย มีธรรมนูญชาวบ้าน มียุทธวิธีจูงใจชุมชน มียุทธการป้องกันปัญหาขยะ และมียุทธศาสตร์การจัดการขยะชุมชน มีแนวทางการปฏิบัติในพื้นที่ โดยให้มีคณะทำงานแต่ละหมู่บ้าน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน มีกติกาทุกระดับชุมชน มีสถานที่ดำเนินการชัดเจน มีงบประมาณสนับสนุนเทียบผล มีการจัดระบบธนาคาร 4 ระดับในชุมชน ประกอบด้วย ธนาคารขยะของหมู่บ้าน ธนาคารขยะของวัด ธนาคารขยะของโรงเรียน ธนาคารขยะของชุมชน สร้างเป็นธนาคารขยะ สาขาย่อย 24 แห่ง ธนาคารขยะ สำนักงานใหญ่ 1 แห่ง และมีการจัดการระดับกิจกรรม โดยมีสถานที่ทิ้ง (พักขยะ) มีสถานที่คัดแยกขยะ มีสถานที่อุปกรณ์การคัดแยกขยะ มีแผนงาน โครงการ จัดการขยะ มีกิจกรรมจัดการขยะ และมีความร่วมมือร่วมใจจากท้องถิ่น/ท้องที่ และชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 4 องค์ความรู้ระบบการจัดการธนาคารขยะในชุมชน แบบมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการ

จากแผนภาพมีสาระสำคัญของการจัดการขยะชุมชน มี 6 ปัจจัยสำคัญ ดังนี้ ปัจจัยที่ 1) การมีส่วนร่วมการจัดการธนาคารขยะเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1.1) ชุมชนที่เป็นพื้นฐานสำคัญสะอาด 1.2) ท้องถิ่นไทยในทุกระดับปลอดภัยไร้ขยะ 1.3) ส่งผลให้ประชาชนสุขภาพดีถ้วนหน้า ปัจจัยที่ 2) แนวทางการจัดการสู่เป้าหมาย 3 การ 2.1) ต้องมีหลักการเป็นหลักยึด 2.2) ต้องมีกระบวนการเป็นขั้นตอน 2.3) ต้องมีวิธีการเข้มแข็งชัดเจน ปัจจัยที่ 3) มีการร่วมมือกันในทุกภาคส่วนในแนวทางประชารัฐร่วมใจ ได้แก่ 3.1) ภาคประชาชน 3.2) ภาค เอกชน 3.3) ภาค อบต./อบจ. ปัจจัยที่ 4 มีวิธีการจัดการอบรม มี 3 เป้าหมายการอบรม 4.1) สร้างวินัยการจัดการขยะชุมชน 4.2) สร้างสำนึกการจัดการขยะชุมชน 4.3) สร้างพฤติกรรมจัดการขยะชุมชน ปัจจัยที่ 5 มีกาจัดการระบบของธนาคารใน 3 ระดับการจัดการธนาคารขยะ 5.1) ธนาคารขยะหมู่บ้าน 5.2) ธนาคารขยะโรงเรียน 5.3) ธนาคารขยะวัด ปัจจัยที่ 6 เน้นกระบวนการสำคัญมี 3 กิจกรรมแต่ละธนาคารขยะ 6.1) รวมขยะ/พักขยะรอการคัดแยก 6.2) แยกแยะแต่ละประเภท 6.3) จัดการตามสถานที่ ระบบการจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม มีการจัดการทั้งเทคนิค และวิธีการจัดการในแต่ละเทคนิคมีกิจกรรมการดำเนินงาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการจัดการขยะชุมชน หลากหลายมิติ เช่น การกำหนดเป้าหมายร่วมกันให้ชุมชนสะอาด ท้องถิ่นไทยไร้ขยะ ประชาชนมีสุขภาพดี มีระบบการบริหารจัดการขยะ สร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะของชุมชนอย่างจริงจัง ทั้งนี้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น สถานศึกษา ควรร่วมกัน กำหนดแนวทางในการจัดการ การกำจัด และกำจัดขยะ เน้นการลดขยะจากต้นทางให้เหลือน้อยที่สุด ชุมชนต้องมีธรรมนูญมิกติกาและข้อตกลงร่วมกัน ในการร่วมกันจัดการขยะอย่างถูกต้อง ถูกวิธี และถูกสุขลักษณะเน้นการสร้างจิตสำนึกการรักความสะอาดของคนในชุมชน การให้ความรู้การคัดแยกขยะกับประชาชนทุกหมู่บ้าน มีโครงการเชิงประจักษ์จากกรมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะจากทุกภาคส่วน องค์ประกอบและแนวทางการจัดการขยะชุมชนเหล่านี้ เป็นสาระสำคัญของแบบจำลอง คือ แนวทางการจัดการขยะชุมชนเชิงบูรณาการที่ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรมมีความจริงจังจากทุกภาคส่วน และมีการจัดการอย่างต่อเนื่องทั้งในเชิงป้องกันปัญหาใหม่ แก้ไขปัญหาเก่าให้หมดไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชนเชิงบูรณาการเขตพื้นที่จังหวัดภาคกลาง คือ เป็นชุดความรู้เชิงการจัดการเพื่อการบริหารจัดการขยะชุมชน เน้นการจัดการ 3 อย่าง ทั้งด้าน หลักการ คือ โครงการประชารัฐร่วมใจ การลดขยะจากต้นทาง และให้ชุมชนเป็นเจ้าภาพ มี กระบวนการ การสื่อสารสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้วยการฝึกอบรม มีการรวมกลุ่มในรูปแบบของ ครอบครัว ชุมชน วัด และโรงเรียน (คชวร)

แล้วกำหนดวิธีการให้มีธรรมนูญชุมชน มีข้อตกลงหมู่บ้าน มีเจ้าภาพ มี กติกา มีสถานที่ และมีงบประมาณการจัดการ ตลอดจนมีศูนย์การรับซื้อขยะของชุมชน ในระบบธนาคารขยะรีไซเคิล แต่ละหมู่บ้าน วัด และโรงเรียน โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้ธนาคารขยะชุมชนเป็นธนาคารสาธารณะประโยชน์ เป็นศูนย์การรับซื้อ - ขาย ขยะรีไซเคิล รวมทั้งเป็นศูนย์การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านขยะแก่ชุมชน และมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยที่สำคัญ คือ ให้มีการจัดการเชิงนโยบายให้ภาครัฐ ภาคสังคมและภาคท้องถิ่น ร่วมกันสร้างระบบ การจัดการขยะชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน มีข้อบัญญัติตำบลที่ส่งเสริมในการสร้างและส่งเสริมระบบธนาคารขยะชุมชนให้ดำเนินการได้จริง พร้อมกับให้ชุมชนมีกิจกรรมการจัดการขยะที่ชัดเจน มีความต่อเนื่องและจริงจังเพื่อสร้างระบบการจัดการขยะจากการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2556). คู่มือการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2557). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยปี 2557. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กานต์ นาคะพงษ์. (2560). รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยใช้กระบวนการพหุอภี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 11(1), 160 - 170.
- ณัฐชนันท์ เชียงพุกษ์ และคณะ. (2015). สภาพการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนชนบทบ้านโคกม่วง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู. The State of Rural Solid Waste Management in Kokmuang Village, 11(2), 9 - 28.
- ดำรงศิริ ศิลพัฒนานันท์. (2559). การประเมินผลการจัดการโครงการโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 26(1), 108 - 128.
- นุริยะ วาเต๊ะ. (2560). การเปรียบเทียบการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 10(1), 97 - 111.
- ภักดิ์ดี กัลยาณมิตร และวชิรวัชร งามละม่อม. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์, 5(1), 172 - 193.
- มูลนิธิชัยพัฒนา.ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. (2560). เรียกใช้เมื่อ 23 มกราคม 2560 จาก <https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/sufficiency-economy.ht>

- อนุช ลีละเศรษฐกุล และสุธรรม ปทุมสวัสดิ์. (2016). การวิเคราะห์คุณสมบัติขยะมูลฝอยเพื่อ
แนวทางการผลิตเชื้อเพลิงขยะของโรงกำจัดขยะมูลฝอยเชิงกลชีวภาพอ่อนนุช.
Journal of Energy and Environment Technology, 3(2), 50 - 59.
- Taro Yamane. (1970). Determining sample size for research activities. Educational
and Psychological Measurement, 30(3), 607 - 610.

**ระบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใส
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า***
**THE SYSTEM OF PARTICIPATION FOR TRANSPARENCY OF THE THAI
LOCAL GOVERNMENT IN THE NEXT DECADE**

จิตาภา เร่งมีศรีสุข

Jidapa Rengmeesisuk

ลัดดา แพรภทธรพิศุทธิ์

Ladda Praepattarapisuth

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พระนครศรีอยุธยา

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

อภิษฎา ศรีเครือดง

Apisada Srikrueadong

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

E-mail: dr.jidapa111@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสของ อปท. ไทยในทศวรรษหน้า สร้างต้นแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสของ อปท. ไทยในทศวรรษหน้า และนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสของ อปท. ไทยในทศวรรษหน้า เป็นวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีพื้นที่วิจัยจาก อปท. ดีเด่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า จำนวน 7 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 420 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 คน และ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 22 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใส ควรเริ่มต้นด้วยการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชน การกำหนดกฎระเบียบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการตัดสินใจ มีระบบคุณธรรมและมีมาตรการเชิงรุกในการกำหนดนโยบาย 2) รูปแบบในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใส มี 5 ด้าน ได้แก่ การสื่อสาร การประสานงาน การสร้างความร่วมมือ การกำกับดูแลและการโน้มน้าวใจ 3) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสของ อปท. ไทยในทศวรรษหน้า มีวิสัยทัศน์ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย เป็นองค์กรชั้นนำในการบริหารจัดการ ที่รวดเร็ว ทันสมัย โปร่งใส ด้วยการร่วมแรงร่วมใจจากทุกภาคส่วน ทำงานร่วมกันด้วยความสุจริต ซื่อสัตย์ ซื่อตรง

* Received 6 August 2020; Revised 15 August 2020; Accepted 17 August 2020

จริงใจ เพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน” มีพันธกิจ: เพื่อการส่งเสริมความโปร่งใส
อปท. จากการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในการพัฒนาท้องถิ่นในทุกกระบวนการโดยใช้
นวัตกรรมทางสังคมในรูปแบบ Social Sanction and Disruption Technology ในการ
ดำเนินงาน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ความโปร่งใส, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, ทศวรรษหน้า

Abstract

The Research title of The Promoting of Strategy Organization Participation Process for Transparency of The Thai Local Government In The next Decade Sustain by the Research Objectives are, to Study the way of Participation Promotion to Support. Transparency of Local Government in next Decade, for Construct The Model of People Participation and to Propose, The Strategy of People Participation all sectors, The Research Methodology is, Mixed Method, by The Quantitative Research : Questionnaire and The Qualitative Method, by Delphi Technic and 2 Focus Groups, Collecting Data from 7 Local Government Organization (7 Key Province), 420 Sample size of Questionnaire. 19 Expert for Delphi Technic and 22 Key Informant of Focus Group Technic, They are from the Local Government Organization Officer and Stakeholders. The result of the study found that: 1) The way to participation Promotion of Local Government Management Transparency, Should to have People Organization, to Establish of People to Participation Planning , Decision making of Local Governance, Public Projects. 2) For the Model of Participation Promotion to Transparence of Local Government Organization in next Decade, must to use The 5' C Model, for The good Communication, Co- ordination, Co- operative, Control and Convince to People Participation. 3) The Strategy system for 3 sector of work, Administration, Servia and Support Working of People Participation to Support, Transparency of Local Government Organization, are to , Good Setting, Focus on, Transparency by all Sectors Participation, with the Good Vision such as: The Thai Local Government Organization, of Modern Management, by Transparency and Good Governance Method, to Sustainable Community Development, The Mission is , Transparency Promotion by all Sectors, in Model of System by Social Sanction and Disruption Technology for all Tactics.

Keywords: Articipation, Transparency, The thai local government, The next decade

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีระบบการปฏิรูปภาครัฐ ด้วยการลดขนาดของรัฐบาลในส่วนกลาง การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการปกครองตนเอง มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลังและงบประมาณบริหารงานให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ด้วยการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสตรวจสอบได้ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่าและประชาชนมีส่วนร่วม โดยมุ่งสร้างองค์กรให้เป็นไปตามหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 วรรคแรกได้กำหนดให้ส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ราชกิจจานุเบกษา, 2545) จึงได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ขึ้นมาบังคับใช้แทน ซึ่งเป็นการปฏิรูประบบราชการเพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในการบริหารราชการและการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการนั้นต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและการนำแนวคิดในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือ New Public Management: NPM มาปรับใช้ ซึ่งให้ความสำคัญต่อการรับผิดชอบต่อผลงาน การควบคุมผลสัมฤทธิ์ การเชื่อมโยงให้เข้ากับการจัดสรรทรัพยากรและการให้รางวัล การปรับโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ที่เกินจำเป็น ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการ รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ (ราชกิจจานุเบกษา, 2546) ตลอดจนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการคิดให้มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางและวิธีการทำงาน เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่ทำงานเชิงรุกแบบบูรณาการ คล่องตัว รวดเร็ว มีขีดสมรรถนะสูงและสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน สามารถทำให้การตรวจสอบเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, 2548) เพื่อให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีความโปร่งใสในการบริหารจัดการด้านการคลัง อันเป็นแหล่งที่มาของรายได้และการใช้จ่าย เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การเปิดช่องทางให้ประชาชนได้เข้าใจถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารการคลัง

ท้องถิ่น จึงนับเป็นการยกระดับความสามารถของชุมชนท้องถิ่นให้ก้าวหน้า สามารถดำเนินงาน และริเริ่มงานอื่นได้ตามที่ตนเห็นว่าเป็นไปตามความต้องการของประชาชน และโดยหลัก ความโปร่งใสเป็นหัวใจที่จะทำให้การจัดการการคลังท้องถิ่นมีความชอบธรรมและเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2558) ความโปร่งใสจะเกิดขึ้นได้ไม่เพียงแต่จะมีระบบการกำกับดูแลที่ดี และมีผู้บริหารที่สุจริต มีคุณธรรมเท่านั้น ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายก็เป็นส่วนสำคัญที่จะต้องมีความรู้ในเรื่องของความโปร่งใส เพื่อให้ความโปร่งใสเกิดขึ้นได้ด้วยสำนึกและเป็นธรรมชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542)

จะเห็นได้ว่าปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย เป็นองค์กรที่มีความสำคัญในด้านการพัฒนาประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล อันจะเป็นองค์กรที่ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทั้งในแง่ของงาน (ภารกิจ) งบประมาณ (เงิน) และบุคลากรของท้องถิ่น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำลังถูกท้าทายความสามารถในเชิงการบริหารจัดการให้มีความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส อันจะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการเป็นประเทศที่ต้องแข่งขันและการสร้างความพร้อมด้านการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แบบ Social Disruption

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า
2. เพื่อสร้างต้นแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า
3. เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบผสมวิธี (Mix - Method Research) ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูล เชิงปริมาณด้วยการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิค Delphi ในการกำหนดทิศทาง และดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อสังเคราะห์รูปแบบ และนำเสนอยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสของอปท. ไทยในทศวรรษหน้า (การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi), 2561)

ประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยจำแนกประชากรตามลักษณะการเก็บข้อมูลโดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ และ ผู้มารับบริการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นเพื่อรับรางวัลพระปกเกล้าประจำปี 2558 ประเภทที่ 1 จำนวน 420 คน โดยแบ่งเป็น ผู้ปฏิบัติหน้าที่ 210 คน และ ผู้มารับบริการ 210 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า และ ใบประกาศเกียรติคุณสถาบันพระปกเกล้า ประจำปี 2558 ประเภทที่ 1 รางวัลพระปกเกล้าสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 7 แห่ง ประกอบด้วย 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี 2) เทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 3) เทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 4) เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง 5) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองกิ่ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี 6) องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเป้า อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และ 7) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

กลุ่มที่ 3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 ท่าน ได้แก่ 1) คณะผู้บริหาร (นายก ประธานสภา และปลัด) จำนวน 6 ท่าน 2) นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 ท่าน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 2 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. นำเสนอร่างแบบสอบถามต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

6. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

7. รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

สนทนากลุ่มเฉพาะ

ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเฉพาะ เพื่อกำหนดทิศทางการจัดการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 4 ประเด็นคำถาม ดังนี้

ประเด็นคำถามที่ 1 ระบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่นในสังคมไทย เป็นอย่างไร ในด้านผู้บริหาร บุคลากร และระบบการทำงาน

ประเด็นคำถามที่ 2 รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่นในสังคมไทย เป็นอย่างไร ในด้านผู้บริหาร บุคลากร และระบบการทำงานเป็นอย่างไร

ประเด็นคำถามที่ 3 ภาพอนาคตการมีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมความโปร่งใสของ

องค์กรส่วนท้องถิ่นไทยในสังคมไทย ในด้านผู้บริหาร บุคลากร และระบบการทำงานเป็นอย่างไร

ประเด็นคำถามที่ 4 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในสังคมไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ออกหนังสือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ออกหนังสือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสนทนากลุ่ม

2. นัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการสนทนากลุ่มตามที่กำหนดไว้

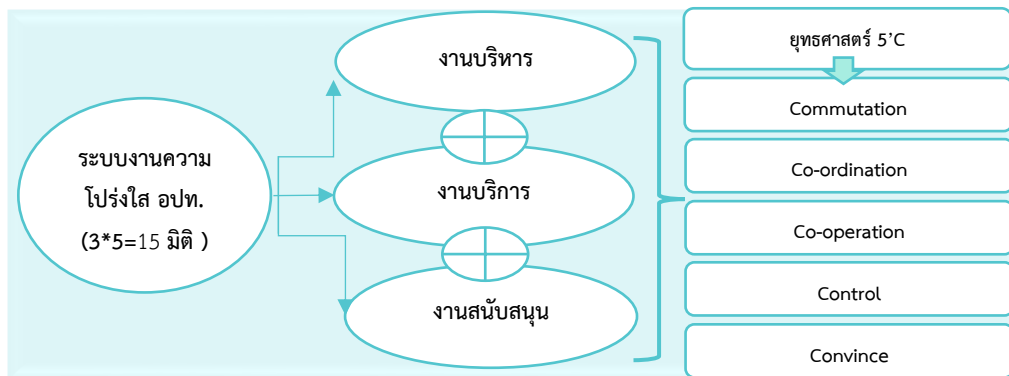

3. สนทนากลุ่มตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสนทนา
4. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

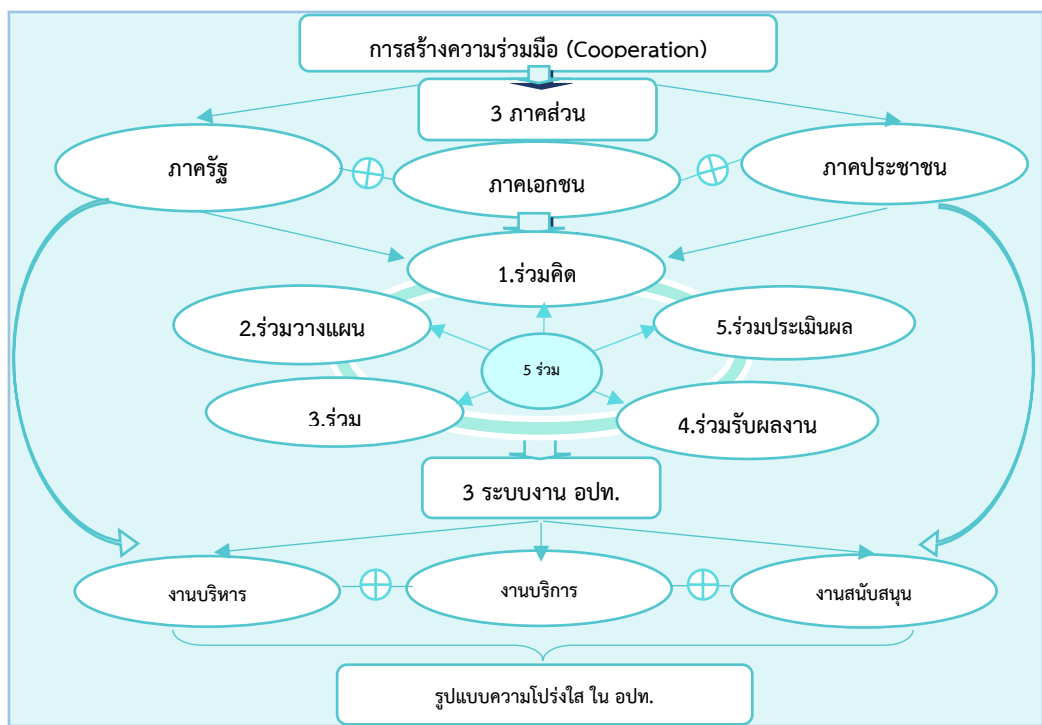
ประเด็นที่ 1 แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า

แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคประชาชนในการร่วมเสนอความคิดเห็นในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารงานนั้น ควรเริ่มต้นด้วยการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนมาร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาชุมชนในเชิงสร้างสรรค์ ลักษณะ จิตอาสาโดยเฉพาะผู้ที่เป็นแกนนำของชุมชนควรให้ความสำคัญในการร่วมคิดเป็นอย่างมาก และสิ่งสำคัญต้องมีการสร้างระบบการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการให้บริการประชาชนในทุกด้าน มีการจัดการความโปร่งใส ในการให้ข้อมูล การแสดงความคิดเห็น ต้องนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการดำเนินงาน พร้อมกับควรมีการจัดตั้งองค์กรอิสระในการทำงาน มีกฎหมายรองรับและมีความชัดเจน บทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกภารกิจด้วยความเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมความโปร่งใสในการทำงานของ อปท. ทุกระดับ ทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริการ และฝ่ายสนับสนุน ที่ให้ออกาสประชาชนและภาคสังคมได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และติดตามประเมินผลการทำงานอย่างครบวงจรทั้งในส่วนงานบริหารงานบริการ และงานสนับสนุน ของ อปท. ทั้งในด้านความโปร่งใส ด้านการให้ข้อมูลแก่ประชาชน การทำงานและมีส่วนร่วมการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมชัดเจนเป็นระบบตามแผนภาพ

ภาพที่ 1 แสดงระบบงานความโปร่งใส อปท. ($3 \times 5 = 15$ มิติ)

ประเด็นที่ 2 รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า

ภาพที่ 2 รูปแบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสของ อปท.

จากแผนภาพระบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการสร้างความร่วมมือ กับ 3 มิติดังนั้น การสร้างความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันนั้นเป็นกระบวนการสำคัญมากในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบการบริหารงานที่ต้องมีประสิทธิภาพสอดคล้องความสถานการณ์ในปัจจุบันที่ต้องมีความทันสมัย มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการแบบรวดเร็วและความเสมอภาค การให้บริการสาธารณะแก่ภาคเอกชน ภาคประชาชน หรือหน่วยงานภาครัฐด้วยกันเอง ต้องมีการสร้างระบบในการสื่อสาร การประสานงานที่มีความรวดเร็วและชัดเจน พร้อมทั้งมีการสร้างระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ๆ อย่างครบถ้วน รวมทั้งสนับสนุนการทำงานร่วมกันโดยเฉพาะองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนต้องมีการสร้างช่องทางการติดต่อประสานงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมที่หลากหลายเพื่อการสื่อสารที่รวดเร็วได้ข้อมูลที่ชัดเจน ทำให้สามารถตัดสินใจเข้าร่วมพัฒนาชุมชนของตนเองด้วยความเข้าใจ โดยการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาต่าง ๆ นั้น ต้องมีการเข้าร่วมตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบประเมินผล และร่วมรับผลที่เกิดขึ้น ในแผนงาน โครงการ กิจกรรม และด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ร่วมกันวางแผน เพื่อการจัดการร่วมกันด้วยความเชื่อมั่นในระบบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความโปร่งใสเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

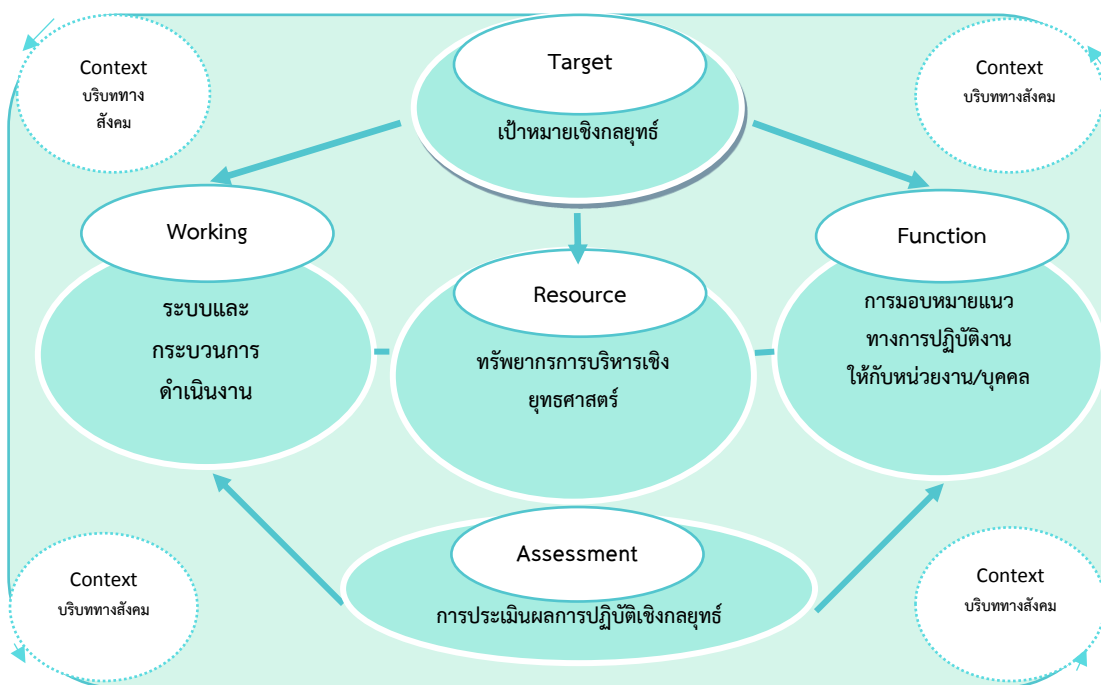
ประเด็นที่ 3 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า ต้องมีกระบวนการกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์การจัดการ การกำหนดวิธีการ หรือกระบวนการในการปฏิบัติ ตลอดจนจัดสรรทรัพยากรเพื่อการจัดการ ตามบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานของบุคลากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีการวัดและประเมินผล ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทศวรรษหน้า

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความโปร่งใสของ อบต. จากการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

การจัดการเชิงยุทธศาสตร์ มีระบบในการจัดการเชิงกลยุทธ์ของแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

ภาพที่ 3 ระบบและกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์แต่ละประเด็นยุทธศาสตร์
TWRFA Model

อภิปรายผล

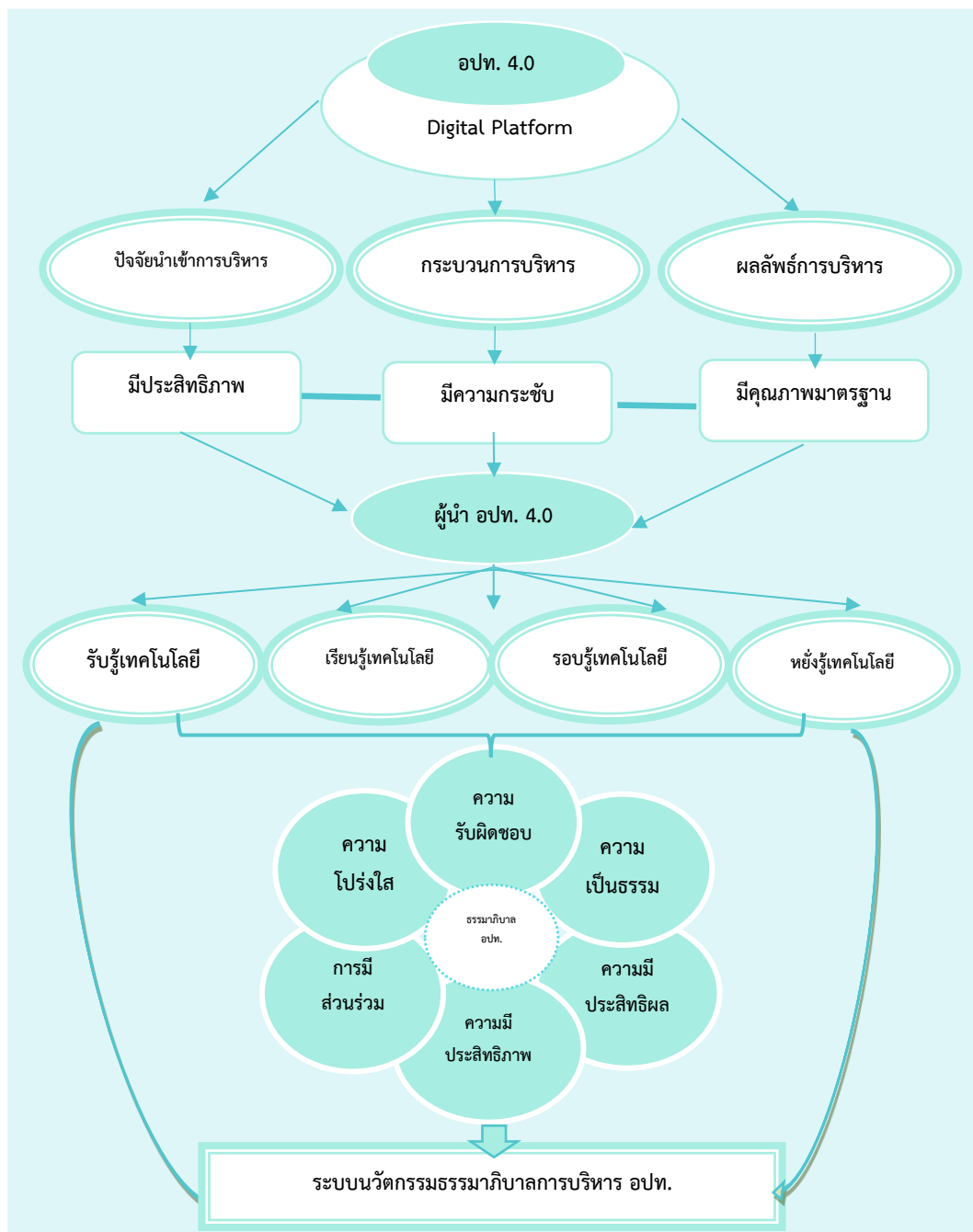
การเปลี่ยนแปลงทางพลวัตของสังคม (Social Dynamics) แบบ Disruption Change เป็นการเปลี่ยนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในประเทศไทย ท้องถิ่นเองก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนและพัฒนาได้อย่างเท่าทัน การเปลี่ยนแปลงแบบหักมุมนี้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน อาทิ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้หลากหลายช่องทาง ความช่วยเหลือต่าง ๆ ของรัฐ ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการเกษตร หรือสวัสดิการอื่น ๆ ที่ต้องมีการพัฒนา ด้วยการสร้างระบบ Big Data System, Blog chain Design ของท้องถิ่นให้มีฐานข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญด้วยแนวคิด Technology Disruption Change คือ เทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้า และสามารถเข้ามาเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิต ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะปรับตัวของท้องถิ่นในการเสริมสร้างความโปร่งใสให้ข้อมูลที่แท้จริง ถูกต้อง และรวดเร็ว ซึ่งตรงนี้ ถึงฝั่ง ได้เสนองานวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (CEO) พบว่า ในการกำหนดกลยุทธ์ผู้นำต้องมีความสามารถในการประสานงาน ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการวิจัยและติดตามประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดระบบฐานข้อมูลของ

จังหวัดทุกด้านอย่างครบถ้วนและทันสมัยอยู่เสมอ มีการกระจายอำนาจให้กับบุคคล/หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ อย่างแท้จริงและมีการบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแบบทั่วถึงเข้าถึงและเป็นธรรม (Participation Disruption Change) ด้วยช่องทางการสื่อสารหลายช่องทาง มีการหักมุมการร่วมติดตามตรวจสอบในปัจจุบันที่เข้าถึงมูลได้ยาก ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดเป็นสังคมไทยรุ่นใหม่ที่มีความคิดแบบ Social Disruption Change คือ ต้องเปลี่ยนแปลงแบบรวดเร็วและรุนแรง ต้องไม่มีการคอร์รัปชันเกิดขึ้นอีกในสังคมไทย ด้วยการ Digital Disruption Change ด้วยการสื่อสารข้อมูลที่มีความถูกต้องรวดเร็ว มีการเชื่อมต่อเครือข่ายในทุกพื้นที่เพื่อลดความล่าช้าทางข่าวสาร มีการพัฒนาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง แบบครบวงจร มีการจัดการเชื่อมโยง (Connectivity) เกิดการรับรู้แบบ real time ทุกคนที่มีเทคโนโลยีสามารถเข้าถึงข้อมูลชุดเดียวกัน และสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงแบบหักมุมที่เกิดขึ้นนี้จะเกิดการป้องกันปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน อย่างรวดเร็วและถาวร เพราะเกิดจากมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างรวดเร็ว (ดิเรก ถึงฝั่ง, 2549) สอดคล้องกับ จตุรงค์ ดีสมโชค ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การปฏิรูประบบราชการในกระทรวงยุติธรรม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการปฏิบัติงานของกระทรวงยุติธรรม ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน ในด้านการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดิน ในด้านการรื้อปรับระบบการเงินและการงบประมาณในด้านการสร้างระบบบริหารงานบุคคลและค่าตอบแทนใหม่ ในด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ วัฒนธรรม และค่านิยม ในด้านการเสริมสร้างระบบราชการให้ทันสมัย และในด้านการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในบริบทด้านการบริหารงาน โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการจัดการภาครัฐแนวใหม่ให้ทุกหน่วยงานเกิดความรู้ความเข้าใจถูกต้องตรงกัน การสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพการให้บริการให้ดีขึ้นกว่าเดิม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งกล่าวได้ว่าชุดความคิดใหม่ (New Mindset) ของผู้บริหารทั้งผู้นำองค์กรของ อปท. แต่ละระดับจะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบความคิดใหม่ (New Mindset Disrupt change) ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการที่ทันสมัยด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีบริสุทธิ์ซึ่งดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ชุมชน และสังคมท้องถิ่นอย่างจริงจังและจริงใจ ในระบบและกระบวนการ การดำเนินการทั้งงานบริหารแบบใหม่ (Management Disrupt change) งานบริการรูปแบบใหม่ (Service Disrupt Change) และงานสนับสนุนแบบใหม่ (Supportive Disrupt change) ในทศวรรษหน้าหรืออนาคตอันใกล้นี้ความเป็นสังคมดิจิทัล (Digital Society) จะเกิดขึ้นในทุก ๆ ท้องถิ่นความเป็นสังคมเมืองในกรอบของสังคมท้องถิ่นชนบทจะมีชุดของแบบจำลองชุมชนรูปแบบใหม่ที่ทุกคนทุกภาคส่วน มี Connection ถึงกันได้ในทุก ๆ สี่ลาของชีวิตทั้งการเรียนรู้ และการดูแลสุขภาพจะต้องมี Platform แบบ Digital Platform ในทุกช่องทางทุกช่วงวัยของคน (จตุรงค์ ดีสมโชค,

2552) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาท้องถิ่นสู่ผลสัมฤทธิ์ : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูญเสียงบประมาณ ประชาชนไม่ได้ประโยชน์เพราะผู้นำไม่สามารถทำแผนพัฒนาหรือการกำหนดโครงการได้ถูกต้องเพราะความรู้จากการบริหารงานต่ำทำให้โครงการขาดคุณภาพ จึงต้องมีการนำการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้และทำงานไปสู่เป้าหมายด้วยการสร้างความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วม นำมาซึ่งปัญญาที่ส่งผลต่อองค์กรและส่งผลดีกับประชาชนในการบริหารการพัฒนาองค์กรในยุค โลกาภิวัตน์ (ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ, 2551) ตามแผนภาพ

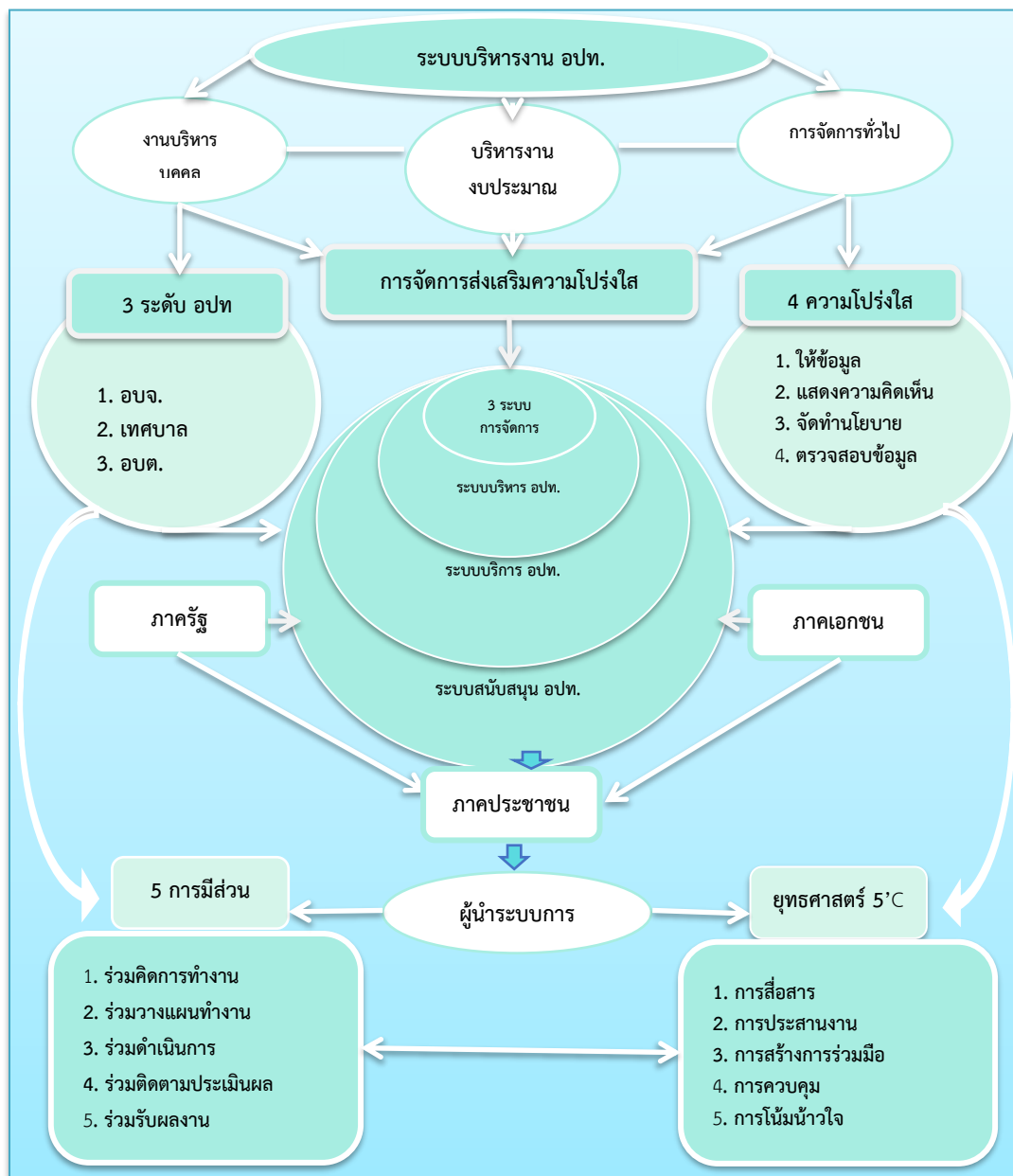
ภาพที่ 4 อปท. 4 : 0 กับ ระบบ Digital Platform แห่งอนาคต

จากแผนภาพ จะเห็นได้ว่าระบบการบริหารงานท้องถิ่นนอกจากจะต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกในการบริหารซึ่งยังคงมีปัจจัยภายในที่อปท. หรือผู้นำ อปท. ต้องเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง พร้อมกับพัฒนาตนเองทั้งด้านผู้นำและการจัดการในรูปแบบของ Technology Disruption ให้เป็น อปท 4.0 ที่มีคุณลักษณะการบริหารงานคู่ขนานกับการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยียุคดิจิทัลมาดำเนินการ ขั้นตอนที่ 1 ให้ปัจจัยนำเข้าระบบมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ขั้นตอนที่ 2 ให้กระบวนการทำงานมีความกระชับรวดเร็วและคล่องตัว และขั้นตอนที่ 3 ให้ผลลัพธ์ทั้งผลผลิตของงานมีคุณภาพ มีคุณค่าและมีมูลค่าเพิ่ม (Value Added) มากขึ้นจะนำมาซึ่งความพึงพอใจของประชาชนและผลิตภาพ (Productivity) ของการบริหารมากขึ้น Technology Disruption change 07' เป็นชุดความคิดใหม่ (Re Mindset) ของผู้นำที่จะต้องรับรู้ เรียนรู้ รอบรู้และหยั่งรู้ อนาคตของการปรับเปลี่ยนในการจัดการสมัยใหม่อย่างเต็มรูปแบบ ระบบฐานข้อมูลที่เป็น Smart data ของทุกส่วนงานจะทำให้เกิดมูลค่าในการบริหารในการตัดสินใจในรูปแบบของการเชื่อมโยงชุดข้อมูลเป็น Value Chain จะส่งผลให้เกิดธรรมาภิบาลการบริหารในลักษณะเป็นอัตโนมัติที่ Big data system จะสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใส เกิดความรับผิดชอบ ความเป็นธรรมสร้างการมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและมีผลิตภาพ (Productivity) การบริหารงานแบบครบวงจร

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่ระบบการจัดการส่งเสริมความโปร่งใสงาน อปท.

จากแผนภาพ สรุปได้ว่า องค์ความรู้ระบบการจัดการความโปร่งใสในงาน อปท. สามารถสังเคราะห์ เป็นระบบ 3334355 Model มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 3 งาน อปท./ 3 ระดับ อปท./ 3 ระบบการจัดการ อปท./ 4 ความโปร่งใส/ 3 ภาคส่วน/ 5 การมีส่วนร่วม/ 5'C

ทุกด้านของการบริหารงาน อปท. ทั้งการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการจัดการทั่วไป จะต้องได้รับการส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารให้มีความสุจริต ซื่อสัตย์ ซื่อตรง ในทุกระดับ อปท. ตั้งแต่ อบจ. เทศบาล และ อบต. ในทุก ๆ กลุ่มงาน คือ งานบริหารงานบริการ และงานสนับสนุน ซึ่งต้องมีประเด็นความโปร่งใส ทั้ง 4 ด้าน คือ ความโปร่งใส ด้านการให้ข้อมูล ด้านแสดงความคิดเห็น ด้านการจัดการเชิงนโยบาย และ การตรวจสอบข้อมูลการทำงาน ซึ่งต้องการการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้เข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้ง 5 ขั้นตอน คือ การร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลงาน ทั้งนี้จะต้องมี การจัดการเชิงยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการจัดการเชิงกลยุทธ์ คือ การสื่อสาร การประสานงาน การสร้างความร่วมมือ การควบคุม และการโน้มน้าวใจ เพื่อการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ระบบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใส ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ในทศวรรษหน้า 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมคิดจากภาคประชาชน การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงาน และร่วมติดตามประเมินผล และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร (Communication) ด้านการประสานงาน (Co - Ordination) ด้านการสร้างความร่วมมือ (Cooperation) ด้านการกำกับดูแล (Control) ด้านการโน้มน้าวใจ (Convince) โดยมีระบบการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคประชาชนในการร่วมเสนอความคิดเห็นในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารงานนั้น ควรเริ่มต้นด้วยการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนมาร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาชุมชนในเชิงสร้างสรรค์ ลักษณะจิตอาสาโดยเฉพาะผู้ที่เป็แกนนำของชุมชนควรให้ความสำคัญในการร่วมคิดเป็นอย่างมาก และสิ่งสำคัญต้องมีการสร้างระบบการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการให้บริการประชาชนในทุกด้าน มีการจัดการความโปร่งใส ในการให้ข้อมูล การแสดงความคิดเห็น ต้องนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการดำเนินงาน พร้อมกับควรมีการจัดตั้งองค์กรอิสระในการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้องค์กรอิสระนั้นมีกฎหมายรองรับและมีความชัดเจน บทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกภารกิจด้วยความเป็นระบบ โดยมีการเชื่อมโยงประกอบทั้ง 3 ส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างสมดุล ตามหลักธรรมาภิบาลทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ความโปร่งใสในการดำเนินงานร่วมกัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานการจัดการและการขยาย

ผลการวิจัยสู่การบริหาร การปฏิบัติ และเชิงวิชาการ ดังนี้ ในด้านนโยบายควรมีการกำหนดแผนในการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร ด้านการประสานงาน ด้านการสร้างความร่วมมือ ด้านการกำกับดูแล และด้านการโน้มน้าวให้กับผู้นำ ทุกระดับของ อปท. ในการส่งเสริมให้ท้องถิ่นต่าง ๆ ร่วมมือกันขับเคลื่อนทั้ง 3 ภาคส่วน ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาสร้างความสะดวกรวดเร็วในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ในเชิงการปฏิบัติ ผู้บริหารงาน บุคลากรประชาชน ควรให้ความสำคัญ และความร่วมมือในการเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน อปท. ในทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนให้เกิด อปท. ธรรมภิบาล ที่ผู้บริหารงานท้องถิ่นและบุคลากรทุกส่วนงาน ควรมีส่วนร่วมการสร้างความโปร่งใส การสื่อสารที่ดีและมีความต่อเนื่อง และสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิชาয়มาตรฐานระบบการทำงานร่วมกันของเครือข่ายในการเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน อปท. ที่เป็นองค์กรประสิทธิภาพสูง

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในทศวรรษหน้า” ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

เอกสารอ้างอิง

- การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi). (20 พฤศจิกายน 2561). การวิจัยเชิงอนาคตด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi). เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2563 จาก https://www.western.ac.th/westernnew/admin/uploaded/journal_human/files/34.pdf
- จตุรงค์ ดีสมโชค. (2552). กลยุทธ์การปฏิรูประบบราชการในกระทรวงยุติธรรม. ใน ดุษฎีนิพนธ์สังคมศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2558). การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดิเรก ถึงฝั่ง. (2549). ยุทธศาสตร์การบริหารงานของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (CEO) เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของจังหวัดในประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ. (2551). กลยุทธ์การพัฒนาท้องถิ่นสู่ผลสัมฤทธิ์: กรณีศึกษาองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 63 ง. .
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. ราชกิจจานุเบกษา มาตรา 3/1 วรรคแรก.(2545).
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120 ตอนที่ 100 ก.
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. (2548). หลักรัฐประศาสนศาสตร์แนวคิดทฤษฎี (พิมพ์ครั้งที่ 2.) กรุงเทพมหานคร: บริษัทรัตนพรชัย จำกัด.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)*

APPLYING THE ROYAL SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY TO THE WAY OF LIFE OF THE BORDER PATROL POLICE (BPP.)

ศรีปริญา ฐประจาง

Sriparyia Toopgrajank

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: pewsriparyia@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) 2) ความรู้และทัศนคติส่งผลต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) และ 3) แนวทางการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ไปเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเป็นตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งเป็นครูผู้สอนประจำโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 371 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ เป็นผู้บริหารสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 17 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติอนุมานการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุร่วมกับข้อสรุปข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ระดับมากที่สุด ส่วนทัศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีระดับมาก 2) ทักษะมีผลต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทิศทางเดียวกัน ขณะที่ความรู้มีผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด อธิบายได้ว่าตัวแปรทัศนคติมีความสำคัญมากกว่าตัวแปรความรู้ 3) แนวทางการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ไปเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การประพาดตนเป็นต้นแบบ พัฒนาตนเองให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในถิ่น

* Received 28 April 2020; Revised 18 August 2020; Accepted 18 August 2020

ทูลกันดาร มีการสื่อสารถ่ายทอดหลักคิดและการประสานงานด้วยกิจกรรมสัมพันธ์ต่าง ๆ กับนักเรียนและผู้ปกครอง และขยายผลสู่ชุมชน

คำสำคัญ: หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.), วิถีชีวิต

Abstract

The objective of this article is to study 1) level of knowledge, attitude, and behavior to bring the Sufficiency Economy Philosophy to the way of life of Border Patrol Police. 2) knowledge and attitudes towards the Sufficient Economy Philosophy affecting the behavior of applying the philosophy to the way of life of Border Patrol Police and 3) guidelines for applying the Sufficient Economy Philosophy of the Border Patrol Police to distribute to people in the area. Mainly using quantitative research together with qualitative research. The quantitative sample was border patrol police, which were teachers at the 371 from Border Patrol Police School and 17 the main informants of the Border Patrol Police Bureau. The research showed that 1) Border Patrol Police (BPP) have the knowledge of the philosophy of the sufficiency economy and have the behavior to apply the philosophy of the sufficiency economy to the way of life of the border patrol police at the highest level, while the attitude towards the philosophy of the sufficiency economy has a high level. 2) Attitudes significantly affect the behavior of sufficiency economy philosophy towards the border patrol police way of life in the same direction. While, the knowledge affects behavior and attitudes with no statistical significance, it is explained that attitude variables are more important than knowledge variables. 3) Guidelines for bringing the philosophy of sufficiency economy to the way of life of border patrol police have been distributed to the local people, behavior, model, develop oneself, and be self-reliant ready to face various situations in the wilderness. There is communication of concepts and coordination with various activities with students, parents and expanding to the community.

Keywords: The Royal Sufficiency Economy Philosophy, Border Patrol Police (BPP.), Way of life

บทนำ

ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นกำลังเสริม แทนการใช้กำลังทหารในการรักษาความสงบตามแนวตะเข็บ มีภารกิจที่สำคัญถึง 3 ประการ คือ 1) สามารถปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างตำรวจ 2) สามารถรบได้อย่างทหาร และ 3) สามารถบริการประชาชนแทนกระทรวง ทบวง กรมอื่น ๆ ได้อย่างข้าราชการพลเรือนทั่วไปจะเป็นผลต่อความมั่นคงปลอดภัย และรักษาความสงบตามชายแดน แล้วยังสามารถดำเนินการตามนโยบายของทุกกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีเกียรติประวัติที่ดั่งาม ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย นับแต่สถาบันพระมหากษัตริย์ รัฐบาลทุกรัฐบาล หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งพลเรือน ตำรวจและทหาร รวมทั้งประชาชนทุกหมู่เหล่าทั้งในเมืองและชนบท ทั้งนี้เพราะตำรวจตระเวนชายแดนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ทำงานเพื่อชาติเพื่อประชาชนและเพื่อสถาบันพระมหากษัตริย์ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2557)

กระทรวงมหาดไทย โดยมติคณะรัฐมนตรี ได้ออกคำสั่ง 436/2496 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2496 ประกาศตั้งกองบัญชาการตรวจรักษาชายแดนอีสาน (บข.รช.) ขึ้นเริ่มแรก และถือว่าวันที่ 6 พฤษภาคมของทุกปีเป็นวันคล้ายวันก่อตั้งตำรวจตระเวนชายแดน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2539) โดยตำรวจดังกล่าวจะไปปฏิบัติหน้าที่อยู่ชายแดนระหว่างประเทศ ซึ่งตามกฎหมายนั้นไม่สามารถที่จะนำทหารไปอยู่ในชายแดนได้ในรัศมี 25 กิโลเมตร แต่ตำรวจตระเวนชายแดนนั้นสามารถอยู่ปฏิบัติหน้าที่ได้ ด้วยสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาลได้วางเป็นพื้นฐาน

เนื่องจากพื้นที่ชายแดนรอยตะเข็บเชื่อมต่อประเทศเพื่อนบ้านเป็นถิ่นทุรกันดาร เด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลการคมนาคม ขาดโอกาสในการไปโรงเรียน ไม่ได้เรียนหนังสือ จึงทำให้จัดตั้งโรงเรียน ตชด. เปิดสอนครั้งแรกที่บ้านดอนมหาวัน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ในวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2499 เป็นการกำเนิดโรงเรียน ตชด.อย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นโรงเรียนแรก และมีการพัฒนาเป็นลำดับ จนถึงยุคปัจจุบันเป็นยุคพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2550) ทำให้ตำรวจตระเวนชายแดน ปกป้องคุ้มครองชีวิตผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนหรือชายขอบอำนาจอธิปไตย สามารถดำรงชีพด้วยความมั่นคง ปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงและมีโอกาสพัฒนา ศักยภาพของชุมชน บนรากฐานของการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะของผู้คนที่อยู่ร่วมกัน จัดและส่งเสริมการศึกษาหลากหลายเพื่อสร้างทักษะอาชีพ และการสร้างความร่วมมือการจัดการศึกษาทุกภาคส่วน (ดุสิต น้อยชื่น และคณะ, 2557) ทั้งนี้ตำรวจตระเวนชายแดนจะได้รับการฝึกอบรม ให้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ต่าง ๆ เช่น โครงการปลูกหญ้าแฝกเฉลิมพระเกียรติ โครงการอนุรักษ์ป่าพันธุกรรมพืชท้องถิ่น อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดี สิริกิจการิณีพิริยพัฒนรัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราช

กุมาริ เพื่อสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ได้เสมอและเป็นต้นแบบให้แก่เยาวชนและประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ ด้วยแนวหลักของปรัชญา“เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งแนวทางการดำรงชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมาและมีพระราชดำรัสอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทรงพระราชทานหลักคิดให้กับปวงชนชาวไทย ได้นำไปปฏิบัติในทุกระดับ ทุกองค์กร ทุกอาชีพ เพื่อความอยู่รอดของสังคม มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีความมั่นคงอย่างยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ด้วยภารกิจพิเศษของตำรวจตระเวนชายแดน คือ การพัฒนาช่วยเหลือประชาชนและมีการจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยจัดและส่งเสริมการศึกษาหลากหลายรูปแบบ เพื่อสร้างทักษะอาชีพ โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะวิจัย เรื่องการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) เพื่อบูรณาการภาคีทุกหน่วยงานถ่ายทอดการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดรูปธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)
2. เพื่อศึกษาความรู้ และทัศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)
3. เพื่อศึกษาแนวทางการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ไปเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)” เป็นการวิจัยแบบผสม ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักในการศึกษาร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้เนื้อหาสาระเชิงลึก โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1. การวิจัยเชิงปริมาณ : ประชากรเป้าหมาย เป็นตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ซึ่งเป็นครูผู้สอนประจำโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1 - 4 จำนวน 1,229 คน (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม

ราชกุมารี, 2557) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน (Yamane, T., 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 371 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยจำแนกเป็นชั้นภูมิตามพื้นที่ 4 ภาคของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน แล้วสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากรโดยกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนภาคที่ 1-4 มีจำนวนครูผู้สอน 287, 291, 339 และ 312 คน จึงมีสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง รายภาค จำนวน 87, 88, 102 และ 94 คน ตามลำดับ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ : ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 1 คน ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1-4 ภาคละ 1 คน รวม 4 คนและครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้วยสัดส่วนรายภาค ๆ ละ 3 คน รวม 12 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนทั้งสิ้น 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามโดยพัฒนาและสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้ในการศึกษา “การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)” กำหนดขอบเขตของข้อคำถามจากตัวแปรที่จะศึกษาตามกรอบการวิจัย คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ทศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) พฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต โดยพัฒนาทฤษฎีแบบจำลอง KAB ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัวคือ ความรู้ (Knowledge) ทศนคติ (Attitude) และการยอมรับปฏิบัติ (Practice) ของ บาโนและคณะ (Bano, R. et al., 2013) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้คำว่าพฤติกรรม (Behavior: B) แทนคำว่า การยอมรับปฏิบัติ (Practice: P)

ทั้งนี้ KNOW หมายถึง ความรู้ (Knowledge) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยวัดความรู้ โดยการวัดตัวเลือกแบบปรนัย 2 ระดับแบบถูก-ผิดเพียงเรื่องเดียวให้ตอบ ใช่ และไม่ใช่ เลือกคำตอบที่ถูกเพียงคำตอบเดียวในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีข้อคำถาม รวม 10 ข้อ

ATTI หมายถึง ทศนคติ (Attitude) ที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยวัดทศนคติโดยมาตรวัดแบบของลิเคิร์ต (Likert, R., 1967) (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด) แต่ละมาตรวัดห่างเท่ากับ 5 ระดับวัดความคิดเห็นในทศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีข้อคำถามรวม 10 ข้อ เช่นเดียวกับ SUFECO หมายถึง พฤติกรรม (Behavior) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วัดพฤติกรรมการปฏิบัติโดยมาตรวัดแบบ ลิเคิร์ต (Likert scale) เช่นเดียวกัน (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด) มีข้อคำถามรวม 35 ข้อ

นำเครื่องมือ คือ แบบสอบถามดังกล่าวเสนอผู้เชี่ยวชาญการวิจัย 3 ราย ตรวจสอบด้านความถูกต้องในเนื้อหา (Content validity) และหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความเชื่อมั่นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยข้อคำถามที่มีค่ามากกว่า 0.50 ทุกข้อ แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่มีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตำรวจตระเวนชายแดน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 1 จำนวน 30 ราย นำมาหาค่าความสัมพันธ์ (Corrected Item-Total Correlation) และ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งผลการทดสอบทุกข้อมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach (Cronbach, L., 1963) ไม่ต่ำกว่า 0.7 ซึ่งครั้งนี้มีค่ารวมทั้งฉบับ = 0.970 แสดงว่าข้อคำถามมีความน่าเชื่อถือสูง ใช้ได้ทุกข้อ ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.41-0.78 และอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.74 แล้วนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบว่าเครื่องมือสามารถวัดตัวแปรที่ผู้วิจัยจะศึกษา โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (index of item-objective congruence: IOC) เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ เป็นข้อคำถามที่นำไปใช้ได้ ซึ่งในครั้งนี้ไม่มีรายการข้อคำถามที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.50 ดังนั้นจึงนำแบบสอบถามดังกล่าวไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ข้อคำถามในประเด็น 1) ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ทศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) พฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต โดยระบุพฤติกรรมที่บุคลากร/ครูผู้สอนในหน่วยงานได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต เป็นต้น ทั้งนี้สร้างข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุงข้อความการใช้ภาษาให้ชัดเจน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในสถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ใช้หลักเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Khazanie (Khazanie, R., 1996) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการแปลความหมายผลของ “ช่วงคะแนน” และ “ช่วงค่าเฉลี่ย”

ช่วงคะแนนรวม	ความหมาย	ระดับ/เกณฑ์	ช่วงค่าเฉลี่ยของเกณฑ์โดยรวม
81-100	มากที่สุด	5	4.20 - 5.00
61-80	มาก	4	3.40 - 4.19
41-60	ปานกลาง	3	2.60 - 3.39
21-40	น้อย	2	1.80 - 2.59
1-20	น้อยที่สุด	1	1.00 - 1.79

ทั้งนี้ใช้สถิติอนุमानทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแบบจำลอง KAB อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ (KNOW: K) ทักษะ (ATTI: A) และพฤติกรรม (SUFECO: B) ด้วยสถิติวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression analysis) ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยบรรยายวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1. ระดับความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน(ตชด.)

1. ระดับความรู้ที่มีต่อหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) พบว่า มีความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุดตอบคำถามถูกเฉลี่ยร้อยละ 96.40 โดย ตำรวจตระเวนชายแดน(ตชด.) ภาค 3 มีความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 98.00) สูงกว่าภาคอื่น และตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ภาค 4 (ร้อยละ 97.20) ภาค 1 (ร้อยละ 95.60) และ ภาค 2 (ร้อยละ 94.50) มีความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรองลงมาตามลำดับ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนกล่าวถึง ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ว่า “....หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุในหลักสูตรครู ฝึกอบรม ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ทบพวนทุกปี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นแหล่งเรียนรู้ในโครงการของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทานทรงพอพระทัยกับความก้าวหน้า และผลงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ...”

2. ทักษะที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีทักษะที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมเห็นด้วยระดับมาก โดยที่ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ภาค 1 ทักษะที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด ($\bar{X}$ 4.21, S.D. 0.46) รองลงมาคือ ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ภาค 2 ($\bar{X}$ 4.14, S.D. 0.47) ภาค 4 ($\bar{X}$ 4.13, S.D. 0.62) และภาค 3

($\bar{X}$ 4.07, S.D. 0.53) ตามลำดับ ทักษะคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีคะแนนสูงสุดในภาพรวม 3 อันดับแรก คือ 1) ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรมและมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จ ($\bar{X}$ 4.32, S.D. 0.65) 2) ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก หรือเอาใจเอาเปรียบผู้อื่น ($\bar{X}$ 4.30, S.D. 0.67) และ 3) พึ่งมีจิตอาสา เมตตา และเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ($\bar{X}$ 4.28, S.D. 0.67)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน และครูใหญ่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ระบุว่า “...ตำรวจตระเวนชายแดนมีทัศนคติต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด เพราะเป็นฐานของการดำรงชีวิตจริง ซึ่ง ตชด. ใช้ชีวิตเป็นทั้ง ทหาร ตำรวจ และข้าราชการพลเรือน อยู่ในถิ่นทุรกันดารต้อง “พอ” ในชีวิตจึงจะมีความสุข โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นสถานที่ดูงานของบุคคลในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้นแบบที่ดี...”

3. พฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตในภาพรวม โดย ด้านเงื่อนไข คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริตสูงสุด ($\bar{X}$ 4.32, S.D. 0.65) รองลงมาคือ ด้านขยันอดทน ($\bar{X}$ 4.27, S.D. 0.63) มีภูมิคุ้มกันที่ดีเท่ากับ แบ่งปัน ($\bar{X}$ 4.20, S.D. 0.58) ความพอเพียงพอประมาณ ($\bar{X}$ 4.19, S.D. 0.56) มีเหตุผล ($\bar{X}$ 4.15, S.D. 0.59) ระมัดระวัง ($\bar{X}$ 4.11, S.D. 0.65) เงื่อนไขความรู้ รอบรู้ ($\bar{X}$ 4.09, S.D. 0.62) และรอบคอบ ($\bar{X}$ 4.01, S.D. 0.64)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านซึ่งมีคะแนนสูงสุดอันดับแรกมีดังนี้ 1) ด้านเงื่อนไข คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X}$ 4.32, S.D. 0.65) คือ มีความซื่อสัตย์ สุจริตและโปร่งใส ($\bar{X}$ 4.36, S.D. 0.69) 2) ด้านขยันอดทน ($\bar{X}$ 4.27, S.D. 0.63) คือ ภูมิใจในเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพ ยินดีและเต็มใจในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ 4.36, S.D. 0.69) 3) ด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดี ($\bar{X}$ 4.20, S.D. 0.58) คือ สร้างสรรค์ความสามัคคี ($\bar{X}$ 4.30, S.D. 0.66) 4) ด้านแบ่งปัน ($\bar{X}$ 4.20, S.D. 0.65) คือ มีจิตสาธารณะ เอื้ออาทรผู้อื่น ($\bar{X}$ 4.34, S.D. 0.68) 5) ด้านความพอเพียง พอประมาณ ($\bar{X}$ 4.19, S.D. 0.56) คือ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ตลอดจนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ 4.31, S.D. 0.62) 6) ด้านมีเหตุผล ($\bar{X}$ 4.15, S.D. 0.59) คือ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ทบทวนและไตร่ตรองเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด ($\bar{X}$ 4.25, S.D. 0.66) 7) ด้านระมัดระวัง ($\bar{X}$ 4.11, S.D. 0.65) คือ ลดความขัดแย้งและประนีประนอม ($\bar{X}$ 4.11, S.D. 0.69) เท่ากับพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงและมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงเท่ากัน ($\bar{X}$ 4.10, S.D. 0.74) 8) ด้านเงื่อนไขความรู้ รอบรู้ ($\bar{X}$ 4.09, S.D. 0.62) คือ แสวงหาข้อมูลที่ชัดเจน ประกอบการตัดสินใจในการทำเรื่องต่าง ๆ ($\bar{X}$ 4.11(0.68) เท่ากับพัฒนาตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ 4.11, S.D. 0.69) และ 9) ด้านรอบคอบ ($\bar{X}$ 4.01, S.D. 0.64) คือ มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์กับบุคคลด้วยความสมานฉันท์ ($\bar{X}$ 4.04, S.D. 0.68) เท่ากับทำทุกอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและเป็นระบบ ($\bar{X}$ 4.04, S.D. 0.71)

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน และครูใหญ่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ระบุว่า “...พฤติกรรมที่บุคลากร/ครูผู้สอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีความซื่อสัตย์ สุจริตและโปร่งใส ภูมิใจในเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ยินดีและเต็มใจในการปฏิบัติงาน สร้างสรรค์ความสามัคคี มีจิตสาธารณะ เอื้ออาทรผู้อื่น ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ประนีประนอม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคง พัฒนาตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แสวงหาข้อมูลที่ชัดเจน ประกอบการตัดสินใจในการทำเรื่องต่าง ๆ ทำทุกอย่างเป็นขั้นเป็นตอน และเป็นระบบ มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างด้วยความสมานฉันท์ มุ่งลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ปลุกพืชผักสวนครัว ทำการเกษตรให้กองกักกักกองร่อยๆ เลี้ยงตัวเองได้ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เล่นกีฬาเพิ่มความสามัคคี และออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพให้แข็งแรง...”

2. ความรู้ และทัศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 61.20

โดยตัวแปรอิสระส่งผลต่อตัวแปรตาม มีเพียง 1 ตัวแปร คือ ทัศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ส่งผลต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทิศทางเดียวกัน (ระดับ 0.01) ขณะที่ความรู้ที่มีต่อหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด ดังสมการ

$$\text{SUFEKO} = 0.828 - 0.001(\text{KNOW}) + 0.808(\text{ATTI}) \\ (2.988) (0.034) (23.874)$$

$$R = .782, R^2 = .612, \text{SEE} = .341, F = 285.225, \text{Sig. of } F = .01$$

อธิบายได้ว่า ตัวแปรทัศนคติมีความสำคัญมากกว่าตัวแปรความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ทัศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ตามแบบจำลอง KAB รูปแบบใหม่

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความรู้ที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ไม่ส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน ผลการวิเคราะห์ ดังสมการ

$$ATTI = 3.944 + 0.20 (KNOW)$$

$$(10.472) (0.525)$$

$$R = .028, R^2 = .001, SEE = .341, F = 0.275, \text{Sig. of } F = .600$$

อธิบายได้ว่า ตัวแปรความรู้ที่มีต่อหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)

3. แนวทางการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ไปเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่

ผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน และครูใหญ่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน(ตชด.) ระบุว่า “...แนวทางการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ไปเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การประพาดดินเป็นต้นแบบ ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในถิ่นทุรกันดาร การสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลหลักคิดและการประสานงานด้วยกิจกรรมสัมพันธ์ต่าง ๆ กับนักเรียนและผู้ปกครอง พร้อมขยายผลสู่ชุมชน แนวทางการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ไปเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การประพาดดินเป็นต้นแบบ ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สื่อสารถ่ายทอดข้อมูลหลักคิดและการประสานงานหน่วยงานภาคีรัฐอื่น ๆ บูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนโดยเฉพาะหน่วยงานภาคเอกชนส่งเสริมและสนับสนุน ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการปฏิบัติงาน บุคลากร/ครูผู้สอนในหน่วยงานเลี้ยงตนเองได้ มีการเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช ทำเกษตร สืบเดือนมีการประชุมรายงาน และให้การฝึกอบรมประชาชนในชุมชน สร้างชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยถ่ายทอด ฝึกอบรมด้านภาษาไทย ภาษาท้องถิ่น และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พัฒนาไปสู่ทักษะการประกอบอาชีพการค้ากับเพื่อนบ้าน และการต้อนรับนักท่องเที่ยว นำชมกิจกรรม สถานที่ต่าง ๆ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างรายได้...”

อภิปรายผล

1. ระดับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน(ตชด.)

1.1 ผลการวิจัยพบว่าตำรวจตระเวนชายแดน(ตชด.) พบว่ามีระดับความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด โดยตอบคำถามถูกเฉลี่ยร้อยละ 96.40 ซึ่งเป็นไปตามที่บอسانی บราเทียนู และทรูแบน (Bolisani, E. & Bratianu, C., 2018); (Turban, E. et al., 2001) กล่าวว่าความหมายของความรู้ต้องดูจากเชิงปฏิบัติ จากประสบการณ์ได้รับโดยตรงจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสต่าง ๆ ได้ถูกส่งไปถึงสมองเป็นความสามารถนำมาใช้บ่อย ๆ จนเรียนรู้วิธีใช้ และอาจรวมที่รู้ในปริยาย โดยที่ไม่ได้เรียนรู้จากใคร หากแต่เป็นสารสนเทศที่มีคุณค่ามากที่สุด เป็นส่วนผสมของข้อมูลที่จัดระบบและประมวลผลเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจ ประสบการณ์ สังคมการเรียนรู้ และความเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถนำไปใช้สำหรับการแก้ปัญหาหรือการดำเนินงานได้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชา ภูจินดา พบว่า ประชาชนในชุมชนนอกเขตเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างพอเพียง และช่วยสร้างอาชีพเสริมให้คนในชุมชน การเป็นตัวอย่างสำหรับชุมชนอื่น ชุมชนมีความสามัคคีและลดการพึ่งพาทภายนอก (วิชา ภูจินดา, 2557)

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ตำรวจตระเวนชายแดน(ตชด.) มีระดับทัศนคติต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมระดับมาก โดยที่ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ภาค 1 เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ภาค 2 ภาค 4 และภาค 3 ตามลำดับ โดยที่ทัศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีคะแนนสูงสุดในภาพรวม 3 อันดับแรก คือ ความหนักแน่น มั่นคงในสุจริตธรรมและมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จ ชี้อตรง ไม่โลภอย่างมาก หรือเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และพึงมีจิตอาสา เมตตา และเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ซึ่งเป็นไปตามที่ กู๊ด บานาลี และเฮเปก กล่าวว่าทัศนคตินั้นประกอบไปด้วยสิ่งใดก็ตามที่บุคคลนั้นอาจนึกถึงตั้งแต่รูปธรรมไปจนถึงนามธรรม ได้แก่ สิ่งของ บุคคล กลุ่มคน ทำให้แสดงออกพฤติกรรมในทางสนับสนุน หรือ ต่อต้านบุคคล สถาบันและ สถานการณ์ ทัศนคตินั้นไม่ได้เกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้วแต่ว่าได้ถูกสร้าง ก่อ และเกิดขึ้น (Good, C. V., 2009) ; (Banaji, M. & Heiphetz, L., 2010) สอดคล้องกับผลการวิจัยของจุจเดือน พันธมนาวิน และดวงเดือน พันธมนาวิน พบว่า ในระดับบุคคลมีสาเหตุทางจิต เช่นทัศนคตินำไปสู่พฤติกรรมพอเพียงพอประมาณทางด้านต่าง ๆ ใช้เป็นหลักในแผนงานในการเสริมสร้างและพัฒนาประชาชนไทยจะทำให้เกิดผลผลิตต่าง ๆ ที่เป็นความเข้มแข็งของบุคคลของกลุ่มคนและของสังคมอันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าปรารถนาที่เป็นความสมดุล และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (จุจเดือน พันธมนาวิน และดวงเดือน พันธมนาวิน, 2550)

1.3 ผลการวิจัยพบว่าตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีระดับพฤติกรรม การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตในภาพรวมมากที่สุด โดยด้านเงื่อนไขคุณธรรม ชื่อสัตย์สุจริตสูงสุด รองลงมาคือด้าน มีภูมิคุ้มกันที่ดี แบ่งปัน ความพอเพียงพอประมาณ มีเหตุผล ระเบิดระวาง เงื่อนไขความรู้ รอบรู้ และรอบคอบ ตามลำดับ ซึ่งเป็นไป

ตามที่ เลฟตัน แบนนอน และเนวิส ลาซิริ ฟิลิป กล่าวว่า พฤติกรรมคือ การกระทำ ประพฤติปฏิบัติของคนที่สังเกตได้ เพื่อปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม โดยบุคคลจะสร้างความเข้าใจในสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ได้รับ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่แตกต่างตามไป ครอบคลุมเฉพาะสิ่งที่แสดงออก ทำกิจกรรมตามที่ตัดสินใจเลือกสรร มีหลักเกณฑ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติของสิ่งมีชีวิตในทางธรรมชาติ ทำซ้ำ ๆ เรื่อย ๆ โดยที่ไม่ยึดหลักว่าจะเกิดที่ใดและเมื่อไหร่ หากบุคคลนั้นอยู่ในกลุ่มสามารถทำให้ผู้อื่นมีพฤติกรรมคล้าย ๆ กัน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ทำขึ้นเพื่อเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง (Lefton, L. A., & Brannon, L., 2008); (Nevid, J. S., 2013); (Lazzeri, F., 2014) เป็นไปตามสถานการณ์จริงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ดำรงชีวิตด้วยคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริตสูงสุด คือมีความซื่อสัตย์ สุจริตและโปร่งใส รักษาความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และแม้ตกอยู่ในภาวะขาดแคลนก็ไม่โลภและยังคงยึดมั่นเด็ดเดี่ยวประกอบอาชีพด้วยความชอบธรรม ทั้งมีภูมิคุ้มกันที่ดีคือ สร้างสรรค์ความสามัคคี ปฏิบัติตามข้อกฎหมาย กฎกติกา และระเบียบอย่างเคร่งครัด และเคารพผู้อื่น ทำงานเป็นทีม ประการสำคัญคือด้านแบ่งปันด้วยมีจิตสาธารณะ เอื้ออาทรผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม สร้างประโยชน์สาธารณะ และแบ่งปันรายได้ตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น สำนึกในหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ให้การศึกษา การดูแลด้านสุขภาพอนามัยโภชนาการ อาชีพ แก่นักเรียนและผู้ปกครอง ปรับปรุงการดำรงชีพตามบริบทที่เหมาะสมให้มีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ใช้กับการดำเนินชีวิตได้ทุกอย่าง มีภูมิคุ้มกัน เป็นวินัยของการดำรงตน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุชีรา ธนาวุฒิ พบว่า พฤติกรรมการดำเนินกิจกรรมธุรกิจภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครอบคลุมทั้ง มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติจิตใจ มิติวัฒนธรรม และ มิติการเรียนรู้โดยมีขั้นตอน รูปแบบ และวิธีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจริงตามองค์ประกอบ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข (สุชีรา ธนาวุฒิ, 2559)

2. ผลการวิจัยพบว่ายอมรับสมมติฐานว่า ทักษะชีวิตที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ส่งผลต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตามที่กูด นิวสตอมและเดวิส กล่าวว่า ทักษะชีวิต คือ ความรู้สึกรู้หาหรือความเชื่อในความพร้อมที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมในลักษณะที่สนับสนุนสถานการณ์บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใด ๆ (Good, C. V., 2009) ; (Newstrom, J. W., & Davis, K., 2002) โดยตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีทักษะชีวิตที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมระดับมาก หากแต่ปฏิเสธสมมติฐาน โดยความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีผลต่อพฤติกรรมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใดอธิบายได้ว่าตัวแปรทักษะชีวิตมีความสำคัญมากกว่าตัวแปรความรู้เป็นไปตามทฤษฎีของทริเียนดิส (Triandis, H. C., 1980) พิสูจน์ว่าทักษะชีวิตและพฤติกรรมมีผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ทักษะชีวิตมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล โดยพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากทักษะชีวิต บรรทัดฐานของสังคม นิสัย และผลที่คาดหวังการเปลี่ยนแปลงทักษะชีวิตจากการสื่อสาร

ซึ่งทฤษฎีพฤติกรรมของ กูเยอร์ โจสัวและฟาไบร์กา และเลนดี ระบุว่าทัศนคติมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม โดยแสดงถึงความเชื่อของบุคคลที่คำนึงถึงผลตามมาจากการแสดงพฤติกรรม (Guyer, J. & Fabrigar, L., 2015) และทวิศักดิ์ เทพพิทักษ์ กล่าวไว้ว่า ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กันหลายแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม ทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมและพฤติกรรมมีผลมาจากทัศนคติ ซึ่งทั้งหมดจะมีพื้นฐานมาจากความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมหรือหน้าที่ความรับผิดชอบ (ทวิศักดิ์ เทพพิทักษ์, 2556) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วลัยพรรณ จันทร์หอม และของพัชรี ปานแก้ว พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี ไม่มีความสัมพันธ์กับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งในภาพรวมและรายด้าน และทัศนคติต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเอกชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและสังคม (วลัยพรรณ จันทร์หอม, 2553); (พัชรี ปานแก้ว, 2557)

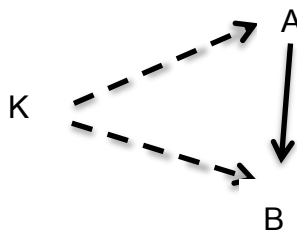
3. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิต ดำรงตระเวนชายแดน (ตชด.) ไปเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การประพุดิตนเป็นต้นแบบในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองเป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ดำรงชีวิตอยู่บนทางสายกลาง พอใจในตนเอง มีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่น คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ใช้ความรู้อย่างรอบคอบ มีคุณธรรมในการวางแผนชีวิต การตัดสินใจและการกระทำ (เกษม วัฒนชัย, 2555); (วรเดช จันทรศร, 2554) พร้อมทั้งจะเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในถิ่นทุรกันดาร การสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลหลักคิดและการประสานงานด้วยกิจกรรมสัมพันธ์ต่าง ๆ กับนักเรียนและผู้ปกครอง พร้อมขยายผลสู่ชุมชน โดยรับการสนับสนุนอุปกรณ์สร้างองค์ความรู้ สื่อการสอนและศูนย์การเรียนรู้จากหน่วยงานภาครัฐ สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานภาคีเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่ความมั่นคงและความยั่งยืน โดยระบุ ประเภทสื่อที่ทำให้ดำรงตระเวนชายแดน (ตชด.) รับรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ บุคคลบอกเล่า วิทยากรบรรยายในการอบรม เวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การประชุม/สัมมนา เอกสาร/สิ่งตีพิมพ์ หนังสือ/วารสาร วิทยุ/อินเทอร์เน็ตและดูงาน ประสบการณ์ตรงโดยการประพุดิตปฏิบัติตน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรรพรรณ บ่อมคำ แนวทางขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ได้แก่ 1) มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงในรายวิชา 2) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติและพัฒนานวัตกรรม 3) จัดทำแผนการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผูกถอดบทเรียนและนำไปปฏิบัติ 4) ชุมชนร่วมบริหารจัดการเป็นพื้นที่สีเขียว เพื่อเป็นต้นแบบ 5) ใช้กิจกรรมและโครงการพัฒนาเป็นคดี มีคุณธรรมเป็นหลัก 6) จัดโครงการงานจิต

อาสาเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ รู้คุณค่าในตนเอง ขยายผลลงสู่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม และ 7) บริหารจัดการสถานศึกษา ตามบริบทชุมชน ยกย่องคุณภาพการศึกษานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (อรรณพ ป้อมดำ, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะคิดที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีผลต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทิศทางเดียวกัน ขณะที่ความรู้ที่มีต่อหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีผลต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใดอธิบายได้ว่าตัวแปรทัศนคติมีความสำคัญมากกว่าตัวแปรความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 2) ความรู้ที่มีต่อหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ซึ่งก่อให้เกิดภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลอง KAB รูปแบบใหม่
ที่มา: ศรีปริญญา ฐูประจาง (2561)

จากแผนภาพที่ 1 แบบจำลอง KAB รูปแบบใหม่ อธิบายว่า ทัศนคติ (A) ทำให้เกิดโดยตรงต่อพฤติกรรม (B) โดย ความรู้(K) ไม่ส่งผลต่อทัศนคติ (A) และ พฤติกรรม (B)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ “แบบจำลอง KAB รูปแบบใหม่ ทัศนคติ (A) ส่งผลโดยตรงทำให้เกิดพฤติกรรม (B) โดย ความรู้ (K) ไม่ส่งผลต่อทัศนคติ (A) และ พฤติกรรม (B)”

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับมากที่สุด ทักษะคิดที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีระดับมาก ส่วนพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีระดับมากที่สุด ทั้งนี้ทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจ

ตระเวนชายแดน (ตชด.) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทิศทางเดียวกัน ขณะที่ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) แต่อย่างใด อธิบายได้ว่าตัวแปรทัศนคติมีความสำคัญมากกว่าตัวแปรความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนแนวทางการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ไปเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การประพุดิตนเป็นต้นแบบของตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) โดยการพัฒนาตนเองให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองพร้อมที่จะเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในถิ่นทุรกันดาร ทำการสื่อสารข้อมูลหลักคิดและการประสานงานด้วยกิจกรรมสัมพันธ์ต่าง ๆ กับนักเรียนและผู้ปกครอง และขยายผลสู่ชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน **ข้อเสนอแนะ** 1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถนำองค์ความรู้จากผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) และสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตรการฝึกอบรมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนประจำการและระหว่างประจำการต่อเนื่องทุกปี ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ มุ่งสร้างมาตรฐานของครูต้นแบบตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) ด้วยหลักคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปัน มีภูมิคุ้มกันที่ดี มีความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล ระเบิดจากข้างใน รอบรู้ และรอบคอบตามลำดับ โดยเน้นการใช้สื่อหลายแบบ เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการสื่อสาร สร้างเสริมทัศนคติที่ดี สามารถจำลองภาพสร้างจิตสำนึกถึงคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความศรัทธา โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมและนำไปสู่การปฏิบัติ ใช้หลักในเทคนิคการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึงชุมชนและสังคม สร้างองค์กรเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม และ 2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ บรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนโดยเฉพาะหน่วยงานภาคเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกิจกรรมหลักในความรับผิดชอบต่อสังคม สนับสนุนอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์และบริบท สร้างศูนย์การเรียนรู้มีความพร้อม ในองค์ความรู้ สื่อการสอน สื่อการใช้ภาษาไทย ภาษาถิ่นพื้นเมือง และสื่อภาษาประเทศเพื่อนบ้าน สื่อการกีฬา การส่งเสริมอาชีพ และหลักสหกรณ์

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2555). ปาฐกถาเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการศึกษาของชาติ” ในงานประชุมมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2561 จาก <https://www.isranews.org/community/comm-interview/>.
- ดุจเดือน พันธมนาวิน และดวงเดือน พันธมนาวิน. (2550). หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล: ทฤษฎีและผลการวิจัยเพื่อสร้างดัชนีในแนวจิตพฤติกรรมศาสตร์. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 47(1), 27-80.

- ดุสิต น้อยชื่น และคณะ. (2557). ยุทธศาสตร์การพัฒนาดำรงตระเวนชายแดนเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 8(1), 52-70.
- ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์. (2556). การใช้แบบจำลอง KAP กับการศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติการป้องกันการติดเชื้อ เอช ไอ วี / เอดส์ ของคนประจำเรือไทย. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 8(2), 84 - 102.
- พัชรี ปานแก้ว. (2557). ทัศนคติต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณภาพชีวิตการทำงาน และพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและสังคม. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 34(2), 1-22.
- วรเดช จันทรศร. (2554). การจัดการภาครัฐตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วลัยพรรณ จันทรหอม. (2553). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของครูโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิสาชา ภูจินดา. (2557). การจัดทำตัวชี้วัดการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองและชุมชนชนบทโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). รายงานผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการระดับสำนัก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2557). โรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนประจำปีการศึกษา 2557. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2539). กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 50 ปี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2550). กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 50 ปี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2557). คุณลักษณะของตำรวจตระเวนชายแดน. เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2561 จาก <https://www.Thairath.co.th/content/403018>
- สุชีรา ธนาวุฒิ. (2559). การศึกษาขั้นตอน รูปแบบ วิธีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจริงในการพัฒนาธุรกิจ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาองค์การและการจัดการสมรรถนะของมนุษย์. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- อรรวรรณ ป้อมดำ. (2561). การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Banaji, M. & Heiphetz, L. (2010). Attitudes. Handbook of social psychology. (5th ed). New York: John Wiley & Sons.
- Bano, R. et al. (2013). A comparative study of knowledge, attitude, practice of nutrition and non- nutrition student towards a balanced diet in Hail University. . IOSR Journal of Nursing and Health Science (IOSR-JNHS), 2(3), 29-36.
- Bolisani, E. & Bratianu, C. (2018). The elusive definition of knowledge. In Emergent knowledge strategies: Strategic thinking in knowledge management. Cham: Springer International Publishing.
- Cronbach, L. (1963). Educational psychology. (2nd ed). New York: Harcourt.
- Good, C. V. (2009). Attitude. Retrieved June 12, 2018, from <http://www.novabizz.Ace/Attitude.htm>
- Guyer, J. & Fabrigar, L. (2015). A review of the history. In J. Wright & J. Berry (Eds.). International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences, 2(1), 183-189.
- Khazanie, R. (1996). Statistics in a world of Applications. (4th Ed.). New York: Harper Collins College Publishers.
- Lazzeri, F. (2014). On Defining Behavior: Some Notes. Behavior and Philosophy, 42(2014), 65-82.
- Lefton, L. A., & Brannon, L. (2008). Psychology. New York: Pearson Education.
- Likert, R. (1967). The method of constructing and attitude scale, reading in attitude theory and measurement. New York: Wiley & Son.
- Nevid, J. S. (2013). An introduction to psychology. (4th ed.). Connecticut: Wadsworth Publishing.
- Newstrom, J. W., & Davis, K. (2002). Human behavior at work: Organizational behavior. (8th ed). New York: McGraw-Hill.
- Triandis, H. C. (1980). Values, attitudes, and interpersonal behavior. Nebraska Symposium on Motivation, 27(1979), 195-259.
- Turban, E. et al. (2001). Introduction to information technology. Toronto: John Wiley & Sons.

Yamane, T. (1973). Statistics an introductory analysis. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน*

WATERSHED COMMUNITY FOREST MANAGEMENT BY NETWORK MANAGEMENT IN NAN PROVINCE

วันชัย แก้วแสน

Wanchai Kaewsaeen

กฤษณา ไวก่ำรว

Krisana Vaisumruat

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: wk3850@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ หาดองค์ความรู้ใหม่จากทัศนะของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และบ้าน/ชุมชน/วัด/โรงเรียน อันนำไปสู่การจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การสำรวจพื้นที่และรายงานยืนยันตรงกันว่าสถานการณ์ของจังหวัดน่านได้เข้าสู่ภาวะวิกฤติ กลุ่มอีกเมืองน่านกับองค์กรชาวบ้านได้เล็งเห็นถึงปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้รณรงค์ปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ โดยประยุกต์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน โดยมีการสร้างเครือข่ายจัดการป่าชุมชนต้นน้ำร่วมกัน 2) ในความรับผิดชอบของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนนั้น กลุ่มอีกเมืองน่านได้ดำเนินบทบาทด้านการสนับสนุนองค์กรท้องถิ่น ดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง 3) งานวิจัยนี้เสนอทางออกโดยภาครัฐจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนและสนับสนุนการประกอบอาชีพที่พึงพิงกับความอุดมสมบูรณ์ของป่า ในการจัดการป่าชุมชนได้สำเร็จนั้นเป็นผลมาจากการผสมผสานหรือการบูรณาการองค์ความรู้ที่มีอยู่แบบดั้งเดิมเข้ากับความรู้สมัยใหม่

คำสำคัญ: การจัดการป่าชุมชนต้นน้ำ, การจัดการเครือข่าย, จังหวัดน่าน

* Received 29 July 2020; Revised 16 August 2020; Accepted 18 August 2020

Abstract

The objectives of this article were to study 1) the conditions of upstream community forest management by network management in Nan province 2) to study the components of watershed community forest management by network management in Nan province 3) to propose guidelines for watershed community forest management by network management in Nan province. This research is a qualitative research to find new knowledge from the key informant's views. The researcher selects the specific informants, divided into 3 groups: government, private sector and houses/communities/temples/schools which led to the management of the upstream community forest by managing the networks in Nan province by using the methodology from document analysis, in-depth interviews and group discussion and data analysis by means of content analysis. The results of the research were as follows: 1. Surveying and reporting from all areas confirm that the destruction of precious natural resources in Nan has entered a crisis. Nan and villagers' organizations have realized the problem of degradation of natural resources and the environment. It has expanded the concept and sought more alliances by applying existing natural resources for maximum benefits and sustainability with establishing a network for managing upstream forest forests together. 2. In the responsibility of the government, private sector and the public sector, the Hug Muang Nan group has consistently played a role in supporting local organizations to conserve natural resources and the environment. 3. This research proposes a solution in which the government must have a clear policy to reduce planting areas. Maize in the Sun and support a career that depends on the abundance of forests. Accurately relating to upstream community forests, the successful management of community forests is a result of the integration or integration of existing knowledge with modern knowledge.

Keywords: Watershed Community Forest, Management by Network Management, Nan Province

บทนำ

จังหวัดน่าน มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชัน ชาวบ้านล้นอาศัยพึ่งพาป่า อีกทั้งป่ายังเป็นแหล่งที่มาของความเชื่อ ประเพณี ซึ่งเป็นรากฐานความสัมพันธ์ของชุมชน เมื่อการพัฒนาตามทุนนิยมได้ทำให้ป่าอันเป็นฐานชีวิตของพวกเขาถูกทำลาย สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของป่าและของชุมชนเป็นอย่างมาก ทำให้ชุมชนต้องดำเนินการรักษาป่าอย่างจริงจังเพื่อให้ระบบนิเวศ ของชาวบ้านยังคงอยู่ต่อไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ชาวบ้านจะต้องช่วยกันรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในป่าไว้เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและระบบนิเวศโดยรวม (โกมล แพรกทอง, 2549) ป่าต้นน้ำจังหวัดน่านเป็นจุดกำเนิดแม่น้ำสายหลักที่ไหลมารวมกับแม่น้ำสายอื่น ๆ เกิดเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาที่หล่อเลี้ยงประเทศไทย กล่าวได้ว่าเป็นป่าต้นน้ำที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย ประกอบด้วยเขตการปกครอง 15 อำเภอ 99 ตำบล มีพื้นที่ประมาณ 7.6 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2507 รัฐบาลไทยได้กำหนดและประกาศเขตพื้นที่จังหวัดน่านเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ครอบคลุมพื้นที่ 6.5 ล้านไร่ (ภาคภูมิ เหล่าตระกูล, 2562) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์บุกรุกพื้นที่ป่าไม้ที่เกิดขึ้นกับจังหวัดน่าน แม้ว่าจะมีความพยายามจากหลายภาคส่วนในการแก้ปัญหา แต่สถานการณ์กลับไม่ดีขึ้น ทำให้จังหวัดน่านสูญเสียที่ป่าไม้ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ที่ประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ และพื้นที่ป่าในพื้นที่ชั้นคุณภาพ ลุ่มน้ำชั้น 1A ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของประเทศ ส่งผลให้สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งต่อชุมชนเมืองและชุมชนในพื้นที่ รวมทั้งผลกระทบต่อสภาวะน้ำแล้ง น้ำท่วม ทั้งในพื้นที่จังหวัดน่าน และในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย (ผู้จัดการออนไลน์, 2560)

เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่านได้มีการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนโดยจิตสำนึกของชุมชนในแต่ละชุมชน ในห้วง 45 ปีที่ผ่านมาในแต่ละชุมชนก็ได้แสดงพลังการอนุรักษ์ป่าชุมชนในเขตหมู่บ้าน ตำบล อำเภอของตนเอง เช่น กรณีอำเภอบ้านหลวง ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว บ้านกุ่มม่วง อำเภอสันติสุข เป็นตัวอย่างการจัดการป่าชุมชนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างคนและชุมชนกับสภาพแวดล้อม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิตในภาคเกษตรพร้อมกับฟื้นฟูสภาพป่าและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมศักยภาพการพึ่งตนเองของชุมชนได้อย่างยั่งยืน (ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2562) มูลนิธิฮักเมืองน่านมีเครือข่ายป่าชุมชน จำนวน 89 ชุมชน แต่ละชุมชนยังขาดการเชื่อมเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน เช่น กรณีตัวอย่างของชุมชนบ้านกุ่มม่วง ตำบลคูพงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน เป็นหมู่บ้านที่เป็นจุดเริ่มต้นแนวความคิดการบวชป่าและกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน ถือเป็นจุดที่เกิดขึ้นในช่วงต้น ๆ ของการประยุกต์พิธีทางศาสนาเข้ามาเป็นกุศโลบายในการรักษาป่าชุมชน ชุมชนบ้านกุ่มม่วงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในการทำสวนทำไร่ เป็นวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพิงอาศัยป่าเป็นแหล่งปัจจัย 4 (เสนห์ จามริก และยศ สันติสมบัติ, 2538)

จากคุณค่าการพึ่งพิงป่าทำให้ชุมชนสนใจในความอุดมสมบูรณ์ที่กำลังลดลงและหายไป ผู้นำโดยท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ ซึ่งเป็นชาวบ้านกุ่มม่วง และเป็นผู้จุดประกายในการรักษา ป่าชุมชนได้ขยายแนวคิดในระดับภาคเหนือและระดับประเทศ ทำให้ชุมชนบ้านกุ่มม่วงได้ ตระหนักและเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และทำให้ชุมชนที่ทำอะไรซ้ำๆ กัน หมู่บ้านได้ ยกไร่ของตนเองให้เป็นป่าสาธารณะของหมู่บ้าน ทำให้มีการขยายเขตป่าชุมชนของหมู่บ้าน เพิ่มขึ้นมีทั้งหมด 15,000 ไร่ นอกจากนั้นทางชุมชนบ้านกุ่มม่วงได้มีการออกกฎระเบียบและ การใช้ประโยชน์จากป่าขึ้นด้วย จากปัญหาที่ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชน จะเห็นได้ว่าการจัดการ ป่าชุมชนของตนเองเท่านั้นที่จะทำให้ป่ากลับคืนมา โดยมีการกำหนดแนวเขตอนุรักษ์ รวมถึง กฎระเบียบเพื่อรักษาและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลทางระบบนิเวศ โดยใช้แนวทางคนกับป่าอยู่ ร่วมกันอย่างยั่งยืน กระบวนการจัดการป่าชุมชนโดยชุมชนดังกล่าวนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการ สร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน (โกมล แพรกทอง, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับประกาศ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม ที่ให้ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ฟื้นฟูโดยมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อ เป็นการหาคำตอบว่ามีกี่ชุมชนในจังหวัดน่านมีการอนุรักษ์ มีการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำในการ พัฒนาเครือข่ายป่าชุมชน และจะสามารถร้อยรัดกันเป็นเครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนต้นน้ำ ระดับจังหวัดได้อย่างไร โดยมีผลต่อเนื่องถึงการประสานความร่วมมือในการผลักดันนโยบาย ต่อไป จังหวัดน่านเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำน่านเป็นชุมชนต้นน้ำที่รักษาป่า และมีการทำลาย ทรัพยากรในปริมาณที่น่ายินดี และเป็นห่วง และเกิดผลกระทบต่อชุมชนเอง ทำให้ชุมชนที่รักษาป่าชุมชน ได้รวมกันเป็นกลุ่มและเป็นเครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน ซึ่งมีการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ โดยชุมชนในลักษณะเฉพาะหมู่บ้านเครือข่ายลุ่มน้ำทั้งตำบล และรวมถึงการดูแลในระดับอำเภอ ซึ่งการดูแลรักษาป่าชุมชนของหมู่บ้านได้มีกิจกรรมที่ดำเนินงาน เช่น การทำแนวกันไฟ ทำแนว เขต การสำรวจป่าทุกเดือน ในปัจจุบันมีกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนจังหวัดน่าน มีไม่ต่ำกว่า 383 ป่า ในพื้นที่ 15 อำเภอ ในจังหวัดน่าน (ภาคภูมิ เหล่าตระกูล, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นว่า การดำเนินงานด้านการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำในจังหวัดน่านนั้นมีความ หลากหลาย ตั้งแต่มีการรักษาในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอในจังหวัดน่าน ทางผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอที่ได้รับการรักษาป่าได้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยได้ ให้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่าย โดยศึกษาจาก สภาพการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดเป็นอย่างไรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดที่มีในปัจจุบัน และเพื่อศึกษาเสนอแนวทางการจัดการป่าต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่านอย่าง เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากเอกสารข้อมูลผลการดำเนินงาน เอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย บทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและนำข้อมูลมาสังเคราะห์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ โดยครอบคลุมเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวม เช่น แบบสัมภาษณ์เชิงลึก อุปกรณ์บันทึกภาพและเสียง

3. การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และทำการศึกษาโดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม รวม 30 ท่าน คือ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 1 ภาครัฐ จำนวน 10 ท่าน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 ภาคเอกชน จำนวน 10 ท่าน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 บ้าน/ชุมชน/วัด/โรงเรียน จำนวน 10 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Research Method) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และการขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย เพื่อให้เข้าใจในระเบียบวิธีการวิจัยอันจะนำไปสู่การศึกษาที่ถูกต้องและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาให้มากที่สุด ในส่วนของคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างโดยศึกษาประเด็นข้อคำถาม จากการทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สำหรับการสร้างชุดคำถามจะยึดตามขอบเขตของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล อาจแบ่งเป็นวิธีการใหญ่ ๆ ได้ 4 วิธี คือ

1. การสังเกตการณ์ (Observation) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ผู้วิจัยได้ออกแบบและกำหนดแนวทางด้านการสังเกตการณ์เป็น 2 ลักษณะ คือ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation)

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยวิธีการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์การ โดยเน้นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นการเลือกอย่างเจาะจง และเป็นการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษาในระดับเชิงลึก

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจะเข้าไปร่วมจัดกิจกรรมเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านการมีส่วนร่วม (Public Participation) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานของเครือข่ายในปัจจุบัน

4. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญที่เกี่ยวข้องของแหล่งที่มาของข้อมูล และทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลในเอกสารหรือหลักฐานที่ได้มา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดเตรียมฐานข้อมูล และจัดทำกลุ่มข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ให้ง่ายขึ้น เพื่อความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้รับและเพื่อนำไปใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน

1.1 ด้านลักษณะต้นน้ำในพื้นที่ จังหวัดน่านมีสภาพป่าต้นน้ำ เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมาได้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำเพื่อทำเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายสิบปี ทำให้ภูมิประเทศและป่าต้นน้ำเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและภูเขาหัวโล้นทำให้ชุมชนได้รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำ แม้ในปัจจุบันจะมีการพยายามของทุกภาคส่วนในการที่จะหยุดยั้งการบุกรุกพื้นที่ป่า แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ การจัดการแบบมีส่วนร่วมถือว่าเป็นกลไกหรือเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายป่าต้นน้ำของจังหวัดน่าน ทั้งในแง่ของการพัฒนาทักษะของการเป็นผู้นำ ทักษะการเป็นวิทยากรเรื่องป่าชุมชน ทักษะการทำงานกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง

ตลอดจนการทำงานร่วมกับหน่วยราชการและองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากกลุ่มลุ่มน้ำย่อยเป็นฐานการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกัน ผลประโยชน์และสิทธิในการจัดการทรัพยากรให้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกัน การใช้ฐานทรัพยากรจากป่าต้นน้ำของชาวบ้านต้องวางแผนด้านการจัดการให้ชัดเจน พร้อมสร้างจิตสำนึกเรื่องป่าต้นน้ำในฐานเป็นทรัพยากรร่วมของชุมชน การประสานความร่วมมือระหว่างจังหวัดน่านกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเข้าร่วมเป็นคณะทำงานในการวางแผนดำเนินงานป่าชุมชนต้นน้ำ ร่วมตัดสินใจและให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการทำความเข้าใจประสานกับภาคประชาชนในพื้นที่ในการรับทราบถึงกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการผ่านการประชุมหรือการจัดเวทีประชาคมหรือการประสานระหว่างจังหวัด การประสานงานร่วมภาคีที่เกี่ยวข้อง

1.2 ด้านสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ สภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดน่านสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ป่าต้นน้ำ พื้นที่ป่าชุมชน พื้นที่ทำกิน และพื้นที่อยู่อาศัย ผู้คนมีวิถีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาธรรมชาติ มีความเชื่อในพลังอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์เจ้าป่า เจ้าเขา ทำให้มีความผูกพันกับป่าไม้ พึ่งพาป่าเป็นแหล่งอาหาร แหล่งสมุนไพร และแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ส่วนที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ส่วนพื้นที่ทำกิน การขยายพื้นที่ทำกินของเกษตรกรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผืนป่าถูกบุกรุกอย่างต่อเนื่อง กรมป่าไม้กำลังหาแนวทางให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้โดยไม่กระทบระบบนิเวศ โดยรูปแบบนี้เรียกว่า วนประชารัฐ จะทำให้คนในพื้นที่ป่าต้นน้ำสามารถอยู่ในพื้นที่และสามารถทำเกษตรกรรมได้ แต่ต้องปฏิบัติตามมาตรการและเงื่อนไขที่ภาครัฐกำหนด กรมป่าไม้ในฐานะหน่วยงานภาครัฐได้ตอบสนองต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยได้เปลี่ยนแปลงสู่การปฏิบัติเป็นแผนงานของกรมป่าไม้ในเรื่องการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ หรือที่เรียกว่า การส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน เป็นภาพการทำงานร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ เครือข่ายและชาวบ้าน ทำให้ชุมชนในท้องถิ่นมีรายได้ ส่งผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.3 ด้านชุมชนกับป่าต้นน้ำ ประชาชนในจังหวัดน่านทั้ง 15 อำเภอ เกือบครึ่งหนึ่งของจังหวัดอยู่ในพื้นที่เขตอุทยานและเขตป่าสงวนแห่งชาติ การดูแลรักษาป่าต้นน้ำชุมชนสามารถทำให้ได้ดีกว่าหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากชุมชนมีความใกล้ชิดและเข้าใจปัญหามากกว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นพร้อมจะให้การสนับสนุนและร่วมกิจกรรมการจัดการป่าชุมชน ทั้งนี้มีการจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการบริหารจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมการปลูกป่า มีแผนฝึกอบรมสัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการป่าชุมชน เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของป่าและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาการใช้ป่าและบทลงโทษร่วมกัน การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และการที่ตนเองสามารถใช้ประโยชน์จากป่าที่ดูแลได้อย่างเป็นธรรม ความภูมิใจที่ได้อนุรักษ์ป่าเพื่อส่วนรวม ความมั่นคงทางอาหาร และความมั่นคงทางรายได้

1.4 ด้านการรักษาดูแลป่าต้นน้ำโดยชุมชน โดยการประสานงานกันระหว่างรัฐและประชาชนท้องถิ่น โดยรัฐมีหน้าที่สนับสนุนในด้านต่าง ๆ ส่วนประชาชนในชุมชนมีหน้าที่ในการบริหารดูแลป่าต้นน้ำ กรณีป่าชุมชนต้นน้ำน่าน ใช้การพิจารณาจากเครือข่ายในหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง ผ่านการสร้างกฎเกณฑ์และกฎระเบียบที่ชัดเจนในการบริหารจัดการน้ำและป่าต้นน้ำ ทั้งในแง่การใช้ทรัพยากร การดูแลฟื้นฟูให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ เครือข่ายจะพยายามแก้ปัญหาาร่วมกัน ส่วนกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นทางการพบเห็นได้จากการใช้ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อผ่านทางการประกอบพิธีกรรมไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ป่าต้นน้ำน่าน มาเป็นเครื่องมือในการควบคุมคนในชุมชนในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จากผืนป่า โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าต้นน้ำที่ทำหน้าที่สำคัญในการให้น้ำหล่อเลี้ยงชีวิตชาวบ้านทั้งในแง่การเกษตรและในแง่อุปโภคในครัวเรือน ความสำเร็จของเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำของจังหวัดน่านในการจัดการป่าชุมชนได้สำเร็จเป็นผลมาจากการผสมผสาน หรือบูรณาการองค์ความรู้ที่มีอยู่แบบดั้งเดิมเข้ากับความรู้ใหม่

2. องค์ประกอบการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน

2.1 ด้านความรับผิดชอบของปัญญาชาติ บ้าน วัด โรงเรียน ภาคเอกชน ภาครัฐ ชุมชนต้นน้ำในจังหวัดน่านเป็นชุมชนป่าต้นน้ำที่มีศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติผ่านระบบความคิด ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแสดงออกมาผ่านวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านและกระบวนการจัดการทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการจัดการป่าต้นน้ำ ดังนั้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายท้องถิ่นและหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อการจัดการลุ่มน้ำน่านอย่างยั่งยืน ปัจจุบันเครือข่ายอีกเมื่อนานเป็นองค์กรภาคประชาชนระดับแถวหน้าแห่งหนึ่งของประเทศ แทบจะไม่มีกิจกรรมประชาสังคมใดในเมืองน่านที่ทำโดยปราศจากแนวร่วมเครือข่ายจากกลุ่มอีกเมื่อนาน

2.2 ด้านกฎหมายของรัฐในการป้องกันแหล่งน้ำ รัฐคือกรมป่าไม้เลือกที่จะรับรองเฉพาะชุมชนในป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของกรม ส่วนชุมชนในป่าอนุรักษ์ก็ให้อยู่ภายใต้การควบคุมของกรมอุทยานแห่งชาติที่ดูแลกฎหมายป่าอนุรักษ์ การบริหารจัดการป่าชุมชนทั้งเชิงพื้นที่กฎหมายมีการเชื่อมโยงประสานการทำงานในระดับตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค สู่ระดับประเทศ โดยมีเป้าหมายที่จะบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการทำงานในทิศทางเดียวกัน ผู้นำมีการเชื่อมโยงประสานกับภาคีเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ ในการป้องกันทรัพยากรป่าชุมชนต้นน้ำ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดการสะสมพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการ สนับสนุนกฎหมายเกี่ยวข้องกับป่าชุมชน สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูดูแลผืนป่าชุมชนต้นน้ำ

2.3 ด้านกฎระเบียบของชุมชนในการป้องกันสมบัติส่วนร่วมของชุมชน กรมป่าไม้ต้องเปลี่ยนกลยุทธ์ในการจัดการป่าไม้คือ ให้ความสำคัญกับการจัดการชุมชนมากขึ้น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า ลดการทำไร่หมุนเวียนและส่งเสริมการเพาะปลูกของชาวบ้าน โดยเน้นให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันหรือมีหลักการที่ว่ารักษาคคนให้คนดูแลรักษาป่า โดยมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยจัดการต้นน้ำซึ่งเรียกว่า เจ้าหน้าที่ประสานงานหมู่บ้านไปฝังตัวอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อที่จะได้ทราบปัญหาที่แท้จริงของชาวบ้านและร่วมทำงานกับชาวบ้าน ทำให้มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการให้ความรู้ในการรักษาดูแลสิ่งแวดล้อม (ต้นน้ำ) กระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนป่าต้นน้ำในจังหวัดน่านมีศักยภาพในการจัดการทรัพยากรป่าต้นน้ำในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการให้ความสำคัญกับอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีขอบเขต ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ หน่วยงานของรัฐจะต้องปรับลดบทบาทจากผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้นมาเป็นผู้เสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่น ด้านการสนับสนุนความรู้ทางวิชาการ และถ่ายโอนการปฏิบัติให้องค์กรท้องถิ่น หรือองค์กรประชาชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการบริหารจัดการ และอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธารของท้องถิ่นตนเอง หรือองค์กรในรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสม และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องทำให้เกิดการยอมรับว่าพื้นที่ที่กำหนดไว้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารนั้นเป็นพื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของประชาชนในการแก้ไขปัญหาความยากจนและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

3. แนวทางการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน

3.1 ด้านมีความเข้มแข็งของปัญญา ศี ธรรมมิ่งบประมาณจากภาครัฐสนับสนุน ป่าชุมชนต้นน้ำที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องทุก ๆ ปี ควรสนับสนุนให้มีข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีกฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำที่ชัดเจน ควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยในกิจการป่าชุมชนเพื่อลดปริมาณการใช้คน และควรหาทางส่งเสริมระบบการปลูกพืชอื่น ควรจัดให้มีมัคคุเทศก์เยาวชนในการให้บริการท่องเที่ยวและศึกษาธรรมชาติในป่าชุมชนต้นน้ำ ควรจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำในรูปแบบ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) การใช้ภาคีกฎหมาย พันธกรณี อนุสัญญา โดยการประสานความร่วมมือกับประเทศ กลุ่มประเทศสมาชิก ทำให้เกิดการผลักดันการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของกระทรวงทางด้านการเงิน การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี การเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและองค์กร และความร่วมมือด้านวิจัยและพัฒนา การปลูกป่ากันลม ปลูกพืชเกษตรควบกับป่าไม้ทางตอนเหนือกันทราย ซึ่งเป็นตัวอย่างอันดีของการปลูกป่าเพื่อใช้สอยและป้องกันอันตรายจากธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูฐานทรัพยากร ธรรมชาติและควบคุมดูแลคุณภาพ ป่าต้นน้ำและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังต่อเนื่อง

3.2 ด้านเกิดชุมชนเครือข่ายเข้มแข็ง สร้างโอกาสให้แก่คนยากจนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน และลดข้อขัดแย้งจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่า เพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชุมชนต้นน้ำ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้การจัดการป่าชุมชนต้นน้ำระหว่างหมู่บ้านที่มีองค์ความรู้เหมือนกัน และที่มีองค์ความรู้แตกต่างกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสนอแนะแนวทางเลือกใหม่เพื่อการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำอย่างยั่งยืน พัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรในการป้องกันรักษาป่าต้นน้ำ

3.3 ด้านป่าต้นน้ำยั่งยืน ควรมีการรณรงค์ให้ใช้ความเชื่อ จารีต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์ โดยควรดำเนินการผ่านประเพณีการบูชาผีขุนน้ำแต่ละหมู่บ้าน และผีปันน้ำของเทือกเขาที่มีอยู่แล้ว พัฒนากลุ่มที่เหล่านี้อให้เป็นประชาคมหรือเครือข่ายเดียวกัน ส่งเสริมการฟื้นฟูและการปลูกป่าในรูปวนเกษตรโดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ต้นน้ำและพื้นที่รอยต่อตามแนวเขตอนุรักษ์ การดูแลรักษาฟื้นฟูเป็นวิธีการที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและฟื้นฟูให้ธรรมชาติให้กลับสู่สภาพเดิม

3.4 ด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารจัดการและความสามารถ ควรส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและชุมชนเพื่อสร้างพลังร่วมในการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐ โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนที่มีธรรมาภิบาลในการบริหารงานมีโอกาสเข้ามาร่วมดำเนินงานกับภาครัฐและเอกชน สนับสนุนจัดตั้งกลไกและกองทุนเพื่อการฟื้นฟู เยียวยา และชดเชยแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ บูรณาการการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเข้าสู่กระบวนการวางแผน ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับชุมชนท้องถิ่น และสาขาการผลิตต่าง ๆ พัฒนาองค์ความรู้ใช้มาตรการจูงใจผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจการอย่างมีสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. สภาพการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน

1.1 ด้านลักษณะต้นน้ำในพื้นที่ สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติที่ชัดเจนในทางรูปธรรมของจังหวัดน่าน ยืนยันตรงกันว่าสถานการณ์การทำลายทรัพยากรธรรมชาติอันล้ำค่าของจังหวัดน่านได้เข้าสู่ภาวะวิกฤติ ข้อเสนอทางแก้ปัญหา คือ การให้จังหวัดน่านเป็นบริเวณทดลองพิเศษหรือเขตปกครองพิเศษด้านป่าไม้ จังหวัดน่าน โดยรัฐบาลและเอกชนกับประชาชนสังคมร่วมมือกันภายใต้กติกาใหม่ที่ยอมรับความจริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรินทร์ อ้นพรม พบว่า ในทางปฏิบัติ ป่าชุมชนเป็นเทคโนโลยีอำนาจขึ้นใหม่ของรัฐในการควบคุมการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรในป่าของชาวบ้านโดยผ่านทางตัวชาวบ้านเอง สิ่งนี้เกิดขึ้นจากการที่ขบวนการป่าชุมชนในสังคมไทยมัก

มองชาวบ้านและชุมชนท้องถิ่นแบบหยุดนิ่งและชวนฝัน รวมถึงความพยายามของรัฐในการรักษาอำนาจเหนือทรัพยากรป่าไม้เอาไว้ (สุรินทร์ อ้นพรม, 2554)

1.2 ด้านสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดน่านได้รับการประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ แต่ด้วยสภาพนิเวศแบบภูเขาทำให้สภาพดินในเขตลุ่มน้ำน่านตอนบนมีลักษณะเป็นดินทรายและมีลักษณะเป็นดินที่เกิดจากตกตะกอนที่ค่อนข้างเป็นกรด คุณภาพดินจึงไม่ค่อยเหมาะสมต่อการเกษตร แต่ชุมชนก็จำเป็นต้องอาศัยพื้นที่เหล่านี้ทำนํ้าเหล่านํ้าทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ โดยการทำให้เลือนล่อยด้วยการทำลายพื้นที่ป่าไม้เพื่อปลูกพืชเชิงพาณิชย์ข้าวโพด ยาสูบ กะหล่ำปลี รวมทั้งมีการจับสัตว์นํ้ามากขึ้น และมีการพึ่งพาธรรมชาติจนมีผลทำให้ธรรมชาติขาดความสมดุล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ วาสนา บันลือหาญ ปรียานุช วัฒนกุล และธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์ เกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดแคลนบุคลากรที่มีประสบการณ์และความรู้ ผู้บริหารท้องถิ่นมีนโยบายไม่ชัดเจนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่า ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแรงกดดันทางเศรษฐกิจทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งบุกรุกป่า รวมทั้งขาดความร่วมมือจากประชาชนในการอนุรักษ์ป่า สภาพะธรรมชาติ ปัญหาเขตพื้นที่ป่าชุมชนไม่ชัดเจนทำให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละพื้นที่มีความขัดแย้งเรื่องพื้นที่ความรับผิดชอบ พื้นที่ความรับผิดชอบทับซ้อนกัน ปัญหาด้านกฎหมายที่ใช้กับป่าชุมชนไม่มีความชัดเจนทำให้ภารกิจและหน้าที่ต้องรับผิดชอบไม่ชัดเจน (ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ และคณะ, 2553)

1.3 ด้านชุมชนกับป่าต้นน้ำ ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้มีผลทำให้แหล่งน้ำธรรมชาติเสื่อมโทรม ทำให้ขาดความสมดุลตามธรรมชาติของระบบนิเวศ กลุ่มฮักเมืองน่านกับองค์กรชาวบ้าน นำโดยพระครูพิทักษ์นันทคุณ เจ้าอาวาสวัดอรัญญาวาส อำเภอเมืองจังหวัดน่าน ได้เล็งเห็นถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้รณรงค์ปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ เริ่มกิจกรรมการบวชป่าชุมชน ขยายแนวคิดและหาแนวร่วมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยมีกลุ่มองค์กรชาวบ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มเครือข่ายเกษตรผสมผสานให้เข้มแข็ง กลุ่มฮักเมืองน่านได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิฮักเมืองน่าน มีการจัดตั้งสำนักงานและมีการจัดโครงสร้างองค์กรให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากนั้นได้ระดมทุนทั้งภายในและต่างประเทศมาสนับสนุนและบริหารจัดการงานของกลุ่มฮักเมืองน่านอย่างเป็นระบบมากขึ้น จึงทำให้มีศักยภาพที่จะแสดงบทบาทพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Windhoff-Hentier ว่า ฉันทามติเป็นกลไกที่ต้องการเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ความมุ่งมั่นของผู้เข้าร่วม ผู้นำในเครือข่ายทุ่มเทเวลาอย่างมากในการออกแบบที่มั่นคงและสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ในขณะเดียวกันก็วางกรอบเพื่อจุดประสงค์ของเครือข่าย มีมติเป็นเอกฉันท์ในการ

ตัดสินใจ ลำดับความต่อเนื่องของการเกิดปัญหา/ปัญหาความล่าช้า/การแก้ไขปัญหาเป็นลักษณะของเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ (Windhoff-Hentier & Andriene, 1992)

1.4 ด้านการรักษาดูแลป่าต้นน้ำโดยชุมชน ชุมชนของจังหวัดน่านสามารถแบ่งออกได้ 3 แบบ คือ 1) การจัดการตามจารีตประเพณี ด้วยแนวคิด ภูมิปัญญา จารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต 2) การจัดการแบบประยุกต์ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน โดยมีการสร้างเครือข่ายจัดการป่าชุมชนต้นน้ำร่วมกัน 3) การจัดการที่เป็นขบวนการต่อรองทางการเมือง ในบริบทของการแย่งชิงทรัพยากรและการขยายอิทธิพลทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างชุมชนกับรัฐและนายทุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสน่ห์ จามริก และยศ สันติสมบัติ เกี่ยวกับการมองป่ากับชุมชนในฐานะเป็นขบวนการทางสังคม (Social Movement) ซึ่งอาจเป็นการสืบทอดวิถีปฏิบัติและจารีตประเพณีในการรักษาป่าชุมชน หรืออาจเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นใหม่อันเป็นผลมาจากการรวมตัวของชาวบ้านเพื่อต่อต้านการแทรกแซงจากภายนอกไม่ว่าจะในกรณีใด โดยการมีจิตสำนึกร่วมกันของชุมชนในการรักษาป่า การมีระบบการจัดการที่แน่นอนชัดเจน การมองป่ากับชุมชนจากทางด้านวัฒนธรรม โดยการมองความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตมนุษย์กับธรรมชาติอย่างเป็นองค์รวมและรอบด้าน เช่น มองความสัมพันธ์ระหว่างคนกับป่าในฐานะเป็นวิถีชีวิตในระบบนิเวศเดียวกัน โดยไม่อาจแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด การมองป่ากับชุมชนในรูปของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองและระบบนิเวศ เป็นแนวความคิดที่ช่วยให้เราสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ในท้องถิ่นกับเงื่อนไขภายนอก และช่วยชี้ให้เห็นทิศทางของการพัฒนาประเทศที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นอย่างชัดเจน (เสน่ห์ จามริก และยศ สันติสมบัติ, 2538)

2. องค์ประกอบการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน

2.1 ด้านความรับผิดชอบของปัญหาภาคี บ้าน วัด โรงเรียน ภาคเอกชน และภาครัฐนั้น กลุ่มฮักเมืองน่านได้ดำเนินบทบาทด้านการสนับสนุนองค์กรท้องถิ่นดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง มีศักยภาพในตัวเองผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคมไปสู่พลังที่เข้มแข็งของ แต่ละชุมชนกลุ่มหรือองค์กร ทำให้เกิดรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถสร้างเสริมความเข้มแข็งของแต่ละชุมชนให้ขยายขอบข่ายขึ้นเป็นประชาคมในระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rodriguez Charo et al. การโต้ตอบและการปฏิเสทที่ประกอบด้วยกระบวนการทำงานร่วมกันสามารถทำให้ผู้นำเข้าสังคมด้วยภาษาใหม่ที่สามารถดึงดูดความสนใจได้มากขึ้นในการมีส่วนร่วมเครือข่ายในอนาคต เป้าหมายการจัดการเครือข่ายการตัดสินใจร่วมกันและข้อตกลงที่ยากที่สุด แต่มุ่งเป้าไปที่การสร้างเครือข่ายขนาดใหญ่ (Charo Z. et al., 2007)

โครงการมีความมุ่งหมายที่จะสร้างข้อมูลควบคู่ไปกับการสร้างกลไกการจัดการของภาคีระดับปฏิบัติการในจังหวัดน่าน ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาคประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน ภาควิชาการ พระสงฆ์ และ สื่อสารมวลชน โดยประเด็นสำคัญของพื้นฟูปาดันน้ำและการจัดการที่ดินการพัฒนาอาชีพ การเกษตรใน 2 มิติ คือ เพื่อความมั่นคงทางอาหารและสร้างรายได้ การสร้างกลไกจัดการร่วม ในลักษณะพหุภาคี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ โกมล แพรกทอง พบว่า เป็นรูปแบบของการจัดการป่าไม้ที่นำเอาความต้องการพึงพาพึ่งป่าของประชาชนมาเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการจัดการป่านั้น และให้ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้กำหนดแผนการ และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อผลประโยชน์ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชน ป่าชุมชนได้มีการดำเนินการอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้ว ตามสภาพการพึ่งพาของประชาชนที่มีต่อแหล่งป่าในที่อยู่ใกล้เคียงหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบการใช้ประโยชน์จากป่าแตกต่างกันออกไปตามสภาพภูมิประเทศ นิเวศวิทยา เศรษฐกิจ และสังคม (โกมล แพรกทอง, 2549)

2.2 ด้านกฎหมายของรัฐ กฎหมายรัฐธรรมนูญได้เปิดให้ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และมีสิทธิในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุข โดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของตน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พันธุ์ศิริ ธนาริยะวงศ์ พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งในส่วนของตัวเองแสดงภาครัฐเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย คือเป็นเรื่องของอำนาจในการสั่งการภายใต้พระราชบัญญัติต่าง ๆ และกฎระเบียบอื่น ๆ ของภาครัฐ (พันธุ์ศิริ ธนาริยะวงศ์, 2556)

2.3 ด้านกฎระเบียบของชุมชนในการป้องกันสมบัติส่วนร่วมของชุมชน คือ การกำหนดมาตรการและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ชุมชนได้กำหนดขึ้นเกี่ยวกับการดูแลรักษาดูแลป่าชุมชนต้นน้ำให้มีผลในทางปฏิบัติ จากการศึกษาวิจัยกฎระเบียบของชุมชนในการป้องกันสมบัติส่วนร่วมของชุมชน ในจังหวัดน่าน ปรากฏว่าประกอบด้วย 4 ประการ คือ ด้านความเชื่อหรือจารีตประเพณี ด้านการใช้บทบาทของผู้นำชุมชน ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และด้านการใช้องค์กรชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บัณฑิตา ชำนาญกิจ พบว่า ทูทางสังคมที่ปรากฏในชุมชนแยกออกเป็น 3 มิติ คือ มิติของความรู้ ได้แก่ องค์ความรู้และภูมิปัญญา ศักยภาพของคนและผู้นำ คือมีความเสียสละ อดทน ซื่อสัตย์ เมตตากรุณา (บัณฑิตา ชำนาญกิจ, 2557) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรณภา เหลี่ยมสิงห์พร สงวน ปัสสาโก และสรรพสิทธิ์ แก้วเฮ้า พบว่า มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านไปใช้ในการจัดการป่าชุมชน การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเก็บเห็ด การใช้ภูมิปัญญาในการเก็บไม้เพื่อมาทำฟืนจากป่าชุมชน การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเก็บพืช

สมุนไพรจากป่าชุมชน และการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเข้าหาของป่าจากป่าชุมชน อีกทั้งการมีความเชื่อเรื่องป่ามี เจ้าป่า ผีเทวดา ที่ช่วยดูแลรักษาป่าชุมชน (วรรณภา เหลี่ยมสิงห์ขร และคณะ, 2554)

2.4 ด้านการให้ความรู้ในการรักษาดูแลสิ่งแวดล้อม (ต้นน้ำ) การจัดการป่าชุมชนต้นน้ำในจังหวัดน่านมีจุดเด่นอยู่ 3 กิจกรรม ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกและความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนต้นน้ำ การควบคุมโดยกระบวนการมีส่วนร่วม และการจัดหาพื้นที่จัดเป็นป่าชุมชนต้นน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยุทธชัยนัต พรหมนิกร พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วย การสร้างจิตสำนึก การสื่อความหมายให้ข้อมูลที่ถูกต้อง การสร้างกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนราชการทำเป็นแบบอย่าง การปฏิบัติงานในส่วนที่รับผิดชอบอย่างเคร่งครัด การกำหนดแนวเขต มีคณะกรรมการและกฎระเบียบของชุมชน (ยุทธชัยนัต พรหมนิกร, 2554)

3. แนวทางการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำโดยการจัดการเครือข่ายในจังหวัดน่าน

3.1 ด้านมีความเข้มแข็งของปัญญา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน วิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนร่วมกัน การส่งเสริมการทำงานของเครือข่าย การรวมพลังเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ การประสานงาน การพัฒนาทักษะในการทำงานของเครือข่ายและการคัดเลือกบุคลากรเข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์ ดุษฎี อายุวัฒน์ และอรนัตดา ชินศรี พบว่า การสร้างเครือข่ายเริ่มจากความสัมพันธ์แบบส่วนตัวเป็นเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการและเป็นเครือข่ายระดับเดียว การเชื่อมโยงในเครือข่ายเป็นการเชื่อมโยงที่หลากหลายและครอบคลุมสมาชิกทั้งหมด ไม่ต้องพึ่งพานายหน้าแรงงานคนใดเฉพาะเจาะจง ซึ่งสะท้อนความเข้มแข็งของเครือข่าย ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายเป็นลักษณะบทบาทพหุสัมพันธ์ (ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์ และคณะ, 2554)

3.2 ด้านเกิดชุมชนเครือข่ายเข้มแข็ง ในการจัดการป่าชุมชนได้สำเร็จนั้นเป็นผลมาจากการผสมผสานหรือการบูรณาการองค์ความรู้ที่มีอยู่แบบดั้งเดิมเข้ากับความรู้สมัยใหม่ภายใต้บริบททางการเมืองเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไปแนวความคิดเรื่องป่าชุมชนเข้ามาแทนที่ ส่งผลให้การจัดการป่าแต่เดิมที่ไม่มีพลังได้เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นป่าชุมชนที่ทุกส่วนทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรินทร์ อันพรมวาทกรรม “ป่าชุมชน” ได้รับการยอมรับในฐานะทางเลือกในการจัดการทรัพยากรป่าไม้และเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนในเขตป่าไม้ของรัฐ ในทางปฏิบัติป่าชุมชนเป็นเทคโนโลยีอำนาจขึ้นใหม่ของรัฐในการควบคุมการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรในป่าของชาวบ้านโดยผ่านทางตัวชาวบ้านเอง (สุรินทร์ อันพรม, 2554)

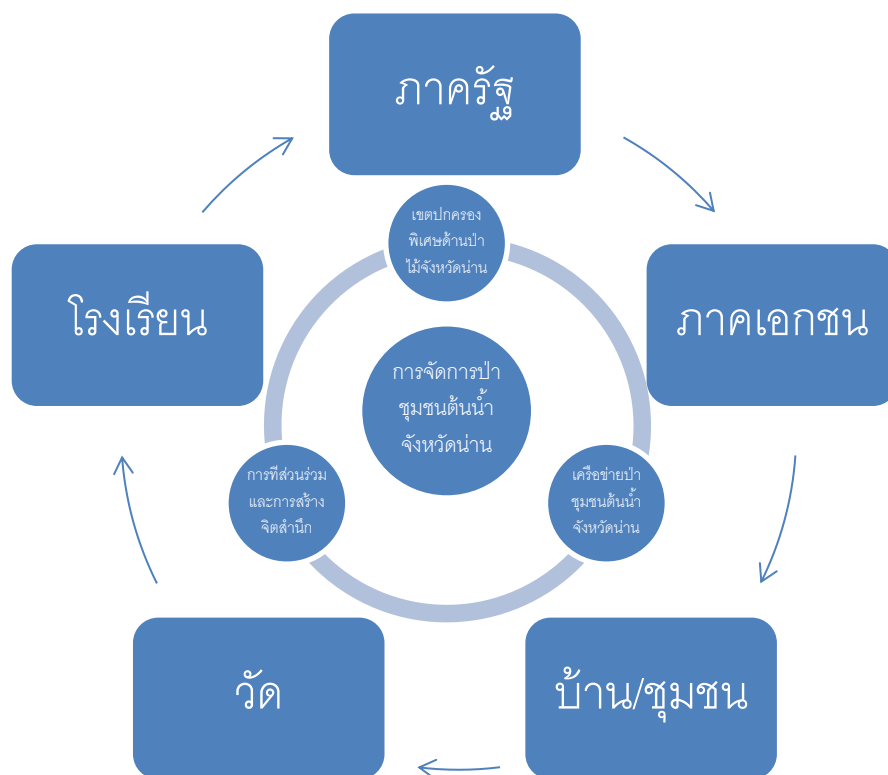
3.3 ด้านปาดันน้ำยั่งยืน การบูรณาการหลายปารัทธิชาตที่ปกคลุมพื้นที่ต้นน้ำ ลำธารก่อให้เกิดความเสียหายนานัปการ ระบบนิเวศป่าไม้และสมดุลทางธรรมชาติเสื่อมสลาย ความหลากหลายทางชีวภาพถูกทำลาย ส่งผลกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ต่อทั้งชุมชนในเมืองและชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ในการบริหารจัดการและอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ ลำธารที่กำหนดขึ้นนี้ เพื่อใช้เป็นกรอบชี้ทิศทางการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้สอดคล้องกับ นโยบายการพัฒนาป่าไม้ของจังหวัดน่าน โดยให้สามารถกำหนดแผนปฏิบัติการที่มีลักษณะ การดำเนินการแบบบูรณาการสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็น ระบบ อันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผล การศึกษาของ จาตุรนต์ จันระมาตปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผล การนํานโยบายการบริหารอุทยานแห่งชาติไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติอย่างมีนัยสําคัญ คือ 1) ลักษณะผู้นำ 2) ลักษณะนโยบาย 3) การจัดสรรทรัพยากร 4) การจัดการมีส่วนร่วม 5) การสนับสนุนนโยบาย และ 6) การพึ่งพาหน่วยงานภายนอก (จาตุรนต์ จันระมาต, 2553) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พันธุ์ทิพย์ นวานุช และคณะ ในเรื่องประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการอันเนื่องจากการใช้คณะกรรมการหมู่บ้านทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการป่า ชุมชนนั้น ช่วยให้เกิดเอกภาพในการบังคับบัญชามากขึ้น (พันธุ์ทิพย์ นวานุช และคณะ, 2554)

3.4 ด้านพฤติกรรมการบริหารจัดการและความสามารถ ระบบการบริหารจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ขาดประสิทธิภาพ การบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารจัดการที่ดินป่าไม้ รวมถึงกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นและชุมชนยังไม่มี ประสิทธิภาพ ฐานข้อมูลที่ล้าสมัยมาเป็นเวลานาน ทำให้การปฏิบัติงานที่ผ่านมาบางส่วนเกิด ข้อผิดพลาด เครื่องมือกำกับและควบคุมการบรรเทาผลกระทบด้านต่าง ๆ ต่อทรัพยากรป่าไม้ ของโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มี 5 ขั้นตอนคือ 1) การร่วมระดมความคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมดำเนินงาน 4) การร่วมติดตามประเมินผล 5) การร่วมรับผลประโยชน์ (เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์, 2552)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยจึงขอเสนอโมเดลใหม่สำหรับการดำเนินการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำในจังหวัดน่าน
ดังนี้

ภาพที่ 1 Model การจัดการป่าชุมชนต้นน้ำจังหวัดน่าน

การวิจัยในครั้งนี้มีข้อค้นพบดังนี้ กำหนดเขตปกครองพิเศษด้านป่าไม้จังหวัดน่าน เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน บ้าน/ชุมชน วัด และโรงเรียน เข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนใหม่ให้กับจังหวัดน่าน โดยเข้ามีส่วนร่วมกันภายใต้กฎกติกาใหม่ที่ยอมรับความจริง รวมทั้งเครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำจังหวัดน่านเข้าในกระบวนการตัดสินใจ และการดำเนินงานต่าง ๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชุมชน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการหวงแหนทรัพยากร เพื่อให้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์กับการจัดการป่าชุมชนต้นน้ำจังหวัดน่านต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ป่าต้นน้ำจังหวัดน่าน เป็นหนึ่งในลำน้ำสายหลักที่ไหลมารวมกันเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา และได้กำหนดให้เขตพื้นที่จังหวัดน่านเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ได้รวมตัวกันบริหารจัดการทรัพยากรป่าชุมชนต้นน้ำอย่างจริงจัง นอกจากนี้ เครือข่ายป่าชุมชนต้นน้ำจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มีระบบโครงสร้างการบริหาร การจัดการ การส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนต่าง ๆ สามารถดูแลรักษาป่าได้เข้มแข็งมากขึ้น รวมทั้งมี การทำงานประสานกับภาคีต่าง ๆ ในจังหวัดได้เป็นอย่างดี เพื่อให้การมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป **ข้อเสนอแนะ** 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ 1.1) รัฐควรดำเนินการแก้ปัญหาข้อพิพาทอันเกี่ยวกับ สิทธิที่ดินทำกิน โดยใช้แนวทางสันติวิธีไม่เลือกปฏิบัติ เน้นการมีส่วนร่วมและการรับผิดชอบต่อ สังคม 1.2) ควรส่งเสริมให้ราษฎรใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน และยังเป็นการรักษาสภาพพื้นดินและ สิ่งแวดล้อม และ 1.3) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหาร จัดการ การควบคุม การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ประโยชน์จากป่า 2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปคือ 2.1) การวิเคราะห์ถึงผลสัมฤทธิ์ในการจัดทำแผน กลยุทธ์และกลไกในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์พิทักษ์ป่าชุมชนต้นน้ำในจังหวัดน่าน 2.2) การ พัฒนาต่อยอดพื้นที่เศรษฐกิจด้วยผลผลิตจากป่าชุมชนต้นน้ำ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ของป่าชุมชนต้นแบบจังหวัดน่าน 2.3) แนวทางการยกระดับการพัฒนาจากพื้นที่ระดับชุมชนสู่ พื้นที่อื่น ๆ ด้วยกระบวนการเชื่อมโยงที่เป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

- โกมล แพรกทอง. (2549). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับป่าไม้ชุมชน. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จาตุรนต์ จันระมาด. (2553). การนํานโยบายการบริหารอุทยานแห่งชาติไปปฏิบัติ. ใน ดุษฎี นิพนธ์ปรัชญาดุฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2562). ป่าชุมชนความหมายของ "ป่า" และ "ชุมชน". เรียกใช้เมื่อ 22 พฤษภาคม 2562 จาก <http://www.5provincesforest.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538729093&Ntype=1>
- เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. (2552). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนลุ่มน้ำสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี. ใน ดุษฎี นิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทัชชววัฒน์ เหล่าสุวรรณ และคณะ. (2553). บทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมี ส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม.

- ชนพฤกษ์ ชามะรัตน์ และคณะ. (2554). หมุดยึดคนกระจาย : เครือข่ายทางสังคมของนายหน้าแรงงาน. วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง, 7(3), 27-52.
- บัณฑิตา ชำนาญกิจ. (2557). การประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีศึกษา ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ตำบลหนองโรง อำเภอมโนรมย์ จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 25(2), 25-36.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2560). จังหวัดน่านจ่อพัฒนาฐานข้อมูลที่ดิน...เร่งฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤษภาคม 2562 จาก <https://mgronline.com/local/detail/9600000070557>
- พันธ์ศิริ ธนาริยะวงศ์. (2556). เครือข่ายการจัดการภัยพิบัติจากอุทกภัย หมู่บ้านเก่ากอ ตำบลทองหงส์ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 4(1), 51-71.
- พันธุ์ทิพย์ นวานุช และคณะ. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชนของหมู่บ้านป่าสักงาม ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- ภาคภูมิ เหล่าตระกูล. (2562). จิสต้าพลิกกำลังร่วมบูรณาการขับเคลื่อน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : พื้นที่จังหวัดน่าน. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.gistda.or.th/main/th/node/3109>
- ยุทธชัยยันต์ พรหมนิกร. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายใต้ การมีส่วนร่วมของประชาชนบนพื้นฐานการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ป่าชุมชนดงมัน จังหวัดยโสธร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากฎมณฑล. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วรรณภา เหลี่ยมสิงห์ขร และคณะ. (2554). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับขบวนการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ อำเภอบ้านดง จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุรินทร์ อันพรหม. (2554). ป่าชุมชน : เทคโนโลยีอำนาจควบคุมชุมชนในเขตป่าขึ้นใหม่ กรณีศึกษาป่าชุมชนห้วยแก้ว ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา, 30(2), 155-178.
- เสน่ห์ จามริก และยศ สันติสมบัติ. (2538). ป่าชุมชนในประเทศไทย : แนวทางพัฒนา เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- Charo Z. et al. (2007). Governance, Power, and Mandated Collaboration in an Interorganizational network. Administration and Society, 39(2), 150-93 .

Windhoff-Hentier & Andriene. (1992). The Internationalization of Domestic Policy:
A Motor of Decentralization. Limerck: Ireland.

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด
ทางอาญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ*
COGNITIVE BEHAVIOR MODIFICATION OF CHILDREN AND
ADOLESCENTS IN CRIMINAL JUVENILE DELINQUENCY BY BUDDHIST
INTELLIGENCE IN YONISOMANASIKARA

วิลาสินี วัฒนมงคล

Wilasinee Wattanamongkhon

พระมหาหมณวินทร์ ปุริสุตโตโม

Phramaha Maghavin Purisuttamo

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

E-mail: walasinee0401@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนและแนวคิดทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา 2) ศึกษาวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ 3) บอณาการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาและสภาพการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ 4) นำเสนอองค์ความรู้เรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า 1) สาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเกิดจากปัจจัยภายใน เช่น ความเข้าใจ ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอก 2) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ เป็นกระบวนการคิดเพื่อการแก้ปัญหาที่ประกอบด้วยสัมมาทิฐิเป็นแกนนำ ทำให้เด็กและเยาวชนดำเนินชีวิตอย่างมีสติ 3) การบอณาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วยกระบวนการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา 4 ขั้นตอนคือ 3.1) ขั้นตอนกำหนดปัญหา เป็นการสืบสาวหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง เพื่อหาทางแก้ไขและป้องกันปัญหาการกระทำผิดซ้ำ 3.2) ขั้นตอนกำหนดเป้าหมาย เป็นการวางแผนในการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย 3.3) ขั้นตอนดำเนินตามเป้าหมายที่วางไว้ 3.4) ขั้นตอนการกระทำซ้ำ ๆ เป็นการฝึกการคิดเชิงบวก เพื่อให้เกิดความคุ้นชิน เกิดจิตสำนึกที่เสริมสร้างคุณธรรม องค์ความรู้ที่ได้คือ การคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมภายนอกที่พึงประสงค์และเป็นการสร้างพุทธปัญญาภายใน

* Received 20 June 2020; Revised 18 August 2020; Accepted 18 August 2020

(Intelligence) สร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา, เด็กและเยาวชน, กระทบความผิดทางอาญา, พุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ

Abstract

The objectives of this article are as follows : 1) To study the conditions of criminal juvenile delinquency of children and adolescents ; and theories of cognitive behavior modification by intelligence 2) To study the methods for cognitive behavior modification by Buddhist Intelligence in Yonisomanasikara. 3) To integrate ways of cognitive behavior modification of children and adolescents in criminal juvenile delinquency by Buddhist Intelligence in Yonisomanasikara 4) To present knowledge assets Behavior Modification of Children and Adolescents in Criminal Juvenile Delinquency by Buddhist Intelligence in Yonisomanasikara. This research was a qualitative one based documentary research an in-depth interviews, the result of this research shows that 1) the reasons why children and adolescents commit a crime are caused from internal factors such as understanding, values, attitudes or intellectual behaviors which affect external behaviors. 2) Cognitive Behavior Modification by Buddhist Intelligence in Yonisomanasikara is a process of thinking to solve problems consisting of Sammathitthi (right understanding) as a key. This will help children and adolescents live with consciousness (having the presence of mind). 3) the integration of Cognitive Behavior Modification by Buddhist Intelligence in Yonisomanasikara includes the process of practicing thinking to solve problems. This is divided into 4 steps : Step 3.1) Identify problems: to detect the real causes of the problems to make resolutions and prevent them to occur again. Step 3.2) Identify goals/targets of life: to plan to achieve their goals/targets of life. Step 3.3) Implement the plan to achieve the goals/targets of life. Step 3.4) Repeat those steps: to help create positive thinking, to be familiar with this practice, create consciousness and the will to strengthen morality and ethics. Therefore, the skill to solve the problems through Buddhist Intelligence in Yonisomanasikara leads to desirable external behavior and create Buddhist internal intelligence.

This is served as an everlasting immunity for children and adolescents to live in the digital era or the twenty-first century with strong hearts and minds.

Keywords: Cognitive Behavior Modification, Children and Adolescents, Criminal Juvenile Delinquency, Buddhist Intelligence in Yonisomanasikara

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะทางเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดสังคมวัตถุนิยมที่คนในสังคมเกิดการแข่งขันกันเพื่อการหาเลี้ยงชีพ และการดำเนินชีวิตที่มุ่งเน้นการบริโภคด้านวัตถุหรือบริโภคนิยม (ฉนวนรชา พินิจโรคากร และคณะ, 2560) ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อสภาพปัญหาการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีซึ่งเด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญาไม่ว่าจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามพระราชบัญญัติอื่น ๆ นอกจากนี้พระราชบัญญัตินี้ยังกำหนดให้มีมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา เป็นทางเลือกอื่นมาใช้แทนการดำเนินคดีตามช่องทางปกติ เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, 2553)

ส่วนสาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดนอกจากปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนแล้ว ยังเกิดจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชนไม่ว่าจะเป็นการติดยาเสพติด การดื่มแอลกอฮอล์ การทะเลาะวิวาท ก้าวร้าวใช้ความรุนแรง ปัญหาสุขภาพจิต ความเครียด ซึมเศร้า ฆ่าตัวตาย ปัญหาการเรียน ฯลฯ ปัจจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนมีความสามารถเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในระดับต่ำ ขาดความเข้มแข็งอดทนในการเผชิญปัญหา ไม่สามารถอดทนต่อความเหนื่อยยาก ขาดความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถแก้ปัญหาและควบคุมสิ่งต่าง ๆ ได้ (สุธีรา นิมนต์วิวัฒน์, 2553) อย่างไรก็ตามนอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้วผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยภายในคือกระบวนการคิดในตัวเด็กและเยาวชนที่ขาดการไตร่ตรอง ขาดการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และการขาดพิจารณาไตร่ตรองก่อนกระทำการใดเป็นอุปสรรค สำคัญอย่างยิ่งต่อการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต หากบุคคลไม่มีความสามารถในการควบคุมตนเองต่อปัญหาและอุปสรรคย่อมส่งผลให้กระทำผิดและส่งผลให้ชีวิตไปสู่เส้นทางที่เลวร้าย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีการที่จะนำมาแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยในฐานะผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งเป็นองค์คณะร่วมกับผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแล้ว และมีบทบาทในการให้คำปรึกษา แนะนำ ร่วมดำเนินการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตลอดจนส่งเสริมช่วยเหลือ ส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ประพฤติตนเป็นคนดีของสังคม เชื่อมั่นว่าการนำวิธีพัฒนาปัญญาหรือกระบวนการคิดตามหลักพุทธธรรมที่เรียกว่า “การคิดแบบโยนิโสมนสิการ” (ปัจจัยภายใน) (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559) เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา และเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานของผู้พิพากษาสมทบตลอดจนบุคลากรในส่วนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนการติดตามเด็กและเยาวชนหลังจากได้รับการปล่อยตัว ทั้งนี้การนำพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการดังกล่าว เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจของเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็ง เกิดการยับยั้งชั่งใจ ตระหนักรู้อย่างมีสติ ตลอดจนพิจารณาถึงผลดีผลเสียก่อนกระทำ จึงจะเป็นการแก้ไขปัญหายั่งยืน อีกทั้งเด็กและเยาวชนจะไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ และสามารถเป็นเครื่องหนุนนำในการดำเนินชีวิตสู่อนาคตที่ดี ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขที่ต้นเหตุอย่างเป็นระบบมิใช่การตัดสินว่าผิด แล้วกำหนดบทลงโทษ ซึ่งวิธีเหล่านั้นไม่สามารถแก้ปัญหาในระยะยาวได้ และถือว่าเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการสร้างตราบาปให้แก่เด็กและเยาวชนเหล่านั้นอีกด้วย เพราะแม้เขาจะพ้นโทษมาแล้วแต่สิ่งนั้นจะเป็นปมด้อยที่จะอยู่ในใจของเขาตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนและแนวคิติดทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา
2. เพื่อศึกษาวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ
3. เพื่อบูรณาการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาและสภาพการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ
4. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เรื่อง “การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาดด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ”

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือพระไตรปิฎกที่เกี่ยวข้องกับหลักโยนิโสมนสิการเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) มีทั้งอรรถกถาและเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตำราวิชาการพร้อมทั้ง

บทความ เอกสาร ตำราอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review Literature) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มในการสัมภาษณ์ได้แก่ 1) กลุ่มกระบวนการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาและ 2) กลุ่มผู้สนับสนุนส่งเสริม การแก้ไขการปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา ในขอบเขตพื้นที่ศาลเยาวชนและครอบครัวภาค 7 ประกอบด้วย จังหวัดนครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และรวบรวมข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ บูรณาการ ในการนำเสนอองค์ความรู้ เรื่องการปรับพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ

ผลการวิจัย

1. สภาพการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน เกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมไทยและค่านิยมที่ให้ความสำคัญวัตถุนิยมหรือบริโภคนิยม อันเป็นคุณค่าภายนอกสภาพดังกล่าวมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยเป็นอย่างมาก เด็กและเยาวชนไทยที่พลัดจากการกระทำความผิด ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กเพื่อพิจารณาพิพากษาคดี ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เนื่องด้วยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ ดังกล่าวมิได้ประสงค์จะพิจารณาพิพากษาลงโทษเด็กและเยาวชน แต่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญต่อการแก้ไขบำบัด พื้นฟู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและกลับคืนสู่สังคม ด้วยมีแนวคิดที่ว่าเด็กและเยาวชนเป็นบุคคลที่มีความอ่อนด้อย ด้วยอายุน้อย ขาดวุฒิภาวะด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ หากได้รับการแก้ไขอย่างถูกวิธี ตามกระบวนการขั้นตอนภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ส่วนปัจจัยและสาเหตุของการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดทางอาญาเกิดจากทั้งปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน และการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน มีหลายปัจจัย อันได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านชุมชนสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี ล้วนมีความสำคัญในต่อเด็กและเยาวชน ที่มีอิทธิพลทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความคุ่นชิน เกิดการซึมซับและการเลียนแบบ

ปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมภายนอกด้วย ทั้งนี้ปัจจัยภายในสามารถแบ่งเป็น 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านตนเองมีความผิดปกติ มีความบกพร่องหรือมีปัญหาด้านบุคลิกภาพอันเนื่องมาจากพันธุกรรมหรือสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ได้รับถ่ายทอดจากพ่อแม่เช่น โรคปัญญาอ่อน ความบกพร่องทางบุคลิกภาพ เช่น ตาบอดสี โรคเกี่ยวกับเลือดบางชนิด ที่ทำให้เด็กรู้สึกตัวว่า บกพร่อง ทำให้เกิดความแปรปรวนทางจิตและ

อาจจะประกอบอาชีพอาชญากรรมได้ ปัจจัยความผิดปกติด้านจิตใจ มีความก้าวร้าวหรือกระต้าง ควบคุมตัวเองไม่ได้ ขาดการพิจารณาทางปัญญาคือขาดการยับยั้งชั่งใจ ขาดการแยกแยะถึงคุณ และโทษก่อนที่จะแสดงพฤติกรรม ปัจจัยทั้งสองปัจจัยมีความเชื่อมโยงในการกระตุ้นความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยม และการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยภายในนั้นมีอิทธิพลต่อการแสดงออกภายนอก การปรับกระบวนการคิดนั้นส่งผลต่อการแสดงออกภายนอก ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการปรับพฤติกรรมทางปัญญา ที่เน้นเทคนิคการปรับเปลี่ยนแก้ไขกระบวนการคิดและเข้าใจ และเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์และบูรณาการการแก้ปัญหาการกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน พบว่าการปรับพฤติกรรมทางปัญญา เป็นการศึกษายักยักภายใน (Covert Behavior) หรือพฤติกรรมทางปัญญา เป็นการกระบวนทางปัญญาหรือตัวแปรภายใน ที่เน้นเทคนิคการปรับเปลี่ยนแก้ไขกระบวนการคิดและการเข้าใจ (Cognition Process) เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้

2. การปรับพฤติกรรมทางปัญญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการพบว่า ปัจจัยภายในหรือพฤติกรรมทางปัญญามีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเนื่องด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขาดการพิจารณาไตร่ตรองแยกแยะตามสภาพความเป็นจริงอย่างมีเหตุผล ไม่คำนึงถึงคุณและโทษของการกระทำ พุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการที่หมายถึง การพิจารณาโดยแยกแยะมี 10 วิธีคิด คือ 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2) วิธีคิดแบบแยกแยะ 3) วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ 4) วิธีคิดแบบอริยสัจ 5) วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ 6) วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก 7) วิธีคิดแบบมองเห็นคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม 8) วิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม 9) วิธีคิดแบบอยู่กับสภาพปัจจุบัน 10) วิธีคิดแบบวิภาษวาท ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการคิดทั้ง 10 วิธีนั้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับกระบวนการคิดหรือกระบวนการภายในของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา ดังนั้นพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการเป็นวิธีคิดตามหลักถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) เป็นแกนนำ ทำให้เห็นตามความเป็นจริง เกิดการคิดเชื่อมโยง เห็นคุณและโทษ ก่อนการกระทำ พิเคราะห์ถึงคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงนำวิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการไปบูรณาการการแก้ปัญหาการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน

3. การบูรณาการการปรับพฤติกรรมทางปัญญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา เกิดจากการขาดความเห็นถูก (สัมมาทิฐิ) ผู้วิจัยจึงบูรณาการการคิดแบบโยนิโสมนสิการประกอบด้วย 10 วิธี อันมีสัมมาทิฐิเป็นแกนนำ เพื่อแก้ปัญหากระบวนการคิดอันเป็นกระบวนการภายใน ผู้วิจัยนำหลักการการคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่รับผิดชอบทั้งกลุ่มกระบวนการแก้ไข ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาและกลุ่มผู้สนับสนุนการแก้ไข

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา และนำเสนอวิธีการฝึกทักษะการคิดการแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ (Yonisomanasikan Intelligence : The Problem - solving Skills) โดยมี 4 ขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 1 การฝึกทักษะการคิดการแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ
(Yonisomanasikan Intelligence: The Problem - solving Skills)

1. ขั้นกำหนดปัญหา (Problem Discovery and Problem Definition) เป็นการสืบสาวหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง ว่าอะไรเป็นสาเหตุของปัญหาหรือสิ่งที่กำลังกระทำอยู่นี้จะมีผลดี ผลเสีย คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม เป็นอย่างไร และกำหนดปัญหาได้ถูกต้องชัดเจนตรงตามสภาพการณ์ในห้วงเวลานั้น เป็นการฝึกให้เด็กและเยาวชน รับรู้สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน เพื่อหาทางแก้ไขและป้องกันปัญหาการกระทำผิดซ้ำ
2. ขั้นกำหนดเป้าหมาย (Set Goals) เป็นขั้นเริ่มต้นคิดใหม่ กำหนดเป้าหมายใหม่อันมีสัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก) เป็นแกนนำ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตใหม่
3. ขั้นดำเนินการตามเป้าหมาย (Goal Achieved) เมื่อเด็กและเยาวชนได้กำหนดเป้าหมายหรือตั้งเป้าหมายอย่างชัดเจนแล้ว ทำให้มีแนวทางในดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยวิธีคิดแบบเห็นคุณค่าและโทษ พิจารณาถึงคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม รับรู้ตนเองตามสภาพความเป็นจริง มีสติ ประกอบการตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ การดำเนินการหลักวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการอันมีสัมมาทิฐิ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

4. ขั้นการกระทำซ้ำ ๆ (Positive Thinking Skills) เป็นขั้นการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการซ้ำ ๆ ที่เป็นการฝึกการคิดเชิงบวก เพื่อให้เกิดความคุ้นชิน เกิดจิตสำนึกที่เสริมสร้างคุณธรรม ก่อให้เกิดสติ กระบวนการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือการกระทำที่ถูกต้อง

การฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ผู้พบว่า เป็นวิธีการที่มีความจำเป็นในการนำไปฝึกเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาทุกคนให้เกิดทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาที่ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ

5. องค์ความรู้ใหม่ การฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมภายนอกที่พึงประสงค์และเป็นการสร้างพุทธปัญญาภายใน (Intelligence) ผู้วิจัยจึงนำเสนอรูปแบบองค์ความรู้ใหม่คือ “I Wisdom Model” ประกอบด้วย I: Identity in Children and Adolescents เด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัล W: Knowledge วิชา ความรู้ I: Intelligence พุทธปัญญาภายใน S: Society สิ่งแวดล้อม D: Development การพัฒนาศักยภาพภายในตน O: Outcome ผู้นำชุมชนและสังคม M: Moral คุณธรรม “I Wisdom Model” เป็นรูปแบบที่เกิดจากวิธีการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ (Yonisomanasikan Intelligence: The Problem-solving Skills) ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมภายนอกที่พึงประสงค์และเป็นการสร้างพุทธปัญญาภายใน (Intelligence)

อภิปรายผล

1. สาเหตุการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนผู้วิจัยพบว่า เกิดจากปัจจัยภายในต่างจากกับผลการวิจัยของอพัชชา ศิริชัยที่พบว่า สาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยภายนอกได้แก่ ปัจจัยทางด้านกลุ่มเพื่อนที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมกระทำความผิดซ้ำ ปัจจัยทางด้านลักษณะครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ อาชีพของบิดามารดาส่วนใหญ่คืออาชีพรับจ้างทั่วไป และปัจจัยทางด้านลักษณะชุมชน พฤติกรรมกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนเคยกระทำความผิดมาแล้ว 1 ครั้ง การกระทำผิดซ้ำเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน สาเหตุการกระทำความผิดซ้ำส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเงิน (อพัชชา ศิริชัย, 2554) ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐิติวรรณ สุกใส ที่พบว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง โครงสร้างของครอบครัวโดยรวมแล้วเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำมักจะเป็นเพศชาย ส่วนมากเป็นครอบครัวที่บิดามารดาเลิกร้างกันมากที่สุด กลุ่มเพื่อนก็เป็นสาเหตุการนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำ (ฐิติวรรณ สุกใส, 2555) และผลการวิจัยของ เสกสิทธิ์ สวรรยาธิปติ พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่มีอายุระหว่าง 13 - 16 ปีนั้นส่วนมากไม่ได้ประกอบอาชีพก่อนการกระทำความผิดและไม่ได้เรียนหนังสือไม่ได้อยู่ในสถาบันการศึกษา จึงส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนไม่ได้รับการควบคุมขัดเกลานิธิย พฤติกรรม เด็กและเยาวชนจึงไม่รู้สึกละอาย

กับสถาบัน (เสกสิทธิ์ สวรรณยาธิปัตติ, 2554) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การแก้ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่มุ่งเน้น วิธีการแก้ปัญหาโดยการแก้ไขปัญหามาจากปัจจัยภายนอกนั้นไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและได้รับการปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมที่เน้นการแก้ปัญหาจากปัจจัยภายนอกแล้ว เด็กและเยาวชนที่ยังคงกระทำความผิดซ้ำดังผลการวิจัยของกาญจนา คุณารักษ์ พบว่าการกลับไปคบเพื่อนกลุ่มเดิมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทำให้เสพติดทำให้เสพตามเพื่อน ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน (กาญจนา คุณารักษ์, 2555) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า การแก้ปัญหาที่มุ่งเน้นที่การแก้ปัจจัยภายนอกนั้นไม่สามารถแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการแก้ปัญหาการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายในหรือการปรับพฤติกรรมทางปัญญา เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกโดยเปลี่ยนความคิด การตีความ การเปลี่ยนตัวแปรทางปัญญาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอกที่พึงประสงค์ เป้าหมายของการปรับพฤติกรรมทางปัญญา จึงอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกโดยการจัดการเปลี่ยนแปลงที่พฤติกรรมภายในหรือปัญญาเพื่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การปรับพฤติกรรมทางปัญญาได้ถูกพัฒนาจากกลุ่มนักจิตวิทยาที่เรียกว่า กลุ่มพฤติกรรมปัญญานิยม (Cognitive Behaviorist) เป็นจิตวิทยากลุ่มใหม่ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาการปรับพฤติกรรมในปัจจุบันนี้ได้แก่ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ผู้เสนอแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2553) และ โดนัลด์ เมเชนบาม (Donald Meichenbaum) ผู้เสนอแนวคิดที่ว่า การเปลี่ยนแปลงปัญญาจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นต้น การปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่กล่าวมาเป็นการปรับเปลี่ยนปัจจัยภายในหรือพฤติกรรมทางปัญญา เพื่อที่จะสร้างพฤติกรรมภายนอกที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล จากการศึกษาพบว่า มีเทคนิคที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมทางปัญญาหลากหลายเทคนิคด้วยอาทิ เทคนิคการหยุดความคิด (Thought Stopping) เทคนิคการฝึกการสอนตนเอง (Self-Instructional Training) การใช้เทคนิคการบำบัดแบบการแก้ปัญหา (Problem-Solving Therapy) เทคนิคการฝึกการควบคุมตนเอง (Self-Control Therapy) เทคนิคการเปลี่ยนโครงสร้างการพิจารณาเหตุผลอย่างเป็นระบบ (Systemetic Rational Restructuring หรือ SRR) นั้นเน้นที่การฝึกทักษะในการเอาชนะปัญหา เทคนิควิทยาศาสตร์ส่วนบุคคล (Personal Science) เป็นต้น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556) อย่างไรก็ตามแนวคิดและเทคนิคในการปรับพฤติกรรมดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า ยังไม่สมบูรณ์เพียงพอที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในบริบทของสังคมไทยและสภาพปัญหาในปัจจุบันได้ดังความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มกระบวนการแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมฯ ที่ดำเนินการติดตามเด็กและเยาวชนที่ได้รับการ

แก้ไข บำบัด พื้นฟู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตามขั้นตอนของศาลเยาวชนและครอบครัวที่พบว่า เมื่อเด็กและเยาวชนกลับสู่ครอบครัว ชุมชนแล้วไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมที่เคยกระทำผิด แต่ยังคงกระทำผิดซ้ำ และในที่สุดก็กลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอีกครั้ง และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มผู้สนับสนุนส่งเสริมการแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ฯ ที่เห็นสอดคล้องกับกลุ่มแรกว่า เด็กและเยาวชนเมื่อเคยกระทำความผิดและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และเมื่อกลับสู่สังคม เด็กและเยาวชนนั้นได้เรียนรู้วิธีการการกระทำผิดจากกลุ่มที่กระทำผิดด้วยกัน และกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานสถิติประจำปี 2562 ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2562) อีกทั้งยังชักชวนเพื่อน ในโรงเรียนกระทำความผิด ทำให้ผู้วิจัยพบว่า เทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการปรับพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด นั้นไม่สามารถแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการปรับพฤติกรรมทางปัญญาหรือปัจจัยภายในที่ปรากฏในพุทธศาสนา

2. การปรับพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาด้วย พุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ ตามแนวหลักการทางพระพุทธศาสนา คือ กระบวนการคิด เพื่อให้เกิดการกระทำที่ถูกต้องหรือที่เรียกว่าสัมมาทิฐิ อันเป็นแกนนำที่ก่อให้เกิดพุทธปัญญา ภายในที่ประกอบด้วยการสืบสาวหาสาเหตุของปัญหา การคิดแยกแยะ การรับรู้ตามความเป็นจริง เกิดการคิดเชื่อมโยง เห็นคุณค่าและโทษก่อนการการกระทำ พิจารณาถึงคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งต่าง ๆ ดังผลการวิจัยของทิพย์สุดา โกยวาณิชย์ ที่พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการปรึกษากลุ่มตามหลักโยนิโสมนสิการมีพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลัง การทดลองและระยะติดตามผล เนื่องจากหลักโยนิโสมนสิการเป็นการช่วยฝึกวิธีคิดใหม่ให้กับวัยรุ่น ทำให้เกิดกระบวนการคิด คิดอย่างมีระเบียบ มีเหตุผลและคิดถึงผลที่จะตามมาหลังการตัดสินใจ จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมบริโภคในชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รู้จักฉลาดเลือก บริโภคอย่างรู้คุณค่าและรู้จักตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของตนเอง โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีการคิดที่มีระบบอย่างมีเหตุผลจึงทำให้เข้าใจสามารถที่จะตัดสินใจเลือกบริโภคสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ มีกระบวนการคิดที่เป็นระเบียบรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้มีสติรู้จักและเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ทำให้ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของตนเองได้ (ทิพย์สุดา โกยวาณิชย์, 2556) วิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการทำให้เด็กและเยาวชนดำเนินตามเป้าหมายที่ถูกต้อง โดยมีสัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก) เป็นแกนนำ ดังนั้นวิธีการคิดแบบโยนิโสมนสิการจึงเป็นกระบวนการคิดที่ผู้วิจัยนำไปเป็นวิธีการในการบูรณาการการแก้ปัญหาคำถามการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน

3. ผู้วิจัยได้บูรณาการกับสภาพปัญหาและสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่เกิดจากสาเหตุปัจจัยภายใน โดยผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาคำถามด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ (Yonisomanasikan Intelligence: The Problem-

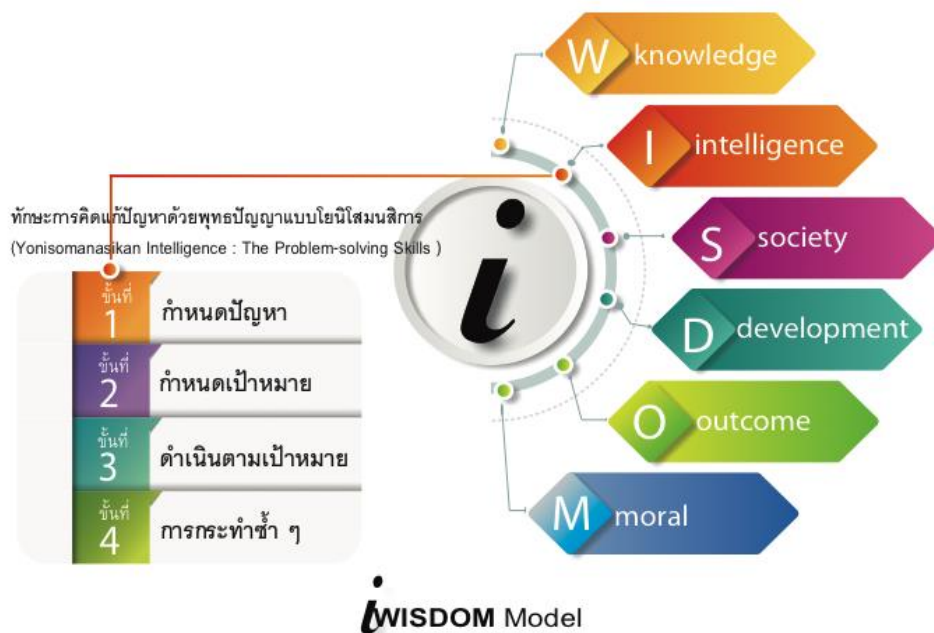

solving Skills) การคิดแก้ปัญหา เป็นพฤติกรรมที่สำคัญของมนุษย์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการในการดำเนินการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัว การทำงาน การเรียนรู้ หรือการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อให้มีการดำรงชีพอยู่ได้ด้วยศักยภาพและความสามารถทางสติปัญญาที่มีมาตั้งแต่แรกเกิดดังที่ เลสลีย์ ฮาร์ท (Leslie Hart) ให้ความหมายว่า “การแก้ปัญหาคือ กระบวนการทำงานของสมอง ซึ่งต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมมาช่วยในการพิจารณาโครงสร้างของปัญหา ตลอดจนการคิดหาแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้ปัญหานั้นหมดไปและบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ” (Leslie A. H., 1983) ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การคิดแก้ปัญหา คือ การนำกระบวนการทำงานของสมองที่เป็นความสามารถของบุคคลในระดับสูงในด้านความรู้และประสบการณ์เดิม มาพิจารณาเพื่อหาแนวในการแก้ไขปัญห ประกอบกับการใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมมาประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาย่างเป็นขั้นตอนจนทำให้ปัญหานั้นหมดไป โดยพยายามปรับตัวเองและสิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนกลับเข้าสู่สภาวะตามคาดหวัง และสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอ วิธีการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการเป็นกระบวนการ การฝึกคิดที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมภายนอกที่พึงประสงค์และเป็นการสร้างพุทธปัญญาภายใน (Intelligence) มี 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นกำหนดปัญหา 2) ขั้นกำหนดเป้าหมาย 3) ขั้นตอนทำตามเป้าหมาย 4) ขั้นการกระทำซ้ำๆ การฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดกระบวนการคิดที่เป็นระบบมีสัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก) และเมื่อประสบปัญหาจะทำให้เกิดการคิดที่มีความละเอียด รอบคอบ แยกแยะ รู้จักการคิดวิเคราะห์ สืบสาวแยกแยะหาเหตุปัจจัย รู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงเป็นวิธีการคิดที่ก่อให้เกิดสติก่อนพูดหรือกระทำการใด ๆ สามารถแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและถูกต้องตามหลักคุณธรรมได้อย่างเหมาะสม ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งกลุ่มกระบวนการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาและกลุ่มผู้สนับสนุนส่งเสริม การแก้ไขการปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา ที่เห็นสอดคล้องกันว่า เป็นกระบวนการคิดที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาด้านความพร้อมของตนเอง พัฒนาการเกิดปัญญาและแก้ปัญหามีเหตุผล อีกทั้งเป็นกระบวนการคิดที่ประกอบด้วย คุณธรรม รู้จักแยกแยะ เห็นคุณและโทษของการกระทำ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ ทำให้เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนทัศนคติ กระบวนการคิดที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) อันเป็นแนวทางที่ทำให้เด็กและเยาวชนดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและตามเป้าหมายที่วางไว้

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย การปรับพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบจึงนำเสนอ “I Wisdom Model” ที่จะใช้เป็นวิธีการ ในการปรับพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา ตามที่แสดงจากภาพดังนี้

ภาพที่ 2 “I WISDOM” องค์ประกอบของเด็กและเยาวชนตามหลักพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ ที่ประกอบด้วย I: Identity in Children and Adolescents W: Knowledge I: Intelligence S: Society D: Development O: Outcome M: Moral

I: Identity in Children and Adolescents เด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัล

W: Knowledge วิชา ความรู้ เด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัลทุกคนจะต้องเป็นผู้มีพื้นฐานความรู้ในสาระวิชาต่าง ๆ หมายถึงความรู้หรือเรื่องสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของกลุ่มวิชาแกนหลักเช่น กลุ่มสาระวิชาภาษาไทยประกอบด้วย 5 สาระได้แก่การอ่าน การเขียนการฟัง และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นต้น ซึ่งกลุ่มวิชาแกนหลักได้แก่ ภาษาแม่และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ อีกทั้งมีความรู้ มีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยีและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในทางสร้างสรรค์

I: Intelligence พุทธปัญญาภายใน ที่มีอยู่ในตัวเด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัล อันเกิดจากการฝึก “ทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ (Yonisomanasikan Intelligence: The Problem - Solving Skills) เป็นการปลูกฝังความเห็นถูก (สัมมาทิฐิ) ให้เกิดกับเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนมี “สติ” วิจารณ์ญาณในการแยกแยะ เล็งเห็นคุณโทษและทางออก พิจารณาถึงคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งต่าง ๆ และมองปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริง (สามัญลักษณ์)

S: Society สิ่งแวดล้อม เด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัลที่มีพุทธปัญญาภายใน จะเป็นผู้ที่สามารถแก้ปัญหา มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่นอกจากเพื่อตนเองแล้วยังเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมหรือสังคมรอบตัวเด็กและเยาวชน กล่าวคือ เป็นทั้งผู้ที่มีพลังเสริมสร้างสังคมที่เด็กและเยาวชนดำรงอยู่ให้มีสภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์ ช่วยลดปัญหาการทำความผิดและเป็นลูกที่ดีของพ่อ แม่ เป็นศิษย์ที่ดีต่อ ครู อาจารย์ และเป็นกัลยาณมิตรของกลุ่มเพื่อนที่เด็กและเยาวชนนั้นคบหาสมาคม จึงกล่าวได้ว่าเด็กและเยาวชนที่มีพุทธปัญญาภายในจะเป็นปัจจัยภายนอกที่เอื้อต่อสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน

D: Development การพัฒนาศักยภาพภายในตน เด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัลที่มีพุทธปัญญาภายในนั้น เป็นผู้ที่มีการพัฒนาศักยภาพในตนเองและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองจนเกิดภาวะผู้นำในตัวเอง การเปลี่ยนแปลงนั้นคือ การมีทักษะในการเป็นผู้นำ (Leadership Skill) ทักษะว่าด้วยการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้เข้าไปร่วมขบวนการเปลี่ยนแปลงองค์กร เปลี่ยนแปลงชุมชน เปลี่ยนแปลงสังคม เปลี่ยนแปลงโลกคือ ความเป็นพลเมืองที่ดีมีทักษะ มีจิตใจที่รับผิดชอบต่อสังคม เด็กและเยาวชนที่มีพุทธปัญญาภายใน จะไม่เรียนเพื่อวิชาความรู้เท่านั้น หากแต่เด็กและเยาวชนที่มีพุทธปัญญาภายในสามารถพัฒนาศักยภาพในตนเองเพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง เพื่อประโยชน์ของสังคม และทำประโยชน์ให้แก่คนอื่นได้ด้วย

O: Outcome ผู้นำชุมชนและสังคม เด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัลที่มีพุทธปัญญาภายใน ได้พัฒนาตนตามลำดับจนถึงขั้นการเปลี่ยนแปลง (Change Agent Skills) ในขั้นนี้เป็นขั้นที่เรียกว่า เป็นผลผลิตจากการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ อันมีสัมมาทิฐิ เป็นแกนนำ ทำให้เด็กและเยาวชนนั้นดำเนินชีวิตได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ เป็นขั้นที่เรียกว่าเป็นผู้ประสบผลสำเร็จในชีวิต อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชุมชน เปลี่ยนแปลงสังคม เปลี่ยนแปลงโลก ในขั้นนี้ ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเป็นพลเมืองของสังคม ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองที่ดีของโลก

M: Moral คุณธรรม เด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัลที่มีพุทธปัญญาภายใน เป็นผู้ที่มีคุณธรรมอันเนื่องมาจากการพัฒนาพุทธปัญญาภายในตามขั้นตอนของการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ ทำให้เด็กและเยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ ที่ตระหนักในคุณค่าของตนเอง และร่วมแรงร่วมใจ สามัคคี และ

เสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต คิดดี ทำดีเพื่อตนเองและเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามกฎระเบียบกติกาของสังคม ทำให้การอยู่ร่วมในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การปรับพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ เป็นการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ (Yonisomanasikan Intelligence: The Problem-solving Skills) คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญซึ่งต้องได้รับการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนมี 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนกำหนดปัญหา 2) ขั้นตอนหาเป้าหมาย 3) ขั้นตอนดำเนินการตามเป้าหมาย 4) ขั้นตอนกระทำซ้ำ ๆ การคิดเชิงบวก การฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ โดยมีสัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก) เป็นแกนนำ ก่อให้เกิดพุทธปัญญาภายใน (Intelligence) เป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องซึ่งเป็นการแก้ปัญหการกระทำความผิดอย่างยั่งยืน และสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้เข้มแข็ง ทำให้เด็กและเยาวชนไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย** การวิจัยเรื่อง “การปรับพฤติกรรมทางปัญญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาด้วยพุทธปัญญาแบบโยนิโสมนสิการ” โดยนำหลักการและแนวทางทางพระพุทธศาสนาบูรณาการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ผู้วิจัยได้นำเสนอ “I Wisdom Model” เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวและบุคลากรตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา เพื่อกลับคืนสู่สังคม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข นอกจากนี้ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานหรือสถาบันอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น สถาบันทางการศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2562). รายงานสถิติคดีประจำปี 2562. เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.djop.moj.go.th>
- กาญจนา คุณารักษ์. (2555). การพัฒนารูปแบบการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด : กรณีศึกษาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จิตติวรรณ สุขใส. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย. วารสารดุซงญอบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 2(3), 8-19.
- ทิพย์สุดา โกยวณิชย์. (2556). ผลของการปรึกษากลุ่มตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของวัยรุ่น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 24(2), 47-61.
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว. (2553). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 72 ก หน้า 12/22 (16 พฤศจิกายน 2553).
- วนวรชา พินิจโรคากร และคณะ. (2560). การศึกษาหลักคำสอนในการละการยึดติดวัตถุนิยมเชิงพุทธ. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 13(ฉบับพิเศษ), 237-249.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2556). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธีรา นิมนต์นิวัฒน์. (2553). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีฮิวแมนนิสและการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของเยาวชนตอนปลาย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2553). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสกสิทธิ์ สวรรณยาธิปัติ. (2554). การกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยาเสพติด และชีวิตร่างกาย (คดีร้ายแรง) ของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล : การศึกษาวิจัยโดยใช้ทฤษฎีการควบคุมตนเอง. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาอาชีววิทยาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อพัชชา ศิริชัย. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Leslie A. H. (1983). Human Brain & Human Learning. New York: Longman.

ผลกระทบของกระแสเงินสดและคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีต่อ
การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*

THE IMPACT OF CASH FLOW AND AUDIT QUALITY AFFECTING
PROFIT MANAGEMENT THROUGH ACCRUAL TRANSACTION OF
LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

ยุวดี วงศ์แว่น้อย

Yuwadee Wongwaengnoi

ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์

Titaporn Sincharoonsak

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: yuwadee.wongwaengnoi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของกระแสเงินสดและคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการเก็บข้อมูลจากข้อมูลทางการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56 - 1) ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561 กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 230 บริษัท และใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของประเภทอุตสาหกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อทดสอบข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานที่ใช้วิเคราะห์ความถดถอยแบบเชิงพหุคูณ และเทคนิคที่ใช้ทดสอบเงื่อนไขการเชิงพหุคูณของตัวแปร ได้แก่ การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน สถิติ Tolerance และค่า Variance Inflation Factor ผลการวิจัยพบว่า กระแสเงินสด ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมการจัดหาเงิน มีผลกระทบทางบวกต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ และรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน คุณภาพการตรวจสอบบัญชี ได้แก่ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และระยะเวลาการให้บริการ มีผลกระทบทางบวกต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ และรายการคงค้างตามดุลพินิจของ

* Received 20 June 2020; Revised 18 August 2020; Accepted 18 August 2020

ผู้บริหารของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น เมื่อธุรกิจดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว นักลงทุนควรตรวจสอบผลการดำเนินงานกิจการด้านงบกระแสเงินสด โดยใช้คุณภาพของตัวเลขกำไรที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพงานบัญชีจากสำนักงานบัญชี

คำสำคัญ: กระแสเงินสด, คุณภาพงานสอบบัญชี, การจัดการกำไร, รายการคงค้าง, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The purposive of this research were to study the impact of cash flow and the quality work affecting profit management through accrual transaction of listed companies on the Stock Exchange of Thailand was quantitative research. Using information from financial statements, annual report and annual registration statement (form 56-1) between 2014 and 2018. The sample group is 230 listed companies on the Stock Exchange of Thailand and using random sampling method based on proportion of industry type. Using descriptive statistics such as maximum, minimum, mean and standard deviation, and inferential statistics used for multiple regression analysis and techniques used to test the multiplicative conditions of variables including Pearson's Correlation Coefficient, Tolerance and Variance Inflation Factor. The research found that ; the cash flow were operating activities, investment activities and financing activities had positive impact on the profit management through open items from business operations and accrual transaction at the discretion of the management of companies registered in the Stock Exchange of Thailand was at .01 statistical significance level. The quality of the audit is the size of the audit firm, examination fee and duration of service had positive impact on the profit management through accrual transaction from business operations and accrual items at the discretion of the management of companies listed on the Stock Exchange of Thailand was at .01 statistical significance level. Therefore, once the business had been in operation for a while investors should check the results of operations on cash.

Keywords: Case Flow, Audit Quality, Profit Management, Accrual Transaction, The Stock Exchange of Thailand

บทนำ

งบการเงินเป็นข้อมูลที่แสดงถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ โดยมี การจัดทำตามหลักทางการบัญชีที่รองรับทั่วไป ดังนั้นจึงเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือและสร้างความ เชื่อมั่นกับกลุ่มผู้ใช้งบการเงิน ประกอบด้วย ผู้ลงทุน ผู้ให้กู้ ผู้ขายสินค้า เจ้าหนี้ ลูกจ้าง และ ผู้ที่สนใจ กำไรสูงสุดจึงเป็นเป้าหมายและความต้องการของธุรกิจ และยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ นักลงทุนสามารถตัดสินใจลงทุนได้อย่างรวดเร็ว (ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์, 2559) ข้อมูลทางการเงิน บัญชี ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงใน ฐานะทางการเงินของกิจการ ซึ่งงบการเงินเป็นเอกสารที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้กิจการที่อยู่ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต้องเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุก ฝ่าย โดยผู้มีส่วนได้เสียจะนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ซึ่งคุณภาพของข้อมูลทางบัญชี โดยเฉพาะคุณภาพของตัวเลขกำไร (Earnings Numbers) ถือเป็น ข้อมูลทางบัญชีที่สำคัญ วิธีวัดคุณภาพกำไรมีหลายแนวคิด ได้แก่ ที่เป็นตัวบ่งชี้ ความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการ ตัดสินใจในตลาดทุน ดังนั้น แนวโน้มผลกำไรในอนาคตจึงเกิดจากผลการดำเนินงานของธุรกิจ รูปแบบธุรกิจ การก่อหนี้ของบริษัท รวมถึงแนวโน้มของภาวะอุตสาหกรรม ภาวะเศรษฐกิจและ ตลาดหุ้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558)

สำหรับเรื่องคุณภาพงานสอบบัญชีนั้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมี ประสิทธิภาพในการตรวจสอบการตกแต่งกำไร ซึ่งเชื่อว่าการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีที่มี คุณภาพทำให้งานสอบบัญชีมีคุณภาพ และยังช่วยรักษาชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชี หรือ ตัวผู้สอบบัญชีจากความเสี่ยงที่อาจเกิดจากรายงานทางการเงินที่ผิดพลาดของลูกค้า (DeAngelo, L. E., 1981) นอกจากนี้ คุณภาพงานสอบบัญชียังเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้สอบบัญชี ให้เห็นถึงความสำคัญในการตรวจสอบเรื่องการตกแต่งกำไร ดังนั้น คุณภาพงานสอบบัญชี จึงหมายถึง การปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีที่จะทำให้ได้งานสอบบัญชีที่มีคุณภาพ เพื่อรักษา ชื่อเสียงของสำนักงานบัญชีหรือตัวผู้สอบจากความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากรายงานทางการเงินที่ ผิดพลาดของลูกค้าได้

ส่วนงบกระแสเงินสด จะเป็นงบการเงินที่แสดงกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นในระหว่างรอบ ระยะเวลาบัญชี โดยจำแนกแหล่งที่มา และใช้ไปของเงินสดในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรม ดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน โดยผู้ใช้งบการเงินจะสามารถวิเคราะห์ถึง สภาพคล่องของกิจการว่ามีมากน้อยเพียงใด รวมถึงความยืดหยุ่นทางการเงินที่จะบอก ถึงความสามารถของกิจการในการตอบสนองและปรับตัวให้เข้ากับโอกาสและอุปสรรคต่าง ๆ โดยการดำเนินงานบางกิจการมีกำไรในการดำเนินงานเป็นจำนวนมากแต่ขาดสภาพคล่องทาง เงินสด การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกิจการไม่ควรที่จะพิจารณาเพียงตัวเลขกำไรในงบ

กำไรขาดทุนเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องคำนึงถึงคุณภาพกำไร ด้วยเพื่อเป็นการตัดสินใจในการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

ฉะนั้นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกิจการไม่ควรที่จะมองแค่ตัวเลขกำไรในงบกำไรขาดทุนเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องคำนึงถึงคุณภาพกำไร ด้วยเพื่อเป็นการตัดสินใจในการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพกำไรตามคำนิยาม ของ The Financial Accounting Standards Board (FASB) คือ กำไรที่แท้จริง (Real Earnings) FASB (ชญาบุช คลังวิเชียร, 2553) ระบบการจัดการกำไร เป็นการวัดรายการคงค้างรวมด้วยหักด้วยรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ในนั้นการวัดค่าระดับการจัดการกำไร จึงแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การวัดค่ารายการคงค้างด้วยการใช้วิธีงบกระแสเงินสด เพราะมีความเหมาะสมมากกว่าการใช้งบดุล และส่วนที่ 2 วัดค่ารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยใช้ค่าความถดถอยจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมย้อนหลังเป็นระยะเวลา 8 ปี หรือการใช้ตัวแบบโมดิไฟด์โจนส์ (Modified Jones Model) การจัดการกำไรที่แท้จริงจะกระทำโดยการอ้างอิงจากข้อมูลผลการดำเนินงานในอดีตของกิจการ (พรทิพา ขาวสะอาด, 2555)

พอกกล่าวได้ว่า ข้อมูลทางบัญชี ได้แก่ งบการเงิน งบกระแสเงินสด และคุณภาพการสอบบัญชี จะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนำมาวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางการเงินของกิจการได้ การศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นการศึกษาเฉพาะข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารขององค์กร หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสนใจในเรื่องผลกระทบของกระแสเงินสดและคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตามการศึกษานี้จะไม่ใช้ข้อมูลของบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของกระแสเงินสด และคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างและพัฒนารอบแนวคิดการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานด้วยวิธีทางสถิติโดยการประมวลผลข้อมูลเพื่อหาค่าทางสถิติโดยการประมวลผลข้อมูลเพื่อหาค่าทางสถิติจากโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มีดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 7 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร อุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคและบริโภค สินค้าอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ทรัพยากร บริการ และเทคโนโลยี รวมทั้งสิ้น 546 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558)

กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 7 กลุ่มอุตสาหกรรม รวม 230 บริษัท โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรเป้าหมายอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากรายชื่อ บริษัท เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากรตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของการศึกษารั้งนี้ คือ งบการเงินรวมรายปีและรายประจำปี (56 - 1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2557 ถึงปี พ.ศ. 2561 โดยหากระแสเงินสด และคุณภาพงานสอบบัญชี และตรวจสอบข้อมูลที่มีค่าแตกต่างออกจากกลุ่ม หาความเป็นอิสระต่อกันของตัวแปรและข้อตกลงเบื้องต้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยเส้นพหุคูณ นำเสนอผลการทดสอบ Assumption ของสถิติรวมถึงค่า VIF

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลมาจากการทบทวนเอกสาร ตำรา รายงานวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์และสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งข้อมูลทุติยภูมิที่สำคัญและจำเป็นต้องใช้ในการศึกษาส่วนมากมาจากรายข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ www.set.or.th รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินบางส่วนจากเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ที่ www.setsmart.com ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการรวมถึงรายการคงค้าง เพื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ต่อไปเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) อยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2557 - 2561 รวม 5 ปี โดยศึกษาจากข้อมูลในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่นำมาใช้ ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ กระแสเงินสด คุณภาพงานสอบบัญชี และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และเทคนิคที่ใช้ทดสอบเงื่อนไขการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปร มีดังนี้

2.1 การตรวจสอบความผิดปกติของข้อมูล (Outlier) เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรอิสระต้องไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้ค่าสถิติ Multicollinearity

2.2 การวัดขนาดความรุนแรงของค่า Multicollinearity โดยใช้สถิติ Variance Inflation Factors (VIF) เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ หากค่าที่ได้ไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity และทำให้การประมาณค่าความถดถอยเชิงพหุคูณมีความถูกต้องลดลง

2.3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรคุม

2.4 ค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละตัวเป็นค่าคงที่ (Autocorrelation)

2.5 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาผลกระทบ ระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรคุม โดยทดสอบสมมติฐานจะพิจารณาค่าสถิติ P - value ว่ามีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ เพื่อทดสอบผลกระทบระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม เมื่อระดับนัยสำคัญของตัวแปรอิสระมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ที่ 0.05

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 1) กระแสเงินสด ประกอบด้วย กิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน 2) คุณภาพงานสอบบัญชี ประกอบด้วย ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมบัญชี และระยะเวลาการให้บริการ

2. ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของบริษัท และ อัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม

3. ตัวแปรตาม ประกอบด้วย รายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ และรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการวัดมูลค่าโดยใช้กระแสเงินสด เป็นทางเลือกหนึ่งที่นักวิเคราะห์ใช้พยากรณ์และวัดมูลค่ากระแสเงินสดที่กิจการสามารถทำให้เกิดขึ้นและใช้ไปได้ตามดุลยพินิจของผู้บริหาร คำว่า กระแสเงินสด หมายถึง เงินสดที่อยู่ในมือและเงินฝากธนาคารทุกประเภท แต่ไม่รวมเงินฝากประเภทเมื่อสิ้นกิจการต้องจ่ายคืน (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558) กระแสเงินสดนอกจากจะแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของกิจการในแต่ละงวดมากขึ้นเพียงใด ยังเป็นบ่งชี้ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการด้วย โดยมุ่งในส่วนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเงินสด หรือรายการที่เทียบเท่าเงินสด เช่น เงินฝากธนาคาร หรือเงิน

ลงทุนระยะสั้นที่มีสภาพคล่องสูงเท่ากับเงินสด งบกระแสเงินสดจึงเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเงินสด การวางแผนทางการเงินของกิจการ งบกระแสเงินสดจะช่วยให้ผู้บริหาร และนักลงทุนทราบข้อมูลที่แท้จริงของกิจการว่าเงินสดมีการใช้จ่ายอย่างไร เนื่องจากงบกระแสเงินสด เป็นงบการเงินที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่องงบกระแสเงินสด เพื่อการเปลี่ยนแปลงเงินสดของกิจการในช่วงเวลาหนึ่ง โดยจะแสดงแหล่งที่ได้มาและแหล่งที่ใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด (ทิพาภรณ์ เชียงทอง, 2554)

การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ นักลงทุนต้องทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทนั้น ๆ อย่างละเอียด เพราะการตัดสินใจลงทุนแต่ละครั้งล้วนมีความเสี่ยง นักลงทุนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนมาจากการวิเคราะห์รายงานทางการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของกิจการ หากผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินที่แสดงไว้ผิดพลาด โดยแสดงข้อมูลไว้สูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง อาจทำให้นักลงทุนได้รับความเสี่ยงจากการตัดสินใจลงทุนได้ การวิเคราะห์คุณภาพของกำไรจึงเป็นวิธีการที่ชี้ให้เห็นว่ากำไรที่นำเสนอขึ้นนั้น แสดงให้เห็นคุณภาพของการบริหาร และเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินความเสี่ยงของหลักทรัพย์ รวมถึงเป็นตัวบ่งชี้ว่าตัวเลขต่าง ๆ ที่ปรากฏในงบการเงินนั้นไม่ทำให้ผู้ใช้งบการเงินมีการเข้าใจผิด การวัดคุณภาพของกำไรนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจของนักลงทุน ดังนั้น บริษัทต่าง ๆ จึงพยายามที่จะแสดงผลการดำเนินงานโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ รวมทั้งใช้แนวโน้มความคาดหวังของนักลงทุนให้ต่ำลง ทดแทนหรือควบคู่ไปกับการตกแต่งกำไรเพื่อรายงานกำไรให้เป็นไปตามเป้าหมายของกำไร (สมชาย สุภัทรกุล, 2548) การตกแต่งกำไรนั้นจะเป็นไปในทิศทางไหน ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและเป้าหมายในการตกแต่งกำไรของผู้บริหารงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาเกี่ยวกับการตกแต่งกำไร มักพบว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรจากผลตอบแทนที่สูง ผลประโยชน์จากสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจงและรายงานทางการเงินที่น่าพึงพอใจ เช่น งานวิจัยของ Guidry et al. พบว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรให้เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามเงื่อนไขของผลตอบแทนที่พวกเขาจะได้รับ (Guidry, F. et al., 1999) และงานวิจัยของ Burgstahler and Dichev พบว่าผู้บริหารมีการหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ขาดทุนหรือผลการดำเนินงานที่ลดลง คือมีการตกแต่งกำไรโดยการทำให้กำไรเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยมีสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับการตกแต่งกำไรโดยการทำให้กำไรลดลงเพียงเล็กน้อยนั้นโดยการตกแต่งกำไรนั้นทำผ่านทางรายการกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงในเงินทุนหมุนเวียน (Burgstahler, D. & Dichev, I., 1997)

ส่วนใหญ่การจัดการกำไรบริษัทมักจะดำเนินการโดยอาศัยช่องโหว่หรือทางเลือกของมาตรฐานการบัญชี และอาศัยกำไรคงค้าง ซึ่งโอกาสที่ทำให้เกิดการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างนั้น เนื่องจากตามแม่บทการบัญชีที่กำหนดข้อสมมติในการจัดทำและนำเสนองบการเงินว่าให้ทำภายใต้กฎเกณฑ์ ยกเว้นข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสด ซึ่งการจัดทำภายใต้เกณฑ์คงค้าง

หมายถึง รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีจะรับรู้เมื่อเกิดขึ้น มิใช่เมื่อมีการรับหรือจ่ายเงินสด หรือรายการเทียบเท่าเงินสด โดยรายการต่าง ๆ จะบันทึกบัญชีและแสดงในงบการเงินตามงวดที่เกี่ยวข้อง กิจการต้องรับรู้ค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนตามเกณฑ์ความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างต้นทุนที่เกิดขึ้นกับรายได้ที่เกิดจากต้นทุนนั้น ซึ่งเรียกว่าหลักการจับคู่ ดังนั้นจึงเป็นการง่ายที่ผู้บริหารจะใช้ดุลพินิจในการรับรู้หรือหลีกเลี่ยงการรับรู้รายการคงค้างบางรายการ (Mulford, C. W. & Comiskey, E. E., 1996)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบกล่าวได้ว่า งบกระแสเงินสดจะใช้ประกอบงบการเงินอื่น ๆ ช่วยให้ข้อมูลสามารถใช้ประเมินความเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์ โครงสร้างทางการเงินของกิจการ และความสามารถในการบริหารจัดการเงินสด และจังหวะเวลาของกระแสเงินสด เพื่อปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง โอกาสที่เกิดขึ้น ช่วยกำหนดนโยบายการจ่ายเงินและความจำเป็นในการกู้ยืมให้กับผู้บริหาร หากพิจารณาเกณฑ์เงินสดแล้วงบการเงินยังแสดงให้เห็นภาพที่แท้จริงของการหมุนเวียนของกระแสเงินสด ซึ่งเป็นสัญญาณการเกิดการล้มละลาย หรือการค้างชำระหนี้ได้ดี คุณภาพงานสอบบัญชี เป็นการรายงานทางการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐาน และการควบคุมคุณภาพการรายงาน โดยมีเครื่องมือวัดทางอ้อม คือ ขนาดของบริษัทสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมการให้บริการอื่นที่นอกเหนือจากการสอบบัญชี ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอบบัญชีและผู้บริหาร ระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชี ความเชี่ยวชาญการสอบบัญชี และชื่อเสียงของผู้สอบบัญชี เป็นต้น (ณัฐนิชา พู่เฟื่องสมบัติ, 2559) งานวิจัยที่ทำการศึกษารื่องคุณภาพงานสอบบัญชี เช่น Becker et al. พบว่า บริษัทที่ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่ Big 6 มีรายการคงค้างทางบัญชีสูงกว่าบริษัทที่ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชี Big 6 (ณัฐนิชา พู่เฟื่องสมบัติ, 2559) แต่ในขณะเดียวกันก็มีงานวิจัยที่แย้งว่าคุณภาพงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ นั้นไม่แตกต่างจากสำนักงานสอบบัญชีอื่น งานวิจัยของ Yasar ที่พบว่าขนาดของสำนักงานสอบบัญชีนั้นไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อรายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจากดุลพินิจของผู้บริหาร (Yasar, A., 2013)

ผลการวิจัย

ข้อมูลเบื้องต้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ ด้านกระแสเงินสด ด้านคุณภาพงานสอบบัญชี รายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ รายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร ขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม ผลวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	$\bar{x}$	SD.
ด้านกระแสเงินสด					
CFO	230	-6973967.80	235367497.34	2424750.44	16206218.16
CFI	230	-133042979.60	4439159.85	-2330176.03	10694456.87
CFF	230	-111467552.63	82970595.40	-104323.63	10570950.72
ด้านคุณภาพงานสอบบัญชี					
AF	230	390000.00	135509583.00	2528002.18	8970252.77
การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง					
NDAC	230	-1594921.28	29530790.47	1170615.56	4065089.24
DAC_CF	230	-58591.94	304128525.10	4156575.38	21580654.10
ตัวแปรคุม					
DEBT	230	0.00	0.83	0.39	0.19

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลกระทบของงานสอบบัญชี ตัวแปรต้น ด้านกระแสเงินสด ประกอบด้วย กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO) มีค่าต่ำสุด = -6973967.80 ค่าสูงสุด = 235367497.34 $\bar{x}$ = 2424750.44, SD. = 16206218.16 กิจกรรมการลงทุน (CFI) มีค่าต่ำสุด = -133042979.60 ค่าสูงสุด = 4439159.85 $\bar{x}$ = -2330176.03, SD. = 10694456.87 และ กิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) ค่าต่ำสุด = -111467552.63 ค่าสูงสุด = 82970595.40 $\bar{x}$ = -104323.63, SD. = 10570950.72 ด้านคุณภาพงานสอบบัญชี ประกอบด้วย ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU) ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) มีค่าต่ำสุด = 390000.00 ค่าสูงสุด = 135509583.00 $\bar{x}$ = 2528002.18, SD. = 8970252.77 และระยะเวลาการให้บริการ (TE) การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง พบว่า ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) มีค่าต่ำสุด = -1594921.28 ค่าสูงสุด = 29530790.47 $\bar{x}$ = 1170615.56, SD. = 4065089.24 และด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) มีค่าต่ำสุด = -58591.94 ค่าสูงสุด = 304128525.10 $\bar{x}$ = 4156575.38, SD. = 21580654.10 และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DEBT) ค่าต่ำสุด = 0.00 ค่าสูงสุด = 0.83 $\bar{x}$ = 0.39, SD. = 0.19

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างด้านกระแสเงินสด ด้านคุณภาพงานสอบบัญชี การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง และตัวแปรคุม ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปร	CFO	CFI	CFF	AU	AF	TN	NDAC	DAC_CF	SIZE	DEBT
CFO	-	-.879** (.000)	-.718** (.000)	-.054 (.413)	.941** (.000)	-.066 (.317)	.562** (.000)	.978** (.000)	-.054 (.413)	.037 (.576)
CFI		-	.540** (.000)	-.010 (.875)	-.806** (.000)	-.010 (.875)	-.808** (.000)	-.938** (.000)	-.010 (.875)	-.142* (.032)
CFF			-	.120 (.069)	-.686** (.000)	.120 (.069)	-.265** (.000)	-.686** (.000)	.120 (.069)	.059 (.376)
AU				-	-.066 (.317)	1.000** (.000)	.081 (.219)	-.030 (.646)	1.000** (.000)	.243** (.000)
AF					-	-.010 (.875)	.474** (.000)	.914** (.000)	-.066 (.317)	.046 (.491)
TN						-	-.517** (.000)	-.059 (.376)	-.091 (.169)	.084 (.206)
NDAC							-	.706** (.000)	.081 (.219)	.208** (.001)
DAC_CF								-	-.030 (.646)	.086 (.193)
SIZE									-	.243** (.000)
DEBT										-

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรต้นและตัวแปรตามส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำกว่า 0.80 ($r < 0.80$) เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน มีค่า r อยู่ระหว่าง -.938 ถึง .978 และเพื่อให้การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความชัดเจนยิ่งขึ้น จึงทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนของการทดสอบค่า Tolerance และค่า VIF ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่า Tolerance และค่า VIF

ตัวแปร	Collinearity Statistic	
	Tolerance	VIF
กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO)	.343	4.005
กิจกรรมการลงทุน (CFI)	.302	4.960
กิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF)	.443	2.260
ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU)	.331	3.024
ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF)	.665	1.504
ระยะเวลาการใช้บริการ (TN)	.739	1.352
ขนาดของบริษัท (SIZE)	.928	1.078
อัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DEBT)	.890	1.124

จากตารางที่ 3 พบว่า มีตัวแปรต้นและตัวแปรตาม มีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือปานกลาง แสดงว่า มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถทำการทดสอบสถิติการทดสอบการถดถอยพหุคูณตัวแปรอิสระทั้งหมดทุกตัวแปร โดยมีค่า Tolerance ต่ำสุดเท่ากับ .302 ซึ่งสูงกว่า 0.1 แสดงว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ Multicollinearity สำหรับค่า VIF มีค่าสูงสุด เท่ากับ 4.005 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง จึงเป็นการยืนยันผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนแรกจากการทำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

การทดสอบสมมติฐานที่ 1

กระแสเงินสด (CFS) ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO) กิจกรรมการลงทุน (CFI) และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังสมการต่อไปนี้

$$NDAC = \beta_0 + \beta_1(CFO) + \beta_2(CFI) + \beta_3(CFF) + \beta_4(SIZE) + \beta_5(DEBT) + e \dots\dots\dots (1)$$

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของกระแสเงินสดกับรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ โดยมีขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม เป็นตัวแปรควบคุม (n = 230)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	SE _B	β		
(Constant)	1.611	5.256		.003	.997
CFO	.153	6.022	.608	6.879	.000**
CFI	.513	5.028	1.351	18.161	.000**
CFF	.009	6.019	.024	.471	.638
SIZE	.295	5.678	.026	.744	.458
DEBT	.335	5.226	.023	.658	.511

$$SE_{est} = \pm 5.281, R = .866, R^2 = .750, \text{adjust } R^2 = .745, F = 34.592, p\text{-value} = .000$$

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

$$NDAC = .608(CFO) + 1.351(CFI) \dots\dots\dots (2)$$

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรด้านกระแสเงินสด ประกอบด้วย กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO) กิจกรรมการลงทุน (CFI) ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ ตัวแปรด้านกระแสเงินสด (CFS) กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO) และกิจกรรมการลงทุน (CFI) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ร้อยละ 74.50 ขณะที่อีกร้อยละ 25.50 เกิดขึ้นจากปัจจัยอื่น และไม่พบความแปรปรวนที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) และตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของบริษัท (SIZE) และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DEBT) ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทดสอบสมมติฐานที่ 2

กระแสเงินสด (CFS) ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO) กิจกรรมการลงทุน (CFI) และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังสมการต่อไปนี้

$$DAC_CF = \beta_0 + \beta_1(CFO) + \beta_2(CFI) + \beta_3(CFF) + \beta_4(SIZE) + \beta_5(DEBT) + e \dots\dots\dots(3)$$

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของกระแสเงินสดกับรายการคงค้างตามดุลพินิจผู้บริหาร โดยมีขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม เป็นตัวแปรควบคุม (n = 230)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	SE _B	β		
(Constant)	7.371	4.432		.472	.638
CFO	.855	5.029	.642	29.069	.000**
CFI	.713	5.037	.353	19.021	.001**
CFF	.072	5.026	.035	2.809	.005*
SIZE	.317	4.929	.002	.175	.861
DEBT	.172	4.360	.013	1.434	.153

$$SE_{est} = \pm 2.714, R = .992, R^2 = .984, \text{adjust } R^2 = .984, F = 28.955, p\text{-value} = .000$$

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

$$DAC_CF = .642(CFO) + .353(CFI) + .035(CFF) \dots\dots\dots(4)$$

จากตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรด้านกระแสเงินสด ประกอบด้วย กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO) กิจกรรมการลงทุน (CFI) และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) ส่งผลกระทบทางบวกต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ทั้งนี้ ตัวแปร ด้านกระแสเงินสด (CFS) กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO) กิจกรรมการลงทุน (CFI) และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ร้อยละ 98.40 ขณะที่อีกร้อยละ 1.60 เกิดขึ้นจากปัจจัยอื่น และไม่พบความแปรปรวนที่เกิดขึ้นจากตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของบริษัท (SIZE) และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DEBT) ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทดสอบสมมติฐานที่ 3

คุณภาพงานสอบบัญชี ได้แก่ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU) ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) และระยะเวลาการใช้บริการ (TN) ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

$$NDAC = \beta_0 + \beta_1(AU) + \beta_2(AF) + \beta_3(TN) + \beta_4(SIZE) + \beta_5(DEBT) + e \dots\dots\dots (5)$$

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของคุณภาพงานสอบบัญชี กับรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ โดยมีขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม เป็นตัวแปรควบคุม (n = 230)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.
	b	SE _b	β	t	
(Constant)	1.956	8.422		.744	.458
AU	.215	8.039	.314	.24562	.000**
AF	.111	8.033	.355	39.414	.000**
TN	.235	8.035	.383	44.861	.000**
SIZE	.617	7.516	.072	1.191	.235
DEBT	.609	7.453	.170	2.869	.105

$$SE_{est} = \pm 5.775, R = .514, R^2 = .464 \text{ adjust } R^2 = .451, F = 20.222, p\text{-value} = .000$$

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

$$NDAC = .314(AU) + .355(AF) + .383(TN) \dots\dots\dots (6)$$

จากตารางที่ 6 พบว่า ตัวแปรด้านคุณภาพงานสอบบัญชี ประกอบด้วย ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU) ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) และระยะเวลาการใช้บริการ (TE) ส่งผลกระทบบวกต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ ตัวแปร ด้านคุณภาพงานสอบบัญชี ประกอบด้วย ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU) ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) และระยะเวลาการใช้บริการ (TE) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ร้อยละ 45.10 ขณะที่ร้อยละ 54.90 เกิดขึ้นจากปัจจัยอื่น และไม่พบความแปรปรวนที่เกิดขึ้นจากตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของบริษัท (SIZE) และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DEBT) ไม่ส่งผลกระทบบวกต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทดสอบสมมติฐานที่ 4

คุณภาพงานสอบบัญชี ได้แก่ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU) ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) และระยะเวลาการใช้บริการ (TN) ส่งผลกระทบบวกต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

$$DAC_CF = \beta_0 + \beta_1(AU) + \beta_2(AF) + \beta_3(TN) + \beta_3(SIZE) + \beta_4(DEBT) + e\dots\dots\dots (7)$$

ผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของคุณภาพงานสอบบัญชี กับรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหารโดยมีขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม เป็นตัวแปรควบคุม (n = 230)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	b	SE _b	β		
(Constant)	7.532	6.965		1.125	.262
AU	.002	7.036	.004	.365	.716
AF	.121	7.032	.597	59.337	.000**
TN	.174	7.039	.048	6.024	.000**
SIZE	.675	6.502	.020	.695	.487
DEBT	.620	6.590	.039	1.416	.158

SE_{Est} = ± 5.761, R = .915, R² = .837, adjust R² = .834, F = 28.827, p-value = .000

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

$$\text{DAC_CF} = .597(\text{AF}) + .048(\text{TN}) \dots\dots\dots (8)$$

จากตารางที่ 7 พบว่า ตัวแปรด้านคุณภาพงานสอบบัญชี ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) และระยะเวลา การให้บริการ (TE) ส่งผลกระทบทางบวกต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ สาเหตุที่พบการทดสอบตัวแปรด้านคุณภาพงานสอบบัญชี ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) และระยะเวลาการให้บริการ (TE) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง รายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ร้อยละ 83.40 ขณะที่อีกร้อยละ 16.60 เกิดขึ้นจากปัจจัยอื่นและไม่พบความแปรปรวนที่เกิดขึ้นจากขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU) และตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของบริษัท (SIZE) และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DEBT) ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

อภิปรายผล

ด้านกระแสเงินสดต่อรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ จากการวิเคราะห์ข้อมูลกระแสเงินสดในกิจกรรมการดำเนินงาน และการลงทุน พบว่า กระแสเงินสด และการลงทุนส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ

ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะ ถ้ากิจกรรมการดำเนินงาน และการลงทุนเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในการวิเคราะห์กระแสเงินสดจึงเป็นการวัดความสามารถของกิจการ เช่น จำนวนเงินที่แสดงในงบกระแสเงินสดของแต่ละกิจการ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี งบกระแสเงินสดจะแสดงการเปลี่ยนแปลงแหล่งได้มาและแหล่งใช้ไปของเงินสด หรือรายการเทียบเท่าเงินสด ในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง โดยจะแสดงให้เห็นถึงกระแสเงินสดไหลเข้า (Cash Inflows) และกระแสเงินสดไหลออก (Cash Outflows) ของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของแต่ละกิจกรรม หากกิจการมีกระแสเงินสดดี ก็จะทำให้รายการคงค้างที่เกิดตามสถานะเศรษฐกิจหรือเกิดจากกิจกรรมในการดำเนินงานของธุรกิจทั่ว ๆ ไป เป็นการแสดงถึงความสามารถของกิจการในการบริหารจัดการทางการเงินทำให้มีกระแสเงินสดที่ดี สร้างความน่าเชื่อถือ มีชื่อเสียง มีเครดิตดี ทำให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปด้วยความราบรื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ระบุว่า งบกระแสเงินสดจะช่วยให้ข้อมูลที่สามารถใช้ในการประเมิน การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์โครงสร้างทางการเงินของกิจการ ซึ่งความสามารถในการบริหารจัดการเงินสดและจังหวะเวลาของกระแสเงินสด เพื่อให้ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และโอกาสที่เกิดขึ้น ช่วยประเมินความสามารถในด้านการบริหารกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด ทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถนำไปสร้างแบบจำลองเพื่อประเมินและเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการที่ต่างกัน (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558) ดังผลการวิจัยของ Collins และ Hribar พบว่า การจัดทำงบแสดงฐานะการเงินเป็นหลักในการวัดรายการคงค้างนั้นก่อให้เกิดความโน้มเอียงในการวัดอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะบริษัทที่มีการควบกิจการหรือซื้อกิจการ ทำให้การดำเนินงานหยุดชะงัก และมีการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ทั้งนี้เป็นเพราะกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นตัวแปรอธิบายและอัตราผลตอบแทนของหุ้นเป็นตัวแปรตาม (Collins, W. & Hribar, P., 1999) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินตนา โลหิตหาญ ที่พบว่า กระแสเงินสดจากการกู้ยืมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการดำเนินงานและมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดในอนาคต (จินตนา โลหิตหาญ, 2560)

ด้านกระแสเงินสดต่อรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กระแสเงินสดในกิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมการจัดหาเงิน ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า รายการคงค้างเป็นตัววัดการจัดการกำไรของบริษัทที่มุ่งเน้นการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินเป็นหลัก และงบกระแสเงินสดเป็นหลัก สำหรับรายการคงค้างทางบัญชีที่เกิดดุลพินิจของผู้บริหาร

นั้น เกิดจากการบรรยายการกระแสเงินสดที่ใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในการตัดสินใจทางบัญชี ผ่านรายการคงค้างที่ส่งผลกระทบต่อกำไรของบริษัท ทำให้เกิดการตกแต่งกำไรได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Schroede et al. ระบุว่า ความพยายามอย่างแรงกล้าของผู้บริหารที่จะเพิ่มกำไรในระยะสั้น เพราะการที่ผู้บริหารตัดสินใจนำมาตรฐานการบัญชีใหม่ที่ยังไม่มีผลบังคับใช้มาปรับใช้ก่อนซึ่งทำให้เกิดผลดีกับผลการดำเนินงานหรือกำไร (Schroede, D. A. et al., 1995) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณฑา สุทธิพงศ์ ศึกษาความสามารถในการพยากรณ์กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตของกำไรสุทธิ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างทางบัญชี พบว่า กระแสเงินสด จากการดำเนินงานไม่สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตได้ (มณฑา สุทธิพงศ์, 2553)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หากกระแสเงินสดจาก 3 กิจกรรมเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ถ้ากระแสเงินสดลดลงก็จะมีกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การวิเคราะห์กระแสเงินสด จึงเป็นการวัดรายการคงค้างที่ต้องอาศัยการประมาณการต่าง ๆ ที่ผู้บริหารสร้างขึ้นเองก็เป็นได้

ด้านคุณภาพงานสอบบัญชีต่อรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คุณภาพงานสอบบัญชี ที่เกี่ยวข้องกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และระยะเวลาการให้บริการ ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การวิเคราะห์คุณภาพงานสอบบัญชี จึงเป็นการวัดคุณค่าต่อผู้ใช้งบการเงินของผู้สอบบัญชีในรายงานการสอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเชื่อมั่นในส่วนของความถูกต้องและครบถ้วนในสาระสำคัญเพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน หากกิจการมีคุณภาพงานสอบบัญชีที่ดี ก็จะทำให้รายได้ที่พึงรับและค่าใช้จ่ายที่พึงจ่ายเพื่อให้แสดงผลการดำเนินงานในแต่ละงวดเวลาอย่างเหมาะสม โดยไม่คำนึงว่ารายได้หรือค่าใช้จ่ายนั้นจะได้รับหรือจ่ายเป็นเงินสดหรือไม่ เพื่อดึงดูดนักลงทุน และเป็นประโยชน์ต่อการขอสินเชื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญาเงินกู้ ซึ่งถือเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่กิจการของแต่ละบริษัท อีกทั้งยังส่งผลต่อการบริหารค่าตอบแทน ที่อาจผูกติดอยู่กับกำไร ผ่านการตกแต่งตัวเลขผ่านรายการคงค้าง หรือการเลือกนโยบายบัญชีที่เอื้อประโยชน์ต่อกิจการของแต่ละกลุ่มบริษัท สอดคล้องกับแนวคิดของ Carcello and Neal ระบุว่า ผู้สอบบัญชีนั้นมีความเป็นอิสระน้อยลงเมื่อผู้สอบบัญชีให้บริการสอบบัญชีแก่บริษัทมาเป็นระยะเวลานาน (Carcello, J. V. & Neal, T. L., 2000) สอดคล้องกับข้อกำหนดให้มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเมื่อผ่านไประยะเวลาหนึ่ง ในขณะเดียวกัน การที่ผู้สอบบัญชีให้บริการสอบบัญชีแก่บริษัทหนึ่งเป็นเวลานานจะเพิ่มความสามารถในการป้องกันการตกแต่งกำไรได้มากยิ่งขึ้น

ด้านคุณภาพงานสอบบัญชีต่อรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คุณภาพงานสอบบัญชี ที่เกี่ยวข้องกับ ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และระยะเวลาการให้บริการ ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้ เป็นเพราะ ถ้าคุณภาพงานสอบบัญชีลดลงก็จะมีผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คุณภาพงานสอบบัญชีจะขึ้นอยู่กับวิธีการตรวจสอบ ความรู้และความสามารถของผู้สอบบัญชีให้เป็นไปตามที่มาตรฐานการควบคุมคุณภาพการรายงานที่กำหนดไว้นอกเหนือจากการสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สรรพงค์ ลิ้มปรีธำกุล ที่กล่าวว่า คุณภาพกำไรสามารถนำมาใช้วิเคราะห์แนวโน้มของความไม่น่าเชื่อถือของกำไรที่รายงานและกำไรที่มีคุณภาพต้องไม่ผันผวนหรือไม่ยากแก่การคาดการณ์แนวโน้ม เพราะมูลค่าของธุรกิจจะวัดได้จากกระแสเงินสด รวมทั้งยังกล่าวว่าคุณภาพกำไรที่ดี คือ ใช้หลักบัญชีหลักความระมัดระวังที่เหมาะสมและนโยบายการบัญชีต้องสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของธุรกิจ (สรรพงค์ ลิ้มปรีธำกุล, 2547) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Jacob and Jorgensen พบว่า บริษัทตกแต่งกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนหรือการรายงานผลกำไรที่แสดงถึงแนวโน้มที่ลดลง โดยทดสอบว่าการจัดลำดับไตรมาสที่ต่างไปจากเกณฑ์ปกตินี้มีรูปแบบการกระจายตัวของผลกำไรที่แตกต่างกันหรือไม่ ภายใต้สมมติฐานว่าผลกำไร ในไตรมาสระหว่างกาลน่าจะได้รับผลกระทบจากการตกแต่งกำไรน้อยกว่าไตรมาสที่สี่ (Jacob, J. & Jorgensen, B. N., 2007) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แก้วมณี อุทธีรัมย์ พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนไม่มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนที่คาดหวังของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (แก้วมณี อุทธีรัมย์, 2556)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของกระแสเงินสดและคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีต่อการจัดการกำไรผ่านบัญชีคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า กระแสเงินสดส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของธุรกิจ และยังพบว่า คุณภาพงานสอบบัญชี ได้ส่งผลกระทบทางบวกกับการจัดการผ่านกำไรคงค้าง เช่นกัน ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. กระแสเงินสด ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมการจัดหาเงิน ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้น เมื่อดำเนินธุรกิจมาระยะหนึ่ง นักลงทุนจะต้องตรวจสอบและไม่ควรละเลย เพื่อให้เห็นสภาพทางการเงินของกิจการ จะต้องทำการเปรียบเทียบ

สัดส่วนระหว่างรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ และรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร

2. คุณภาพงานสอบบัญชี ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ และรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้น ฝ่ายบริหารนอกจากจะวิเคราะห์ในเรื่องของคุณภาพงานสอบบัญชีที่เกี่ยวกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และระยะเวลาการใช้บริการ ยังต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับบริบทของขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมตามบริบทของแต่ละกลุ่มบริษัท ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง

3. เนื่องจากข้อมูลที่ต้องใช้ย้อนหลังไปค่อนข้างยาวนาน อาจทำให้การได้ข้อมูลของบางกลุ่มบริษัทไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ บางบริษัทมีการจัดการทางการเงินที่ให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน นักลงทุนจึงจำเป็นต้องตัดตัวอย่างบางส่วนออกไป เพื่อให้ตัวอย่างที่เหลือสามารถนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้

เอกสารอ้างอิง

- แก้วมณี อุทิมรัมย์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนที่คาดหวังของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี. ใน เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 ประจำปี 2556. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- จินตนา โลหิตหาญ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับการดำเนินงาน ความสามารถในการทำกำไร และมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ชญาณุช คลังวิเชียร. (2553). การวิเคราะห์คุณภาพกำไรของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณัฐนิชา พู่เฟื่องสมบัติ. (2559). คุณภาพงานสอบบัญชีและการตกแต่งกำไร. ใน สารนิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชีธุรกิจแบบบูรณาการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2558). ปัจจัยที่มีผลกระทบกับราคาหุ้น. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2563 จาก https://www.set.or.th/education/th/begin/stock_content02.pdf

- ทิพาภรณ์ เชียงทอง. (2554). ความคิดเห็นของนักบัญชีที่มีต่อการใช้ข้อมูลในงบกระแสเงินสด และสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 10(1), 143-156.
- พรทิวา ขาวสะอาด. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการจัดการกำไร: กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 9(2), 29-35.
- มณฑา สุทธิพงศ์. (2553). กำไรสุทธิ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างทางบัญชี ในการพยากรณ์กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคต. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). แม่บทการบัญชี. ใน กรุงเทพมหานคร. พี.เอ. ลีฟวิง.
- สมชาย สุภัทรกุล. (2548). คุณภาพของงานสอบบัญชีกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชี. วารสารบริหารธุรกิจ, 22(83), 21-32.
- สรรพวงศ์ ลิ้มป้อรงกุล. (2547). คุณภาพกำไรของธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติเพรส.
- Burgstahler, D. & Dichev, I. (1997). Earnings management to avoid earnings decreases and losses. *Journal of Accounting and Economics*, 24(1), 99-126.
- Carcello, J. V. & Neal, T. L. (2000). Audit Committee Composition and Auditor Reporting. *The Accounting Review*, 75(4), 453-467.
- Collins, W. & Hribar, P. (1999). Earnings-based and accrual-based market anomalies: One effect or two. *Journal of Accounting and Economics*, 29(1), 101-123.
- DeAngelo, L. E. (1981). Audit size and audit quality. *Journal of Accounting and Economics*, 3(12), 183-199.
- Guidry, F. et al. (1999). Earnings-based Bonus Plans and Earnings Management by Business-unit Managers. *Journal of Accounting and Economics*, 26(1-3), 113-142.
- Jacob, J. & Jorgensen, B. N. (2007). Earnings management and accounting income aggregation. *Journal of Accounting and Economics*, 43(2-3), 369-390.

- Mulford. C. W. & Comiskey, E. E. (1996). *Financial Warnings*. New Jersey: John Wiley & sons.
- Schroede, D. A. et al. (1995). *The psychology of helping and altruism: Problems and puzzles*. New York: McGraw-Hill.
- Yasar, A. (2013). Big Four Auditors' Audit Quality and Earnings Management : Evidence from Turkish Stock Market. *International Journal of Business and Social Science*, 4(17), 153-163.

ปรอ จุม เรือง เพรง แซมร์ (ប្រជុំរឿងព្រេងខ្មែរ): ภาพแทนธรรมชาติ
ในนิทานพื้นบ้านเขมร*

PRAK CHUM RUENG PRENG KHMER: REPRESENTATION OF
NATURE IN CAMBODIAN FOLKTALES

วรรณะ สอน

Vannak Sorn

ราชนย์ นิลวรรณภา

Rachan Nillawannapha

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: vannaksornmsu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแทนธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านเขมร ฉบับแปลภาษาไทยที่ตีพิมพ์เผยแพร่โดยคณะที่ปรึกษาด้านวัฒนธรรมเขมร พ.ศ. 2540 โดยศึกษาการวิจัยเชิงเอกสาร ผ่านข้อมูลนิทานพื้นบ้านเขมรจำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ 1) กรุงอุดงค์ 2) เจ้าที่น้ำและเจ้าที่ภูเขา 3) ภูเขาพนมโดนเปญ 4) แร้งหลอกช้างเผือก 5) จระเข้กับคนขับเกวียน 6) เจ้าพ่อหัวโล้น 7) ต้นกล้วยตานีกับต้นหนาด และ 8) ต้นหมากและต้นพลู ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดภาพแทนในการศึกษาภาพแทนธรรมชาติที่ปรากฏในตัวแทนนิทานพื้นบ้านเขมร ผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนธรรมชาติที่ปรากฏมี 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นความจริงโลกพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อันเป็นสัญลักษณ์ของจักรวาลทัศน์ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะภูมิประเทศ แหล่งน้ำ ภูเขา ปิง แม่น้ำ และระบบความคิด ความเชื่อดั้งเดิม และการดำรงชีวิตของคนเขมร 2) ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้และอาหาร สะท้อนให้เห็นถึงพื้นที่ความผูกพันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในฐานะครูและผู้ให้ และ 3) ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมและจริยธรรม สะท้อนให้เห็นถึงระบบความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพึ่งพาอาศัยและการอยู่ร่วมกัน จากการวิเคราะห์ภาพแทนธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านเขมร แสดงให้เห็นถึงรูปแบบภาพแทนธรรมชาติที่ปรากฏในตัวแทนนิทานพื้นบ้านเขมร เป็นการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ซึ่งสะท้อนผ่านเรื่องเล่าขานมา ชาวไร่ ในรูปแบบของนิทาน โดยได้หยิบยกมาเล่าสู่กันฟังผ่านมุขปาฐะจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: ปรอ-จุม เรือง-เพรง แซมร์, ภาพแทนธรรมชาติ, นิทานพื้นบ้านเขมร

* Received 13 May 2020; Revised 16 August 2020; Accepted 18 August 2020

Abstract

This research study aims to study the representing nature in the Cambodian folk tales translated in Thai version in which it was published in 1997 by Buddhist Institute of Cambodia. By studying document research Through information on Cambodian folk tales, consisting of 8 stories, such as 1) Krung Oudong 2) The God of water and the God of mountain 3) Krung Phnom Penh 4) The white elephant king 5) Crocodile and cart driver 6) Bald Head God 7) Tani banana tree and 8) Slice and betel tree. The result of the Study is as follows: The Cambodian folktale reflects many aspects of the representing natural images. Therefore, the researcher has divided issues of studying physical representing natural images into 3 points, namely 1) The representing natural images as a reality of the sacred world which is a symbol of the universe. 2) The representing nature images as knowledge and food and the reflecting the topography, water resources, mountains, marshes, rivers and thought systems. The Traditional beliefs and the life of the Khmer people and 3) The representing natural images as a teacher of moral and ethics from the analysis of the representing natural images in Cambodian Folktales. It shows the design of the representing natural images in the Cambodian folktales in which it was considered as wisdom from observation, learning and coexistence with nature of community and farmers. Thus, those stories have been narrated from one people to another from the stories which have significances for the development of folk tales to be a completely perfect story taking the natural context divided into categorical nature.

Keywords: Prak Chum Rueng Preng Khmer, Representation of Nature, Cambodian Folktales

บทนำ

คำว่า *เบรฉุเญงเญงเญอ* *ปรอจุม* *เรื่องเพรง* *แซมร์* เป็นประชุมเรื่องตำนานและนิทานพื้นบ้านเขมร ซึ่งคณะที่ปรึกษาด้านวัฒนธรรมเขมร สถาบันพุทธศาสนบัณฑิตแห่งประเทศไทยได้เก็บรวบรวมและเรียบเรียง ได้จัดเป็นตำนานและนิทานเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ โดยให้เรื่องประเภทเดียวกันอยู่รวมกันเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่มีจำนวน 9 เล่มมีความหมายและสะท้อนให้เห็นรูปแบบการใช้ภาษา วรรณกรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอารยธรรม

เจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่โบราณกาล สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนเขมร

การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยาในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปัจจุบันได้ก่อให้เกิดวิธีการสหวิทยาการขึ้นมามาก ในการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางนิเวศวิทยามีความสัมพันธ์ด้านสังคมและวัฒนธรรมศึกษาในรูปแบบใหม่ (Glottfelty Ch, 1996); (Kull K, 1998); (Lakoff G., 1987); (Mayer C. G. & Sylvia, 2006); (Fill, A. & Muhlhauser, P., 2001); (Buell L, 2003); (Garrard G, 2004) ได้ขยายขอบเขตของการวิเคราะห์ว่าทกรรมภาษาศาสตร์ผ่านตัวบทที่ปรากฏในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) เมื่อทศวรรษที่ผ่านมาวรรณกรรมเป็นข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยอยู่ภายใต้อิทธิพลการวิเคราะห์เชิงนิเวศและตัวบทที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศวิทยาอีกด้วยนิทานพื้นบ้านก็กลายเป็นเป้าหมายของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ทั้งในวรรณกรรม และภาษาศาสตร์เชิงนิเวศ (Eco Linguistics) (Stibbe, A., 2015) งานวิจัยนี้เน้นการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์วัฒนธรรม (Linguistic-Cultural) ของภาพแทนธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านเขมร

ภาพแทนธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านเขมร ได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมเขมรที่มีความผูกพันกับธรรมชาติเป็นอย่างมาก ทั้งที่ปรากฏอยู่ในวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม วรรณกรรม ตำนาน ศิลปะการแสดง ธรรมชาติได้ส่งผลต่อการดำรงชีพทั้งในระดับพื้นฐาน ไปจนถึงระดับจิตวิญญาณ คือการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ หรือเชื่อว่าธรรมชาติมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ หากกล่าวโดยสรุป ธรรมชาติมีส่วนสำคัญในการเติมเต็มวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านให้มีความสมบูรณ์งดงามมากยิ่งขึ้นทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางความรู้สึก อาจจะสะท้อนให้เห็นสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือสภาพสังคม ว่าทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศเป็นว่าทกรรมที่ให้ความหมายและสร้างความรู้ใหม่ในการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในวรรณกรรม โดยกำหนดแนวคิดและความหมายในการศึกษาวรรณกรรมทั้งในด้านกฎเกณฑ์ วิธีการในการวิเคราะห์วิจารณ์ในฐานะที่เป็น “พื้นที่ใหม่” ของทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์ ที่แสดงให้เห็น การต่อสู้ช่วงชิงทางความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างและนิยามความหมายกับการศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในนิทานพื้นบ้านเขมร นับว่าเป็นแนวการวิเคราะห์วรรณกรรม ที่ก่อรูปมาจากจิตสำนึกเชิงนิเวศ

แนวคิดดังกล่าวมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพิจารณาความเกี่ยวข้องระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติในตัวบทวรรณกรรม หรือตัวบทนิทานพื้นบ้าน ไม่ว่าจะเป็นงานเขียนเกี่ยวกับธรรมชาติหรือในตัวบทชนิดอื่น ๆ ต่อต้านแนวคิดมนุษย์ คือศูนย์กลาง (Anthropocentric) ที่ให้ความสำคัญกับมนุษย์ว่าอยู่เหนือธรรมชาติ เป็นการพยายามแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและโลกธรรมชาติที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตัวบทที่เรียกว่างานเขียนเกี่ยวกับธรรมชาติ หรือ “วรรณกรรมสีเขียว” (Parsons G, 2008) โดยผู้วิจัยยึดธรรมชาติเป็นศูนย์กลางและใช้เป็นแนวคิดหลักในการศึกษา

ดังนั้น บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์โลกทางกายภาพกับภาษาและวรรณกรรม สิ่งแวดล้อม ความรู้ในเวทแบบดั้งเดิม (Traditional Ecological Knowledge) ที่เป็นผลผลิตทางสังคมวัฒนธรรม กับการวิเคราะห์ภาพแทนธรรมชาติทางมิติวัฒนธรรม โดยใช้แนวคิดการวิจารณ์เชิงนิเวศและความรู้ในเวทแบบดั้งเดิม โดยศึกษาภาพแทนธรรมชาติที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านเขมรว่ามีลักษณะอย่างไรแล้วมีการนำเสนอเพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพแทนธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านเขมร จำนวน 8 เรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาจากนิทานพื้นบ้านเขมรจำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ 1) กรงอุดงค์ 2) เจ้าที่น้ำและเจ้าที่ภูเขา 3) ภูเขาพนมโดนเปญ 4) แร้งหลอกช้างเผือก 5) จะเข้กับคนขับเกวียน 6) เจ้าพ่อหัวโล้น 7) ต้นกล้วยตานีและต้นหนาด และ 8) ต้นหมากและต้นพลู

จากนั้นจึงประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีเรื่อง ภาพแทน (Representation) เป็นแนวคิดที่มุ่งศึกษากระบวนการ ประกอบสร้าง ภาพแทนของคนในสังคมที่สัมพันธ์กับเพศเชื้อชาติ ชนชั้น ผ่านตัวบทวรรณกรรม ยกตัวอย่างเช่น กลวิธีการสร้างบุคลิกภาพแบบฉบับหรือ ภาพเหมารวม การเลือกดึงเอาคุณสมบัติบางสิ่งบางอย่างที่เด่นชัดมีชีวิตชีวา เข้าใจง่ายเป็นที่รับรู้ทั่วไป และ ลดทอนอัตลักษณ์บุคคลลงไปเป็นคุณสมบัติ ไม่ก็อย่างเหล่านั้น (Hall S., 2003)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพแทนธรรมชาติ การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เขียนเรียบเรียงนำเสนอเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษาจากข้อมูลเอกสารนิทานพื้นบ้านเขมร

ผลการวิจัย

จากการศึกษานิทานพื้นบ้านเขมร จำนวน 8 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า นิทานพื้นบ้านเขมรได้สะท้อนให้เห็นถึง ภาพแทนธรรมชาติทางกายภาพหลายด้านในที่ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาภาพแทนธรรมชาติทางกายภาพออกเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นความจริงโลกพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

จากการตรวจสอบตัวบทนิทานพื้นบ้านเขมร พบว่าการนำเสนอพื้นที่ภูเขา นิยมนำเสนอผ่านอนุภาคเหตุการณ์หรือช่วงเวลาที่ตัวละครเดินทางผ่าน ณ บริเวณพื้นที่ภูเขาสำหรับฉากการเดินทางของตัวละครมนุษย์ที่ต้องเดินทางข้ามภูเขาสูง เพื่อไปถึงพื้นที่แห่งใหม่

ซึ่งสถานที่แห่งใหม่นั้น มักจะเป็นพื้นที่ที่ไม่ใช่ที่อยู่ของตัวละครมนุษย์ กล่าวคือ เป็นพื้นที่ทาง ธรรมชาติความเชื่อเกี่ยวกับที่สูง ดังนิทานเรื่อง ภูเขาโดนเปญ หรือเรียกเป็นภาษาเขมรว่า “ភ្នំយាយពេញ” *พนมเยีย-เปญ* พบว่าเนื้อหาของนิทานพื้นบ้าน ที่ได้แสดงนัยเรื่องของการ อธิบายลักษณะภูมินาม อธิบายลักษณะการเกิดขึ้นของแหล่งสถานที่ธรรมชาติ โดยอาศัยเรื่อง เล่าเป็นแนวทางการอธิบายนิทานพื้นบ้านที่ปรากฏร่องรอยแนวคิดเช่นนี้อยู่ เป็นการเล่าถึง ประวัติความเป็นมาของเมืองหลวงพนมเปญ ศาสนสถานแห่งนี้เป็นศูนย์กลางใจเมืองพนมเปญ (คำว่า *ភ្នំ* พนม เป็นภาษาเขมรหมายถึง ภูเขา) คือเป็นอ้างอิงพื้นนี้มา ดังบทว่า

យាយពេញជាសេដ្ឋី មានផ្ទះនៅក្បែរមាត់ទន្លេចក្រុម ថ្ងៃមួយនៅ ដូរភ្លៀងទឹកដ៏បាននាំដើមគិរីធំមួយអណ្តែតទឹក មកទៅនៅ ក្នុងទឹកមុខផ្ទះរបស់យាយ ពេញនោះយាយបានហៅអ្នកស្រុកមក ជួយអូសដើមគិរីនោះឡើងមកលើ ក៏បានប្រទះឃើញព្រះពុទ្ធរូប និងទេវរូប នៅក្នុងរន្ធគិរីនោះ យាយភ្នំពេញបាននាំស្រុកលើកដី ធ្វើភ្នំដើម្បីគម្ពល់រូបទាំងនេះ

แปลเป็นไทยว่า

ยายเปญเศรษฐีนี้ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำจตุมุข วันหนึ่งในฤดูน้ำหลากมีตะเคียนต้นใหญ่ลอยน้ำมาติดอยู่บริเวณทำนบน้ำหน้าบ้าน เมื่อช่วยกันดึงต้นตะเคียนขึ้นฝั่งก็พบพระพุทธรูปและเทวรูปอยู่ในโพรงโคนต้นตะเคียนนั้น ยายเปญและชาวบ้านพร้อมใจกันถนอมดินขึ้นเป็นภูเขาขนาดย่อม และสร้างวิหารบนเขาเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูป ส่วนเทวรูปได้อัญเชิญไว้บนแท่นที่เชิงเขา และเรียกสถานที่นั้นว่า วัดพนมโดนเปญ

(นิทานพื้นบ้านเขมร, 2001)

จากตัวบทนิทานพื้นบ้านที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับธรรมชาติ ธรรมชาติก็คือภูเขาเชื่อมโยงกับศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านพื้นที่ที่มีบทบาท และอิทธิพลต่อผู้คนและสังคม พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ ส่วนใหญ่สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่สัมพันธ์กับเรื่องทางศาสนา บ้างก็เป็นสภาพแวดล้อมทั่วไปที่มีอยู่ตามธรรมชาติ บ้างก็เป็น ศาสนาวัดหรือศาสนสถานที่ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อใช้ประกอบในกิจพิธีทางศาสนาหรือเป็นชุมชน ที่อยู่อาศัยของผู้คนในดินแดนต่าง ๆ

ในนิทานเรื่อง “ក្រុងឧដុង្គ” *กรุงอุดงค์* กล่าวถึงพระมเหสีของพระราชาเขมรพระองค์ หนึ่ง ซึ่งประทับอยู่ที่กรุงละแวกประสูติพระโอรสออกมาเป็นไขขณะทรงประพาสา พระราชา และพระมเหสีทรงอับอายจึงแอบเอาไขไปฝังในป่านนั้นแล้วเสด็จกลับพระนคร พรานป่าของ พระราชาพาสุนัขออกไปล่าสัตว์และได้พบไขใบใหญ่ประหลาดจึงเก็บเอามาทานเมื่อครบ

กำหนดใช้นั้นก็กลายเป็นลูกคนเพศชาย พรานป่าได้เลี้ยงดูจนโตเป็นชายหนุ่มที่งดงาม และได้พบรักกับลูกสาวตาตงยายชัย ซึ่งอยู่อีกหมู่บ้านหนึ่งต่อมาพระราชาทรงเห็นลูกสาวตาตงยายชัยก็ทรงพอพระทัยอยากได้เป็นมเหสี จึงเสด็จไปบ้านตาตงยายชัยเพื่อสวามิภักดิ์ ไม่ว่าตาตงยายชัยจะให้ทำอะไร พระองค์ก็ยอมทำทั้งสิ้นและเรียกตาตงยายชัย ว่า “*ឌុះ ម៉ែ ជ័យ*” *เอ็ดดงแม่มชัย* (คำว่า *ឌុះ ម៉ែ ជ័យ* *เอ็ดดงแม่มชัย* เป็นภาษาเขมรหมายความว่า พ่อดงแม่มชัย) แต่ลูกสาวตาตงยายชัยไม่ยอม ตาตงยายชัยจึงพาลูกสาวหนีไปทำพิธีแต่งงานกับลูกชายพรานป่าที่หมู่บ้านห่างไกล พระราชาตามไปพบและรู้เรื่องราวว่าลูกชายพรานป่าคือพระโอรส จึงจัดอภิเษกทั้งคู่และให้ขึ้นครองราชย์แทน และพระองค์ยังคงเรียกตาตงยายชัย ว่าเอ็ดดงแม่มชัยตลอดมา จากคำเอ็ดดงแม่มชัยได้กลายเป็นอุตคตเมียนชัยในเวลาต่อมา (นิทานพื้นบ้านเขมร, 2001)

จากข้อความข้างต้นนี้คือการสร้างพื้นที่ผ่านทางภูเขา เป็นการสร้างเชิงประจักษ์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านเขมร สะท้อนให้เห็นความคิดของคนเขมรที่อยู่อาศัยกับธรรมชาติ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพลักษณะภูมิประเทศทำให้ทราบถึงความหมายขององค์ความรู้เชิงนิเวศแบบดั้งเดิม โดยอาศัยเรื่องเล่าเป็นตัวอธิบายลักษณะภูมิประเทศ การกล่าวถึงลักษณะขององค์ความรู้เชิงนิเวศแบบดั้งเดิม คือเป็นการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรของคนในท้องถิ่น การสร้างพื้นที่ให้มีความพิเศษ เป็นเสมือนพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่ของการรักษาระบบนิเวศพื้นแผ่นดินเป็นอุปกรณ์ขั้นพื้นฐานในการใช้ชีวิตของมนุษย์ ในมนคติที่มีความผูกพันอยู่กับชุมชนโดยรวมของมนุษย์ทำให้เกิดความมุ่งมั่นจงรักภักดีต่อแผ่นดินเกิด

อย่างไรก็ตาม สร้างพื้นที่แหล่งศักดิ์สิทธิ์ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติถูกยกระดับให้มีความหมายและระบบความเชื่อที่ซับซ้อนขึ้น เกิดความเชื่อในจิตวิญญาณที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งคนทั่วไปมักเรียกว่า ผี เจ้าพ่อเจ้าแม่ จึงเกิดการปรุงแต่งแหล่งศักดิ์สิทธิ์ตามธรรมชาติให้เป็นโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม เช่น ศาล เป็นวิหาร รวมทั้งรูปเคารพ สิ่งก่อสร้าง ดังนั้นการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ คือพลังอำนาจเหนือธรรมชาติปกป้องรักษาอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาตินั้น

2. ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้ แหล่งอาหาร และความเชื่อ

ตัวบทในนิทานพื้นบ้านเขมรได้นำเสนอพื้นที่ป่าแบบสมจริง ซึ่งจะมีอาณาบริเวณของป่าเป็นพื้นที่กว้างจนถือได้ว่าเป็นป่าใหญ่ที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการเดินทาง ตัวบทในนิทานพื้นบ้านเขมรมักจะปรากฏลักษณะของป่าดังกล่าวอยู่เสมอเมื่อตัวละครต้องออกเดินทางไปเพื่อล่าสัตว์ เรียนรู้วิชา ป่าไม้ ป่าเป็นแหล่งอาหาร หรือวัตถุประสงค์ อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยพื้นที่ป่านั้นก็จะเต็มไปด้วยพืชพันธุ์ทั้งไม้ดอก ไม้ผล ไม้ยืนต้น เป็นต้น ได้แก่ นิทานเรื่อง *ต้นหมากและต้นพลู* (นิทานพื้นบ้านเขมร, 2002) “*ເສີຍເຈກຊາ ສິນເສີຍບາຍຍາຄ*” *เดิม-เจก-ชเวีย นิง เดิมบาย-มาด* คือหมายถึง *ต้นกล้วยตานีและต้นหนาด* ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และผีก็เหมือนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ คือ มีโครงสร้าง มีระดับช่วงชั้นการถ่ายทอดทางสัญลักษณ์ (นิทานพื้นบ้านเขมร, 2002)

ទឹកដែលរហូរភ្លៀងទៅរាងធានី ចាក់ទុកជាទឹកដ៏ស័ក្តិសិទ្ធិ ព្រោះបាន ហូតកាត់នូវសិរីលិង្គរបស់ព្រះសិរី និងយោនីព្រះនាងឧមា រូងបុគ្គល ណា យកទឹកនេះទៅបរិភោគ ឬយកទៅស្រោចស្រពស្រែចម្ការ គឺ ប្រកបដោយសុភមង្គលគ្រប់ប្រការ ក្រៅពីនេះ ទឹកត្រូវបានយកទៅ ប្រើប្រាស់នៅក្នុងពិធីផ្សេង ៗ ក្នុងព្រះបរមរាជវាំងថែមទៀតផង

น้ำที่ไหลลงไปหล่อเลี้ยงเมือง ถือว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ เพราะได้ผ่าน
ทั้งจิตวิญญูของพระคิวงและโยนีของพระอุมาไปแล้ว ใครจักนำไปกิน
ดื่ม เอาไปในเรือกส่วนไร่นา ล้วนเป็นสิริมงคลทั้งสิ้น นอกจากน้ำยัง
เชื่อว่าเป็นแหล่งน้ำนำไปใช้ในพิธีต่าง ๆ ในพระราชวังหลวงอีกด้วย

การนำน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้ในพิธีสำคัญ ๆ ของราชสำนัก ชาวเขมรเมื่อมีพิธีบรมราชาภิเษก จะต้องไปนำน้ำจากแม่น้ำต่างมาใช้ประกอบพิธี อย่างไรก็ตาม แหล่งน้ำเปรียบเสมือนชีวิตให้กำเนิดทุกชีวิตอยู่บนโลก ในสังคมเขมรก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ น้ำ ขึ้นเดียวกันที่ปรากฏใน เทศกาลประจำปีของคนเขมร คือ บุญบั้งน้ำ “บอน อม ตุก” (ภาษาเขมร) หมายถึงการแข่งเรือ หรือบุญบูชามหานที บุญบูชาน้ำ จัด ณ บริเวณที่แม่น้ำสำคัญ 4 สายไหลบรรจบกัน คือ แม่น้ำโขง แม่น้ำบาสัก แม่น้ำราบเซียม และแม่น้ำโตนเลสาบ เรียกว่า แม่น้ำจตุมุข ด้านหน้าพระราชวังจตุมุขมงคล กรุงพนมเปญ เพื่อระลึกถึงบุญคุณและแสดงความขอบคุณต่อแม่น้ำที่นำความอุดมสมบูรณ์มาสู่ชาวเขมร โดยจะพร้อมใจกันลอยกระทงไปตามลำน้ำและมี การแข่งเรืออย่างเอิกเกริก

ในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือนของเขมร ได้ระบุว่าในเดือนกัตติกหรือเดือน 12 จะมีพระราชพิธีพายเรือ ลอยประทีป ไหว้พระแช (พระจันทร์) ภาษาเขมรว่า “**บุญห่มบุค สัมปะเถโ**” **บอน อม-ตุก อ็อก อม-บ็อก ชัมเปียะฮ์ เปรียะฮ์-แค** คือพิธีกรรม หลักสามประการคือ พิธีกรรมลอยประทีปในเวลากลางคืน มีการแสดงขบวนเรื่องประดับไฟแสงสีสวยงามในลำน้ำ พิธีกรรมที่สองเรียกว่า “**สัมปะเถโ**” **ชัมเปียะฮ์ เปรียะฮ์-แค** หรือการไหว้พระจันทร์ ในวาระที่ดวงจันทร์เพ็ญส่งสัญญาณว่าถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าวและพืชผลการเกษตรแล้ว จึงต้องแสดงความขอบคุณและอธิษฐานให้ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ และพิธีกรรมที่สาม เรียกว่า **ออก อ้อมบอก** เป็นพิธีกรรมที่ต้องทำในยามเที่ยงคืน โดยชาวบ้านมารวมตัวกันที่วัด เพื่อไปรับประทาน “**ห่มบุค**” **อ้อมบ็อก** ซึ่งมีลักษณะคล้ายข้าวเม่าคลุกผสมกับกล้วยและมะพร้าวชูด ทั้งนี้คือสะท้อนให้เห็นความสำคัญของแหล่งน้ำ

จากการศึกษาประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเพณี ความเชื่อของคนเขมรตั้งแต่สมัยโบราณที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบดั้งเดิม ในสังคมแบบดั้งเดิมผู้คนก็อาศัยเลี้ยงชีพโดยการออกไปล่าสัตว์ เก็บผลประโยชน์จากธรรมชาติให้อยู่ในป่า มาทำเป็นอาหาร ทั้งนี้คือแสดงให้เห็นว่าความอุดมสมบูรณ์ของมนุษย์และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ

3. ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมและจริยธรรม

จากการสำรวจตัวบทพบว่าสัตว์ชนิดต่าง ๆ ได้ปรากฏในตัวบทนิทานพื้นบ้านเขมรอย่างหลากหลายทั้งเล่นบทบาทเป็นตัวละครเด่น เช่น คางคกในเรื่อง สงครามระหว่างคางคกและตาพรหม แรด นิทานเรื่อง ประวัติของแรด กระต่าย นักแข่ง นิทานพื้นบ้านเรื่อง แรงหลอกช้างเผือก นกกา ในนิทานเรื่อง กาบ่านสอนกาป่า เป็นต้น บทบาทสัตว์ทั้งหมดนี้ทำหน้าที่แทนมนุษย์โดยการใช้อุปลักษณ์ สำนวนเปรียบเทียบหรือการใช้อุปลักษณ์

อุปลักษณ์สัตว์ในด้านดี สัตว์เหล่านี้จะถูกวางบทบาทให้เป็นตัวละครเอก เพื่อช่วยให้มนุษย์ซึ่งถูกปรุงแต่งด้วยลักษณะนิสัย การกระทำ พฤติกรรม ความคิดเหมือนมนุษย์ แม้กระทั่งการเกิดพระมหากษัตริย์ หรือผู้มีบุญ อย่างเช่น พญาคางคก ในนิทานเรื่อง สงครามพระพรหมกับคางคกและกระต่าย คนเขมรให้ความสำคัญแก่สัตว์อย่างมาก เพราะเป็นภาพแทนของมนุษย์ที่ฉลาดมีปัญหาเฉียบแหลมและเป็นตัวแทน ผู้ตัดสินคดีอีกด้วย นิทานเรื่อง แรงหลอกช้างเผือกได้กล่าวว่า

ธรรมาชา หี โยธเบีย หัมมิตฺตํ: ฐฺเณคณคํมฺยสฺรบคํ ฐฺ
ยณสฺนุชฺชา ตาสฺมปรตฺตํบสฺสฺเสตฺตคฺคํคฺคํเชฐาปรตฺตํฯ สฺเสตฺตคฺคํ
เชฐิยํ โณ บณธรรมาเชฐิยํ เฐฐิยํยิสฺสฺรยํปรตฺตํยิสฺสฺรยํ
บณธรรมาเชฐิยํฯ ฐฺเณคณคํมฺยสฺรบคํยิสฺสฺรยํยิสฺสฺรยํ
ยิสฺสฺรยํยิสฺสฺรยํยิสฺสฺรยํยิสฺสฺรยํยิสฺสฺรยํยิสฺสฺรยํยิสฺสฺรยํ

ด้วยวิธีซ้ำคำตามลักษณะของธรรมชาตินั้นอีกด้วย เพื่อให้เกิดความสมจริงสำหรับตัวบทนิทานพื้นบ้าน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพแทนธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านเขมร แสดงให้เห็นรูปแบบภาพแทนธรรมชาติที่ปรากฏใน ตัวบทนิทานพื้นบ้านเขมร ถือว่าเป็นภูมิปัญญาจากการสังเกต การเรียนรู้ และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติของประชาชน ชาวเขมร ได้หยิบยกมาเล่าสู่ต่อกัน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาของนิทานให้ดำเนินไปอย่างสมบูรณ์เมื่อนำเอาธรรมชาติในตัวบทมาจัดแบ่งตามประเภทของธรรมชาติ

1. ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นความจริงโลกพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นสัญลักษณ์ของจักรวาลทัศน์ ว่าด้วยภูเขา พื้นที่ทางกายภาพ อันประกอบไปด้วยภูเขา หน้าผา เหว ถ้าพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อฉากเรื่องที่ส่งผลหลาย ๆ ด้านต่อตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ทางกายภาพสู่พื้นที่ใหม่ของตัวละครที่ต้องออกเดินทางผจญภัยที่ต้องข้ามไปพบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น นิทานเรื่อง *เนียะตาดัก* *เนียะตาพนม* (เจ้าที่แห่งภูเขาและเจ้าที่แห่งน้ำ) และนิทานเรื่อง *กำเนิดโกนโลก* *ภูเขาโดนเปยุ* พื้นที่ธรรมชาติเนื่องด้วยภูเขานี้เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่บนโลก พื้นที่ทางกายภาพที่รองรับทุกสรรพสิ่งบนโลก ความสำคัญของพื้นดินคือการเป็นไร่นา สวน สำหรับมนุษย์ในวิถีดำรงชีพของชาวบ้าน เกาะ ดอน แก่ง เช่น นิทานพื้นบ้านเรื่อง *บึงตระแบก* *บึงตมบน* นิทานเหล่านี้เล่าถึงลักษณะภูมิประเทศของคนเขมรที่มีจริง เป็นต้น ทำให้เกิดภูมิทัศน์ตามแหล่งน้ำ และในระบบคิดแบบดั้งเดิมที่เชื่อว่าโลกมนุษย์และสวรรค์ชั้นฟ้าเชื่อมต่อกันได้ โดยวิธีการก่อดินเป็นหนทางไปสู่สวรรค์ชั้นฟ้า ทั้งนี้พื้นดินยังเป็นที่ตั้งบ้านแปงเมือง เมื่อมีมนุษย์เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่เหล่านั้น

อย่างไรก็ตาม พื้นที่ภูเขามีลักษณะเป็นภูมิวัฒนธรรม เป็นการรับรู้เรื่องพื้นที่ที่ดำรงชีวิตอยู่ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ถึงการให้ความหมายกับลักษณะภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ ในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง เช่น บริเวณป่าเขาลำเนาไพร ท้องทุ่ง หนองบึง แม่น้ำ ลำคลอง อันสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐาน บ้านเรือนของผู้คนในท้องถิ่น จนเป็นที่รู้จักร่วมกัน มีการกำหนดชื่อบ้านนามเมืองเป็นชื่อสถานที่ต่าง ๆ โดยสร้างเป็นตำนานขึ้นมาอธิบายความเป็นมาและความหมายที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม เป็นต้น จากการนิยามความหมายเบื้องต้นนี้ เป็นการสร้างความหมายโดยผ่านรูปแบบเรื่องเล่า ตำนาน นิทาน วรรณกรรมพื้นบ้านและรูปแบบของเรื่องเล่าต่าง ๆ การให้ความหมายสำคัญกับเรื่องที่เกิดขึ้นนี้ เป็นการพรรณนาถึงสภาพกำเนิด แหล่งที่อยู่ อธิบายลักษณะการกำเนิดของสถานที่แหล่งน้ำ ถ้า อันเป็นสถานที่ตามธรรมชาติ รวมไปถึงอธิบายลักษณะสร้างความหมายทางวัฒนธรรมอีกด้วย (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2559)

2. ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้และอาหาร ป่าไม้ เป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความหมายและความสำคัญต่อชีวิตคน ในพื้นที่ป่าจะเป็นพื้นที่ที่พบพันธุ์ไม้นานาชนิด ไม่ว่าจะเป็นไม้ผล ไม้ดอก ไม้ยืนต้น ในพื้นที่ป่านั้นเป็นฉากท้องเรื่องที่ทำให้เกิดการปะทะสังสรรค์ของตัวละคร มากกว่าพื้นที่อื่น ๆ สะท้อนให้เห็นว่า พื้นที่ป่าคือ พื้นที่แห่งความหมายที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและการคลี่คลายของนิทานพื้นบ้านเขมร การศึกษาเรื่องนิทานพื้นบ้านเขมร มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ลักษณะของงานวรรณกรรม การใช้สำนวน โวหาร อุปลักษณ์ อุดมการณ์ หรือรูปแบบการเล่าเรื่อง หรือองค์ความรู้การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse analysis) ภาพแทนตัวตนเชิงนิเวศของเรวັตร พันธุ์พิพัฒน์ ผ่านกวีนิพนธ์ชุด “นกชีวิต” การศึกษาพบว่า เรวັตร พันธุ์พิพัฒน์ ใช้ “คนสวน” เป็นภาพแทนเพื่อนำเสนอตัวตนเชิงนิเวศ โดยมีการนำเสนอผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ และบริบทแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ดิน สถานที่ น้ำ ป่า ฤดูกาล ความเชื่อ ความศรัทธา ชนบท ชุมชนเมือง การเมือง ศาสนา ความรัก ผ่านอารมณ์โหยหาอดีต การมองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยให้ธรรมชาติเป็นศูนย์กลาง (Ecocentric) จึงเป็นการยืนยันตัวตนที่แท้จริง (Self-Realization) และยังเป็นการยืนยันถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ที่ว่ามนุษย์กับธรรมชาติล้วนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การแสดงความเคารพ อ่อนน้อมถ่อมตนต่อธรรมชาติถือเป็นความสัมพันธ์ที่ยิ่งใหญ่ (บรรจง บุรินประโคน , 2561)

นิทานพื้นบ้านเขมรได้แสดงความรู้ป่าไม้ ผ่านฉากชมความงาม ความสวยป่าไม้ บึง น้ำ และการแสดงสุนทรียภาพของป่าไม้ อันอุดมด้วยสัตว์ป่าและดอกไม้้นานาพันธุ์ การเลือกฉากของป่าเป็นการดำเนินเรื่อง แสดงการพลัดพรากจากบ้านเมืองหรือการออกล่าสัตว์ มักเป็นโครงเรื่องที่นิยมเลือกนำเสนอ ที่กว้างว่างเปล่าคือ ความตึกดำบรรพ์และการหลบหนีนั้นคือ การปฏิเสธทั้งหมดของอารยธรรมและการไม่สนใจสิ่งใดเลยในการดึงดูดความสนใจของชีวิตทางประสาทสัมผัสและความเรียบง่ายที่ชัดเจน บางทีอธิบายได้ดี ความกว้างว่างเปล่าเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามธรรมชาติที่เกิดขึ้นอย่างไม่ลดละของอารยธรรมที่ผิดธรรมชาติ ซึ่งสูญเสียจิตวิญญาณไป มันเป็นสถานที่แห่งอิสรภาพที่เราสามารถกู้คืนตัวตนที่แท้จริงที่เราสูญเสียไปจากอิทธิพลของชีวิตเทียมของเรา อีกประเด็นหนึ่ง ป่า เป็นภูมิโนเวศที่มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ ตามความหมายของ จอห์นมัวร์ (John Muir) ศาสดาแห่งป่าดง แสดงให้เห็นว่าเป็นเขตแดนกว้างใหญ่ที่ยังไม่มีการสำรวจที่เราสามารถเดินท่องไปเป็นเดือน ๆ โดยไม่พบเห็นมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับป่า ได้บ่งบอกถึงธรรมชาติในสภาพที่ปราศจากมลพิษโดยอารยธรรม ก็คือการสร้างธรรมชาติให้มีศักยภาพมากที่สุดเท่าที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ในโลกใหม่ เป็นการสร้างเกราะเพื่อปกป้องถิ่นที่อยู่และสายพันธุ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะและถูกมองว่าเป็นสถานที่สำหรับการฟื้นฟูของผู้ที่มีมุมมองต่อสภาวะไร้ศีลธรรมและความเป็นเมือง (Greg Garrard, 2004) ส่วนในคัมภีร์ปรมัตถทีปนี อรรถกถาจริยาปิฎก กล่าวว่า ในต้นเดือนภัทรกัลป์นี้ พระบรมโพธิสัตว์ของเราทรงอุบัติเป็นศศบัณฑิต (กระต่าย) ในวันเพ็ญบุรณมีวันหนึ่ง ทรงอธิษฐานอุโบสถศีลแล้วทรงอุทิศ

พระมังสะของพระองค์เป็นทานปรมัตถบารมี เพื่อบำเพ็ญพระโพธิสมภารให้ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระอินทร์ทรงทราบจึงทรงจำแลงพระองค์ เป็นพราหมณ์แก่ มาขอพระมังสะศกบัณฑิตเป็นอาหาร พระโพธิสัตว์ให้อินทร์พราหมณ์ก่อไฟ เพื่อเผาพระองค์ท่าน เมื่ออินทร์พราหมณ์จุดไฟติดแล้ว พระโพธิสัตว์กระโดดเข้าไปในไฟนั้น ไฟไหม้ไหม้ อินทร์พราหมณ์ก็นำพระอริษฐานให้คงอยู่จบถึงที่สุดของกัลป์ ด้วยอานุภาพของทานปรมัตถบารมีของพระโพธิสัตว์ด้วยคำอธิษฐานของพระอินทร์ด้วย รูปกระต่ายก็เห็นปรากฏในท่ามกลางดวงจันทร์มาจนถึงทุกวันนี้ด้วยความเชื่อในเรื่องนี้ ในเวลากลางคืนวันเพ็ญบุรณมี เดือนกัตติก (เดือน) เป็นประจำทุกปี คนเขมรมักนำขนมอาหารมีข้าวเม่าและกล้วย เป็นต้น มาบูชาพระจันทร์เรียกว่า พิธีการออกข้าวเม่า หรือพิธีไหว้พระแฆ แม้แต่ราชาก็ทรงสพพระราชหฤทัยจัดพระราชพิธีนี้ด้วย (จาบ พิน, 2548) ทั้งนี้สะท้อนให้ความเชื่อเกี่ยวกับแหล่งน้ำเช่นกัน

3. ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมและจริยธรรม ว่าด้วยสัตว์ที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านเขมร มักจะถูกนำเสนอในด้านดีและด้านร้าย สัตว์ในด้านดีคือสัตว์ช่วยเหลือตัวละครมนุษย์มีจิตใจสูง แต่สัตว์ในด้านร้ายนั้นเป็นสัตว์ที่มีความโหดร้าย สันดานดิบ ป่าเถื่อน ทั้งอยู่ในฐานะคู่ตรงข้ามของตัวละครมนุษย์และสัตว์อื่น ๆ ที่มีพลังอำนาจด้อยกว่า และธรรมชาติว่าด้วยแหล่งน้ำ ถือว่าเป็นธรรมชาติในการหล่อเลี้ยงและให้ชีวิตแก่ทุกสรรพสิ่ง ประกอบไปด้วยน้ำตก แม่น้ำ ห้วย คลองและหนองบึง พื้นที่แหล่งน้ำส่วนหนึ่ง คือพื้นที่ที่ถูกเลือกตั้งถิ่นฐานของมนุษย์เป็นบ้านเป็นเมือง มีความเชื่อมโยงกับพื้นดินด้วย สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อการเคารพนับถือเป็นแหล่งก่อให้เกิดวัฒนธรรม โดยรวมคือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่พึ่งพาอาศัยกันอยู่ร่วมกันดูแลซึ่งกันและกัน

การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติผ่านสัตว์แบบอุปลักษณ์นั้น เปรียบเสมือนกระจกสะท้อนตัวตนของมนุษย์ การอุปลักษณ์เกี่ยวกับสัตว์ในความเป็นจริงแล้วมีเป้าหมายอยู่ที่มนุษย์ โดยที่เป็นการนำเสนอสัตว์ในฐานะเป็นกระจกเงาส่องแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งโยงใยไปสู่เรื่องราวทางศีลธรรม ความดี-เลวของมนุษย์ (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2560) กล่าวอีกนัยได้ว่า “การทำให้มีลักษณะของมนุษย์” หรือ “การทำให้เป็นมนุษย์” (Anthropomorphism) ถูกนำมาใช้ในการสำรวจความรู้สึกของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์ สัญลักษณ์สัตว์ที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมเขมรถูกประกอบสร้างขึ้นจากความเชื่อแบบดั้งเดิมที่คนเขมร เคารพบูชาธรรมชาติ (Animism) ศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในสังคมเขมรมีอยู่ด้วยกัน 2 ชนิดคือ “นาค” และ “โค” สัตว์ชนิดแรกเป็นสัตว์ในจินตนาการ ส่วนชนิดที่ 2 เป็นสัตว์ที่มีอยู่ในโลกแห่งความจริง การทำให้ความหมายของนาคและโคในศาสนาพราหมณ์เปลี่ยนไปจากเดิมคือทำให้กลายเป็นเขมรหลังจากที่ศาสนาพราหมณ์ ค่อย ๆ เสื่อมลงไปพร้อมกับการล่มสลายของเมืองพระนคร เห็นได้จากการผูกนิทานเรื่อง “พระเจ้าขี้อ้อน” ขึ้น เพื่ออธิบายภาพสลักตอนพระกฤษณะปราบนาคกาลิยะ หรือนิทานพื้นบ้านเรื่อง ประเทสประเทศ “พระโค พระแก้ว” ที่เปลี่ยนจากโคนันทิให้กลายเป็นโควิเศษตามแบบเขมร นาคและโคถูกนำมาใช้ในเชิง

สัญลักษณ์เพื่อประโยชน์ทางการเมืองอยู่บ่อยครั้ง เช่น การใช้นาคเพื่อแสดงความเป็นผู้มีบุญ การใช้โคเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการสร้างบ้านแปงเมือง รวมทั้งปลุกกระแสชาตินิยมของคนเขมรขึ้น คติความเชื่อเรื่องพญานาคในวัฒนธรรมเขมรมีที่มาจาก 3 ประเด็นดังนี้ 1) ความเชื่อดั้งเดิมของชาวเขมร 2) ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ และ 3) ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา โดยสัญลักษณ์นาคที่ปรากฏในวัฒนธรรมเขมรสามารถสื่อความหมายได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) เป็นสัญลักษณ์แทนบรรพบุรุษเขมร 2) เป็นเครื่องหมายแสดงถึงความเป็นผู้มีบุญ 3) เป็นสัญลักษณ์แทนฟ้าฝน หรือสะพานที่เชื่อมระหว่างโลกมนุษย์กับสรวงสวรรค์ และ 4) เป็นผู้ปกป้องรักษาพระพุทธศาสนา โดยทำหน้าที่ประกอบสร้างวัฒนธรรมเขมรแขนงต่าง ๆ ที่สำคัญทางวัฒนธรรม (ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม, 2559) การนับถือเจ้าป่า เจ้าเขา หรือผีผู้รักษาธรรมชาตินี้ เป็นสิ่งกำกับความอ่อนน้อมถ่อมตนและการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงดังที่เห็นได้ว่า ในการล่าสัตว์ ตัดไม้ ชาวบ้าน ก็เอามาเท่าที่จำเป็นแก่ความต้องการจะใช้สอยเท่านั้น

การวิเคราะห์วาทกรรม เป็นการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจงานวรรณกรรมเกี่ยวข้องกับ ความหมายเชิงนิเวศ จากมุมมองมิติทางสุนทรียะ จินตนาการของวรรณกรรม มนุษยชาติ และวัฒนธรรมของมนุษย์ วรรณกรรมเป็นสื่อกลางของ “นิเวศทางวัฒนธรรม” จัดแสดง ความสัมพันธ์ของระบบวัฒนธรรม การแสดงออกทางธรรมชาติของมนุษย์และไม่ใช่มนุษย์ โดยเหตุนี้การอ่านวรรณกรรมจะช่วยให้การวิเคราะห์ครอบคลุมมากขึ้น ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงรูปแบบ หน้าที่ของความเป็นภาพแทนทางภาษาศาสตร์อีกด้วย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศนศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูพบว่า ภาพแทนธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านเขมร 3 ประเด็น คือ 1) ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นความจริงโลกพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อันเป็นสัญลักษณ์ของจักรวาลทัศน์ 2) ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้และอาหาร และ 3) ภาพแทนธรรมชาติในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมและจริยธรรม จากการวิเคราะห์ภาพแทนธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านเขมร แสดงให้เห็นถึงรูปแบบภาพแทนธรรมชาติที่ปรากฏในตัวบทนิทานพื้นบ้านเขมร ถือว่าเป็นภูมิปัญญาจากการสังเกต การเรียนรู้และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติของประชาชนชาวนาชาวไร่ ซึ่งได้หยิบยกมาเล่าสู่ต่อกันเป็นฉากเรื่องที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาของนิทานให้ดำเนินไปอย่างสมบูรณ์ เมื่อนำเอาธรรมชาติในตัวบทมาจัดแบ่งตามประเภทของธรรมชาติ ควรมีการศึกษาภาพแทนธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านเขมรนี้สามารถเอาไปใช้เป็นประโยชน์ได้ การศึกษาภาพแทนธรรมชาติในประเภทนิทานพื้นบ้านอื่น ๆ ได้ โดยใช้แนวคิดภาพแทนกับการวิจารณ์เชิงนิเวศและความรู้แบบดั้งเดิม เพื่อที่จะแสวงหาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- จาบ พิน. (2548). พระราชพิธีทวาทศมาส หรือพระราชพิธีสิบสองเดือนกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ชาญชัย คงเพ็ญธรรม. (2559). สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในสังคมเขมร. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 35 (พิเศษ), 118-119.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2560). ใช้เพียงเดรัจฉาน: สัตว์ศึกษาในมุมมองของการวิจารณ์แนวนิเวศ. ปทุมธานี: นาค.
- นิทานพื้นบ้านเขมร. (2001). กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร: คณะที่ปรึกษาวัฒนธรรมเขมร.
- _____. (2001). เจ้าที่น้ำและเจ้าที่ภูเขา. กรุงเทพมหานคร: คณะที่ปรึกษาวัฒนธรรมเขมร.
- _____. (2001). ภูเขาพนมโดนเปญ. กรุงเทพมหานคร: คณะที่ปรึกษาด้านวัฒนธรรมเขมร.
- _____. (2001). แร้งลอคข้างเผือก. กรุงเทพมหานคร: คณะที่ปรึกษาวัฒนธรรมเขมร.
- _____. (2002). จระเข้กับคนขับเกวียน. กรุงเทพมหานคร: คณะที่ปรึกษาวัฒนธรรมเขมร.
- _____. (2002). เจ้าพ่อหัวโลน. กรุงเทพมหานคร: คณะที่ปรึกษาวัฒนธรรมเขมร.
- _____. (2002). ต้นกล้วยตานีและต้นหนาด. กรุงเทพมหานคร: คณะที่ปรึกษาวัฒนธรรมเขมร.
- _____. (2002). ต้นหมากและต้นพลู. กรุงเทพมหานคร: คณะที่ปรึกษาวัฒนธรรมเขมร.
- บรรจง บุรินประโคน. (2561). คนสวน : ภาพแทนตัวตนเชิงนิเวศของเร่วตรี พันธุ์พิพัฒน์ ในกวีนิพนธ์“นกชีวิต”. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย, 1(2), 74-94.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2559). เรื่อง คู่มืออุกคิต ความหมายของภูมิวัฒนธรรม การศึกษาจากภายในและสำนักของท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- สังภูมิ ละอ. (2553). เสียมเรียบ สยามแพะ แซมร์ฟ่าย. กรุงเทพฯ: สยามบันทึก.
- Buell L. (2003). Writing for an Endangered World: Literature, Culture, and Environment in the U.S. and Beyond. London: An Imprint of Harvard University Press.
- Fill, A. & Muhlhauser, P. (2001). The Ecolinguistic Reader. Language, Ecology, and Environment. London and New York: Continuum.
- Garrard G. (2004). Ecocriticism. London and New York: Routledge Taylor and Francis Group.
- Glottfelty Ch. (1996). The Ecocriticism Reader: Landmarks in Literary Ecology. London: University of Georgia Press.
- Hall S. (2003). Representation: Cultural Representations and Signifying Practices. London: The Open University.
- Kull K. (1998). Semiotic ecology: Different natures in the semiosphere. London: University of Tartu.

- Lakoff G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind*. Chicago and London: University of Chicago Press.
- Mayer C. G. & Sylvia. (2006). *Literary studies, ecofeminism and environmentalist knowledge production in the humanities*. New York: Amsterdam and New York.
- Parsons G. (2008). *AESTHETICS AND NATURE*. UK: University of Cambridge.
- Stibbe, A. (2015). *Ecolinguistics: Language, Ecology and the Stories We Live By*. London: Routledge.

บุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0*

ANTECEDENT INFLUENCING CONFIDENCE IN THE SUCCESS OF SMALL AND MEDIUM SIZED ENTERPRISES IN THE DIGITAL AGE OF THAILAND 4.0

สนธยา แสงส่อง

Sondhya Sangsong

ทวี แจ่มจำรัส

Tawee Jamjumrus

รุ่งรัตนา เจริญจิตต์

Roongrattana Jaroenjitt

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: yannakorn1978@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับของความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs ในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0 การจัดการสินค้าออนไลน์ พลังโซเชียลมีเดีย กลยุทธ์การตลาด และการจัดการทูตตราสินค้า 2) เพื่อศึกษาการจัดการร้านค้าออนไลน์ พลังโซเชียลมีเดีย กลยุทธ์การตลาด และการจัดการทูตตราสินค้า ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs ในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0 3) เพื่อศึกษาแนวทางที่ทำให้ผู้ประกอบการ SMEs ประสบผลสำเร็จ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผู้ที่เกี่ยวข้อง สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบแบ่งชั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคือ 20 เท่าของตัวประชากร จำนวน 18 ตัวแปร เป็นอย่างน้อย 360 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs ในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0 การจัดการสินค้าออนไลน์ พลังโซเชียลมีเดีย กลยุทธ์การตลาด และการจัดการทูตตราสินค้า อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อความเชื่อมั่นในความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์

* Received 29 July 2020; Revised 16 August 2020; Accepted 18 August 2020

4.0 เรียงลำดับความสำคัญที่มีอิทธิพล ได้แก่ พลังโซเชียลมีเดีย การจัดการร้านค้าออนไลน์ การจัดการพหุตราสินค้า และกลยุทธ์การตลาด 3) แนวทางที่ทำให้ประสบผลสำเร็จโดยผู้ประกอบการ SMEs จะต้องปรับปรุงกิจการของตนให้มีระบบ ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ การรับจ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์ การธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ การสร้างชื่อตราสินค้า และเครื่องหมายตราสินค้า

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs 4.0, การจัดการร้านค้าออนไลน์, พลังโซเชียลมีเดีย, กลยุทธ์การตลาด, การจัดการพหุตราสินค้า

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) the levels of confidence in success of SMEs in the age of Digital Thailand 4.0, online store management, power of social media, marketing strategies and brand ambassador management; 2) the influences of online store management, power of social media, marketing strategies and brand ambassador management on the confidence in the success of SMEs in the age of Digital Thailand 4.0 and 3) the guidance for SMEs accomplished. This research employed a mixed research methodology combining quantitative and qualitative methods. In the quantitative research component selected by stratified sampling. The sample size was determined based the criterion of 20 times the 18 observed variables which equaled not less than 360. Data were collected with the use of a questionnaire and analyzed with a structural equation model. As for the qualitative research part, in-depth interviews were conducted with 12 key informants. The mixed research findings showed that: 1) the confidence in success of SMEs in the age of Digital Thailand 4.0, online store management, power of social media, marketing strategies and brand ambassador management were all rated a high level; 2) power of social media had the overall greatest influence on the confidence in the success for SMEs in the age of Digital Thailand 4.0, followed by online store management, brand ambassador management and marketing strategies, respectively and 3) The guidance for SMEs accomplished by e-business system, e-market place, e-payment and e-banking as well as establishing reputation for their brands and creating their brand marks.

Keywords: Confidence in the Success of SMEs, Online Store Management, Power of Social Media, Marketing Strategies, Brand Ambassador Management

บทนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology: IT) และการสื่อสารโทรคมนาคมผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับทั้งทางด้านธุรกิจและชีวิตประจำวันมากขึ้น สภาพของสังคมเปลี่ยนไป ทำให้ผู้ประกอบการต้องมีกลยุทธ์ หรือ ยุทธศาสตร์ (Strategy) ทิศทาง และขอบเขตขององค์กรในระยะยาว เพื่อให้บรรลุประโยชน์แก่องค์กรโดยผ่านการจัดสรรทรัพยากรภายใต้ภาวะแวดล้อมแห่งการเปลี่ยนแปลง เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Johnson & Scholes, 1999) การตลาดในยุคดิจิทัล ยังนับเป็นเรื่องใหม่ในการดำเนินธุรกิจของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในการตลาดยุคดิจิทัล พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) : E-commerce เป็นการซื้อหรือการขายสินค้าระหว่างธุรกิจ ครัวเรือน บุคคล หน่วยงานรัฐบาล และองค์กรรัฐและเอกชนอื่น ๆ ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Savrula & Kilic, 2011) ส่วนการตลาดยุคเก่าเป็นแบบผู้บริโภคนิยม คือ เน้น Mass marketing กำลังเปลี่ยนไปสู่การตลาดแบบโซเชียลมีเดีย (Social media) ที่ทันสมัย เพราะการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ องค์กรทุกแห่งต่างเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ความหมายของการเปลี่ยนแปลงองค์กร (Change in Organization) คือกระบวนการที่ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2556)

การจัดการกลยุทธ์ในยุคดิจิทัลจะทำให้การเชื่อมโยงถึงกันทำได้ง่ายตาย เข้าสูยุคที่ผู้บริโภคจะเชื่อมความคิดเห็นของผู้บริโภคด้วยกันเป็นอย่างมาก การบอกต่อแบบปากต่อปาก จึงทวีความสำคัญในการตัดสินใจผ่าน Social media การเชื่อมต่อข้อมูลข่าวสารผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Facebook Twitter, Instagram, Line, YouTube ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเข้าหากันได้โดยง่ายและปรากฏการณ์นี้ยังทำให้ผู้บริโภคฉลาดและรอบรู้มากกว่าแต่ก่อน (Yasmin A., Tasneem S. & Fatema K., 2015) การวางแผนกลยุทธ์ยุคดิจิทัล และวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อสินค้าออนไลน์ในประเทศไทยจึงมีความสัมพันธ์กับโซเชียลมีเดียเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน นักการตลาดจึงมีหน้าที่สำคัญ คือ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างจากคู่แข่ง และเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างได้นั้น จะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ แผนการตลาด และกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียได้เป็นอย่างดี (นภาพรณคณานุรักษ์, 2554) เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กร ซึ่งหมายถึงการเพิ่มความสามารถในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์กรให้เกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ค่านาย อภิปรัชญาสกุล, 2550) ส่วนการจัดการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น ธุรกิจต้องสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับบุคคล 3 กลุ่ม คือ ลูกค้า พนักงาน

และสังคม โดยเฉพาะลูกค้าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการเติบโตของธุรกิจ โดยแนวทางการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า คือการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ราคาเหมาะสม และสามารถส่งมอบได้ทันเวลา (สัญญา ลี้แก่กุล, 2561)

ปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ในยุคดิจิทัล 4.0 จึงเป็นวิถีทางการอยู่รอดของธุรกิจ หากองค์กรไม่มีการปรับตัว จะเกิดผลกระทบกับธุรกิจที่เหมือนยังว่ายอยู่กับที่ จะทำให้ตกยุค และไม่สามารถแข่งขันกับการตลาดที่เปลี่ยนไป และจะล่มสลายไปในที่สุด

เพราะฉะนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีจำนวนมาก จึงต้องมีการปรับตัวครั้งสำคัญด้วยการบริหารความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs 4.0 ซึ่งจะมีความสัมพันธ์และขึ้นกับตัวแปรต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ พลังโซเชียลมีเดีย, กลยุทธ์การตลาด การจัดการทูตตราสินค้า และการจัดการร้านค้าออนไลน์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ กลุ่มของผู้ประกอบการและกลุ่มของลูกค้าผู้ใช้บริการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs ในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0, การจัดการสินค้าออนไลน์, พลังโซเชียลมีเดีย, กลยุทธ์การตลาดและการจัดการทูตตราสินค้า
2. เพื่อศึกษาการจัดการสินค้าออนไลน์, พลังโซเชียลมีเดีย, กลยุทธ์การตลาด การจัดการทูตตราสินค้า ที่มีอิทธิพลต่อการความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs ในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0
3. เพื่อศึกษาแนวทางที่ทำให้ผู้ประกอบการ SMEs ประสบผลสำเร็จ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา มีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่ม เพื่อศึกษาภาวะการณ์ใช้วิธีการสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึก

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าของกิจการ ผู้เป็นหุ้นส่วน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจการตลาดยุคดิจิทัล ฯลฯ เป็นร้านค้าออนไลน์ที่ได้รับเครื่องหมาย DBD Registered 37,491 ราย เก็บ 235 ราย และบุคคลธรรมดาที่ได้รับเครื่องหมาย Registered 26,074 ราย เก็บ 165 ราย รวม 63,565 รายเก็บรวม 400 ราย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Lindeman, Merenda and Gold (Linderman, R. H., Merenda, P. F., & Gold, R. Z., 1980) และ Weiss (Carol H. Weiss, 1972) ที่กำหนดขนาดตัวอย่างตามกฎอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่าง และจำนวนพารามิเตอร์ หรือตัวแปรไว้ 1 พารามิเตอร์ ใช้ตัวอย่าง 20 ตัวอย่าง จากกรอบแนวความคิด การวิจัยพบว่า มีตัวแปรเชิงประจักษ์ทั้งหมด 18 ตัวแปร ใช้ตัวแปรละ 20 ตัวอย่าง เท่ากับ $18 \times 20 = 360$ โดยปัดให้เป็นจำนวนเต็ม 400 ตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งหมด 12 คน ที่เป็นกรรมการผู้จัดการ, พนักงานระดับหัวหน้างานและผู้ใช้บริการรายสำคัญ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ แบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย พลังโซเซียลมีเดีย ความเชื่อมั่นในความสำเร็จของผู้ประกอบการ การจัดการทูตตราสินค้า กลยุทธ์การตลาด และการจัดการร้านค้าออนไลน์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าของกิจการ ผู้เป็นหุ้นส่วน ลูกค้า ผู้รับบริการ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจการตลาด จำนวน 400 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ที่เป็นกรรมการผู้จัดการ ผู้เป็นหุ้นส่วน และพนักงานระดับหัวหน้างาน กลุ่มละประมาณ 4 คน โดยนัดหมายล่วงหน้า ที่ทำการบริษัทและสถานที่ทำงาน ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 – 5 เมษายน 2563

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปด้วยสถิติ Lisrel และการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อยืนยันผลการศึกษาเชิงปริมาณจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้เกณฑ์ของ เกลิ้ม (Gliem, J. & Gliem, R., 2003) ด้วยค่าคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึงน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึงน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึงปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึงมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึงมากที่สุด

ผลการวิจัย

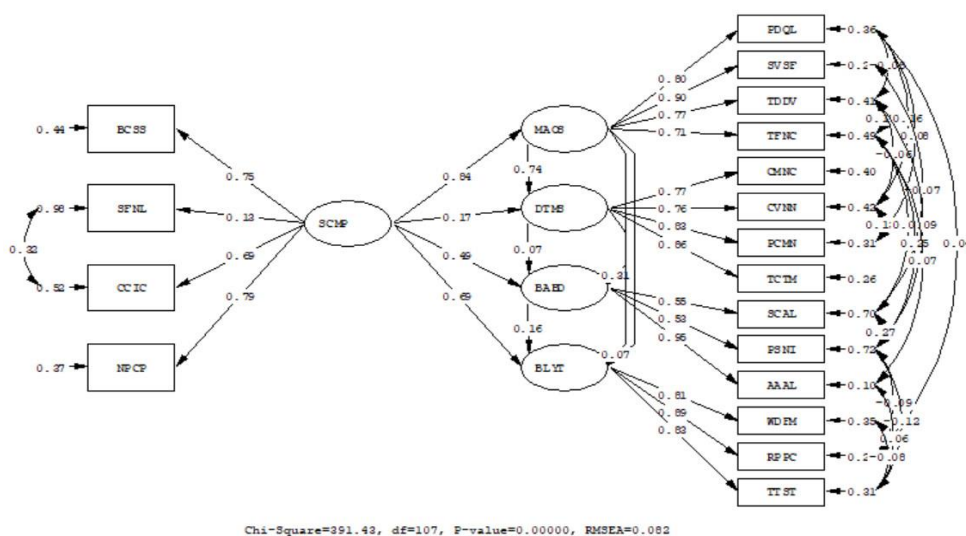
1. ตรวจสอบระดับความสำคัญของตัวแปรแฝง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบและจัดลำดับของตัวแปรแฝงทุกตัว

ตัวแปรแฝงทุกตัว	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ความเชื่อมั่นในความสำเร็จ (BLYT)	400	4.04	0.70	มาก
การจัดการร้านค้าออนไลน์ (MAOS)	400	3.96	0.66	มาก
กลยุทธ์การตลาด 4.0 (DTMS)	400	3.933.81	0.72	มาก
พลังโซเซียลมีเดีย (SCMP)	400	3.75	0.54	มาก
การจัดการทูตตราสินค้า (BABD)	400		0.64	มาก

จากตารางที่ 1 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยคือ ความเชื่อมั่นในความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ย 4.04 รองลงมาคือ การจัดการร้านค้าออนไลน์ (MAOS) ค่าเฉลี่ย 3.96 กลยุทธ์การตลาด 4.0 (DTMS) ค่าเฉลี่ย 3.93 พลังโซเซียลมีเดีย (SCMP) ค่าเฉลี่ย 3.81 และการจัดการทูตตราสินค้า (BABD) มีค่าเฉลี่ย 3.75 โดยทั้งหมดมีระดับความสำคัญมาก

2. แสดงความสัมพันธ์และอิทธิพลจากการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังปรับโมเดลครั้งสุดท้ายมีผลตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผลการวิเคราะห์ดัชนีการใช้ได้ที่สอดคล้องกับแบบจำลอง

ในการปรับโมเดลและการทดสอบความกลมกลืน หรือความสอดคล้อง (Goodness of fittest) ด้วยค่าสัมพัทธ์ Chi-Square/df=391.43/107=3.65 โดยมีเกณฑ์กำหนดไว้ว่า ถ้าค่าอยู่ระหว่าง 2.00-5.00 มีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้ได้ ค่า CFI=0.98 โดยมีเกณฑ์กำหนดว่าถ้าค่ามีมากกว่าหรือเท่ากับ 0.95 โมเดลสอดคล้องกลมกลืนดี ค่า GFI=0.90 โดยมีเกณฑ์กำหนดว่าถ้าค่ามีมากกว่าหรือเทียบเท่า 0.90-0.95 โมเดลสอดคล้องกลมกลืนใช้ได้ ค่า RMR=0.043 โดยมีเกณฑ์กำหนดว่าถ้าค่ามีน้อยกว่า 0.05 โมเดลสอดคล้องกลมกลืนดี ค่า SRMR = 0.067 โดยมีเกณฑ์กำหนดว่า ค่ามีน้อยกว่า 0.08 โมเดลสอดคล้องกลมกลืนใช้ได้ ค่า RMSEA = 0.82 โดยมีเกณฑ์กำหนดว่า ถ้าค่านี้อยู่ระหว่าง 0.05-0.10 โมเดลสอดคล้องกลมกลืนใช้ได้

ตารางที่ 2 ดัชนีการใช้ได้ของแบบจำลองที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ของอัตรา	แบบจำลอง	ผล
Chi-Square/df	อยู่ระหว่าง 2.00-5.00	3.65	✓
CFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.95	0.98	✓
GFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90-0.95	0.90	✓
RMR	น้อยกว่า 0.05	0.043	✓
SRMR	น้อยกว่า 0.08	0.067	✓
RMSEA	อยู่ระหว่าง 0.05-1.00	0.082	✓

3. ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลรวม (ทางตรง-ทางอ้อม) และแสดงค่านัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพล และแสดงค่านัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแปรเหตุ	พลังไขว่เขยลมิ เดีย (SCMP)	การจัดการร้านค้า ออนไลน์ (MAOS)	กลยุทธ์ การตลาด (DTMS)	การจัดการทูตตรา สินค้า (BABD)
ตัวแปรผล	TE IE DE	TE IE DE	TE IE DE	TE IE DE
การจัดการร้านค้า ออนไลน์ (MAOS)	0.85** 0.85** (0.06) - (0.06)	- - -	- - -	- - -
กลยุทธ์การตลาด (DTMS)	0.82** 0.64** 0.18** (0.06) (0.08) (0.06)	0.76** - 0.76** (0.09) (0.09)	- - -	- - -
การจัดการทูตตรา สินค้า (BABD)	0.75** 0.29** 0.46**	0.33** 0.05 0.28** (0.09) (0.07) (0.09)	0.06 - 0.06 (0.09) (0.09)	- - -

ตัวแปรเหตุ	พลังโซเซียลมีเดีย (SCMP)	การจัดการร้านค้าออนไลน์ (MAOS)	กลยุทธ์การตลาด (DTMS)	การจัดการทูตตราสินค้า (BABD)
ความเชื่อมั่นในความสำเร็จ (BLYT)	(0.08) (0.07) 0.95** 0.25** 0.70** (0.06) (0.09) (0.06)	0.18* 0.11 0.07* (0.09) (0.08) (0.09)	0.08 0.01 0.07 (0.09) (0.02) (0.09)	0.17* - 0.17* (0.08) (0.08)
การจัดลำดับค่าอิทธิพลรวม (TE)	1	2	4	3

หมายเหตุ * $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

ได้แสดงค่าผลรวม (TE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) อิทธิพลทางตรง (DE) โดยจะได้ค่าอิทธิพลรวมสูงสุดที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความเชื่อมั่นในความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เรียงลำดับคือ 1) พลังโซเซียลมีเดีย (SCMP) ได้ค่า 0.95 2) การจัดการร้านค้าออนไลน์ (MAOS) ได้ค่า 0.18 3) การจัดการทูตตราสินค้า (BABA) ได้ค่า 0.17 และ 4) กลยุทธ์การตลาด (DTMS) ได้ค่า 0.08

จากตารางที่ 3 สามารถนำมาอธิบายตามผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 $BLYT = f(MAOS, SCMP, DTMS, BABD)$ ความเชื่อมั่นในความสำเร็จ (BLYT) ได้รับอิทธิพลจากพลังโซเซียลมีเดีย (SCMP), การจัดการสินค้าออนไลน์ (MAOS), กลยุทธ์การตลาด (DTMS) และการจัดการทูตตราสินค้า (BABD) โดยพลังโซเซียลมีเดีย (SCMP) มีค่าอิทธิพลทางตรง 0.70 ค่าอิทธิพลทางอ้อม 0.25 การจัดการร้านค้าออนไลน์ (MAOS) มีค่าอิทธิพลทางตรง 0.07 ค่าอิทธิพลทางอ้อม 0.11 การจัดการทูตตราสินค้า (BABD) มีค่าอิทธิพลทางตรง 0.17 ค่าอิทธิพลทางอ้อม ไม่มี และกลยุทธ์การตลาด (DTMS) มีค่าอิทธิพลทางตรง 0.07 มีอิทธิพลทางอ้อม 0.01

สมมติฐานที่ 2 $BABD = f(MAOS, SCMP, DTMS)$ การจัดการทูตตราสินค้า (BABD) ได้รับอิทธิพลจากกลยุทธ์การตลาด (DTMS) ทางตรง 0.06 ทางอ้อมไม่มี พลังโซเซียลมีเดีย (SCMP) ได้รับอิทธิพลทางตรง 0.46 ทางอ้อม 0.29 การจัดการสินค้าออนไลน์ (MAOS) ทางตรง 0.28 ทางอ้อม 0.05

สมมติฐานที่ 3 $DTMS = f(MAOS, SCMP)$ กลยุทธ์การตลาด (DTMS) ได้รับอิทธิพลจากพลังโซเซียลมีเดีย (SCMP) ทางตรง 0.18 ทางอ้อม 0.64 การจัดการร้านค้าออนไลน์ (MAOS) ทางตรง 0.76 ทางอ้อมไม่มี

สมมติฐานที่ 4 $MAOS = f(SCMP)$ การจัดการสินค้าออนไลน์ (MAOS) ได้รับอิทธิพลจากพลังโซเซียลมีเดีย (SCMP) ทางตรง 0.85 ทางอ้อมไม่มี

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถสรุปประเด็นสำคัญของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 12 คนได้ว่า ความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs 4.0 ขึ้นกับพลังโซเซียลมีเดีย กลยุทธ์การตลาด ความเชื่อมั่นในตราสินค้า และการจัดการทูตตราสินค้า เป็นการยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณด้วย

อภิปรายผล

1. ศึกษาระดับความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs ในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0, การจัดการสินค้าออนไลน์, พลังโซเซียลมีเดีย, กลยุทธ์การตลาดและการจัดการทูตตราสินค้า

1.1 ความเชื่อมั่นในความสำเร็จ ได้ค่าเฉลี่ย 4.04 มีระดับความสำคัญมาก มีตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ การซื้อซ้ำ ความไว้วางใจ และการบอกต่อ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการซื้อซ้ำ (RPPC) ได้ค่า 4.08 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า มีการกลับมาใช้บริการซ้ำ การที่ลูกค้าเคยซื้อสินค้าหรือบริการแล้วเกิดความพึงพอใจและกลับมาซื้อซ้ำหรือใช้บริการซ้ำอีก โดยมีการบอกเล่าถึงคุณประโยชน์หรือประสบการณ์อื่น ๆ เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการต่อไปยังผู้อื่น สำหรับความไว้วางใจ (TTST) ได้ค่า 4.03 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า เป็นความคาดหวังของบุคคลเป็นที่น่าเชื่อถือทั้งด้านคำพูด การกระทำ คำมั่นสัญญาจากการเขียนหรือใช้ข้อความของบุคคลหรือกลุ่มซึ่งจะสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจ และการบอกต่อ (WDFM) ได้ค่า 4.02 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า เป็นการพูดปากต่อปากที่คล้ายกับการแพร่ของเชื้อไวรัส หรือไวรัสในคอมพิวเตอร์ รวมถึงการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมต่อ หรือสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกวันนี้ แปรนด์ที่ต้องการสื่อสารไปยังผู้บริโภคต้องทำมากกว่าการส่งข้อความ หรือสร้างประโยชน์บอกเล่าแต่ต้องเน้นส่งมอบประสบการณ์มากกว่า ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ Influence หรือคนดังกลายเป็นกระบอกเสียง ช่วยบอกกล่าวเชิญชวนให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ เป็นการบอกปากต่อปากเหมือนข่าวลือ สอดรับกับ หะยีหมัด ที่กล่าวว่า ความภักดีต่อ ตราสินค้า (Brand loyalty) ถือเป็นเป้าหมายสำคัญทางการตลาดอันจะนำไปสู่พฤติกรรมซื้อ ผู้บริโภคที่มีความภักดีแท้จริงในตราสินค้าต้องประกอบไปด้วยความภักดีทั้งในด้านทัศนคติและความภักดีในด้านพฤติกรรม เพราะความเชื่อมั่นในตราสินค้าเกิดจากความไว้วางใจ ที่เป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ทางการติดต่อสื่อสารในการให้บริการแก่ลูกค้า (หะยีหมัด หะยีหมัด และก่อพงษ์ พลโยธา, 2556) และองค์กรจำเป็นต้องเรียนรู้ทัศนคติความสัมพันธ์ใกล้ชิด ความคุ้นเคย เพื่อครองใจลูกค้า ซึ่งการให้ความไว้วางใจ (Trust) และความเชื่อมั่นเป็นสิ่งสำคัญ

1.2 การจัดการร้านค้าออนไลน์ (MAOS) ได้ค่าเฉลี่ย 3.96 มีระดับความสำคัญมาก มีตัวชี้วัด 4 ตัว ได้แก่ ความปลอดภัยในการรับบริการ คุณภาพสินค้า การจัดส่ง และด้าน

การเงิน ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความปลอดภัยในการรับบริการ (SVSF) ได้ค่า 4.05 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่ามีความมั่นใจที่ผู้ให้บริการหรือผู้ขายได้จัดทำขึ้น เพื่อป้องกัน รั่วมือ และลดความเสี่ยงการเข้าถึงข้อมูลจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ทั้งจากภายในและนอกประเทศ รวมทั้งความปลอดภัยทางด้านสุขภาพ เช่น กลิ่น การติดเชื้อ ความสกปรก ฯลฯ ด้วย สำหรับคุณภาพสินค้า (PDQL) ได้ค่า 4.01 หมายความว่าร้านค้าต้องนำสินค้าและบริการที่ดีมีคุณภาพมีมาตรฐานเป็นที่ประจักษ์ของผู้ใช้ มีความน่าเชื่อถือ สินค้าบางรายการต้องมีใบรับรองประกันคุณภาพด้วย ซึ่งตรงกับที่ ภัทรภานุ ไชยเชียงทอง และ นภวรรณ ตันติเวชกุล กล่าวไว้ว่า สินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับผู้บริโภคในการเลือกซื้อ ส่วนการจัดส่ง (TDDV) ได้ค่า 3.98 มีระดับความสำคัญมาก (ภัทรภานุ ไชยเชียงทอง และ นภวรรณ ตันติเวชกุล, 2557) หมายความว่า เป็นกระบวนการวางแผนการดำเนินงานและการควบคุมเพื่อให้การเคลื่อนย้ายสินค้าจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง อันก่อให้เกิดประโยชน์ด้านสถานที่ ด้านเวลาและเพิ่มมูลค่า ให้แก่สินค้าจากแหล่งจัดหาไปสู่ผู้บริโภคได้ทันเวลา ถูกสถานที่และมีความปลอดภัย ไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก ฯลฯ และ ด้านการเงิน (TFNC) ได้ค่า 3.81 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า เป็นการบริการเพื่อทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่กิจการบริการ เพื่อให้เกิดผลกำไรและขยายกิจการให้เกิดความเจริญเติบโตในอนาคต ส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงสุดแก่กิจการ ไม่มีหนี้เสีย มีกำไรขยายกิจการได้ต่อไป เช่น E-payment, QR code ฯลฯ ซึ่งตรงกับ Ferrel and Hartline ระบุไว้ว่า ต้องมีการเปลี่ยนแปลงมุมมองจากการครอบครองลูกค้าไปเป็นการจัดการร้านค้าและดูแลรักษาผู้อุปถัมภ์ (O. C. Ferrell & Michael D. Hartline, 2011)

1.3 กลยุทธ์การตลาด 4.0 (DTMS) ได้ค่าเฉลี่ย 3.93 มีระดับความสำคัญมาก มีตัวชี้วัด 4 ตัว ได้แก่ ต้นทุนสินค้า กิจกรรมลูกค้า การติดต่อสื่อสาร และความสะดวกสบาย ตัวที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ต้นทุนสินค้า (PCMN) ได้ค่า 3.97 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า เป็นจำนวนเงินทั้งหมดที่จ่ายไปเป็นค่าดำเนินการ นำสินค้าตั้งแต่การผลิตจนนำไปส่งถึงมือผู้บริโภค รวมถึงค่าใช้จ่ายทางตรงและทางอ้อม พร้อมค่าการตลาดและค่าขนส่ง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ในส่วนของต้นทุนต่าง ๆ ของการผลิต เพื่อประโยชน์ต่อการบริการและการดำเนินนโยบายของฝ่ายบริหาร ได้ต้นทุนสินค้าต่ำ แต่มีคุณภาพสินค้าดี ทำให้สินค้ามีผลกำไรดีพอสมควร สำหรับกิจกรรมลูกค้า (TCTM) ได้ค่า 3.93 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า เป็นกลยุทธ์ที่แฝงมากับกลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคม ก็คือการสร้างพื้นที่ สร้างกิจกรรมเพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียในชุมชน เช่น สังคม หรือคนในพื้นที่มาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรม สร้างการมีส่วนร่วมของสังคมต่อปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างโอกาสการรับรู้ โฆษณา และประชาสัมพันธ์ตัวสินค้าลงไปในแบบแนบเนียนด้วย เป็นการสร้างความประทับใจให้ต้องคล้อยตาม ยอมเปลี่ยนแปลงมาใช้สินค้าและบริการเอง ส่วนการติดต่อสื่อสาร (CMNC) เป็นการแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งจะเกิดขึ้น หรือเป็นผลสำเร็จ มีความเข้าใจตรงกัน เมื่อบุคคลทั้ง

สองฝ่ายมีความรับรู้ว่ามีความต้องการ และทัศนคติอย่างเดียวกัน และ ความสะดวกสบาย (CVNN) เป็นความสัมพันธ์ได้ด้วยความชื่นชอบทางวัตถุทางกายภาพ หรือตามสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม เช่นมีอุณหภูมิที่เหมาะสม เงียบ มีความรู้สึกปลอดภัย มีบริการที่ประทับใจ สอดรับกับเสรี วงษ์มณฑาและชัชณะ เตชคณา กล่าวว่าการประเทศไทยเข้าสู่ยุค 4.0 นักธุรกิจจำเป็นต้องปรับแนวทางในการดำเนินธุรกิจให้เป็นการดำเนินงาน 4.0 ด้วยความพยายามที่จะเข้าใจผู้บริโภค 4.0 ใช้การวิเคราะห์ให้รู้จักผู้บริโภคอย่างลึกซึ้ง วางแผนยุทธศาสตร์การตลาดให้เป็นการตลาด 4.0 ที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคร่วมมือกันพัฒนาสินค้าและบริการ (เสรี วงษ์มณฑา และชัชณะ เตชคณา, 2560) ซึ่งการจัดการกลยุทธ์การตลาด เป็นชุดของการตัดสินใจและการปฏิบัติการต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่อการวางแผนและการปฏิบัติการตามแผน ซึ่งออกแบบขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัท ให้บรรลุผลสำเร็จ

1.4 พลังโซเซียลมีเดีย (SCMP) ได้ค่าเฉลี่ย 3.81 มีระดับความสำคัญมาก มีตัวชี้วัด 4 ตัว ได้แก่ การสร้างเครือข่ายแพลตฟอร์ม การสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าและการสืบค้นแสวงหาความรู้ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างเครือข่ายแพลตฟอร์มเชื่อมต่อแพลตฟอร์ม (NPCP) ได้ค่า 3.99 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า เป็นซอฟต์แวร์สำหรับให้บริการด้านต่าง ๆ ให้มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อตอบสนองความต้องการด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน แนวโน้มปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Information: AI) ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะ แอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่พัฒนามาจากแพลตฟอร์มเป็นเครื่องมือช่วยบริหารจัดการสามารถตอบโต้ลูกค้าได้ทันที และลดต้นทุนในการจัดการ สำหรับการใช้อินเทอร์เน็ตบนกลุ่มสังคมออนไลน์ (BCSS) ได้ค่า 3.96 หมายความว่า เป็นเครื่องมือที่ใช้กับสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง เช่น เว็บไซต์ที่บุคคลบนโลกนี้สามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้นั่นเอง มีการใช้แพลตฟอร์มที่มีการเชื่อมต่อ เช่น เฟสบุ๊ก, ไลน์ ฯลฯ และเครือข่ายอื่น ๆ ซึ่งแต่ละคนสามารถที่จะสร้าง Profile ของตนเองและสามารถเชื่อมต่อกับ Profile ของบุคคลอื่น เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้ ส่วนการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า (CCIC) ได้ค่า 3.89 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่นำมาสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า การสร้างความพึงพอใจในตัวสินค้าและบริการให้กับลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง การรักษาลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าเกิดความจงรักภักดีในตราสินค้าและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อองค์กร โดยได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และการสืบค้นแสวงหาความรู้ (SFNL) ได้ค่า 3.44 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า เป็นกิจกรรมที่บุคคลใด บุคคลหนึ่งกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ ข้อมูลและข่าวสารที่จะตอบสนองความต้องการของคน ในส่วนที่เกี่ยวกับความสนใจส่วนตัว หน้าที่การงาน และการเรียนรู้พฤติกรรมนี้เริ่มขึ้นเมื่อบุคคลนั้นต้องการรู้ ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง และพบว่าความรู้ที่ตนมีอยู่นั้นไม่เพียงพอ พลังโซเซียลมีเดีย นั้นมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ธุรกิจต่าง ๆ ต้องนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานเพื่อช่วยให้สามารถผลิตสินค้าและบริการได้รวดเร็ว ได้สินค้าที่มี

คุณภาพ ลดการใช้แรงงานคน เพื่อให้มีต้นทุนต่ำ และมีความแตกต่างด้านคุณภาพ และเสรี
 วงษ์มณฑา ได้ระบุ ไว้ว่า สื่อออนไลน์ให้เสรีภาพแก่บุคคลในการเขียนอะไรก็ได้ จะต้อง
 ระมัดระวังในทางลบให้มาก (เสรี วงษ์มณฑา และชัชณะ เตชคณา, 2560)

1.5 การจัดการทูตตราสินค้า (BABD) ได้ค่าเฉลี่ย 3.75 มีระดับความสำคัญ
 มาก มีตัวชี้วัด 3 ตัว ได้แก่ กิจกรรมดารา นักแสดง นักกีฬา ความสามารถพิเศษ และภาพพจน์
 ส่วนบุคคล ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมดารา นักแสดง นักกีฬา (AAAL) ได้ค่า 3.91 มี
 ระดับความสำคัญมาก หมายความว่า เป็นการสื่อสารกับลูกค้าโดยใช้ความโด่งดัง ความนิยม
 ความชื่นชอบ ฯลฯ เข้ามาครองใจลูกค้า เป็นการสื่อโดยตรงกับกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อคนกลุ่มนั้น ๆ
 สำหรับความสามารถพิเศษ (SCAL) ได้ค่า 3.72 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า
 เป็นความโดดเด่นของมนุษย์ที่มีความเก่งเหนือบุคคลอื่น โดยทักษะของมนุษย์ 8 ด้านคือ
 ความฉลาดทางด้านภาษา ฉลาดทางด้านตรรกะ ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ ฉลาดทางด้าน
 ดนตรี ฉลาดทางด้านมิติ ฉลาดทางการเคลื่อนไหวทางร่างกาย ความสามารถในการใช้
 ร่างกายเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ เช่นนักแสดง นักเต้น นักกีฬา ความฉลาดในการเป็นผู้นำ
 ความสามารถทำให้เป็นที่โดดเด่นและโด่งดัง ทำให้เป็นที่นิยมในการติดตามและมีอิทธิพลต่อ
 การตัดสินใจของผู้คนในการใช้สินค้าและบริการตาม ๆ กัน และ ภาพพจน์ส่วนบุคคล (PSNI)
 ได้ค่า 3.62 มีระดับความสำคัญมาก หมายความว่า เป็นลักษณะหรือท่าทีของบุคคล หรือของ
 องค์กรที่ปรากฏแก่คณะหรือความรู้สึกนึกคิดของสาธารณชน เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์
 ทำให้ประจักษ์ เช่นการกระทำ การแต่งกาย ความประพฤติสะท้อนออกมา จะใช้คำว่า
 “ภาพลักษณ์” มีภาพลักษณ์ดีก็มีความสำเร็จไปมากมายแล้ว การจัดการทูตตราสินค้านั้น
 Ferrel & Hartline ได้ระบุไว้ว่า การสื่อสารการตลาด ที่ประกอบไปด้วยการโฆษณา
 การประชาสัมพันธ์ การขายโดยบุคคลและการส่งเสริมการขาย จะช่วยให้กลยุทธ์การตลาดของ
 บริษัทที่สำคัญจะขาดไม่ได้ (O. C. Ferrell & Michael D. Hartline, 2011)

2. ศึกษาการจัดการสินค้าออนไลน์, พลัสซีซีเอ็มดี, กลยุทธ์การตลาด การจัดการ
 ทูตตราสินค้า ที่มีอิทธิพลต่อการความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs ในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์
 4.0

2.1 พลัสซีซีเอ็มดี (SCMP) ที่ส่งผลโดยตรงกับความเชื่อมั่นในความสำเร็จ
 ของ SMEs การจัดการร้านค้าออนไลน์ , กลยุทธ์การตลาด และการจัดการทูตตราสินค้า
 ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะต้องคำนึงถึงความสำคัญที่เป็นตัวชี้วัดได้แก่
 การสร้างเครือข่ายแพลตฟอร์มเชื่อมต่อแพลตฟอร์มอื่น ๆ การใช้สมาร์ทโฟน กลุ่มสังคม
 ออนไลน์ การสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า และการสืบค้นแสวงหาความรู้ด้วยการนำเสนอตรา
 สินค้าผ่านการสื่อสาร โดยแต่ละองค์ประกอบของตราสินค้า ทำงานร่วมกันเป็นระบบทุกส่วน
 นั้น มีความสำคัญที่แตกต่างกัน ทำหน้าที่ส่งเสริมกันและกันโดยขาดองค์ประกอบใด
 องค์ประกอบหนึ่งไม่ได้

2.2 การจัดการร้านค้าออนไลน์ (MAOS) ที่ส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs 4.0 กลยุทธ์การตลาด และการจัดการทูตตราสินค้า ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม จะต้องคำนึงถึงความสำเร็จที่เป็นตัวชี้วัด ได้แก่ ความปลอดภัยในการบริการ คุณภาพสินค้า การจัดส่งและด้านการเงินด้วย การตัดสินใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีจะต้องมีการตัดสินใจด้วยความรอบคอบ เพราะต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง จะต้องเลือกเทคโนโลยีที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่า

2.3 การจัดการทูตตราสินค้า (BABD) ที่ส่งผลโดยตรงกับความเชื่อมั่นในความสำเร็จ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะต้องคำนึงถึงความสำเร็จได้แก่ กิจกรรมดารา นักแสดง นักกีฬา ฯลฯ ความสามารถพิเศษและภาพพจน์ส่วนบุคคลด้วย สอดคล้องกับ ภัทรภานุ ไชยเชียงของ และ นภวรรณ ตันติเวชกุล ที่กล่าวว่าตราสินค้ามีกลยุทธ์การสร้างและการสื่อสาร ตราสินค้ามีกระบวนการเริ่มต้นจาก 1) กระบวนการวิเคราะห์คู่แข่งและวิเคราะห์ตนเอง ซึ่งทำให้เห็นโอกาสในการประกอบธุรกิจ โดยได้ทำการวิเคราะห์ภาพรวมของผู้บริโภคด้วยซึ่งได้ให้น้ำหนักความสำคัญกับปัจจัยเชิงจิตวิทยาด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต 2) การกำหนดตัวตนของตราสินค้าหรือแนวคิดเชิงนามธรรมอันเป็นรากฐานของตราสินค้า (ภัทรภานุ ไชยเชียงของ และ นภวรรณ ตันติเวชกุล, 2557) มูจิ ได้กำหนดแก่นแท้ของตราสินค้าไว้ว่า ความเรียบง่าย อ่อนนุ่มสะท้อนความพอเพียงแบบวิถีตะวันออกและเป็นมิตรกับธรรมชาติ สำหรับตราสินค้า เกรฮาร์ด คือความเรียบง่ายที่พลิกแพลงและสอดคล้องกับ Ferrel & Hartline ซึ่งระบุไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ความร่วมมือภายในสายโซ่อุปทาน ประสบความสำเร็จจะประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ของความน่าเชื่อถือ (ความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ ซื่อเสียง และศรัทธา) เสรีภาพ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และการทำงานร่วมกัน (O. C. Ferrell & Michael D. Hartline, 2011)

2.4 กลยุทธ์การตลาด (DTMS) ที่ส่งผลโดยตรงต่อเชื่อมั่นในความสำเร็จของ SMEs และการจัดการทูตตราสินค้า ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะต้องคำนึงถึงความสำเร็จที่เป็นตัวชี้วัดได้แก่ กิจกรรมลูกค้า ต้นทุนสินค้า การติดต่อสื่อสาร และความสะดวกสบาย ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องสร้างการได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ เช่น ด้านลักษณะพิเศษของผลิตภัณฑ์ ด้านบริการหลังการขาย ด้านภาพลักษณ์ที่ปรารถนา ด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี ด้านแสดงสถานะ และด้านกิจกรรม เป็นต้น

3. แนวทางที่ทำให้ผู้ประกอบการ SMEs ประสบผลสำเร็จ

แนวทางที่ทำให้ประสบผลสำเร็จโดยผู้ประกอบการ SMEs จะต้องปรับปรุงกิจการของตนให้มีระบบธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ การรับจ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์ การธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ การสร้างชื่อตราสินค้า และเครื่องหมายตราสินค้าฯ ฯลฯ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย พบว่ามีหลายปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0 ปัจจัยหลักที่สำคัญมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ พลังโซเซียลมีเดีย ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ทุกชนิดเข้ามาใช้ในการประกอบธุรกิจ อันดับสอง คือ การจัดการร้านค้าออนไลน์ ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในวงการธุรกิจการตลาดสมัยใหม่ ซึ่งรัฐจะต้องมีการควบคุมไม่ให้มีการดำเนินการได้อย่างเสรีต่อไปในอนาคต อันดับสาม คือ การจัดการทูตตราสินค้า ซึ่งผู้ประกอบการต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อตอบสนองลูกค้าและสังคมไปในตัว และต้องคำนึงถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีและอันดับสี่คือกลยุทธ์การตลาด ซึ่งประกอบการควรคำนึงถึง กิจกรรมลูกค้า ต้นทุนสินค้า การติดต่อสื่อสารและความสะดวกสบายที่ลูกค้าจะได้รับ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความเชื่อมั่นในความสำเร็จเพื่อการบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการและบริษัทต้องการ จึงต้องมีการวางแผนหรือกำหนดทิศทางทางการดำเนินงานเกี่ยวกับพลังโซเซียลมีเดีย การจัดการร้านค้าออนไลน์ การจัดการทูตตราสินค้า และกลยุทธ์การตลาด การกำหนดทิศทางนี้เรียกว่า “กลยุทธ์” ดังนั้นนักการตลาดและผู้ประกอบการที่ต้องการความสำเร็จ จะต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ทุกด้าน (Strategic Planning) ซึ่งการวางแผนเชิงกลยุทธ์ภายในองค์กรจะมี 3 ระดับ คือ 1) ระดับองค์กร ระดับหน่วยธุรกิจ และระดับหน้าที่ โดยในระดับองค์กร จัดเป็นการวางแผนระดับสูงที่เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ขององค์กร นโยบาย การจัดการหน่วยธุรกิจ การครอบครองและการจัดสรรทรัพยากร 2) ระดับหน่วยธุรกิจ จัดเป็นการวางแผนระดับกลางขององค์กร ซึ่งผู้ทำการวางแผนมักจะอยู่ในระดับฝ่าย (Division) หรือหน่วยธุรกิจเชิงกลยุทธ์ (Strategic Business Unit) ที่มีการกำหนดกลยุทธ์ระดับหน่วยธุรกิจ ให้สอดคล้องรับกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ขององค์กร นโยบาย การจัดการหน่วยธุรกิจ การครอบครอง และการจัดสรรทรัพยากรที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ระดับองค์กร 3) ระดับหน้าที่จัดเป็นการวางแผนระดับล่างขององค์กร มักจะวางแผนเกี่ยวกับยุทธวิธี (Tactical) และกิจกรรมที่จะนำไปปฏิบัติ เช่น วางแผนเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งความเชื่อมั่นในความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0 จะต้องเกี่ยวข้องกันทั้ง 3 ระดับ จึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ จากผลการวิจัยเรื่องความเชื่อมั่นในความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0 นั้น ตัวแปรแฝงและตัวแปรประจักษ์ที่นำมาศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญต่อผู้ประกอบการทุกรายที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญมากทั้งหมด เพราะฉะนั้นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรวมไปถึงธุรกิจขนาด

ใหญ่ด้วย สามารถนำผลการวิจัยทุกตัวแปร ทั้งตัวแปรประจักษ์และตัวแปรแฝงไปปรับใช้กับธุรกิจของตน โดยตัวแปรแฝงที่ส่งผลและมีอิทธิพลมากที่สุดเรียงลำดับกันไป ได้แก่ พลังโซเชียลมีเดีย การจัดการร้านค้าออนไลน์ การจัดการทูตตราสินค้า และกลยุทธ์การตลาด เพื่อให้ธุรกิจของตนมีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุคดิจิทัล ไทยแลนด์ 4.0 ต้องมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนใช้พลังโซเชียลมีเดียที่เหมาะสมกับธุรกิจตน มีการบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์ที่เน้นคุณภาพของสินค้า การจัดส่งที่ตรงเวลานัดหมาย มีการสร้างความเชื่อมโยงในตราสินค้าของตนเองให้ติดตลาด และลูกค้าเกิดความไว้วางใจ พร้อมทั้งเพิ่มกลยุทธ์การตลาดด้วยการจัดกิจกรรมให้ลูกค้า ลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น และสร้างความสะดวกสบายให้ลูกค้าประทับใจ

เอกสารอ้างอิง

- คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2550). การจัดการขนส่ง. กรุงเทพมหานคร: โฟกัสมีเดีย แอนด์ พับลิชชิง.
- นภาพรรณ คณานุกรักษ์. (2554). กลยุทธ์การตลาด. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2556). การจัดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาองค์กร. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- ภัทรภานุ ไชยเชียงทอง และ นภาพรรณ ตันติเวชกุล. (2557). กลยุทธ์การสร้างและการสื่อสารตราสินค้า รูปแบบการดำเนินชีวิต. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา, 7(2), 71-90.
- สัญญาชัย ลั้งแท้กุล. (2561). การจัดการดำเนินงาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี วงษ์มณฑา และชัชชนะ เตชคณา. (2560). การตลาด 4.0 ในบริบทประเทศไทย 4.0. วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ, 8(15), 1-16.
- หะหมัด หะยีหมัด และก่อพงษ์ พลโยธา. (2556). ความภักดีต่อตราสินค้าในมิติเชิงทัศนคติและมิติเชิงพฤติกรรม. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 8(1), 67-73.
- Carol H. Weiss. (1972). Evaluating Action Programs: Readings in Social Action and Education. Boston: Allyn and Bacon.
- Gliem, J. & Gliem, R. (2003). Calculating, interpreting, and reporting Cronbach's alpha reliability coefficient for Likert-type scales. Columbus: 2003

Midwest Research to Practice Conference in Adult, Continuing, and Community Education.

Johnson & Scholes. (1999). Exploring Cooperative Strategy. London: Prentice Hall.

Linderman, R. H., Merenda, P. F., & Gold, R. Z. (1980). Introduction to Bivariate and Multivariate Analysis. Glenview : Scott Foresman & Co.

O. C. Ferrell & Michael D. Hartline. (2011). Marketing strategy. Mason: South-Western Cengage Learning.

Savrula & Kilic. (2011). E-Commerce As An Alternative Strategy In Recovery From The Recession. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 24(2011), 247-259.

Yasmin A., Tasneem S. & Fatema K. (2015). Effectiveness of Digital Marketing in the Challenging Age: An Empirical Study. International Journal of Management Science and Business Administration, 1(5), 69-80.

กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย*

THE CAREER DEVELOPMENT PROCESS OF TEACHERS INTO
THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY (PLC) OF THOENG
EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT NETWORK
CHIANG RAI PROVINCE

ชูชาติ แพลงล้วน

Chuchat Plangloun

โรงเรียนบ้านบุญนาศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

Ban Bun Nak School The Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Thailand

E-mail: chuplang.cp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น 2) เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) เพื่อทดลองใช้กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 4) เพื่อประเมินผลกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยการสอบถามครูและบุคลากรทางการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ยกร่างและตรวจสอบความตรงและความเหมาะสมของกระบวนการโดยผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำทดลองใช้ในภาคการศึกษาที่ 2/2562 และประเมินผลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านวิชาชีพครู และด้านความพึงพอใจโดยครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 244 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบประเมิน และประเด็นสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก 2) กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัย กระบวนการ ผลลัพธ์/ผลการพัฒนา และปัจจัยความสำเร็จ 3) ผลการทดลองใช้ทำให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมการสอน จำนวน 32 ชิ้น และ

* Received 22 May 2020; Revised 11 August 2020; Accepted 18 August 2020

4) ผลการประเมิน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ครูมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด และมีทักษะและประสบการณ์การออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน และมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาวิชาชีพครู, กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครู, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

This research article aimed 1) to study the situation and the requirements, 2) to create the career development process of teachers to the professional learning community (PLC), 3) to trial the career development process of teachers to the professional learning community (PLC) and 4) to evaluate the career development process of teachers to the professional learning community (PLC) of Thoeng Educational Quality Development Network, Chiang Rai Province. The research methodology by literature reviewing, the scholars interview, to trial the teacher career development process in 2/2562 semester and to evaluate the career development process of teachers to the professional learning community (PLC) of Thoeng Educational Quality Development Network, Chiang Rai Province. The research instruments used questionnaires, literature reviewing, the scholars' interview, group discussion process. The statistics used for data analysis were the percentage, mean, standard deviation and content analysis. The finding showed as follow: 1) the situation and requirement of teachers development in overall were the highest level and the teacher perspectives of the professional learning community (PLC) in overall was high level. 2) The career development process of teachers to the professional learning community (PLC) consist of 6 elements; principle, goal, input, process, output and key success factors. 3) the career development process of teachers to the professional learning community (PLC) output was getting 32 lesson study plans and Instructional Medias and 4) the students had higher academic achievement, the teacher perspectives of the professional learning community (PLC) in overall was the highest level including improving the skills and experiences in teaching and the teachers satisfaction toward career development process of teachers toward the professional learning community (PLC) was the highest level.

Keywords: Teacher Development, Teacher Development Process, Professional Learning Community (PLC)

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีเป้าประสงค์ คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ เป็นมืออาชีพ และมีทักษะวิชาชีพขั้นสูง โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ 1) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันทางการศึกษาที่ผลิตครูในการผลิตและพัฒนาครูให้ตรงกับสาขาวิชา และสอดคล้องกับการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 2) พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และ 3) นำ Digital Technology มาใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภททั้งระบบ ในด้านการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมนั้น แนวทางการดำเนินงานหนึ่ง คือ การส่งเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

เนื่องจากครูมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของประเทศให้ประสบความสำเร็จ ครูเป็นผู้มีความรู้ด้านวิชาชีพครู ได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีภาวะผู้นำครู การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ และมีสมรรถนะหลัก คือ การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มีการบริการที่ดี มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การทำงานเป็นทีม และเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าสถานศึกษามีจำนวนครูไม่ครบตามชั้นเรียน ไม่ครบวิชา ครูมีภาระงานมาก ขาดการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ โดย พศิน แดงจวง ได้สรุปสาเหตุของปัญหาคุณภาพการศึกษาไว้ 3 ประการ คือ เกิดจากพื้นฐานศักยภาพผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีสติปัญญาต่ำ ขาดความสนใจใฝ่หาความรู้ ไม่มีเวลา เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะยากจน เกิดจากสมรรถนะของโรงเรียนทั้งด้านครู ผู้บริหาร และสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ขาดแคลน และเกิดจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการศึกษา การเปลี่ยนผู้บริหาร และการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน (พศิน แดงจวง, 2554)

การพัฒนาครูในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นการดำเนินงานโดยสมาชิกชุมชนร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ และภารกิจการพัฒนา

ร่วมกัน สมาชิกรวมพลังเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ลงมือปฏิบัติบนพื้นฐานการทำงานที่อิงพื้นที่ การปฏิบัติงานมากกว่าการพัฒนาในรูปแบบอื่นที่ได้จากภายนอกห้องเรียน โดยมีกระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย 1) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared values and norms) 2) การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันคือ การเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective focus on student learning) 3) การร่วมมือรวมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพ (Collaboration) 4) การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน (Expert advice and study visit) และ 5) การสนทนาที่มุ่งสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection dialogue) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล คือ การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมทางบวกแก่ครู ผู้บริหาร ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องให้เป็น “คนคุณภาพ” ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการศึกษา และคุณภาพของประเทศ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่บุคลากรในสถานศึกษาในองค์กรต่างร่วมมือรวมพลังเรียนรู้ในการวิพากษ์ วิจารณ์ ร่วมสะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกันมากขึ้น กล่าวได้ว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษารวมตัวกันเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง แก่วิชาชีพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน รวมทั้งสร้างความก้าวหน้าทางวิชาชีพแก่สมาชิกให้สมกับความเป็น “ครูมืออาชีพ” อย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2559)

การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความก้าวหน้าและสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยของ Ahn, J. ที่ได้ศึกษาขั้นตอนและวิธีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนมัธยมในประเทศเกาหลีใต้และพบว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีทัศนคติเชิงบวก สามารถแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนได้ (Ahn, J., 2017) ผลการวิจัยของ Hairon, S. & Tan, C. ที่ได้ศึกษาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในประเทศสิงคโปร์และเชียงใหม่ และพบว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLCs) ได้รับการยอมรับว่ามีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพของครูผู้สอนและนักเรียนผ่านการทำงานร่วมกันของครูตามโครงการสร้างทำงานและประสบความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัดจากผลการประเมินนักเรียนระดับนานาชาติ (PISA) สำหรับประเทศไทย (Hairon, S. & Tan, C., 2017) พบว่า หน่วยงานการศึกษาได้สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษาด้วยรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เห็นได้จากประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เรื่อง แนวทางการส่งเสริม สนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมมือรวมพลังกันเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพที่มี ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาวิชาชีพครูอย่าง แท้จริง (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2559) และแนวทางการพัฒนาครูของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาครูด้วยกระบวนการชุมชน

การเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีส่งเสริมให้มีการอบรม PLC หรือ “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ให้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถวางแผนการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปสู่การปฏิบัติในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนากระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายและแนวทางการการ ดำเนินงานการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยการค้นหารูปแบบการพัฒนาครูและแนว ทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการพัฒนาครูด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครูภายในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการจัดการเรียนรู้ การทำงานแบบร่วมมือ ร่วมมือรวมพลังกันเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพครู โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อทดลองใช้กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
4. เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการ วิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในกระบวนการพัฒนา วิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน จำนวน 2 ฉบับ มีลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยข้อคำถามในแบบประเมินฉบับที่ 1 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.45 - 0.95 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.97 และข้อคำถามในแบบประเมินฉบับที่ 2 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.47 - 0.91 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.90 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 20 โรงเรียน จำนวน 244 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาการศึกษาศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาวิชาชีพครู แนวคิดเกี่ยวกับวิชาชีพครูและการพัฒนาวิชาชีพครู แนวคิดการพัฒนาครูด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จากนั้นนำมาวิเคราะห์และหาลักษณะความสอดคล้องและสรุปข้อมูล และนำมาร่างกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พร้อมจัดทำคู่มือการใช้และนำเสนอร่างกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่จัดทำต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การพัฒนาวิชาชีพครู มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการศึกษา และมีความเต็มใจให้ความคิดเห็นในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อตรวจสอบความตรงและความเหมาะสมของกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยใช้การจัดประชุมสนทนากลุ่ม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขเป็น

กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงรายที่สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยดำเนินการทดลองในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 20 โรงเรียน จำนวน 244 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยประเมินคุณภาพนักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประเมินด้านวิชาชีพครู ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การสรุปทักษะและประสบการณ์ของครูที่ได้รับ และประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน จำนวน 2 ฉบับ โดยฉบับที่ 1 แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแบบประเมินชุดเดียวกันกับขั้นตอนที่ 1 และฉบับที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจ มีลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.52-0.94 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 20 โรงเรียน จำนวน 244 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.37) และความต้องการจำเป็นในภาพรวมมีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.21) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

รายการ	N = 244		ระดับ
	$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
สภาพปัจจุบัน	4.59	0.37	มากที่สุด
ความต้องการจำเป็น	4.78	0.21	มากที่สุด

2. กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ คือ การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน 2) วัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและสมรรถนะการทำงานให้มีประสิทธิภาพ 3) ปัจจัย (Input) ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทรัพยากรทางการศึกษา เทคโนโลยีและงบประมาณ 4) กระบวนการ (Process) คือ กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 4.1) ขั้นให้ความรู้ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อให้ครูมีความรู้เพิ่มมากขึ้น 4.2) ขั้นวิเคราะห์ เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูโดยการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน 4.3) ขั้นวางแผน เป็นกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายร่วมกัน กำหนดกลยุทธ์การพัฒนา และจัดทำแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดข้อตกลงและแนวปฏิบัติงานร่วมกันโดยมุ่งสู่เป้าหมายสุดท้าย คือ การพัฒนาผู้เรียน 4.4) ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจังของครูผู้สอนตามกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้และแผนปฏิบัติการที่ได้ร่วมกันคิดไว้ ด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกตและสะท้อนผล และขั้นปรับปรุงใหม่ 4.5) ขั้นนิเทศและติดตามผล เป็นการตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่ได้ระบุไว้ และทบทวนระหว่าง การนำไปปฏิบัติ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อค้นพบ จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา อุปสรรค จุดที่ต้องแก้ไข นำมาพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้วิธีการใหม่ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล จัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และแนะนำวิธีแก้ปัญหาในส่วนที่ยังไม่บรรลุผล 4.6) ขั้นประเมินผล เป็นการสรุป และรายงานผลการดำเนินงานที่ทั้งหมดและพิจารณาแนวทางที่เหมาะสม (Best Practice) กับผู้เรียนเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน และ 4.7) ขั้นขยายผลสู่ชุมชน เป็นการนำแนวทางการปฏิบัติที่ดีหรือแนวทางที่เหมาะสม (Best Practice) เกี่ยวกับสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพพร้อมกัน เผยแพร่สู่ทุกสถานศึกษาในกลุ่ม และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป 5) ผลลัพธ์/ผลการพัฒนา (Output) ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน คือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านวิชาชีพครู คือ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ PLC การมีทักษะและประสบการณ์ และความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และ 6) ปัจจัยความสำเร็จ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

3. ผลการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 7 ขั้นตอน มีดังนี้

3.1 ขั้นให้ความรู้ พบว่า ครูในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ได้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการซึ่งจัดโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ในหัวข้อ 1) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) คืออะไร 2) กระบวนการทำ PLC 3) ทำ PLC เพื่อค้นหาสาเหตุและปัญหา หาแนวทางแก้ปัญหา และเลือกวิธีการแก้ปัญหา 4) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา 6) นำเสนอผลงาน 7) สรุปและอภิปรายปัญหาในการทำกิจกรรม

3.2 ขั้นวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ได้จัดประชุมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันใน 4 เรื่อง ได้แก่ 1) นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สพฐ. 2) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ NT, O - NET 3) การแก้ปัญหาเด็กชั้น ป.1 ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และ 4) การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

3.3 ขั้นวางแผน พบว่า กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ได้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง 1 (AC เเทิง 1) และคณะกรรมการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ PLC ระดับปฐมวัยชี้แจงวิธีการดำเนินงานการขับเคลื่อน PLC กำหนดเป้าหมายการพัฒนา ตัวชี้วัดความสำเร็จ และจัดทำแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.4 ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจังของทีม PLC ทั้ง 9 ทีม ตามแผนปฏิบัติการที่ได้ร่วมกันคิดไว้ ด้วยกระบวนการดังนี้ 1) วิเคราะห์ปัญหา โดยทุกกลุ่มร่วมวิเคราะห์ปัญหาผู้เรียน วิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา แนวทางการแก้ปัญหา ในขั้นนี้ครูจะได้บทเรียนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา และการออกแบบการเรียนการสอน 2) ขั้นวางแผน ครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมกันออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และนวัตกรรมการสอน โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา ในขั้นนี้ครูจะได้บทเรียน คือ แผนการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรม

สอน 3) ชั้นปฏิบัติ ทีม PLC แต่ละกลุ่มปฏิบัติตามนำแผนการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมการสอนไปปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนโดยมีครูร่วมสังเกตการณ์ ในชั้นนี้ครูจะได้บทเรียน คือ การปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน 4) ชั้นสังเกตและสะท้อนผล ครูในทีม PLC นำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นการสะท้อนแนวคิด มุมมอง เพื่อสร้างความเข้าใจและลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด ในชั้นนี้ครูจะได้บทเรียน คือ ประสบการณ์ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมการสอน และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และ 5) ชั้นปรับปรุงใหม่ เป็นการนำไปปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมการสอน การจัดการเรียนการสอน โดย ทีม PLC ร่วมกันนำเสนอผลงาน สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ในชั้นนี้ครูจะได้บทเรียน คือ การทบทวนในชั้นเรียน

3.5 ชั้นนิเทศและติดตามผล คณะกรรมการที่ปรึกษาของชุมชนแห่งการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และหัวหน้า/ตัวแทน PLC กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ดำเนินการนิเทศและติดตามผล จำนวน 3 ครั้ง พบว่า ผู้บริหารทุกโรงเรียนให้ความสำคัญและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการดำเนินงานของกลุ่ม PLC แต่พบปัญหาและอุปสรรค คือ 1) จำนวนสมาชิกในกลุ่ม PLC มีขนาดใหญ่จำนวนสมาชิกมากจึงมีปัญหาเรื่องของการรวมกลุ่มและการพบปะสะท้อนผลการปฏิบัติ และเกิดความล่าช้าการรวมกลุ่มที่ไม่พร้อมเพรียงกันในการประชุมกลุ่มแต่ละครั้ง 2) ข้อจำกัดเวลาและการพบปะระหว่างสมาชิกในกลุ่ม 3) สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีภาระงานมากและมีงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายและด้วยมีเวลาที่จำกัดทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานของกลุ่มได้อย่างเต็มที่ และการส่งรายงานล่าช้าไม่ตรงตามกำหนดเวลา แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ 1) ศึกษาหารูปแบบที่เหมาะสมในการรวมกันเป็นกลุ่ม PLC ที่มีประสิทธิภาพลดข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ผ่านมา อาทิเช่น ความสมัครใจ ระยะทาง สถานที่ ความรับผิดชอบ ประเด็นปัญหา กลยุทธ์การพัฒนา ฯลฯ 2) การกำหนดให้ครูจัดตั้งกลุ่ม PLC กลุ่มย่อย ๆ ภายในสถานศึกษาหรือร่วมกับสถานศึกษาใกล้เคียงกัน พร้อมให้การส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจริงจัง 3) ค้นหาแบบและแนวทางพัฒนาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในแต่ละกลุ่ม PLC ให้เหมาะสมและมีคุณภาพต่อไป 4) ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่ม PLC ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยกลยุทธ์ รูปแบบหรือเทคนิควิธีการต่าง ๆ มากกว่าเป็นสำคัญ

3.6 ชั้นประเมินผล จากการดำเนินงานกระบวนการ พัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ส่งผลให้เกิดผลดีต่อนักเรียน ครู และโรงเรียน โดยพบว่า 1) นักเรียนได้รับการจัดประสบการณ์ใหม่ที่เหมาะสมกับวัย เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ให้ความสนใจและกระตือรือร้นต่อการการเรียนรู้ นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านการอ่านดีขึ้น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิด

สร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดด้วยตนเอง มีทักษะกระบวนการทำงานแบบกลุ่มเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและกล้าแสดงออก และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการดีขึ้น 2) ครูที่เข้าร่วมกิจกรรมมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาตนเองด้วยกระบวนการ พัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ ในการจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และได้องค์ความรู้ด้านทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มในรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และ 3) โรงเรียนมีครูมืออาชีพเพิ่มมากขึ้น เป็นที่ยอมรับของชุมชน มีแผนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา มีสื่อการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและระดับปฐมวัย และผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการพัฒนาผู้เรียนให้อ่านออกเขียนได้เพิ่มขึ้น

3.7 ขยายผลสู่ชุมชน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ได้นำแนวทางการปฏิบัติที่ดีหรือแนวทางที่เหมาะสม (Best Practice) เกี่ยวกับสร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกัน เผยแพร่สู่ทุกสถานศึกษาในกลุ่มและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและสนใจ โดยได้ดำเนินการจัดนิทรรศการนำเสนอผลงานของทุกกลุ่มกิจกรรม ประกวดผลงาน นวัตกรรมดีเด่น รายงานการถอดบทเรียน รายงานการวิจัย การเผยแพร่บทความทางวิชาการ และการพูดคุย แลกเปลี่ยน และให้ข้อมูลในระดับบุคคลและระดับกลุ่มเครือข่ายการศึกษา

4. ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

4.1 ในภาพรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2562 (คะแนนเฉลี่ย 74.29) สูงกว่าปีการศึกษา 2561 (คะแนนเฉลี่ย 73.53) โดยมีผลพัฒนาการเพิ่มขึ้น 0.76 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2561 และปีการศึกษา 2562

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	กลุ่มสาระการเรียนรู้								เฉลี่ย
	ไทย	คณิต	วิทย์	สังคม	สุขศึกษา	ศิลปะ	กอท.	อังกฤษ	
ปี 2561	72.49	71.46	71.72	74.30	78.86	77.87	76.85	68.06	73.53
ปี 2562	73.28	71.12	72.26	74.01	79.22	77.58	77.93	68.59	74.29

4.2 ครูมีทักษะและประสบการณ์ในการวิเคราะห์ปัญหา การวิเคราะห์หลักสูตร รายวิชา การออกแบบการเรียนการสอน การออกแบบสื่อการเรียนรู้ และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน การปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่

ได้ออกแบบไว้ มีประสบการณ์ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีทักษะและประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน การทำงานเป็นทีม การทำงานกลุ่มร่วมกัน มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี และมีองค์ความรู้ในการถ่ายทอดและการจัดการเรียนรู้ในเชิงรุก และครูได้ประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเองและประเมินโดยเพื่อนครู นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเองของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.3 ผลประเมินความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.22) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลประเมินความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

รายการ	N = 244		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
ความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.77	0.22	มากที่สุด

4.4 ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงรายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หลังการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	จำนวนครูและบุคลากร	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเข้าร่วม	244	4.44	0.18	22.815	0.00
หลังเข้าร่วม	244	4.72	0.19		

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น พบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพในภาพรวมมีความต้องการจำเป็นอยู่ในมากที่สุด โดยเฉพาะความต้องการจำเป็นในการออกแบบเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การพัฒนานักเรียนตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว ครูจำเป็นต้องออกแบบการเรียนการสอน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง มีการวางเรื่องการจัดการเรียน การเตรียมสื่อการเรียนรู้ ซึ่งในการความต้องการจำเป็นดังกล่าว ครูต้องได้รับการชี้แนะและการระดมความคิดเห็นจากครูเชี่ยวชาญเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมุทรสมปอง ที่พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านความต้องการในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษา มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (สมุทร สมปอง, 2558) ซึ่งนโยบายการส่งเสริม สนับสนุนเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพครูที่มุ่งให้ครู ผู้บริหาร นักการศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมมือรวมพลังกันพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในรูปแบบ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” (Professional Learning Community: PLC) โดยได้จัดสรรเงินอุดหนุนกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพให้แก่เครือข่ายที่มีการรวมตัวกันทางวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยรูปแบบ PLC (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2559) กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงรายจึงเห็นความสำคัญในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยวิธีการดังกล่าว ซึ่งเป็นกลไกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนด้วยการพัฒนาวิชาชีพครู ทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างแท้จริง

2. กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ปัจจัย (Input) 4) กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Process) 5) ขั้นตอน 6) ผลลัพธ์/ผลการพัฒนา (Output) และ 6) ปัจจัยความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีแนวคิดทฤษฎีที่รองรับและมีแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาอย่างชัดเจนว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีกระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มุ่งการปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันและการร่วมมือรวมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์; Hord, S.M. et al. ดังนั้นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาวิชาชีพครูที่เกิดจากการรวมพลังของกลุ่มครูผู้สอนในแต่ละระดับ รายวิชา หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ นักการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้

ความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งด้านหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดในด้านคุณภาพของกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพดังกล่าวข้างต้น ได้ผ่านการศึกษาค้นคว้า สังเคราะห์ และมีผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ตรวจสอบความตรง ความเหมาะสม ก่อนนำไปทดลองใช้ (อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์, 2559); (Hord, S. M. et al., 2009) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐาปนัฐ อุดมศรี ที่พบว่า การเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 6 ขั้นตอน ได้แก่ การสนับสนุนและแลกเปลี่ยนภาวะผู้นำ การสนับสนุนปัจจัยแวดล้อม การกำหนดและแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน การปฏิบัติงานแบบร่วมมือ การปฏิบัติที่มุ่งผลลัพธ์เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนและครู และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนวิธีการปฏิบัติ (ฐาปนัฐ อุดมศรี, 2558)

3. จากการทดลองใช้กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โดยมีกระบวนการพัฒนา 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นให้ความรู้ ขั้นวิเคราะห์ ขั้นวางแผน ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นนิเทศและติดตามผล ขั้นประเมินผล ขั้นขยายผลสู่ชุมชน ทั้งนี้เพราะกระบวนการทำงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน คือ การรวมกลุ่มครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกัน ร่วมกันคิดแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน หาสาเหตุที่สำคัญและแนวทางแก้ไขปัญหานั้น นำแนวทางที่ได้มาช่วยกันสร้างแผนการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ การนำไปปฏิบัติในพื้นที่จริง และร่วมกันสะท้อนผลและปรับปรุงงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีสิ่งที่สำเร็จ คือ นวัตกรรม และสิ่งที่สำคัญ คือ การพัฒนาวิชาชีพครูผ่านการพัฒนาผู้เรียน สร้างประสบการณ์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำงานเป็นทีม ซึ่งการดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพระดับสถานศึกษา (Professional Learning Community: PLC) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวปฏิบัติดังนี้ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC จำนวนตามความเหมาะสม 2) กำหนดแผนงานการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC 3) การขับเคลื่อนกระบวนการ PLC 4) กำกับ ติดตามนิเทศ และประเมินผล 5) สรุปรายงานผลการดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC 6) กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียน และยกย่องเชิดชูเกียรติการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC สู่สถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ เรวณี ชัยเขาวรัตน์ ที่ได้ระบุว่าการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ 1) ระบุความต้องการผู้เรียนและความสำคัญ 2) ครูร่วมกันวางแผนการเรียนรู้และทดลองใช้ 3) ตรวจสอบแผนและกระบวนการนำไปใช้ 4) ปรับปรุงแก้ไขบนพื้นฐานของการเรียนรู้ 5) ศึกษาแนวทางการสอน และทดลองใช้วิธีใหม่ 6) สะท้อนผลการทำงานและพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมกับผู้เรียน (เรวณี ชัยเขาวรัตน์, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shanks, J. ที่พบว่า

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสนับสนุนการทำงานด้านการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ด้วยการสร้างความพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครู ร่วมพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนด้วยการสนับสนุนความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ปรับปรุงการวางแผนการเรียนการสอน การจัดการสอนในห้องเรียน และการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนโดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนการสอน และการเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน (Shanks, J., 2016) และผลการวิจัยของ Hallam, P. R., et al. ได้สรุปว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพในการปรับปรุงการทำงานร่วมกันของครูและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Hallam, P. R., et al., 2015)

4. ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า 1) ในภาพรวมนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dan, C. ที่พบว่า โรงเรียนและครูให้ความสำคัญกับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดจากการสื่อสาร ความร่วมมือที่ดีมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ครูได้รับคำแนะนำและแนวทางที่ดีในการนำปฏิบัติงาน และทำให้นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีผลการเรียนที่ดีขึ้น 2) ครูมีทักษะและประสบการณ์การออกแบบการเรียนการสอน ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน และมีองค์ความรู้ในการถ่ายทอดและการจัดการเรียนรู้ในเชิงรุก และครูได้ประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเองและประเมินโดยเพื่อนครู นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเองของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Dan, C., 2012) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รตนภูมิ โนสุ พบว่า ปัจจัยในการดำเนินการขับเคลื่อนให้ประสบผลสำเร็จ คือ สถานศึกษาต้องการให้มีการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน การส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองที่เกิดจากความต้องการของครู จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญ การเสริมสร้างแรงบันดาลใจ ขวัญและกำลังใจจากทุกภาคส่วน การเสริมสร้างกระบวนการนิเทศชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การสร้างและส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีม 3) ความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (รตนภูมิ โนสุ, 2560) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กวิสรา ชื่นอุรา ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมการคิดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง

จังหวัดเชียงรายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หลังการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าก่อนการดำเนินงาน ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการซึ่งจัดโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในภาพรวมของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ระหว่างการดำเนินงานเมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคจะมีคณะกรรมการที่ปรึกษาและครูเชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและให้แนวทางการแก้ปัญหา พร้อมกับให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้เพิ่มเติม ทำให้ทีม PLC แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้มีความเข้าใจตรงกัน มีโอกาสนำเสนอผลงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่จริง (Learning by doing) ทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น (กวิสรา ชื่นอรุณ, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Salleh, H. ที่กล่าวถึงหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอนในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นทั้งด้านการออกแบบการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ กรอบการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการหลัก การ และวิธีปฏิบัติที่ใช้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Salleh, H., 2016) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี ที่พบว่าหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยได้กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย มีองค์ประกอบประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ คือ การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน 2) วัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและสมรรถนะการทำงานให้มีประสิทธิภาพ 3) ปัจจัย (Input) ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทรัพยากรทางการศึกษา เทคโนโลยีและงบประมาณ 4) กระบวนการ (Process) คือ กระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นให้ความรู้ ขั้นวิเคราะห์ ขั้นวางแผน ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นนิเทศและติดตามผล ขั้นประเมินผล และขั้นขยายผลสู่ชุมชน 5) ผลลัพธ์/ผลการพัฒนา (Output) ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน คือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านวิชาชีพครู คือ การมี

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ PLC การมีทักษะและประสบการณ์ และความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย และ 6) ปัจจัยความสำเร็จ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

- กวิสรา ชื่นอรุณ. (2560). รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมการคิดโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฐาปนัญญ์ อุดมศรี. (2558). รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญฤทธิ ปิยะศรี. (2556). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พศิน แดงจวง. (2554). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ดวงกลม.
- รตนภูมิ โนสุ. (2560). แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- เรวณี ชัยเขาวรัตน์. (2558). กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: การวิจัยกรณีศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมุทร สมปอง. (2558). การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนประถมศึกษา: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือประกอบการอบรมขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). วิเคราะห์นโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. เรียกใช้เมื่อ 27 พฤษภาคม 2562 จาก http://www.reo3.moe.go.th/web/imagesdownload/Policy2561/Policy_13.pdf
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2559). ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เรื่อง แนวทางการส่งเสริม สนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 27 พฤษภาคม 2562 จาก <http://www.ksp-sp.kor.th/spk1/index.php/2015-08-27-14-17-56/115-plc2017>
- อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์. (2559). คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 8(1), 163-175.
- Ahn, J. (2017). Taking a Step to Identify How to Create Professional Learning Communities-Report of a Case Study of a Korean Public High School on How to Create and Sustain a School-Based Teacher Professional Learning Community. International Education Studies, 10(1), 82-92.
- Dan, C. (2012). Professional Learning Communities' Impact on Science Teacher Classroom Practice in a Midwestern Urban School District. In Public Access Theses and Dissertations from the College of Education and Human Sciences. University of Nebraska-Lincoln.
- Hairon, S. & Tan, C. (2017). Professional Learning Communities in Singapore and Shanghai: Implications for Teacher Collaboration. Journal Compare: A Journal of Comparative and International Education, 47(1), 91-104.
- Hallam, P. R., et al. (2015). Trust and Collaboration in PLC Teams: Teacher Relationships Principal Support and Collaborative Benefits. NASSP Bulletin, 99(3), 193-216.
- Hord, S. M. et al. (2009). Guiding Professional Learning Communities: Inspiration, Challenge, Surprise, and Meaning. California: Corwin.
- Salleh, H. (2016). Facilitation for Professional Learning Community Conversations in Singapore. Asia Pacific Journal of Education, 36(2), 285-300.
- Shanks, J. (2016). Implementing Action Research and Professional Learning Communities in a Professional Development School Setting to Support Teacher Candidate Learning. School - University Partnerships, 9(1), 45-53.

ต้นทุนการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช*

COST GRADUATED FOR PRODUCING STUDENT
OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY
NAKHON SI THAMMARAT CAMPUS

บุญญาดา จงละเอียด

Punyada Chonglaiad

พระครูวิรัตธรรมโชติ

Phrakruviratdhammachot

พระมหาศักดิ์ดา สิริเมธี (หารเทศ)

Phramaha Sakda Sirimethee (Hanthet)

อภิรักษ์ คาหารพล

Aphinan Khamhanphon

ทิพย์วรรณ จันทรา

Tippawan Chandra

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: punyada.cho@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิต จำแนกตามแหล่งเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินงบประมาณรายได้ 2) ศึกษาและวิเคราะห์ ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิตจำแนกตามต้นทุนทางตรง และต้นทุนทางอ้อม และ 3) วิเคราะห์ ขุดความรู้ด้านต้นทุนในการผลิตบัณฑิต การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ เอกสารและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิธีเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) คณาจารย์ 3) เจ้าหน้าที่ และ 4) นิสิต จำนวน 20 คน โดยนำมาวิเคราะห์เชิง เนื้อหาและสรุปเป็นตารางภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิตจำแนก ตามแหล่งเงินรายได้ มี 2 แบบ คือ เงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ ในปีการศึกษา 2560 เงินงบประมาณสูงสุด คือ รวมรายได้สะสม (28,493,729.00 บาท) และต่ำสุด คือ เงินอุดหนุนจากแหล่งอื่น (3,754,509.00 บาท) ส่วนเงินนอกงบประมาณสูงสุด คือ รวมรายได้ สะสม (9,218,255.07 บาท) และต่ำสุด คือ เงินให้บริการทางการศึกษา (258,250.00 บาท) 2) ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิตจำแนกตามต้นทุน มี 2 แบบ คือ ต้นทุนทางตรง และต้นทุน

* Received 30 May 2020; Revised 11 August 2020; Accepted 18 August 2020

ทางอ้อม ต้นทุนทางตรงรวมสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ (3,251,134.65 บาท) และต่ำสุด คือ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา (1,852,416.54 บาท) ส่วนต้นทุนทางอ้อมสูงสุด คือ สำนักงานวิทยาเขต (6,259,755.98 บาท) และต่ำสุด คือ ระดับบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาพระพุทธศาสนา (1,293,864.60 บาท) และ 3) ชุดความรู้ คือ การสร้างระบบการทำงานเชิงคุณค่า มีกิจกรรมเรียนรู้กระบวนการจัดการความรู้ เวทีถอดบทเรียน และการศึกษาดูงาน สำหรับแนวปฏิบัติที่ดีภายใต้ทีมวิชาการ ทีมสายสนับสนุน และทีมนักวิจัย เพื่อหล่อหลอมความรู้ ความเข้าใจไปสู่การปรับทัศนคติ และวิถีคิด วิธีการทำงานที่ถูกต้อง ให้เป็นองค์กรของศูนย์วิชาการและศูนย์การเรียนรู้แก่พระสงฆ์

คำสำคัญ: ต้นทุนการผลิตบัณฑิต, ชุดความรู้ด้านต้นทุน, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

This article is intended: 1) To study and analyze the total cost graduate for production student by source of financial budget and income budget. 2) To study and analyze the total cost graduate for production student by direct costs and indirect costs. 3) To analyze knowledge sets, cost graduate for production student. This research is qualitative research by analyzing documents and semi-structured interview purposive selection methods. By key information such as 1) executives 2) professor 3) staff and 4) students total of 20 persons. Analyzed the content and summary as an overview table. The results of research are found as follows: 1) Total cost graduate for production student by sources of income, there are 2 characteristics, which are budgetary money and non - budgetary funds. In the academic year 2017, the highest budget income is the total accumulated revenue (28,493,729.00 baht). And the lowest is subsidies from other sources (3,754,509.00 baht). The maximum non-budget income is total accumulated revenue (9,218,255.07 baht). And the lowest is the income from educational services. (258,250.00 baht). 2) Total cost graduate for production student by cost, there are 2 characteristics which are direct cost and indirect cost. The direct total cost graduate for production student is the highest at the bachelor degree level. Department of Political Science (3,251,134.65 baht). And the lowest is a bachelor's degree. Social Studies Program (1,852,416.54 baht). The indirect indirect cost graduate for production student was the office of the campus (6,259,755.98 baht). And the lowest is the graduate school level.

Buddhism Program (1,293,864.60 baht). And 3) The knowledge set includes creating value work systems. Which will consist of learning activities, knowledge management process lesson stage and study trips. For good practice under the academic team support team and the research team. In order to create knowledge and understanding to adjust the attitude and the right way of working. And establishing an organization's that is an academic center and a learning center for monks.

Keywords: Cost Graduate For Production Student, Cost Knowledge Set, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทนำ

ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวดที่ 4 การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ มาตรา 21 กำหนดให้ส่วนราชการจัดทำบัญชีต้นทุนในการบริการสาธารณะ แล้วแต่ประเภทตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด คำนวณรายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะที่รับผิดชอบ ตามระยะเวลาที่กรมบัญชีกลางกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนการลดรายจ่ายต่อหน่วยและรายงานให้สำนักงานงบประมาณ กรมบัญชีกลางและสำนักงาน ก.พ.ร. ทราบ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546) ประกอบกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ปีการศึกษา 2560 องค์ประกอบที่ 5 การบริหารจัดการ ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 การบริหารของสถาบันเพื่อการกำกับติดตามผลลัพธ์ ตามพันธกิจกลุ่มสถาบันและเอกลักษณ์ของสถาบัน เกณฑ์การประเมินข้อที่ 1 กำหนดให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันต้องกำกับติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน ให้ทุกคณะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินที่ประกอบไปด้วยต้นทุนต่อหน่วยในแต่ละหลักสูตรสัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนานิสิต นักศึกษา อาจารย์ บุคลากร และการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561) เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการบริหารหลักสูตร ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการผลิตบัณฑิตและโอกาสในการแข่งขัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557) รวมทั้ง การจัดทำต้นทุนต่อหน่วยของหลักสูตรเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีสถานะการแข่งขันสูง (ดวงมณี โกมารทัต, 2555) ดังนั้นหน่วยงานหรือองค์กรที่มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ประกอบการตัดสินใจย่อมส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สังกัดกระทรวงการ

อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดนโยบายด้านการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF: HED) โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่ให้การศึกษากลายเป็นกลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมือง มุ่งองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ มีคุณลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีองค์ความรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะและเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และมีทักษะการดำรงชีวิต (กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560) การจัดการบริหารของมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีการบริหารระบบอุดมศึกษาซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแล กำหนดนโยบาย มาตรฐาน การจัดสรรทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลอุดมศึกษา และการสร้างความเป็นอิสระในการบริหารจัดการภายในสถาบันอุดมศึกษา (กรมบัญชีกลาง, 2559) เพื่อให้การขับเคลื่อนศักยภาพอุดมศึกษา เป็นกลไกส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มขีดความสามารถและศักยภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล และให้ความสำคัญต่อการดำเนินการศึกษาให้สามารถตอบสนองพันธกิจของมหาวิทยาลัย ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยขึ้น เพื่อให้ทุกส่วนงานได้รับทราบและมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ มีแผนงาน/โครงการครบถ้วน มีประสิทธิภาพ ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด มหาวิทยาลัยมีงบประมาณสำหรับส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ (เงินรายได้) และได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชีต้นทุนในการจัดการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการกิจและถือเป็นนโยบายในการนำต้นทุนผลิตมาเป็นเครื่องมือในการจัดทำและบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยและนโยบายของรัฐบาล ให้การบริหารงานด้านการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) สามารถอธิบายขอขยายการดำเนินงานได้ (กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560) ดังนี้

ต้นทุนต่อหัว หมายถึง ต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินการผลิตบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช โดยให้รวมที่เกิดจากแหล่งเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินรายได้หน่วยงาน ซึ่งบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงตามหลักบัญชีเกณฑ์คงค้าง โดยวิเคราะห์จากนักศึกษาหัวจริง ประจำปีการศึกษา 2560 ทุกระดับชั้น

ต้นทุนรวม หมายถึง ผลรวมของต้นทุนทางตรง และต้นทุนทางอ้อมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

งบประมาณแผ่นดิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่สำนักงบประมาณจัดสรรให้กับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำมาบริหารภายในมหาวิทยาลัย และ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดสรรให้กับหน่วยงาน หรือคณะต่าง ๆ ที่อยู่ภายใน การดูแล

งบประมาณเงินรายได้หน่วยงาน หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อนำมาบริหารภายในคณะ

ต้นทุนทางตรง หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงใน การผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เช่น เงินเดือนของบุคลากรสายวิชาการ ค่าสอนอาจารย์พิเศษ ค่าครุภัณฑ์ทางการศึกษา เป็นต้น

ต้นทุนทางอ้อม หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนในการ ผลิตบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เช่น เงินเดือนของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ ค่าตอบแทนนอกเวลาราชการ ค่าฝึกอบรม เป็นต้น

ชุดความรู้ด้านต้นทุนในการผลิตบัณฑิต คือ แนวทางในการบริหารจัดการเงินและ งบประมาณให้มีศักยภาพของสถาบันไปในทิศทางเดียวกัน และนำไปประยุกต์ใช้ในการป้องกัน มิให้เกิดข้อบกพร่องในงานบริหารสาธารณะ ด้านการจัดทำบัญชีต้นทุน

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหัวใน การผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราชเพื่อให้ ทราบว่า มีค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งจากการดำเนินการตามภารกิจ ต่าง ๆ นั้นย่อมก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายรวมถึงค่าใช้จ่ายมหาวิทยาลัย ซึ่งทั้งหมดล้วนแต่เป็นต้นทุนใน การดำเนินงาน เพื่อวัดผลการดำเนินการ ควบคุมต้นทุนและงบประมาณ ใช้ข้อมูลต้นทุน ผลผลิตเพื่อประกอบการตัดสินใจในการกำหนดค่าธรรมเนียม ประเมินความเหมาะสมของการ ดำเนินกิจกรรม รวมถึงเป็นแนวทางในการตัดสินใจทางการเงินของมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิต วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จำแนกตามแหล่งเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินงบประมาณรายได้
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิต วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จำแนกตามต้นทุนทางตรง และต้นทุนทางอ้อม
3. เพื่อวิเคราะห์ชุดความรู้ต้นทุนต่อหัวในการผลิตบัณฑิต วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหัวในการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ เอกสาร (Document Research) และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured

Interview) เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิต วิทยาเขตนครศรีธรรมราช โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ผู้บริหาร จำนวน 5 คน 2) คณาจารย์ จำนวน 5 คน 3) เจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน และ 4) นิสิต (ระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน และระดับบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 2 คน) จำนวน 5 คน ทั้งหมดจำนวน 20 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณ มีระยะเวลาการทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในงานที่รับผิดชอบ และนิสิตที่เป็นประธานหรือรองประธานของแต่ละคณะ และข้อมูลที่ได้ครบถ้วนจากการสัมภาษณ์ตามจำนวนนี้ถือว่าเหมาะสมเพราะเป็นข้อมูลที่อึดตัว

1.2 ด้านเนื้อหา คือ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ได้แก่ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา และหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ และหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม และหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

1.3 ด้านสถานที่ คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงคุณภาพการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างวิธีเลือกแบบเจาะจง ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำงบประมาณ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.76 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 6 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) การควบคุมต้นทุนและงบประมาณ 3) การวัดผลการดำเนินงาน 4) การกำหนดค่าธรรมเนียม 5) ประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม และ 6) การตัดสินใจคำนึงถึงความเหมาะสมทางการเงิน นำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปเป็นตารางภาพรวม

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ การวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิต จำแนกตามแหล่งเงินงบประมาณแผ่นดิน เงินงบประมาณรายได้ ต้นทุนทางตรง และ

ต้นทุนทางอ้อม ระยะที่ 2 วิเคราะห์ชุดความรู้ด้านต้นทุนต่อหัวในการผลิตบัณฑิต ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและผลการวิเคราะห์ตลอดจนผลของการวิจัย

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่และสรุปประเด็น โดยอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลเพื่อได้ข้อค้นพบในการวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและตีความข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตวิทยาลัย มีจำนวนนิสิตทั้งสิ้น 610 รูป/คน โดยจำแนกเป็นฆราวาส จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 30.81 และพระภิกษุ จำนวน 422 รูป คิดเป็นร้อยละ 69.19 ในระดับปริญญาตรี แบ่งออกเป็น 3 คณะ ประกอบด้วย 1) คณะพุทธศาสตร์ สาขาพระพุทธศาสนา เป็นภิกษุทั้งหมด จำนวน 166 รูป 2) คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา มีจำนวนนิสิตทั้งหมด 73 รูป/คน และ 3) คณะสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ มีจำนวนนิสิตทั้งหมด 197 รูป/คน และในระดับบัณฑิตวิทยาลัย มี 3 สาขา ประกอบด้วย 1) สาขาพระพุทธศาสนา มีจำนวนนิสิตทั้งหมด 76 รูป/คน 2) สาขาการบริหารการศึกษา จำนวนนิสิตทั้งหมด 39 รูป/คน และ 3) สาขาการพัฒนาสังคม จำนวนนิสิตทั้งหมด 59 รูป/คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิต วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จำแนกตามแหล่งเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินงบประมาณรายได้ พบว่า การจัดสรรงบประมาณในการผลิตบัณฑิตจำแนกตามแหล่งเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินงบประมาณรายได้ เป็นการดำเนินงานเพื่อการผลิตบัณฑิต ผลิตผลงานด้านการบริการวิชาการ ผลิตผลงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และผลิตผลงานวิจัย รวมต้นทุนในการผลิตบัณฑิตทั้งสิ้น 31,297,193.19 บาท ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิตประเภทค่าใช้จ่าย ประจำปีงบประมาณ
ปีการศึกษา 2560

ประเภทค่าใช้จ่าย	ปีการศึกษา 2560		
	งบประมาณแผ่นดิน (บาท)	งบประมาณรายได้ (บาท)	รวม (บาท)
เงินเดือนและค่าจ้างประจำ	13,548,960.00	710,280.00	14,259,240.00
เงินเดือนและค่าจ้างชั่วคราว	-	1,230,460.00	1,230,460.00
ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม	-	-	-
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	2,866,800.00	249,146.00	3,115,946.00
ค่าตอบแทน	382,000.00	198,950.00	580,950.00
ค่าใช้สอย	257,000.00	545,113.24	802,113.24
ค่าวัสดุ	271,829.05	-	271,829.05
ค่าใช้จ่ายในการอบรม	-	-	-
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	-	223,355.74	223,355.74
สาธารณูปโภค	145,160.00	655,455.84	800,615.84
ค่าเสื่อมราคาและตัด จำหน่าย	4,269,752.46	-	4,269,752.46
ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนและ บริจาค	4,315,480.00	1,427,450.86	5,742,930.86
ค่าใช้จ่ายอื่น	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	26,056,981.51	5,240,211.68	31,297,193.19

1. งบประมาณแผ่นดิน ได้แก่ เงินเดือนและค่าจ้างประจำ จำนวน 13,548,960.00 บาท ค่าใช้จ่ายบุคลากร จำนวน 2,866,800.00 บาท ค่าตอบแทน จำนวน 382,000.00 บาท ค่าใช้สอย จำนวน 257,000.00 บาท ค่าวัสดุ จำนวน 271,829.05 บาท สาธารณูปโภค จำนวน 145,160.00 บาท ค่าเสื่อมราคาและตัดจำหน่าย จำนวน 4,269,752.46 บาท และค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนและบริจาค จำนวน 4,315,480.00 บาท

2. งบประมาณรายได้ ได้แก่ เงินเดือนและค่าจ้างประจำ จำนวน 710,280.00 บาท เงินเดือนและค่าจ้างชั่วคราว จำนวน 1,230,460.00 บาท ค่าใช้จ่ายบุคลากร จำนวน 249,146.00 บาท ค่าตอบแทน จำนวน 198,950.00 บาท ค่าใช้สอย จำนวน 545,113.24

บาท ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง จำนวน 223,355.74 บาท สาธารณูปโภค จำนวน 655,455.84 บาท และค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนและบริจาค จำนวน 1,427,450.86 บาท

เมื่อพิจารณาต้นทุนผลิตบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2560 ได้แบ่งผลผลิตออกเป็น 6 ลักษณะ ดังนี้

1. ผู้สำเร็จการศึกษาด้านสังคมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี มีเงินงบประมาณสนับสนุน ได้แก่ 1) คณะพุทธศาสตร์ สาขาพระพุทธศาสนา มีเงินงบประมาณสนับสนุน 1,243,524.22 บาท 2) คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา มีเงินงบประมาณสนับสนุน 575,860.21 บาท และ 3) คณะสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ มีเงินงบประมาณสนับสนุน 968,112.82 บาท ทั้งหมดใช้ตัวชี้วัดเป็นหน่วยนับเป็นค่า FTES

2. ผู้สำเร็จการศึกษาด้านสังคมศาสตร์ ระดับบัณฑิตวิทยาลัย มีเงินนอกงบประมาณสนับสนุน ได้แก่ 1) สาขาพระพุทธศาสนา มีเงินนอกงบประมาณสนับสนุน 400,598.41 บาท 2) สาขาการบริหารการศึกษา เงินนอกงบประมาณสนับสนุน 208,645.00 บาท และ 3) สาขาการพัฒนาสังคม เงินนอกงบประมาณสนับสนุน 200,299.00 บาท ทั้งหมดใช้ตัวชี้วัดเป็นหน่วยนับเป็นค่า FTES

3. งานการให้บริการวิชาการ มีเงินงบประมาณสนับสนุน 807,503.00 บาท และใช้ตัวชี้วัดเป็นหน่วยนับเป็นกิจกรรมหรือโครงการในการติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนและเป้าหมาย

4. งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีเงินงบประมาณสนับสนุน 690,164.00 บาท และใช้ตัวชี้วัดเป็นหน่วยนับเป็นกิจกรรมหรือโครงการในการติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนและเป้าหมาย

5. งานการวิจัย ไม่มีทั้งเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณสนับสนุน และใช้ตัวชี้วัดเป็นหน่วยนับเป็นเรื่องหรือผลงานในการติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนและเป้าหมาย

6. งานบุคลากร มีเงินงบประมาณสนับสนุน 18,090,720.00 บาทและใช้ตัวชี้วัดเป็นหน่วยนับเป็นเรื่องหรือผลงานในการติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนและเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาต้นทุนกิจกรรม ประจำปีการศึกษา 2560 สามารถแบ่งกิจกรรมออกเป็น 19 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี 2) กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาโท 3) กิจกรรม/โครงการด้านการผลิตบัณฑิต 4) กิจกรรม/โครงการบริการวิชาการ 5) กิจกรรม/โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 6) กิจกรรม/โครงการงานวิจัย 7) กิจกรรมงานบริหาร สำนักงานวิทยาเขต 8) กิจกรรมกลุ่มงานวางแผนและงบประมาณ 9) กิจกรรมกลุ่มงานการเงิน 10) กิจกรรมกลุ่มงานบัญชี 11) กิจกรรมกลุ่มงานทรัพย์สินและพัสดุ 12) กิจกรรมงานบริหารส่วนสนับสนุนวิชาการ 13) กิจกรรมกลุ่ม

งานทะเบียนและวัดผล 14) กิจกรรมกลุ่มงานห้องสมุดและสารสนเทศ 15) กิจกรรมกลุ่มงานวิจัยและคุณภาพการศึกษา 16) กิจกรรมกลุ่มงานส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริหารสังคม (พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน) 17) กิจกรรมกลุ่มงานบริหารสำนักงานวิทยาลัย 18) กิจกรรมกลุ่มงานวิชาการและวางแผน สำนักงานวิทยาลัย และ 19) กิจกรรมกลุ่มงานบริการการศึกษา รวมงบประมาณทั้งสิ้น 29,135,480.86 บาท และรวมต้นทุนกิจกรรมทั้งหมด 35,480,192.89 บาท

การศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิต วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จำแนกตามต้นทุนทางตรง และต้นทุนทางอ้อม พบว่า มหาวิทยาลัยต้องมีเงินทุนหรือรายได้เพียงพอควบคู่ไปกับการบริหารจัดการที่ดีในการจัดการศึกษา และพัฒนามหาวิทยาลัยให้เจริญเติบโต โดยต้นทุนการผลิตบัณฑิต ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ต้นทุนทางตรง และต้นทุนทางอ้อม ปีการศึกษา 2560

คณะ	สาขา	ต้นทุนทางตรง	ต้นทุนทางอ้อม	ต้นทุนรวม
พุทธศาสตร์	พระพุทธศาสนา	2,674,456.43	-	2,674,456.43
สังคมศาสตร์	สังคมศึกษา	1,812,615.95	-	1,812,615.95
สังคมศาสตร์	รัฐศาสตร์	3,576,886.43	-	3,576,886.43
บัณฑิตวิทยาลัย	พระพุทธศาสนา	2,007,954.53	49,600.00	2,057,554.53
	การบริหารการศึกษา	2,486,502.17	49,600.00	2,536,102.17
	การพัฒนาสังคม	3,061,662.17	49,600.00	3,111,262.17

ต้นทุนทางตรง คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการผลิตบัณฑิตตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงระดับปริญญาโท ดังนี้

1. คณะพุทธศาสตร์ สาขาพระพุทธศาสนา รวมต้นทุนทั้งหมด 2,674,456.43 บาท และต้นทุนทางตรง 2,674,456.43 บาท

2. คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา รวมต้นทุนทั้งหมด 1,812,615.95 บาท และต้นทุนทางตรง 1,812,615.95 บาท

3. คณะสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ รวมต้นทุนทั้งหมด 3,576,886.43 บาท และต้นทุนทางตรง 3,576,886.43 บาท

4. ระดับบัณฑิตวิทยาลัย มี 3 สาขา ประกอบด้วย 1) สาขาพระพุทธศาสนา รวมต้นทุนทั้งหมด 2,057,554.53 บาท ต้นทุนทางตรง 2,007,954.53 บาท และต้นทุนทางอ้อม 49,600.00 บาท 2) สาขาการบริหารการศึกษา รวมต้นทุนทั้งหมด 2,536,102.17 บาท ต้นทุนทางตรง 2,486,502.17 บาท และต้นทุนทางอ้อม 49,600.00 บาท และ 3) สาขาการพัฒนาสังคม มีรวมต้นทุนทั้งหมด 3,111,262.17 บาท ต้นทุนทางตรง 3,061,662.17 บาท และต้นทุนทางอ้อม 49,600.00 บาท

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีการวิเคราะห์ต้นทุนทางอ้อม คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนในการผลิตบัณฑิต เพื่อได้ออกแบบและกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการจัดทำให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และประสิทธิผลในการผลิตบัณฑิต โดยต้นทุนทางอ้อมในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ดังนี้

1. คณะพุทธศาสตร์ สาขาพระพุทธศาสนา มีต้นทุนทางอ้อม 1,293,864.60 บาท โดยจำแนกรายละเอียด ได้แก่ ค่าเสื่อมราคา 1,293,864.60 บาท

2. คณะครุศาสตร์ สาขาสังคมศึกษา มีต้นทุนทางอ้อมรวม 536,029.62 บาท โดยจำแนกรายละเอียด ได้แก่ ค่าเสื่อมราคา 536,029.62 บาท

3. คณะสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ มีต้นทุนทางอ้อมรวม 1,293,864.60 บาท โดยจำแนกรายละเอียด ได้แก่ ค่าเสื่อมราคา 1,293,864.60 บาท

4. ระดับบัณฑิตวิทยาลัย มี 3 สาขา ประกอบด้วย 1) สาขาพระพุทธศาสนา มีต้นทุนทางอ้อมรวม 271,405.36 บาท โดยจำแนกรายละเอียด ได้แก่ เงินเดือนเจ้าหน้าที่ (สายปฏิบัติการ) 49,600.00 บาท และค่าเสื่อมราคา 221,805.36 บาท 2) สาขาการบริหารการศึกษา มีต้นทุนทางอ้อมรวม 400,791.82 บาท โดยจำแนกรายละเอียด ได้แก่ เงินเดือนเจ้าหน้าที่ (สายปฏิบัติการ) 49,600.00 บาท และค่าเสื่อมราคา 351,191.82 บาท และ 3) สาขาการพัฒนาสังคม มีต้นทุนทางอ้อมรวม 2,624,116.05 บาท โดยจำแนกรายละเอียด ได้แก่ เงินเดือนเจ้าหน้าที่ (สายปฏิบัติการ) 49,600.00 บาท และค่าเสื่อมราคา 351,191.82 บาท

5. สำนักงานวิทยาเขต มีต้นทุนทางอ้อมรวม 6,259,755.98 บาท โดยจำแนกรายละเอียด ได้แก่ ค่าสาธารณูปโภค 24,752.39 บาท ค่าสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย 1,129,493.59 บาท ค่าตอบแทนผู้บริหาร 1,329,600.00 บาท และเงินเดือนเจ้าหน้าที่ (สายปฏิบัติการ) 3,774,910.00 บาท

6. สำนักงานวิทยาลัย มีต้นทุนทางอ้อมรวม 5,258,454.30 บาท โดยจำแนกรายละเอียด ได้แก่ ค่าสาธารณูปโภค 760,631.22 บาท ค่าสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย 2,172,103.08 บาท ค่าตอบแทนผู้บริหาร 1,329,600.00 บาท และเงินเดือนเจ้าหน้าที่ (สายปฏิบัติการ) 996,120.00 บาท

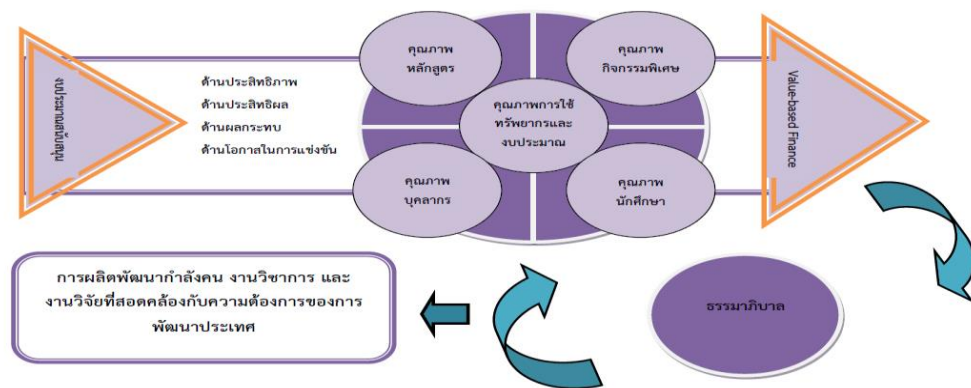
7. สำนักงานวิชาการ มีต้นทุนทางอ้อมรวม 5,663,905.24 บาท โดยจำแนกรายละเอียด ได้แก่ ค่าสาธารณูปโภค 15,232.24 บาท ค่าสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย 695,073.00 บาท ค่าตอบแทนผู้บริหาร 1,329,600.00 บาท และเงินเดือนเจ้าหน้าที่ (สายปฏิบัติการ) 3,624,000.00 บาท

ดังนั้น การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนดังกล่าว สามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายของมหาวิทยาลัย

โดยอาจมีการทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่น พิจารณาถึงปัจจัยนำเข้า การใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า ความเหมาะสมด้านกระบวนการในการดำเนินงาน ผลผลิตหรือผลลัพธ์ เป็นต้น ซึ่งมหาวิทยาลัยต้องมีเงินทุนหรือรายได้เพียงพอควบคู่ไปกับการบริหารจัดการที่ดีในการจัดการศึกษา และพัฒนามหาวิทยาลัยให้เจริญเติบโตต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “การศึกษาเรื่องต้นทุนต่อหัวนักศึกษาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งในการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ซึ่งจะทำให้ทราบต้นทุนต่อหัวนักศึกษา และเป็นการวัดผลการดำเนินงาน ทั้งในด้าน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ได้จัดทำแผนการใช้จ่ายไว้ในคำขอตั้งงบประมาณ รายจ่ายประจำปีให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงสะท้อนการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการ กำหนดนโยบายการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพด้วย” (คณาจารย์ คนที่ 5, 2563)

การวิเคราะห์ชุดความรู้ต้นทุนต่อหัวในการผลิตบัณฑิต วิทยาเขตนครศรีธรรมราช พบว่า การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตบัณฑิตในแต่ละหลักสูตรควรสอดคล้องแผนกลยุทธ์ทางการเงินและแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน คือ มีแผนกลยุทธ์ทางการเงินที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน ทำให้สำนักงบประมาณสามารถจัดสรรหาทรัพยากรทางการเงิน หลักเกณฑ์การจัดสรร และการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยมีแนวทางการขับเคลื่อน 3 เรื่องหลัก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การสร้างระบบการทำงานเชิงคุณค่า

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ได้นำเสนอการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตบัณฑิต ในแต่ละหลักสูตรควรสอดคล้องแผนกลยุทธ์ทางการเงินและแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน โดยมี แนวทางการขับเคลื่อน 3 เรื่องหลัก คือ

1. การกำหนดกลุ่มอุดมศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Focus) โดยพิจารณาผลการดำเนินงาน (Performance) และศักยภาพ (Potential) ของสถาบันที่เป็นอยู่ ซึ่งหน่วยงาน จะต้องมีการใช้เงินที่สะท้อนความต้องการใช้เงินเพื่อการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์และ

แผนปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำความเข้าใจกับการวิเคราะห์ทางการเงิน เช่น ค่าใช้จ่ายทั้งหมดต่อจำนวนนิสิต ทรัพย์สินถาวรต่อจำนวนนิสิต ค่าใช้จ่ายที่หน่วยงานใช้สำหรับการผลิตบัณฑิตต่อหัว จำแนกตามสาขาวิชา รายได้ทั้งหมดของหน่วยงานหลังจากหักงบ (ค่าใช้จ่าย) ดำเนินการทั้งหมด สิ่งเหล่านี้จะเป็นการแสดงศักยภาพเชิงการบริหารจัดการด้านการเงินของหน่วยงานที่เน้นถึงความโปร่งใส ความถูกต้อง ใช้เงินอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย 1) การจัดการคุณภาพด้านหลักสูตร 2) การจัดการคุณภาพด้านนักศึกษา 3) การจัดการคุณภาพของการใช้ทรัพยากรและงบประมาณ 4) การจัดการคุณภาพด้านบุคลากร และ 5) การจัดการคุณภาพของกิจการพิเศษ

2. การขับเคลื่อนเชิงระบบ (System Drivers) เพื่อสนับสนุนทิศทางการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นระบบ มีปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ ประกอบด้วย 1) ระบบประกันคุณภาพในอนาคต 2) เงินสนับสนุนการจัดการศึกษา 3) ระบบธรรมาภิบาล 4) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา และ 5) รูปแบบการทำงานแบบร่วมมือกัน

3. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามาตามจุดเน้น (Re - positioning Plan) ที่เหมาะสมกับ สถาบันอุดมศึกษาโดยกระบวนการสร้างสรรค์ และปรับปรุง การปฏิรูปเปลี่ยนแปลง โดยทำเป็นข้อตกลงการดำเนินงาน (Performance Agreement) ด้วยการสนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัด

ดังนั้น การสร้างระบบการทำงานเชิงคุณค่า ซึ่งจะประกอบด้วยกิจกรรมเรียนรู้กระบวนการจัดการความรู้ เวทีถอดบทเรียนและการศึกษาดูงานสำหรับแนวปฏิบัติที่ดีภายใต้ทีมวิชาการ ทีมสายสนับสนุน และทีมนักวิจัย เพื่อหล่อหลอมความรู้ความเข้าใจ ไปสู่การปรับทัศนคติ และวิถีคิด วิธีการทำงานที่ถูกต้อง เป็นการยกระดับความเข้มแข็งของหน่วยงานภายใต้ชุดความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม การจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร ภายใต้การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่คำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและการเป็นองค์กรที่เป็นศูนย์วิชาการและศูนย์การเรียนรู้แก่พระสงฆ์

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิต จำแนกตามแหล่งเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินงบประมาณรายได้ เห็นได้ว่า การจัดงบประมาณต้นทุนผลผลิตเป็นการให้บริการที่ดำเนินงานโดยหน่วยงานสนับสนุน ทั้งในรูปแบบของการให้บริการโดยตรง หรือโดยการใช้วัสดุสิ่งของ หรือสิ่งก่อสร้าง เพื่อนำไปให้บริการแก่องค์กร โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จเชิงปริมาณ คุณภาพ เวลา และต้นทุน ซึ่งสอดคล้องกับ สุดใจ แพงสุ่ย ที่กล่าวถึงการจัดสรรงบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยตั้งแต่ปี.ศ. 2550 - 2554 เพิ่มขึ้นทุกปีงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีเป็นงบประมาณในส่วนของหมวดงบประมาณเป็นส่วนใหญ่ แต่งบ

ดำเนินงาน (ค่าตอบแทน, ค่าใช้สอย, ค่าวัสดุและค่าสาธารณูปโภค) บางปีเพิ่มขึ้นและบางปีลดลง โดยงบประมาณแบ่งออกเป็น 4 หมวด คือ หมวดค่าตอบแทน หมวดค่าใช้สอยหมวดค่าวัสดุ และหมวดค่าสาธารณูปโภค ระบบการใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากสามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างเหมาะสมทำให้งบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีเพียงพอในการบริหารจัดการส่วนงบประมาณคงเหลือมีค่อนข้างมาก (สุตใจ แพงสุ่ย, 2555)

2. จากการศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิต จำแนกตามต้นทุนทางตรง และต้นทุนทางอ้อม เห็นได้ว่า การใช้จ่ายงบประมาณในการผลิตบัณฑิตใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการของผู้บริหาร รวมทั้งการรายงานผลการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษาภายใน คำนวณต้นทุนต่อหน่วยการผลิตบัณฑิตโดยหาค่าเฉลี่ยของต้นทุนค่าใช้จ่ายรวมในการผลิตบัณฑิตในหนึ่งปีต่อจำนวนนักศึกษาเต็มเวลา (FTES) ของแต่ละคณะ/หลักสูตร เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการบริหารหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ บุรณตรีเวทย์ ที่กล่าวถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 5 รายวิชารวมกันเป็น 3,048,963 บาท สำหรับค่าหน่วยกิตในรายวิชาการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 1 - 5 เป็น 152,040 บาท 103,320 บาท 64,680 บาท 56,280 บาท และ 71,400 บาท ค่าหน่วยกิตสำหรับ 5 รายวิชารวมกันเป็น 447,720 บาท มูลค่าบผลิตแพทย์เพิ่มเพื่อชาวชนบทคำนวณตามสัดส่วนหน่วยกิตต่อหน่วยกิตทั้งปี สำหรับค่าใช้จ่ายต่อนักศึกษา 1 คน พบว่า รายวิชาที่มีค่าใช้จ่ายต่อนักศึกษา 1 คนมากที่สุด คือ รายวิชาการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 2 (9,761.68 บาท) ค่าใช้จ่ายต่อนักศึกษา 1 คน ในรายวิชาการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 1 เป็น 4,865.56 บาท รายวิชาเวชศาสตร์ชุมชน 4 เป็น 5,855.46 บาท รายวิชาเวชศาสตร์ชุมชน 5 เป็น 4,199.54 บาท และค่าใช้จ่ายต่อนักศึกษา 1 คน คำนวณรวมทั้ง 5 รายวิชา เป็น 5,720.38 ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนทั้ง 5 รายวิชา มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าค่าหน่วยกิตที่ได้รับ แต่หากรวมงบผลิตแพทย์เพิ่มเพื่อชาวชนบทเข้ามาเป็นรายรับด้วยจะมีรายรับมากกว่าค่าใช้จ่าย (สุรศักดิ์ บุรณตรีเวทย์, 2551)

3. จากการศึกษาวิเคราะห์ชุดความรู้ต้นทุนต่อหัวในการผลิตบัณฑิต เห็นได้ว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันมิให้เกิดข้อบกพร่องในงานบริหารสารธารณะด้านการจัดทำบัญชีต้นทุน เพื่อให้ระบบการทำงานของฝ่ายจัดสรรงบประมาณมีการทำงานแบบมุ่งเน้นผลงาน โดยให้ความสำคัญกับผลผลิตแทนการควบคุมรายละเอียดของปัจจัยนำเข้าหรือปัจจัยการผลิต เพื่อความคุ้มค่าของการบริหารหลักสูตร ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการผลิตบัณฑิตและโอกาสในการแข่งขันของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจา ศิริผล และธรรณทรายุทธ ที่กล่าวถึงการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ กระบวนการงบประมาณที่นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์สำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในครั้งนี้ใช้กระบวนการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนและจัดทำงบประมาณ

2) การอนุมัติงบประมาณ 3) การบริหารงบประมาณ และ 4) การติดตามประเมินผล ดังนั้นรูปแบบของความเป็นองค์กรที่เป็นเลิศที่สำคัญ คือ การบริหารรายได้คิดคำนวณต้นทุนทุกขั้นตอน สร้างความหลากหลายในการเข้าถึงสินค้าหรือบริการ เพื่อลดการผูกขาดแยกภารกิจประจำกับการกิจตามนโยบายหลักของต้นสังกัดให้ชัดเจนและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกัน มีบริหารด้วยความชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้และมีเหตุผล มีแผนงาน ในเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์ (เบญจา ศิริผล และธ สุนทรายุทธ, 2557)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิตจำแนกตามแหล่งเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินงบประมาณรายได้ จากรายได้แยกประเภทตามแหล่งของเงิน ประจำปีงบประมาณ ปีการศึกษา 2560 เป็นการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล และประเมินผลมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนรวมในการผลิตบัณฑิตจำแนกตามต้นทุนทางตรง และต้นทุนทางอ้อม เป็นการใช้งบประมาณในการผลักดันนโยบายรัฐบาล ผลักกำลังคน และสร้างผลงานวิจัยในการพัฒนาประเทศและสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการให้กับสถาบันอุดมศึกษา นอกจากเสนอเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมซึ่งกรอบวงเงินงบประมาณของสถาบัน เพื่อให้สถาบันศึกษาดำเนินงานตามนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศของรัฐบาล และกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงาน และด้านการวิเคราะห์ชุดความรู้ต้นทุนต่อหัวในการผลิตบัณฑิต ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเงินและงบประมาณให้มีศักยภาพของสถาบันไปในทิศทางเดียวกัน และนำไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันมิให้เกิดข้อบกพร่องในงานบริหารสาธารณะ ด้านการจัดทำบัญชีต้นทุน เพื่อการยกระดับความเข้มแข็งของหน่วยงานภายใต้ชุดความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม และการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร ภายใต้การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน ซึ่งจะนำไปสู่องค์กรที่เป็นศูนย์วิชาการและศูนย์การเรียนรู้แก่พระสงฆ์ ด้านการอภิปรายผล สรุปได้ การจัดทำงบประมาณประจำปีของหน่วยงานตามแผนกลยุทธ์และเงินทุนจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ มีแนวทางจัดหาทรัพยากรทางการเงิน หลักเกณฑ์การจัดสรร และการวางแผนการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยสำนักงบประมาณที่มีหน้าที่การจัดหาแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมกับลักษณะของ

ค่าใช้จ่ายหรือเงินทุน และเพียงพอสำหรับการบริหารภารกิจของหน่วยงานในทุกด้านให้เป็นไปตามเป้าหมาย และมีแผนการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาข้อมูลมีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกันผู้วิจัยได้สรุปในภาพรวมได้ว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนดังกล่าว สามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ที่เพียงพอควบคู่ไปกับการบริหารจัดการที่ดีในการจัดการศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยให้เจริญเติบโตต่อไป ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช 2) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ควรพัฒนาระบบคำนวณต้นทุน เพื่อผู้บริหารสามารถนำเป็นฐานในการประกอบการบริหารจัดการหลักสูตรในแต่ละหลักสูตร ควรจัดทำการศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลโครงการที่เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตบัณฑิตในทุกสาขาเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ และ 3) การวางแผนบริหารหลักสูตรควรกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการประจำปีในด้านผลิตบัณฑิตให้ชัดเจน และมีการควบคุม กำกับ ดูแลให้มีการดำเนินการให้ตรงตามแผนที่กำหนดไว้ และมีการตรวจสอบเป็นระยะ เพื่อทำให้เกิดประสิทธิผลในการผลิตบัณฑิตยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหัวในการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมบัญชีกลาง. (2559). รายงานการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. กรุงเทพมหานคร: กรมบัญชีกลาง.
- กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณาจารย์ คนที่ 5. (14 มีนาคม 2563). ต้นทุนการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช. (ปญญาดา จงละเอียด, ผู้สัมภาษณ์)
- ดวงมณี โกมารทัต. (2555). การบัญชีต้นทุน. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.

- เบญจา ศิริผล และธรร สุนทรายุทธ. (2557). รูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 10(1), 1-14.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2561). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน พ.ศ. 2562. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). ราชกิจจานุเบกษาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมวดที่ 4 มาตรา 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). การวิจัยและพัฒนาต้นแบบมาตรฐานต่อหน่วยระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์นวัตกรรมนโยบาย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุดใจ แพงสุ่ย. (2555). การวิเคราะห์การดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 ของศูนย์วิทย์พัฒนา มสธ. นครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรศักดิ์ บุรณตรีเวทย์. (2551). โครงการวิจัยการวิเคราะห์ต้นทุนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาที่สาขาเวชศาสตร์ชุมชนรับผิดชอบในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตและคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2549. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.

รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4*

STRATEGIC MANAGEMENT MODEL FOR IMPROVING STUDENTS'
ACHIEVEMENT OF BAN DON CHAI SCHOOL UNDER THE CHIANGRAI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

อภิปราย โสภายิ่ง

Apiprai Sopaying

โรงเรียนบ้านดอนไชย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

Ban Don Chai School The Chiangrai Primary Educational Service Area Office 4, Thailand

E-mail: apiprai_@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ทดลองใช้ และประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย โดยวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) สร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ยกร่างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 82 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ประเด็นสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน 2) การทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์กับครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย จำนวน 71 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือการดำเนินงานและแบบบันทึกการประชุม 3) การประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชยจากผู้เกี่ยวข้องจำนวน 163 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดประสงค์ กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลยุทธ์ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพวิชาการ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ และการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา และผลลัพธ์จากการพัฒนา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และผลการพัฒนาตามกลยุทธ์ทั้ง 5 กลยุทธ์ โดยรูปแบบมีความตรงและมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4 กลุ่ม

* Received 18 June 2020; Revised 17 August 2020; Accepted 18 August 2020

สาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2561 สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3) ความพึงพอใจ ในภาพรวม มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D.=0.14)

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์, การบริหารเชิงกลยุทธ์, การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research article aimed to create, to implement and to evaluate the strategic management model for improving students' achievement of Ban Don Chai School under the Chiangrai Primary Education Service Area Office 4 by research and development methodology 3 steps; 1) to create the strategic management model by literature reviewing, the scholars interview, drafting the model and checking and the models' suitability assessment by 82 stakeholders and 5 the academic experts, the data were collected by interviewing, focus group discussion and questionnaires and the statistics used for data analysis were the percentage, mean, standard deviation and content analysis. 2) To implement the strategic management model in 2/2561 semester by 71 teachers and students, the research tools were the model manual and meeting minutes template. And 3) to evaluate the satisfaction toward the strategic management model. The data was collected from 163 stakeholders by questionnaires. The statistics used for data analysis were the percentage, mean, standard deviation and content analysis. The finding showed as follow: 1) The strategic management model for improving students' achievement of Ban Don Chai School under the Chiangrai Primary Education Service Area Office 4 consist of 4 elements; (1) Principle, (2) objective, (3) 5 Strategies that were Strategy 1: academic quality development; Strategy 2: student quality development; Strategy 3: teachers development; Strategy 4: media and learning resources development and Strategy 5: managing community participation in education, and (4) output: students' achievement and outcome: strategic development results. 2) The results of implementation strategic management model showed the students had higher academic achievement than the set target in Thai, Mathematics, Science, and English. And 3) the stakeholders' satisfaction toward the strategic management model for improving students' achievement of Ban Don Chai School under the Chiangrai Primary Education Service Area Office 4 were the highest level ($\bar{X}$ = 4.54, S.D.=0.14).

Keywords: Strategic Management Model, Strategic Management, Improving Students' Achievement

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย คือ การกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพเพื่อเป็นหลักประกันว่า การให้บริการทางการศึกษาของหน่วยงานจะสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมได้ โดยแนวทางการพัฒนาที่กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการ คือ การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 จำนวน 3 มาตรฐาน ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ซึ่งคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา คือ คุณภาพของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน เจตคติที่ดี และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีกระบวนการบริหารและการจัดการที่มีมาตรฐานและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดผลอย่างยั่งยืนแก่ผู้เรียน ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการยกระดับมาตรฐาน การปรับปรุงคุณภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพทั้งด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น จำเป็นต้องทบทวนและปรับปรุงแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานทั้งระบบงานและครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแนวคิดการบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) เป็นระบบการทำงานที่เป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่สมาชิกทุกคนต่างให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งที่จะตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า และสร้างโอกาสความได้เปรียบในการแข่งขันและพัฒนาการที่ยั่งยืนขององค์กร โดยมีหลักการสำคัญ คือ ความมุ่งมั่นและการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร เพื่อสนับสนุนการทำงานในทุกระดับขององค์กรอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียปรับปรุงพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง และสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับลูกค้า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2549); (สมมา รธนิตย์, 2553) โดยใช้เทคนิคและเครื่องมือในการจัดการคุณภาพต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

เป็นการแสดงให้เห็นถึงระบบการทำงานที่มีคุณภาพทั่วทั้งองค์กร โดยสมาชิกทุกคนขององค์กรมีส่วนร่วม และสร้างผลประโยชน์แก่สมาชิกขององค์กรและสังคม (อดิพล เปียทอง, 2559)

การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย ประกอบด้วยกลยุทธ์การพัฒนา 5 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพวิชาการ อาทิ การพัฒนาด้านหลักสูตรการสอนและหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านระบบการวัดและประเมินผล ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านสื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ การพัฒนาด้านทักษะการอ่าน (Reading) ทักษะการเขียน (Writing) และทักษะการคำนวณ (Arithmetic) ด้านทักษะความรู้เชิงบูรณาการสำหรับศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการคิด (การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความหมาย การแก้ปัญหา) ด้านทักษะชีวิตและงานอาชีพ ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ วิชาชีพครู และเสริมสร้างระบบแรงจูงใจ กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยการจัดหาและสนับสนุนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การนำสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน การเชิญวิทยากรที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน (โรงเรียนบ้านดอนไชย, 2562) ซึ่งผลการวิจัยของ Kelly, C.J. ชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ได้แก่ การชี้แจงผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน การพัฒนาวิชาชีพครู การสร้างผู้นำ กำหนดเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และการพัฒนาสื่อการสอน โดยมุ่งเน้นการจำแนกนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีผลการเรียนต่ำ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของนักเรียน และการติดตามประเมินผลจนแน่ใจว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น (Kelly, C. J., 2016)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านดอนไชย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ในปีการศึกษา 2559 - 2560 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ค่าเฉลี่ย 69.71) และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 71.79) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม (ค่าเฉลี่ย 72.19) ของ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ) และจากผลการประกันคุณภาพภายใน พบว่า โรงเรียนมีผลการประเมินตนเองระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับดี แต่มีจุดที่ต้องพัฒนาด้านคุณภาพผู้เรียน คือ ผู้เรียนต้องได้รับการส่งเสริมให้มี

ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องมีรูปแบบการเรียนการสอนให้หลากหลายวิธี พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ โรงเรียนมีการจัดการศึกษาเรียนร่วมกันหลายโรงเรียน ดังนั้นจึงต้องจัดระบบประเมินตนเองรายบุคคลตามแผนพัฒนาตนเองให้ข้อมูลย้อนกลับแก่คณะครู เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาและยกระดับคุณภาพผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งแนวทางการพัฒนา คือ โรงเรียนจำเป็นต้องกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพให้เป็นรูปธรรม มีความชัดเจน และมีการประสานความร่วมมือกับบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มีการติดตามและประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลการประเมินตามสภาพจริงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (โรงเรียนบ้านดอนไชย, 2561) จากจุดเน้นการพัฒนาและสภาพปัญหาของโรงเรียน ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนไชย จึงสนใจแก้ปัญหาผู้เรียนและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านดอนไชย โดยการพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชยให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและนโยบายการศึกษาของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย
2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้นการพัฒนาของโรงเรียนบ้านดอนไชย และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ยกย่องรูปแบบและนำเสนอร่างรูปแบบที่จัดทำต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชนหรือตัวแทนในเขตพื้นที่บริการ 5 หมู่บ้าน ตัวแทนผู้ปกครอง และตัวแทน

นักเรียน จำนวน 82 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อตรวจสอบความตรงและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยการจัดประชุมประเด็น สันทนากลุ่ม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชยและคู่มือตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย โดยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศให้มี เป้าหมายตามที่โรงเรียนกำหนดหรือสูงกว่า โดยดำเนินการดังนี้ 1) จัดประชุมชี้แจงคณะครูและ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อทดลองใช้ รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอน ไชย โดยปฏิบัติตามแผนการทดลอง 2) ดำเนินการทดลองตามรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย ในภาคการศึกษาที่ 2 ปี การศึกษา 2561 กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 62 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง 3) สรุปผลการทดลองใช้รูปแบบการ บริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย โดย การจัดประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อนำเสนอผลการทดลองใช้และแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการ นำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย โดยดำเนินการประเมินความ พึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน รวมจำนวน 163 คน ซึ่งได้จากการ คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน จำนวน 4 ชุด มีลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน จากนั้นนำไปหาค่า อำนาจจำแนกและค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับก่อนนำไปใช้

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านดอนไชย พบว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ คือ การ

พัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเติบโตตามศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น โดยผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม 2) จุดประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ 3) กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลยุทธ์ และ 4) ผลลัพธ์จากการพัฒนา ได้แก่ ผลลัพธ์ตรง (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลลัพธ์ตาม (Outcome) คือ ผลการพัฒนาตามกลยุทธ์ทั้ง 5 กลยุทธ์ โดยรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลยุทธ์ มีดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพวิชาการ เป็นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระบบการวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย 2 โครงการ ได้แก่ โครงการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้เชิงบูรณาการสำหรับศตวรรษที่ 21 มีทักษะการอ่าน (Reading) ทักษะการเขียน (Writing) และทักษะการคำนวณ (Arithmetic) ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการเรียนและการประกอบอาชีพในอนาคต มีทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ทักษะการทำงานเป็นทีมหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้เรียนรู้ถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมกับผู้อื่น และเติบโตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และการมีคุณธรรมจริยธรรมเหมาะสมตามช่วงวัย มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 โครงการ ได้แก่ โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย โครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยรักการอ่าน โครงการขับเคลื่อนกระบวนการคิดสู่ห้องเรียน โครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โครงการแข่งขันทักษะวิชาการ และโครงการสอนเสริมพิเศษ

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาองค์ความรู้วิชาชีพครู การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้และแก้ปัญหาผู้เรียน และเสริมสร้างระบบแรงจูงใจ ได้แก่ โครงการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย กิจกรรมพัฒนาจิตพิชิตงานแผนพัฒนารายบุคคล (ID - Plan) รูปแบบของ TEPE Online ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การอบรมและสัมมนา การศึกษาดูงาน การทำวิจัยในชั้นเรียน และการจัดทำสื่อและนวัตกรรมการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ เป็นการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน จัดหาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศให้นักเรียนใช้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ จัดห้องปฏิบัติการต่าง ๆ คือ ห้อง

คอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจอย่างเต็มศักยภาพ ประกอบด้วย 3 โครงการ ได้แก่ โครงการจัดหาสื่อและนวัตกรรมการศึกษา โครงการจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ 5 การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่าโรงเรียน และผู้นำชุมชน การประชุมผู้ปกครอง จัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองร่วมดูแลนักเรียน การเยี่ยมบ้านนักเรียน การมอบหมายให้ครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และเชิญชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาสถานศึกษามีส่วนร่วมของชุมชน โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.76 คณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.40 วิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.78 (เป้าหมายคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70) และภาษาต่างประเทศ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 69.37 (เป้าหมายคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 65) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย ปีการศึกษา 2560 กับปีการศึกษา 2561 ในภาพรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2561 (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.33) มีค่าเฉลี่ยลดลงจากคะแนนเฉลี่ยปีการศึกษา 2560 (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.19)

ผลการพัฒนาตามกลยุทธ์ พบว่า 1) ผลการพัฒนาคุณภาพวิชาการ พบว่า โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสมและความสอดคล้องกับท้องถิ่น และสามารถจัดการรายวิชาเพิ่มเติมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดความสามารถและความสนใจ ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง และโรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา และมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน 2) ผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นหาความรู้เพิ่มเติม เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถ ลงมือปฏิบัติเรียนรู้ด้วยตนเองในทุกกิจกรรม และนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ พัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัดอย่างเต็มตามศักยภาพ และมีความสุขกับการเรียน 3) ผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ครูมีการกำหนด

เป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและใช้ข้อมูลวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา ใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมและนำบริบทและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้คำแนะนำคำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิตด้วยความเสมอภาค นอกจากนี้ครูยังได้ศึกษา วิจัย และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบมาใช้ในการปรับปรุง การจัดการเรียนการสอน และประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา 4) ผลการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนจัดหาสื่อและนวัตกรรมการศึกษาให้เพียงพอและสอดคล้องกับหลักสูตรการสอนและครูมีการผลิตสื่อและนวัตกรรมการศึกษาและนำสื่อมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น โรงเรียนมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำความรู้ความสามารถเบื้องต้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถในห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และ 5) ผลการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีความเข้าใจและปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบที่กำหนด มีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และนักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงทุกคน

3. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย พบว่า ในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.14) โดยผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.14; $\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.17; $\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.23) ส่วนครูและบุคลากรทางการศึกษา มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.27) รายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชยในภาพรวม

รายการ	N = 181		ระดับ
	$\bar{x}$	S.D.	ความพึงพอใจ
ผู้ปกครองนักเรียน	4.68	0.13	มากที่สุด
นักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย	4.59	0.17	มากที่สุด
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน	4.54	0.23	มากที่สุด
ครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.35	0.27	มาก
เฉลี่ย	4.54	0.14	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเติบโตตามศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น โดยผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม 2) จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ 3) กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพวิชาการ กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 5 การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา และ 4) ผลลัพธ์จากการพัฒนา ได้แก่ ผลลัพธ์ตรง (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และผลลัพธ์ตาม (Outcome) ได้แก่ ผลการพัฒนาตามกลยุทธ์ทั้ง 5 กลยุทธ์ โดยรูปแบบและมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดทำกลยุทธ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย ปีการศึกษา 2559 - 2560 ผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลการประเมินระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านดอนไชย ซึ่งมีจุดที่ควรพัฒนาด้านคุณภาพผู้เรียนที่โรงเรียนนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นรวมทั้งสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดประสบการณ์ที่สร้างความสนใจและแรงจูงใจให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ของตนเอง และผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดเน้นการพัฒนาของโรงเรียนบ้านดอนไชย

เพื่อกำหนดจุดเน้นและกลยุทธ์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกัน และได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำกลยุทธ์พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย การดำเนินการดังกล่าวทำให้ได้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชยที่มีความเหมาะสมมากที่สุดสำหรับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งก็คือการพัฒนาหลักสูตรการสอนและหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการบริหารจัดการชั้นเรียน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีองค์ความรู้วิชาชีพครู พัฒนาสื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kelly, C.J. ที่พบว่า กลยุทธ์การปรับปรุงคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ การจำแนกนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีผลการเรียนต่ำ การให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคลตามความต้องการของนักเรียน และการติดตามประเมินผลนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจนแน่ใจว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น นอกจากนี้การชี้แจงผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน การพัฒนาวิชาชีพครู การสร้างผู้นำ กำหนดเป้าหมายผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และการพัฒนาสื่อการสอน ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Kelly, C. J., 2016)

2. จากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา 2561 ทั้ง 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ แสดงว่า กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย 5 กลยุทธ์ คือ การพัฒนาคุณภาพวิชาการ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา สามารถทำให้นักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผ่านเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Vlastic, S. et.al. ที่พบว่า การจัดการคุณภาพการศึกษาของประเทศโครเอเชีย เกณฑ์ตัวชี้วัดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำคัญมี 7 ประการ ได้แก่ 1) หลักสูตร ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน สมรรถนะสำคัญที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3) การเรียนรู้และการสอน ได้แก่ วิธีการสอนของครู ประสพการณ์และการเรียนรู้ของนักเรียน ความต้องการของนักเรียน การติดตามและประเมินผลการทำงานของนักเรียนและครู 4) ปัจจัยสนับสนุนนักเรียน ได้แก่

แรงจูงใจส่วนบุคคลและสังคมของนักเรียน การติดตามความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และปัจจัยสนับสนุนในด้านการเรียนรู้ กระบวนการ การพัฒนาตนเองของนักเรียน และครู 5) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ นโยบาย บริรยากาศและความสัมพันธ์ เป้าหมายเฉพาะ และความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง 6) ทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรทางการศึกษา ครู สมาคมวิชาชีพ กฎระเบียบ ระดับการศึกษา การทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ ทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ และ 7) การจัดการ การเป็นผู้นำ และการประกันคุณภาพ (Vlasic, S. et.al., 2009) และผลการวิจัยของ Anderson, A. ได้เสนอแนวทางการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การสร้างทีมงานที่เป็นผู้นำ การมีวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ที่ชัดเจน จัดลำดับความสำคัญของความร่วมมือ กำหนดข้อตกลงร่วมกัน การพัฒนาจุดแข็งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การสะท้อนกลับและการประเมินกระบวนการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้บริหารและครูต้องมีบทบาทและความรับผิดชอบร่วมกันในการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (Anderson, A., 2016)

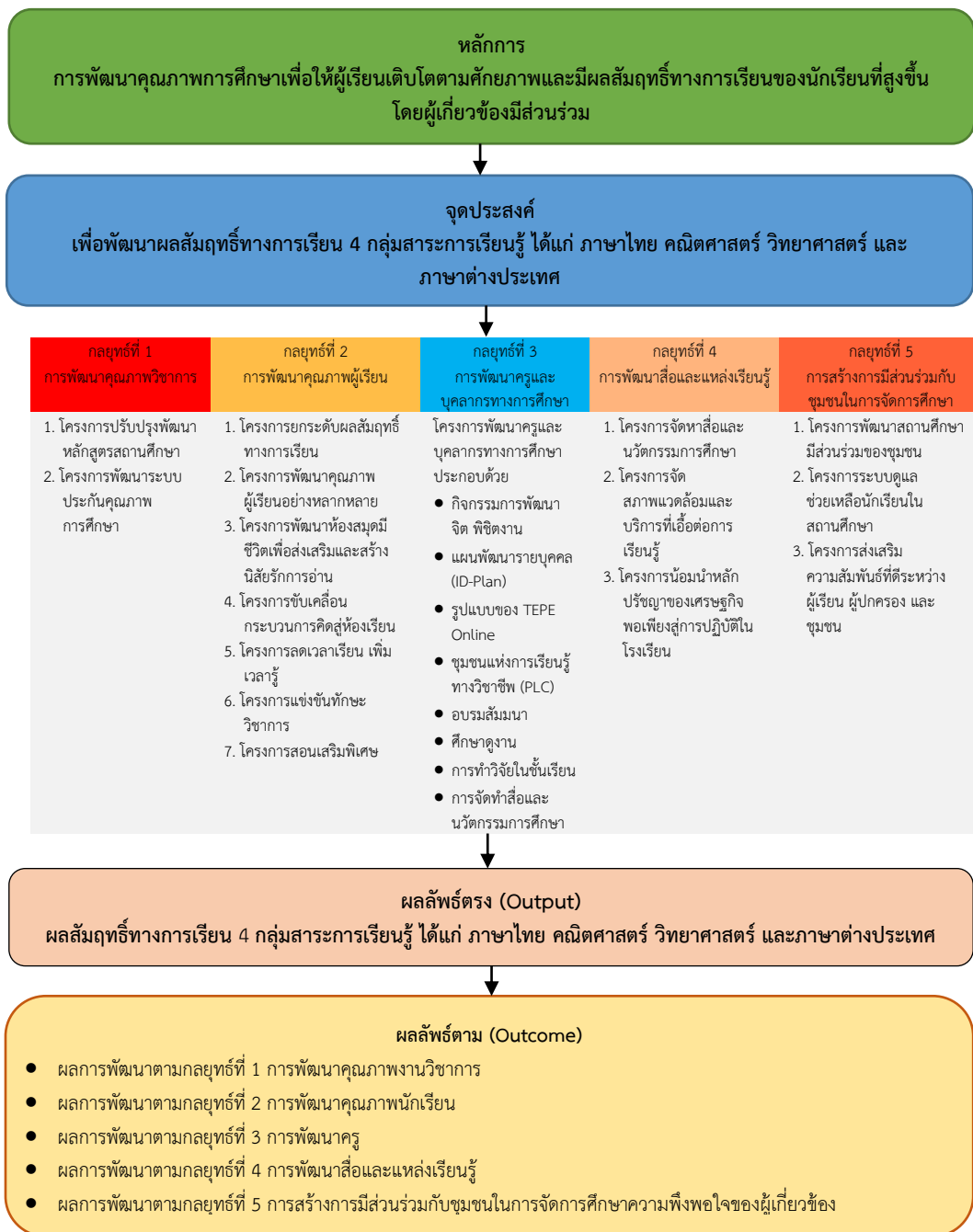
3. ความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนต่อรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย พบว่า ในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ผู้ปกครองนักเรียน มีความพึงพอใจสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ติดตาม ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยโรงเรียนจัดให้มีการประชุมพบปะระหว่างผู้ปกครองและครูเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษานอกจากนี้ด้านกายภาพโรงเรียนได้ปรับปรุงสภาพห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียน มีความมั่นคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก พอเพียง อยู่ในสภาพใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hernthaison, P. et al. ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อระบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Hernthaison, P. et al, 2017)

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยได้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดประสงค์ กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลยุทธ์ และผลลัพธ์จากการพัฒนา ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
โรงเรียนบ้านดอนไผ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย เมืองค้ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเติบโตตามศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น โดยผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม 2) จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ 3) กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพวิชาการ กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 5 การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษา และ 4) ผลลัพธ์จากการพัฒนา ได้แก่ ผลลัพธ์ตรง (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และผลลัพธ์ตาม (Outcome) ได้แก่ ผลการพัฒนาตามกลยุทธ์ทั้ง 5 กลยุทธ์ ดังนั้นการดำเนินงานตามกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชยให้ประสบความสำเร็จ ควรสร้างความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ชี้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือ การดำเนินงานตามกลยุทธ์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนร่วมกัน และผู้บริหารควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ คุณภาพนักเรียน การพัฒนาครูและบุคลากร การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสถานศึกษา ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรพัฒนารูปแบบการพัฒนาการนิเทศติดตามและการประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน และควรพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์ การศึกษาพิเศษ ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- โรงเรียนบ้านดอนไชย. (2561). รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของ สถานศึกษา ปีการศึกษา 2560. เชียงราย: โรงเรียนบ้านดอนไชย.
- _____. (2562). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนโรงเรียนบ้านดอนไชย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. เชียงราย: โรงเรียนบ้านดอนไชย.

- สัมมา รณิธย์. (2553). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ส. เอเชียเพรส.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2549). การบริหารคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- อดิพล เปี้ยทอง. (2559). TQM กับการบริหารสถานศึกษาเอกชน. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(1), 242-251.
- Anderson, A. (2016). Leadership for school improvement. In Thesis in Doctor of Education. Australian Catholic University, New South Wales, Australia.
- Hernthaison, P. et al. (2017). Development of Participative Management System in Learning Environment for Small Sized Primary Schools. International Education Studies, 10(2). 166-173.
- Kelly, C. J. (2016). A Comparative Case Study of the Role of the School District in Influencing School Improvement: Supporting and Turning Around Low-Performing Schools. In Dissertations Theses and Masters Projects. The College of William and Mary.
- Vlasic, S. et.al. (2009). Quality Management in Education. In Interdisciplinary Management Research. Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics Croatia.

ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจัดหาเงินทุนของกิจการ
กับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*

THE RELATIONSHIP BETWEEN CAPABILITIES TO FINANCING
ACTIVITIES AND PERFORMANCE OF LISTED COMPANIES
IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

สมคิด พินิจ

Somkid Pinij

กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์

Kanoksak Sukwatanasinit

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: aefkid12@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจัดหาเงินทุนของกิจการกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จาก 8 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร เทคโนโลยีทรัพยากร บริการ ธุรกิจการเงิน สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าอุปโภคบริโภค และอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินและอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสำหรับปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 ครอบคลุมทั้งห้าปี จำนวน 473 บริษัท รวมทั้งสิ้น 2,365 ตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วยวิธีเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุน (Equity Offering) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น (ROE) อัตรากำไรต่อหุ้น (EPS) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) อัตราผลตอบแทนจากเงินปันผล (DY) ซึ่งได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และอัตรากำไรขั้นต้น (GPM) อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (OPM)

* Received 25 June 2020; Revised 18 August 2020; Accepted 18 August 2020

ได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และเมื่อหาความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดสุทธิจากเงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมระยะสั้น เงินกู้ยืมระยะยาว การออกหุ้นกู้ และการออกตั๋วแลกเงิน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนทางการเงินทั้ง 9 อัตราส่วน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ความสามารถในการจัดหาเงินทุน, กระแสเงินสด, ผลการดำเนินงาน, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

This research article its objectives are to study the relationship between capabilities to financing activities and performance of listed companies in the Stock Exchange of Thailand (SET). The research methodology is quantitative research from the population, which are listed companies in the Stock Exchange of Thailand from 8 industrial groups, namely Agro and Food Industry, Technology, Resources, Services, Financials, Industrials, Consumer Products, Property and Construction. The population is 473 companies, totaling of 2,365 samples. Data collection from the financial statements and the financial ratios during the year 2015 to 2019 (5 years). An analysis has been completed by a statistic analyzing program to obtain various descriptive statistics such as Frequency, Percentage, Minimum, Maximum, Mean and Standard deviation. The statistics used in hypothesis testing are Multiple Regression Analysis. The results of the research found that net cash from equity offering are negatively correlated with the return on assets, return on equity, earnings per share, net profit margin, dividend yield are supported with statistical significance at the level 0.01 and gross profit margin, operating profit margin are supported with statistical significance at the level 0.05 were follow the hypothesis. Also the results showed that there are not a meaningful relationship between net cash from bank overdrafts and short-term loan borrowings, long-term loan borrowings, debentures, bill of exchange with the financial ratios which does not conform to the hypothesis.

Keywords: Capabilities to Financing Activities, Cash Flow, Performance, The Stock Exchange of Thailand

บทนำ

การจัดหาเงินทุนของกิจการ เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาเงินทุนจากแหล่งภายในหรือแหล่งเงินทุนภายนอกกิจการ ซึ่งการจัดหาเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ จะมีต้นทุนด้วยกันทั้งสิ้น นอกจากนั้นผู้บริหารทางการเงินยังต้องประเมินถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการดำเนินงานของธุรกิจนั้นโดยตรง และความเสี่ยงทางการเงินที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเงินทุนควบคู่กับการบริหารโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสม เพื่อเลือกแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนที่ต่ำที่สุด ถึงแม้ว่าจะมีนักวิชาการหลายท่านที่ได้เสนอทฤษฎีโครงสร้างเงินทุนเพื่อค้นหาคำตอบดังกล่าว แต่ไม่สามารถให้คำตอบที่สมบูรณ์ได้ว่า ธุรกิจควรจะมีโครงสร้างเงินทุนลักษณะใดจึงจะเหมาะสม แต่ก็สามารถจะบอกได้ว่าธุรกิจควรจะมีสัดส่วนของหนี้สินจำนวนเท่าใด (ฐาปนา ฉินไพศาล, 2550) จากการศึกษาของ Modigliani และ Miller ได้กล่าวถึงมูลค่าของกิจการในกรณีที่บริษัทไม่มีภาษีเงินได้นิติบุคคลและมีภาษีเงินได้นิติบุคคลมาเกี่ยวข้อง โดยกล่าวว่า ในโลกที่ไม่มีภาษีเงินได้นิติบุคคลไม่ว่าบริษัทจะเลือกใช้โครงสร้างเงินทุนแบบใด มูลค่าของกิจการจะไม่เปลี่ยนแปลงเลย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การก่อหนี้ในโครงสร้างเงินทุนของกิจการ จะไม่สามารถเพิ่มมูลค่าของกิจการ แต่ในกรณีที่บริษัทมีภาษีเงินได้เกิดขึ้นจะทำให้บริษัทได้รับผลประโยชน์ทางภาษีจากดอกเบี้ยจ่ายที่เกิดจากการจัดหาเงินโดยการกู้ยืม เนื่องจากบริษัทสามารถหักดอกเบี้ยจ่ายก่อนจึงค่อยนำกำไรที่เหลือมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามอัตราภาษีที่กำหนดของแต่ละประเทศ จึงกล่าวได้ว่าการจัดหาเงินทุนผ่านการกู้ยืมจะมีต้นทุนการเงินน้อยกว่าการออกหุ้นทุนของกิจการ (อาณัติ ลิ้มคเดช, 2561) ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 โดย Myers ได้นำเสนอทฤษฎีการจัดหาเงินทุนตามลำดับขั้น (Pecking order theory) ซึ่งกล่าวว่า กิจการโดยทั่วไปส่วนใหญ่มักที่จะตัดสินใจจัดหาเงินทุนตามลำดับขั้นโดยกิจการจะเลือกใช้เงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายในกิจการก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งก็คือกำไรสะสมของกิจการซึ่งได้มาจากการดำเนินงานตามปกติ และกิจการจะเลือกวิธีการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอกกิจการ ก็ต่อเมื่อเงินทุนจากภายในกิจการไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานหรือการลงทุนของกิจการ โดยเลือกพิจารณาจัดหาเงินทุนจากการก่อหนี้ก่อน จากนั้นจึงทำการจัดหาเงินทุนจากการออกหุ้นทุนตามลำดับ เนื่องจากต้นทุนในการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอกกิจการนั้นจะสูงกว่าต้นทุนในการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายในกิจการ (Myers, S. C., 1984) จากการศึกษาของ Myers และ Majluf ยังได้อ้างถึงความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information) หรือความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างผู้บริหารของกิจการและนักลงทุน กล่าวคือ ผู้บริหารของกิจการย่อมมีข้อมูลเกี่ยวกับกิจการมากกว่านักลงทุน ด้วยเหตุผลนี้การออกหุ้นเพิ่มทุนของกิจการจึงเป็นการส่งสัญญาณอย่างหนึ่งว่าหุ้นที่กิจการออกนั้นมีราคาสูงเกินกว่ามูลค่าหุ้นที่แท้จริงอยู่ ซึ่งนักลงทุนจะรับรู้ถึงปัญหาค่าความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลดังกล่าว จึงทำให้นักลงทุนให้ความสำคัญกับหุ้นที่ออกมาใหม่ของกิจการนั้นต่ำกว่าที่ควรเป็น และนักลงทุนจะทำการเข้าซื้อก็ต่อเมื่อราคาหุ้นต่ำ

กว่าราคาที่ดินเองประมาณไว้หรือช่วงราคาที่ยอมรับได้ ดังนั้นการออกหุ้นใหม่เพื่อจัดหาเงินทุนของกิจการนั้นจึงถือว่าเป็นสัญญาณเชิงลบต่อมุมมองของนักลงทุน (Myers, S. C. & Majluf, N. S., 1984) นอกจากนั้นหลักฐานเชิงประจักษ์ในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินทุนของกิจการนั้น บุศรินทร์ บุรณศักดิ์ ได้ทำการทดสอบทฤษฎีลำดับขั้นในการจัดหาเงินทุนของโครงสร้างเงินทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่ากิจการในประเทศไทยนั้นมีลักษณะการจัดหาเงินทุนตามทฤษฎีลำดับขั้นในการจัดหาเงินทุนเมื่อกิจการต้องการเงินลงทุน กิจการจะเลือกใช้เงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายในกิจการก่อนคือกำไรสะสม และถ้ามีความต้องการเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอก กิจการจะเลือกวิธีการก่อหนี้สินเพิ่มขึ้น มากกว่าการออกหุ้นทุน โดยเห็นอย่างชัดเจนในกิจการที่เผชิญปัญหาการเลือกแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม (บุศรินทร์ บุรณศักดิ์, 2545) นอกจากนี้จากผลการสำรวจยังพบว่าลักษณะของกิจการในประเทศไทยและทัศนคติของผู้บริหารมีแนวทางเดียวกันกับทฤษฎีลำดับขั้นในการจัดหาเงินทุน กล่าวคือ มีการเลือกการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายในกิจการหนี้สินจากการกู้ยืม และการออกหุ้นสามัญใหม่ ตามลำดับ ซึ่งเป็นการพิสูจน์ถึงตลาดทุนไทยที่ไม่ได้มีความแตกต่างกันกับตลาดทุนในต่างประเทศเกี่ยวกับลำดับขั้นในการจัดหาเงินทุนของโครงสร้างเงินทุน นอกจากนั้นยังมีนักวิจัยหลายท่านที่ได้ศึกษาเพิ่มเติมจากว่าเมื่อบริษัทมีการจัดหาเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานหรือการลงทุนของกิจการจะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในอนาคตอย่างไร อาทิ การศึกษาของ Cohen และ Lys ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดหาเงินภายนอก รายการคงค้าง และผลการดำเนินงานของบริษัททั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผลการศึกษาพบว่ากระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัท ทั้งก่อนและหลังกิจกรรมการจัดหาเงิน (Cohen, D. A. & Lys, T. Z., 2006) นอกจากนี้จากการศึกษางานวิจัยของ Jaleh et al. ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดหาเงินทุนภายนอกและอัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิต่อหุ้นในการประเมินผลทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ تهران พบว่า กิจกรรมทางการเงินมีความสัมพันธ์โดยตรงกับอัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิในปีถัดไป ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการจัดหาเงินสามารถเพิ่มอัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิต่อหุ้นในปีถัดไป และจากการศึกษาอัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิในระยะเวลา 3 ปีต่อเนื่องกัน พบว่ากิจกรรมการจัดหาเงินไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการจัดหาเงินในระยะสั้นเท่านั้นที่ส่งผลกระทบต่ออัตราส่วนราคาต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น (Jaleh, V. H. K. et al., 2013)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวกับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากตลาดทุนในแต่ละประเทศมีลักษณะโครงสร้างการกำกับดูแล บทบาท และลักษณะการดำเนินงานแตกต่างจากตลาดทุนไทย อีกทั้งเพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการ

ดำเนินงานของตลาดทุนไทย เพื่อให้ผู้บริหารและนักลงทุนสามารถคาดการณ์ถึงสัญญาณของกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมจัดหาเงิน โดยนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์และนโยบายการบริหารโครงสร้างเงินทุน ตลอดจนการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจัดหาเงินทุนกับผลการดำเนินงานของกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย การศึกษาครั้งนี้มีลักษณะเป็นการการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Study) ผู้วิจัยได้ใช้การจัดเก็บข้อมูลเชิงสถิติ คือ ข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสำหรับปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 จำนวน 5 ปี

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 473 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2562) ที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสำหรับปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 คิดเป็นจำนวน 2,365 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเลือกตัวอย่างทั้งหมดที่เข้าเงื่อนไขตามที่กำหนด

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความสามารถในการจัดหาเงินทุนของกิจการ โดยพิจารณาจากประเภทของกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน ประกอบด้วย 1) เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมระยะสั้น 2) เงินกู้ยืมระยะยาว 3) การออกหุ้นทุน 4) การออกหุ้นกู้ และ 5) การออกตั๋วแลกเงิน และตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการดำเนินงานของกิจการ ซึ่งวัดมูลค่าจากอัตราส่วนทางการเงิน ประกอบด้วย 9 อัตราส่วน ได้แก่ 1) อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม 2) อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น 3) อัตรากำไรต่อหุ้น 4) อัตรากำไรขั้นต้น 5) อัตรากำไรสุทธิ 6) อัตรากำไรจากการดำเนินงาน 7) อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น 8) อัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น และ 9) อัตราผลตอบแทนจากเงินปันผล (พรณูภา ธูนิมิตรกุล, 2553)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอ้างอิงจากการวัดของ Bradshaw (Bradshaw, M. T. et al., 2006) โดยมีสูตรการคำนวณ คือ $\Delta XFIN = \Delta DEBT + \Delta EQUITY$ โดยที่ $\Delta XFIN$ คือ กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมการจัดหาเงินซึ่งคำนวณมาจากปริมาณเงินสดสุทธิที่ได้มา/ใช้ไปจากกิจกรรมจัดหาเงินทั้งหมดหารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ย $\Delta DEBT$ คือ กระแสเงินสดสุทธิจากการกู้ยืมซึ่งคำนวณมาจากปริมาณเงินสดสุทธิที่ได้มา/ใช้ไปจากกิจกรรมจัดหาเงินโดยการกู้ยืมหารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ย และ $\Delta EQUITY$ คือ กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุน

ซึ่งคำนวณมาจากปริมาณเงินสดสุทธิที่ได้มา/ใช้ไปจากกิจกรรมจัดหาเงินโดยการออกหุ้นทุนหารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาในรูปค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และเทคนิคที่จะใช้ทดสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบเชิงพหุคูณของตัวแปร ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) สถิติ Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ค่าความคลาดเคลื่อนจากค่าสถิติ Durbin - Watson (D.W.) สถิติ Kolmogorov-Smirnov Test (K - S Test) และสถิติ Levene's Test

จากสมการทั่วไปของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ สามารถนำมาสร้างตัวแบบที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการศึกษาได้ดังนี้

$$\text{Financial ratios} = \beta_0 + \beta_1 \Delta SB_t + \beta_2 \Delta LB_t + \beta_3 \Delta EO_t + \beta_4 \Delta DE_t + \beta_5 \Delta BE_t + e_t$$

โดยที่ SB คือ กระแสเงินสดสุทธิจากเงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมระยะสั้น LB คือ กระแสเงินสดสุทธิจากการกู้ยืมเงินระยะยาว EO คือ กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุน DE คือ กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นกู้ และ BE คือ กระแสเงินสดสุทธิจากการออกตั๋วแลกเงิน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่สนใจศึกษานำเสนอได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SB	-0.737	0.387	0.002	0.063
LB	-2.884	3.974	0.005	0.138
EO	-0.161	1.592	0.017	0.085
DE	-0.284	4.646	0.012	0.107
BE	-0.268	0.175	-0.000	0.013
ROA	-64.860	75.060	5.209	9.622
ROE	-366.630	174.550	5.442	25.204
EPS	-24.570	158.020	1.763	6.820
GPM	-82.790	100.000	20.579	18.903
NPM	-3,786.400	247.540	1.770	85.744

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
OPM	-3,778.036	122.573	11.151	85.079
PE	0.000	4,980.120	25.352	136.253
PBV	0.000	66.140	2.065	2.987
DY	0.000	42.070	2.940	3.157

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา มีดังนี้

กระแสเงินสดสุทธิจากเงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมระยะสั้น (SB) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.737 ค่าสูงสุดเท่ากับ 0.387 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.002 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.063

กระแสเงินสดสุทธิจากการกู้ยืมเงินระยะยาว (LB) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -2.884 ค่าสูงสุดเท่ากับ 3.974 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.005 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.138

กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุน (EO) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.161 ค่าสูงสุดเท่ากับ 1.592 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.017 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.085

กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นกู้ (DE) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.284 ค่าสูงสุดเท่ากับ 4.646 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.012 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.107

กระแสเงินสดสุทธิจากการออกตั๋วแลกเงิน (BE) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.268 ค่าสูงสุดเท่ากับ 0.175 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.000 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.013

อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -64.860 ค่าสูงสุดเท่ากับ 75.060 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.209 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.622

อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -366.630 ค่าสูงสุดเท่ากับ 174.550 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.442 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 25.204

อัตรากำไรต่อหุ้น (EPS) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -24.570 ค่าสูงสุดเท่ากับ 158.020 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.763 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.820

อัตรากำไรขั้นต้น (GPM) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -82.790 ค่าสูงสุดเท่ากับ 100.000 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.579 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 18.903

อัตรากำไรสุทธิ (NPM) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -3,786.400 ค่าสูงสุดเท่ากับ 247.540 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.770 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 85.744

อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (OPM) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ -3,778.036 ค่าสูงสุดเท่ากับ 122.573 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.151 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 85.079

อัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000 ค่าสูงสุดเท่ากับ 4,980.120 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.352 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 136.253

อัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น (PBV) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000 ค่าสูงสุดเท่ากับ 66.140 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.065 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.987

อัตราผลตอบแทนจากเงินปันผล (DY) มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000 ค่าสูงสุดเท่ากับ 42.070 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.940 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.157

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบเชิงพหุคูณของตัวแปร มีดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบความเป็นอิสระกันของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวสามารถพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ 1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์ในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน

ตัวแปรอิสระ	SB	LB	EO	DE	BE
SB	1				
LB	0.055**	1			
EO	-0.108**	-0.008	1		
DE	-0.192**	-0.393**	0.003	1	
BE	-0.021	0.009	0.044*	-0.014	1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาการทดสอบความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ 0.05 พบว่า 1) กระแสเงินสดสุทธิจากเงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมระยะสั้น (SB) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับกระแสเงินสดสุทธิจากเงินกู้ยืมเงินระยะยาว (LB) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.055 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับกระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุน (EO) และกระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นกู้ (DE) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.108 และ 0.192 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 2) กระแสเงินสดสุทธิจากเงินกู้ยืมเงินระยะยาว (LB) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับกระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นกู้ (DE) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.393 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ 3) กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุน (EO) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับกระแสเงินสดสุทธิจากการออกตั๋วแลกเงิน (BE) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.044 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งจากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระข้างต้น พบว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในระดับที่ต่ำ แสดงให้เห็นว่าข้อมูลไม่มีปัญหาที่ตัวแปรอิสระจะมีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity)

2. การตรวจสอบความเป็นอิสระกันของค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation)

การทดสอบว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกันหรือไม่ โดยใช้สถิติ Durbin - Watson โดยถ้าค่า Durbin - Watson มีค่าเข้าใกล้ 2 กล่าวคือ มีค่าอยู่ในช่วง 1.5 - 2.5 จะสามารถสรุปได้ว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเป็นอิสระกันของค่าความคลาดเคลื่อนด้วยสถิติ Durbin - Watson

ตัวแปร	R	R Square	Adjusted R Square	Durbin - Watson
ROA	0.168	0.028	0.026	1.884
ROE	0.119	0.014	0.012	1.900
EPS	0.064	0.004	0.002	1.925
GPM	0.054	0.003	0.001	1.992
NPM	0.060	0.004	0.001	2.018
OPM	0.055	0.003	0.001	2.029
PE	0.019	0.000	-0.002	2.003
PBV	0.049	0.002	0.000	1.925
DY	0.152	0.023	0.021	1.946

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติ Durbin-Watson ของแบบจำลองที่ 1-9 มีค่าเท่ากับ 1.884, 1.900, 1.925, 1.992, 2.018, 2.029, 2.003, 1.925, และ 1.946 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.5 และน้อยกว่า 2.5 แสดงให้เห็นว่า แบบจำลองทั้งหมดไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างความคลาดเคลื่อน

3. การตรวจสอบค่าเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อน

จากสมการ $Y = a + bX$ โดยการหาค่า a และ b โดยทำให้ผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด จะทำให้ $\sum e_i = 0$

$$\text{ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน} = E(e) = \frac{\sum e_i}{n} = 0$$

ดังนั้น เงื่อนไขนี้จึงเป็นจริงเสมอ

4. การตรวจสอบค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติหรือไม่ (Normality)

การตรวจสอบว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติหรือไม่ จะใช้สถิติทดสอบ คือ Kolmogorov - Smirnov Test (K - S Test) โดยมีสมมติฐานในการทดสอบดังนี้

H_0 : ความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ

H_1 : ความคลาดเคลื่อนไม่ได้มีการแจกแจงแบบปกติ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความคลาดเคลื่อนที่มีการแจกแจงแบบปกติหรือไม่

ตัวแปร	Statistic	Sig. (P - value)
ROA	0.120	0.000
ROE	0.210	0.000
EPS	0.317	0.000
GPM	0.104	0.000
NPM	0.350	0.000
OPM	0.354	0.000
PE	0.426	0.000
PBV	0.245	0.000
DY	0.176	0.000

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบจะพิจารณาได้จากค่า P - value ถ้าหากมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 จะปฏิเสธสมมติฐานการทดสอบ แสดงว่า ความคลาดเคลื่อนไม่ได้มีการแจกแจงแบบปกติ จากผลการทดสอบ พบว่า ค่า P - value ของตัวแปรทุกตัวมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาไม่ได้มีการแจกแจงแบบปกติ อย่างไรก็ตามในการวิจัยนี้มีการศึกษามากกว่า 30 ตัวอย่าง ในทางสถิติสามารถบอกได้ว่ามีตัวแปรตามและค่าความคลาดเคลื่อนเป็นตัวแปรที่มีการแจกแจงแบบปกติแล้ว

5. การตรวจสอบค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ (Homoscedasticity)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ Levene's Test โดยมีสมมติฐานในการทดสอบดังนี้

$$H_0: \sigma^2_1 = \sigma^2_2 = \dots = \sigma^2_k; k = \text{จำนวนประชากร}, k \geq 2$$

$$H_1: \sigma^2_i \neq \sigma^2_j \text{ อย่างน้อย 1 คู่: } i \neq j$$

ผลการทดสอบจะพิจารณาได้จากค่าสถิติ P - value ถ้าหากมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 จะปฏิเสธสมมติฐานการทดสอบ แสดงว่าความแปรปรวนไม่เท่ากัน จากผลการทดสอบ พบว่า ค่า P - value ของทุกตัวแปรมีค่าเท่ากับ 1.000 มากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน (H_0) แสดงว่าข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้มีความแปรปรวนที่ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) นำเสนอได้ดังนี้

ตัวแบบที่ 1 $ROA = \beta_0 + \beta_1 \Delta SB_t + \beta_2 \Delta LB_t + \beta_3 \Delta EO_t + \beta_4 \Delta DE_t + \beta_5 \Delta BE_t + e_t$

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 1

ROA	Standardized Coefficients Beta	ค่า t-value	Sig. (P-value)	ค่า Tolerance	ค่า VIF
SB	-0.019	-0.913	0.361	0.950	1.052
LB	0.014	0.615	0.539	0.845	1.183
EO	-0.168	-8.223	0.000*	0.986	1.014
DE	0.009	0.414	0.679	0.816	1.226
BE	0.009	0.425	0.671	0.997	1.003

$R = 0.168$, Adjusted $R^2 = 0.028$, $F = 13.645$

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.003-1.226 ซึ่งมีความน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) และผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ(R) มีค่าเท่ากับ 0.168 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.028 สามารถอธิบายได้ว่า 2.80% ของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมที่สามารถอธิบายได้ด้วยกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน และยังพบว่ากระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุนเพียงประเภทเดียวที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวแบบที่ 2 $ROE = \beta_0 + \beta_1 \Delta SB_t + \beta_2 \Delta LB_t + \beta_3 \Delta EO_t + \beta_4 \Delta DE_t + \beta_5 \Delta BE_t + e_t$

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 2

ROE	Standardized Coefficients Beta	ค่า t-value	Sig. (P-value)	ค่า Tolerance	ค่า VIF
SB	0.008	0.376	0.707	0.950	1.052
LB	0.019	0.866	0.387	0.845	1.183
EO	-0.115	-5.571	0.000*	0.986	1.014
DE	0.026	1.158	0.247	0.816	1.226
BE	0.021	1.035	0.301	0.997	1.003

$R = 0.119$, Adjusted $R^2 = 0.014$, $F = 6.816$

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.003 - 1.226 ซึ่งมีความน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) และผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ(R) มีค่าเท่ากับ 0.119 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.014 สามารถอธิบายได้ว่า 1.40% ของอัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้นที่สามารถอธิบายได้ด้วยกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดจาก

กิจกรรมการจัดหาเงิน และยังพบว่ากระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุนเพียงประเภทเดียวที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ 0.01

$$\text{ตัวแบบที่ 3 } EPS = \beta_0 + \beta_1 \Delta SB_t + \beta_2 \Delta LB_t + \beta_3 \Delta EO_t + \beta_4 \Delta DE_t + \beta_5 \Delta BE_t + e_t$$

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 3

EPS	Standardized Coefficients Beta	ค่า t-value	Sig. (P-value)	ค่า Tolerance	ค่า VIF
SB	-0.035	-1.683	0.093	0.950	1.052
LB	-0.019	-0.849	0.396	0.845	1.183
EO	-0.053	-2.574	0.010*	0.986	1.014
DE	-0.030	-1.299	0.194	0.816	1.226
BE	0.005	0.235	0.814	0.997	1.003

R = 0.064, Adjusted R² = 0.004, F = 1.968

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.003 - 1.226 ซึ่งมีความน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) และผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.064 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (R²) มีค่าเท่ากับ 0.004 สามารถอธิบายได้ว่า 0.40% ของอัตรากำไรต่อหุ้นที่สามารถอธิบายได้ด้วยกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน และยังพบว่ากระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุนเพียงประเภทเดียวที่มีผลต่ออัตรากำไรต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ 0.01

$$\text{ตัวแบบที่ 4 } GPM = \beta_0 + \beta_1 \Delta SB_t + \beta_2 \Delta LB_t + \beta_3 \Delta EO_t + \beta_4 \Delta DE_t + \beta_5 \Delta BE_t + e_t$$

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 4

GPM	Standardized Coefficients Beta	ค่า t-value	Sig. (P-value)	ค่า Tolerance	ค่า VIF
SB	-0.011	-0.499	0.618	0.950	1.052
LB	-0.022	-0.995	0.320	0.845	1.183
EO	-0.048	-2.313	0.021*	0.986	1.014
DE	-0.017	-0.752	0.452	0.816	1.226
BE	-0.011	-0.527	0.598	0.997	1.003

R = 0.054, Adjusted R² = 0.003, F = 1.366

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.003 - 1.226 ซึ่งมีความน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) และผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.054 และ

ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.003 สามารถอธิบายได้ว่า 0.30% ของอัตรากำไรขั้นต้นที่สามารถอธิบายได้ด้วยกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน และยังพบว่ากระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุนเพียงประเภทเดียวที่มีผลต่ออัตรากำไรขั้นต้นอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ 0.05

ตัวแบบที่ 5 $NPM = \beta_0 + \beta_1 \Delta SB_t + \beta_2 \Delta LB_t + \beta_3 \Delta EO_t + \beta_4 \Delta DE_t + \beta_5 \Delta BE_t + e_t$

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 5

NPM	Standardized Coefficients Beta	ค่า t-value	Sig. (P-value)	ค่า Tolerance	ค่า VIF
SB	-0.016	-0.761	0.447	0.950	1.052
LB	0.011	0.492	0.623	0.845	1.183
EO	-0.057	-2.745	0.006*	0.986	1.014
DE	0.015	0.655	0.513	0.816	1.226
BE	0.005	0.257	0.797	0.997	1.003

$R = 0.060$, Adjusted $R^2 = 0.004$, $F = 1.696$

จากตารางที่ 9 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.003 - 1.226 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) และผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.060 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.004 สามารถอธิบายได้ว่า 0.40% ของอัตรากำไรสุทธิที่สามารถอธิบายได้ด้วยกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน และยังพบว่ากระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุนเพียงประเภทเดียวที่มีผลต่ออัตรากำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวแบบที่ 6 $OPM = \beta_0 + \beta_1 \Delta SB_t + \beta_2 \Delta LB_t + \beta_3 \Delta EO_t + \beta_4 \Delta DE_t + \beta_5 \Delta BE_t + e_t$

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 6

OPM	Standardized Coefficients Beta	ค่า t-value	Sig. (P-value)	ค่า Tolerance	ค่า VIF
SB	-0.011	-0.541	0.589	0.950	1.052
LB	0.014	0.641	0.522	0.845	1.183
EO	-0.051	-2.443	0.015*	0.986	1.014
DE	0.020	0.887	0.375	0.816	1.226
BE	0.006	0.273	0.784	0.997	1.003

$R = 0.055$, Adjusted $R^2 = 0.003$, $F = 1.434$

จากตารางที่ 10 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.003 - 1.226 ซึ่งมิต้านน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) และผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.055 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.003 สามารถอธิบายได้ว่า 0.30% ของอัตรากำไรจากการดำเนินงานที่สามารถอธิบายได้ด้วยกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน และยังพบว่ากระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุนเพียงประเภทเดียวที่มีผลต่ออัตรากำไรจากการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ 0.05

$$\text{ตัวแบบที่ 7 } PE = \beta_0 + \beta_1 \Delta SB_t + \beta_2 \Delta LB_t + \beta_3 \Delta EO_t + \beta_4 \Delta DE_t + \beta_5 \Delta BE_t + e_t$$

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 7

PE	Standardized Coefficients Beta	ค่า t-value	Sig. (P-value)	ค่า Tolerance	ค่า VIF
SB	0.013	0.605	0.545	0.950	1.052
LB	0.010	0.433	0.665	0.845	1.183
EO	-0.009	-0.454	0.650	0.986	1.014
DE	0.007	0.311	0.756	0.816	1.226
BE	0.002	0.121	0.904	0.997	1.003

$R = 0.019$, Adjusted $R^2 = 0.000$, $F = 0.165$

จากตารางที่ 11 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.003 - 1.226 ซึ่งมิต้านน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) และผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.019 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.000 สามารถอธิบายได้ว่า 0.00% ของอัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้นที่สามารถอธิบายได้ด้วยกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน และยังพบว่ากระแสเงินสดสุทธิทั้ง 5 ประเภทไม่มีผลต่ออัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น

ตัวแบบที่ 8 $PBV = \beta_0 + \beta_1 \Delta SB_t + \beta_2 \Delta LB_t + \beta_3 \Delta EO_t + \beta_4 \Delta DE_t + \beta_5 \Delta BE_t + e_t$

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 8

PBV	Standardized Coefficients Beta	ค่า t-value	Sig. (P-value)	ค่า Tolerance	ค่า VIF
SB	0.023	1.081	0.280	0.950	1.052
LB	0.041	1.827	0.068	0.845	1.183
EO	0.005	0.226	0.821	0.986	1.014
DE	0.036	1.578	0.115	0.816	1.226
BE	0.017	0.835	0.404	0.997	1.003

$R = 0.049$, Adjusted $R^2 = 0.002$, $F = 1.132$

จากตารางที่ 12 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.003 - 1.226 ซึ่งมีความน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) และผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.049 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.002 สามารถอธิบายได้ว่า 0.02% ของอัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชีต่อหุ้นที่สามารถอธิบายได้ด้วยกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน และยังพบว่ากระแสเงินสดสุทธิทั้ง 5 ประเภทไม่มีผลต่ออัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น

ตัวแบบที่ 9 $DY = \beta_0 + \beta_1 \Delta SB_t + \beta_2 \Delta LB_t + \beta_3 \Delta EO_t + \beta_4 \Delta DE_t + \beta_5 \Delta BE_t + e_t$

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของตัวแบบที่ 9

DY	Standardized Coefficients Beta	ค่า t-value	Sig. (P-value)	ค่า Tolerance	ค่า VIF
SB	0.035	1.655	0.098	0.950	1.052
LB	0.037	1.656	0.098	0.845	1.183
EO	-0.138	-6.751	0.000*	0.986	1.014
DE	-0.003	-0.143	0.887	0.816	1.226
BE	0.001	0.064	0.949	0.997	1.003

$R = 0.152$, Adjusted $R^2 = 0.023$, $F = 11.139$

จากตารางที่ 13 พบว่า ค่า VIF มีค่าเท่ากับ 1.003 - 1.226 ซึ่งมีความน้อยกว่า 10 แสดงว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) และผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ 0.152 และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.023 สามารถอธิบายได้ว่า 2.30% ของอัตราผลตอบแทนจากเงินปันผลที่สามารถอธิบายได้ด้วยกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรม

การจัดหาเงิน และยังพบว่ากระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นเพียงประเภทเดียวที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากเงินปันผลอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

จากการวิจัยเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจัดหาเงินทุนกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

ผลของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ของกลุ่มอุตสาหกรรมทั้ง 8 กลุ่ม พบว่า กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราส่วนทางการเงิน 7 อัตราส่วน ได้แก่ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น (ROE) อัตรากำไรต่อหุ้น (EPS) อัตรากำไรขั้นต้น (GPM) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) อัตรากำไรจากการดำเนินงาน (OPM) และอัตราผลตอบแทนจากเงินปันผล (DY) แต่ไม่พบความสัมพันธ์กับอัตราส่วนราคาต่อกำไรต่อหุ้น (P/E) และอัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น (P/BV) ส่วนกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดจากกิจกรรมจัดหาเงิน 4 ประเภท ประกอบด้วย กระแสเงินสดสุทธิจากเงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมระยะสั้น กระแสเงินสดสุทธิจากเงินกู้ยืมระยะยาว กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นกู้ และกระแสเงินสดสุทธิจากการออกตั๋วแลกเงิน ไม่พบความสัมพันธ์กับอัตราส่วนทางการเงินใด ๆ เลย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการจัดหาเงินทุนของกิจการซึ่งวัดจากกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดจากกิจกรรมจัดหาเงินในแต่ละประเภทต่างก็มีประโยชน์ในการใช้อธิบายถึงความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของกิจการได้ไม่เหมือนกันทั้งหมด ซึ่งผลที่ได้จากศึกษาเป็นไปตามทฤษฎีโครงสร้างเงินทุนของ Modigliani และ Miller (อาณัติ สิมัคเดช, 2561) ได้กล่าวถึงมูลค่าของกิจการในกรณีที่บริษัทไม่มีภาษีเงินได้นิติบุคคลไม่ว่าบริษัทจะเลือกใช้โครงสร้างเงินทุนแบบใด มูลค่าของกิจการจะไม่เปลี่ยนแปลงเลย แต่ในกรณีที่บริษัทมีภาษีเงินได้นิติบุคคลมาเกี่ยวข้องจะทำให้บริษัทได้รับผลประโยชน์ทางภาษีจากดอกเบี้ยจ่ายที่เกิดจากการจัดหาเงินโดยการกู้ยืม เนื่องจากบริษัทสามารถหักดอกเบี้ยจ่ายก่อนจึงค่อนข้างกำไรจากการดำเนินงานส่วนที่เหลือมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล จึงกล่าวได้ว่า การจัดหาเงินทุนผ่านการกู้ยืมจะมีต้นทุนการเงินน้อยกว่าการออกหุ้นของกิจการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Myers และ Majluf ที่ได้อ้างถึงความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information) หรือความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างผู้บริหารของกิจการและนักลงทุน เนื่องจากผู้บริหารของกิจการย่อมมีข้อมูลเกี่ยวกับกิจการมากกว่านักลงทุน ด้วยเหตุผลนี้การออกหุ้นเพิ่มทุนของกิจการจึงเป็นการส่งสัญญาณเชิงลบอย่างหนึ่งว่าหุ้นที่กิจการออกนั้นมีราคาสูงเกินกว่ามูลค่าหุ้นที่แท้จริงอยู่ ซึ่งนักลงทุนจะรับรู้ถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลดังกล่าว จึงทำให้นักลงทุนให้ความสำคัญกับหุ้นที่ออกมาใหม่ของกิจการนั้นต่ำกว่าที่ควรเป็น และนักลงทุนจะทำการเข้าซื้ออีก

ต่อเมื่อราคาหุ้นต่ำกว่าราคาที่ตนเองประมาณไว้หรือช่วงราคาที่ยอมรับได้ ทำให้เกิดผลสะท้อนต่อกิจกรรมจัดหาเงินดังกล่าว ทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการลดลงและไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ (Myers, S. C. & Majluf, N. S., 1984) นอกจากทฤษฎีที่กล่าวข้างต้นยังมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิเดช แวสุวรรณ ซึ่งได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลตอบแทนหลักทรัพย์ และผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับผลการดำเนินงานในอนาคตของ 6 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร และกลุ่มบริการ กล่าวได้ว่าบริษัทที่มีกระแสเงินสดจากการออกหุ้นทุนเข้าสู่กิจการส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในอนาคตในทิศทางตรงกันข้ามหรือบริษัทประสบปัญหาขาดทุน (อภิเดช แวสุวรรณ, 2550) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนิษฐา มหบุญพาชัย ซึ่งได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลตอบแทนหลักทรัพย์และผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า กระแสเงินสดจากการออกหุ้นทุน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับผลการดำเนินงานในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นวัดด้วยกำไรหรือกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (ธนิษฐา มหบุญพาชัย, 2552) ดังนั้นอาจสรุปได้ว่ากิจกรรมจัดหาเงินด้วยการออกหุ้นทุนถือเป็นสัญญาณเชิงลบต่อตลาดและนักลงทุน ส่วนกระแสเงินสดสุทธิจากการกู้ยืม หรือการออกหุ้นกู้นั้น ไม่ได้มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับผลการดำเนินงานในอนาคต ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารกู้ยืมเงินจากแหล่งสถาบันการเงิน หรือการออกหุ้นกู้ นั้น นักลงทุนในประเทศไทยอาจมิได้ถือเป็นสัญญาณเชิงลบ และยังคงให้ความเชื่อมั่นเนื่องจากบริษัทที่ทำการกู้ยืมสินเชื่อได้รับความไว้วางใจจากสถาบันการเงินว่ามีความสามารถในการสร้างผลกำไรในอนาคตจากโครงการที่ต้องการนำเงินไปลงทุน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราพัชร นิมนวล ซึ่งได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่ม SET 100 พบว่า กระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับผลการดำเนินงานในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกระแสเงินสดจากการกู้ยืมกับผลการดำเนินงานในอนาคต ไม่มีกลุ่มอุตสาหกรรมใดเลยที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานในอนาคตในทิศทางตรงกันข้าม (จิราพัชร นิมนวล, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้เสนอทฤษฎีโครงสร้างเงินทุนเพื่อค้นหาคำตอบว่าธุรกิจควรมีโครงสร้างเงินทุนลักษณะใดจึงจะเหมาะสม อาทิ การศึกษาของ Modigliani และ Miller กล่าวว่า บริษัทที่มี

ภาษีเงินได้เกิดขึ้นจะทำให้บริษัทได้รับผลประโยชน์ทางภาษีจากดอกเบี้ยจ่ายที่เกิดจากการจัดหาเงินโดยการกู้ยืม จึงกล่าวได้ว่าการจัดหาเงินทุนผ่านการกู้ยืมจะมีต้นทุนการเงินน้อยกว่าการออกหุ้นทุนของกิจการ และการศึกษาของ Myers และ Majluf ที่อ้างว่าการออกหุ้นเพิ่มทุนของกิจการถือเป็นการส่งสัญญาณเชิงลบ จึงทำให้นักลงทุนให้ความสำคัญกับหุ้นที่ออกมาใหม่ของกิจการนั้นต่ำกว่าที่ควรเป็น เป็นต้น ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีข้างต้นและผลงานวิจัยที่ผ่านมาในอดีต ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่ากิจการควรจัดหาเงินทุนจากแหล่งภายในกิจการก่อน โดยนำมาจากกำไรสะสมจากการดำเนินงานปกติของกิจการก่อน หากกำไรสะสมมีไม่เพียงพอ จึงค่อยพิจารณาถึงการกู้ยืมโดยการสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับจากการประหยัดภาษีจากรายจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและต้นทุนทางการเงินที่เกิดขึ้น ก่อนที่จะเลือกวิธีการจัดหาเงินทุนด้วยการออกหุ้นทุนใหม่ เนื่องจากจะเป็นผลดีต่อกิจการเองและต่อมุมมองของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย **ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป** เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษากลุ่มตัวอย่างเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ 1) ผู้วิจัยท่านอื่นอาจเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างของบริษัทที่มีได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือใช้กลุ่มบริษัทขนาดกลาง (MAI) เป็นต้น เพื่อนำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมจัดหาเงินกับผลการดำเนินงานของกิจการ 2) ผู้วิจัยท่านอื่นอาจทำการศึกษาโดยใช้ตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการดำเนินงานของบริษัท อาทิเช่น การลดทุนจดทะเบียน เป็นต้น 3) ควรมีการศึกษาถึงการนำเทคนิคทางสถิติอื่น ๆ มาใช้ในการพยากรณ์

เอกสารอ้างอิง

- จิราพัชร นิมนวล. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีรายชื่อในดัชนี SET 100. ใน สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต ภาควิชาบัญชี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฐาปนา ฉินไพศาล. (2550). การเงินธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร: อีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2562). รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์. เรียกใช้เมื่อ 30 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.set.or.th/th/company/companylist.html>
- ธนัญญา มหบุญพาชัย. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลตอบแทนหลักทรัพย์และผลการดำเนินงานในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- บุศรินทร์ บุรณศักดิ์. (2545). การทดสอบทฤษฎีลำดับขั้นในการจัดหาเงินทุนของโครงการ
เงินทุน: การศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณภา ชวนิมิตรกุล. (2553). การเงินธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- อภิเดช แวสุวรรณ. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับ
ผลตอบแทนหลักทรัพย์และผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบัญชี.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานัติ สิมัคเดช. (2561). การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่
1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เกรท ไอเดีย.
- Bradshaw, M. T. et al. (2006). The relation between corporate financing activities,
analysts' s forecasts and stock returns. *Journal of Accounting and
Economics*, 42(1-2), 53-85.
- Cohen, D. A. & Lys, T. Z. (2006). Weighing the Evidence on the Relation between
External Corporate Financing Activities, Accruals and Stock Returns.
Journal of Accounting and Economics , 42(1-2), 87-105.
- Jaleh, V. H. K. et al. (2013). The Relation between External Financing and P/E
ratio in evaluation of Financial Performance in Listed Companies in Tehran
Stock Exchange. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, 3(2),
969-973.
- Myers, S. C. & Majluf, N. S. (1984). Corporate Financing and Investment decisions
when firms have information that investors do not have. *Journal of
Financial Economics*, 13(2), 187-221.
- Myers, S. C. (1984). The Capital Structure Puzzle. *The Journal of Finance*, 39(3),
575-592.

วาทกรรมนิเวศสำนึกในรวมเรื่องสั้นลาวร่วมสมัยเรื่อง “วิญญานสะอื้น”^{*}

ECOLOGICAL DISCOURSES IN CONTEMPORARY LAO SHORT STORIES

"VINYAN SA - EUHN"

ปิยกนิษฐ์ สารธารณ์

Peekanit Satarn

ราชันย์ นิลวรรณภา

Rachan Nillawanapha

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University, Thailand.

E-mail: s.peekanit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมเชิงนิเวศในวรรณกรรมลาวร่วมสมัย โดยศึกษาผ่านรวมเรื่องสั้นเรื่อง “วิญญานสะอื้น” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสารทางด้านวรรณกรรม ผ่านการศึกษาทั้งตัวบทของเรื่องสั้นและบริบททางสังคมลาว ตลอดจนศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดวาทกรรมเชิงนิเวศผ่านกระบวนการพิจารณาตัวบทในฐานะเวทีวาทกรรม และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณานวเคราะห์ ผลการศึกษาพบวาทกรรมเชิงนิเวศทั้งหมดสี่วาทกรรม ได้แก่ 1) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมติกฎหมายเกี่ยวกับป่าสะท้อนให้เห็นกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่า และต้นไม้เพื่อควบคุมการทำลายธรรมชาติ วาทกรรมดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์เกรงกลัวต่อกฎหมายไม่กล้ากระทำความผิด 2) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมติการต่อต้านระบอบทุนนิยมเป็นวาทกรรมที่ต่อต้านความคิดที่มองว่าธรรมชาติคือสินค้าที่สามารถนำไปแลกเปลี่ยน ซื้อขาย พร้อมทั้งชี้ทางให้ผู้อ่านได้เห็นผลกระทบของการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติอันนำมาสู่จิตสำนึกเชิงนิเวศ 3) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมติธรรมชาติคือความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นวาทกรรมที่เชื่อว่าสัตว์ป่าและต้นไม้ เป็นสิ่งที่ควรเคารพ สามารถคุ้มครองมนุษย์ให้ปลอดภัย แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์รู้จักเกรงกลัวและไม่กล้าเบียดเบียนธรรมชาติ 4) วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิตินุษย์คือผู้ทำลายธรรมชาติเป็นแนวคิดที่ทำให้สัตว์มีความรู้สึกเหมือนมนุษย์ดังนั้นมนุษย์จึงไม่ควรเบียดเบียนธรรมชาติ จากวาทกรรมข้างต้นผู้วิจัยพบว่านักเขียนใช้วาทกรรมดังกล่าวเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดแนวคิดสำนึกเชิงนิเวศให้กับผู้อ่าน และเป็นวาทกรรมที่มีความสอดคล้องกับนโยบายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติของรัฐบาลลาวด้วย

คำสำคัญ: วาทกรรม, วาทกรรมนิเวศสำนึก, เรื่องสั้นลาวร่วมสมัย

^{*}Received 20 May 2020; Revised 18 August 2020; Accepted 18 August 2020

Abstract

This research paper is an analysis of ecological Discourses in contemporary Lao literature, a collection of Lao language version short stories "Vinyan Sa-euhn". This is a qualitative research by researching all the literature documentaries through study the chapter of novelette, Laos social contexts. Moreover, studying the documents which related with the idea of Ecological Discourse through consideration process the chapter as Discourse stage. Then, present this study in the descriptive analysis format. The research findings found 4 ecological Discourses as the following. 1) Ecological Discourse in term of the forest legal. This reflected the law protecting wildlife and trees to control the natural degradation. The ecological Discourse caused people to fear breaking the law and dare not to commit mistakes. 2) Ecological Discourse in term of anti-capitalist Discourse is a Discourse that has an idea that nature is a trading product. It also gave readers direction to figure out the effects of destroying natural resources that lead to ecological consciousness 3) Ecological Discourse in term of nature as a superstitious belief, and sacred things. It is a Discourse that believes that wildlife and trees is respectable things something that can save humans. Such concepts result in humans being afraid and dare not to invade the nature. 4) The ecological Discourse in term of human as the natural destroyer. It was a concept that animals were made to be human-like creature and feels like humans, so humans shouldn't invade the nature. From the above Discourse, the researcher found that the writers used the Discourse as a medium to convey the concept of ecological awareness to the readers and it was also the Discourse that consistent with Laos government's natural resource preservation policy.

Keywords: Discourse, Ecological Discourse, Temporary Lao Short Stories

บทนำ

Ecocriticism เป็นแนวคิดที่ให้ความสนใจศึกษาธรรมชาติที่ปรากฏในวรรณกรรม วิจารณ์แสดงให้เห็นถึงต่อสู่ช่วงชิงทางความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติ สอดคล้องกับ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ได้อธิบายมุมมองธรรมชาติกับภาษาที่เชื่อมโยงกับแนวคิดวาทกรรมตามทัศนะ Hendri และ Brown ว่าแนวคิดวาทกรรมว่าด้วยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิใช่วัตถุสิ่งของแต่เป็นความคิดเป็นประดิษฐกรรมที่ถูกสร้างขึ้นโดยภาษา/วาทกรรม ดังนั้นสิ่งแวดล้อมกับภาษา จึงแยกกันไม่ได้ ส่วนการปะทะกับวาทกรรมว่าด้วยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในทัศนะ

Hendri และ Brown ได้แก่การวิเคราะห์โวหาร โดยประเด็นในการวิเคราะห์คือ มนุษย์ใช้ภาษาในการสร้างโลก/ชีวิตอย่างไร เนื่องจากภาษามักเชิดชูความคิด ความเชื่อ ความรู้ชุดหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ปิดกั้นความคิด ความเชื่อ ความรู้อีกชุดเสมอ ยิ่งกว่านั้นการวิเคราะห์โวหารยังให้ความสำคัญกับรูปแบบการนำเสนอเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อธรรมชาติที่ต่างกัน (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2542)

วรรณกรรมลาวตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันมีลักษณะสะท้อนความสำคัญของธรรมชาติ ซึ่งในยุควรรณคดีลาวล้านช้างก็มีการใช้ถ้อยคำภาษาที่ลึกซึ้ง ทั้งการเล่นคำ สัมผัสสระ พยัญชนะ การใช้เสียงเพื่อแสดงอารมณ์ให้เห็นความงามของชีวิตในระบบนิเวศวิทยา โดยเฉพาะวรรณกรรมประเภทกลอนลำที่สะท้อนศรัทธาคคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความเป็นสากลของมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับนิเวศวิทยา ปรัชญาและศาสนา เช่น ความผูกพันของมนุษย์กับโลก ธรรมชาติ พืชพรรณและสัตว์ รวมทั้งความเชื่อเรื่องบุญกรรมบาปบุญคุณโทษ ความงามเหล่านี้มาจากพื้นฐานความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ฮินดูและศาสนาพุทธ ทำให้มองเห็นจิตวิญญาณที่แท้และความเข้าใจคุณค่าทางศิลปะ วัฒนธรรมในจิตใจของคนลาวล้านช้างมาถึงปัจจุบัน (ชัชวาล โคตรสงคราม, 2550) เช่นเดียวกับแนวคิดของ จอห์น คลาร์ค เอลเดอร์ (John Clark Elder) ที่มองว่า “ธรรมชาติเป็นแก่นเนื้อหาของวรรณกรรมเชิงจินตนาการในทุกประเทศ และทุกยุคสมัย” วรรณกรรมจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความรู้เพื่อทำให้คนมองเห็นคุณค่าของธรรมชาติและเข้าใจปรากฏการณ์ทางสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (จอห์น คลาร์ค เอลเดอร์, 2536) ทั้งนี้ประเทศลาวได้ให้ความใส่ใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยสะท้อนจากนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ในประเทศลาวได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติมากขึ้น และตัวบทในวรรณกรรมลาวก็ถูกใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดนโยบายจากรัฐสู่ประชาชน โดยนักเขียนและสำนักพิมพ์ของรัฐได้ทำหน้าที่สร้างวาทกรรมดังกล่าวขึ้น เพื่อต่อต้านแนวคิดมนุษย์คือศูนย์กลางของอำนาจผ่านมิติต่าง ๆ เช่น วาทกรรมนิเวศสำนึกในนิติกฎหมายเกี่ยวกับป่า วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติการต่อต้านระบอบทุนนิยม ฯลฯ

เมื่อศึกษาถึงนโยบายด้านป่าไม้ของ สปป.ลาว พบว่าประเทศลาวได้ตระหนักถึงเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ ดังที่พุมิ วงวิจิต ได้กล่าวในหนังสือ “คุณสมบัติใหม่และศีลธรรมปฏิวัติ” ใจความว่า “ประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติคือมีป่าไม้รวม 70 เปอร์เซ็นต์ของแผ่นดิน ถ้าเรารู้จักรักษา คือรู้จักตัดเพื่อมาใช้สอย และรู้จักปลูกต้นไม้ทดแทน ป่าไม้ก็ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนมีที่ดินทำกินเพื่อเป็นอาหาร หรือทำการอุตสาหกรรมเพื่อที่จะทำให้บ้านเมืองเป็นประเทศที่มั่งมีได้ การมีพื้นที่เลี้ยงสัตว์ จะทำให้มีพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีต่อไป หรือเป็นพื้นฐานในการทำอุตสาหกรรมส่งออก การมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์จะเพิ่มพูนความมั่งมีให้ประชาชน” (พุมิ วงวิจิต, 2538)

ผู้วิจัยเห็นว่าตัวบทในรวมเรื่องสั้นลาวชุด “วิญญาณสะอื้น” มีลักษณะแก่นเรื่องที่เชื่อมโยงวาทกรรมนิเวศสำนึก และแฝงด้วยปฏิบัติการทางสังคมที่สะท้อนผ่านภาษาในตัวบทวรรณกรรม ซึ่งภาษานี้ล้วนสื่อให้เห็นความคิด ความเชื่อของคนในสังคมลาวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งศึกษาเรื่องสั้นลาวร่วมสมัยเรื่อง “วิญญาณสะอื้น” ผ่านกรอบแนวคิดวาทกรรมของ มิเชล ฟูกูโตภายใต้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมเรื่องสั้นชุดดังกล่าวมีแก่นเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ อาณาจักรบินบน มนุษย์เอ๋ยผู้ข้าขอหายใจด้วยเถิด วิญญาณสะอื้น ล้างบาป ทายาทรุ่นสุดท้าย รอดตาย คีนชีวิต นกเขาบินบน ท้องฟ้า กรรมที่ถูกเลือก วรรณกรรมข้างต้นล้วนทำหน้าที่สื่อความหมายทางสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวาทกรรมเชิงนิเวศในรวมเรื่องสั้นลาวร่วมสมัยเรื่องวิญญาณสะอื้น

ทบทวนวรรณกรรม

ข้อมูลเบื้องต้นว่าด้วยแนวคิดวาทกรรมเชิงนิเวศและนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมใน สปป.ลาว

1. แนวคิดวาทกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ ทฤษฎีวรรณกรรมเชิงนิเวศเป็นชุดความคิดหลังสมัยใหม่ มีลักษณะความเป็นสหวิทยาการ โดยใช้วิธีวิทยาที่หลากหลายร่วมกัน ทั้งเป็นทฤษฎีใหม่ที่เกิดขึ้นในด้านวรรณกรรมและวัฒนธรรมศึกษาโดยมุ่งพิจารณาบทบาทของธรรมชาติที่สอดแทรกอยู่ในจินตนาการทางวัฒนธรรมจากอดีตเป็นต้นมา แนวคิดนี้จะตรวจสอบโน้ตทัศน์เกี่ยวกับการมองธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การให้ความสำคัญกับบทบาทธรรมชาติในวรรณกรรม การนำเสนอธรรมชาติในวรรณกรรม การใช้ภาษา ทั้งยังเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์กับวรรณกรรมวิจารณ์หรือการวิจารณ์ทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน (Heise, U. K., 1997)

จุดเริ่มต้นของ Ecocriticism ปรากฏในบทความของ William Rueckert ที่มีชื่อว่า Literature and Ecology ต่อมาในปี 1989 กล็อตเฟลต์เป็นบุคคลแรกที่สนใจงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวรรณกรรมของ Henry David Thoreau, Adward Abbey แต่ก็ไม่พบแนวทฤษฎีใดที่จะใช้ศึกษากระทั่งเกิดความคิดสีเขียว (Greening) ในทศวรรษวิชาการโดยมีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น ขบวนการสิทธิมนุษยชน ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสตรี แต่ความสนใจเรื่องวรรณกรรมกับสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบมีน้อยมาก จากนั้นกล็อตเฟลต์จึงได้รวบรวมและออกวารสารเกี่ยวกับวรรณกรรมเชิงนิเวศจนกระทั่งกล็อตเฟลต์ได้กลายเป็นศาสตราจารย์ในสหรัฐอเมริกาด้านวรรณกรรมเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ต่อมาก็เกิดหนังสือชื่อ The Ecocriticism Reader โดยกล็อตเฟลต์ และฟรอมม์เป็นบรรณาธิการ ต่อมาก็เริ่มมีการนำเสนอความรู้ทางด้านวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศมากขึ้น ในปี 1989 ได้มีการประชุมวรรณคดีตะวันตกว่าด้วยการศึกษางานเขียนเกี่ยวกับธรรมชาติและคำว่า

Ecocriticism ได้กลายเป็นศัพท์ที่มีการศึกษากันอย่างกว้างขวางทั้งในบทความ และงานเขียนเกี่ยวกับการศึกษาธรรมชาติในวรรณกรรม ตลอดจนมีการก่อตั้งสมาคมที่ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติเกิดขึ้นในอเมริกา ภายใต้ชื่อ Association for the study of Literature and Environment (ASLE) ในปี 1996 ซึ่งการเกิดของสถาบันนี้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการด้านวรรณกรรมศึกษา นโยบายของสถาบันนี้สะท้อนให้เห็นการเจริญเติบโตของวรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศและความเป็นวิชาการของการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสัมพันธ์กับระเบียบวิธีของสหรัฐอเมริกาและรอบโลก สะท้อนให้เห็นความมั่นคงของผลผลิตวรรณคดีสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเรียนการสอนในชั้นเรียน และไม่นานสถาบัน ASLE ก็ได้ขยายสาขาไปยังประเทศอังกฤษ ญี่ปุ่นและเกาหลี โดยมีกิจกรรมสำคัญคือการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ การออกวารสารวรรณกรรมวิจารณ์ การเขียนบทความเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การเขียนงานเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนขยายไปยังวัฒนธรรมทั่วไป เช่น การศึกษานวนิยายวิทยาศาสตร์ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ สถาปัตยกรรม และผลงานการประดิษฐ์สร้างด้านวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มนุษย์สร้างสรรค์ เช่น สวนสาธารณะ สวนสัตว์ (ัญญา สังขพันธ์านนท์, 2553) ขณะที่วิธีการศึกษาวรรณกรรมเชิงนิเวศนั้น ทำได้โดยการนำความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งศาสตร์ด้านนิเวศวิทยา มาเป็นฐานความรู้ในการอธิบาย และตีความตัวบทวรรณกรรม และยังนำเอางานวิชาการด้านอื่นมาประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย (ัญญา สังขพันธ์านนท์, 2553) อาจกล่าวได้ว่าสังคมส่วนใหญ่กำลังตระหนักถึงปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เรื่องธรรมชาติจึงเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ในปัจจุบัน

2. นโยบายภาครัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสังคมลาวสมัยใหม่ นับตั้งแต่ประเทศลาวมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายเข้าสู่ระบบกลไกการตลาด (ค.ศ. 1991) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจห้าปีครั้งที่สาม (ค.ศ.1991 - 1995) รัฐได้วางนโยบายส่งเสริมและแก้ไขปัญหาชาวไร่ชาวนาในเรื่องการผลิตเสบียงอาหาร การถางไร่ - ป่า การรักษาป่าไม้ โดยเริ่มต้นจากทำให้เกิดครอบครัวตัวอย่างด้านการทำเกษตรแบบนารวมด้วยการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์เป็นสินค้า เมื่อโครงการสำเร็จ รัฐบาลก็ขยายโครงการเข้าไปในหลายท้องถิ่นให้ประชาชนเข้าร่วมในการก่อสร้างและซ่อมแซมชลประทาน ส่งผลให้ในปี 1991 ประชาชนได้มีพื้นที่การทำนาเพิ่มขึ้น (สุนัด โพธิสาน และคณะ, 2000) ด้านการเกษตรแบบใหม่ ในปี 1993 - 2000 กรมป่าไม้ได้วางนโยบายทดแทนการทำไร่เลื่อนลอยของประชาชนที่อาศัยบนภูเขาและที่ราบสูง รวมทั้งย้ายชาวบ้านมาอาศัยบนที่ราบลุ่มหากประชาชนไม่โยกย้ายจะต้องทำการเกษตรแบบปลูกพืชหมุนเวียน (สุรัชย ศิริไกร, 2542) ทั้งนี้ประชาชนในหลายบริเวณได้เห็นถึงผลร้ายของการถางป่าทำไร่จึงค่อยๆ ปรับสู่อาชีพอื่น และรัฐบาลก็จัดหาพื้นที่ทำการผลิตและตั้งภูมิลำเนาถาวรให้ประชาชน ขณะที่บางท้องถิ่นก็มอบที่ทำกินมอบป่าให้ประชาชนดูแล และปลูกต้นไม้เพื่อฟื้นฟูป่า จนปี 1955 มีเนื้อที่ทำรายน้อยลงและมีพื้นที่ป่าสงวนถึง 18 แห่ง (สุนัด โพธิสาน และคณะ, 2000)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจครั้งที่สี่ (ค.ศ.1996 - 2000) เป็นปีซึ่งเป็นปีที่ สปป.ลาวได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์เงินเฟ้อและค่าเงินกีบตกต่ำ การผลิตสินค้าการกรรมป่าไม้ กาแฟ ถั่วเป็นสินค้าส่งออกหลัก รัฐบาลได้ส่งเสริมให้ปลูกพืชประเภทอื่น เช่น พืชตระกูลถั่ว ฝ้าย ยาสูบ ลูกเดือย ขณะเดียวกันก็มีการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้น คือ ทุเรียน สับปะรด สาและไม้กฤษณา (สุนัด โพธิสาน และคณะ, 2000) จากข้อมูลในปี 1996 พบว่าลาวได้ส่งออกไม้ซุงและผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปไปยังประเทศไทยร้อยละ 30 - 35 ของมูลค่าการส่งออก ดังนั้นอุตสาหกรรมการทำไม้ซุงและไม้แปรรูปจึงเป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้ลาว ทำให้ผู้นำลาวและองค์กรเอกชนระหว่างประเทศหลายองค์กรหวังว่าลาวจะสูญเสียพื้นที่ป่าไม้เร็วเกินไปจากการทำอุตสาหกรรมป่าไม้และสร้างเขื่อนไฟฟ้า จากข้อมูลการตัดไม้ของลาวตั้งแต่ปี 1982 - 1989 พบว่าปี 1992 รัฐบาลลาวห้ามการตัดและส่งออกไม้ซุง แต่ความต้องการเงินเข้าประเทศทำให้รัฐบาลลาวต้องอนุญาตให้มีการทำไม้อีกในปี 1993 โดยมีการออกกฎหมายควบคุมการทำไม้ และใช้พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมด้วยการบริหารพื้นที่ป่าตามหลักวิชาการ โดยได้รับความร่วมมือจากสวีเดนและ ADB ในปี 1993 - 1996 มีการตัดไม้ซุงและทำไม้แปรรูปรวมถึงการลักลอบตัดไม้รวมแล้วเกินไปถึงร้อยละ 50 และทำให้ลาวเหลือพื้นที่ป่าไม้เพียงร้อยละ 40 เท่านั้น (สุรัชย์ ศิริไกร, 2542)

ทั้งนี้รัฐบาลลาวพยายามส่งเสริมให้นักลงทุนต่างชาติมาลงทุนสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าหรือโรงงานไฟฟ้าจากถ่านหินเพื่อหารายได้เข้าประเทศและลดการตัดไม้ แต่การสร้างเขื่อนต้องอาศัยเงินลงทุนสูงและต้องตัดไม้จำนวนมาก จึงได้รับการคัดค้านจากองค์กร NGO เพราะเกรงว่าจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การคัดค้านขององค์กรเอกชนต่างชาติทำให้การสร้างเขื่อนหลายแห่งของลาวได้รับผลกระทบจากปัญหาสถาบันการเงิน ทำให้เกิดความล่าช้าในการก่อสร้าง เนื่องจากต้องทำการศึกษาศักยภาพต่อสภาพแวดล้อมก่อนจนเป็นที่พอใจแก่ผู้ให้เงินกู้และผู้ทำการคัดค้าน ในปี 1994 พบว่าความต้องการใช้ไฟฟ้าของไทย เวียดนาม เมียนมาร์ กัมพูชา ลาวและมณฑลยูนนาน จะมีปริมาณเพิ่มสูงมากขึ้นถึง 3 - 4 เท่าในปี 2018 ดังนั้นประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องเตรียมผลิตหรือหาแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าไว้ล่วงหน้า จึงเป็นโอกาสที่ดีของลาวที่มีภูมิประเทศที่เหมาะสมต่อการผลิตกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนเพื่อขายให้ประเทศเพื่อนบ้าน อันเป็นการนำรายได้เข้าประเทศและเพื่อลดปริมาณการตัดไม้ลดลง (สุรัชย์ ศิริไกร, 2542) สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ระหว่างปี 2001 - 2005 จากนโยบายการยุติการถางป่าทำให้รัฐบาลลาวแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการจัดหาอาชีพที่มั่นคงให้กับประชาชน โดยให้ความรู้ ตลอดจนวางนโยบายลดการปลูกฝิ่นและกัญชาให้หมดไปภายในปี 2005

ปี 2008 - 2009 รัฐบาลวางนโยบายยุติการถางป่าทำไร่ และเพื่อเป็นการขจัดความยากจนจึงมอบที่ดินและจัดหาอาชีพให้ประชาชนทำนา ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำการกสิกรรม ด้านงานคุ้มครองป่าไม้มีการกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ 12 เขตและจัดระเบียบการพัฒนาป่าไม้ด้วยการจัดสรรงบประมาณในการฟื้นฟูป่า แหล่งน้ำ ขยายพันธุ์พืช สัตว์น้ำ สัตว์ป่า

มีการสำรวจปารวมถึงการค้นคว้าและทดลอง ทั้งยังมีการโฆษณาเผยแพร่กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ (กระทรวงแผนการและการลงทุนนครหลวงเวียงจันทน์, 2008) จากนโยบายดังกล่าวเห็นได้ว่าสังคมลาวสมัยใหม่ตั้งแต่มีการปรับเปลี่ยนนโยบายด้านเศรษฐกิจก็ไม่ได้ละเลยปัญหาทางธรรมชาติ ข้อมูลเกี่ยวกับป่าไม้นี้แสดงให้เห็นว่าประเทศลาวได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ข้อมูลดังกล่าวถือว่าเป็นปฏิบัติการทางสังคมลาวที่สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษานโยบายด้านป่าไม้ในประเทศลาวได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยด้านวรรณกรรมศึกษาโดยศึกษาตัวบทและบริบทเรื่องสั้นลาวร่วมสมัย เป็นการพิจารณาตัวบทในฐานะเวทีกากรรม ผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญต่าง ๆ เพื่อการวิเคราะห์วิจารณ์ ดังนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จะทำการค้นคว้าจากรวมเรื่องสั้นลาวเรื่อง “วิญญาณสะอื้น” ฉบับภาษาลาว ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 2004 เพื่อนำมาพิจารณาตัวบทในภายใต้แนวคิดวาทกรรมตามแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ และวาทกรรมเชิงนิเวศ

2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จะทำการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ข้อเขียน บทวิจารณ์ เอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทย ภาษาลาวและภาษาอังกฤษที่ได้กล่าวถึงแนวคิดวาทกรรมเชิงนิเวศ บริบททางสังคมและนโยบายเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน สปป.ลาว รวมทั้งศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมเชิงนิเวศ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมลาวร่วมสมัยเพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ตัวบท

ขอบเขตด้านเนื้อหา ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเนื้อหาประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ศึกษาถึงแนวคิดวาทกรรมเชิงนิเวศว่ามีลักษณะอย่างไร แนวคิดดังกล่าวจะสามารถใช้ร่วมกับแนวคิดวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ในลักษณะใด และเมื่อนำไปวิเคราะห์กับบริบททางสังคมลาวจะสามารถศึกษาในประเด็นใดได้บ้าง ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้จะศึกษาสังคมลาวสมัยใหม่ คือ ช่วง ค.ศ. 1991 – 2018 ซึ่งเป็นยุคที่ประเทศลาวก้าวเข้าสู่การพัฒนาและมีการเปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีบทบาทในประเทศ

2. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลวรรณกรรมลาวร่วมสมัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อตอบโจทย์วิจัย คือการวิเคราะห์วาทกรรมตามกรอบแนวคิดวาทกรรมเชิงนิเวศ และแนวคิดวาทกรรมของฟูโกต์ เพื่อศึกษาวาทกรรมวาทกรรมเชิงนิเวศที่ปรากฏในเรื่องสั้นเรื่อง “วิญญาณสะอื้น” โดยมีนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสังคมลาวสมัยใหม่เป็นภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม

3. ชัยนาเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

วาทกรรมนิเวศสำนึกในรวมเรื่องสั้นลาวร่วมสมัยเรื่อง “วิญญาณสะอื้น”

บทความวิจัยนี้จะมองผ่านหลักการพัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งจะกล่าวถึง “ปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก” โดยนิยามคำว่า “พัฒนา” ธรรมชาติในฐานะที่เป็นวาทกรรม การพัฒนาเพื่อการจัดระบบ “สิ่งแวดล้อม” ในแบบใด และวาทกรรมเหล่านี้ส่งผลในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมอย่างไร การมองว่าธรรมชาติคืออะไร และอะไรคือสาเหตุความเสื่อมโทรมของ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติมากกว่า มนุษย์ เป็นการเชิดชูธรรมชาติ การศึกษาวาทกรรมการพัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแนวนี้ จะต้องมีความเชื่อว่ามนุษย์จะต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า

1. วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติกฎหมายเกี่ยวกับป่า

วาทกรรมกฎหมายเป็นประเภทวาทกรรมที่มีผู้ผลิตหลัก คือหน่วยงานของรัฐซึ่งมี ลักษณะเชิงสถาบันซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับป่า ผู้ผลิตจึงมิได้เป็นบุคคลเพียงคนเดียว แต่มีลักษณะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเกี่ยวกับป่าไม้ ขณะที่กระบวนการผลิตตัว บทกฎหมายที่เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับป่าจึงเป็นกระบวนการด้านบัญญัติกฎหมายจะต้องมี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและได้รับความเห็นชอบตามลำดับขั้น นั่นคือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ไปสู่ฝ่ายบริหารของรัฐ ตั้งแต่คณะรัฐมนตรีจนถึงสภาผู้แทนราษฎรที่จะต้อง ผ่านความเห็นชอบให้ออกเป็นพระราชบัญญัติได้ ผลการศึกษาพบว่าวาทกรรมนิเวศสำนึกในมิตี กฎหมายเกี่ยวกับป่า ดังปรากฏในข้อความ

“...เมื่อรู้ว่าเป็นเรื่องโก่ชวาพนักงานเมืองก็เกิดสนใจขึ้นมาจึงขอ อาสาเข้าใกล้เกลี้ย. สหายสี่เกลียดหัวหน้าป่าไม้เมืองว่า: ...เรื่องโก่ชวา นี้ พวกลูกสี่เกลียดให้ฟัง. เพินหาแต่อกกฎระเบียบสองสามมื่อมานี้ ห้ามจับ! ห้ามฆ่า! ห้ามครอบครอง! เพราะจัดเข้าเป็นสัตว์ประเภทหวง ห้ามเพินต้องการอนุรักษ์ รักษาไว้เพราะมันใกล้จะสูญพันธุ์หมดแล้ว ฉะนั้นผู้ใดสงสัยถามมันกับได้ สี่เกลียดไว้กับได้ ถือว่าผิดทั้งสองฝ่าย”

(วิญญาณสะอื้น, 2547)

ข้อความข้างต้นมาจากเรื่อง “คืนชีวิต” วาทกรรมดังกล่าวได้นำเสนอผ่านฉากการแย่ง เป็นเจ้าของโก่ชวาระหว่างพรานป่าผู้ยิงโก่กับดาวเด็กหญิงที่บังเอิญไปเจอโก่บาดเจ็บแล้วนำ กลับมารักษาที่บ้านเพื่อปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ ขณะที่ทั้งสองฝ่ายทะเลาะกันก็มีเจ้าหน้าที่มาชี้แจง

เรื่องการครอบครองไก่ชวาว่าผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการครอบครองแบบใดก็ไม่สามารถทำได้ เพราะไก่ชวานี้เป็นสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองของประเทศไทยผู้ใดฝ่าฝืน จะได้รับบทลงโทษ ข้อความข้างต้นจึงเป็นวาทกรรมที่มีอำนาจสามารถจับคนที่มิใช่ไก่ชวาไว้ในครอบครองได้ ข้อห้ามดังกล่าวทำให้คนเกรงกลัวต่อกฎหมายไม่กล้าฝ่าฝืนจับไก่ชวามาครอบครองได้อีก กล่าวอีกนัยหนึ่งกฎหมายนี้เป็นการอนุรักษ์ไก่ชวาให้มีการแพร่ขยายพันธุ์ในประเทศไทย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าทฤษฎีที่กล่าวว่า สัตว์ป่าคือสัตว์ที่อยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมจากหน่วยงานรัฐ ดังข้อความ

“ลันจัวหรือลันควาย พบเห็นหลายอยู่ทางภาคกลางอยู่ในเขตที่ราบหรือดอนต่ำ โดยเฉพาะแม่น้เขตป่าสงวนแห่งชาติ ปากกะดิงและน้ำเทิน. จัดเป็นสัตว์ป่าหวงห้ามประเภท 2” หรือ “นกคองมั่งอาศัยตามห้วยหนองคลองบึงและห้วยน้ำ มันมักอยู่โดดเดี่ยว แต่บางครั้งมันก็จะอยู่เป็นฝูง หรือเป็นคู่ถูกจัดเข้าในประเภทนกคุ้มครอง. นกชนิดนี้พบเห็นอยู่ภาคกลางและภาคใต้ โดยเฉพาะเขตป่าสงวนแห่งชาติดงคันทุงและเขเปียน”

(วิญญาณสะอื้น, 2547)

จากข้อความจะพบว่าทฤษฎีนิเวศสำนึกที่มีนัยยะ สัตว์ป่าคือสัตว์ที่ต้องได้รับการคุ้มครอง เพราะเป็นสัตว์ป่าที่หายากและใกล้สูญพันธุ์จากประเทศไทย การอนุรักษ์ดังกล่าวจะอยู่ภายใต้การควบคุมจัดจากหน่วยงานรัฐที่เข้ามาคุ้มครองห้ามมิให้ผู้ใดครอบครอง ชื้อขาย หรือกระทำการใด ๆ ทั้งสิ้นเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน หรือในเชิงธุรกิจ นอกจากนี้กฎหมายยังมีผลกระทบต่อกลุ่มถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ด้วย เพราะนอกจากสัตว์ป่าที่กฎหมายคุ้มครองแล้ว ต้นไม้ที่มีค่า มีราคาบางประเภทก็ได้รับการคุ้มครองด้วย ดังข้อความ

“...หยุด! ทุกคนอย่างตึง พร้อม ๆ กับเสียงฮ้องดัง อาวุธครบมือ หม่นออกจากป่าที่บดบังแล้วพร้อมทั้งจ้องปลายปืนมาใส่พวกที่เตรียมจะตัดตัวข้อย, เห็นแต่พวกเขาพากันหน้าหลาตาเหลืองและยกมือขึ้นฟ้า พวกเจ้าเคลื่อนไหวลึกลับดัดไม้ยาง บิได้รับอนุญาต, เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมาย ไป! ไปเว่กกันอยู่ในห้องกรง”

(วิญญาณสะอื้น, 2547)

ข้อความนี้มาจากเรื่อง “ลวดตาย” โดยตัวละครในเรื่องคือต้นประดู่เป็นผู้เล่าเรื่อง ต้นประดู่ถือเป็นต้นไม้ที่มีมูลค่า เพราะมีลำต้นขนาดใหญ่ สวยงาม แข็งแรงเหมาะสำหรับนำ

สร้างบ้านหรือทำเฟอนิเจอร์ โดยต้นประดู่ได้เล่าถึงฉากที่ตนกำลังถูกโคนลำต้นเพื่อนำไปขาย แต่ทันใดนั้นก็มีการเข้าหน้าท้าวเจ้าหน้าทีรัฐเข้ามาจับกุม พร้อมพูดว่าการลักลอบตัดต้นประดู่ป่าโดยไม่ได้รับการอนุญาตจากเจ้าหน้าที่เป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้ทำหน้าที่คุ้มครองต้นไม้หายากไม่ให้คนมาลักลอบตัดเพื่อหาผลประโยชน์ หากผู้ใดฝ่าฝืนก็สามารถจับกุมและเอาผิดต่อผู้ที่ละเมิดได้ ข้อห้ามดังกล่าวถือเป็นวาทกรรมกรรมกรการอนุรักษ์ป่าไม้ เพื่อป้องกันการลักลอบการตัดไม้ ทั้งยังทำให้คนได้ตระหนักถึงการรักษาด้านไม้ และทำให้รู้จักหวาดกลัวกฎหมายไม่กล้ากระทำผิด

2. วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติการต่อต้านทุนนิยม

บาร์นส์และเกร็กกอรี่ ได้กล่าวถึงวาทกรรมที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าด้วยกระแสคิดแบบมาร์กซิสต์ว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นผู้ผลิตสิ่งๆที่เรียกว่าธรรมชาติเป็นธรรมชาติในฐานะที่เป็นประดิษฐ์กรรมทางสังคมและเชื่อว่ามนุษย์สามารถเข้าไปควบคุมจัดการกับธรรมชาติได้ ทั้งนี้พระไพศาล วิสาโล ได้กล่าวถึง การอนุรักษ์ป่าไม้กับปรากฏการณ์ทางพุทธศาสนาว่า “ต้นไม้ไม่ใช่เป็นเพียงแค่วัตถุที่มีเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ นี่เป็นทัศนะที่คัดค้านโดยตรงกับความคิดแบบวัตถุนิยมหรือทุนนิยม ที่มองทุกอย่างเป็นเพียงสินค้า เมื่อเห็นธรรมชาติเป็นเพียงสินค้าที่สนองความต้องการมนุษย์ ผู้คนจึงตัดทวงประโยชน์จากธรรมชาติโดยไม่หยุดยั้งจนกลายเป็นผลาญพร่าและทำลายล้างก่อให้เกิดผลร้ายแรงตามมาถึงขั้นวิกฤต” ซึ่งรวมเรื่องสั้นสะท้อนให้เห็นว่าระบบทุนนิยมเป็นแรงจูงใจให้มนุษย์ทำลายธรรมชาติ เพราะเห็นธรรมชาติเป็นสินค้า ดังข้อความ

“บินบน ๆ น้ำผึ้งเดือนห้าหวานกรวยแท้ ๆ เสียงนาบขู้อย่างสืบต่อ” “เฮาจะตายกันอีหลี หรือ จะหนีเอาตัวรอด พระราชินีตั้งปัญหาถามตัวเอง บ่แม่น เฮาบ่แม่นคนแก่ตัวที่เอาตัวรอดเป็นยอดดี ยามสุขเฮาสุขร่วมกัน แต่เวลาทุกข์เฮาจะหนีสันหะ” หรือ “มึงเสร็จแท้ ๆ...บ่เสร็จ บาดนี้มึงสิเสร็จบาดได้บักเผ็ง...กรวย...กรวยน้ำผึ้งเดือนห้า มนุษย์ผู้หนึ่งเอ๋ยขึ้นแต่กองไฟยังขยายตัวเพื่อปราบปรามผู้คนให้วอดวาย”

(วิญญานสะอื่น, 2547)

ตัวอย่างข้างต้นมาจากเรื่อง “อาณาจักรบินบน” เห็นได้ว่ามนุษย์ได้เบียดเบียนธรรมชาติโดยการหาน้ำผึ้งป่าไปขายซึ่งการหาน้ำผึ้งนี้ไม่ใช่เพียงเพื่อการนำไปทาน แต่เป็นการหาน้ำผึ้งจำนวนมากเพื่อการค้าหวังสร้างรายได้จนร่ำรวย เพราะน้ำผึ้งเดือนห้าเป็นน้ำผึ้งที่มีรสชาติดีกว่าน้ำผึ้งฤดูกาลอื่น วิธีการหาผึ้งในเรื่องคือการจุดไฟลงที่รังผึ้งเพื่อไล่หรือฆ่าตัวผึ้งออก ทั้งนี้รังผึ้งคือบ้านผึ้งที่มีหลายชีวิต เมื่อมนุษย์จุดไฟเผาก็สร้างความทุกข์ให้กับผึ้ง การบรรยายฉากที่ราชินีผึ้งไม่ยอมบินหนีไฟแต่ยอมตายไปพร้อมกับผึ้งตัวอื่นเพราะต้องการร่วมทุกข์ร่วมสุข

ไปกับประชากรฝั่งทำให้เห็นว่า มนุษย์ที่ต้องการหาประโยชน์จากฝั่งเป็นคนเห็นแก่ตัว เช่นเดียวกับเรื่อง “ทนายทรมันสุดท้าย” ที่กล่าวถึงผลกระทบจากการตัดไม้ ทำให้สัตว์ป่าไม่มีที่อยู่และใกล้สูญพันธุ์ ดังเช่น

“...ข้อยได้ถักย่นส่งให้ผู้ที่มีหนวดเคราหลังจากที่ลาวได้ยื่นหยับ
คือกระดาดแผ่นน้อย ๆ แต่มีสีสันสวยงามส่งให้มนุษย์ผู้จับข้อยได้ ข้อย
ตื่นนอนพร้อมทั้งส่งเสียงร้อง แต่ก็ช่วยหยับได้มีแต่เพิ่มความเจ็บปวด ข้อย
ได้อดกลืนอยู่ตั้งนาน พวกเขาได้นำข้อยไปในท้องของสัตว์ประหลาดนั้น
แล้วจากเอากลึงหนึ่งออกมา “โอ ข้อยต้องตายบัดนี้คัก ๆ”

(วิญญานสะอื่น, 2547)

ข้อความข้างต้นมาจากเรื่องสั้นเรื่อง “ทนายทรมันสุดท้าย” โดยใช้สัตว์เป็นตัวละครที่ กำลังกล่าวตัดพ้อชีวิตตนเองว่ามีบาปกรรมหนัก จนต้องมาพบชะตากรรมที่ได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตโดยน้ำมือของมนุษย์ ผ่านการเล่าเหตุการณ์ระหว่างทางที่นักตัวนี้บินกลับรัง มันได้รับบาดเจ็บจากการถูกยิง ข้อความนี้ทำให้เห็นว่านกเป็นเพียงแค่สินค้าชนิดหนึ่งที่มนุษย์ซื้อขายเพื่อแลกกับเงิน นกจึงเป็นภาพแทนของธรรมชาติที่ตกเป็นเครื่องมือในการทำมาหากินของมนุษย์ คำกล่าวของสัตว์ในเรื่องแสดงให้เห็นว่าทรมันการต่อต้านกลุ่มคนล่าสัตว์ หรือเห็นสัตว์เป็นเพียงแค่สินค้าเพื่อซื้อขายและหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ซึ่งผลจากการกระทำดังกล่าวได้ถูกถ่ายทอดผ่านการบรรยายฉากตอนนกได้รับความเจ็บปวดทรมานจากการถูกตามล่าเพื่อซื้อขาย เช่นเดียวกับการตัดไม้เศรษฐกิจเพื่อนำไปขายก็เป็นการทำลายธรรมชาติ เพราะกว่าจะเป็นต้นไม้ที่สร้างความอุดมสมบูรณ์แก่ป่าจะต้องใช้ระยะเวลายาวนาน แต่ก็ต้องถูกทำลายเพราะมนุษย์หวังเพียงผลประโยชน์ทางธุรกิจ ดังเช่น

“ข้อยเองก็รู้ว่าชะตากรรมจะถึงคราวขาดในยามใด เพราะได้
ชื่อว่าเป็นไม้ที่มีเนื้อแข็ง ราคาแพงและเป็นที่ต้องการของตลาด บ่พอ
เท่าใดวันต่อมาข้อยก็เห็นคนกลุ่มหนึ่งนำเอาอียังบูมาซิดๆ ใส่ตัวตนของ
พวกข้อย เข้าพูดกันว่า ปาดโง่! ต้นดู่ต้นนี้จิ่งแมนขนาดมันใหญ่ และชื่อ
งาม ตัดลงแล้วอาจจะได้บ่หลุด 8 ท่อน,ถ้าจะไล่เป็นเงินก็บ่หลุดล้าน
มืออื่นจะจัดการมันโลดเนาะ โอชีวิตของข้อยมันถึงคราวเป็นไม้ใกล้ฝั่ง
เสียแล้ว, ชีวิตที่ยั่งยืนนานหลายศตวรรษมาบัดนี้จะถูกคมเลื่อยของมนุษย์
กัดแท่น. ข้อยจะได้พลัดพรากจากป่าดงพงไพร, จากโพนภูที่เคยอยู่
อาศัยไปอยู่ที่ไกลแสนไกล...”

(วิญญานสะอื่น, 2547)

ข้อความข้างต้นเป็นคำพูดของไม้ประดู่ในเรื่อง “รอดตาย” โดยกล่าวถึงชะตาชีวิตของตัวเองที่ต้องพลัดพรากจากป่าเพราะกำลังจะถูกโค่นทำลายจากน้ำมือมนุษย์ที่ต้องการหาประโยชน์จากป่าเพื่อนำไปขาย เนื่องจากไม้ชนิดนี้มีราคาสูง การบรรยายฉากขณะที่มนุษย์กำลังจะตัดไม้และบทสนทนาของคนตัดไม้บ่งบอกได้ว่าอำนาจของทุนนิยมกำลังเข้าครอบงำมนุษย์ จึงคิดหาได้รายจากการตัดไม้เพื่อหวังความร่ำรวยโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าของป่าว่าต้องใช้เวลาหลายศตวรรษกว่าจะกลายเป็นป่าไม้ที่ลำต้นสูงใหญ่ และอุดมสมบูรณ์ได้เท่าทุกวันนี้ วาทกรรมดังกล่าวจึงสามารถสร้างจิตสำนึกของคนอ่านให้ตระหนักได้ว่า ภาวะจะเป็นป่าไม้ได้จะต้องใช้เวลานาน และหากมนุษย์จะตัดไม้เพียงเพื่อหวังประโยชน์จากป่านั้นจึงเป็นเรื่องที่ไม่ควรทำ นอกจากนี้ยังพบการต่อต้านระบบทุนนิยมในรูปแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมซึ่งถือว่าเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ในเรื่องสั้นเรื่อง อาณาจักรบินบน ก็ได้มีการปรากฏวาทกรรมต่อต้านระบบอุตสาหกรรม ดังปรากฏข้อความ

“จากสภาพแวดล้อมถึทำลาย...ระบบอุตสาหกรรมหนักทั่วโลก มีการขยายตัววันเสียจากสารเคมีต่าง ๆ จากโรงจักร โรงงานหรือจากรถยนต์ปลิวไปทั่วอากาศเห็ดให้มีมลภาวะมลพิษ, มันปลิวไปทั่วที่บ่เพียงแต่เข้าระบบหายใจเส้นประสาทของคนเท่านั้น อายเสียชนิดหนึ่งยังปลิวขึ้นไปทำลายชั้นโอโซนอันทำให้ระบบแสงแดดที่ส่งสู่โลกนั้นร้อนแรงเพิ่มขึ้น...จากผลสะท้อนดังกล่าวมันอำนวยความสะดวกให้พยาธิบางแนวขยายตัวอย่างว่องไว และมีชนิดใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ”

(วิญญูณสะอื่น, 2547)

ข้อความข้างต้นปรากฏวาทกรรมต่อต้านระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมผ่านบทสนทนาของผึ้ง ที่ได้กล่าวถึงระบบอุตสาหกรรมของกลุ่มเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ที่ปล่อยควันของเสียจากโรงงาน จนกลายเป็นมลพิษ ทั้งยังทำลายชั้นโอโซนของเปลือกโลกจนกลายเป็นภาวะโลกร้อนอันนำมาสู่โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ตามมา ข้อความดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นโทษของความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์ แต่กลับส่งผลต่อสุขภาพของมนุษย์และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง ข้อความนี้จึงเป็นวาทกรรมที่แฝงนัยยะของการต่อสู้และต่อต้านกับวาทกรรมการพัฒนาในรูปแบบของเทคโนโลยีอุตสาหกรรมทั้งยังเป็นคำกล่าวที่สามารถทำให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่า ความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ที่ต้องพึ่งพาเครื่องจักรเพื่ออำนวยความสะดวกนั้นล้นแล้วแต่ทำลายโลก ทำลายธรรมชาติ และสุดท้ายคือการทำร้ายมนุษย์เอง

3. วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติธรรมชาติคือความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เลค ทอม กล่าวถึงการสร้างฉากป่าในมิติพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ว่า เป็นการสร้างเพื่อสะท้อนให้เห็นมิติความเชื่อมโยงและอิงอาศัยกัน ป่าในมิติศักดิ์สิทธิ์ถือว่าเป็นพื้นที่ของความคิดและจิตใจเป็นพื้นที่ของมนต์ศรัทธา สัญลักษณ์ ความจริง ความสามารถพิเศษ การผูกมิตรด้วยการพูดคุยกับสัตว์และนกบางชนิด ขณะที่ ศรีธรรม โรจนสุพจน์ กล่าวว่า ศาสนาโบราณของชนเผ่ามักเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาติเพื่อให้มนุษย์กลัวธรรมชาติ เช่นเดียวกับศาสนาเดิมในภาคเหนือของไทยที่เชื่อว่าขุนเขา ลำธาร มีผีดูแล แต่ละชุมชนจึงมีพิธีกรรมเกิดขึ้น เช่น พิธีบวงสรวงผีขุนน้ำเพื่อให้มีน้ำอุดมสมบูรณ์ วรรณกรรมลาวใช้กลวิธีการทำให้ธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิตหรือเทพเจ้าสะท้อนความเชื่อเรื่องธรรมชาติคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนี้

“... แต่ข้อยก็ยังปลื้มหวังเพราะข้อยจ้อเรื่องที่ปู่ข้อยเคยเล่าให้ฟังว่า ปลาข่าพวกเฮาเคยช่วยมนุษย์และมนุษย์ถือว่าพวกเฮาเป็นปลาศักดิ์สิทธิ์ เขาเจ้าป่มาพวกเฮาดอก ข้อยก็ได้ยินคนว่าแบบนั้นคือกัน เมื่อม่บ่บ่อนฟังพาข้อยจึงคิดขอความช่วยเหลือจากมนุษย์เพราะพวกเฮาเคยช่วยชีวิตมนุษย์ไว้เวลาเรือล่มหรือมีคนตายตึกน้ำ...”

(วิญญานสะอื่น, 2547)

ข้อความข้างต้นเป็นคำพูดของปลาข่าตัวละครในเรื่อง “วิญญานสะอื่น” สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องปลาข่ามีความศักดิ์สิทธิ์สามารถช่วยชีวิตคนจมน้ำ หรือเรือที่อับปางกลางน้ำได้ ความเชื่อนี้เป็นความเชื่อที่เหนือธรรมชาติ และความเชื่อดังกล่าวสามารถทำให้มนุษย์หยุดจับปลาข่าที่ขึ้นชื่อว่าเป็นปลาเทพเจ้ามารับประทาน ขณะเดียวกันยังถือว่าความเชื่อนี้มีอิทธิพลในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาข่าซึ่งถือว่าเป็นปลาที่ใกล้จะสูญพันธุ์จากแม่น้ำโขง นอกจากนี้คนลาวยังได้กล่าวถึงตำนานของปลาข่าที่ทำให้คนรุ่นหลังเห็นว่าปลาข่าคือสัตว์ที่มีบุญคุณกับมนุษย์ มนุษย์จึงไม่ควรที่จะไปเบียดเบียนปลาชนิดนี้ การถ่ายทอดตำนานความเชื่อเรื่องปลาข่าผ่านเรื่องเล่าสามารถทำให้คนรุ่นหลังได้รับรู้เรื่องราวและได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ปลาข่าให้คงอยู่คู่แม่น้ำโขง

นอกจากความเชื่อว่าสัตว์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วรรณกรรมลาวยังนับถือสัตว์ป่าว่าเป็นเจ้าป่าเจ้าเขาที่คอยปกป้องรักษาคนดีที่เข้าไปในป่าอีกด้วย ดังข้อความที่ปรากฏ

“หลานจงระวังโตแต่เด้อ คั่นป็นตันไม้ป็นพุกก็ต้องมีสติ หุกก็ต้อง ฟังให้ตีคั่นมีเสียงหยั่งแปลกประหลาดก็ฟังคัก ๆ บาดเทื่อแม่นเสียงงูเห่า เสียงช้างแต่จั่งใดก็ให้บหาเจ้าป่าเจ้าเขาเด้อ, โอ้ยป่าเอ้ย! ป่าก็รู้ว่าล่ง เหล่านี้มันบ่มีจริง เขาแก่งหัวแต่ใจคิดหัวน ๆ เพราะป่ารู้จักความลึกกลับ ในป่าหลายอย่างทั้งนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างเหนียวแน่นคำพูดคิดว่าคน โบราณพื้นซางมีปัญหาหลักแหลมที่มีวิธีเฝ้าให้คนย่านบ่เข้าไปล่าสัตว์ เกินขอบเขต...”

(วิญญาณสะอื้น, 2547)

ข้างต้นมาจากเรื่องสั้น “วิญญาณสะอื้น” จะเห็นว่าการปรากฏภาพกรรมป่าไม้คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้ความนับถือในเวลาที่ต้องเข้าป่าเพื่อป้องกันภัยอันตรายทั้งปวง ทั้งจากสัตว์ป่าดุร้าย หรือจากคนล่าสัตว์ ทั้งยังเป็นเครื่องเตือนใจให้คนมีสติทุกครั้งในเวลาเข้าป่า จะเห็นได้ว่าความเชื่อเรื่องป่าคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้มีอิทธิพลทำให้คนไม่ประมาทในเวลาอยู่ในป่าลึก ซึ่งจากในเรื่องคือป่าได้เตือนให้หลานรู้จักไหว้เจ้าป่าเจ้าเขาเพื่อให้คุ้มครอง ขณะเดียวกัน ถึงแม้ว่าหลานจะรู้ว่าเป็นกลวิธีของคนเฒ่าคนแก่เตือนให้คนรุ่นหลังรู้จักมีสติไม่ให้ทำอะไรเกิน ขอบเขต คำว่า “เกินขอบเขตในเรื่อง” หมายความว่า การระวังไม่ให้เข้าไปในป่าลึก เพราะจะมี สัตว์ป่าดุร้าย เช่น งู เสือ ช้างที่สามารถทำร้ายคนจนเสียชีวิตได้ ดังเช่นที่ปรากฏข้อความที่ป่า เล่าให้หลานฟังว่า

“ตอนปายังเด็กน้อยอย่าว่าแต่เสือช้างเลย นกอินทรีโตบักใหญ่ ก็ยังมี พ่อเฒ่าของปายังเล่าให้ฟังว่ามีเสือสมิงออกมาแยบยลล่ดบ ลาง เทื่อมันก็ปloomเป็นกวางเป็นพาน หลอกพวกนายพรานให้นำน้มน้ไปแล้ว มันก็ขบกิน”

(วิญญาณสะอื้น, 2547)

จะเห็นได้ว่าความเชื่อเรื่องป่าไม้คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้มีอิทธิพลต่อคนสมัยใหม่ได้รู้จักเคารพ เทวดาประจำป่าทุกครั้งเพื่อให้ได้รับการคุ้มครอง นอกจากนี้คนโบราณยังมีความเชื่อที่ว่าสัตว์ป่า มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สามารถแปลงกายเป็นสัตว์เล็กเพื่อลวงมนุษย์ให้ตายใจแล้วจับมนุษย์กิน สะท้อนความเชื่อว่าสัตว์ป่ามีอำนาจเหนือมนุษย์และสัตว์ก็ได้เป็นเพียงผู้ที่ถูกล่าเสมอไป แต่สัตว์ป่าเหล่านี้ยังสามารถหลอกให้มนุษย์ตายใจได้ และนอกจากความเชื่อเรื่องสัตว์สามารถ แสดงอิทธิฤทธิ์เหนือมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้ล่าแล้ว ในรวมเรื่องสั้นชุดวิญญาณสะอื้นยังพบ การปรากฏความเชื่อในด้านอื่นด้วย ดังปรากฏในข้อความ

“คำพูดเตือนเห็นภัยอย่างกังวลใจพร้อมทั้งเว้าส่าย ๆ
ว่า ป่าบอกแล้วว่าบให้อยู่ในป่าจนมืดจนค่ำจัดหนอยผีเชื่อง”

(วิญญาณสะอื้น, 2547)

นอกจากสัตว์ป่าจะมีอิทธิฤทธิ์จะแปลงกายเพื่อล่อให้มนุษย์ตายใจได้แล้วยังปรากฏความเชื่อว่าป่ามีอำนาจเหมือนผีสาวเทวดา ที่สามารถอำพราง ช้อนคนให้หายได้ จะเห็นได้ว่าต้นไม้และสัตว์ป่าในความเชื่อของคนโบราณนั้นเป็นได้ทั้งเทวดาอารักษ์ที่คอยคุ้มครองให้มนุษย์แคล้วคลาดปลอดภัยจากอันตรายที่อยู่ในป่า ขณะเดียวกันต้นไม้และสัตว์ป่าก็ยังมีอำนาจอิทธิฤทธิ์ที่สามารถทำร้ายคนได้ด้วย ความเชื่อเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลให้คนนับถือและหวาดกลัวป่าได้ในเวลาเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าความเชื่อเรื่องป่าในมิติสังคมจิตสิทธิ์นี้ได้ถูกถ่ายทอดออกมาให้คนรุ่นหลังได้เชื่อตามด้วย ทั้งยังเป็นวาทกรรมที่มีนัยยะให้คนรุ่นหลังมีสติไม่ประมาท จนทำให้สัตว์ที่ดุร้ายทำลายถึงแก่ชีวิตได้ และความเชื่อนี้ยังมีอิทธิพลสืบต่อมาถึงคนในรุ่นปัจจุบัน

4. วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติมนุษย์คือผู้ทำลายธรรมชาติ

การศึกษาวาทกรรมเชิงนิเวศจะให้ความสำคัญของภาษาที่ไม่สามารถแยกจากธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงศึกษาภาษาที่สร้าง “วาทกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติ” ผ่านมิติมนุษย์คือผู้ทำลายธรรมชาติ นักวิชาการค้นพบว่าการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตบนโลกเกิดจากมนุษย์ทำลายธรรมชาติในกิจกรรมต่างๆ เช่น การบุกรุกทำลายป่า การพัฒนาที่เน้นความเป็นเมืองและธุรกิจ การวิเคราะห์วาทกรรมนี้จะวิเคราะห์ผ่าน “บุคลาธิษฐาน” เพื่อให้เห็นว่าป่าไม้คือสิ่งมีชีวิต สามารถเจ็บปวดจากการกระทำของมนุษย์ ดังนี้

“ดับ!!! ข้อยจื่อได้ตึมน้ำมันเสียงปิ่นลมข้าเกินไปเสียแล้ว เลือดสีแดงเข้มเปียกชุ่มไปทั่วอกของข้อย ข้อยเจ็บปวดวินเวียน ข้อยโหยยังลงทั้งๆ ที่ตายยังเปิดกว้าง ...ข้อยแหงนหน้าเบิ่งท้องฟ้าอีกทีเอหนึ่ง มันเป็นที่สุดท้ายที่ข้อยจะได้เห็นโลกที่น่าอยู่ แล้วไผ่น้อจะนำข่าวร้ายนี้ไปบอกลูก ไผ่น้อสิชอกเม็ดข้าวเปลือก และบังไปป้อนปากจอกหวอกน้อยๆ เหล่านั้น มนุษย์เอ้ย ชีวิตน้อย ๆ ที่บ่เป็นพิษเป็นภัยแก่ไผข้อยอยู่ร่วมโลกนำด้วย...!”

(วิญญาณสะอื้น, 2547)

ข้อความข้างต้นเป็นคำพูดของนกในเรื่องสั้นเรื่องมนุษย์เอ้ย! ข้าน้อยขอหายใจน่าแต่นกตัวนี้ได้พรรณานความเจ็บปวดขณะได้รับบาดเจ็บจากปืนอัดลม ความทรมานทางกายที่โดนทำร้าย และจิตใจที่ต้องพลัดพรากจากลูกที่ยังต้องพึ่งพาอาศัยแม่นกหาอาหารมาป้อน ภาพเหล่านี้คือความรู้สึกของแม่ที่ห่วงใยลูกก่อนสิ้นลม คำพูดสุดท้ายของแม่นกคือการขอร้องให้

มนุษย์หยุดคร่ำครวญ เพราะนกเป็นเพียงแค่สัตว์ตัวเล็ก ๆ ไม่มีพิษภัยเพียงแค่ขอพื้นที่ให้มันได้อาศัยอยู่ร่วมโลกด้วย คำพูดนี้สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์ทำตัวเหนือธรรมชาติ ทั้งยังเป็นคำพูดที่ส่งผลให้มนุษย์รู้ว่าไม่ควรเบียดเบียนสัตว์ และคำกล่าวข้างต้นสามารถทำให้ผู้อ่านตระหนักได้ว่ามนุษย์และสัตว์สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบด้วย คล้ายกับเรื่อง “วิญญูณสะอื่น” ที่สะท้อนว่าทรมานมนุษย์คือผู้ทำลายธรรมชาติผ่านคำพูดของปลาซาที่ได้กล่าวถึงความแค้นที่ถูกมนุษย์ฆ่า ดังข้อความ

“...ข้อยว่ามีใจฝังใจฝังกัน คนพวกนั้นคิดว่าเจ้าจะไปทำร้ายเขา ฉะนั้นเขาจึงเอาปิ่นยิงเจ้าบ่แม่นเขาฆ่าเจ้าเพื่อเอาไปเป็นอาหารดอก. ถึงเป็นแนวนั้นเขาก็บ่ควรฆ่าข้อย ตอนใกล้จะตาย ข้อยพุดขึ้นมาน้ำน้ำเห็นผู้ชายวัยกลางคนจับปิ่นยางยืนอยู่ เขายิงปิ่นทั้งฮ้องโห่ด้วยความดีใจอย่างออกหน้าออกตา ข้อยยังจื้อ หน้าจ๋าตาผู้ชายคนนั้นบ่มีวันลืม. เจ้ารู้บ่ ผู้ชายคนนั้นถักจับไปลงโทษแล้วเด้ ลงโทษแล้วมันเอาชีวิตข้อยคืนมาได้บ่? เดียวนี้วิญญูณข้อยบ่ได้ผุดได้เกิด ข้อยต้องทรมานอยู่แบบนี้ไปอีกโดนปานใด”

(วิญญูณสะอื่น, 2547)

ข้อความข้างต้นผู้เขียนถ่ายทอดตัวละครปลาที่กำลังโกรธมนุษย์ ผ่านฉากตอนที่ปลาตัวนี้หลงจากฝูงและว่ายเข้าไปหาคนเพื่อขอความช่วยเหลือ แต่คนกลับคิดว่าปลาจะทำร้ายจึงใช้ปิ่นยิง การบรรยายฉากปลาตายลอยขึ้นมาเหนือน้ำ แล้วมนุษย์ก็ดีใจร้องอย่างผู้ชนะสะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์คือผู้ที่อยู่เหนือธรรมชาติ จากถ้อยคำของปลาซาที่ได้กล่าวว่า “ถึงแนวนั้นเขาก็บ่ควรฆ่า” หมายถึงไม่ว่าจะมีเหตุผลใดมนุษย์ก็ไม่ควรทำลายธรรมชาติ เพราะจากเนื้อเรื่องปลาซาซึ่งเป็นภาพแทนของสัตว์ป่าไม่เคยทำลายมนุษย์ มีแต่ให้คุณประโยชน์ ดังข้อความ “เมื่อมีบ่อนพื้งข้อยจึงคิดขอความช่วยเหลือจากมนุษย์เพราะพวกเฮาเคยช่วยชีวิตมนุษย์ไว้เวลาเรือหล่ม” วาทกรรมนี้สะท้อนแนวคิดมนุษย์ไม่ควรทำลายสัตว์เพราะสัตว์มีความรู้สึก ดังเช่นปลาซาที่แค้นมนุษย์จนกลายเป็นวิญญูณที่ทรมานไม่ยอมไปเกิด นอกจากนี้เรื่องสัณยังปรากฏว่าทรมานมนุษย์คือผู้ทำลายธรรมชาติเพราะเห็นสัตว์เป็นเครื่องบำบัดความทุกข์ในขณะที่สัตว์เหล่านี้กลับมีความทุกข์ทรมาน ดังปรากฏในข้อความ

“...แต่ถ้าอยู่กับมนุษย์พวกนั้นปานนี้คงกายเป็นอาหารไปแล้ว
หรือบ่ก็ถึงขังในกรงเหล็กกรงทอง เพื่อจะส่งเสียงอันจ่มทุกจ่มยากป่อย
ด่าพวกเขาในแต่ละมือแต่ละวัน พวกเขาฟังแล้วพ็ดว่าม่วนซ้นบ่? โอ!
หน้าสมเพชแท้ได้...”

(วิญญาณสะอื้น, 2547)

ข้อความนี้มาจากเรื่องสั้น “ทนายทຸ່ນสุดท้าย” โดยใช้นักเป็นผู้กล่าววาทกรรมมนุษย์
คือผู้ทำลายธรรมชาติ และมักหาความสุขโดยการจับมันมาขังในกรงทองเพื่อตื่นมาฟังเสียงร้อง
ในขณะที่นกตัวนี้ คือภาพตัวแทนของนกทุกตัวที่กำลังกล่าวถึงความคิดและความรู้สึกของนกที่
ถูกขังว่า แท้จริงแล้วการที่นกขังตอนเช้าคือการกร่นด่าเจ้าของที่จับมันมาขังอย่างไร้อิสระ และ
ทุกข์ทรมาน การที่มนุษย์เห็นว่าเสียงด่าของนกคือเสียงอันไพเราะ ทำให้มนุษย์คนนั้นกลายเป็น
คนที่น่าเวทนา จะเห็นได้ว่าคำพูดของนกในเรื่องสามารถเปลี่ยนความคิดของมนุษย์ได้ว่าสัตว์
ทุกประเภทที่ถูกมนุษย์จับมาขังนั้นเป็นการทรมานสัตว์ และสิ่งที่ทุกคนคิดว่าเสียงนกขังในทุก
เข้านั้นคือร้องเพลงเป็นความคิดที่ผิด แท้จริงกลับเป็นเสียงที่มาจากความทุกข์ของนกนั่นเอง

อภิปรายผล

วาทกรรมนิเวศสำนึกในรวมเรื่องสั้นสะท้อนการอนุรักษ์ธรรมชาติไว้ 4 ประเด็น คือ
วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติกฎหมายเกี่ยวกับป่าพบว่าเรื่องสั้นสะท้อนว่ารัฐบาลให้ความสำคัญ
กับป่าไม้ จึงได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับป่า กฎหมายดังกล่าวมีอิทธิพลต่อกลุ่มคนที่ทำลาย
ธรรมชาติให้เกรงกลัวต่อความผิด วาทกรรมนี้จึงสามารถควบคุม หรือจัดระเบียบสังคมเพื่อให้
คนลารู้จักรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสัตว์ป่า ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายคุ้มครองป่าไม้ปี
2008 - 2009 ที่ได้กำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 12 เขต (กระทรวงแผนการและการ
ลงทุนนครหลวงเวียงจันทน์, 2008) ขณะที่วาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติการต่อต้านระบอบทุน
นิยม พบว่าวาทกรรมมีอิทธิพลในการต่อต้านกลุ่มคนที่หวังหารายได้จากป่าไม้ เรื่องสั้นได้คัดง้าง
ความเชื่อเรื่องธรรมชาติเป็นวัตถุที่มนุษย์สามารถเข้าไปจัดการหรือใช้เป็นสินค้า นอกจากนี้ยัง
สะท้อนให้เห็นว่าระบอบอุตสาหกรรมมีส่วนในการทำลายธรรมชาติ สอดคล้องกับที่ เจตน์
เจริญโท ได้กล่าวว่า นับตั้งแต่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม กิจกรรมการผลิตและบริโภคของมนุษย์
ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือยและสร้างผลกระทบต่อระบบธรรมชาติ
วาทกรรมดังกล่าวจึงมีอิทธิพลต่อสำนึกเชิงนิเวศของผู้อ่านเพื่อลดล้างทัศนคติการมุ่งเอาชนะ
ธรรมชาติ ส่วนวาทกรรมนิเวศสำนึกในมิติธรรมชาติคือความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์พบว่า
วรรณกรรมลาวมีการทำให้ป่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้มนุษย์ได้เคารพและไม่กล้าที่จะทำลายป่า
ขณะเดียวกันก็ทำให้สัตว์ป่ามีอำนาจด้วย แนวคิดเช่นนี้มีอิทธิพลทำให้มนุษย์และสัตว์สามารถ
อยู่ร่วมกันได้อย่างเกื้อกูล และไม่เบียดเบียนธรรมชาติ เพราะเกรงกลัวอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์

(เจตน เจริญโท, 2537) สอดคล้องกับที่ ปฐม หงษ์สุวรรณ ชี้ให้เห็นว่า ปากลายเป็นพื้นที่ ศักดิ์สิทธิ์เป็นกระบวนการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับอาณาบริเวณหรือที่ตั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา โดยตรง เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพลังเหนือธรรมชาติและอิทธิปาฏิหาริย์ นอกจากนี้ยังเป็นประดิษฐกรรมทางวัฒนธรรมที่บรรจุไว้ด้วยความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่มี บทบาทและอิทธิพลต่อผู้คนและสังคม (ปฐม หงษ์สุวรรณ, 2556) และสุดท้ายคือวาทกรรม นิเวศสำนึกในมิติมนุษย์คือผู้ทำลายธรรมชาติ พบว่า เรื่องสั้นได้สร้างให้ธรรมชาติกลายเป็น สิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกเหมือนมนุษย์ผ่านกลวิธีทางภาษา “บุคคลวัต” วาทกรรมดังกล่าวมีผลใน การสร้างจิตสำนึกมนุษย์ให้ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งกลวิธีทางภาษาดังกล่าว ช่วยสร้างพลัง สุนทรียะอันเข้มข้น ส่งผลต่ออารมณ์ของผู้รับสารให้คล้อยตามได้ (กอบกาญจน์ ภิญญามารค, 2554) จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมลาวร่วมสมัยได้มีส่วนในการประกอบสร้างให้คนลาวมีจิตสำนึก ต่อธรรมชาติ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากวัตถุประสงค์การวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าวาทกรรมนิเวศสำนึกที่พบใน วรรณกรรมลาวร่วมสมัยเกิดจากการประกอบสร้างทางนโยบายสิ่งแวดล้อมของ สปป.ลาว ซึ่งนักเขียนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดวาทกรรมจากหน่วยงานรัฐหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการอนุรักษ์ธรรมชาติเพื่อปลูกฝังให้คนในประเทศรักษาธรรมชาติ เมื่อพิจารณาปฏิบัติการ ทางสังคมด้านสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เปิดประเทศ จะพบว่า สปป.ลาว ใช้ทรัพยากรป่าไม้จำนวนมาก เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งก่อนที่นโยบายดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผล ประชาชนจะต้อง ร่วมมือกันด้วยการไม่ละเมิดต่อกฎหมายคุ้มครองสัตว์ หรือการลักลอบตัดไม้ ตลอดจนรู้จัก เคารพธรรมชาติเพื่อการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ มิใช่เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์จากทรัพยากรทาง ธรรมชาติ บทความนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะคือ ใช้ผลการวิจัยเพื่อเป็นข้อมูลเชิงปฏิบัติการทาง สังคมของ สปป.ลาว ทั้งในด้านกฎหมาย และนโยบายเกี่ยวกับป่าไม้ในการอ้างอิงข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับบริบทสังคมลาวสมัยใหม่ได้ ตลอดจนใช้อ้างอิงเพื่อศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรม ลาวร่วมสมัยในประเด็นต่อไปได้ เช่นการศึกษาพื้นที่ป่าในมิติเพศภาวะในวรรณกรรมลาวร่วม สมัย หรือศึกษาวาทกรรมนิเวศสำนึกเชิงคติชนผ่านวรรณกรรมลาวร่วมสมัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงแผนการและการลงทุนนครหลวงเวียงจันทน์. (2008). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม
 สกปี 2008-2009. (พิมพ์ครั้งที่ 5). เวียงจันทน์: กระทรวงแผนการและการลงทุน.
 กอบกาญจน์ ภิญญามารค. (2554). ธรรมชาติในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร:
 อินทนิล.

- จอห์น คลาร์ค เอ็ดเดอร์. (2536). คำนิ่งถึงโลก มนุษย์กับธรรมชาติ: ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมอเมริกัน ใน ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ (บรรณาธิการ) มนุษย์กับธรรมชาติ: เสียงใคร่ครวญจากภูมิปัญญาตะวันออก - ตะวันตก (หน้า 275-292). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจตน์ เจริญโท. (2537). ความสัมพันธ์ของการเพิ่มประชากรโลกกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ใน พิทยา ว่องสกุล (บรรณาธิการ) สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย (หน้า 22). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโลกสีเขียว.
- ชัชวาล โคตรสงคราม. (2550). สุนทรียภาพในวรรณคดีลาวเรื่องสังข์ศิลป์ชัยและมหาเวสสันดรชาดก. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). วาทกรรมการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: วิชา.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2553). วรรณกรรมวิจารณ์เชิงนิเวศ: วาทกรรมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวรรณกรรมไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2556). นานมาแล้ว: มีตำนาน นิทาน ตำนาน ชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุมิ วงวิจิต. (2538). คุณสมบัติใหม่และศีลธรรมปฏิวัติ. เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ.
- สุนัด โพทิสาน และคณะ. (2000). ประวัติศาสตร์ลาว: ดึกดำบรรพ์ - ปัจจุบัน. เวียงจันทน์: กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม.
- สุรัชย์ ศิริไกร. (2542). การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว. กรุงเทพมหานคร: คบไฟ.
- Heise, U. K. (1997). Science and ecocriticism. The American Book Review, 18(5), 4-7.

ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร : รถเมล์ NGV*
TRANSPARENCY AND ACCOUNTABILITY OF THE CUSTOMS
DEPARTMENT OF NGV BUSES

จิรฐา ทิศกระโทก
Jiratha Thidkrathok
กฤษณา ไวสารวัตร
Krisana Vaisumruat
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University, Thailand
E-mail: oilnukphut@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร 2) ปัจจัยที่มีส่วนในการส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร 3) เพื่อนำเสนอแนวทางความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย อธิบดีกรมศุลกากร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 2 ท่าน กลุ่มผู้ปฏิบัติตามนโยบาย พนักงานกรมศุลกากร จำนวน 3 ท่าน กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้นำเข้าผ่านด่านศุลกากร จำนวน 15 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าผ่านด่านศุลกากร จำนวน 5 ท่าน รวม 25 ท่าน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทหน้าที่และสภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกรมศุลกากรในการบริหารงานการกำกับดูแลการนำเข้าสินค้า ให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้สามารถดำเนินการได้จริง ตามหลักการบริหารจัดการองค์การที่ดี 2) ศึกษาปัจจัยที่มีส่วนในการส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร พบว่า ปัจจัยผู้บริหาร ปัจจัยนโยบาย ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยการบริหารจัดการและปัจจัยทรัพยากร ทำให้การบริหารกรมศุลกากรด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม โปร่งใส และพร้อมรับผิดชอบ ส่งเสริมให้มีการเสริมสร้างมาตรฐานในการดำเนินงานของกรมศุลกากร และ 3) การดำเนินการให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากรจะต้องปรับวิธีการ ขั้นตอน ระบบการทำงาน บุคลากรผู้ให้บริการเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องปรับทัศนคติในการให้บริการด้วยจิตบริการ มีมาตรฐาน ให้บริการด้วยความเต็มใจไม่เลือกปฏิบัติเป็นมิตรต่อผู้รับบริการ รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ

คำสำคัญ: กรมศุลกากร ความโปร่งใส การตรวจสอบ รถเมล์ NGV

* Received 29 July 2020; Revised 16 August 2020; Accepted 18 August 2020

Abstract

The objectives of this research are: 1) To study the transparency and accountability of the Customs Department. , 2) To study the Factors that contribute to the transparency and accountability of the Customs Department and 3) to present the transparency and accountability guidelines of the Customs Department. This research is a descriptive, analytical and qualitative one, by using in-depth interview techniques and focus group. The key informants, consisting of policymakers Assistant to Director and Deputy Director General of the Customs Department or the assigned person, Inspector Policy of Compliance Group, Customs officer or the assigned person stakeholder groups along with Focus group conversation with Importers go through customs. And experts on importing goods through customs. The results of this research finding found that 1: Roles, duties and conditions of the Customs Department in the administration of import supervision for transparent are verifiable according to the good organization management principles of the Department. 2: the study of factors that cause the organizational management problems found that the executives of the Department have a strong intention and a clear policy for the administration of the Customs Department, with honesty, morality, transparency and responsibility for promoting the standardization of operations 3: on suggestion aspect, in order to be transparent and verifiable, the Customs Department has to adjust the methods, procedures, systems, and personnel. The service personnel, considered an important factor, must be adjusted with the service mind-set standard, in providing services willingly, no discriminating and friendly services for recipients as well as creating a good atmosphere in services providing, so that clients would be satisfied

Keywords: The Customs Department, Transparency, Accountability, NGV buses

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน สังคมไทยต้องเผชิญกับแรงกดดันจากภายในและภายนอกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่สั่งสมจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล และก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้ง แย่งชิงทรัพยากร การทุจริตคอร์รัปชัน และความแตกแยกทางการเมือง ส่งผลให้เกิดการขาดประสิทธิภาพในการบริหารงาน ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน (ปธาน สุวรรณมงคล, 2558) ทำให้ทุกภาคส่วนในสังคมหันมาให้ความสนใจในเรื่อง

ธรรมาภิบาลมากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาข้อบกพร่อง อันเกิดจากการบริหารงานที่ล้มเหลว จำเป็นต้องปฏิรูประบบราชการใหม่ (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ, 2557) โดยการกำหนดหลักธรรมาภิบาลไว้ในกฎหมาย และแผนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานของรัฐ สังกัดกระทรวงการคลัง ซึ่งในอดีตภารกิจหลักคือการมุ่งจัดเก็บรายได้ภาษีอากรจากสินค้าที่นำเข้ามาและส่งออกเป็นหลัก เพื่อนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และดูแลป้องกันปราบปรามการลักลอบหนีภาษีศุลกากร (กรมศุลกากร, 2556) แต่ในปัจจุบันเป็นการมุ่งส่งเสริมการผลิต และการค้าระหว่างประเทศ เพื่อนำรายได้เข้ารัฐ ด้วยการให้บริการการอำนวยความสะดวก รวดเร็วและถูกต้อง การจัดเก็บภาษีอากรเป็นไปตามเป้าหมายและสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการที่สุจริต รวมทั้งการปกป้องบุคคลและสินค้าอันไม่พึงประสงค์ หรือที่เรียกว่า Social Protection

จากกรณีรถโดยสารปรับอากาศเอ็นจีวีของบริษัท เบสท์ริน กรุ๊ป จำกัด ที่ชนะการประมูลโครงการจัดซื้อรถโดยสารปรับอากาศเอ็นจีวีขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ที่นำเข้าประเทศไทยโดยบริษัทซูเปอร์ซารา ในวันที่ 1 ธันวาคม 2559 ล็อตแรกโดนกักไว้ที่ท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เนื่องจากเจ้าหน้าที่สงสัยเรื่องเอกสารนำเข้า ซึ่งในใบสำแดงการขนส่งสินค้าของบริษัทได้สำแดงเป็นรถยนต์เมล์นำเข้ามาจากประเทศมาเลเซียและสำแดงยกเว้นอากร โดยยื่นเอกสารเป็นแบบฟอร์มดี (Form D) ที่มีใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้ามาจากประเทศมาเลเซีย ซึ่งทางกรมศุลกากรได้มีข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับตู้คอนเทนเนอร์ที่บรรทุกรถเมล์คันนี้เข้ามา เป็นตู้คอนเทนเนอร์เบอร์เดียวกับที่ออกจากประเทศจีน รายละเอียดสินค้าที่บรรจุในตู้คอนเทนเนอร์ก็ได้สำแดงเป็นรถยนต์ยี่ห้อโมเดล ซึ่งตรงกับที่นำเข้ามาที่ประเทศไทย โดยตู้คอนเทนเนอร์ออกมาจากประเทศจีนและเข้าไปที่ประเทศมาเลเซีย หลังจากนั้นได้ออกจากประเทศมาเลเซียและมายังประเทศไทย ซึ่งหากรถเมล์เอ็นจีวีมีถิ่นกำเนิดจากประเทศจีนจะไม่ได้รับการยกเว้นภาษีโดยต้องเสียภาษีอากร 40% ของภาษีนำเข้า แต่ถ้าวรถเมล์เอ็นจีวีมีถิ่นกำเนิดจากมาเลเซียจะได้รับการยกเว้นการจ่ายภาษีอากร เพราะตามข้อตกลงสนธิสัญญาเขตการค้าเสรีกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน (AEC) (สำนักข่าวอิศรา, 2560) ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจกับระบบบริหารงานของศุลกากรในการดูแลการนำเข้ารถเมล์ NGV อย่างไรให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานความไม่ถูกต้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การที่เหมาะสม ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร กรณีรถเมล์ NGV
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่วนในการส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร กรณีรถเมล์ NGV
3. เพื่อนำเสนอแนวคิด แนวทางความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. รูปแบบของการวิจัย ใช้กระบวนการดำเนินการประกอบด้วย กระบวนการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยใช้เทคนิคในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึกการสัมภาษณ์โดยมีการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 อธิบดีกรมศุลกากร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 2 ท่าน กลุ่มที่ 2 พนักงานกรมศุลกากร จำนวน 3 ท่าน กลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ได้แก่ ผู้นำเข้าผ่านด่านศุลกากร จำนวน 15 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้าผ่านด่านศุลกากร จำนวน 5 ท่าน รวม 25 ท่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลโดยมีแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดที่ผู้เก็บข้อมูลลงมือเก็บด้วยตนเองได้มาจากแหล่งกำเนิดที่แท้จริง เช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การทดลอง การทดสอบ หรือการวัดจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีผู้เก็บหรือรวบรวมไว้ก่อนแล้ว เพียงแต่นักวิจัยนำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาใหม่ เช่น สถิติจากหน่วยงานและเอกสารทุกประเภท สามารถศึกษาย้อนหลังได้ ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง มีการปรับปรุงแก้ไขข้อมูล และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นในบางส่วนที่ไม่สมบูรณ์ การศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) หรือรายละเอียดที่ผู้อื่นรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบเพื่อนำมายืนยันกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับมาจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ในขณะนั้น

4. การตรวจสอบความถูกต้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน 2 วิธี คือ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เป็นการเปรียบเทียบข้อมูลหลายแหล่ง (Triangulation of data sources) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความจริงมากที่สุด 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันหรือการเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายๆ วิธี (Triangulation of Methodological) และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร พบว่า กรมศุลกากร ได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ ด้านผู้บริหาร ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ และด้านทรัพยากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากกรณีนำเข้ารถเมล์ NGV ของบริษัท เบสท์ริน กรุ๊ป จำกัด ล็อตแรกโดนกักไว้ที่ท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เจ้าหน้าที่กรมศุลกากรได้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานตามกรอบระเบียบที่ตั้งไว้โดยเที่ยงตรง มีการรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น และมีการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติหน้าที่ให้ทันทั่วทั้ง โดยมีการรายงานแบบไม่เป็นทางการในกรณีเร่งด่วน เช่นการรายงานผ่านโทรศัพท์ ผ่านระบบไลน์ เป็นต้น เพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ก่อนที่จะจัดทำรายงานแบบเป็นทางการเสนอในภายหลัง บุคลากรของกรมศุลกากรมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ซึ่งต้องมีการศึกษากฎ ระเบียบ ติดตามข่าวสาร อยู่ตลอดเวลา ทั้ง ระเบียบ กฎหมาย ของกรมศุลกากรเอง กฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับสินค้าที่นำเข้าส่งออก สัญญา สนธิสัญญา ข้อตกลงระหว่างประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งข่าวสารต่าง ๆ ในกรณีรถเมล์ NGV เจ้าหน้าที่ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่เหนือกว่าคุณสมบัติเบื้องต้นที่ระบุในมาตรฐานตำแหน่ง ด้วยความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ตรวจสอบรถเมล์ NGV ทำให้เกิดความสงสัยว่ามีการสำแดงถิ่นกำเนิดของรถเมล์ NGV เป็นเท็จ โดย นายกุลิศ สมบัติศิริ อธิบดีกรมศุลกากรได้ตั้งทีมพิเศษ ตรวจสอบการนำเข้ารถเมล์เอ็นจีวี 489 คัน โดยบริษัท “ซูเปอร์ซาร์” ที่เข้ามาทาง “ท่าเรือแหลมฉบัง” ผ่าน “พิธีการศุลกากร” ผู้นำเข้าได้สำแดง “แหล่งกำเนิด” สินค้าว่า รถเมล์เอ็นจีวีดังกล่าว “ผลิตขึ้นในประเทศมาเลเซีย” ทว่ากรมศุลกากรโดยทีมพิเศษ “ได้ตรวจสอบแล้วมีข้อมูลที่เชื่อได้ว่า รถเมล์เอ็นจีวีดังกล่าว “น่าจะผลิตในประเทศจีน จึงได้ส่งเจ้าหน้าที่เดินทางไปตรวจสอบถึงประเทศมาเลเซีย พบว่าผู้ที่ส่งรถเมล์เอ็นจีวีมายังประเทศไทย คือ “R & A COMMERCIAL VEHICLES SDN BHD” โดยได้มีการนำเข้ารถโดยสารปรับอากาศชนิดเดียวกันจากประเทศจีน แบบ “สำเร็จรูปทั้งคัน” และหลักฐานสำคัญคือจำนวน ราคา และน้ำหนักรถตรงกันกับที่บริษัท “R & A COMMERCIAL VEHICLES SDN BHD” ส่งมายังประเทศไทย ทั้งยังมีรายการหมายเลข Chassis หมายเลขเครื่องยนต์ ตรงกัน รวมทั้งแสดงราคาต่อหน่วยและน้ำหนักต่อหน่วยเท่ากัน ทำให้กรมศุลกากรฟันธงว่า “เป็นการสำแดงแหล่งกำเนิดเป็นเท็จ” อันเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากรตามมาตรา 99, 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 จนมีการดำเนินการทางด้านกฎหมายตามที่เห็นข่าว

2. ปัจจัยที่มีส่วนในการส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร : รถเมล์ NGV พบว่า ปัจจัยผู้บริหารมีเจตจำนงค์ที่แน่วแน่และชัดเจนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่กำหนดไว้ใน The Revised Arusha

Declaration (ปฏิญญาอรุชาฉบับปรับปรุง) ปัจจัยนโยบายการบริหารจัดการองค์การที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง นโยบาย กฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ให้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ปัจจัยด้านบุคลากร พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา มีการหาความรู้ใหม่ ๆ เรียนรู้และติดตามกฎหมายใหม่ๆ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ปัจจัยการบริหารจัดการมีการนำเทคโนโลยี ตามแนวคิดองค์การปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence (AI)) มาปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานมากขึ้น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของกรมศุลกากร ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ปัจจัยด้านทรัพยากรมีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาปรับใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

3. แนวทางความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร พบว่า ด้านการบริหารจัดการ กรมศุลกากรได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ในการพัฒนากระบวนการและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่ออำนวยความสะดวก ทางการค้า พัฒนามาตรการทางศุลกากร และข้อมูลการค้าระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดน และเชื่อมโยงการค้าโลก พัฒนาระบบควบคุมทางศุลกากรให้มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกันเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดเก็บภาษี โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และพัฒนาสมรรถนะบุคลากรและการบริหารจัดการองค์การ เกิดการบริหารยุคใหม่ ตามกระบวนการโลกาภิวัตน์ (Globalization) และการทำธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (E- business) ส่งผลให้การดำเนินงานของศุลกากรมีความแตกต่างไปจากอดีต เพื่อสร้างการแข่งขันในโลก ซึ่งมีปัจจัยในการผลักดันองค์การ (Organizational Drivers) ให้ก้าวไปสู่รูปแบบการดำเนินงานและการแข่งขันในอนาคต ด้านบุคลากรมีการปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นในรูปแบบ Single Officer เพื่อรองรับการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่อเพิ่มการอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการให้การผ่านพิธีการศุลกากรเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว ลดระยะเวลาและต้นทุนด้านโลจิสติกส์ ประกอบกับการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งและสายงานในกรมศุลกากร ซึ่งทำให้มีผลการปฏิบัติงานที่ดี

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร กรณีรถแอมล์ NGV” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยกรมศุลกากรได้สนองตอบต่อนโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดีตามแนวคิดธรรมาภิบาล ดังนี้

1. สภาพความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร ผลการวิจัยพบว่า กรมศุลกากรได้มีการพัฒนาและส่งเสริมด้านผู้บริหาร ด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ และด้านทรัพยากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนองตอบต่อรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 แผนนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ มาตรา 68 ที่ว่ารัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้าน ให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร ซึ่งต้องมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ และแนวทางในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เทียบเคียงได้กับแนวคิดของ แม็ค เวเบอร์ คือการกำหนดโครงสร้างตลอดจนการบริหารงานที่ชัดเจน มีบทบาทและโครงสร้าง และนโยบายในการบริหารจัดการองค์การ (Max Weber, 1947) ซึ่งเทียบเคียงกับแนวคิดของ อองรี ฟาโยล คือทฤษฎี POCCC คือการบริหารจัดการที่ครอบคลุมรายละเอียดทุกกระบวนการและภาพรวมทั้งองค์การเพราะส่งเสริมสนับสนุนให้ใส่ใจตั้งแต่เรื่องของการวางแผน การปฏิบัติการ การให้อำนาจ การจัดสรรกำลังคน การสร้างความยุติธรรม การส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่ม ไปจนกระทั่งการดูแลเรื่องอัตราจ้างที่เหมาะสม (Henri Fayol, 2013) และเทียบเคียงได้กับงานวิจัยของวคิน ชื่อสุทธจิต ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ธรรมาภิบาลในธนาคารพาณิชย์ไทย พบว่า ในภาพรวมธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาล โดยมีการปรับใช้อยู่ในระดับมาก และพบว่าทุกธนาคารพาณิชย์ให้ความสำคัญกับหลักคุณธรรมมากที่สุด นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) การคัดเลือกบุคลากรควรเน้นในเรื่องความรู้ความสามารถเป็นหลัก ไม่เป็นการเข้ามาแบบใช้ระบบเพื่อนพ้อง 2) บุคลากรทุกคนควรมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ในหน่วยงาน 3) รางวัล และผลตอบแทนควรมีความเหมาะสมกับปริมาณงาน 4) อัตราค่าจ้างของบุคลากรมีความเหมาะสมกับปริมาณงาน และ 5) บุคลากรในหน่วยงานได้รับความสำคัญและความเท่าเทียมกัน (วคิน ชื่อสุทธจิต, 2559)

2. ปัจจัยที่มีส่วนในการส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร พบว่าปัจจัยผู้บริหารมีเจตจำนงที่แน่วแน่และชัดเจน ปัจจัยนโยบายมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการองค์การที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง นโยบาย กฎหมายระเบียบต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่มีส่วนในการส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมศุลกากรเพื่อให้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เป็นแนวทางให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมศุลกากรได้ยึดถือปฏิบัติ ปัจจัยด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ พนักงานเจ้าหน้าที่มีการพัฒนาดตนเองอยู่ตลอดเวลา มีการหาความรู้ใหม่ๆ เรียนรู้และติดตามกฎหมายใหม่ๆ เนื่องจากต้องให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน เพราะในการปฏิบัติงานต้องใช้ความชำนาญ และดุลพินิจ โดยศุลกากรได้มีการนำเทคโนโลยี ตามแนวคิดองค์การปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence (AI)) มาปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความ

โปร่งใสในการปฏิบัติงานมากขึ้น มีการดำเนินการพัฒนาพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยการจัดอบรมให้ความรู้ การประกวดค้นหาคนดีศรีสุลการ มีการประเมินคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมสุลการมีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาก การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของกรมสุลการ ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีการเปิดเผยโดยการจัดข้อมูลข่าวสารที่กำหนดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ด้วยตนเองในสถานที่ที่กำหนด มีการเปิดเผยข้อมูลตามที่ประชาชนมีคำขอเป็นการเฉพาะราย ตามที่ผู้ขอระบุในคำขอตามที่ต้องการ โดยให้ยื่นคำขอต่อสุลการ และมีการเปิดเผยข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต วารสาร และการแถลงข่าว และมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ นั้น ทำให้กรมสุลการเกิดความโปร่งใสดีขึ้นมาก ปัจจัยด้านทรัพยากรมีการพัฒนาส่งเสริมและปรับใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า แต่กระนั้นก็ยังมีการกระทำผิดอยู่บ้าง ซึ่งปัจจัยสำคัญมาจาก กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติบางอย่าง ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ลักษณะงานสุลการ เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจ ทำให้การให้บริการทางสุลการไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การปรับเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยส่งผลกระทบต่อนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล และการขับเคลื่อนระบบ คุณธรรม จริยธรรม มีการโยกย้ายบุคลากร ทำให้ขาดความต่อเนื่องด้านการปฏิบัติงาน และบุคลากรไม่เชื่อมั่นในการบริหารทรัพยากรบุคคล เนื่องจากระบบอุปถัมภ์และผลประโยชน์ทับซ้อน และมีอัตราค่าจ้างเกษียณเพิ่มมากขึ้น การจัดการข้อมูลสารสนเทศล่าช้า และระบบสารสนเทศด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลไม่เพียงพอ เช่น ระบบติดตามการพัฒนาดตนเอง ระบบสนับสนุนวิเคราะห์ผลการประเมินสมรรถนะ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขาดประสิทธิภาพและแรงจูงใจ บุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาดตนเอง และการทำงานเป็นทีมของบุคลากรยังขาดประสิทธิภาพ กระบวนการขับเคลื่อนค่านิยมองค์กรและคุณธรรมอัตลักษณ์ยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน และการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม ไม่ได้นำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง บุคลากรบางส่วนขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ขาดความรับผิดชอบต่อน้ำที่ ขาดการมีจิตบริการที่ดี และไม่คำนึงถึงความสำคัญด้านคุณธรรมและจริยธรรม เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสุลการ ขาดระบบข้อมูลติดตามผลด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมองค์กรไม่เป็นรูปธรรม กระบวนการทางวินัย และบทลงโทษล่าช้า การประชาสัมพันธ์ด้านภาพลักษณ์ขององค์กร และการเผยแพร่ความรู้ทางสุลการยังไม่เพียงพอ ทำให้เกิดทัศนคติเชิงลบต่อกรมสุลการ การแทรกแซงจากการเมืองหรือผู้มีอิทธิพลภายนอก มีบทบาทในการบริหารระบบราชการ และพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดอันเกิดจากการไม่รู้ ไม่เข้าใจ ทัศนคติ และเจตนากระทำผิดกฎหมาย และสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การคอร์รัปชันในทุกภาคส่วน สังคมที่เพิกเฉยต่อการคอร์รัปชัน หรือยอมรับว่าการคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติ และระบบอุปถัมภ์ที่ไม่เป็นธรรม และความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว สื่อมวลชน Social Media ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของ

เจ้าหน้าที่ ซึ่งเทียบเคียงได้กับงานวิจัยของ David B. Szabla ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาสูง ระบบการสื่อสารเจริญก้าวหน้า เทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง ประชาชนได้มีส่วนร่วมการเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ขนาดขององค์กรและความต้องการของผู้บริหารหรือสมาชิกในองค์กรเพิ่มมากขึ้น ระบบการบริหารแบบเดิมไม่สามารถทำให้องค์การเติบโตได้เนื่องจากมีขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่อาจให้บริการได้ทันทั่วถึงและทั่วถึง ความซับซ้อนของเทคโนโลยีใหม่ๆ จำเป็นต้องฝึกฝนให้บุคลากรมีความสามารถในการประสานกิจกรรมภายในองค์กรให้มากขึ้น ค่านิยมมีอิทธิพลต่อระบบการทำงานขององค์กรและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บังคับบัญชาอย่างมาก แนวคิดใหม่ๆ สภาพแวดล้อมเป็นแรงจูงใจ อำนาจควรอยู่บนรากฐานของเหตุผล โดยอาศัยความร่วมมือมากกว่าการกดขี่ข่มเหง ทำให้เกิดความไม่กล้าและความเกรงใจ (David B. Szabla, 2017) และเทียบเคียงได้กับงานวิจัยของชูจาส โอปราฮิม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การตรวจสอบทุจริตการประเมินค่าบุคลากรบนพื้นฐานตัวอย่างถ่วงน้ำหนักเครื่องจักรเวกเตอร์สนับสนุนแบบกลุ่มเดียว พบว่า ภาษีสกุลการเป็นหนึ่งในแหล่งที่สำคัญที่สุดของรายได้ให้กับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศด้อยหรือกำลังพัฒนาอุตสาหกรรม ผู้นำเข้าจำนวนมากขาดจรรยาบรรณมีการตีราคาภาษีสกุลการต่ำเกินไป หรือตีราคาสูงเกินมูลค่าที่แท้จริงของสินค้า ทั้งนี้เพื่อหลบเลี่ยงภาษี หรืออาจเป็นการฟอกเงิน (ชูจาส โอปราฮิม, 2553) สิ่งนี้มีความสำคัญมากสำหรับสกุลการเพื่อหาทางแก้ปัญหาโดยวิธีอัตโนมัติหรือกึ่งอัตโนมัติ เพื่อตรวจหาการหลอกลวงดังกล่าวทันทีที่มีการทุจริตเกิดขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสียรายได้และความเสียหายอื่น ๆ ให้กับสังคมและประเทศชาติ ส่วนใหญ่ของสกุลการนำเข้าจะมีรายการอยู่ในระดับปกติ แต่รายการเหล่านั้นอาจจะมีการจำแนกไว้ผิดๆ หรือเป็นข้อมูลแปลกปลอม หรือขยะเข้ามา

3. แนวทางความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกรมสกุลการ พบว่า ด้านผู้บริหารและนโยบาย กรมสกุลการได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ในการพัฒนากระบวนการและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่ออำนวยความสะดวก ทางการค้า พัฒนามาตรการทางสกุลการ และข้อมูลการค้าระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดน และเชื่อมโยงการค้าโลก พัฒนาระบบควบคุมทางสกุลการให้มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยงกัน เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดเก็บภาษี โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และพัฒนาสมรรถนะบุคลากรและการบริหารจัดการองค์กร เกิดการบริหารยุคใหม่ ตามกระบวนการโลกาภิวัตน์ (Globalization) และการทำธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (E- business) ส่งผลให้การดำเนินงานของสกุลการสร้างการแข่งขันในโลก ซึ่งมีปัจจัยในการผลักดันองค์กร (Organizational Drivers) ให้ก้าวไปสู่รูปแบบการดำเนินงานและการแข่งขันในอนาคต ดังนี้ 1) การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) โดยเริ่มที่ เชิงกลยุทธ์ (Strategic Initiatives) 2) การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญต้นทุน (Cost) ความเร็ว (Speed) และคุณภาพ (Quality) 3) การใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องและเหมาะสม 4) การให้ความสำคัญ

กับทุนมนุษย์ในการส่งเสริมใช้งานและประเมินให้สอดคล้องกับงาน 5) การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของการควบคุมให้โปร่งใส สามารถวัดประเมินและแก้ปัญหาได้ถูกต้องและทันเหตุการณ์ ซึ่งองค์การยุคใหม่ต้องปรับตัวใน 2 มิติ คือ 1) โครงสร้าง (Structure) ซึ่งมีลำดับชั้นในการบริหารงานและการบังคับบัญชาลดลง (De-layering) เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและรวดเร็ว ลดความเป็นราชการ (Non- bureaucratic) เพื่อลดปัญหาความล่าช้าของระบบ (Red Tape) ลดความซ้ำซ้อน ขั้นตอนการทำงาน และกฎระเบียบลง โดยมีเท่าที่จำเป็นในการตอบสนองและสร้างคุณค่าแก่ลูกค้า ไม่ยึดติดกับโครงสร้างแบบสามเหลี่ยมพีระมิด แต่จะมีรูปแบบหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพและแสดงความสามารถเต็มที่ รูปแบบที่สำคัญจะแบนราบ (Flatter) มีการทำงานเป็นทีมและเชื่อมโยงแบบเครือข่าย การจัดองค์การที่เคารพในความเป็นปัจเจกชน โดยเปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหารสามารถทุ่มเท ศักยภาพในการนำแท่นการบริหารแบบเดิมๆ และเปิดโอกาสให้ฝ่ายปฏิบัติการสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างอิสระ ภายใต้วัตถุประสงค์ขององค์การ 2) บุคลากร (Personal) องค์การยุคใหม่ จะให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ และคุณธรรมอย่างมาก ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนด และสื่อสาร วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ไปยังส่วนต่าง ๆ ขององค์การ เทียบเคียงได้กับงานวิจัยของเบญจ พรพลธรรม ได้ทำการวิจัย เรื่องการจัดการความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า การจัดการความโปร่งใสภายในองค์กรและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลสัมฤทธิ์ต่อเป้าหมายการให้บริการสาธารณะ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ที่มีแนวปฏิบัติและทฤษฎีรองรับ มีการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายการบริหารงานให้ชัดเจน การจัดระเบียบขององค์กรให้เกิดความคล่องตัวด้านข้อมูลข่าวสาร การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสให้ประชาชนและกำหนดกฎหมาย มีบทลงโทษรุนแรง ผู้นำองค์กรที่มีความยุติธรรม โปร่งใส และเข้าถึงความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน และ การมีระบบบริหาร จัดการความโปร่งใสที่เป็นรูปธรรม (เบญจ พรพลธรรม, 2553) และงานวิจัยของสมเกียรติ อัญญา ได้ทำการวิจัยเรื่อง คอรัปชันกับความรับผิดชอบของพนักงานเทศบาลไทย : อิทธิพลของลักษณะตำแหน่งหน้าที่ การตรวจสอบถ่วงดุล ความโปร่งใส และบริบททางสังคม รูปแบบจำลองสมการโครงสร้าง พบว่า ปัจจุบันสภาพการคอรัปชันของพนักงานเทศบาลไทยยังไม่รุนแรงถึงขั้นวิกฤต ในการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุของการคอรัปชัน พบว่าตัวแปรสาเหตุทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรการคอรัปชันได้ร้อยละ 65 โดย ตำแหน่งหน้าที่เป็นตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลมากที่สุด ถึงแม้ว่าจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการคอรัปชัน แต่พนักงานเทศบาลไทยยังคงยืนหยัดในการทำงานแบบยึดความถูกต้องมากกว่าการทำงานแบบตามใจนาย และไม่

ยอมรับผู้บริหารเทศบาลที่คอร์รัปชัน แม้ว่าจะทำงานดี ทำให้ท้องถิ่นเจริญก้าวหน้าเพียงใดก็ตาม (สมเกียรติ อัญญา, 2556)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ของกรมศุลกากร กรณีธเนศ NGV” กรมศุลกากรมีบทบาทหน้าที่และสภาพการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงานการกำกับดูแลการนำเข้าสินค้าให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้สามารถดำเนินการได้จริง ตามหลักการบริหารจัดการองค์การที่ดีของกรมศุลกากร มีนโยบายที่ชัดเจนของผู้บริหารในการบริหารกรมศุลกากร ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม โปร่งใส และพร้อมรับผิด ส่งเสริมให้มีมาตรฐานในการดำเนินงานเป็นปัจจัยที่มีส่วนในการส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ **1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** ศึกษานโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดี การส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ระดับกระทรวงและตอบสนองความต้องการของผู้มารับบริการ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การส่งเสริมระบบบริหารงานบุคคลของกรมศุลกากร ให้เป็นไปตามหลักคุณธรรม และเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้ทำงานอย่างมืออาชีพ **2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ** กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติบางอย่าง ซึ่งไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ลักษณะงานศุลกากร เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจ ทำให้การให้บริการทางศุลกากรไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และการขับเคลื่อนระบบ คุณธรรม จริยธรรม และมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และขาดการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศุลกากร การโยกย้ายบุคลากรทำให้ขาดความต่อเนื่องด้านการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- ชูจาส โอปรานิ. (2553). การตรวจสอบทุจริตการประเมินค่าศุลกากรบนพื้นฐานตัวอย่างถ่วงน้ำหนักเครื่องจักรเวกเตอร์สนับสนุนแบบกลุ่มเดียว. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ. (2557). การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่. เรียกใช้เมื่อ 16 ตุลาคม 2562 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่>
- เบญจ พรพลธรรม. (2553). การจัดการความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมในบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แก่นจันทร์การพิมพ์ จำกัด.
- วศิน ชื้อสุทธจิต. (2559). การใช้ธรรมาภิบาลในธนาคารพาณิชย์ไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเกียรติ อัญญา. (2556). คอร์รัปชันกับความรับผิดชอบของพนักงานเทศบาลไทย : อิทธิพลของลักษณะ ตำแหน่งหน้าที่ การตรวจสอบถ่วงดุล ความโปร่งใส และบริบททางสังคม ในรูปแบบจำลองสมการโครงสร้าง. วารสารมนุษยศาสตร์สาร , 14(1), 153-168.
- สำนักข่าวอิศรา. (2560). เปิดหนังสือขสมก.ถึงอัยการสูงสุด กรณีปัญหาารถเมล์ NGV กับท่าที่ 'รบ.ประยุทธ์'. เรียกใช้เมื่อ 16 ตุลาคม 2562 จาก <https://www.isranews.org/isranews-scoop/53270-reportoiiuu.html>
- กรมศุลกากร. (2556). รายงานประจำปี กรมศุลกากร 2556. เรียกใช้เมื่อ 16 ตุลาคม 2562 จาก https://www.customs.go.th/list_strc_annual_report.php?ini_content=annual_report&ini_menu=menu_public_relations_160421_05&left_menu=menu_about_160421_03_160421_02&lang=th&left_menu=menu_about_160421_03_160421_02
- David B. Szabla. (2017). The Palgrave Handbook of Organizational Change Thinkers. Switzerland: Palgrave Macmillan.
- Henri Fayol. (2013). General and Industrial Management (Reprint). Eastford: Martino Publishing.
- Max Weber. (1947). The Theory of Social and Economic Organization. New York: Oxford University Press.

นโยบายและบทบาทการส่งเสริมสุขภาพขององค์กรที่ไม่แสวงหา ผลกำไรในประเทศไทย*

POLICY AND THE ROLL OF HEALTH ENHANCEMENT OF NON-GOVERNMENT PROFIT ORGANIZATION (NGOS) IN THAILAND

เรืองวิทย์ วะรีวราช
Ruangwit Wareewarach
กฤษณา ไวลำรจ
Krisana Vaisumruat
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University, Thailand
E-mail: rwow2506@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมสุขภาพขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในไทย(NGO) 2) เพื่อศึกษาปัญหาการนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพโดยองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ไปปฏิบัติ 3) เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาอุปสรรค การนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพโดยองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ไปปฏิบัติ งานการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย 5 องค์กร และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่เป็นผู้รับนโยบายมาปฏิบัติ 5 องค์กร รวม 10 องค์กร โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในไทย (NGO) ได้แก่ 1.1) การเตรียมความพร้อมให้แก่ภาคประชาชน 1.2) การส่งเสริมองค์การชุมชน 1.3) การค้นคว้า พัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้าน และพัฒนาองค์ความรู้ และ 1.4) การคุ้มครองผู้บริโภค 2) ปัญหาการนำนโยบายการส่งเสริมสุขภาพ ขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ในไทย (NGO) ไปปฏิบัติ นั้น พบปัญหา อุปสรรค จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 2.1) คน 2.2) วัสดุ 2.3) เงิน 2.4) การจัดการ 3) แนวทางการแก้ปัญหา อุปสรรค การนำนโยบายส่งเสริมสุขภาพ โดยองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ไปปฏิบัติ ควรมีการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบนโยบายสุขภาพ

* Received 29 July 2020; Revised 16 August 2020; Accepted 18 August 2020

คำสำคัญ: นโยบาย, การส่งเสริมสุขภาพ, องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร

Abstract

This research topic has three objectives, which are: 1. To study the role of enhancing health by Non-Profit Organizations (NGO) in Thailand, 2. to study the conditions of implementing health promotion policy in the role of Non-Profit Organization (NGO) in Thailand. and 3. to study guidelines for solving health enhancement obstacles by Thai Non-Profit Organizations (NGO). This research is a qualitative research through the studying and researching of concepts, theories and related researches by in-depth interviews from key informants with specific selection methods and statistics used to analyze data. Through content analysis, the findings are summarized as follows: 1) the role of health enhancement by Thai Non-Profit Organization (NGO) consist of preparing for readiness of the public, enhancing organizations in the community and restoring technology and core knowledge development, and relieving consumers, 2) problems and obstacles in enhancing health by Thai Non-Profit Organizations (NGOs), are divided into 4 areas – Man, Material, Money, and Management, and 3) guidelines for solving health enhancement obstacles by Non-Profit Organizations (NGOs) should proceed as follows: supporting the operation of Non-Profit Organizations (NGOs), prioritizing activities, and studying comparisons in health policy forms.

Keywords: Policy, Health Enhancement, NGO

บทนำ

การส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทยนั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากโดยเฉพาะต่อประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่เข้าถึงลำบาก หรือพื้นที่ที่ความเจริญยังเข้าไม่ถึง ความช่วยเหลือทางด้านการส่งเสริมสุขภาพจากองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรจึงเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนทางภาครัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถได้รับบริการได้อย่างทั่วถึงประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านั้นที่ขาดโอกาสในการรับบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพ ก็สามารถได้รับการบริการเพิ่มเติมได้ หากไม่มีการให้บริการจากองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรแล้ว สภาพความเป็นอยู่ สุขภาพอนามัยของประชาชนบางพื้นที่ที่กรบริการของรัฐเข้าไม่ถึงก็จะไม่ได้รับการดูแลอย่างเต็มที่ จากปัญหาดังกล่าวองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในไทย (NGO) จึงเป็นส่วนหนึ่งในการนำนโยบายการส่งเสริมสุขภาพไปปฏิบัติและลงไปสู่กลุ่มประชาชนต่าง ๆ โดยเฉพาะในบางพื้นที่ ที่ทางภาครัฐเข้าไม่ถึง

องค์การพัฒนาเอกชน หมายถึง “องค์การหรือมูลนิธิ หรือสมาคม หรือหน่วยงานที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น ซึ่งมีลักษณะเป็นสถาบันนอกระบบราชการรวมตัวกันขึ้นตามกลุ่มวิชาชีพ กลุ่มศึกษา กลุ่มสนใจ หรือกลุ่มที่มีเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อที่จะดำเนินบทบาทในการช่วยเหลือ และคลี่คลายปัญหาในสังคม การบริการสังคม รวมทั้งการพัฒนาสังคมโดยมิได้แสวงหากำไร หรือผลประโยชน์ใด ๆ” (ภูมิธรรม เวชยชัย, 2527)

ความหมายขององค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) จึงครอบคลุมกลุ่ม ภาคธุรกิจ เอกชนด้วย (private business) และมีได้จำกัดอยู่แค่เพียงกลุ่มองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ใน ภาคสังคมที่มีได้แสวงหากำไรเท่านั้น โดยทั่วไปแล้วองค์การไม่แสวงหาผลกำไรหรือองค์การการกุศลเป็นประเภทหนึ่งขององค์การที่มีบทบาทเป็นอย่างสูงต่อการพัฒนาประเทศ (กฤษณา ไวรสารวง, 2556) ดังนี้

1. ให้บริการที่ภาคเอกชนหรือภาครัฐเองไม่สามารถเป็นผู้ให้บริการได้อย่างทั่วถึง
2. ช่วยเหลือภาครัฐเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ
3. ช่วยเป็นปากเป็นเสียงให้แก่ภาคประชาชน
4. ช่วยในการตรวจสอบถึงความโปร่งใสในการดำเนินนโยบายของภาครัฐ

จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วของประเทศ ไทยอันเนื่องมาจากการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์หรือการเกิดน้อยลง และสภาวะการณตายลดลง คนไทยอายุเฉลี่ยยืนยาวขึ้น การจัดการกำลังคนด้านสุขภาพยังไม่สามารถตอบสนองต่อการสร้างประสิทธิภาพของระบบบริการสุขภาพ ระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพก็ยังมีปัญหาในการจัดการ ระบบข้อมูลข่าวสารและการวิจัยด้านสุขภาพยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลและงานวิจัยที่มีได้อย่างเพียงพอ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ของประชาชนยังไม่เพียงพอในการป้องกันปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ด้านสุขภาพ กลไกการอภิบาลระบบสุขภาพในระดับชาติและระบบธรรมาภิบาลยังไม่ชัดเจน การปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ “ประเทศไทย 4.0” กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ประเด็นสถานการณ์และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสุขภาพเหล่านี้ การวางแผนเตรียมพร้อมรองรับและเผชิญหน้ากับสภาพปัญหาจะช่วยให้สามารถรับมือกับความเสี่ยงและภัยคุกคามด้านสุขภาพที่จะเกิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกพร รักความสุข ได้สรุปไว้ว่าแนวคิดการให้บริการสาธารณะแนวใหม่จึงเป็นการปรับบทบาทใหม่ของการบริการองค์การภาครัฐที่ให้คุณค่ากับประชาชนในระดับของความเป็นส่วนในระบบการบริหารองค์การภาครัฐ (เอกพร รักความสุข, 2560)

สังคมปัจจุบันเปลี่ยนไปเป็นสังคมที่ต้องดิ้นรน และมีการแข่งขันสูง ทำให้ผู้คนลืมนึกที่จะใส่ใจในวิถีชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเรื่องการกินอยู่ มนุษย์ได้คิดค้นเทคโนโลยีขั้นสูงมากมาย เพื่อ อำนวยความสะดวก ความสุขสบาย ความมั่งคั่งให้แก่ตนเอง จนกระทั่งแยกตนเองออก

จากธรรมชาติ ไม่ไว้ใจธรรมชาติ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงธรรมชาติ โดยหวังว่าจะให้ตนเองชนะ และอยู่เหนือธรรมชาติ พัฒนาด้านวัตถุอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การกินอยู่เปลี่ยนไป ครอบครัวต่างคน ต่างไป พัฒนาไปสู่ระบบบริโภคนิยม ยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อย่างถอนตัวไม่ขึ้น จึงนำพาให้มนุษย์สมัยใหม่ต้องเผชิญหน้ากับความเสื่อมถอยของสุขภาพทางกาย ใจ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะการกินอยู่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อุตสาหกรรมอาหารมีการแปรรูปอย่างมากมาย จากวิถีชีวิตที่เคยกินอยู่อย่างเรียบง่าย พอเพียง หาได้ในท้องถิ่น กลายเป็น การบริโภคนิยม เน้นความสะดวกสบาย สะดวกซื้อ จนลืมให้ความสำคัญว่าอาหารสร้างชีวิต และสุขภาพคนไทยจึงเริ่มมีปัญหา สุขภาพเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต อย่างเห็นได้ชัด ซึ่ง 10 อันดับโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาใหญ่ของคนไทย มีดังนี้ - โรคหัวใจและหลอดเลือด - โรคของต่อมไทรอยด์ (โรคกลุ่มเบาหวาน ไทรอยด์ ต่อมหมวกไต) - โรคระบบกล้ามเนื้อ เส้นเอ็น - โรคระบบทางเดินอาหาร - โรคระบบทางเดินหายใจ - โรคภูมิแพ้ - โรคระบบประสาทจิตเวช - โรคระบบทางเดินปัสสาวะ - โรคของปาก หู คอ จมูก - โรคผิวหนัง

จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมา องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ ความรู้ทางด้านสุขภาพและส่งเสริมสุขภาพที่ยั่งยืน ได้แก่ ระบบการสร้างเสริมสุขภาพที่ดี การพัฒนาอย่างยั่งยืน นวัตกรรมทางการเงินการคลังเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การดูแลปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การสนับสนุนกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะอย่างมี ส่วนร่วม การลดปัญหาโรคไม่ติดต่อ และการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งจากแนวโน้มทางสุขภาพ ของประชาชน ในทางที่จะต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพที่เกิดจากโรคเรื้อรังอันเกิดจากพฤติกรรม สุขภาพ หรือการดำรงชีวิตที่ไม่ถูกต้อง การส่งเสริมสุขภาพที่ก่อประโยชน์ด้านการส่งเสริม สุขภาพอย่างแท้จริงดังนั้นจึงมีคำถามที่ตามมาคือบทบาทการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์กรที่ไม่ แสวงหาผลกำไร (NGO) มีอะไรบ้าง มีปัญหา อุปสรรค อะไรบ้าง และอะไรเป็นแนวทางใน การแก้ปัญหา อุปสรรคดังกล่าว

การส่งเสริมสุขภาพที่ก่อประโยชน์ด้านการส่งเสริมสุขภาพอย่างแท้จริง ความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่มาจากองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรในไทย(NGO) เหล่านี้มาจากไหน มีการบริหารจัดการอย่างไร มีปัญหาอะไรหรือไม่ จึงเป็นที่มาของงานวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO)
2. เพื่อศึกษาปัญหาของการนํานโยบายการส่งเสริมสุขภาพ ขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ไปปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมสุขภาพโดย องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเน้นการศึกษาจากปรากฏการณ์ตามความเป็นจริง โดยใช้วิธีการหลากหลายเพื่อเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยดังขั้นตอนต่อไปนี้ แหล่งข้อมูลด้านพื้นที่สำหรับการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษานโยบายการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) โดยสถานที่เก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ขององค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร 7 แห่ง เป็นองค์การที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย 5 แห่ง เป็นผู้รับนโยบาย 2 แห่ง จังหวัดนนทบุรี 1 แห่ง เป็นองค์การฯ ที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย และจังหวัดสระบุรี เป็นองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่รับนโยบายไปปฏิบัติ 2 แห่ง รวมทั้งหมด 10 กลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลด้านบุคคล (Key Informants) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคล โดยผู้วิจัยเลือกบุคคลที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่ มีความรู้ มีข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังศึกษาเป็นอย่างดี การเลือกผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ช่วยให้สามารถศึกษา นโยบายในการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ในระดับลึก (Information-rich cases) โดยผู้วิจัยได้ยึดแนวทางของ Patton ในการคัดเลือกบุคคลเป้าหมาย (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) ด้วยการยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful sampling) เพื่อกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ให้เหมาะสมกับเป้าหมายของการวิจัยและให้ได้ข้อมูลอย่างละเอียดครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 กลุ่ม NGO ระดับผู้กำหนดนโยบาย ประกอบด้วย ภาคเอกชนที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสาธารณสุข ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเอกชน ผู้รับอนุญาตศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเอกชน, มูลนิธิอุ๋นใจ, Asap, Love for Asia, มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย, Rich Switzerland

กลุ่มที่ 2 กลุ่ม NGO ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ประกอบด้วย องค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ได้แก่ ผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่ ผู้ที่เกี่ยวข้อง, มูลนิธิเซเว่นเดย์ฯ, มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชียแปซิฟิก, ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพมิชชั่น, สปสช., โรงพยาบาลมิชชั่น

บุคคลที่จะทำการสัมภาษณ์ดังกล่าว ล้วนเป็นผู้มีบทบาท อำนาจหน้าที่ มีความรู้ มีข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังศึกษาเป็นอย่างดีทั้งสิ้น ซึ่งจะทำให้ทราบถึงนโยบายในการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) เพื่อให้มีความชัดเจนต่อไป การสัมภาษณ์จะมีการนัดหมายเพื่อขอเข้าพบและสัมภาษณ์ โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์แต่ละองค์การไม่เกิน 1 ชั่วโมง

แหล่งข้อมูลด้านเอกสาร (Documentary sources) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ข้อเท็จจริง เอกสารวิชาการ งานวิจัย ดุษฎีนิพนธ์ และบทความเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) เอกสารงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีการบริหารการพัฒนา รูปแบบต่าง ๆ ศึกษา ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ภาคเอกชนที่เป็นหน่วยงานหลักด้านสาธารณสุข รวมทั้งองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย

ผู้วิจัย เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล และเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง แนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) มีอะไรบ้าง
2. ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) มีอะไรบ้าง
3. แนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) เป็นอย่างไร

เครื่องบันทึกเสียง เพื่อใช้บันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่สมบูรณ์และมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีวิธีการดังนี้

1. ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary data) ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา และเอกสารในการดำเนินงานต่าง ๆ โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารเฉพาะในส่วนที่มีการเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ที่เป็นเอกสารวิชาการหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการ วารสาร ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศรวมถึงการสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และอินเทอร์เน็ต
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามเชิงลึก โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ด้วยคำถามแบบมีโครงสร้าง (Directive interview) สัมภาษณ์แบบไม่จำกัดคำตอบแบบเจาะจงเฉพาะเรื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด โดยอาศัยกรอบและแนวคิดเป็นปัจจัยสำคัญใน

การตั้งประเด็นคำถาม คำถามจะมีลักษณะแบบปลายเปิดและหากขณะสัมภาษณ์พบประเด็นปัญหาใดก็จะทำการสัมภาษณ์โดยละเอียด เพื่อให้ได้คำตอบอย่างชัดเจน พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลที่ได้ลงในแถบบันทึกเสียงและถ่ายภาพที่เกี่ยวข้อง

3. เก็บข้อมูลการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล พร้อมทั้งสังเกตการณ์ด้วยผู้วิจัยเอง จากผู้บริหารระดับสูง หัวหน้าฝ่าย ผู้ปฏิบัติการ ขององค์กร

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือการตรวจสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ 1) แหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ 2) แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ 3) แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย คือ ตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลแตกต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนที่จะใช้ผู้วิจัยเพียงคนเดียวกันสังเกตโดยตลอด

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี คือ การตรวจสอบว่าถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดและแนวคิดขณะที่ลงมือตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ปกตินักวิจัยจะตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีได้ยากกว่าตรวจสอบด้านอื่น

4. การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีรวบรวมข้อมูล คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

ในการเก็บรวมข้อมูลผู้วิจัยได้รับข้อมูลต่าง ๆ จากองค์กรเป็นข้อมูลแรก และได้ขออนุญาตจากองค์กรว่าสามารถเปิดเผยข้อมูลที่สัมภาษณ์ได้หรือไม่ ถ้าองค์กรใดไม่อนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลผู้วิจัยก็จะใช้นามแฝง แทนชื่อผู้ให้ข้อมูลและองค์กรนั้น ๆ พร้อมกับได้มีการแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลองค์กรที่ได้สัมภาษณ์ว่าข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับ

ผลการวิจัย

1. บทบาทการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ในไทย (NGO)

ผู้วิจัยพบว่าบทบาทขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ในภาพรวมเป็นการทำงานภาคประชาชนหรือประชาสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เทียบเคียงไปกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อตรวจสอบ ฝ่าละออง และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น

ในสังคม ทำหน้าที่ทั้งการประสานงานกับหลาย ๆ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมมือกับบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือกลุ่มต่าง ๆ ในการทำงาน ในหลายบทบาท คือ

1.1 บทบาทในด้านการบรรเทาและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคมหรือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งให้ข้อมูลว่า “เราทำงานให้การช่วยเหลือในประเทศไทย โดยผ่านทางมูลนิธิประจำประเทศไทยอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นโครงการอะไรก็ตามเราจะมีการติดต่อสื่อสารอย่างใกล้ชิดกับประธาน ของมูลนิธิ การอนุมัติงบประมาณ และการติดตามความก้าวหน้าต่าง ๆ ก็จะกระทำผ่านทางมูลนิธินี้ ในการทำโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการช่วยผู้ยากไร้ ช่วยเหลือผู้ถูกทารุณกรรม ช่วยเหลือด้านการศึกษา ช่วยเหลือด้านสาธารณสุข” (ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่หนึ่ง, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรอีกแห่งหนึ่งที่ให้ข้อมูลว่า “การให้บริการชุมชนของโรงพยาบาลนั้นได้ร่วมงานกับมูลนิธิเอ (นามสมมติ) ซึ่งโรงพยาบาลสังกัดอยู่ ได้ออกให้บริการชุมชนด้วยหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เป็นประจำทุก ๆ 3 เดือน โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย โดยจะกระจายไปตามภาคต่าง ๆ การบริการก็จะมีการตรวจสุขภาพเบื้องต้นพร้อมคำแนะนำทางด้านสุขภาพ การตรวจฟันและการรักษา การตรวจสายตาและการรักษา รวมไปถึงการ แจกแว่นตา เสื้อผ้าสิ่งของที่จำเป็นด้วย” (ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่สาม, 2562)

1.2 บทบาทในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ หรือการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย องค์กรหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า “โดยทางองค์กรจะเป็นผู้ประสานงานกับผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงาน ทางการแพทย์ที่มีบริการด้านการแพทย์เคลื่อนที่เพื่อออกให้บริการชุมชนโดยเริ่มต้นปีละครั้ง การ ให้บริการก็จะมีการให้บริการตรวจสุขภาพเบื้องต้น การตรวจไขมัน น้ำตาล การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การตรวจฟัน ถอนฟัน และการตรวจวัดสายตาแจกแว่น” (ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่สาม, 2562) ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลจากอีกองค์กรหนึ่งบอกว่า “แผนด้านการศึกษา ก็จะเน้นด้านเด็กเล็กให้สามารถอ่านออกเขียนได้ ด้านเด็กโตหรือเยาวชนจะเน้นด้านทักษะในการใช้ชีวิต เกี่ยวกับทางด้านอารมณ์ การตัดสินใจ สอนเรื่องความรัก ความใคร่ เรื่องเพศศึกษา การคุมกำเนิด สอนเรื่องสุขอนามัยเกี่ยวกับการดูแลด้านสุขภาพ โดยวิธีการให้ความรู้ก็จะใช้วิธีการเข้าค่าย และเข้าไปให้การศึกษาที่โรงเรียน โดยการทำงานร่วมกับโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ” (ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่ห้า, 2562)

1.3 บทบาทในการสื่อสาร เผยแพร่ รณรงค์บอกกล่าวให้สังคมได้รับรู้ สังกรวมทั้งการนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของสังคม ผู้ให้ข้อมูลจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า “มีการพัฒนาทั้งองค์กรอย่างมีทิศทางและเป็นระบบ มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการบริหารองค์กรและวิชาการ มีกระบวนการเรียนรู้ การประเมิน และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้ เกิดการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ กระตุ้นให้

เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานในทางที่ดีขึ้น (ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่สี่, 2562)

1.4 บทบาทในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง และติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายรัฐ รวมทั้งนโยบายต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และนำเสนอแนะนโยบายที่เหมาะสมต่อสังคม เป็นต้นสำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษา คือ องค์กรพัฒนาเอกชนควรมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย ทำงานร่วมกับภาคประชาสังคมอื่น ๆ ทำงานเชิงสมานฉันท์กับหน่วยงานภาครัฐ ขยายฐานของแนวร่วมลดความขัดแย้งในการเผชิญหน้าลง พัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพสร้างบุคลากรให้เป็นผู้รู้ เฉลียวฉลาดกับความจริง และยอมรับความผิดพลาดขององค์กร ขณะเดียวกันภาครัฐควรออกกฎระเบียบหรือกฎหมายที่ยอมรับการทำงานขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ให้มากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรคนหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า “และงบประมาณส่วนนี้ก็สามารถตั้งเบิกกับ สปสช. ได้อีก ต่างหากด้วย สปสช. คิดว่าน่าจะอยู่กับแผน 20 ปี ของชาติได้เพราะว่าได้ก่อตั้งขึ้นตาม พรบ. คงจะไม่มี ใครสามารถยกเลิกได้” (ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่หก, 2562)

2. ปัญหา และอุปสรรค ของการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร

ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในไทย (NGO) ประกอบด้วย 1) คน (Man) ผู้ให้ข้อมูลจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งกล่าวว่า “เนื่องจากการดำเนินโครงการนั้นเราได้อาศัยอาสาสมัคร และไม่มีค่าตอบแทนที่เป็นเงินเดือน จึงเป็นการยากที่จะหาคนที่มีความสามารถช่วยโครงการ พนักงานจะเปลี่ยนบ่อย ๆ ทำให้การดำเนินการขององค์กรในการให้บริการชุมชนไม่ต่อเนื่อง (ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่เจ็ด, 2562) 2) วัสดุ (Material) ผู้ให้ข้อมูลจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งกล่าวว่า “ทางโรงพยาบาลตั้งอยู่ติดกับบ้านพิษณุโลก และเขตนี้นี้ไม่สามารถที่จะขยับขยายอะไรได้มาก ทำให้แค่เพียงการตกแต่งอาคารภายนอกให้ดูใหม่เสมอเท่านั้นเอง” (ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่สาม, 2562) 3) เงิน (Money) จากข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ขององค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งกล่าวว่า “ทางด้านการเงินก็ทำให้ทางศูนย์ฯ ไม่ได้ทำอะไรที่จะเลี้ยงตัวเองได้เหมือนอย่างเคย เนื่องจาก มีโปรแกรม และหน่วยงานลักษณะเดียวกันเปิดกิจการใหม่ แข่งขันกันเป็นจำนวนมาก ศูนย์ฯจึงประสบ กับภาวะขาดทุนตลอดระยะเวลา 10 กว่าปีมานี้” (ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่สอง, 2562) 4) การจัดการ (Management) ผู้ให้ข้อมูลจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า “ตอนนี้การบริการยังไม่กระจายไปยังโรงพยาบาลศูนย์ฯ เท่าที่ควรจะเป็น ถ้ามีการกระจายการบริการไปสู่โรงพยาบาลศูนย์ฯ แต่ละที่ได้ ก็จะทำให้ลดความแออัดในการใช้บริการของแต่ละสำนักงานลงได้ และการบริการก็จะให้บริการได้ทันทั่วทั้งมากขึ้น” (ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่หก, 2562)

3. แนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) แนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ผู้วิจัยพบว่าแต่ละองค์การได้มีวิธีที่แก้ปัญหาและอุปสรรคที่แตกต่าง ๆ กัน 1) การพึ่งพิงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้บริหารขององค์การฯ หนึ่งได้กล่าวว่า “เราไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ เลย ถ้าปราศจากการช่วยเหลือจากเบื้องบน คือจากองค์พระผู้เป็นเจ้า ทีมงานของเราจะอธิษฐานภาวนา ทุกเช้า กลางวัน เย็น วันละหลาย ๆ รอบ เพื่อขอพรจาก องค์พระผู้เป็นเจ้า ไม่น่าเชื่อว่าสิ่งที่เป็นไปได้ ก็สามารถเกิดขึ้นได้ แม้ว่าจะมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้น แต่ก็สามารถแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดีทุกครั้งไป ทำให้องค์การของเรายังคงอยู่จนถึงทุกวันนี้” (ตัวแทนองค์การไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่หนึ่ง, 2562) 2) การปรับตัวให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน ผู้บริหารองค์การไม่แสวงหาผลกำไรอีกแห่งหนึ่งได้กล่าวว่า “จากสภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปเราต้องยอมรับกับความเปลี่ยนแปลง เราไม่สามารถจะไปด้านทานหรือดำเนินใครได้ สิ่งเดียวที่ทำได้คือเราต้องพยายามปรับตัว ให้เข้ากับสภาพสังคม เศรษฐกิจปัจจุบัน และหาแนวทางในการให้บริการให้เข้ากับสภาพปัจจุบันให้ได้” (ตัวแทนองค์การไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่สอง, 2562)

อภิปรายผล

1. บทบาทการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) จากการศึกษาวิจัยจะสามารถอภิปรายถึงบทบาทการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไรในประเทศไทยได้ว่า 1) มีบทบาทในการเตรียมความพร้อมให้แก่ภาคประชาชน การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา การจัดอบรมความรู้ในเรื่องการป้องกัน ส่งเสริมคุณภาพ การดูแลรักษาตัวเอง การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ สนับสนุนข้อมูลและเสริมการวิเคราะห์ 2) มีบทบาทการส่งเสริมองค์การชุมชน เป็นการการจัดเวทีกับองค์การชาวบ้านในการวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งรณรงค์ผ่านสื่อต่าง ๆ การเฝ้าระวังปัจจัยทางสังคม ส่งเสริมป้องกันสุขภาพให้กับประชาชน และยังเพิ่มส่วนของการฟื้นฟูสุขภาพ ตรวจสอบสภาพเบื้องต้นพร้อมคำแนะนำทางด้านสุขภาพ 3) มีบทบาทในการค้นคว้า พัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้าน และพัฒนาองค์ความรู้ใน ระบบสุขภาพ พัฒนาคำถามการแพทย์แผนไทย และเผยแพร่สู่สาธารณชน การนำข้อมูลและเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้เพื่อสร้างเสริมศักยภาพให้กับบุคลากรด้านสุขภาพ 4) มีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภค การเรียกร้องให้มีการแก้ไขนโยบายและกฎหมายด้าน สาธารณสุข ดำเนินกิจกรรมจัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภค การรณรงค์เผยแพร่ประเด็นที่ผู้บริโภคถูกละเมิดสิทธิ

2. ปัญหา และอุปสรรคการส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไรในประเทศไทย (NGO) ซึ่งจะสามารถอภิปรายผลตามองค์ประกอบดังนี้ 1) คน (Man) การติดต่อสื่อสารกับอาสาสมัครโครงการแต่ละประเทศ เพราะความแตกต่างด้านภาษาทำให้การรายงาน

การติดต่อสื่อสารล่าช้าไม่ทันการ เพราะความแตกต่างด้านภาษาทำให้การรายงาน การดำเนินโครงการนั้นเราได้อาศัยอาสาสมัคร และไม่มีค่าตอบแทนที่เป็นเงินเดือน จึงเป็นการยากที่จะหาคนที่มีความสามารถช่วยโครงการ ทำให้มีการเปลี่ยนพนักงานบ่อย ๆ ทำให้การดำเนินการขององค์กรในการให้บริการชุมชนไม่ต่อเนื่อง 2) วัสดุ (Material) รูปแบบนโยบายสุขภาพในทุกนโยบายของรัฐที่นำมาใช้ จึงมีลักษณะที่เน้นผลประโยชน์และการทำงานร่วมกันระหว่างหุ้นส่วนฝ่ายต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการสร้างเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ การพัฒนานโยบายด้านสุขภาพ ไม่ควร เน้นที่การแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรและกลไกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรงและคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ ปัญหาอื่น ๆ ก็มี เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ก็เป็นปัจจัยในการดึงดูดลูกค้าให้มารับบริการ ไม่สามารถขยายอาคาร สถานที่ได้ แต่มีการตกแต่งอาคารภายนอกให้ดูใหม่เสมอ 3) เงิน (Money) ปัญหาในด้านการเงิน โครงการบางโครงการอนุมัติให้การช่วยเหลือทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีเงินสำรองที่จะช่วยเหลือ ภาระค่าใช้จ่ายค่าตอบแทนแพทย์ พยาบาล และคนงาน นั้นต้องรับผิดชอบเต็มรูปแบบ ทำให้การเงินของโรงพยาบาลไม่ค่อยเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และบางองค์กรก็ถูกครอบงำจากแหล่งทุน 4) การจัดการ (Management) เมื่อสอบถามถึงปัญหาด้านการให้บริการขององค์กรแล้วมีโครงการที่ต้องการความช่วยเหลือมากมาย แต่ไม่สามารถให้การช่วยเหลือได้ทั้งหมด ทำให้การช่วยเหลืออาจจะไม่ทั่วถึง หรือบางครั้งก็ไม่ตรงตามความต้องการและสิ่งที่ควรจะเป็น มีโปรแกรม และหน่วยงานลักษณะเดียวกันเปิดกิจการใหม่แข่งขันกันเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการถูกร้องเรียนจากผู้รับบริการ ปัจจุบันเป็นยุคข่าวสาร และมีการเปิดทางด้านความคิด ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ในขณะเดียวกันองค์กรไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐเลย สอดคล้องกับ Ilona Kickbusch et al. ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้ประโยชน์จากหน้าต่างแห่งโอกาสในการสร้าง นโยบายสุขภาพในทุกนโยบายของรัฐในรัฐเซาท์ออสเตรเลีย (Making the most of open windows : Establishing health in all policies in South Australia)” พบว่า ปัญหาทางสุขภาพมีความเชื่อมโยงกับประเด็นอื่น ๆ ในทุกมิติ ตั้งแต่ปัญหาทางเศรษฐกิจการคลัง ไปจนถึงการบริหารจัดการสวัสดิการทางสังคม (Kickbusch I. et al., 2014) และสอดคล้องกับ Angela Lawless et al. วิจัยเกี่ยวกับ “นโยบายสุขภาพในทุกนโยบายของรัฐและการประเมินผล ด้านการดำเนินงานระหว่างส่วนงานต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนระบบสุขภาพในรัฐเซาท์ออสเตรเลีย (Health in All Policies Evaluating the South Australian Approach to Intersectoral Action for Health)” พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนนโยบายด้านสุขภาพ มีสาเหตุมาจากความเป็นจักรวรรดินิยมด้านสุขภาพ (Health Imperialism) ที่นิยามปัญหาต่าง ๆ โดย อาศัยมุมมองด้านสุขภาพเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีความสำคัญไม่แพ้กัน เช่น ปัญหาในด้านการเงิน การให้บริการขององค์กรแล้วมีโครงการที่ต้องการความช่วยเหลือมากมาย แต่ไม่สามารถให้

การช่วยเหลือได้ทั้งหมด ปัญหาด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถาน (Lawless A. et al., 2012)

3. แนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) จากการศึกษาวิจัยจะสามารถอธิบายว่าควรมีการดำเนินการดังนี้ องค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไรในไทย(NGO) ควรแสวงหาการสนับสนุนและความร่วมมืออย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐ ควรดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับปัญหาที่ได้รับความสนใจมากที่สุดและรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบนโยบายสุขภาพในทุกนโยบายของรัฐที่มีการนำมาใช้ในประเทศต่าง ๆ โดยการศึกษาว่ายุทธศาสตร์ใดมีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่จะนำมาใช้มากที่สุดและดำเนินการจำแนกการสรุปบทเรียน ที่จะนำข้อดีมาเสริม และแก้ไขจุดอ่อน รวมทั้งสำรวจความพึงพอใจและนำข้อเสนอแนะมาพัฒนารูปแบบการประสานงานระหว่างองค์การให้บริการให้ดีขึ้นและเป็นกันเอง สร้างบรรยากาศเหมือนกับครอบครัว และเปิดรับเงินบริจาคจากผู้ใจบุญ ผู้ใหญ่ใจดีที่ต้องการสนับสนุน สนับสนุนพนักงานที่ให้บริการด้านการแพทย์ได้ให้ข้อมูลกับผู้มาให้บริการให้เพียงพอเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกร้องเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Angela Lawless et al. วิจัยเกี่ยวกับ “นโยบายสุขภาพในทุกนโยบายของรัฐและการประเมินผล ด้านการดำเนินงานระหว่างส่วนงานต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนระบบสุขภาพในรัฐเซาท์ออสเตรเลีย (Health in All Policies Evaluating the South Australian Approach to Intersectoral Action for Health)” เสนอว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐเพื่อขับเคลื่อนนโยบายด้านสุขภาพ มีสาเหตุมาจากความเป็นจักรวรรดินิยมด้านสุขภาพ (Health Imperialism) ที่นิยามปัญหาต่าง ๆ โดย อาศัยมุมมองด้านสุขภาพเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่มีความสำคัญไม่แพ้กัน ทำให้ผู้ร่วมมือจากส่วนงานอื่นถอนตัวออกจากความเป็นหุ้นส่วนไปในที่สุด (Lawless A. et al., 2012) ดังนั้น รูปแบบนโยบายสุขภาพในทุก นโยบายของรัฐที่นำมาใช้ในรัฐเซาท์ออสเตรเลีย จึงมีลักษณะที่เน้นผลประโยชน์และการทำงานร่วมกันระหว่าง หุ่นส่วนฝ่ายต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการสร้างเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ การพัฒนานโยบายด้านสุขภาพ ไม่ควร เน้นที่การแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ไข ปัญหาเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรและกลไกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรงและคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์อีกด้วย และยังสอดคล้องกับ Ilona Kickbusch et al. ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้ประโยชน์จากหน้าต่างแห่งโอกาสในการสร้างนโยบายสุขภาพในทุกนโยบายของรัฐในรัฐเซาท์ออสเตรเลีย (Making the most of open windows : Establishing health in all policies in South Australia)” พบว่า ปัญหาทางสุขภาพมีความเชื่อมโยงกับ ประเด็นอื่น ๆ ในทุกมิติ ตั้งแต่ปัญหาทางเศรษฐกิจการคลัง ไปจนถึงการบริหารจัดการสวัสดิการทางสังคม (Kickbusch I. et al., 2014) ดังนั้น ผู้ดำเนินงานทุกภาคส่วน ทุกสถาบัน และทุกระดับการปกครอง จึงต้องคิดในเชิงสุขภาพ (Think health)

เพื่อสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ประชาชนสามารถมีสุขภาพที่ดีได้ทุกหน่วยงานต้องบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้เกิดเอกภาพในนโยบายของรัฐบาลในการนี้ เพื่อให้การบูรณาการเชิงนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและให้ข้อเสนอต่าง ๆ ได้รับการ บรรจุอยู่ในวาระการตัดสินใจของผู้ที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ จำเป็นต้องเชื่อมโยงสามกระบวนการเข้าด้วยกันคือ ปัญหา (Problems) ข้อเสนอแนะนโยบาย (Policy proposals) และการเมือง (Politics) สอดคล้องกับ สมภาร ศิโล ได้กล่าวไว้ว่า “ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหญ่ให้เป็นนโยบายย่อยก็ดี การแปลงนโยบายให้เป็นแผนปฏิบัติการที่ดีจะต้องจัดวัตถุประสงค์แนวทางดำเนินการและกลไกให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน” (สมภาร ศิโล, 2552)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมสุขภาพโดยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ควรมีการดำเนินการดังนี้คือ สนับสนุนการดำเนินงานขององค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) อย่างต่อเนื่องโดยหน่วยงานภาครัฐควร ดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับปัญหาที่ได้รับความสนใจมากที่สุดและรีบ แก้ไขอย่างเร่งด่วน ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบนโยบายสุขภาพในทุกนโยบายของรัฐที่มี การนำมาใช้ในประเทศ ต่าง ๆ โดยการศึกษาว่ายุทธศาสตร์ใดมีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่จะนำมาใช้มากที่สุด และดำเนินการจำแนกการสรุปทบทวน ที่จะนำข้อดีมาเสริม และแก้ไขจุดอ่อน รวมทั้งสำรวจความพึงพอใจและนำข้อเสนอแนะมาพัฒนาารูปแบบการประสานงานระหว่างองค์การ ให้บริการให้ดีขึ้นและเป็นกันเอง ทั้งนี้ การพัฒนานโยบายด้านสุขภาพ ไม่ควร เน้นที่การแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรและกลไกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรงและคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์อีกด้วย ปัญหาทางสุขภาพมีความเชื่อมโยงกับ ประเด็นอื่น ๆ ในทุกมิติ ตั้งแต่ปัญหาทางเศรษฐกิจการคลัง ไปจนถึงการบริหารจัดการสวัสดิการทางสังคม ดังนั้น ผู้ดำเนินงานทุกภาคส่วน ทุกสถาบัน และทุกระดับการปกครอง จึงต้องคิดในเชิงสุขภาพ (Think health) เพื่อสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ประชาชนสามารถมีสุขภาพที่ดีได้ทุกหน่วยงานต้องบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้เกิดเอกภาพในนโยบายของรัฐบาลในการนี้ เพื่อให้การบูรณาการเชิงนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและให้ข้อเสนอต่าง ๆ ได้รับการ บรรจุอยู่ในวาระการตัดสินใจของผู้ที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ จำเป็นต้องเชื่อมโยงสาม กระบวนการเข้าด้วยกันคือ ปัญหา (Problems) ข้อเสนอแนะนโยบาย (Policy proposals) และการเมือง (Politics)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กระทรวงสาธารณสุขควรมุ่งเน้นพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อสุขภาพ และคุ้มครองผู้บริโภค ด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) โดยให้คนไทยมีโอกาสร่วมคิด ร่วมนำ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบด้วย เป็นการเชื่อมประสานทุก

ภาคส่วนเข้าด้วยกัน สนับสนุนงบประมาณสำหรับองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ที่ทำงานทางด้านสาธารณสุข ให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนาและจัดการระบบสุขภาพ ควรมีการประชาสัมพันธ์และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่างให้ ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO)

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมสุขภาพ และควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGO)

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา ไวรสารว. (2556). เอ็นจีโอกับอาเซียน. วารสารศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออก, 13(1), 2-21.

ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่เจ็ด. (2562). นโยบายและบทบาทการส่งเสริมสุขภาพขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในประเทศไทย. (เรืองวิทย์ วรรีระราช และกฤษณา ไวรสารว, ผู้สัมภาษณ์)

ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่สอง. (2562). นโยบายและบทบาทการส่งเสริมสุขภาพขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในประเทศไทย. (เรืองวิทย์ วรรีระราช และกฤษณา ไวรสารว, ผู้สัมภาษณ์)

ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่สาม. (2562). นโยบายและบทบาทการส่งเสริมสุขภาพขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในประเทศไทย. (เรืองวิทย์ วรรีระราช และกฤษณา ไวรสารว, ผู้สัมภาษณ์)

ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่สี่. (2562). นโยบายและบทบาทการส่งเสริมสุขภาพขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในประเทศไทย. (เรืองวิทย์ วรรีระราช และกฤษณา ไวรสารว, ผู้สัมภาษณ์)

ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่หก. (2562). นโยบายและบทบาทการส่งเสริมสุขภาพขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในประเทศไทย. (เรืองวิทย์ วรรีระราช และกฤษณา ไวรสารว, ผู้สัมภาษณ์)

ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่หนึ่ง. (2562). นโยบายและบทบาทการส่งเสริมสุขภาพขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในประเทศไทย. (เรืองวิทย์ วรรีระราช และกฤษณา ไวรสารว, ผู้สัมภาษณ์)

ตัวแทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรแห่งที่ห้า. (2562). นโยบายและบทบาทการส่งเสริมสุขภาพขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรในประเทศไทย. (เรืองวิทย์ วรรีระราช และกฤษณา ไวรสารว, ผู้สัมภาษณ์)

- ภูมิธรรม เวชยชัย. (2527). บทบาทขององค์การอาสาสมัครเอกชนในการสร้างสถาบันเกษตรกรเพื่อการพัฒนา : ศึกษากรณีการสร้างกลุ่มธนาคารข้าว ขององค์การอนุเคราะห์เด็กเปรียบเทียบอ้างอิง การสร้างกลุ่มธนาคารข้าวของกรมพัฒนาชุมชน. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมภาร ศิโล. (2552). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอกพร รักความสุข. (2560). การให้บริการสาธารณะแนวใหม่โดยสำนักงานรัฐสภาประจำจังหวัด. วารสารวิจัยมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, 3(2), 139-151.
- Kickbusch I. et al. (2014). Making the most of open windows : Establishing Health in All Policies in South Australia. International Journal of Health Services, 44, 185-194.
- Lawless A. et al. (2012). Health in All Policies: Evaluating the South Australian Approach to Intersectoral Action for Health. Canadian Journal of Public Health, 103(Suppl 1),15-19.

รูปแบบยูเลิร์นนิงตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม เพื่อพัฒนาทักษะ
ด้านการสนทนาภาษาอังกฤษของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*

U-LEARNING MODEL BASED ON CONNECTIVISM THEORY
FOR ENGLISH CONVERSATION SKILL DEVELOPMENT AMONG
THE STUDENTS AT RAJAMANGALA UNIVERSITY OF
TECHNOLOGY THANYABURI

สุจิตรา ยอดเสนหา

Suchitra Yodsaneha

ณรงค์ สมพงษ์

Narong Sompong

สารوخ โสภิรักษ์

Saroach Soopeerak

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

E-mail: suchitra.nok@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบยูเลิร์นนิงตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึมในการพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษา 2) เปรียบเทียบทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนยูเลิร์นนิง 3) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ และ 4) ประเมินความพึงพอใจบทเรียนยูเลิร์นนิง เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 32 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม รวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบยูเลิร์นนิง มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านการนำเข้า (สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบยูเลิร์นนิง สิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ และ ระบบบริหารจัดการเรียนการสอน) ด้านกระบวนการ (การกำหนดวัตถุประสงค์ของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้คอนเน็คติวิซึม) ด้านผลลัพธ์ (ผลการฝึกทักษะภาษาอังกฤษ) และด้านผลป้อนกลับ เน้นการฝึกทักษะด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบยูเลิร์นนิง ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) ค่าเฉลี่ยทักษะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรม การ

* Received 29 July 2020; Revised 16 August 2020; Accepted 18 August 2020

เรียนรู้ด้านความคาดหวัง อยู่ในระดับมาก ด้านการประเมินตนเองและด้านการฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่วนใหญ่ใช้กระดานเสวนาแบบมีส่วนร่วม นักศึกษาพึงพอใจบทเรียนยูเลิร์นนิ่ง ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$)

คำสำคัญ: รูปแบบยูเลิร์นนิ่ง, ทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม, การสนทนาภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this study were: 1) to develop the U-Learning model based on connectivism theory for English conversation skill development among the students at Rajamangala University of Technology Thanyaburi; 2) to compare the learners' listening and speaking skills before and after the intervention of using the U-Learning lessons; 3) to study the learners' behavior while using the U-Learning lessons; and 4) to evaluate the learners' satisfaction towards the U-Learning lessons. The methodology was mixed research method. The samples were thirty-two freshmen of Rajamangala University of Technology Thanyaburi, recruited through cluster sampling. The interview, rating-scale questionnaires, observation, and evaluation forms were used as research instruments. The content analysis, mean, standard deviation, and t-test were used for analyzing the data. The findings revealed that the U-Learning model development process consisted of 4 components as follows: (1) the input of the model (Ubiquitous Learning Environment (ULE), learning facilities, and Learning Management System (LMS)); (2) process of the model (learning objective, learning steps of English communicative approach, and connectivism activities); (3) the performance of learning; and (4) Feedback – focusing on self-development through online practice. The developed U-learning model received the highest score ($\bar{X} = 4.51$) on senior experts' evaluation, indicating its high usability value. The mean of the learners' English communicative skills after using the U-learning lessons was higher than the one before the intervention with a statistical significance at the .05 level. Learning' behavior: in terms of learners' expectation was at a high level. Learners' self- assessment was at a moderate level. Learners' frequency of English conversation practice was at a moderate level reflecting occasional practice. The majority of learners' utilized a discussion forum for knowledge sharing. The overall learners' satisfaction was at a high level ($\bar{X} = 4.11$).

Keywords: U-Learning, Connectivism, English Conversation Skills

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมทางสังคมทั่วโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ การเข้าถึงเทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมก่อให้เกิดการพัฒนาและการก้าวเข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีล้ำสมัย หรือที่เรียกว่า วัฒนธรรมสังคมยูบิควิตัส (Ubiquitous Society) (Weiser, M., 2009) ซึ่งทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ตลอดเวลา และเกิดการเรียนรู้ได้ทุกหนทุกแห่ง โดยสามารถเลือกสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม ด้วยวิธีการสื่อสารหลายทาง ได้แก่ การถ่ายทอดผ่านอินเทอร์เน็ตแบบทันที หรือ Real Time Internet Broadcasting การปฏิสัมพันธ์ด้วยเสียง สื่อประสม วิดีโอ การปฏิสัมพันธ์ด้วยตนเองกับผู้สอน หรือเพื่อนร่วมชั้นได้ทุกที่ ทุกคน และทุกเวลา เกิดการใช้ทรัพยากรที่เป็นอุปกรณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โทรศัพท์มือถืออัจฉริยะ (Smartphone) คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet Computer) และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาอื่น ๆ ได้แก่ กล้องถ่ายรูป เครื่องเล่นดิจิทัลในหลากหลายรูปแบบ (MP3, iPod, Game Controller) แม้กระทั่งเครือข่ายสังคม เช่น Facebook, Twitter, Line, Instagram และอื่น ๆ ที่สามารถปรับเปลี่ยนและนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ได้รอบด้านอย่างลงตัว จึงเป็นที่มาของการเรียนรู้แบบยูบิควิตัสเลิร์นนิ่ง หรือ U-Learning

ยูเลิร์นนิ่งเป็นมิติใหม่ของการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ในด้านการรับรู้บทของผู้เรียน การระบุตัวตนผู้เรียน การปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้แบบไร้รอยต่อมีความเป็นธรรมชาติ และสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา สภาพการเรียนรู้แบบยูเลิร์นนิ่ง หรือ U-Learning Environment (ULE) เป็นการเรียนรู้ที่สามารถเกิดขึ้นได้รอบตัวผู้เรียน ข้อมูลเนื้อหาของบทเรียนจะฝังไว้กับอุปกรณ์ที่สามารถพกพาไปเรียนรู้ได้ทุกหนทุกแห่ง โดยผ่านเทคโนโลยีไร้สายที่ช่วยสนับสนุนด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Watson, C.E., & Plymale, W.O., 2011) ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ ให้โอกาสแก่ผู้เรียนทุกคนได้รับรู้ เพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยปราศจากข้อจำกัด ทั้งระดับสติปัญญา ความสามารถในการรับรู้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดเพื่อแก้ปัญหา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ ในทุกระดับ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือ ในยุคดิจิทัล (Digital Age) ซึ่งสอดคล้องแนวความคิดการเชื่อมต่อ หรือที่เรียกว่า ทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม ที่ออกแบบภายใต้แนวคิด “Learning theory for digital age” หรือ การเรียนรู้ในโลกยุคดิจิทัลที่ปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน ที่เชื่อมโยงอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Evans, D., 2012) การเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ทำได้สะดวกและรวดเร็ว สำหรับคนมีความจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากองค์ความรู้ที่มีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา ข้อมูลข่าวสารมีจำนวนมหาศาล ทำให้ไม่สามารถจำกัดการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียนได้ตลอดไป

จากการศึกษาทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม พบว่า เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีจุดเด่นในด้านการเชื่อมโยงความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้ และการจัดหมวดหมู่ความรู้ ซึ่งนำพาคนที่มีความคิด ความชอบ และความต้องการที่คล้ายกันมาทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้ตลอดเวลา การนำทฤษฎีคอนเน็คติวิซึมไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบ่งออกเป็นแบบการสาธิต การแสดงให้เห็น ส่วนการลงมือปฏิบัติจะมีการสะท้อนความคิด โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงการนำความรู้ที่เผยแพร่กลับมาใช้ ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์และส่งกลับไปเผยแพร่ ทำให้ความรู้เหล่านั้นเกิดการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ตามที่ (Boitshwarelo, B., 2011) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการเชื่อมความรู้เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และการเพิ่มความลึกให้กับกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนที่มีความสนใจเหมือนกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยการเชื่อมโยงสัมพันธ์ข้อมูลทั้งหมดไว้เป็นส่วน ๆ ซึ่งมีการจัดเก็บไว้ในระบบเครือข่ายความรู้ต่าง ๆ เครือข่ายความรู้ด้านภาษาอังกฤษก็เป็นอีกหนึ่งเครือข่ายที่ได้ใช้ประโยชน์จากทฤษฎีคอนเน็คติวิซึมนี้ Wu กล่าวถึงประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ซึ่งมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก และจะต้องกำหนดเป็นนโยบายที่สำคัญ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันระดับประเทศ (Wu T. et al., 2011)

หลักการและแนวคิดเบื้องต้นของรูปแบบยูเลอร์นิ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีนั้น สืบเนื่องมาจากผลการวัดระดับทักษะด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาแรกรับเข้า มีผลการทดสอบอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์มาตรฐานของ Common European Framework of Reference for Languages หรือ CEFR อยู่ในระดับคะแนนน้อยกว่า A2 ถึงร้อยละ 90 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับ A1 มากที่สุด ร้อยละ 65 (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2556) แนวคิดการพัฒนารูปแบบยูเลอร์นิ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จึงเกิดขึ้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านทางเทคโนโลยีที่มีความคุ้นเคย และเป็นที่สนใจ เพื่อให้การเรียนรู้ของนักศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนารูปแบบยูเลอร์นิ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ให้ใกล้เคียงกับระดับมาตรฐาน ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในด้านต่าง ๆ จากการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยการนำทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม มาใช้สนับสนุนการเรียนรูปแบบยูเลอร์นิ่ง เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ และนำทฤษฎีที่มีประโยชน์สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งจะเป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้เรียนเข้าด้วยกัน ทั้งในด้าน

ทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษ ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบยูเลอร์นึ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึมในการพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟัง ทักษะการพูด และทักษะการสนทนาภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนยูเลอร์นึ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม ในการพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนยูเลอร์นึ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม ในการพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษา ในด้านความคาดหวังต่อการฝึกทักษะ ด้านการฝึกปฏิบัติ ด้านการประเมินตนเอง และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อบทเรียนยูเลอร์นึ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม ในการพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี เรื่อง รูปแบบยูเลอร์นึ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยพัฒนาบทเรียนรายวิชาการสนทนาภาษาอังกฤษ ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟัง และการพูด เพื่อไปใช้ในการสนทนาภาษาอังกฤษ ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 4,483 คน โดยจัดเป็น 103 กลุ่ม และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการสุ่มแบบจำนวน 1 กลุ่ม มีนักศึกษาจำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบยูเลอร์นึ่ง ตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษา โดยมีรูปแบบการประเมินตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็น (ร่าง) รูปแบบยูเลอร์นึ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จำนวน 9 คน และอาจารย์ด้านการสอนภาษาอังกฤษจำนวน 3 คน วิเคราะห์สังเคราะห์ประเด็นเพื่อปรับปรุงทำต้นแบบที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและพัฒนาารูปแบบ พร้อมการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ 5 ระดับ และคำถามปลายเปิดในการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจึงได้รูปแบบที่สมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. รูปแบบยูเลอร์นิ่งตามทฤษฎีคอนเนคตวิซิม เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษา ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่สำคัญ

2. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบยูเลอร์นิ่ง ตามทฤษฎีคอนเนคตวิซิม ใช้วิธีการเก็บบันทึกรวบรวมเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด

3. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการฝึกทักษะการสนทนาภาษาอังกฤษ ใช้วิธีการเก็บบันทึกรวบรวมเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนด

4. การประเมินรูปแบบยูเลอร์นิ่ง เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิรายบุคคลประเมินโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบยูเลอร์นิ่ง ที่มีมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2537)

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาบทเรียนยูเลอร์นิ่งตามทฤษฎีคอนเนคตวิซิม การประเมินคุณภาพบทเรียน การประเมินคุณภาพการนำเสนอ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาอังกฤษ ก่อนนำบทเรียน ไปใช้จริง ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์เนื้อหาบทเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การเลือกสื่อที่เหมาะสม การออกแบบกิจกรรมเสริมทักษะ การออกแบบการประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้ และเค้าโครงบทเรียน

2. การประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาบทเรียนยูเลอร์นิ่ง ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน และตรวจสอบเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญเจ้าของภาษา 1 คน

3. การประเมินคุณภาพด้านการนำเสนอบทเรียนยูเลอร์นิ่ง ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมด้านการนำเสนอ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 คน

4. การประเมินคุณภาพบทเรียนยูเลอร์นิ่ง โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน ด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกก่อนนำบทเรียนยูเลอร์นิ่งไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. นำเค้าโครงบทเรียนวิชาสนทนาภาษาอังกฤษ (English Conversation) พร้อมด้วยแบบประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาบทเรียนยูเลอร์นึ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม ในการพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิชาสนทนาภาษาอังกฤษ (English Conversation) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน ประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาบทเรียนยูเลอร์นึ่ง โดยใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ

2. การประเมินคุณภาพบทเรียนยูเลอร์นึ่ง โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมด้านการนำเสนอบทเรียนยูเลอร์นึ่ง ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ

3. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงบทเรียนยูเลอร์นึ่ง ขั้นสุดท้าย ก่อนการนำไปทดลองจริง

การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้บทเรียนยูเลอร์นึ่ง ตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประกอบด้วย

1. เปรียบเทียบผลการฝึกทักษะการฟังก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยบทเรียนยูเลอร์นึ่ง ที่พัฒนาขึ้น

2. เปรียบเทียบผลการฝึกทักษะการพูดก่อนเรียนและหลังเรียนรู้ด้วยบทเรียนยูเลอร์นึ่ง ที่พัฒนาขึ้น

3. เปรียบเทียบผลการฝึกทักษะด้านการสนทนาก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยบทเรียนยูเลอร์นึ่ง ที่พัฒนาขึ้น

4. ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนยูเลอร์นึ่ง ที่พัฒนาขึ้น

5. การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อบทเรียนยูเลอร์นึ่ง ที่พัฒนาขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูล ในระยะที่ 3 การออกแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีซึ่งประกอบด้วย การวิจัยกึ่งทดลอง การดำเนินการทดลองโดยจะใช้แบบแผนการทดลองแบบวัดทักษะก่อนและหลังการทดลอง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538) และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบยูเลอร์นึ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า โดยภาพรวมแล้ว รายละเอียดของรูปแบบฯ มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แนวคิดที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้

รูปแบบยูเลอร์นึ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึ่มฯ ด้านกระบวนการฝึกทักษะ 3 ขั้นตอนหลักได้แก่ ขั้นการนำเสนอ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อม และขั้นปฏิบัติ การกำหนดวัตถุประสงค์และฝึกปฏิบัติรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา คือ องค์ประกอบของรูปแบบครอบคลุมองค์ประกอบหลักของรูปแบบการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้รูปแบบยูเลอร์นึ่ง ด้านการตั้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และขั้นประยุกต์ใช้ เพื่อการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.40$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟัง ทักษะการพูด และทักษะด้านการสนทนา ภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนยูเลอร์นึ่ง ที่พัฒนาขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกด้วยบทเรียนยูเลอร์นึ่ง มีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนการฝึกทักษะการฟังภาษาอังกฤษ และคะแนนเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังการฝึกทักษะการฟังภาษาอังกฤษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนหลังการฝึกทักษะการฟังภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.19 คะแนน ซึ่งสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกทักษะการฟังภาษาอังกฤษ เท่ากับ 34.40 คะแนน และเป็นจริงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนยูเลอร์นึ่ง ในด้านความคาดหวังต่อการฝึกทักษะ ด้านการฝึกปฏิบัติทักษะ ด้านการประเมินตนเอง และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านความคาดหวังต่อการฝึกทักษะอยู่ในระดับมาก ด้านการฝึกปฏิบัติปฏิบัติเป็นบางครั้ง ด้านการประเมินตนเองในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พบว่า มีการใช้กระดานเสวนา ร่วมกับ Padlet เป็นหลัก

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อบทเรียนยูเลอร์นึ่ง พบว่า คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อบทเรียนยูเลอร์นึ่งฯ ในภาพรวม ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านเนื้อหา มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.35$)

อภิปรายผล

1. รูปแบบยูเลอร์นึ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึ่มเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนา ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ส่วน คือ 1.1) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบยูเลอร์นึ่ง (Ubiquitous Learning Environment หรือ ULE) 1.2) สิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Learning Facilities) และ 1.3) ระบบบริหารจัดการการเรียนการสอน (Learning Management System) จุดเด่นในส่วนของปัจจัยนำเข้านี้ คือระบบการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน 2) ปัจจัยกระบวนการ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ส่วน คือ 2.1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของผู้เรียน 2.2) วิธีการ (ขั้นการนำเสนอเนื้อหา ขั้นการปฏิบัติ ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร) 2.2.1) ขั้นตอนก่อนการฝึกทักษะ (Warm-up) 2.2.2) ขั้นตอนสรุปหลังการฝึกทักษะ (Wrap-up) 2.3) กิจกรรมการเรียนรู้คอนเน็คติวิซึ่ม ซึ่ง

ประกอบด้วยการเชื่อมโยงความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการปรับปรุงความรู้ 3) ปัจจัยผลลัพธ์ ผลที่ได้การเรียนรู้ การฝึกทักษะการสนทนาภาษาอังกฤษ ที่ได้ตามเป้าหมายที่ผู้เรียนได้วางแผนไว้ในกระบวนการเรียนรู้ การต้องการกำลังใจ และการกระตุ้นให้พูดภาษาอังกฤษ โดยต้องการสร้างกำลังใจให้ตนเอง และต้องการกำลังใจจากเพื่อน และอาจารย์ 4) ผลป้อนกลับ (Feedback) เป็นสิ่งที่ย้อนกลับไปยังผู้เรียน เช่น การให้รางวัล การให้ความคิดเห็นผ่านระบบ และการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการฝึกทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟัง การพูด และการสนทนา ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยบทเรียนยูเลอร์นิ่ง พบว่าทักษะการฟัง การพูด และการสนทนาภาษาอังกฤษ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ในทุกทักษะ เนื่องจากนักศึกษาได้ผ่านการฝึกในทักษะต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยสามารถฝึกฝนได้ด้วยตนเอง มีแหล่งเรียนรู้ที่จัดหมวดหมู่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการฝึก และมีช่องทางเพิ่มเติมจากแหล่งค้นคว้าภายนอก อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญ ผ่านระบบเครือข่ายไร้สาย ซึ่งสอดคล้องกับ สรญา สารสุภาพ ที่ได้ศึกษาและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์ เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เช่นเดียวกัน (สรญา สารสุภาพ, 2553)

3. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนยูเลอร์นิ่งประกอบด้วย ด้านความคาดหวังต่อการฝึกทักษะ ด้านการฝึกปฏิบัติ ด้านการประเมินตนเอง และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่ใช้ในการเรียน ซึ่งในด้านความคาดหวังนักศึกษามีความคาดหวังต่อการฝึกทักษะการฟังในระดับมาก ส่วนทักษะการพูดอยู่ในระดับปานกลาง และทักษะการสนทนาอยู่ในระดับมาก นั้นหมายความว่านักศึกษามีความตั้งใจที่จะการสนทนาได้ และฟังเข้าใจ ซึ่งขัดแย้งกันเพราะนักศึกษาคาดหวังต่อการฝึกทักษะการพูดเพียงระดับปานกลาง และเมื่อผ่านการฝึกปฏิบัติ นักศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง มีเพียงทักษะการฟังที่ปฏิบัติเป็นประจำ โดยเฉพาะในการฟังบทสนทนาจนเข้าใจ และฝึกกิจกรรมซ้ำจนเกิดความเข้าใจ จากการปฏิบัติในส่วนของการฝึกทักษะการพูดและการสนทนา ที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ส่งผลต่อเป้าหมายของการฝึกทักษะที่ตั้งไว้ ซึ่งความสำเร็จของการฝึกปฏิบัติมักเกิดจากการปฏิบัติอย่างเป็นประจำและตั้งใจเพื่อให้เกิดความเข้าใจ รวมไปถึงการหาคู่สนทนา แสดงบทบาทสมมติ และฝึกฝน ผ่านสังคมออนไลน์ผ่านเครื่องมือคอนเน็คติวิซึมในการใช้กระดานแสดงความคิดเห็นออนไลน์แบบมีส่วนร่วม อย่าง Forum, Padlet และ Facebook Messenger และจากการสังเกตการณ์ฝึกปฏิบัติ และการทวนสอบไปยังคะแนนรายบุคคล พบว่า นักศึกษาที่เข้ามาใช้ระบบสม่ำเสมอ มักจะมีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้น และนักศึกษาที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมทำกิจกรรม เมื่อทดสอบจากผู้ทดสอบภายนอก พบว่าระดับทักษะหลังเรียนสูงขึ้น ส่งผลให้นักศึกษาเหล่านี้มีผลของการฝึกทักษะเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาที่ชอบค้นหาความรู้และใช้

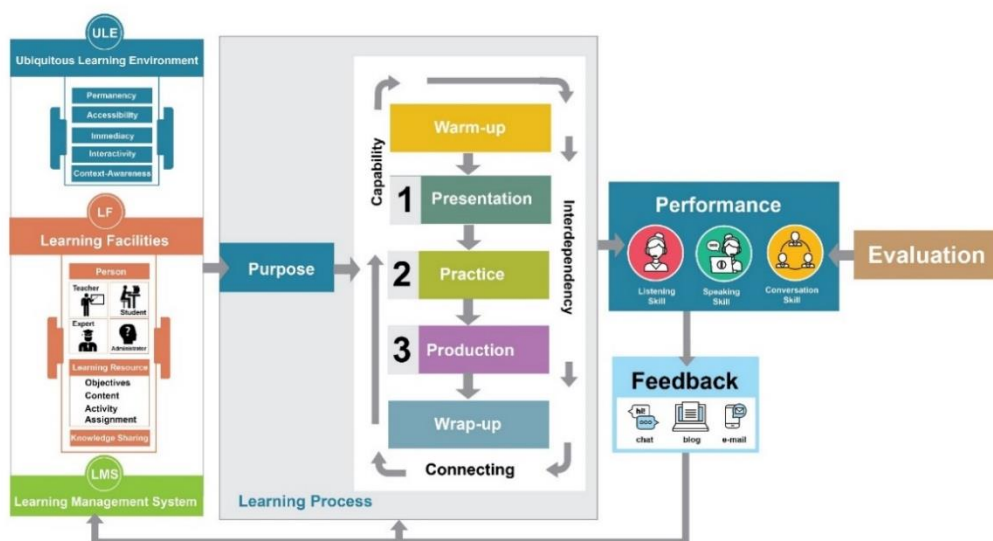

กระดานเสวนา ซึ่งสอดคล้องกับ เกศนีย์ มากช่วย และคณะ กับ คัมภีรภาพ คงสำรวย และคณะ ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกทักษะ โดยนอกจากเรื่องความวิตกกังวลแล้ว การอายุที่จะพูดก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นปัญหา เนื่องจากความกลัวการถูกหัวเราะเยาะเมื่อไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และจากการประเมินตนเองของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาสามารถปฏิบัติทักษะการฟังได้มาก ทักษะการพูดและการสนทนาปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง (เกศนีย์ มากช่วย และคณะ, 2561) ส่วนด้านเวลาพบว่า ระยะเวลาในการเข้าใช้ระบบนาน ไม่ได้มีผลต่อการฝึกทักษะ เพราะมีนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่เข้าไปฝึกทักษะในระยะเวลาที่สั้นกว่าแต่กลับมีผลการฝึกดีกว่า และจากการติดตามผ่านระบบพบว่านักศึกษาใช้เวลาฝึกในช่วงหลังเลิกเรียนเป็นส่วนใหญ่ (คัมภีรภาพ คงสำรวย และคณะ, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับ Ting-Ting Wu et al. ที่วิจัยการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมยูเลอร์นิง ซึ่งระบบมีกลไกในการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ รวมไปถึงพฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งสามารถจัดเก็บเป็นผลงานการเรียนรู้และสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นรายบุคคลได้ (Wu T. et al., 2011)

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีต่อบทเรียนมีต่อบทเรียนยูเลอร์นิง ที่พัฒนาขึ้น พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) ทั้งในด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม และด้านการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ วารนันท์ นิตศักดิ์ ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามทฤษฎีคอนเนคตวิซิมของนักศึกษาโครงการมหาวิทยาลัยชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยความพึงพอใจของต่อการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้นักศึกษาทุกคนให้ความเห็นว่าได้รับประโยชน์มาก และสามารถนำเอาเทคนิคที่ได้จากการฝึกทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษไปฝึกฝนต่อโดยสามารถนำสื่อสังคมออนไลน์ที่มีอยู่มากมายบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปประยุกต์ใช้ได้ต่อไป และอยากฝึกภาษาอังกฤษให้มากขึ้นเพื่อสนทนาได้จริง ๆ (วารนันท์ นิตศักดิ์, 2557)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบยูเลิร์นนิ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

จากภาพที่ 1 รูปแบบยูเลิร์นนิ่งตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งประกอบไปด้วยการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ปัจจัยกระบวนการ (Process) ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมโดยผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม ปัจจัยผลลัพธ์ ซึ่งจะแสดงออกถึงทักษะที่ผู้เรียนได้รับจากการทำกิจกรรม ในส่วนของกระบวนการเรียนรู้ และผลป้อนกลับ (Feedback) จะเป็นผลสะท้อนกลับไปยังปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในส่วนของผู้เรียน และในส่วนจากระบบ เพื่อปรับปรุง หรือกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบยูเลิร์นนิ่ง มีองค์ประกอบที่สำคัญในด้านความคงทนของข้อมูล การเข้าถึงได้ตลอดเวลา การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การแสดงผลได้อย่างรวดเร็ว และด้านการรับรู้บริบทของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีการตอบสนองการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ในโลกแห่งดิจิทัลนี้ ยูเลิร์นนิ่ง สามารถเข้าถึงผู้เรียนทุกคนได้อย่างแพร่หลาย เพราะความรู้ถูกฝังไว้ในอุปกรณ์ที่มีติดตัวอยู่ตลอดเวลา

2. ในด้านการจัดการเรียนการสอนแบบยูนิเวอร์นิตีนั้นจะต้องคำนึงถึงในส่วนของปัจจัยนำเข้า ซึ่งเป็นการเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมให้พร้อมกับการเรียนรู้ ในส่วนของผู้เรียน จะมีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ประกอบด้วย การตั้งวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะวิธีการเรียนรู้ ตามวิธีการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนเน็คติวิซึม เพื่อให้เกิดความรู้ การเชื่อมโยงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในส่วนของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ จะมีการออกแบบการประเมินผลรายกิจกรรม โดยใช้หลักการสร้างแรงจูงใจ เช่น การให้รางวัล เป็นเหรียญรางวัลเมื่อสามารถปฏิบัติได้ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายในแต่ละทักษะ ซึ่งทั้งระบบเตรียมไว้ให้ จำนวน 23 เหรียญ และมีการมอบแสดมป์เพื่อส่งกำลังใจให้ใคร่เท่าไรก็ได้ เปรียบเสมือนการกดไลค์บนสื่อสังคมออนไลน์ และในการจัดการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น รวมถึงเปิดโอกาสในการแสดงความรู้ มีการสลับบทบาทระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปเรียนบทเรียนซ้ำได้ เพื่อความอิสระในการเรียนรู้ โดยไม่มีเงื่อนไขทางด้านเวลา

3. สื่อและเครื่องมือที่ใช้ควรเป็นสื่อมัลติมีเดียที่น่าสนใจ ผู้เรียน ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญสามารถเข้าถึงได้อย่างอิสระเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดเห็นระหว่างกัน ส่วนอุปกรณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนต้องสามารถเชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ พฤติกรรมการจัดการเรียนให้มีการฝึกทักษะให้ได้ผลดีจะต้องเน้นที่การปฏิบัติ และทำอย่างต่อเนื่อง และจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนจะเห็นได้ว่าผู้ที่เรียนร่วมกันมีผลต่อการฝึกทักษะด้านการฟัง การพูด และการสนทนาภาษาอังกฤษ เพราะเมื่อมีการรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง จะมีผู้เรียนคนอื่น ๆ เข้ามาในระบบเพื่อมาตรวจสอบกิจกรรม และภารกิจที่ตนเองต้องทำ

4. การพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ ด้วยบทเรียนยูนิเวอร์นิตี ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะได้อย่างหลากหลาย ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษ และยังสามารถร่วมฝึกกับเพื่อนผ่านกลุ่มสนทนาได้ นอกจากทักษะด้านการสนทนาภาษาอังกฤษแล้ว ผู้เรียนยังมีทักษะในการค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเชื่อมโยงที่จัดเป็นหมวดหมู่ เป็นการต่อยอดและเผยแพร่ความรู้ต่อไปได้ เพื่อให้ใกล้เคียงเกณฑ์มาตรฐานของการวัดระดับการทดสอบทางภาษา อีกทั้งยังได้ทักษะการวางแผน และการฝึกวินัยในตนเอง ให้สามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่วางไว้

เอกสารอ้างอิง

เกศนีย์ มากช่วย และคณะ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 3. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

- คัมภีรภาพ คงสำรวย และคณะ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. วารสารวิชาการแสงอีสาน, 15(1), 143-153.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วรนันท์ นิตติศักดิ์. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามทฤษฎีคอนเนคติวิสต์ซิมของนักศึกษาโครงการมหาวิทยาลัยชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สรญา สารสุภาพ. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ระหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ. (2556). รายงานผลการสอบวัดพื้นฐานภาษาอังกฤษ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 แรกรับเข้า. กรุงเทพมหานคร.
- Boitshwarelo, B. (2011). Proposing an integrated research framework for connectivism: Utilising theoretical synergies. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(3), 161-179.
- Evans, D. (2012). *The internet of everything: how more relevant and valuable connections will change the world*. United States: Cisco Internet Business Solutions Group.
- Watson, C.E., & Plymale, W.O. (2011). *The pedagogy of things: Ubiquitous learning, student culture, and constructivist pedagogical practice*. Retrieved January 11, 2016, from http://eddiawatson.net/pdf/watson_plymale.pdf
- Weiser, M. (2009). *The Computer for the 21st Century*. Retrieved January 11, 2016, from <https://www.ics.uci.edu/~corps/phaseii/Weiser-Computer21stCentury-SciAm.pdf>
- Wu T. et al. (2011). Ubiquitous English Learning System with Dynamic Personalized Guidance of Learning Portfolio. *Educational Technology & Society*, 14, 164-180.

**การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ***
**A DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM TO FUNDRAISING FOR
EDUCATION IN BASIC SCHOOL MINISTRY OF EDUCATION**

พรเทพ โพธิ์พันธุ์

Pornthep Pophan

พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ

Pacharawit Chansirisira

เฉลย ภูมิพันธุ์

Chaloey Pumipuntu

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University, Thailand

E-mail: pt101.pop@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษา และเพื่อศึกษาผลการฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษา และระยะที่ 2 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้และการติดตามผลภายหลังการฝึกอบรม (Follow Up) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 20 คน แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 1 – 2) จำนวน 16 คน และระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3 – 4) จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบทดสอบ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลห่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างโดยการทดสอบที (t – test dependent) ผลการวิจัยในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า องค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมโดยรวม มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60 - 5.00$) เมื่อนำไปทดลองใช้ฝึกอบรม คณะก่อนอบรมและหลังฝึกอบรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทำการประเมินหลักสูตรอบรมได้ผลการประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากถึงที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) และในส่วนของการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้และการติดตามผลภายหลังการฝึกอบรม (Follow Up) พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม

* Received 29 May 2020; Revised 13 August 2020; Accepted 18 August 2020

มีคะแนนด้านความรู้ก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$)

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, หลักสูตรฝึกอบรม, การระดมทุน, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this research were to develop training curriculum for fundraising for education. For basic school administrator's ministry of education. And to study the effect of using knowledge gained from training to fundraising for education. The research study was divided into 2 phases as follows: Phase 1 were to develop training curriculum for fundraising for education. Phase 2: were to study the effect of using knowledge gained from training to fundraising for education. The sample included the school administrators from 20 sample. Divided into primary education (levels 1 - 2) of 16 samples and secondary education (levels 3 - 4) of 4 samples. The research instruments used were survey data, test and assessments. The data analysis were percentage, arithmetic mean and standard deviation and using differences t-test dependent. Results research of the develop training curriculum for fundraising for education. For basic school administrator's ministry of education found that the overall training curriculum components is suitable to the highest level ($\bar{X} = 4.60 - 5.00$) when used for trial training, training before and after training There was a difference was statistically significant level .05 and the evaluation of the training program resulted in the overall evaluation of the training program implementation at the highest level ($\bar{X} = 4.70$). Of the results of applying training courses and follow up training (Follow Up) found that participants There was a difference was statistically significant level .05 and when evaluating the opinions of the training program according to the curriculum at the highest level ($\bar{X} = 4.69$).

Keywords: Curriculum Development, Training Curriculum, Fundraising, Basic Education

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุงแก้ไข ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ใน หมวด 1 มาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในการจัดการศึกษา มาตรา 8 (2) ให้ยึดหลักว่า “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และในมาตรา 9 กำหนดว่า “การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และ (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น” (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547)

จากรายงานการติดตามประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาด้านการบริหารและการจัดการศึกษา เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ 2548 เกี่ยวกับการดำเนินงานระดมทรัพยากรและการลงทุน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันทางสังคมอื่นและต่างประเทศ พบว่า ยังไม่มีมาตรการในการระดมทรัพยากรด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา และยังมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549) ผลการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาดังกล่าว จากรายงานสรุปผลการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษาในวาระครบรอบ 6 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า การระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมยังดำเนินการได้ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร เนื่องจากรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องส่งเสริมและให้แรงจูงใจให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น เป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาซึ่งจากการติดตามผล พบว่า การสนับสนุนการอุดหนุนจากรัฐ สำหรับการจัดการศึกษาของสถาบันสังคมและองค์กรต่าง ๆ ยังไม่มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

เพื่อให้การบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนสามารถดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแทบทุกแห่งจึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการ ขอรับการสนับสนุน หรือ ระดมทรัพยากรและการลงทุนจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุงแก้ไขฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) หมวด 8 มาตรา 58 ที่กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน ด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว

ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้ในการจัดการศึกษา การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ อาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มาใช้ในการจัดการศึกษาเนื่องจากการระดมทุนเพื่อการศึกษา เป็นแนวคิดใหม่ในด้านการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาของประเทศไทย มีการศึกษา วิจัย เผยแพร่ในเรื่องดังกล่าวน้อยมาก (พรเทพ โพธิ์พันธุ์, 2562)

จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดสอนหลักสูตรด้านการระดมทุนเพื่อการศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในประเทศไทยส่วนใหญ่อยกข้อจำกัดความรู้ในเรื่องการระดมทุนเพื่อการศึกษา ขาดการเรียนรู้จากประสบการณ์และตัวอย่างวิธีการระดมทุนเพื่อการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) การจัดการระดมทุนเพื่อการศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่ดำเนินการตามความเคยชินที่ได้ปฏิบัติต่อ ๆ กันมา มิได้มีองค์ความรู้หรือการดำเนินการอย่างมีแบบแผนตามแนวคิดหรือทฤษฎีของในหรือต่างประเทศแต่อย่างใด ซึ่งถ้ามีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมด้านการระดมทุนเพื่อการศึกษา เพื่อให้ความรู้ แนวคิด ประสบการณ์ ผูกทักษะกระบวนการด้านการระดมทุนแก่ผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว น่าจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้อีกทั้งยังจะก่อให้เกิดการดำเนินงานด้านการระดมทุนเพื่อการศึกษาที่มีระบบมากขึ้น มีวิธีการที่หลากหลาย มีแนวคิด ทฤษฎีรองรับ มีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ สามารถจัดการระดมทุนเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญและความต้องการจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นและดำเนินการฝึกอบรมเรื่องการระดมทุนเพื่อการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี หลักการ รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ องค์ความรู้เกี่ยวกับการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ศึกษา รวบรวมประสบการณ์และตัวอย่างวิธีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ สำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยในปัจจุบันนี้ยังไม่พบว่ามีหลักสูตรฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษาเกิดขึ้นในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้มุ่งหวังสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในด้านการระดมทุนเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการระดมทุนเพื่อบริหารสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

2. เพื่อศึกษาผลการฝึกอบรมและการระดมทุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการดำเนินการวิจัยขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาและวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัย ด้านการระดมทุนของในและต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 20 คน โดยคัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรม และมีความสนใจในการระดมทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา จากโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1 - 2 จำนวน 16 คน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 8 คน และโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 - 4 จำนวน 4 คน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 คน ขนาดกลาง 2 คน และขนาดเล็ก 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสำรวจข้อมูล และแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินร่างหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปสาระสำคัญ จำแนกเนื้อหาตามประเด็นสำคัญ และเรียบเรียงรายการ ข้อมูลตามแบบวิเคราะห์เอกสารให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย และสรุปเป็นกรอบในการร่างหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหน่วยฝึกอบรมตามหลักสูตร วิธีการฝึกอบรม กิจกรรมฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และ การวัดและประเมินผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การดำเนินการประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการระดมทรัพยากร ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรม และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล พิจารณาความเหมาะสม และความสอดคล้องของร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมและครอบคลุมหรือไม่

3.2 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้องของร่างหลักสูตรฝึกอบรม แล้วนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะที่ได้รับ มาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรฝึกอบรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

พร้อมก็นำข้อมูลมาสร้างเป็นคู่มือประกอบการฝึกอบรม และสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรม นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมอีกครั้ง จากนั้นนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข เสร็จแล้วจัดพิมพ์เอกสารประกอบการฝึกอบรม แบบทดสอบ แบบประเมิน และเอกสารที่จำเป็นต้องใช้ เพื่อนำไปทดลองใช้ในขั้นตอนต่อไป

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างหลักสูตร ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นไปทดลองใช้

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรม รุ่นที่ 1 วันที่ 24 ถึง 25 มกราคม พ.ศ. 2556 ณ ห้องโสตทัศนศึกษา โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย จำนวน 20 คน โดยคัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรม และมีความสนใจในการระดมทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา จากโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1 - 2 จำนวน 16 คน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 8 คน และโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 - 4 จำนวน 4 คน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 คน ขนาดกลาง 2 คน และขนาดเล็ก 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้ในการวัดความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข เพื่อใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมประเมินผลการฝึกอบรม ภายหลังสิ้นสุดการฝึกอบรมแต่ละหน่วยฝึกอบรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้เตรียมการและจัดการเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ การเสนอโครงการฝึกอบรมและทำเรื่องขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พิจารณาให้ความเห็นชอบและขอความร่วมมือให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล มาราชการเข้ารับการฝึกอบรมตามวัน เวลาและสถานที่กำหนด ประสานกับทีมวิทยากร การเตรียมงบประมาณ การเตรียมสถานที่ การเตรียมสื่อการฝึกอบรม และวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารประกอบการฝึกอบรม การประสานงานผู้บริการอาหาร การประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม เพื่อให้การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมได้บรรลุเป้าหมาย การทดลองใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและประเมิน

ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยแบบประเมินความคิดเห็นซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างหลักสูตร ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2546) และทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้สถิติ t - test (Dependent)

ขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินความคิดเห็นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมประเมินผลการฝึกอบรม ภายหลังสิ้นสุดการฝึกอบรมแต่ละหน่วยฝึกอบรม ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลหลังจากการอบรมในขั้นตอนที่ 2 เรียบร้อยแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบประเมินความคิดเห็นซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้และการติดตามผลภายหลังการฝึกอบรม (Follow Up)

ขั้นตอนที่ 1 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมฉบับสมบูรณ์ ที่ผู้วิจัยสร้าง ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในระยะที่ 1 ไปทดลองใช้ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรม รุ่นที่ 2 อบรมวันที่ 31 มกราคม ถึง วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ณ ห้องโสตทัศนศึกษา โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย จำนวน 20 คน โดยคัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมจากโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1 - 2 จำนวน 16 คน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 คน ขนาดกลาง 6 คน และขนาดเล็ก 8 คน และโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 - 4 จำนวน 4 คน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 คน ขนาดกลาง 2 คน และขนาดเล็ก 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้ในการวัดความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม และแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข เพื่อใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมประเมินผลการฝึกอบรม ภายหลังสิ้นสุดการฝึกอบรมแต่ละหน่วยฝึกอบรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เตรียมการและจัดการเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ การเสนอโครงการฝึกอบรม และทำเรื่องขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

พิจารณาให้ความเห็นชอบและขอความร่วมมือให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองมา
ราชการเข้ารับการฝึกอบรมตามวัน เวลาและสถานที่กำหนด ประสานกับทีมวิทยากร
การเตรียมงบประมาณ การเตรียมสถานที่ การเตรียมสื่อการฝึกอบรมและวัสดุ อุปกรณ์
เอกสารประกอบการฝึกอบรมการประสานงานผู้บริการอาหาร การประสานงานกับผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม เพื่อให้การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมได้บรรลุเป้าหมาย การทดลอง
ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design มีการทดสอบก่อนและ
หลังการทดลองด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการ
ฝึกอบรมด้วยแบบประเมินความคิดเห็นซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. การจัดการทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการทำข้อมูล จากแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน
30 ข้อ ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ
แปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) และทำการทดสอบความ
แตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้สถิติ $t - test$ (Dependent)

ขั้นตอนที่ 2 การติดตามและประเมินผลภายหลังการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
ติดตามผลการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการระดมทุนในสถานศึกษา สำหรับ
สถานศึกษาทุกสถานศึกษาที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมนำข้อมูลมาวิเคราะห์
และสรุปผลการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมตามหลักสูตรการระดมทุนไปใช้ โดยมี
รายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมและมีการระดม
ทุนภายหลังการฝึกอบรม ทั้งสองรุ่น จำนวน 40 คน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระยะที่ 1 ขั้นตอน
ที่ 2 และระยะที่ 2 ขั้นตอนที่ 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามพึงพอใจของผู้เข้ารับ
การอบรม เกี่ยวกับ วิทยากร สถานที่ ระยะเวลาการอบรม อาหาร ความรู้ความเข้าใจ การนำ
ความรู้ไปใช้ ประโยชน์ที่ได้รับ และข้อเสนอแนะ จำนวน 1 ฉบับ แบบสอบถามความคิดเห็น
ของคณะกรรมการระดมทุนเกี่ยวกับ ขั้นตอน องค์ประกอบ และวิธีการระดมทุน จำนวน 1
ฉบับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้ารับการ
ฝึกอบรมและได้ดำเนินการระดมทุนหลังจากการฝึกอบรม เกี่ยวกับประสบการณ์และความคิด
เห็นในเรื่องของการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมตามหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอน องค์ประกอบ
วิธีการระดมทุน และข้อเสนอแนะ จำนวน 1 ฉบับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือแบบสอบถามจากโรงเรียน
ที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมและมีการระดมทุนภายหลังการฝึกอบรม โดยผู้วิจัย
ติดต่อขอความร่วมมือจากสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ต้นสังกัดของโรงเรียนทุกแห่ง เพื่อขอ
หนังสืออนุญาตและขอความร่วมมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามและขอรับ

แบบสอบถามคืนด้วยตนเองทุกแห่ง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมและมีการระดมทุนภายหลังการฝึกอบรมทุกคน แล้วนัดหมายวัน เวลา และ สถานที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ ด้วยตนเองโดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ข้อมูลที่เป็นคำตอบปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็นรวมเป็นรายการตามประเด็นหลักของแบบสอบถาม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สรุปสาระสำคัญ ตามประเด็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า องค์ประกอบโดยรวมของหลักสูตรฝึกอบรม มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60 - 5.00$) ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 3.41 ขึ้นไป แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าร่างหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในทุกประเด็น การประเมินสามารถนำไปใช้ได้ โดยส่วนประกอบของโครงสร้างหลักสูตร ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหน่วยฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม กิจกรรมฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม เกณฑ์การผ่านการฝึกอบรม และคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม มีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำทุกขั้นตอนมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพความจริงมากที่สุด แล้วจึงนำไปทดลองใช้ฝึกอบรมกับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ของผู้เข้าอบรม ก่อนการฝึกอบรมมีค่าเท่ากับ 15.45 และหลังฝึกอบรม มีค่าเท่ากับ 19.95 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนฝึกอบรม และทำการประเมินหลักสูตรอบรมได้ผลการประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 17 ข้อ ระดับมาก 1 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 2 ข้อ คือ ข้อ 2 วิทยาการในการฝึกอบรม และข้อ 16 ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

2. ผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้และการติดตามผลภายหลังการฝึกอบรม (Follow Up) พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม มีคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับการระดมทุนก่อนฝึกอบรมสูงสุด 23 คะแนน จำนวน 2 คน และคะแนนต่ำสุด 10 คะแนน จำนวน 2 คน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน และหลังฝึกอบรม มีคะแนนเพิ่มขึ้นทุกคน โดยผู้เข้าอบรมที่มีคะแนนสูงสุดคือ 30 คะแนน จำนวน 1 คน และต่ำสุด 16 คะแนน จำนวน 1 คน คะแนนเฉลี่ย

ด้านความรู้ของผู้เข้าอบรมมีค่าเท่ากับ 16.65 และหลังฝึกอบรม มีค่าเท่ากับ 23.20 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนฝึกอบรม และเมื่อทำการประเมินความคิดเห็นในการดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 17 ข้อ ระดับมาก 1 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 3 ข้อ คือ ข้อ 1 หลักสูตรการฝึกอบรม ข้อ 2 วิทยาการในการฝึกอบรม และข้อ 16 ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมผู้วิจัยได้มีการติดตามและประเมินผลภายหลังการฝึกอบรมไปใช้ในการระดมทุนในโรงเรียนทุกโรงเรียน พบว่า ขั้นตอน องค์ประกอบและวิธีการดำเนินการระดมทุนที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 12 ข้อ ระดับมาก 9 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 2 ข้อ คือ ข้อ 9 แต่งตั้งคณะกรรมการระดมทุน และข้อ 14 ประชุมชี้แจงคณะกรรมการ มอบหมายความรับผิดชอบ

อภิปรายผล

1. ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่จะจัดสร้างขึ้น ดังนี้คือ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหน่วยฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม กิจกรรมฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล การฝึกอบรม เกณฑ์การผ่านการฝึกอบรม และคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่ ที่ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล โครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2543) และเป็นไปในทิศทางเดียวกับรูปแบบของหลักสูตรการฝึกอบรมตามแนวคิดของ วิเชียร ชิวพิมาย; เกศริน มนูญผล ที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็น การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ผลการฝึกอบรม เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบ และการวัดและประเมินผลในกระบวนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้มีคุณภาพนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสร้างหลักสูตรโดยยึดตามองค์ประกอบต่าง ๆ ที่กล่าวมา โดยพยายามให้แต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการกำหนดจุดมุ่งหมายว่า หลักสูตรต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้บรรลุเป้าหมายสิ่งใดบ้าง แล้วจึงพิจารณาว่าการจะบรรลุเป้าหมายเหล่านั้นได้ จำเป็นต้องให้เนื้อหาคุณลักษณะอะไรแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบ้าง ต่อมาจึงพิจารณาว่าเนื้อหาเหล่านั้นจะมีวิธีการฝึกอบรมอย่างไร จึงจะมีความเหมาะสมสามารถช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้เนื้อหาเหล่านั้นได้ดีที่สุด และขั้นสุดท้ายจึงพิจารณาว่าจะทำการประเมินผลอย่างไร จึงจะทำให้ทราบได้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้บรรลุเป้าหมายตามความต้องการของหลักสูตร จากการที่ผู้วิจัยได้ยึดหลักการดังกล่าวเป็นแนวทางใน

การสร้างหลักสูตรปรากฏว่าสามารถช่วยให้ผู้วิจัยทำการสร้างหลักสูตรที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เหมาะสมและมีความสอดคล้องกันตามผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวเป็นไปตามหลักการพัฒนาหลักสูตรที่ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ได้ก่อน (วิเชียร ชิวพิมาย, 2528); (เกศริน มนูญผล, 2544) แล้วจึงเลือกและจัดเนื้อหาตลอดจนวิธีการและการประเมินให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย (Taba, H., 1962) นอกจากนั้นในกระบวนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวความคิดการเรียนรู้แบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Kemmis, S. & McTaggart, R., 1990) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การกำหนดหรือวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตและติดตาม และการสะท้อนกลับ ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรด้วยกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตามแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่; Skilbeck, M. โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นหลายๆ ด้านมาประกอบในการพิจารณาเพื่อสร้างโครงสร้างหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำโครงสร้างหลักสูตรไปปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในทุกประเด็นที่ให้ข้อเสนอแนะ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2535); (Skilbeck, M., 1984) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล โดยดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ตอนที่หนึ่งการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่สอง การสร้างหลักสูตรเสริมเป็นการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรเสริมให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่สาม การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ตอนที่สี่ การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเสริม เป็นการประเมินการทดลองใช้หลักสูตรเสริมโดยผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการสอนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมเกี่ยวกับเนื้อหา วิธีการสอนและกิจกรรม สื่อการเรียนการสอนและข้อเสนอแนะ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาลที่สอดคล้องกับหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล, 2544)

2. ผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้และการติดตามผลภายหลังการฝึกอบรม (Follow Up) พบว่า ก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบ สรุปได้ว่า การได้รับการอบรมเรื่องการระดมทุนเพื่อการศึกษา ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งของความสำเร็จในการนำหลักสูตรไปใช้ คือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกเนื้อหาคุณลักษณะตามหลักสูตรแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ลักษณะของกิจกรรมควรเป็นไปในลักษณะรูปธรรม คือให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้แสดงออก ได้คิดและค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากการทดลองใช้หลักสูตรในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ใกล้เคียงกับความเป็นไปในชีวิตประจำวัน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะสามารถทำได้ด้วยความมั่นใจและ

แสดงออกได้มาก ซึ่งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยผลจากกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับ สมคิด บางโม ให้แนวคิดว่าการฝึกอบรมเป็นการเพิ่มพูนความสามารถในการทำงานเฉพาะอย่างอาจจำแนกวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมได้ 4 ประการ เรียกอ่อ ๆ ว่า KUSA (สมคิด บางโม, 2544) และยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Megginson, D. & Pedler, M. กล่าวว่ากระบวนการที่จัดขึ้นอย่างมีระบบเพื่อถ่ายทอดความรู้หรือทักษะให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม (Megginson, D. & Pedler, M., 1992) จากแนวคิดของ จงกลณี ชูติมา เทวินทร์ กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันเป็นการเพิ่มความสามารถในการทำงานของคนทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน (จงกลณี ชูติมาเทวินทร์, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พงศ์ หรดาล ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เฉพาะบุคคลเพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ อันเหมาะสมจนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและทัศนคติจนสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของงานที่ปฏิบัติอยู่ให้บรรลุความสำเร็จและมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นตามความต้องการขององค์กร (พงศ์ หรดาล, 2539) สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญชู สุขเจริญ ดำเนินการพัฒนาลำดับการฝึกอบรม เรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียน สำหรับผู้นิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่าผู้นิเทศภายในโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 โดยหลังการฝึกอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการนิเทศภายในโรงเรียนสูงกว่าก่อนการอบรม ผู้นิเทศมีความคิดเห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมในด้านเนื้อหา ผู้นิเทศมีความสามารถในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน โดยนำความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนไปขยายผลสร้างความตระหนักให้คณะครูในโรงเรียน มีการใช้เทคนิคการนิเทศและเครื่องมือการสังเกตการสอน และสามารถเขียนโครงการพัฒนาการเรียนการสอนได้ในภาพรวมอยู่ในระดับดี (บุญชู สุขเจริญ, 2548)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบที่ผู้วิจัยตั้งเป้าไว้ คือ หลักสูตรฝึกอบรมและการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ส่วนประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหน่วยฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม กิจกรรมฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม เกณฑ์การผ่านการฝึกอบรม และคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เมื่อนำไปใช้แล้วพบว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ใช้หลักสูตรไประดมทุนเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างสูงสุด ซึ่งมีข้อเสนอแนะ แนะนำให้ผู้นำไปใช้ควรจะต้องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อจะทำให้เกิดการค้นพบและเข้าใจด้วยตนเอง

จึงจำเป็นต้องเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ ดังนั้นจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมจึงไม่ควรเกิน 30 คน และก็ไม่ควรจะน้อยกว่า 20 คน เพราะการฝึกอบรมที่มีจำนวนคนมากเกินไปจะทำให้ขาดโอกาสที่จะลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และถ้าหากคนน้อยเกินไปก็จะทำให้มีโอกาสเรียนรู้จากคนในวง และเพื่อเป็นการต่อยอดควรมีวิจัยปฏิบัติการ เพื่อนำองค์ความรู้เรื่องหลักสูตรการระดมทุนเพื่อการศึกษาไปใช้กับโรงเรียนทุกขนาด และนำวิจัยปฏิบัติการไปใช้ในทุกสถานศึกษาระดับการศึกษาอื่น เพื่อเป็นการศึกษาความเป็นไปได้และศึกษาว่าหลักสูตรนี้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และควรมีการวิจัยและพัฒนาโดยการนำหลักสูตรการระดมทุนเพื่อการศึกษาหลักสูตรนี้ไปใช้จริง แต่ทั้งนี้ควรจัดให้มีการสร้างกิจกรรมขึ้นใหม่โดยให้มีความสอดคล้องกับสภาพและบริบทในพื้นที่ที่ทำการฝึกอบรมจริง

เอกสารอ้างอิง

- เกศริน มนูญผล. (2544). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสมรรถภาพด้านการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จกกลนี ชุตินาเทวินทร์. (2542). การฝึกอบรมเชิงพัฒนา (Training and Development). กรุงเทพมหานคร: พี เอ ลีฟวิ่ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชู สุขเจริญ. (2548). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียนสำหรับผู้นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พงศ์ หรดาล. (2539). การวางแผนการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: คณะอุตสาหกรรมศึกษา สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พรเทพ โพธิ์พันธุ์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการระดมทุนเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล. (2544). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2535). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2543). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- วิเชียร ชิวพิมาย. (2528). การฝึกอบรมและคู่มือวิทยากร. กรุงเทพมหานคร: cursalaadprao.
- สมคิด บางโม. (2544). หลักการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2548 - 2551. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). 15 รูปแบบการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบรุ่น 1 ปี 2544. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1990). The Action Research Reader. Victoria: Deakin University.
- Meggison, D. & Pedler, M. (1992). Self-Development: A Facilitators Guide. Maidenhead: McGraw-Hill.
- Skilbeck, M. (1984). School-Based Curriculum Development. London: Harper and Row.
- Taba, H. (1962). Curriculum Development: Theory and Practice. New York: Harcourt Brace and world.

แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย*

THE CAUSAL FACTORS MODEL OF QUALITY OF AFTER SALES SERVICE THAT INFLUENCE ON CUSTOMER SATISFACTION OF MANUFACTURING INDUSTRIAL IN THAILAND

อัยรินทร์ นันทธีรพัฒน์

Aiyarhyn Nanthatheeraphat

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: aiyarhynn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ คุณภาพการบริการหลังการขาย ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย 2) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย และ 3) ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้าที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการการบริการหลังการขาย จากธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต จำนวน 400 คน ใช้เทคนิค LISREL วิเคราะห์สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุดและสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเบ้ และความโด่ง และเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและสนทนากลุ่ม เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริการหลังการขายกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต คือ ผู้บริหารหรือผู้จัดการระดับสูง จำนวน 8 คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ 1.1) พนักงานบริการ 1.2) กระบวนการของนวัตกรรม 1.3) คุณภาพบริการหลังขาย 1.4) ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และ 1.5) ความพึงพอใจลูกค้า 2) อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุ คือ พนักงานบริการ แนวหน้าและกระบวนการของนวัตกรรมการบริการ มีอิทธิพลทางตรง 0.54, 0.78 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ 3) แบบจำลอง คือ รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างมี

* Received 18 July 2020; Revised 15 August 2020; Accepted 18 August 2020

นัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ได้แก่ ค่าไค - สแควร์ มีค่าเท่ากับ 47.49 องศาอิสระเท่ากับ 52 ความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.65161

คำสำคัญ: แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุ, คุณภาพการบริการหลังการขาย, ความพึงพอใจของลูกค้าอุตสาหกรรมการผลิต

Abstract

This article of this study were: 1) to study the causal factors model, quality of after sale service, competitive advantage and customer satisfaction of manufacturing industry in Thailand. 2) to study the causal factors of quality of after sale service, competitive advantage and customer satisfaction of manufacturing industry in Thailand. And 3) check the consistency of the causal factors model of quality of after sale service, competitive advantage and customer satisfaction of manufacturing industry in Thailand. The mixed methods research such as qualitative research by using the questionnaires. The sample group was customers with experience in services from after sales service from manufacturing industry in Bangkok for all 400 persons. Using techniques LISREL statistical analysis is frequency, percentage, standard deviation, skewness and kurtosis. By using qualitative research the structured interview and focus group using specific sampling by specialist of after sale service, competitive advantage and customer satisfaction of manufacturing industry was Executives or Senior Managers for all 8 persons. By using content analysis and overview to get the information. The research found that: 1) Staff factor such as 1.1) service staff 1.2) innovation processing 1.3) after sale service quality 1.4) competitive advantage and 1.5) customer satisfaction. 2) Influential staff of causal factors is the frontline service staff and the process of service innovation, had direct influence 0.54, 0.78 with statistical significance 0.01. And 3) the model was consistent with empirical data and statistical significance 0.01 such as: Chi - Square = 47.49, df = 52 and $p = 0.65161$.

Keywords: The Causal Factors Model, Quality of After Sale Service, Customer Satisfaction of Manufacturing Industry

บทนำ

ตลอดหลายทศวรรษของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยได้เปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรม โดยเริ่มแรกไทยอาศัยความได้เปรียบจากต้นทุนแรงงานที่ต่ำผลิตและส่งออกสินค้าที่เน้นใช้แรงงานมาก เปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมที่มีความไฮเทคมากขึ้นเป็นตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งรูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยเป็นไปในลักษณะคล้ายกับฝูงห่านบิน (Flying Geese Model) ที่นำโดยประเทศญี่ปุ่น และประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ ในเอเชีย คือ เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง และสิงคโปร์ ซึ่งประเทศเหล่านี้ได้มีการเน้นการพัฒนานวัตกรรมใหม่ผ่านการลงทุนวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงระบบการศึกษาระบบการเงิน โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพและกฎหมายต่างวรรค ๆ เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สำหรับประเทศไทยซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางเป็นเวลากว่า 20 ปี การที่จะก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางในระยะยาวดังเช่นประเทศอุตสาหกรรมที่สำเร็จมาแล้วก่อนหน้านี้ จะต้องทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของผลิตภาพรวม (Total Factor Productivity: TFP) ซึ่งอาจมาจากการพัฒนาเทคโนโลยี และ/หรือการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพทางเทคนิค ซึ่งทำให้ทรัพยากร/ปัจจัยการผลิตถูกใช้ในกระบวนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ แทนที่จะเน้นไปที่การเพิ่มการใช้ปริมาณปัจจัยการผลิต (ทุนและแรงงาน) เพื่อเพิ่มผลผลิตเพียงอย่างเดียว ซึ่งมีความไม่ยั่งยืนเนื่องจากในที่สุดแล้วต้นทุนของเงินทุนและแรงงานจะปรับตัวสูงขึ้น กดดันให้ผู้ประกอบการต้องปรับตัว ในแง่ของผู้วางนโยบายควรต้องพิจารณาเลือกนโยบายที่เหมาะสมสำหรับแต่ละอุตสาหกรรมโดยคำนึงถึงลักษณะของอุตสาหกรรมนั้น ๆ เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ การเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของผลิตภาพรวม (TFP) เป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากล้าหลังการเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิต (ทุนและแรงงาน) ไม่เพียงพอที่จะทำให้อุตสาหกรรมมีการพัฒนาจนถึงขั้นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจได้ (ณัฐวิทย์ พิศลยบุตร และภาณุทัต สัชมะไชย, 2555)

จากการสำรวจสำมะโนอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560 จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ทั่วประเทศมีสถานประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้น 443,188 แห่ง โดยตั้งอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร มากที่สุด รองลงมา คือ จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดนครราชสีมา ตามลำดับ ซึ่งในภาพรวมมีจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 เมื่อเทียบกับการสำรวจสำมะโนอุตสาหกรรมการผลิตเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) ได้ว่าภาคอุตสาหกรรมการผลิตเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจสาขาหนึ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีขั้นสูงและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ในระยะเวลา 20 ปีข้างหน้าตามกรอบนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0 (THAILAND

4.0) เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่เป็นแนวทางในการวางแผนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถสรุปข้อมูลด้านการผลิตผลประกอบการ และการจ้างงานของแต่ละบริษัทในภาคอุตสาหกรรมการผลิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549, 2554 และ 2559 รวมระยะเวลา 10 ปี ซึ่งสะท้อนข้อเท็จจริงที่น่าสนใจเกี่ยวกับโครงสร้างของอุตสาหกรรมไทยได้ 5 ประการ ดังนี้

1. ภาคอุตสาหกรรมไทย ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และยางและพลาสติก ซึ่งมีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มสูงสุด 4 อันดับ คิดเป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 13 ของจีดีพีไทย และมีการจ้างงานประมาณร้อยละ 43 ของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดอีกด้วย

2. การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เดิม สะท้อนถึงความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมไทยที่ได้พัฒนากลุ่มคลัสเตอร์ของผู้ผลิตและห่วงโซ่การผลิตอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ซึ่งจะเห็นได้ชัดในอุตสาหกรรมยานยนต์ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นฐานการผลิตรถยนต์ที่สำคัญของภูมิภาคอาเซียน

3. บริษัทไทยมีการเติบโตสูงกว่าบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทย ซึ่งเห็นได้จากมูลค่าเพิ่มต่อบริษัทของไทยที่มีการขยายตัวเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3 ต่อปี สูงกว่าบริษัทข้ามชาติซึ่งมีมูลค่าเพิ่มทรงตัว ซึ่งเป็นช่องทางที่ทำให้สามารถเพิ่มผลิตภาพแรงงานและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้ดียิ่งขึ้นในระยะยาว

4. แม้ว่าบริษัทไทยจะมีการเติบโตดีในช่วงที่ผ่านมา แต่ก็เป็นการเติบโตเฉพาะกลุ่มกิจการขนาดใหญ่ โดยมูลค่าเพิ่มของกิจการขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นจากเดิมประมาณร้อยละ 5 ขณะที่มูลค่าเพิ่มของกลุ่มกิจการขนาดเล็กแทบไม่ขยายตัวหรืออาจหดตัวกว่าเดิมเมื่อเทียบกับช่วงทศวรรษก่อน

5. อุตสาหกรรมไทยปรับมาใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงานในการผลิตอย่างมาก ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สะท้อนจากสัดส่วนมูลค่าสินทรัพย์ในหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่อการใช้แรงงานเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็นสองเท่า โดยมีหลายปัจจัยสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมปรับตัวไปใช้เครื่องจักรมากขึ้น

เห็นได้ว่า การวิเคราะห์โครงสร้างอุตสาหกรรมสะท้อนให้เห็นว่าอุตสาหกรรมไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเติบโตในรูปแบบเดิม ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ การใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงานในการผลิตที่เพิ่มขึ้นก็มาจากปัจจัยภายนอกที่กดดันเป็นหลัก อย่างไรก็ตามในช่วงทศวรรษต่อจากนี้ อุตสาหกรรมไทยจะเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ จากกระแสโลกที่กำลังเข้ามาอย่างรวดเร็ว ซึ่งภาคอุตสาหกรรมผลิตของไทยจะต้องเร่งปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อให้ทันกระแสของความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การเร่งพัฒนาทักษะฝีมือของแรงงานไทยที่เหมาะสมกับกระบวนการผลิตที่จะเปลี่ยนรูปแบบไปในอนาคตอีกเช่นกัน ภาครัฐต้องปรับบทบาทตัวเองไปเป็นเชิงรุกมากขึ้นในฐานะผู้อำนวยความสะดวก เพื่อปรับกฎเกณฑ์ไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมผลิตไทย และส่งเสริมให้

ผู้ประกอบการและแรงงานไทยสามารถพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมแห่งอนาคตได้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) ทำให้ภาคอุตสาหกรรมการผลิตไทยมีความสำคัญกับการบริการหลังการขาย ในปัจจุบันได้ถูกนำมาเป็นจุดขายหรือจุดที่สร้างความแตกต่างให้เหนือกว่าคู่แข่ง เนื่องจากการบริการหลังการขายที่ดีจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าได้ว่า เมื่อซื้อสินค้าไปแล้วหากเกิดปัญหาขึ้นหรือเสียหายในภายหลังก็จะได้รับการช่วยเหลือและดูแลเป็นอย่างดีจากบริษัท ผู้ขายอย่างแน่นอน การบริการที่สามารถอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้าได้ตลอดเวลา ลูกค้ามีความพึงพอใจ และเชื่อมโยงไปสู่การเก็บรักษาลูกค้า และยังช่วยให้ธุรกิจองค์กรสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันทางด้านการควบคุมต้นทุนในการบริหารงานได้ดีขึ้น ด้วยรูปแบบการบริการที่มีความหลากหลาย ช่องทางการเข้าถึงและรับบริการมีความทันสมัย ทำให้ธุรกิจองค์กรต้องมีกลยุทธ์ที่เหนือชั้นกว่าคู่แข่ง (Mwegerano, A., 2016) ประสิทธิภาพของกระบวนการนี้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรที่มีอยู่และความสามารถของหน่วยปฏิบัติงานในองค์กร (Toszewska - Czerniej, W., 2016) สามารถสรุปปัจจัยแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขาย ได้ดังนี้

พนักงานบริการแนวหน้า หมายถึง พนักงานที่ทำหน้าที่บริการลูกค้าเปรียบเสมือนตัวแทนจากบริษัทในการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และสร้างชื่อเสียงให้กับธุรกิจองค์กร

กระบวนการของนวัตกรรม หมายถึง กระบวนการของนวัตกรรมบริการเป็นแนวคิดที่ตั้งใจบริการลูกค้า เพื่อสนองตอบความพึงพอใจแก่ลูกค้าอย่างเต็มที่

คุณภาพการบริการหลังการขาย หมายถึง การติดตามเอาใจใส่ลูกค้าที่ได้ซื้อสินค้าไป โดยให้ความช่วยเหลือ อย่างเต็มที่และจริงใจ การบริการหลังการขายเปรียบเหมือนเครือข่ายการบูรณาการเชื่อมโยงผู้ดำเนินงานให้อยู่ภายในขอบเขตของห่วงโซ่อุปทานที่ชัดเจน การบริการหลังการขาย

ความได้เปรียบทางการแข่งขัน หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้บริษัทสามารถผลิตสินค้าหรือบริการได้ดีกว่าหรือถูกกว่าคู่แข่ง เช่น ความเป็นผู้นำด้านต้นทุน ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ และการมุ่งจุดสนใจ ความพึงพอใจลูกค้า หมายถึง ความรู้สึกพอใจ หรือทัศนคติที่ดีหลังจากซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ หรือบริการ

ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุ คุณภาพการบริการหลังการขายที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย เพื่อให้การบริการที่ดีนั้นครอบคลุมมิติทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึกคือ การดูแลเอาใจใส่ตั้งแต่แรกเริ่มที่ลูกค้าสนใจสินค้า ตลอดจนถึงการตัดสินใจซื้อสินค้า และการซื้อสินค้าซ้ำ และการให้บริการที่เกิดจากจิตใจที่มีความตั้งใจในการสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้า หากธุรกิจองค์กรมีสินค้าและบริการที่ดีอยู่แล้ว การเพิ่มคุณค่าหรือคุณภาพในการบริการหลังการขายจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างความยั่งยืนแก่ธุรกิจได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ คุณภาพการบริการหลังการขาย ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริการหลังการขายที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วย วิธีวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ ธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย โดยพบข้อมูลจากสถิติอุตสาหกรรม ปี 2563 ได้แก่ จำนวน 197 ราย (สถิติอุตสาหกรรม, 2563) ซึ่งเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 56 ราย จำนวน 1,918 คน ประกอบด้วย ยานยนต์ วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร บรรจภัณฑ์ กระดาษและวัสดุการพิมพ์ ปิโตเคมีและเคมีภัณฑ์ เหล็ก และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ประกอบด้วย ลูกค้าที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการการบริการหลังการขายจากกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งหมดจำนวน 400 คน (Yamane, T., 1973) โดยกำหนดให้สัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.30 ต้องการระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 0.05 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

1.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริการหลังการขายกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารหรือผู้จัดการระดับสูงจำนวน 8 คน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ผู้บริหารระดับกลางระดับกลางขึ้นไป มีประสบการณ์ทำงานและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริการหลังการขายกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม 3 - 6 ปี และเป็นบุคลากรดีเด่นของธุรกิจการผลิตด้านการบริการได้รับรางวัลมากกว่า 5 รางวัล/ปี

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ คุณภาพการบริการหลังการขาย การดำเนินการของพนักงานบริการแนวหน้า การดำเนินการกระบวนการของนวัตกรรมบริการ ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความพึงพอใจของลูกค้า

1.3 ด้านสถานที่ คือ กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตการผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริการหลังการขายกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวนทั้ง 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพนำไปใช้ได้ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 8 ส่วน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) คุณภาพการบริการหลังการขาย 3) การดำเนินการของพนักงานบริการแนวหน้า 4) การดำเนินการกระบวนการของนวัตกรรมบริการ 5) ความได้เปรียบทางการแข่งขัน 6) ความพึงพอใจของลูกค้า (ส่วนที่ 2 - 6 เป็น Likert scale โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1.00 - 1.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด 1.51 - 2.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย 2.51 - 3.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง 3.51 - 4.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก และ 4.51 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด) เพื่อนำไปเก็บข้อมูลและวิเคราะห์สถิติด้วย SPSS เพื่อหาค่าทางสถิติของข้อมูลที่ศึกษา และ 7) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย (Open Form) และเชิงคุณภาพการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 6 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) คุณภาพการบริการหลังการขาย 3) การดำเนินการของพนักงานบริการแนวหน้า 4) การดำเนินการกระบวนการของนวัตกรรมบริการ 5) ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และ 6) ความพึงพอใจของลูกค้า นำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปเป็นภาพรวมแล้วนำไปสู่การสร้างแบบจำลองการวัดคุณภาพการบริการหลังการขายที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ คุณภาพการบริการหลังการขาย ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร (แบบสอบถาม) ลูกค้าที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการการบริการหลังการขายจากกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งหมดจำนวน 400 คน ระยะที่ 2 ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร (แบบสัมภาษณ์เชิงลึก) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริการหลังการขายกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม

การผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือผู้จัดการระดับสูง จำนวน 8 คน และระยะที่ 3 ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร (การสนทนากลุ่ม) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริการหลังการขายกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือผู้จัดการระดับสูง จำนวน 8 คน เพื่อยืนยันข้อมูล และนำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธี Content Analysis จัดระบบเพื่อยืนยัน (Confirm) ผลที่ได้จากเชิงปริมาณของข้อมูลในระยะที่ 1

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (SEM) ด้วยวิธีการ Maximum Likelihood ด้วยโปรแกรม LISREL การตรวจสอบการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้ โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุดและสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเบ้ และความโด่ง โดยสรุปค่า χ^2/df , RMSEA, SRMR, GFI, AGFI, CFI ว่าค่าดัชนีเหล่านี้มีเกณฑ์ยอมรับได้ คือ โมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีเมื่อค่า χ^2/df น้อยกว่า 2.00 ($\chi^2/df < 2.00$), ระดับดีเมื่อค่า RMSEA น้อยกว่า 0.05 (RMSEA < 0.05), ระดับดีเมื่อค่า SRMR น้อยกว่า 0.05 (SRMR < 0.05), ระดับดีเมื่อค่า GFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.95 (GFI $\geq$ 0.95), ระดับดีเมื่อค่า AGFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90 (AGFI $\geq$ 0.90) และระดับดีเมื่อค่า CFI มากกว่าหรือเท่ากับ 0.95 (AGFI $\geq$ 0.95) และเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผลการวิเคราะห์ ตลอดจนผลของการวิจัย นำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ แล้วบรรยายเนื้อหาตามความจริงที่ปรากฏขึ้นโดยต้องอ้างอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.75) มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปี (ร้อยละ 40.00) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 66.00) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 45.75) มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน/ห้างร้าน (ร้อยละ 73.50) เป็นระดับหัวหน้างาน (ร้อยละ 32.75) ส่วนมากเป็นธุรกิจประเภทวัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร (ร้อยละ 25.50) รองลงมา เป็นธุรกิจประเภทยานยนต์ (ร้อยละ 17.00) มีระยะเวลาการดำเนินการของธุรกิจ 0 - 20 ปี (ร้อยละ 50.75) รองลงมาดำเนินการของธุรกิจ 21 - 30 ปี (ร้อยละ 23.00) ส่วนใหญ่มีพนักงาน 20-49 คน (ร้อยละ 21.25) รองลงมาพนักงาน 50 - 99 คน (ร้อยละ 19.00) มีเงินทุนของบริษัท 3.5-35 ล้านบาท (ร้อยละ 41.25) รองลงมาเงินทุนของบริษัท ไม่เกิน 3.5 ล้านบาท (ร้อยละ 21.00) มีประสบการณ์ในการใช้บริการของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย

6 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 63.75) รองลงมามีประสบการณ์ในการใช้บริการของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย 4 - 5 ปี (ร้อยละ 18.25) มีการใช้บริการสินค้าประเภทวัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร (ร้อยละ 34.75) รองลงมาสินค้าประเภท ยานยนต์ (ร้อยละ 29.00)

1. ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุด้านพนักงานบริการแนวหน้า กระบวนการของนวัตกรรมบริการ คุณภาพการบริการหลังการขาย ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมผลิตในประเทศไทย มีดังนี้

1.1 พนักงานบริการแนวหน้า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.49) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.49) รองลงมาคือความสามารถระดับมืออาชีพ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.57)

1.2 กระบวนการของนวัตกรรมบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.49) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความสามารถทางนวัตกรรมเชิงแสวงหาประโยชน์ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ การสื่อสารรูปแบบใหม่ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.57) ความสามารถทางนวัตกรรมเชิงสำรวจ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.54) และเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.61)

1.3 คุณภาพการบริการหลังการขาย มีระดับความคาดหวังในคุณภาพการบริการการบริการหลังการขาย มากกว่าระดับการรับรู้ในคุณภาพการบริการหลังการขาย ซึ่งส่งผลให้คะแนนช่องว่าง ระหว่างระดับการรับรู้ และระดับความคาดหวังในคุณภาพการบริการหลังการขายติดลบ ($\bar{X} = -0.11$, S.D. = 0.35) โดยเรียงลำดับคุณภาพการบริการหลังการขาย คือ การบำรุงรักษาและซ่อมแซม ($\bar{X} = -0.16$, S.D. = 0.47) รองลงมาคือ ช่างบริการ ($\bar{X} = -0.13$, S.D. = 0.46) การติดตั้ง ($\bar{X} = -0.11$, S.D. = 0.44) การรับประกัน ($\bar{X} = -0.09$, S.D. = 0.55) และการส่งมอบบริการ ($\bar{X} = -0.08$, S.D. = 0.44)

1.4 ความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.49) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กลยุทธ์ผู้นำด้านต้นทุน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.52) รองลงมาคือ กลยุทธ์กลยุทธ์ความแตกต่าง (ในด้านผลิตภัณฑ์) ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.52) และกลยุทธ์การมุ่งจุดสนใจ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.60)

1.5 ความพึงพอใจของลูกค้า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.51) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความตั้งใจซื้อซ้ำ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ การบอกต่อ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.53) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยเชิงสาเหตุ คุณภาพการบริการหลังการขาย ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต

พนักงานบริการแนวหน้า		n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล		400	4.42	0.49	มากที่สุด	1
2. ความสามารถระดับมืออาชีพ		400	4.41	0.57	มากที่สุด	2
ค่าเฉลี่ยรวม		400	4.41	0.49	มากที่สุด	-
กระบวนการของวัตรกรรมบริการ		n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ความสามารถทางวัตรกรรมเชิงแสวงหาประโยชน์		400	4.38	0.48	มากที่สุด	1
2. ความสามารถทางวัตรกรรมเชิงสำรวจ		400	4.30	0.54	มากที่สุด	3
3. การสื่อสารรูปแบบใหม่		400	4.33	0.57	มากที่สุด	2
4. เทคโนโลยีรูปแบบใหม่		400	4.27	0.61	มากที่สุด	4
ค่าเฉลี่ยรวม		400	4.32	0.49	มากที่สุด	-
ความได้เปรียบทางการแข่งขัน		n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. กลยุทธ์ผู้นำด้านต้นทุน		400	4.40	0.52	มากที่สุด	1
2. กลยุทธ์ความแตกต่าง (ในด้านผลิตภัณฑ์)		400	4.38	0.52	มากที่สุด	2
3. กลยุทธ์การมุ่งจุดสนใจ		400	4.35	0.60	มากที่สุด	3
ค่าเฉลี่ยรวม		400	4.38	0.49	มากที่สุด	-
ความพึงพอใจของลูกค้า		n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ความตั้งใจซื้อซ้ำ		400	4.39	0.54	มากที่สุด	1
2. การบอกต่อ		400	4.38	0.53	มากที่สุด	2
ค่าเฉลี่ยรวม		400	4.39	0.51	มากที่สุด	-
คุณภาพการบริการหลังการขาย		n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การติดตั้ง		400	4.57	0.40	มากที่สุด	1
2. การบำรุงรักษาและซ่อมแซม		400	4.57	0.44	มากที่สุด	1
3. ช่างบริการ		400	4.53	0.47	มากที่สุด	2
4. การส่งมอบบริการ		400	4.48	0.47	มากที่สุด	4
5. การรับประกัน		400	4.51	0.47	มากที่สุด	3
ค่าเฉลี่ยรวม		400	4.53	0.39	มากที่สุด	-
ระดับความคาดหวัง		n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การติดตั้ง		400	4.46	0.48	มากที่สุด	1
2. การบำรุงรักษาและซ่อมแซม		400	4.41	0.50	มากที่สุด	3
3. ช่างบริการ		400	4.40	0.52	มากที่สุด	4
4. การส่งมอบบริการ		400	4.40	0.52	มากที่สุด	4
5. การรับประกัน		400	4.42	0.54	มากที่สุด	2
ค่าเฉลี่ยรวม		400	4.42	0.45	มากที่สุด	-
ระดับสิ่งที่ได้รับ		n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การติดตั้ง		400	4.46	0.48	มากที่สุด	1
2. การบำรุงรักษาและซ่อมแซม		400	4.41	0.50	มากที่สุด	3
3. ช่างบริการ		400	4.40	0.52	มากที่สุด	4
4. การส่งมอบบริการ		400	4.40	0.52	มากที่สุด	4
5. การรับประกัน		400	4.42	0.54	มากที่สุด	2
ค่าเฉลี่ยรวม		400	4.42	0.45	มากที่สุด	-
คะแนนช่องว่างความพึงพอใจ		n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การติดตั้ง		400	-0.11	0.44		
2. การบำรุงรักษาและซ่อมแซม		400	-0.16	0.47		
3. ช่างบริการ		400	-0.13	0.46		
4. การส่งมอบบริการ		400	-0.08	0.44		
5. การรับประกัน		400	-0.09	0.55		
ค่าเฉลี่ยรวม		400	-0.11	0.35		

2. ผลการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุด้านพนักงานบริการแนวหน้า กระบวนการของวัตรกรรมบริการที่มีต่อคุณภาพการบริการหลังการขาย ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย มีดังนี้

2.1 องค์ประกอบพนักงานบริการแนวหน้า (FLE) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (IC) น้ำหนักเท่ากับ 0.84 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบพนักงานบริการแนวหน้า ร้อยละ 71 รองลงมาคือ ความสามารถระดับมืออาชีพ (PC) น้ำหนักเท่ากับ 0.82 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบพนักงานบริการแนวหน้า ร้อยละ 67 และพนักงานบริการแนวหน้า (FLE) มีอิทธิพลต่อกระบวนการของคุณภาพการ

บริการหลังการขาย (ASSQ) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.54 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.54

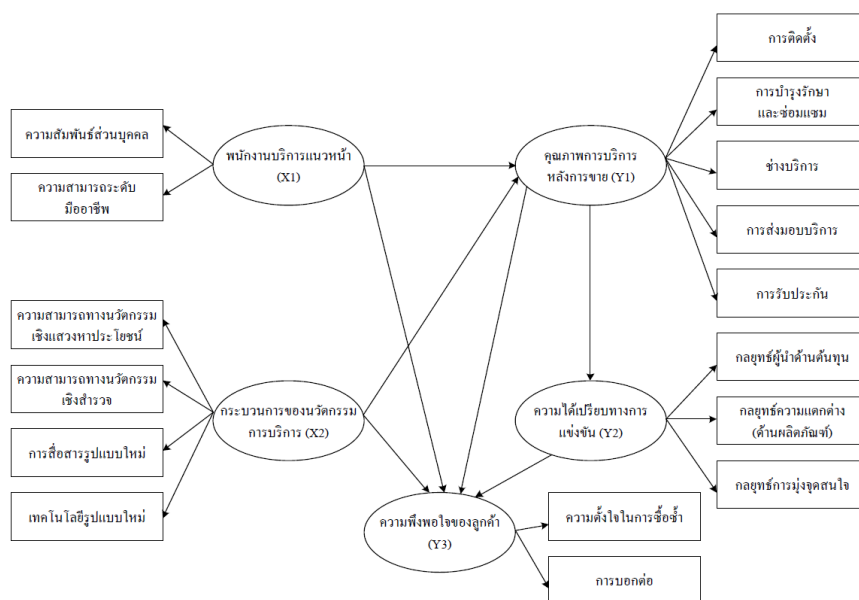
2.2 องค์ประกอบกระบวนการของนวัตกรรมบริการ (SIP) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือ ความสามารถทางนวัตกรรมเชิงสำรวจ (EYIC) น้ำหนักเท่ากับ 0.92 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบกระบวนการของนวัตกรรมบริการ ร้อยละ 85 รองลงมาคือ การสื่อสารรูปแบบใหม่ (NCE) น้ำหนักเท่ากับ 0.85 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบกระบวนการของนวัตกรรมบริการ ร้อยละ 73 เทคโนโลยีรูปแบบใหม่ (NT) น้ำหนักเท่ากับ 0.83 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบกระบวนการของนวัตกรรมบริการ ร้อยละ 68 และความสามารถทางนวัตกรรมเชิงแสวงหาประโยชน์ (EEIC) น้ำหนักเท่ากับ 0.81 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบกระบวนการของนวัตกรรมบริการ ร้อยละ 65 และกระบวนการของนวัตกรรมบริการ (SIP) มีอิทธิพลต่อคุณภาพบริการหลังการขาย (ASSQ) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.78 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.78

2.3 องค์ประกอบคุณภาพการบริการหลังการขาย (ASSQ) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือ การส่งมอบบริการ (SERD) น้ำหนักเท่ากับ 0.72 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณภาพการบริการหลังการขาย ร้อยละ 52 รองลงมาคือ ช่างบริการ (FIELD) น้ำหนักเท่ากับ 0.72 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณภาพการบริการหลังการขาย ร้อยละ 51 การบำรุงรักษาและซ่อมแซม (MRS) น้ำหนักเท่ากับ 0.62 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณภาพการบริการหลังการขาย ร้อยละ 38 การติดตั้ง (INS) น้ำหนักเท่ากับ 0.61 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณภาพการบริการหลังการขาย ร้อยละ 37 และการรับประกัน (WAR) น้ำหนักเท่ากับ 0.52 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบคุณภาพการบริการหลังการขาย ร้อยละ 27 และคุณภาพการบริการหลังการขาย (ASSQ) มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.72 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.72

2.4 องค์ประกอบความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือ กลยุทธ์ความแตกต่าง (ในด้านผลิตภัณฑ์) (PDS) น้ำหนักเท่ากับ 0.91 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบความได้เปรียบทางการแข่งขัน ร้อยละ 83 รองลงมาคือ กลยุทธ์การมุ่งจุดสนใจ (FOS) น้ำหนักเท่ากับ 0.83 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบความได้เปรียบทางการแข่งขัน ร้อยละ 68 และกลยุทธ์ผู้นำด้านต้นทุน (CLS) น้ำหนักเท่ากับ 0.79 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบความได้เปรียบทางการแข่งขัน ร้อยละ 63 และความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CUSS) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.37 และเป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.37

2.5 องค์ประกอบความพึงพอใจของลูกค้า (CUSS) ตัวแปรที่มีน้ำหนักสำคัญมากที่สุด คือ การบอกต่อ (WOM) น้ำหนักเท่ากับ 0.98 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบความพึงพอใจของลูกค้า ร้อยละ 96 รองลงมาคือ ความตั้งใจในการซื้อซ้ำ (REI) น้ำหนักเท่ากับ 0.86 และมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบความพึงพอใจของลูกค้า ร้อยละ 74 และพนักงานบริการแนวหน้า (FLE) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CUSS) โดยเป็นอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.46 เป็นอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.35 และเป็นอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.11 ดังรูปภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขาย

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการบริการหลังการขาย ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความพึงพอใจของลูกค้า ของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย พบว่า แบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบ ได้แก่ ค่าไค - สแควร์ มีค่าเท่ากับ 47.49 องศาอิสระเท่ากับ 52 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.65161 คือ ค่าไค - สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กล่าวคือ มีค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.006 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.04 - 0.95 โดยตัวแปรที่มีความเที่ยงสูงสุด คือ ความพึงพอใจของลูกค้าด้านการบอกต่อ (WOM) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 รองลงมาคือ กระบวนการของนวัตกรรมบริการ ด้านการสื่อสารรูปแบบใหม่ (NCE) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.83 กระบวนการของนวัตกรรมบริการ ด้านความสามารถทางนวัตกรรมเชิงสำรวจ (EYIC) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.82 ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ด้านกลยุทธ์ความแตกต่าง (ในด้านผลิตภัณฑ์) (PDS) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.78 ความพึงพอใจของลูกค้า ด้านความตั้งใจในการซื้อซ้ำ (REI) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.75

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายใน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R^2) ของคุณภาพการบริการหลังการขาย มีค่าเท่ากับ 0.95 หรือตัวแปรในแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการบริการหลังการขาย (ASSQ) ได้ร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีค่าเท่ากับ 0.52 หรือตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) ได้ร้อยละ 52 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของความพึงพอใจของลูกค้า มีค่าเท่ากับ 0.77 หรือตัวแปรในแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจของลูกค้า (CUSS) ได้ร้อยละ 77

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.72 – 0.97 โดยตัวแปรทุกคู่เป็นความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกัน คือ มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก โดยตัวแปรแฝงที่มีความสัมพันธ์กันสูงมาก ($r > 0.8$) มีจำนวน 6 คู่ ตัวแปรแฝงที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุดซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.97 ($r = 0.92$) คือ กระบวนการของนวัตกรรมบริการ (SIP) กับคุณภาพการบริการหลังการขาย (ASSQ) รองลงมา คือ ความพึงพอใจของลูกค้า (CUSS) กับคุณภาพการบริการหลังการขาย (ASSQ) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.94 ($r = 0.94$) พนักงานบริการแนวหน้า (FLE) กับคุณภาพการบริการหลังการขาย (ASSQ) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.91 ($r = 0.91$) ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) กับความพึงพอใจของลูกค้า (CUSS) และความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) กับกระบวนการของนวัตกรรมบริการ (SIP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.85 ($r = 0.85$) เท่ากัน ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) กับพนักงานบริการแนวหน้า (FLE) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.80 ($r = 0.80$) และตัวแปรแฝงที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($0.6 < r < 0.8$) จำนวน 4 คู่ คือ พนักงานบริการแนวหน้า (FLE) กับความพึงพอใจของลูกค้า (CUSS) และกระบวนการของนวัตกรรมบริการ (SIP) กับ ความพึงพอใจของลูกค้า (CUSS) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.79 ($r = 0.79$) เท่ากัน ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) กับคุณภาพการบริการหลังการขาย (ASSQ) และพนักงานบริการแนวหน้า (FLE) กับกระบวนการของนวัตกรรมการ

บริการ (SIP) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.72 ($r = 0.72$) เท่ากัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุ

ปัจจัยเหตุ	FLE			SIP			ASSQ			CA		
ปัจจัยผล	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ASSQ	0.54**	-	0.54**	0.78**	-	0.78**	-	-	-	-	-	-
	(0.11)	-	(0.11)	(0.14)	-	(0.14)	-	-	-	-	-	-
	5.04	-	5.04	5.69	-	5.69	-	-	-	-	-	-
CA	-	0.39**	0.39**	-	0.56**	0.56**	0.72**	-	0.72**	-	-	-
	-	(0.06)	(0.06)	-	(0.06)	(0.06)	(0.12)	-	(0.12)	-	-	-
	-	6.79	6.79	-	9.46	9.46	6.22	-	6.22	-	-	-
CUSS	0.35**	0.11	0.46**	0.29*	0.16	0.45**	0.24*	0.27**	0.51**	0.37**	-	0.37**
	(0.09)	(0.07)	(0.07)	(0.12)	(0.10)	(0.07)	(0.07)	(0.09)	(0.13)	(0.12)	-	(0.12)
	3.86	1.52	6.68	2.36	1.56	6.77	2.46	2.91	3.55	3.13	-	3.13
ค่าสถิติ ไค-สแควร์ = 47.49, df = 52, p = 0.65161, GFI = 0.99, AGFI = 0.96, RMR = 0.006, RMSEA = 0.000												
ตัวแปร	INS	MRS	FIELD	SERD	WAR	CLS	PDS	FOS	REI	WOM	IC	PC
ความเที่ยง	0.07	0.04	0.09	0.11	0.09	0.66	0.78	0.65	0.75	0.95	0.67	0.71
ตัวแปร	EEIC	EYC	NCE	NT								
ความเที่ยง	0.56	0.82	0.83	0.72								
สมการโครงสร้างของตัวแปร			ASSQ	CA	CUSS							
R Square			0.95	0.52	0.77							
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง												
ตัวแปรแฝง	ASSQ	CA	CUSS	FLE	SIP							
ASSQ	1.00											
CA	0.72	1.00										
CUSS	0.94	0.85	1.00									
FLE	0.91	0.80	0.79	1.00								

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ คุณภาพการบริการหลังการขาย ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย มีดังนี้

1. พนักงานบริการแนวหน้า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล รองลงมาคือ ความสามารถระดับมืออาชีพ เห็นได้ว่า พนักงานบริการแนวหน้าหมายถึง พนักงานขาย ซึ่งคุณลักษณะที่สำคัญของพนักงานบริการแนวหน้า ได้แก่ การมีทัศนคติที่ดี มีความรู้ ความสามารถในการด้านสัมพันธ์ส่วนบุคคล และความเป็นมืออาชีพ และพนักงานบริการแนวหน้านั้นเปรียบเสมือนภาพลักษณ์ขององค์กร เป็นการสร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจให้กับลูกค้าทำให้เป็นการดึงดูดให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Engen, M. & Magnusson, P. R. กล่าวถึงพนักงานบริการแนวหน้าเป็นส่วนต่อประสานและรวบรวมข้อมูลสิ่งที่เป็นที่สนใจของลูกค้า และส่งต่อข้อมูลดังกล่าวให้กับทางบริษัท เพื่อการ

คิดค้นและพัฒนาบริการรูปแบบใหม่ที่ตรงตามสนใจและความต้องการของลูกค้า และมีการบริการลูกค้าที่เป็นเลิศถ่ายทอดผ่านพนักงานบริการแนวหน้าส่งไปยังลูกค้าโดยตรง ซึ่งรับผิดชอบการให้บริการแบบตัวต่อตัวกับลูกค้าถือได้ว่าเป็นมืออาชีพ (Engen, M. & Magnusson, P. R., 2015)

2. กระบวนการของนวัตกรรมบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความสามารถทางนวัตกรรมเชิงแสวงหาประโยชน์ รองลงมาคือ การสื่อสารรูปแบบใหม่ ความสามารถทางนวัตกรรมเชิงสำรวจ และเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ เห็นได้ว่า เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงจากทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารหลายช่องทาง เช่น การติดต่อสื่อสารผ่านทางออนไลน์ การแก้ไขปัญหาเบื้องต้นผ่านทางแพลตฟอร์มบนซอฟต์แวร์ การนำนวัตกรรมเหล่านี้เข้ามาใช้จะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการตอบสนองให้กับลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว จะส่งผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า และความพึงพอใจในการบริการของบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fischer, T. et al. กล่าวถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการผ่านกลยุทธ์น่าจะเป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับความสามารถเชิงสำรวจ แต่มีประสิทธิผลน้อยกว่าสำหรับกลยุทธ์เชิงแสวงหาผลประโยชน์และกลยุทธ์การพิจารณาอย่างรอบคอบ และการค้นพบโอกาสทางธุรกิจของผู้ให้บริการด้านข่าวโดยเพิ่มความสนใจในการคิดค้นบริการใหม่ ๆ ด้วยการสำรวจโอกาสทางธุรกิจด้านบริการเป็นการสร้างกลยุทธ์ (Fischer, T. et al., 2012)

3. คุณภาพการบริการหลังการขาย มีระดับความคาดหวังในคุณภาพการบริการการบริการหลังการขาย มากกว่าระดับการรับรู้ในคุณภาพการบริการหลังการขาย ซึ่งส่งผลให้คะแนนช่องว่าง ระหว่างระดับการรับรู้ และระดับความคาดหวังในคุณภาพการบริการหลังการขายติดลบ เห็นได้ว่า คุณภาพการบริการหลังการขายส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างมาก เช่น มีการติดตั้ง การบำรุงรักษาและซ่อมแซม การรับประกัน ลูกค้าจะพิจารณาคุณภาพการบริการหลังการขายเพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Karlsson, J. กล่าวถึงสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรที่จะเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อมุมมองและประสิทธิภาพของพนักงาน การมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีคือ เอื้อต่อการให้บริการที่มีคุณภาพ และต้องมีความเข้าใจความต้องการลูกค้าอย่างชัดเจนและอธิบายแนวคิดและประเด็นต่าง ๆ เป็นอย่างดี (Karlsson, J., 2018)

4. ความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กลยุทธ์ผู้นำด้านต้นทุน รองลงมาคือ กลยุทธ์กลยุทธ์ความแตกต่าง (ในด้านผลิตภัณฑ์) และกลยุทธ์การมุ่งจุดสนใจ เห็นได้ว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า เช่น ด้านราคา ด้านเทคโนโลยี ด้านการบริการ และด้านความแตกต่างของสินค้า หากสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าโดยตรงจะส่งผลต่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจได้สูงสุด ทำให้กลับมาซื้อซ้ำหรือบอกต่อกันไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Graven, L. J. &

Grant, J. S. กล่าวถึงกระบวนการวิวัฒนาการของการจัดการเชิงกลยุทธ์นี้ได้รับการขับเคลื่อนและกระตุ้นโดยความต้องการของธุรกิจ โดยมุ่งเน้นไปที่ทรัพยากรและความสามารถภายในบริษัทเผชิญกับความท้าทายใหม่ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งทำให้ข้อได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดที่ผันผวน รวมถึงเทคนิคและประสิทธิภาพการผลิต (Graven, L. J. & Grant, J. S., 2014)

5. ความพึงพอใจของลูกค้า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความตั้งใจซื้อซ้ำ รองลงมาคือ การบอกต่อ เห็นได้ว่า พนักงานบริการแนวหน้าส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า กล่าวคือ ลูกค้าเกิดความประทับใจและความพึงพอใจในระยะแรกพบพนักงานบริการแนวหน้าที่มีทักษะ บุคลิกภาพที่ดีจะส่งเสริมและดึงดูดให้ลูกค้าเกิดความประทับใจแรกพบ แต่ความพึงพอใจในระยะยาวเกิดจากประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยระดับความรู้ในการบริการมีมากกว่าระดับความคาดหวังนั้นหมายถึงโอกาสในการซื้อครั้งต่อไปอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gupta, D. S., & Dhillon, M. R. กล่าวถึงการรับรู้คุณภาพการบริการหลังการขายเชิงบวกและทัศนคติที่เกิดจากการรับรู้ นำไปสู่การรักษาลูกค้าเฉกเช่นเดียวกับการดึงดูดลูกค้าผ่านคำพูดจากปากหรือการบอกต่อ และการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้ายังช่วยให้มีผลตอบแทนสูงสุดโดยเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับลูกค้า (Gupta, D. S., & Dhillon, M. R., 2015)

จากการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย คือ ปัจจัยอิทธิพลด้านพนักงานบริการแนวหน้า (FLE) และด้านกระบวนการของนวัตกรรมบริการ (SIP) มีอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการหลังการขาย (ASSQ) ด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) และด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) มีอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CUSS) เห็นได้ว่า กระบวนการนวัตกรรมบริการมีผลต่อคุณภาพการบริการหลังการขายอย่างมาก เนื่องจากในยุคการสื่อสารไร้พรมแดนและการก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมที่เข้ามามีบทบาทในเกือบทุกองค์กร การนำประโยชน์ของนวัตกรรมใหม่ ๆ ผนวกเข้ากับการบริการหลังการขายที่สามารถออกแบบตามความต้องการที่เฉพาะเจาะจงตามความต้องการของลูกค้า และการแก้ปัญหาผ่านทางระบบออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Martin, M. ได้กล่าวถึงความพึงพอใจคือองค์ประกอบทางอารมณ์ที่มีประสบการณ์และอาจมีการประเมินอย่างเหมาะสมที่สุดหลังจากการบริโภค ลูกค้ามีความยินดีเมื่อบริการที่ส่งมอบเกินกว่าความคาดหวังของลูกค้า แม้ว่าความต้องการหรือความคาดหวังของลูกค้าจะไม่สมจริงหรือไม่เหมาะสมลูกค้าจะทำการตัดสินใจซื้อ ดังนั้น บริษัทจำเป็นต้องพัฒนาความเข้าใจโดยละเอียดของความคาดหวังของลูกค้าในแต่ละขั้นตอนของประสบการณ์การเป็นเจ้าของ สร้างระบบประเมินผลและแรงจูงใจเพื่อตอบสนองลูกค้า (Martin, M., 2016)

จากการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตใน

ประเทศไทย โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค - สแควร์ มีค่าเท่ากับ 47.49 องศาอิสระเท่ากับ 52 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.65161 นั่นคือ ค่าไค - สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้อง กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กล่าวคือ มีค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.006 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.96 – 0.99 โดยตัวแปรทุกคู่เป็นความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกันคือ มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสา จันทรหอม ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการหลังการขายต่อความไว้วางใจ ความพึงพอใจ และความจงรักภักดีของลูกค้าบริษัทนำเข้าเครื่องมือแพทย์ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งมีค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 422.15 องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 573 ค่า p – value มีค่าเท่ากับ 1.000 ผ่านเกณฑ์คือ ต้องมีค่ามากกว่า 0.05 ค่าไค – สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 0.736 ผ่านเกณฑ์คือ ต้องมีค่าน้อยกว่า 2 เมื่อพิจารณาค่าความสอดคล้องจากดัชนีวัดระดับ ความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.959 ผ่านเกณฑ์คือ มีค่ามากกว่า 0.9 ค่า AGFI มีค่าเท่ากับ 0.929 ผ่านเกณฑ์คือ มีค่ามากกว่า 0.9 และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.002 ผ่านเกณฑ์คือ ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.05 (นิสา จันทรหอม, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริการหลังการขายที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย พบว่า ด้านปัจจัยเชิงสาเหตุ คุณภาพการบริการหลังการขาย ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) พนักงานบริการแนวหน้า (FLE) ได้แก่ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และความสามารถระดับมืออาชีพ 2) กระบวนการของนวัตกรรมบริการ (SIP) ได้แก่ ความสามารถทางนวัตกรรมเชิงแสวงหาประโยชน์ และนวัตกรรมการสื่อสารรูปแบบใหม่ 3) คุณภาพการบริการหลังการขาย (ASSQ) ได้แก่ การบริการการติดตั้ง การบำรุงรักษาและซ่อมแซม และการรับประกันบริการ 4) ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (CA) ได้แก่ กลยุทธ์ผู้นำด้านต้นทุน และกลยุทธ์มุ่งจุดสนใจด้านความแตกต่าง และ 5) ความพึงพอใจของลูกค้า (CUSS) ได้แก่ การซื้อซ้ำ และการบอกต่อ ด้านอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย พบว่า พนักงานบริการแนวหน้าและ

กระบวนการของนวัตกรรมบริการ มีอิทธิพลทางตรง 0.54, 0.78 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และด้านการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการ หลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย พบว่า แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กล่าวคือ มีค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.006 ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ สามารถนำแบบจำลองนี้ไปประยุกต์ใช้ในด้านคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ได้สามารถช่วยให้บุคคล องค์กร และธุรกิจมีคุณภาพในด้านการบริการมากขึ้น รวมถึงความประทับใจในการบริการและการกลับมาซื้อซ้ำ แต่ทั้งนี้ต้องดูถึงความเหมาะสมของสภาพบริบทและประเภทของธุรกิจนั้น ๆ ด้วย ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้วยวิธีการวิจัย การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้บริหารระดับสูงของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต เพื่อยืนยันผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ และสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ชัดเจนมากขึ้น 2) ควรศึกษาแบบจำลองคุณภาพการบริการหลังการขายกับธุรกิจอื่น ๆ ที่มีลักษณะผลิตภัณฑ์บริบททางสังคม วัฒนธรรม การเมือง กฎหมาย และเศรษฐกิจ แตกต่างกัน และ 3) ควรศึกษาแบบจำลองคุณภาพการบริการหลังการขายสำหรับหน่วยงานธุรกิจกับหน่วยธุรกิจ (B2B)

กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่องแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุของคุณภาพการบริการหลังการขายที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย จากเนื้อหาที่นำเขียนนี้ในบทความฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องแบบจำลองการวัดคุณภาพการบริการหลังการขายที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- นณริฏ พิศลยบุตร และภาณุทัต สัมมะไชย. (2555). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมไทยรายสาขากับการแข่งขันในระดับโลก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิสา จันทรหอม. (2558). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการหลังการขายต่อความไว้วางใจ ความพึงพอใจ และความจงรักภักดีของลูกค้าธุรกิจนำเข้าเครื่องมือแพทย์. Veridian E-Journal Slipakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(3), 691-705.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- สถิติอุตสาหกรรม. (2563). จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับใบอนุญาตและแจ้งประกอบการค้า เดือนพฤษภาคม 2563. เรียกใช้เมื่อ 14 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=spss63>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). 12 สถิติอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: สสช สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.
- Engen, M. & Magnusson, P. R. (2015). Exploring the role of frontline employees as innovators. *The Service Industries Journal*, 35(6), 303-324.
- Fischer, T. et al. (2012). *Service business development : strategies for value creation in manufacturing firms*. Retrieved June 14, 2020, from <https://www.cambridge.org/core/books/service-business-development/FE1B605D59F1A9CB45DBB4AA78D30CCF>
- Graven, L. J. & Grant, J. S. (2014). Social support and self-care behaviors in individuals with heart failure: an integrative review. *International Journal of Nursing Studies*, 51(2), 320-333.
- Gupta, D. S., & Dhillon, M. R. (2015). Impact of After Sales Service on Customer Satisfaction: A Case Review of Mobile Phone Industry in Delhi And NCR. Retrieved June 14, 2020, from <https://www.worldwidejournals.com/paripex/article/impact-of-after-sales-service-on-customer-satisfaction-a-case-review-of-mobile-phone-industry-in-delhi-and-ncr/NDIwMg==/?is=1>
- Karlsson, J. (2018). FRONTLINE EMPLOYEES' CONTRIBUTIONS AND ROLE IN SERVICE INNOVATION. Retrieved June 14, 2020, from <https://www.kau.se/en/ctf/news/frontline-employees-contributions-and-role-service-innovation>
- Martin, M. (2016). CUSTOMERS' DETERMINATION OF SERVICE QUALITY AND SATISFACTION IN A RETURN/REPAIR PROCESS: A QUANTITATIVE STUDY. Retrieved June 14, 2020, from <https://www.questia.com/library/journal/1G1-459230037/customers-determination-of-service-quality-and-satisfaction>

- Mwegerano, A. (2016). Perceived After Sales Service Quality: Communication within the Service Chain. Retrieved June 14, 2020, from <https://cris.vtt.fi/en/publications/perceived-after-sales-service-quality-communication-within-the-se>
- Toszevska - Czerniej, W. (2016). PRODUCTIVITY OF SERVICE DELIVERY PROCESS AS A FACTOR AFFECTING THE LEVEL OF DIFFERENTIATION. Retrieved June 14, 2020, from https://www.researchgate.net/profile/Weronika_Toszevska/publication/312300086_Productivity_of_service_delivery_process_as_a_factor_affecting_the_level_of_differentiation_Produktywnosc_procesu_uslugowego_jako_czynnik_ksztaltujacy_poziom_zroznicowania/links
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. Third editio. New york: Harper and Row Publication.

อิทธิพลของหลักธรรมในการปกครอง ขององค์การรัฐวิสาหกิจ
ที่ได้รับรางวัลรัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมและมีรายได้เป็นอันดับหนึ่ง
ของประเทศ*

THE INFLUENCE OF BUDDHIST PRINCIPLES ON ORGANIZATIONAL
ADMINISTRATION OF THE STATE ENTERPRISE WHICH RECEIVED
EXCELLENCE MANAGEMENT AWARD AND HAVING
THE NUMBER ONE INCOME IN THE COUNTRY

ปรัชญ์ งามสมภาค

Prat Ngamsompark

บริษัท ปตท. น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)

PTT Oil and Retail Business Public Company Limited, Thailand

สันติธร ภูริภักดี

Santidhorn Pooripakdee

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Silpakorn University, Thailand

E-mail: prat58604920@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการปกครอง ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การรัฐวิสาหกิจที่ได้รับรางวัลรัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมและเป็นองค์การที่มีรายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านภาวะหมดไฟในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน การมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และความผูกพันขององค์การ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากร คือ พนักงานบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จำนวน 5,288 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 389 ตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นเท่ากัน และวิธีเลือกหน่วยตัวอย่างอย่างง่าย ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า ไค-สแควร์เท่ากับ 98.80 P - Value เท่ากับ 0.10 ค่าไค - สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 1.20 GFI เท่ากับ 0.98 AGFI เท่ากับ 0.95 CFI เท่ากับ 1.00 และ RMSEA เท่ากับ 0.02 จากผลการศึกษาพบว่า หลักธรรมในการปกครองมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากร แต่เมื่อพิจารณาในทางอ้อมผ่าน ภาวะหมดไฟ

* Received 10 June 2020; Revised 13 August 2020; Accepted 18 August 2020

ในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และความผูกพันองค์กร พบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกโดยมีอิทธิพลบางส่วน ซึ่งจากผลการศึกษาสามารถแสดงได้ว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนาสามารถใช้ในการจัดการองค์กรได้ แต่ต้องพิจารณาถึงสิ่งที่บุคลากรต้องการในการทำงานและค่านิยมของบุคลากรประกอบด้วย เพื่อตอบสนองความต้องการและพัฒนาค่านิยมองค์กรให้สอดคล้องกับค่านิยมนั้น สร้างการรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์กร นำไปสู่การตอบสนองจากบุคลากรด้วยพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่ดี

คำสำคัญ: หลักธรรมในการจัดการองค์กร, พฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากร, ภาวะหมดไฟในการทำงาน, พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร, ความผูกพันองค์กร

Abstract

This paper aims to study the Influence of Buddhist principles on organizational administration of the state enterprise which received excellence management award and having the number one income in the country in the direct effect and indirect effect of the mediating variables including burnout, job satisfaction, organizational citizenship behavior and organizational commitment with the quantitative method. The study population was staff of PTT Public Company Limited (PTT) amount 5,288. The samples are 389, sampled by Equal Probability Sampling and Simple Random Sampling (SRS). The study instrument was a set of questionnaires. Using structural equation modeling (SEM), descriptive statistics and inferential statistics to analyze data. The result shows that there was consistency between the structural equation model and the empirical data; the derived values were; Chi-square = 98.80, P-value = 0.10, Chi-square/df = 1.20, GFI = 0.98, AGFI = 0.95, CFI = 1.00 and RMSEA = 0.02. The result of study demonstrates that Buddhist principles on organizational administration have negative direct effect on individual work performance but have positive indirect effect instead when considered burnout, job satisfaction, organizational citizenship behavior and organizational commitment as partial mediators. The result from the study indicates that Buddhist principles on organizational administration can be practiced but the needs and values of employee have to be realized. To support those needs and values will lead to individual work performance.

Keywords: Buddhist Principles, Individual Work Performance, Burnout, Organizational Citizenship Behavior, Organizational Commitment

บทนำ

ประเทศไทยมีประชากรนับถือพระพุทธศาสนา 94.6% (พ.ศ. 2560) โดยพระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยประมาณปี พ.ศ. 236 จากอินเดีย ได้สั่งสมสร้างเป็นวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต มีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ในปี พ.ศ. 2435 ในชื่อวิชา “ธรรมจารี” และ เปลี่ยนเป็นวิชา “พระพุทธศาสนา” ในปัจจุบัน (दनัย प्रिचाเพิ่มประสิทธิ์, 2549) จึงมีความเป็นไปได้เป็นอย่างมากกว่า คำสอนในพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมตลอดจนบุคลิกลักษณะของคนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา โดยการสืบทอดพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนี้ มิใช่เป็นเพียงการสืบทอดในทางสังคมชุมชนทั่วไป แต่ผู้นำพาพระพุทธศาสนามากว่า 2,000 ปี คือผู้นำหรือกษัตริย์ของประเทศ โดยประเทศไทยมีความเด่นชัดในลักษณะของความเป็นประเทศในสมัยอาณาจักรสุโขทัย ซึ่งจากหลักฐานพบว่าพ่อขุนรามคำแหง (พ.ศ. 1822 - 1841) ได้มีการนับถือพระพุทธศาสนาแล้วตั้งแต่ต้นโดยสืบทอดมาจากอาณาจักรดั้งเดิมที่ตั้งอยู่ก่อน เช่น ละโว้ (ลพบุรี) ทวารวดี (นครปฐม) ศรีอยุธยา (ลำพูน) มีการแสดงตนเป็นแบบอย่าง เช่นการออกผนวชของพระมหาธรรมราชาลิไท (พ.ศ. 1890 - 1919) พระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ได้ทรงผนวช และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดมาในสมัยอยุธยาได้มีการมอบหมายให้ควบคุมการปฏิบัติของพระมหากษัตริย์ในการปกครอง คือ ทศพิธราชธรรม 10, จักรวรรดิวัตร 12 และ ราชสังคหวัตถุ 4 ซึ่งได้ปฏิบัติถ่ายทอดมาจนถึงยุคสมัยรัตนโกสินทร์ โดยแม้แต่ในสมัยกรุงธนบุรีสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระราชพงศาวดารยังกล่าวว่าพระองค์นิยมในการทำวิปัสสนาและถามตอบปัญหาทางธรรมกับพระภิกษุผู้มีความรู้ (दनาร์ บุญธรรม, 2555) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้แสดงว่าพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมของคนไทย การจะเข้าใจในลักษณะทางความคิดของคนไทยหรือลักษณะทางสังคมของไทยสามารถศึกษาได้จากพระพุทธศาสนา (กาญจนาภรณ์ ประธาตุ, 2559) พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยนี้ มีความเป็นมาควบคู่กันอย่างแยกไม่ออก โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้แสดงในหนังสือ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติว่า ประวัติศาสตร์ประเทศไทยเป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่ นับถือพระพุทธศาสนาโดยสะท้อนผ่านทางพิธีกรรมตั้งแต่เกิดจนตาย มีประเพณีที่สำคัญและวันหยุดทำงานที่มาจากวันสำคัญทางศาสนา ภาษาอันมีรากจากภาษาบาลีและสันสกฤตซึ่งเป็นภาษาที่ใช้จารึกและเผยแพร่คำสอนในพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาล มีศาสนาเป็นสถาบันประจำชาติควบคู่กับพระมหากษัตริย์และชาติ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้อุปถัมภ์เสมอมาโดยตลอด แสดงถึงภาพรวมของสังคมไทย ประเพณี คตินิยม และพฤติกรรมของคนในประเทศ ซึ่งในความหมายของท่าน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2556) พระพุทธศาสนาตามความหมายของคนไทย แบ่งออกได้สองด้าน คือ ธรรมวินัย และ วัฒนธรรม โดยธรรมวินัยเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ศึกษาในหลักการในคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง วัฒนธรรมคือสิ่งที่

ซึมซับอยู่ในวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมอันถูกหล่อหลอมด้วยธรรมวินัย ซึ่งทั้งสองด้านนี้เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เมื่อไรที่การศึกษาในธรรมวินัยอ่อนหรือถอยลง วัฒนธรรมก็จะถดถอยลงด้วย และเมื่อไรที่วัฒนธรรมถดถอย การสนใจศึกษาในธรรมวินัยก็จะลดลง จากที่กล่าวแล้วถึงการมีอิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยผ่านการเป็นองค์อุปถัมภ์ของพระมหากษัตริย์ในแต่ละยุคสมัย ส่งผลให้พระพุทธศาสนาเป็นบรรทัดฐานของคนไทย คนไทยมีพื้นฐานความคิดและค่านิยมจากคำสอนในพระพุทธศาสนา จึงมีความเป็นไปได้ที่บุคคลจะนำหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาไปเป็นหลักในการปฏิบัติงานทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารองค์การซึ่งเป็นผู้นำเช่นเดียวกับกษัตริย์ นำมาซึ่งการบริหารองค์การตามบริบทของวัฒนธรรมไทยโดยมิได้มีการสังเคราะห์ออกเป็นรูปแบบหรือทฤษฎีทางการจัดการองค์การโดยตรง ซึ่งปัจจุบันในหนังสือวิชาการด้านการจัดการองค์การกล่าวถึงทฤษฎีการจัดการจากชาติตะวันตกเป็นจำนวนมากขาดการพิจารณาถึงเรื่องของวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักธรรมอันเกี่ยวกับผู้นำที่มีการถือปฏิบัติโดยพระราชา (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2560) ดังนั้น หลักธรรมในพระพุทธศาสนาจึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณา เพื่อให้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการองค์การที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคมไทยได้

การศึกษาถึงหลักธรรมในพระพุทธศาสนากับการจัดการองค์การนั้น พบในหลายงานวิชาการแต่ยังขาดการพิจารณารวบรวมหลักธรรมที่สอดคล้องกับการจัดการองค์การที่ชัดเจน และยังมีงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่กระทำกับองค์การที่มีประสิทธิภาพสูงอยู่เป็นจำนวนน้อย จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าบทความวิชาการของ ประยงค์ แสนบุราณ ในเรื่อง “หลักธรรมในการปกครองของพระพุทธศาสนา” นำมาซึ่งทิศทางการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี โดยหลักธรรมสำคัญที่ผู้บริหารองค์การพึงปฏิบัติต่อบุคลากร ประกอบด้วย การไม่มีซึ่งอคติ 4 พรหมวิหาร 4 ราชสังคหวัตถุ 4 จักรวรรดิวัตร 12 ทศพิธราชธรรม 10 และ อปริหานิยธรรม 7 (ประยงค์ แสนบุราณ, 2557) ซึ่งการบริหารองค์การด้วยหลักธรรมทั้ง 6 นี้ เปรียบเสมือนการสนับสนุนจากองค์การต่อบุคลากร (Organizational Support) โดยองค์การได้ตอบแทนการทำงานของบุคลากรด้วยชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีรวมถึงโอกาสในการเจริญก้าวหน้า และเมื่อบุคลากรรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์การจึงตอบแทนด้วยพฤติกรรมปฏิบัติงานที่ดีอันนำไปสู่เป้าหมายขององค์การ (Perceived Organizational Support) (ปาริชาติ เยพิทักษ์ และธีระวัฒน์ จันทิก, 2559); (Ribeiro, N. et al., 2018) โดยพฤติกรรมปฏิบัติงานที่ดีของบุคลากร (Individual Work Performance) นี้ ตามหลักของ Koopmans, L., et al. มีส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) พฤติกรรมในการทำงานตามภาระหน้าที่ (Task Performance) 2) พฤติกรรมต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Contextual Performance) 3) พฤติกรรมในการพัฒนาตนเอง (Adaptive Performance) และ 4) การไม่มีซึ่งพฤติกรรมด้านลบต่อการทำงาน (Counter Productive Behavior) (Koopmans, L. et al., 2011) ซึ่งกล่าวโดยรวมคือบุคคลที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำงานร่วมกันกับคน

อื่นได้ดี มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และ ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นผลเสียหรือขัดขวางการทำงาน การสนับสนุนจากองค์กรนี้นอกจากจะนำมาซึ่งพฤติกรรมการทำงานที่ดีของบุคลากรแล้ว ยังเป็นทรัพยากรในการทำงานของบุคลากร หากทรัพยากรมีน้อยกว่าภาระงานบุคลากรจะเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน (Burnout) (Kumar, S., 2015) ซึ่งก่อให้เกิดความหุดหู่เศร้าใจไม่มีแรงกายและใจจะทำงานต่อไป (Emotional Exhaustion) เห็นผู้อื่นเป็นวัตถุต้องการหลบหนีหายไป (Depersonalization) และ ลดทอนความสามารถของตัวเองลง (Diminished Personal Accomplishment) นำมาซึ่งพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่ไม่ดีในทางตรงข้าม หากบุคลากรได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเป็นอย่างดีตรงตามที่คาดหวังไว้จะนำมาซึ่งความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) อันส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานที่ดี (Baloch, Q. et al., 2014) เกิดความสอดคล้องกันระหว่างค่านิยมของบุคลากรกับค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร พัฒนาเป็นความผูกพันองค์กร (Organizational Commitment) (Anggraeni, A. et al., 2017) โดยเมื่อบุคลากรเกิดความผูกพันองค์กรมากขึ้น พฤติกรรมที่ดีในการปฏิบัติงานของบุคลากรจะมากขึ้นตาม เป็นไปตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) (Rusu, R., 2013) และด้วยพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรที่ดีนี้ ไม่ใช่เฉพาะกับภาระงานที่ตนเองได้รับมอบหมายเท่านั้น บุคลากรที่อยู่กับองค์กรด้วยความสุขยังมีพฤติกรรมที่ดีที่นอกเหนือไปจากการทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพด้วย นั่นคือการมีพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Organizational Citizenship Behavior) คือ บุคลากรปฏิบัติงานหรือมีพฤติกรรมด้านดีนอกเหนือจากบทบาทในการทำงานของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาในส่วนที่นอกเหนือไปจากภาระงานของตน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (Sharma, V. & Jain, S., 2014) โดยสรุปแล้ว ผลจากการรับรู้ของบุคลากรต่อการสนับสนุนจากองค์กรนี้ ไม่ว่าจะเป็นการไม่เกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน การเกิดความพึงพอใจในงาน การเกิดความผูกพันองค์กร และการมีพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรนี้ นำมาซึ่งพฤติกรรมการทำงานที่ดีของบุคลากรในองค์กร สร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กรได้ ดังนั้น การศึกษาถึงอิทธิพลของหลักธรรมในการปกครองต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในองค์กรจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดการองค์กร

การศึกษาถึงอิทธิพลของหลักธรรมในการปกครองต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในองค์กรนี้ ควรพิจารณาไปที่องค์กรที่มีสัญญาณไทยที่มีอายุองค์กรสูงเพื่อให้สอดคล้องกับการถ่ายทอดความเชื่อตามบริบทของสังคม และต้องเป็นองค์กรที่มีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจสูง เพื่อให้ผลจากการศึกษาเกิดประโยชน์สามารถนำไปพัฒนาองค์ความรู้ได้ องค์การรัฐวิสาหกิจที่มีการแปลงรูปตามพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 จึงเป็นองค์กรที่เหมาะสมในการเป็นกรณีศึกษาด้วยเหตุผลว่าพระราชบัญญัตินี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อแปลงทุนรัฐวิสาหกิจทั้งหมดเป็นทุนเรือน

หุ้นในรูปบริษัท เพื่อให้รัฐวิสาหกิจเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้กับประเทศ มีการบริหารแบบมืออาชีพสามารถแข่งขันกับเอกชนทั้งในและต่างประเทศได้ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้ลงทุนในกิจการของรัฐ และเพื่อพัฒนาตลาดทุนของไทย อันนำมาซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การรัฐวิสาหกิจและลดข้อจำกัดในการดำเนินกิจการอันเกี่ยวพันด้วยรูปแบบราชการ (ภู่ สิริสุนทร, 2550) การจำหน่ายหุ้นในตลาดแสดงให้เห็นถึงลักษณะความเป็นเอกชนในการดำเนินกิจการ มีวัตถุประสงค์ในเรื่องการสร้างรายได้และพัฒนาองค์การเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน การมีรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่แสดงให้เห็นถึงความเป็นองค์การสัญชาติไทยภายใต้วัฒนธรรมไทย โดยจากพระราชบัญญัตินี้ มีองค์การรัฐวิสาหกิจ 5 แห่ง ที่แปลงสภาพจากองค์การของรัฐตามกฎหมายจัดตั้งไปเป็นบริษัทตามกฎหมายเอกชนโดยยังคงความเป็นรัฐวิสาหกิจไว้ ได้แก่ 1) การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย เป็น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) (ปตท.) 2) องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เป็น ทีโอที จำกัด (มหาชน) 3) การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย เป็น บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) 4) การสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็น บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) และ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด และ 5) องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย เป็น บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) โดยจาก 5 องค์การนี้ มี 3 องค์การที่มีการจำหน่ายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Share issued privatization: SIP) คือ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) และ บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) โดยทั้งสามบริษัทนี้มีสองบริษัทที่ทำกำไรได้อย่างต่อเนื่อง คือ ปตท. และ ทอท. และเมื่อพิจารณาถึงคุณภาพในการบริหารองค์การและประสิทธิภาพของพนักงานของทั้งสององค์การ โดยพิจารณาจากรางวัลรัฐวิสาหกิจดีเด่น (SOE Awards) ที่มอบโดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจสำหรับองค์การรัฐวิสาหกิจที่มีการจัดการองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพิจารณารางวัลครั้งแรกเริ่มในปี 2549 ซึ่งพบว่า ปตท. ได้รับรางวัลสูงสุดคือรางวัลรัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมแห่งปี ในปี 2552, 2553, 2554, 2555, 2559, 2560 และ 2561 มากครั้งที่สุดจากองค์การรัฐวิสาหกิจทั้งหมด และเป็นองค์การรัฐวิสาหกิจแปลงรูปองค์การเดียวที่ได้รับรางวัลนี้ รวมทั้งเมื่อพิจารณาในเรื่องของผลการดำเนินงาน ปตท. มีรายได้ในปี 2561 เท่ากับ 2,367,959 ล้านบาท มีผลกำไรเท่ากับ 119,684 ล้านบาท เป็นองค์การเดียวในประเทศไทยที่อยู่ในการจัดอันดับองค์การขนาดใหญ่ทั่วโลกที่มีรายได้สูงที่สุดจำนวน 500 อันดับแรก จากนิตยสาร Fortune โดย ปตท. อยู่ในอันดับที่ 163 ในปี 2561 และ 130 ในปี 2562 จึงเป็นองค์การที่มีรายได้สูงที่สุดในประเทศ แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานที่ดีของบุคลากรและการจัดการองค์การที่ดีของผู้บริหารนำมาซึ่งศักยภาพทางการแข่งขันขององค์การทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยยังคงรากฐานความเป็นองค์การของรัฐอย่างเต็มตัวด้วยอายุนับจากวันก่อตั้ง 41 ปี (พ.ศ. 2563)

ด้วยเหตุผลของวัฒนธรรมอันมีที่มาจากพระพุทธศาสนาในสังคมไทย และความที่ ปตท. เป็นองค์กรของรัฐซึ่งเป็นองค์กรสัญญาชาติไทยภายใต้บริบทของวัฒนธรรมและสังคมไทย ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในเรื่องของงานวิจัยเชิงประจักษ์กับองค์การรัฐวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพสูง โดยมี ปตท. เป็นกรณีศึกษาเพื่อทดสอบถึงควมมีอิทธิพลของหลักธรรมในการปกครองอันประกอบด้วย การไม่มีซึ่งอคติ 4 พรหมวิหาร 4 ราชสังคหวัตถุ 4 จักรวรรดิวัตร 12 ทศพิธราชธรรม 10 และ อปรีหานิยธรรม 7 ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากร ปตท. เพื่อใช้ผลการศึกษานี้เป็นแนวทางในการพัฒนาตัวแบบจัดการองค์การจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของหลักธรรมในการปกครอง ต่อพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การรัฐวิสาหกิจที่ได้รับรางวัลรัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมและมีรายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางโดย ภาวะหมดไฟในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน การมีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และ ความผูกพันขององค์การ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มประชากร คือ พนักงาน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มีจำนวนประชากรทั้งหมด 5,288 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับสมการโครงสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Structural Equation Modeling: SEM) ต้องมีขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 10 - 20 ต่อ 1 พารามิเตอร์ที่เป็นตัวแปรสังเกต (Hair, J. F. et al., 2010) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีแบบสอบถามที่ใช้ได้ 389 ตัวอย่าง สอดคล้องกับพารามิเตอร์ที่เป็นตัวแปรสังเกต 22 พารามิเตอร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 7 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามประเมินภาวะหมดไฟในการทำงาน 3) แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจในงาน 4) แบบสอบถามประเมินการมีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ 5) แบบสอบถามประเมินความผูกพันขององค์การ 6) แบบสอบถามประเมินพฤติกรรมปฏิบัติงานของบุคลากร และ 7) แบบสอบถามถึงการรับรู้ของบุคลากรถึงหลักธรรมในการปกครอง เพื่อสรุปถึงควมมีอิทธิพลระหว่างกันตามสมมติฐานที่ได้วางไว้ ลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rating Scale

ดำเนินการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการองค์การจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบหาค่า IOC ของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยค่าดัชนีความ

สอดคล้องระหว่างข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Rovinelli, R. & Hambleton, R. K., 1976) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน วิเคราะห์สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ยอมรับได้ (Hair J. F. et al., 2006)

วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ประกอบไปด้วย แบบจำลองการวัด (Measurement Model) และแบบจำลองโครงสร้าง (Structural Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยใช้เกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้าง

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบ	ความหมาย	เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา
χ^2	ค่าไค - สแควร์	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
p-value	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ	$p > 0.05$
χ^2/df	ค่าไค - สแควร์สัมพัทธ์	$\chi^2/df < 2$
CFI	ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์	≥ 0.95
GFI	ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน	≥ 0.95
AGFI	ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว	≥ 0.95
RMSEA	ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า	< 0.05

จากผลการทดสอบแบบจำลองการวัด พบว่า องค์ประกอบหลักของตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัวแปร คือ หลักธรรมในการปกครอง (BMP) และ ตัวแปรแฝงภายใน 5 ตัวแปร ประกอบด้วย ภาวะหมดไฟในการทำงาน (BOT) ความพึงพอใจในงาน (JST) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (OCB) ความผูกพันองค์กร (OCM) และพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากร (IWP) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ อยู่ระหว่าง 0.22 – 0.96 และพบว่า ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่สกัดได้ (AVE) ของแต่ละองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.53 – 0.77 จัดว่าเหมาะสม (AVE ≥ 0.50) (Fornell, C. & Larcker, D. F., 1981) จากการพิจารณาค่าสถิติขององค์ประกอบหลักตัวแปรแฝงภายนอกและภายใน ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเชิงองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.71 – 0.93 จัดว่าเหมาะสม (CR ≥ 0.70) (Bagozzi, R. P., & Yi, Y., 1988) สามารถนำไปใช้ในการทดสอบแบบจำลองสมการโครงสร้างได้ ดังแสดงในตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงภายนอก (Measurement Model)

ตัวแปรแฝง ภายนอก	องค์ประกอบ ย่อย	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่าความแปรปรวน เฉลี่ยที่สกัดได้ (AVE)	ค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัด (CR)
หลักธรรมใน การปกครอง	การไม่มีซึ่งอคติ4	0.67	0.70	0.93
	พรหมวิหาร4	0.88		
	ราชสังคหวัตถุ4	0.96		
	จักรวรรดิวัตร12	0.83		
	ทศพิธราชธรรม10	0.91		
	อปริหานิยธรรม7	0.73		

ตารางที่ 3 แสดงแบบจำลองการวัดตัวแปรแฝงภายใน (Measurement Model)

ตัวแปรแฝง ภายนอก	องค์ประกอบย่อย	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่าความ แปรปรวน เฉลี่ยที่สกัด ได้ (AVE)	ค่าความ เชื่อมั่น ของแบบวัด (CR)
ภาวะหมด ไฟในการ ทำงาน	ความเหนื่อยล้าทางอารมณ์	0.42	0.71	0.76
	การมองผู้อื่นเป็นเพียงวัตถุ	0.53		
	การลดทอนความสามารถของตัวเองลง	0.69		
ความพึง พอใจในงาน	จากปัจจัยภายใน	0.88	0.77	0.87
	จากปัจจัยภายนอก	0.87		
การมี พฤติกรรม การเป็น สมาชิกที่ดี ขององค์กร	การให้ความช่วยเหลือ	0.83	0.53	0.84
	ความสำนึกในหน้าที่	0.84		
	ความมีน้ำใจนักกีฬา	0.22		
	ความสุภาพอ่อนน้อม	0.71		
	การให้ความร่วมมือ	0.85		
ความผูกพัน องค์การ	ความผูกพันโดยตรงจากภายในที่เกิด จากการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยม ขององค์กร	0.77	0.57	0.73
	ความผูกพันอันเกิดจากผลประโยชน์ที่ ได้รับจากองค์การและความจำเป็นใน การหาเลี้ยงชีพ	0.51		
	ความผูกพันอันเกิดจากบรรทัดฐานทาง ศีลธรรมของบุคคล	0.53		
พฤติกรรม การ	พฤติกรรมในการทำงานตาม ภาระหน้าที่	0.80	0.57	0.71

ปฏิบัติงาน	พฤติกรรมต่อสภาพแวดล้อมในการ	0.80
ของ	ทำงาน	
บุคลากร	การไม่มีซึ่งพฤติกรรมด้านลบต่อการ	0.36
	ทำงาน	

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 265 คน (ร้อยละ 68.12) อายุระหว่าง 31-40 ปี 168 คน (ร้อยละ 43.69) มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท 229 คน (ร้อยละ 58.87) อายุงานโดยส่วนมากมากกว่า 15 ปี 120 คน (ร้อยละ 30.85) สถานภาพสมรส 205 คน (ร้อยละ 52.70) ไม่มีบุตรธิดา 218 คน (ร้อยละ 56.04) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปร มีระดับความคิดเห็นดังแสดงได้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงระดับความคิดเห็นของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ภาวะหมดไฟในการทำงาน	2.80	1.02	ค่อนข้างน้อย
ความพึงพอใจในงาน	3.80	0.49	มาก
การมีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร	5.51	0.60	ค่อนข้างมาก
ความผูกพันองค์กร	4.83	0.83	ค่อนข้างมาก
พฤติกรรมการทำงานของบุคลากร	3.81	0.51	มาก
หลักธรรมในการปกครอง	5.08	1.01	ค่อนข้างมาก

จากการทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลสัมพัทธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ (หลังปรับโมเดล) มีค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบดังนี้ ความสอดคล้องกลมกลืน ประกอบด้วย ค่าไค - สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 98.80 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 (p - value เท่ากับ 0.10) ค่าไค - สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.20 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.95 และค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.02 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกค่าแสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ที่ได้ โดยแสดงค่าในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ของพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในองค์การรัฐวิสาหกิจที่ได้รับรางวัลรัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมและมีรายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ (หลังปรับโมเดล)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบ	เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา	ค่าที่คำนวณได้	ผลการพิจารณา
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05	98.80	-
df	-	82	-
p-value	p > 0.05	0.10	-
χ^2/df	$\chi^2/df < 2$	1.20	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	1.00	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.95	0.98	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.95	0.95	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.02	ผ่านเกณฑ์

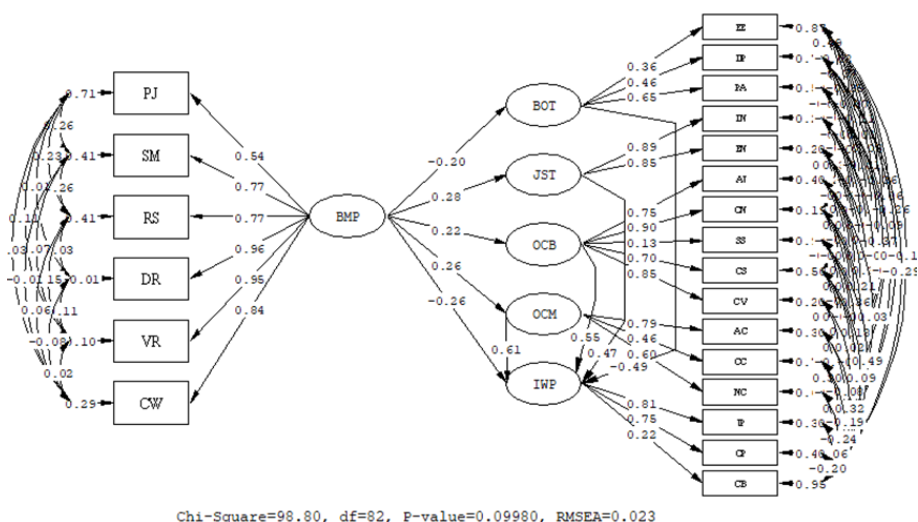
ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของตัวแปรตามสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์ศักยภาพของตัวแปร เป็นการพิจารณาตัวแปรแฝงที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในองค์การรัฐวิสาหกิจที่ได้รับรางวัลรัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมและมีรายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ ว่ามีผลกระทบทางตรง ทางอ้อม และผลกระทบรวมต่อกัน ดังแสดงในตารางที่ 6 และ ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ในภาพที่ 1

ตารางที่ 6 ค่าผลกระทบของตัวแปรตามสมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรเชิงสาเหตุ (Antecedents)	ตัวแปรผล (Consequences)											
	ภาวะหมดไฟในการทำงาน (BOT)			ความพึงพอใจในงาน (JST)			พฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (OCB)			ความผูกพันองค์การ (OCM)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
หลักธรรมในการปกครอง (BMP)	-0.20*	-	-0.20*	0.28**	-	0.28**	0.22**	-	0.22**	0.26**	-	0.26**
ภาวะหมดไฟในการทำงาน (BOT)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ความพึงพอใจในงาน (JST)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
พฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (OCB)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ความผูกพันองค์การ (OCM)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

** p < 0.01, * p < 0.05; DE คือ อิทธิพลทางตรง; IE คือ อิทธิพลทางอ้อม; TE คือ อิทธิพลรวม

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ของพฤติกรรม การปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การรัฐวิสาหกิจที่ได้รับรางวัลรัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมและมี รายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ (หลังปรับโมเดล)

จากผลการวิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า หลักธรรมในการปกครองในองค์การรัฐวิสาหกิจที่ได้รับรางวัลรัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมและมีรายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การอย่างมีนัยสำคัญแต่เป็นอิทธิพลในทางลบ แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรคั่นกลางพบว่า มีอิทธิพลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ จึงแสดงให้เห็นว่า การใช้หลักธรรมในการปกครองควรพิจารณาถึงตัวแปรคั่นกลาง เพื่อไม่ให้เกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน ให้เกิดความพึงพอใจในงาน ให้เกิดการมีพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และ ให้เกิดความผูกพันขององค์การ ต่อบุคลากร จึงจะนำไปสู่พฤติกรรม การปฏิบัติงานที่ดีของบุคลากรในองค์การได้ แต่หากละเลยไม่พิจารณาถึงตัวแปรคั่นกลางแล้ว ด้วยหลักธรรมในการปกครองเพียงอย่างเดียวจะส่งผลลบต่อพฤติกรรม การปฏิบัติงานของบุคลากร

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ในทางตรงแล้วหลักธรรมในการปกครอง ซึ่งประกอบด้วย การไม่มีซึ่งอคติ 4 พรหมวิหาร 4 ราชสังคหวัตถุ 4 จักรวรรดิวัตร 12 ทศพิธราชธรรม 10 และ อปริหานิยธรรม 7 นำมาซึ่งพฤติกรรม การปฏิบัติงานของบุคลากร ปตท. ในทางลบ ซึ่งหาก เปรียบเทียบหลักธรรมในการปกครองทั้งหกหลักธรรมนี้ในทางทฤษฎีแล้ว สามารถเทียบได้กับ การสนับสนุนจากองค์การต่อบุคลากร ด้วยการให้ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและความเจริญก้าวหน้า โดยการสนับสนุนจากองค์การนี้จะนำมาซึ่ง การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การของบุคลากร

อันส่งผลให้พฤติกรรมการทำงานของบุคลากรเป็นไปตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social exchange theory) โดยการมอบพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของพนักงานเป็นการตอบแทน (Susanty, A. & Miradipta, R., 2013) ผลจากการวิจัยนี้จึงขัดกับงานวิจัยอันเกี่ยวกับเรื่องการสนับสนุนจากองค์การต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรโดยส่วนมาก (Tremblay, M. et al., 2019); (Singh, R., 2019) แต่ในงานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนจากองค์การหากไม่สร้างการรับรู้หรือความเข้าใจให้กับบุคลากร จะไม่เกิดผลทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ (Lee, H. & Chui, J., 2019); (Paille, P. et al., 2010); (Dai, Y. D. et al., 2017) โดยหากพิจารณาถึงผลจากงานวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่าการสนับสนุนจากองค์การโดยไม่สร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้น บุคลากรรู้สึกว่าการสนับสนุนนั้นเป็นสิ่งที่พึงได้จากการเข้าทำงานในองค์การไม่เกิดความรู้สึกต้องตอบแทน โดย ปตท. เป็นองค์การรัฐวิสาหกิจที่มีโครงสร้างองค์การแบบเดียวกับราชการ มีปริมาณคนเยอะกว่างาน มีสวัสดิการที่ดีและไม่สามารถกระทบได้ (เกษม ชนะวงศ์ และคณะ, 2560) ขาดการกดดัน ขาดการจูงใจในการทำงานด้วยเครื่องมือ (ประสงค์ ตียะปัญญินิตย์, 2558) อาจนำมาซึ่งพฤติกรรมการทำงานในทางลบได้

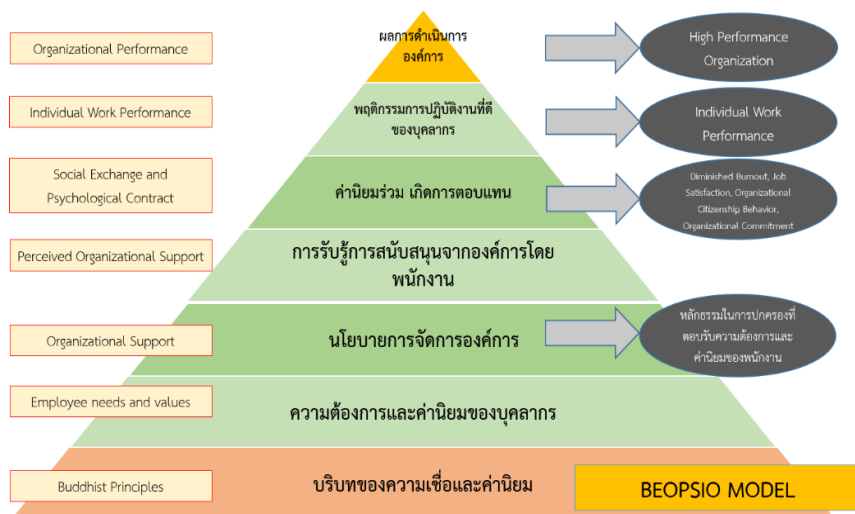
และจากผลของการวิจัยในการพิจารณาตัวแปรคั่นกลาง ซึ่งประกอบด้วย ภาวะหมดไฟในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน การมีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และ ความผูกพันองค์กร พบว่า ส่งอิทธิพลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับในหลายงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนจากองค์การต่อบุคลากรนำมาซึ่งการไม่มีภาวะหมดไฟในการทำงาน (Karatepe, O. S., 2011) นำมาซึ่งความผูกพันองค์กร (Sharma, J. & Dhar, R. L., 2016) นำมาซึ่งการมีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากร (Wen, J. et al., 2016) และความพึงพอใจในงาน (Poon, J. et al., 2007) โดยภาวะหมดไฟในการทำงานนั้น ส่งผลทางลบต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร (Cohen A. & Abdullah, M., 2014) ในขณะที่ความพึงพอใจในงาน (Hosie, P. J. & Sevastos, P., 2009) การมีพฤติกรรมเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากร (Dharma, Y., 2017) และความผูกพันองค์กร (Rusu, R., 2013); (Sharma, J. & Dhar, R. L., 2016) ส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ด้วยอิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง การสนับสนุนจากองค์การซึ่งได้แก่หลักธรรมในการปกครองส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร เพราะฉะนั้น การพิจารณาถึงการสร้างตัวแปรคั่นกลางนี้ให้เกิดขึ้นด้วยการใช้หลักธรรมในการปกครองที่ถูกต้อง เช่น การป้องกันภาวะหมดไฟในการทำงาน สามารถทำได้โดยการให้ทรัพยากรที่เพียงพอเหมาะสมกับงานพร้อมทั้งมอบความอิสระและอำนาจในการควบคุมงาน รวมถึงการสนับสนุนที่ดีจากองค์การให้กับบุคลากร (Johnson, J. V. & Hall, E. M., 1988) การสร้างความพึงพอใจในการทำงาน สามารถทำได้โดยการพิจารณาถึงความต้องการของพนักงานในการทำงานแล้วตอบแทนด้วยสิ่งนั้นโดยให้พนักงานได้มีส่วนร่วมในกระบวนการ

(Hulin, C. L. et al., 2003); (เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย, 2559) ความผูกพันองค์การสามารถสร้างได้ด้วยการพัฒนาค่านิยมและเป้าหมายขององค์การให้ได้รับการยอมรับและสอดคล้องกับค่านิยมของบุคลากร (Tseng, C., 2010) และการมีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์การสามารถพัฒนาได้โดยการสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับบุคลากรในการเข้าสู่เป้าหมายที่องค์การตั้งไว้ด้วยเครื่องมือหรือแรงบันดาลใจ (สมหวัง ศรีมุงคุณ และคณะ, 2558) จะนำมาซึ่งพฤติกรรม การปฏิบัติงานที่ดีของบุคลากร เกิดประสิทธิผลจากการสนับสนุนจากองค์การด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาต่อบุคลากรอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่

จากงานวิจัย สามารถพัฒนาตัวแบบการจัดการองค์การโดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้แต่องค์การต้องไม่ขาดการพิจารณาถึงความต้องการหรือค่านิยมที่แท้จริงของบุคลากร การตอบความต้องการของบุคลากรและการสร้างค่านิยมองค์การที่เหมาะสมสอดคล้องกับบุคลากรนั้นจะนำมาซึ่งพฤติกรรม การปฏิบัติงานที่ดีของบุคลากรอย่างแท้จริง ซึ่งไม่เพียงแต่การใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นตัวแบบการจัดการใด ๆ องค์การต้องพิจารณาถึงความต้องการหรือค่านิยมที่แท้จริงของบุคลากรเพื่อสร้างการสนับสนุนจากองค์การที่ถูกต้องและนำมาซึ่งประโยชน์อย่างแท้จริง โดยสามารถพัฒนาเป็นตัวแบบทางการจัดการได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวแบบทางการจัดการองค์การโดยใช้หลักธรรมในการปกครองจากพระพุทธศาสนาในการจัดการองค์การเพื่อให้เกิดซึ่งพฤติกรรม การปฏิบัติงานที่ดีของบุคลากร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

หลักธรรมในการปกครองนั้นหากนำมาซึ่งการสนับสนุนจากองค์กรในสิ่งที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของบุคลากร จะส่งผลให้ไม่เกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน เกิดความพึงพอใจในงาน สร้างพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และความผูกพันขององค์กร แล้วส่งผลบวกต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร ดังนั้น การบริหารจัดการองค์กรด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาจึงสามารถทำได้ แต่ต้องกระทำโดยละเอียดมีการพิจารณาถึงสิ่งที่บุคลากรต้องการ พิจารณาถึงค่านิยมของบุคลากร พิจารณาการใช้เครื่องมือสร้างแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมที่ดี ให้บุคลากรเกิดการรับรู้และตระหนักถึงสิ่งที่องค์กรมอบให้ สร้างความรู้สึกในการตอบแทน ไม่ใช่เพียงการให้หรือสนับสนุนเพียงอย่างเดียวโดยไม่พิจารณาถึงปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริง ซึ่งไม่นำมาซึ่งประโยชน์แต่กลับนำมาซึ่งผลในทางลบอันแสดงออกมาในพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับองค์การรัฐวิสาหกิจ ที่บุคลากรปฏิบัติงานภายใต้ความรู้สึกของพื้นที่ปลอดภัย ขาดการจูงใจและการผลักดัน โดยทั้งนี้หากสามารถทำงานวิจัยต่อไปเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีประโยชน์มากขึ้น ควรออกแบบงานวิจัยให้พิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงและค่านิยมของบุคลากรในการทำงานเพื่อทดสอบอิทธิพลของการสนับสนุนจากองค์กรในลักษณะของหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างตัวแบบการจัดการองค์กรที่ดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กษม ชนะวงศ์ และคณะ. (2560). การแปรรูปรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย กรณีศึกษาโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 10(1), 53-63.
- กาญจนาณัฐ ประชาตุ. (2559). พระพุทธศาสนากับสังคมไทย: การยืนหยัดและท้าทายในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2548-2558). วารสารพุทธจิตวิทยา, 1(1), 35-48.
- เกรียงไกรยศ พันธุ์ไทย. (2559). อิทธิพลของพฤติกรรมผู้นำ วัฒนธรรมการทำงานในองค์กร และกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจ. วารสารปาริชาติ, 22(1), 79-90.
- दनัย ปรีชาเพิ่มประสิทธิ์. (2549). หลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนไทย: รุ่งเรืองหรือร่วงโรย. วารสารศิลปศาสตร์, 6(2), 128-158.
- ตินาร์ บุญธรรม. (2555). พระมหากษัตริย์ไทยกับพระพุทธศาสนา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สายธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ประยงค์ แสนบุราณ. (2557). หลักธรรมในการปกครองของพระพุทธศาสนา. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์, 31(3), 139-158.

- ประสงค์ ตียะปัญญนิตย. (2558). การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของ
รัฐวิสาหกิจ: กรณีศึกษาบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน). ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ เยพิทักษ์ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). การรับรู้การสนับสนุนขององค์กรและความ
พอใจในงานที่มีผลต่อความผูกพันขององค์กร. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal,
Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ,
9(1), 643-654.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2556). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนา
ประจำชาติ. (พิมพ์ครั้งที่19). กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- บุรี สิริสุนทร. (2550). การแปรรูปรัฐวิสาหกิจในรัฐบาลทักษิณ (พ.ศ. 2544 - 2547). ใน
เอกสารวิชาการหมายเลข 804 พฤษภาคม 2550, โครงการเมธีวิจัยอาวุโส สกว.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2560). ธรรมของพระราชา. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: เพ็ทแอนด์โฮม.
- สมหวัง ศรีมุงคุณ และคณะ. (2558). การพัฒนารัฐวิสาหกิจสู่องค์กรแห่งความยั่งยืน:
กรณีศึกษา บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน). วารสารช่อพะยอม, 26(2), 87-98.
- Anggraeni, A. et al. (2017). The role of psychological contract on employee
commitment and organisational citizenship behaviour: A study of
Indonesian young entrepreneurs in management action. SA Journal of
Industrial Psychology, 43(0), 1-9.
- Bagozzi, R. P., & Yi, Y. (1988). On the evaluation of structural equation models.
Journal of the Academy of Marketing Science, 16(1), 74-94.
- Baloch, Q. et al. (2014). Determinants of Job satisfaction and Employees Turnover
Intentions. Abasyn Journal of Social Sciences, 7(1), 118-136.
- Cohen A. & Abdullah, M. (2014). The mediating role of burnout on the relationship
of emotional intelligence and self-efficacy with OCB and performance.
Management Research Review, 38(1), 2-28.
- Dai, Y. D. et al. (2017). To help or not to help: antecedents of hotel employees'
organizational citizenship behavior. International Journal of Contemporary
Hospitality Management, 30(3), 1293-1313.

- Dharma, Y. (2017). The Effect of Work Motivation on the Employee Performance with Organization Citizenship Behavior as Intervening Variable at Bank Aceh Syariah. *Emerald Reach Proceedings Series*, 1, 7–12.
- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Evaluating Structural models with unobservable variable and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Hair J. F. et al. (2006). *Multivariate data analysis*. (6th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- _____. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). New York: Pearson.
- Hosie, P. J. & Sevastos, P. (2009). Does the “happy-productive worker” thesis apply to managers? . *International Journal of Workplace Health Management*, 2(2), 131-160.
- Hulin, C. L. et al. (2003). *Hand book of psychology Industrial and organizational psychology*. New Jersey: Wiley.
- Johnson, J. V. & Hall, E. M. (1988). Job strain, workplace social support and cardiovascular disease: a cross - sectional study of a random sample of Swedish working population. *American Journal of Public Health*, 78(10), 1336-1342.
- Karatepe, O. S. (2011). Perceived organizational support, career satisfaction, and performance outcomes A study of hotel employees. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 24(5), 735-752.
- Koopmans, L. et al. (2011). Conceptual Frameworks of Individual Work Performance A Systematic Review. *Journal of Organizational and Educational Leadership*, 53(8), 856-866.
- Kumar, S. (2015). Influence of Spirituality on Burnout and Job Satisfaction: A Study of Academic Professionals in Oman. *South Asian Journal OF Management*, 22(3), 137-175.
- Lee, H. & Chui, J. (2019). The mediating effect of interactional justice on human resource practices and organizational support in a healthcare organization. *Journal of Organizational Effectiveness: People and Performance*, 6(2), 129-144.

- Paille, P. et al. (2010). Support, trust, satisfaction, intent to leave and citizenship at organizational level A social exchange approach. *International Journal of Organizational Analysis*, 18(1), 41-58.
- Poon, J. et al. (2007). Propensity to Trust as a Moderator of the Relationship between Perceived Organizational Support and Job Satisfaction. *International Journal of Organization Theory & Behavior*, 10(3), 350-366.
- Ribeiro, N. et al. (2018). How authentic leadership promotes individual performance Mediating role of organizational citizenship behavior and creativity. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 67(9), 1585-1607.
- Rovinelli, R. & Hambleton, R. K. (1976). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. San Francisco: Paper presented at the meeting of AERA.
- Rusu, R. (2013). Affective Organizational Commitment, Continuance Organizational Commitment or Normative Organizational Commitment? . *Management and Economics*, 2(70), 192-197.
- Sharma, J. & Dhar, R. L. (2016). Factors influencing job performance of nursing staff Mediating role of affective commitment. *Personnel Review*, 45(1), 161-182.
- Sharma, V. & Jain, S. (2014). A Scale for Measuring Organizational Citizenship Behavior in Manufacturing Sector. *Pacific Business Review International*, 6(8), 57-62.
- Singh, R. (2019). Organisational Embeddedness as a Moderator on the Organisational Support, Trust and Workplace Deviance Relationships. *Evidence - based HRM: a Global Forum for Empirical Scholarship*, 8(1), 1-17.
- Susanty, A. & Miradipta, R. (2013). Employee's Job Performance: The Effect of Attitude toward Works, Organizational Commitment, and Job Satisfaction. *Jurnal Teknik Industri*, 15(1), 13-24.
- Tremblay, M. et al. (2019). The role of group-level perceived organizational support and collective affective commitment in the relationship between leaders' directive and supportive behaviors and group-level helping behaviors. *Personnel Review*, 48(2), 417-437.

- Tseng, C. (2010). The Effects of Learning Organization Practices on Organizational Commitment and Effectiveness for Small and Medium-Sized Enterprises in Taiwan. In A Dissertation in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy. The University of Minnesota.
- Wen, J. et al. (2016). Customer Mistreatment Behavior and Hotel Employee Organizational Citizenship Behavior the Mediating Role of Perceived Organizational Support. *Nankai Business Review International*, 7(3), 322-344.

รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียน มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

A MODEL OF STUDENT'S PARTICIPATION IN CLASSROOM MANAGEMENT FOR SECONDARY SCHOOL IN NORTHEAST

อดุลย์เดช ศรีพิลา

Aduldej Srepila

สุจิน บุตรดีสุวรรณ

Sujin Budeesuwan

ปริดา ลามะนา

Preeda Lumana

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: aduldej.new@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียน และเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกรายการ จัดกระทำข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และ ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียน เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 3 โรงเรียน ครูและนักเรียน จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นคู่มือการดำเนินงานและแบบวัดความพึงพอใจ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .341 - .840 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .955 ผลการวิจัย พบว่าผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการชั้นเรียน การมีส่วนร่วม และการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วม นำรูปแบบเสนอผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ผลการประเมินรูปแบบในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมดำเนินการจัดกิจกรรม 13 กิจกรรม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามตัวชี้วัดทั้ง 3 ด้าน ประกอบไปด้วยด้านการจัดการเรียนรู้ 22 ตัวชี้วัด ด้านวินัยในชั้นเรียน 30 ตัวชี้วัด และด้านบรรยากาศ

* Received 29 May 2020; Revised 17 August 2020; Accepted 18 August 2020

ในชั้นเรียน 20 ตัวชี้วัด และผลการศึกษาคความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.19) และผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.18)

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การบริหารจัดการชั้นเรียน, การมีส่วนร่วม

Abstract

The objective of this research was: to develop the model of Classroom Management and to study the finding of using A Model of Classroom Management for Student's Participation of Secondary School in Northeast. The study was divided into 2 phases as follows: Phase 1 was developing the model of Student's Participation in Classroom Management for Secondary School in Northeast. The group of informant's people 9. The instrument is recorded and were collected data by content analysis. Phase 2 were study the finding of using A Model of Classroom Management for Student's Participation of Secondary School in Northeast. by areas were 3 secondary school samples under the Office of Secondary School Educational Service Area 27. Teachers and students of 360. The instrument's operating manual and a measure of satisfaction. The discrimination between .341 to .840 and with a confidence value of .955. The research findings were as follows: The model development findings of student's participation in classroom management of secondary school in northeast, the researcher developed this model from acknowledge and the theory of classroom management, participation and participatory learning. This model investigated by the thesis advisor and experts for evaluating appropriateness, it was appropriate in the highest. And the findings of usage the model of student's participation in classroom management of secondary school in northeast, the research participants could implement 13 activities. Students are developed according to indicators in all 3 areas. There are 22 learning management indicators, 30 discipline indicators in the classroom, and 20 classroom atmosphere indicators. And the results of the satisfaction of the operation according to the model found that. And the overall satisfaction of the teachers was at the high level ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.19). and learners was at the highest level ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.18).

Keywords: Model Development, Classroom Management, Participation

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาในมาตรา 22 และมาตรา 24 มีใจความสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนได้คิด ได้ทำจากสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย จัดการเรียนรู้แหล่งวิทยาการต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ชุมชน เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด การบริหารจัดการ เฝ้าดูสถานการณ์ รวมทั้งประยุกต์องค์ความรู้ไปใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ (ชัยวัฒน์ สุธิธรรัตน์, 2553) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 – 2561) โดยกำหนดเป้าหมายว่าภายในปี 2561 คนไทยยุคใหม่จะมีคุณลักษณะสำคัญดังนี้ 1) สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองรักการอ่านและมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต 2) มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมสามารถทำงานเป็นกลุ่ม 4) มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและ สามารถก้าวทันโลก (ถวัลย์ มาตจรัส, 2553)

เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษารอบที่ 3 ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวง ว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ครอบคลุม มาตรฐานการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ได้กำหนดกลุ่มตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรงถึง 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตที่ดี ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกณฑ์การประเมินได้อธิบายถึงการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พิจารณาที่การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ การจัดเตรียมและใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553) จะเห็นได้ว่าจากมาตรฐานด้านผู้เรียนจะเน้นให้นักเรียนมีการพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมโดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีความสามารถตามศักยภาพอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นข้อกำหนดด้านคุณลักษณะ และคุณภาพการศึกษา

จากแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาข้างต้น ได้มีการดำเนินการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งดำเนินการประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์มีคุณภาพระดับน้อยที่สุดร้อยละ 11.8 เท่านั้น ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพด้านครูผู้สอนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีคุณภาพระดับดี เพียงร้อยละ 31.1 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่าคุณภาพที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ คุณภาพด้านผู้เรียนในเรื่องความสามารถคิดอย่างเป็นระบบ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหลักสูตร ทักษะการแสวงหาความรู้ และพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง และทักษะการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต สำหรับมาตรฐานด้านครูผู้สอน ที่ต้องปรับปรุงคือความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553)

การจัดสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปในปัจจุบันบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ไม่ได้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลมากนัก อาจจะเป็นเพราะว่ามีจำนวนนักเรียนมากขึ้น โอกาสที่ครูจะเข้าไปสัมผัสกับผู้เรียนเพื่อตอบสนองความต้องการรายบุคคลมีน้อยลง การเรียนการสอนโดยมีครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เป็นวิธีที่ง่ายต่อการสอนจึงเป็นเทคนิคที่นิยมนำมาใช้สอน เทคนิคการสอนที่พบมากที่สุดคือการสอนแบบบรรยายโดยมีครูเป็นศูนย์กลาง และครูส่วนใหญ่ก็จะตั้งความหวังไว้นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนได้เท่า ๆ กัน ซึ่งขัดกับหลักจิตวิทยาว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคลที่คนแต่ละคนมีความสนใจความสามารถ ความถนัดและมีวิธีเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้เรียนแต่ละคนจะรับความรู้ที่ถ่ายทอดได้ไม่เท่ากัน การสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางเพียงอย่างเดียวจะไม่ตอบสนองความแตกต่างรายบุคคลได้ครบทั้งหมด (ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา, 2550)

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ครูต้องสอนเนื้อหาให้ทันตามหลักสูตร ซึ่งเต็มไปด้วยเนื้อหามากมาย ด้วยหน้าที่หลายอย่างจึงต้องทำให้ครูหลายท่านพยายามสอนเนื้อหาให้ทันเปรียบเสมือนการกรอกความรู้ให้กับนักเรียนโดยไม่ตั้งใจ และครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนมากมักจะมีความเชื่อมั่นในวิธีการควบคุมชั้นเรียนของตนเองสูง โดยบังคับให้นักเรียนต้องเชื่อฟังและอยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดจนเกินไป ถือว่าเป็นแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับแนวการเรียนการสอนในปัจจุบันมากนัก (ศศิธร ชันดิธรางกูร, 2551) การแสดงออกของครูในห้องเรียนเป็นไปในลักษณะที่ครูมีบทบาทในทุก ๆ อย่างในห้องเรียนอยู่ตลอดเวลา นักเรียนไม่มีโอกาสได้พูดหรือแสดงความคิดเห็นเท่าใด ผลคือเมื่อนักเรียนเติบโตขึ้นจึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อ

ชุมชน บางคนกล้าแต่ไม่รู้จักแสดงความคิดเห็น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นเหล่านั้นเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่ต้องมีการฝึกฝนและปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย การจัดการในห้องเรียนที่ครูเป็นศูนย์กลางที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาให้นักเรียนเพียงอย่างเดียว ยังทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะผู้เรียนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมที่ต้องตัดสินใจด้วยตนเองน้อยมาก (สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี, 2550) การให้ผู้เรียนมีบทบาทมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียนอยากเห็น ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะก่อให้เกิดความรู้ลึกถึงสำคัญของตนเอง ความสนุกสนาน โดยเฉพาะการมีสื่อที่หลากหลายเป็นตัวกระตุ้นโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นการยืนยันว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนจะเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้มากที่สุด โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมถึงความมีวินัย ความกล้าแสดงออก การมีส่วนร่วมหรือบทบาทหน้าที่ในห้องเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน การสร้างกฎกติกาและวินัยในห้องเรียน นอกจากนี้การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน มักมาจากครูเป็นผู้กำหนดให้ทั้งสิ้น ทั้งที่นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น มีความคิดเป็นของตนเองมีความกล้าที่จะแสดงออกในหลายๆ ด้านแต่กลับถูกชี้นำโดยครูที่ถือว่าเป็นผู้มีอำนาจในห้องเรียน สิ่งเหล่านี้ควรจะได้ รับการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงโดยการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของนักเรียนทุกคน เสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยในชั้นเรียน รวมถึงให้ครูผู้สอนเข้าใจและรับรู้ความต้องการของผู้เรียนที่แท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ตามลำดับดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการร่างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีในการบริหารจัดการในชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาของ Weinstein (Weinstein, C. S., 2000) แนวคิดการบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยของ Albert (Albert, L., 2003) แนวคิดสิทธิระหว่างครูและนักเรียนของ Gordon (Gordon, T., 1991) บรรยายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันของ Digulio (Diogulio, R., 2545) แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ ทิศนา ขัมมณี (ทิศนา ขัมมณี, 2547) แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน พ่วงสมจิตร (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2541) การจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของสมณชา พรหมบุญ (สมณชา พรหมบุญ, 2549) และแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของทิศนา ขัมมณี (ทิศนา ขัมมณี, 2547)

2. การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น นำรูปแบบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้

3. นำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะและใช้ดำเนินการวิจัยต่อไป

4. ผู้ร่วมวิจัย คือครูผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตามโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 9 คน โดยเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ครูผู้มีผลงานดีเด่นในระดับจังหวัดขึ้นไป 2) ดำรงตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และ 3) ครูผู้มีความพร้อมและให้ความร่วมมือในการทำวิจัย เข้าร่วมประชุมและระดมความคิดเพื่อจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชั้นเรียน ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2555 ณ ห้องประชุมมนทรี โรงเรียนสตรีศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ทำการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม

ในการบริหารจัดการชั้นเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านวินัยในชั้นเรียน

5. จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับตัวชี้วัดความสำเร็จ

6. นำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและประโยชน์ในการนำไปใช้พัฒนาในโรงเรียน

ระยะที่ 2 การศึกษาการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียน มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการตามคู่มือโดยใช้ระยะเวลาดำเนินการทดลองระหว่างวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

2. ดำเนินการทดลองกับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 3 โรงเรียน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีความพร้อม ยินยอม และสมัครใจในการร่วมวิจัยและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน ขนาดกลาง 1 โรงเรียน และขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยมีครูผู้ร่วมวิจัย จำนวน 18 คน และนักเรียนที่เข้าร่วมดำเนินการวิจัย จำนวน 18 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 360 คน

3. ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยในแต่ละโรงเรียนเพื่อวิเคราะห์หาอุปสรรคของการดำเนินงานวิจัย

4. ประเมินความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) จำนวน 30 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมาแล้ว โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .341 - .840 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .955

5. นำผลการประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์ความคิดเห็นของทั้งครูและนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

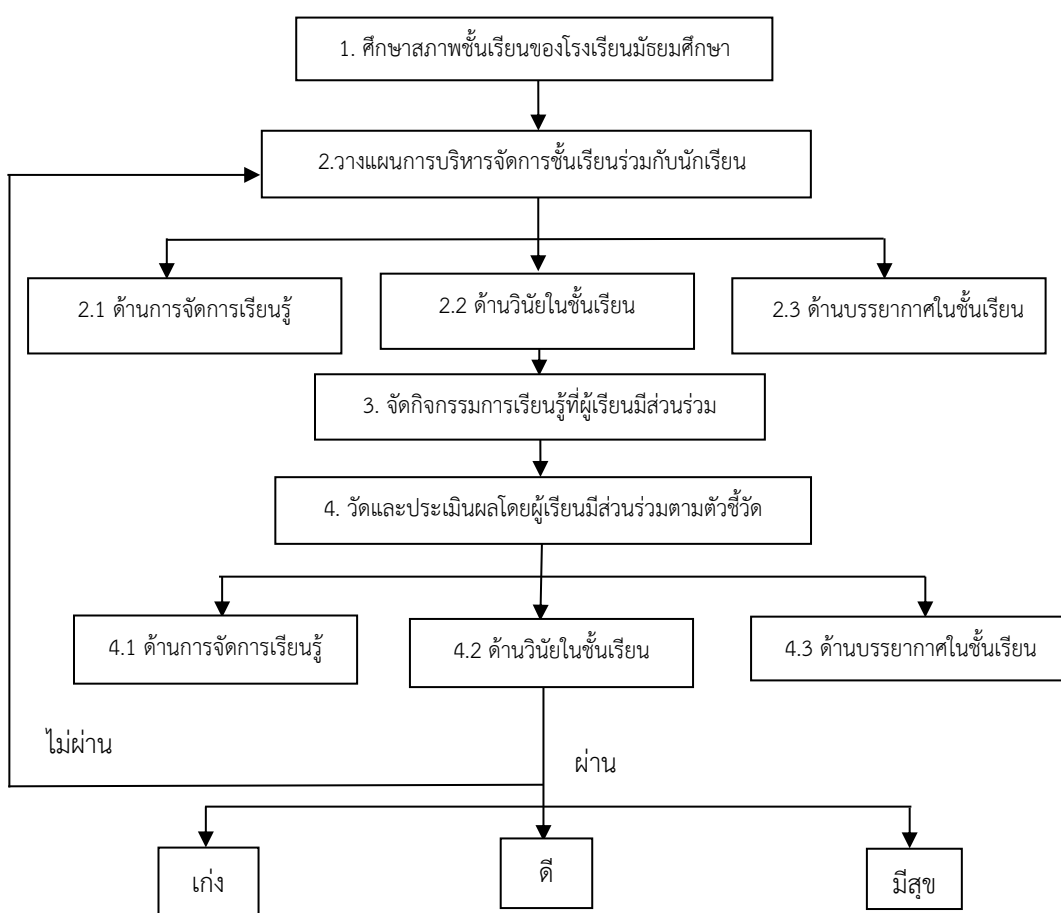
ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้สรุปผลดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ทำการศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพซึ่งได้นำข้อมูลมาใช้ประกอบการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายละเอียดของรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ครูทำการศึกษาสภาพชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา และลักษณะการบริหารจัดการชั้นเรียนในโรงเรียน โดยสภาพชั้นเรียนของแต่ละโรงเรียนจะมีความแตกต่างกันออกไป 2) ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการในชั้นเรียน โดยครูเปิดโอกาส และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนให้มากที่สุด ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น พร้อมกับร่วมตัดสินใจ ในการร่วมวางแผนกิจกรรมการบริหารจัดการชั้นเรียน สามารถแบ่งลักษณะการดำเนินงานออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการร่วมมือวางแผนด้านการเรียนรู้ ด้านการร่วมมือวางแผนด้านวินัยในชั้นเรียน และด้านการร่วมมือวางแผนด้านบรรยากาศในชั้นเรียน 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยดำเนินการจัดตามคู่มือการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) วัดและประเมินผลโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งจะทำการประเมินตามตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยแบ่งเป็นด้านได้ดังนี้ คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ มีการร่วมประเมิน จำนวน 22 ตัวชี้วัด ด้านวินัยในชั้นเรียน มีการร่วมประเมิน จำนวน 30 ตัวชี้วัด และด้านบรรยากาศในชั้นเรียน มีการร่วมประเมิน จำนวน 20 ตัวชี้วัด ผลการประเมินเมื่อได้มีการดำเนินการในกิจกรรมตามคู่มือการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามตัวชี้วัดที่กำหนดถือว่าผ่านการประเมินผลตามตัวชี้วัด หากตัวชี้วัดใดไม่ได้ดำเนินการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ครูและผู้เรียนในชั้นควรร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอีกครั้ง 5) การประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดทั้ง 3 ด้าน จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ 5.1) ด้านการจัดการเรียนรู้ เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมตามคู่มือและประเมินผลตรงตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น จึงถือได้ว่าผู้เรียนเป็นคนเก่ง 5.2) ด้านวินัยในชั้นเรียน เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมตามคู่มือ

และประเมินผลตรงตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ เสียสละ ซื่อสัตย์ กล้าแสดงออก เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี จึงถือได้ว่าผู้เรียนเป็นคนดี และ 5.3) ด้านบรรยากาศในชั้นเรียน เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมตามคู่มือและประเมินผลตรงตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จะส่งผลให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกันได้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุข เมื่อนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการพัฒนาแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการบริหารชั้นเรียนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วทำการประเมินผลการดำเนินงาน 2 ส่วน คือ 1) ผลการประเมินการดำเนินงานตามตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าผลการประเมินดำเนินงานตามตัวชี้วัด จำนวน 72 ตัวชี้วัด จากกิจกรรมการดำเนินงาน 13 กิจกรรม โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 1 – 2

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวม สำหรับนักเรียน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน	4.47	0.26	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้	4.50	0.24	มาก
ด้านวินัยในชั้นเรียน	4.56	0.61	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.51	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมสำหรับนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.18) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวินัยในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.61) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.24) และด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.26) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวม สำหรับครู

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน	4.42	0.34	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้	4.33	0.58	มาก
ด้านวินัยในชั้นเรียน	4.44	0.26	มาก
เฉลี่ย	4.40	0.19	มาก

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยนักเรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมของนักเรียนสำหรับครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.19) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวินัยในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.26)

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.34) และด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.58) ต่ำสุดตามลำดับ

และผลจากการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ 1) ผู้เรียนเกิดทักษะการมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ เกิดเป็นบุคคลกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดการพัฒนาตนเอง รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งมีความเสียสละต่อทางโรงเรียนและชุมชน ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลผลการปฏิบัติงานผลการประเมินตามตัวชี้วัดความสำเร็จและผลการประเมินความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่อยู่ในระดับมาก 2) ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูแนะแนว และครูที่ปฏิบัติการสอนต่างมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้มาร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และยังพบว่าผลของการดำเนินงานก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีภายในหมู่คณะมากขึ้น และเกิดการทำงานเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ครูผู้ร่วมวิจัยยังเกิดความเข้าใจในแนวทางการสร้างห้องเรียนประชาธิปไตย เปิดความคิดรับความรู้สึกรักของผู้เรียน ไม่เป็นครูที่มีลักษณะรวบอำนาจเพียงผู้เดียว รู้จักการมอบอำนาจให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และ 3) ครูผู้ร่วมวิจัยได้นำความรู้ในตัวเองผสมผสานกับความรู้ใหม่ที่ได้รับเพิ่ม เกิดความความรู้ใหม่ขึ้น

อภิปรายผล

ในการดำเนินการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปและอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำการศึกษาสภาพชั้นเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) ครูและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการในชั้นเรียน ซึ่งแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ด้าน คือ การร่วมมือวางแผนด้านการเรียนรู้ การร่วมมือวางแผนด้านวินัยในชั้นเรียน และการร่วมมือวางแผนด้านบรรยากาศในชั้นเรียน 3) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม 4) ครูและผู้เรียนร่วมกันวัดและประเมินผลการดำเนินงาน และ 5) การสะท้อนผลการดำเนินงาน เมื่อนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสม ซึ่งผลของการประเมินทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (Weinstein, C. S., 2000) สอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบที่ผู้วิจัยจะต้องทำการสร้างรูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวความคิด และผลการศึกษาหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546) ซึ่งรูปแบบเป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

รูปแบบจึงมิใช่การบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพราะการกระทำเช่นนั้นจะทำให้รูปแบบนั้นด้อยลงไป ส่วนการที่จะระบุว่ารูปแบบใด ๆ จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้น ๆ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีการกำหนดตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์แต่ละอย่าง และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบนั้นว่าต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร (Bardo, John W. & Hartman, John J., 1982)

2. ผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตามคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 13 กิจกรรม พบว่าผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมกันสะท้อนผลการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีขั้นตอน 4 ขั้น คือ การวางแผน (Plan), การปฏิบัติ (Act), การประเมินผล (Observe) และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) (ประวิต เอรารวรรณ์, 2551) และสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม มุ่งให้สมาชิกในองค์กรมีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นทีม ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน และร่วมประเมินผล ส่งผลให้เกิดความสำเร็จขึ้นในทีม (คุณวุฒิ คนฉลาด, 2540) ผลของการใช้รูปแบบแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนด้านการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีความกระตือรือร้นในการเรียน ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ฝึกการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ยังทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ผ่านการประเมินตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จำนวน 22 ตัวชี้วัด ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า เพราะผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้และสามารถถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้ ผู้เรียนจะเกิดความเชี่ยวชาญในความรู้ที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าครูควรเป็นผู้จัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาส สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง (ทิตนา เขมมณี, 2547) และแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มหรือศึกษาด้วยตนเอง ผู้เรียนจะร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอนฝึกปฏิบัติการวางแผนการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และทำรายงานผลการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและเป็นบุคคลใฝ่เรียนรู้ (อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 2545) และสอดคล้องกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ (ผดุง เพชรสุข, 2548) 2) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนด้านวินัยในชั้นเรียน ส่งผลให้เกิดกฎกติกาของชั้นเรียน มีการร่วมกันแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกในชั้น เกิดความเข้าใจในความแตกต่างของเพื่อนร่วมชั้น เกิดเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี นอกจากนี้ผู้เรียนยัง

มีพฤติกรรมตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของทางโรงเรียน ผ่านการประเมินตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จำนวน 30 ตัวชี้วัด ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า เพราะผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกฎกติกาของชั้นเรียนเอง จึงได้เกิดการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังร่วมดำเนินการกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของทางโรงเรียน ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ และฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การเยี่ยมบ้านหรือการติดต่อกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องเป็นการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนได้ดีอีกวิธีหนึ่ง อีกทั้งยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง พบว่าสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ (ชัยญา อภิบาลกุล, 2545) และความเป็นผู้นำของนักเรียนสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้กับนักเรียนทุกคน รวมทั้งกฎระเบียบกับนักเรียนควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการร่างกฎด้วย (ไพศาล จันทรภักดี, 2547) และ 3) การมีส่วนร่วมของผู้เรียนด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนทำให้เกิดการร่วมมือกันดำเนินการพัฒนาชั้นเรียนของตนเองให้น่าอยู่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ มีการร่วมสร้างสรรค์พื้นที่ในห้องให้เกิดประโยชน์มีป้ายนิเทศแสดงผลงานและภาระงานอย่างเห็นได้ชัด มีบรรยากาศที่มีความเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และผู้เรียนมีอิสระในการแสดงออกในทางที่ดีได้อย่างเต็มที่ ผลการประเมินผ่านตามตัวชี้วัดความสำเร็จ จำนวน 20 ตัวชี้วัด สอดคล้องกับคำกล่าวว่าบรรยากาศทางสังคมที่ดีของชั้นเรียน ควรมีความอบอุ่น มีความเป็นกันเอง และมีความเป็นประชาธิปไตย ครูและผู้เรียนร่วมมือกันดำเนินการกิจกรรมต่างของชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์พบว่า เพราะผู้เรียนได้ร่วมลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจึงเกิดทักษะการทำงานร่วมกัน ฝึกการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งทักษะการแสดงความคิดเห็นและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2544) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพหมายความว่าผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระฉับกระเฉง ไม่นิ่งเฉย ซึ่งผลจากผู้เรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในชั้นเรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน สรุปเป็นหลักการดำเนินงานได้ดังนี้ 1) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกฎระเบียบในห้องเรียน (Setting classroom rule) 2) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Involve decision making) 3) ให้โอกาสนักเรียนในการแก้ไขปัญหาเป็นกลุ่ม (Group problem solving) 4) ต้องสร้างสังคมแห่งการสื่อสาร นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งห้องได้อย่างสะดวก 5) นักเรียนต้องเข้าใจงาน (Work tasks) ที่จะทำอย่างแจ่มชัด และ 6) ครูควรแสดงบทบาทเป็นผู้มอบอำนาจ (Act authoritatively) ไม่แสดงตนเป็นคนมีอำนาจ (authoritarian) (Owen, C., 2009); (Springer, M. Learning & Memory, 1999); (Lemlech, J. K., 2004) และจากผลการศึกษาความพึงพอใจในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาจึงเป็นแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนและทุกฝ่าย ทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน ต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

เพื่อให้งานการพัฒนาการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดการชั้นเรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการตรงต่อเวลา โรงเรียนดอนกลอยวิทยาการ กิ่งอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยทำการศึกษาแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart ดำเนินการ 2 วนรอบ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มที่ทดลองยังมีนักเรียนบางกลุ่มยังไม่ตระหนักด้านวินัยเกี่ยวกับความตรงต่อเวลา ขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวมีการพบว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เมื่อผู้ปกครองและโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมพบว่าทั้งสองฝ่ายต่างพึงพอใจในผลการแก้ปัญหาของนักเรียนและผลจากการมีส่วนร่วมนี้ทำให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมได้อย่างเป็นระบบ (วรรณธรงค์ สาคำไมย์, 2547)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าไว้คือรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตามคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแบบผู้เรียนมีส่วนร่วมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน 3 ด้าน คือ การร่วมมือวางแผนด้านการเรียนรู้ การร่วมมือวางแผนด้านวินัยในชั้นเรียน และการร่วมมือวางแผนด้านบรรยากาศในชั้นเรียน จำนวน 13 กิจกรรม พบว่า ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมกันสะท้อนผลการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างชัดเจน ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดจำนวน 72 ตัวชี้วัด จากกิจกรรมการดำเนินงาน 13 กิจกรรม โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนในระดับนี้เป็นวัยที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น มีความคิดเป็นของตนเอง มีเหตุผล กล้าแสดงออก หากมีการศึกษาเพิ่มเติมควรศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นให้มากขึ้น ใช้หลักจิตวิทยามาช่วยในการระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ให้เข้าถึงปัญหา และความต้องการให้ได้มากที่สุด และดำเนินการตามคู่มือในการดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนเพราะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและเป็นแนวทางในการพัฒนาให้นักเรียนเกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเกิดจิตสำนึกในการปฏิบัติในทางที่ดี และควรใช้กระบวนการวิจัยหลากหลายวิธีมาปรับใช้ เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คุณวุฒิ คนฉลาด. (2540). ภาวะผู้นำ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยญา อภิบาลกุล. (2545). รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและจัดการศึกษา ภายใต้อำนาจการกระจายอำนาจการบริหาร

- การศึกษา: กรณีศึกษาของสำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น. ใน *ดัชนีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *การจัดการเรียนรู้แนวใหม่*. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิง.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2541). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับนักเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร*. ใน *ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2553). *การจัดการศึกษาและแหล่งเรียนรู้สร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: อารักษ์.
- ทศนา แหมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประวิต เอรารธรรม์. (2551). *การวิจัยและพัฒนาองค์การในโรงเรียน*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ผดุง เพชรสุข. (2548). *กระบวนการพัฒนาครูในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3*. ใน *ดัชนีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน 1*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ไพศาล จันทรภักดี. (2547). *การพัฒนาภาวะผู้นำเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้กระบวนการหลักสูตร*. ใน *ดัชนีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรณรงค์ ศาคาไ้มย์. (2547). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการเสริมสร้างวินัย นักเรียนด้านการตรงต่อเวลาโรงเรียนดอนกลอยวิทยาคาร กิ่งอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด*. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิธร ขันดิธรางกูร. (2551). *การจัดการชั้นเรียนของครูมืออาชีพ*. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 1(2), 1-19.

- ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา. (2550). ปฏิรูปการศึกษา: ก้าวอย่างมั่นใจ. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ร่วมคิด ร่วมเขียน ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2553). คู่มือประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี. (2550). กระทรวงศึกษาธิการเสนอแนวทางครูสหกิจ. เรียกใช้เมื่อ 11 สิงหาคม 2553 จาก www.moe.go.th/websm/newsFeb07
- สมณฑา พรหมบุญ. (2549). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม: ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2545). สุดยอดพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: เอ็กชเปอร์เน็ทบุคส์.
- Diogulio R. (2545). ห้องเรียนสร้างสรรค์ (ผู้แปล เพ็ญใจ ผลโศก). กรุงเทพมหานคร: รมวิชาการ.
- Albert, L. (2003). Cooperative Discipline. New York: AGS Publishing.
- Bardo, John W. & Hartman, John J. (1982). Urban Sociology: A Systematic Introduction. U.S.A.: F.E. Peacock Publishers Inc.
- Gordon, T. (1991). Discipline that works: Promoting self-discipline in children. New York: Plume.
- Lemlech, J. K. (2004). Teaching in Elementary and Secondary Classroom. New Jersey USA: Peason.
- Owen, C. . (2009). Room for Change: Decision made by K-3 Teachers in Designing Classrooms. USA: Proques LLC. MI.
- Springer, M. Learning and Memory. (1999). The Brain in action. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Weinstain, C. S. (2000). Secondary Classroom Management. New York: New Press.

ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการ ในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี*

ENGLISH LANGUAGE NEEDS OF OPERATIONAL EMPLOYEES IN CHONBURI INDUSTRIAL ESTATES

กาญจนา จันทร์พราหมณ์

Kanjana Chanphram

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand

Email: kanjana.c@fba.kmutnb.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรีจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย ซึ่งได้มาจากการคำนวณหาขนาดตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่มีระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่าและใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หากพบความแตกต่างเป็นรายกลุ่มจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้งโดยใช้การทดสอบด้วยวิธีการของ Scheffe และวิเคราะห์คำตอบแบบปลายเปิดโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 25 – 29 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี ทักษะการอ่านมีระดับความต้องการมากที่สุด โดยใช้ในการอ่านอีเมลและเอกสารที่ระบุคุณสมบัติหรือรายละเอียดสินค้าเป็นภาษาอังกฤษ ด้านการฟังและการพูดใช้ในการเข้าร่วมบทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับงาน ด้านการเขียนใช้ในการเขียนอีเมลภาษาอังกฤษถึงหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงาน กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 25 – 29 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 16 ปีขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานซึ่งจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ด้านเพศ ไม่มีความแตกต่างกัน พนักงานอายุระหว่าง 25 – 29 ปี มีความต้องการมากกว่าพนักงานอายุระหว่างอายุ 35 – 39 ปี วุฒิการศึกษาระดับ ปวส. ปริญญาตรี และปริญญาโท มีความต้องการมากกว่าวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่า ปวส. พนักงานที่มีประสบการณ์ 1 – 5 ปี มีความ

* Received 6 August 2020; Revised 15 August 2020; Accepted 17 August 2020

ต้องการมากกว่าพนักงานที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 1 ปี และ 6 – 10 ปี และพนักงานที่มีประสบการณ์ 11 – 15 ปี มีความต้องการมากกว่าพนักงานที่มีประสบการณ์ 6 – 10 ปี

คำสำคัญ: พนักงานระดับปฏิบัติการ, นิคมอุตสาหกรรมชลบุรี, ความต้องการใช้ภาษาอังกฤษ

Abstract

This research article aimed to study and compare the levels of English language needs of operational employees in Chonburi industrial estates. The research tool was the open-ended rating scale questionnaire. Questionnaires were used with 400 operational employees, selected by using the Table of Taro Yamane, with the confidence at 95% and error at $\pm 5\%$, and obtained by using an accidental sampling. The statistical data analysis comprised frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, content analysis and one-way ANOVA. If there were any differences, the data would be analyzed and compared by Scheffe. The results indicated that most of operational employees were males, aged between 25 - 29 years old, graduated with a bachelor's degree, and had 1 - 5 years of work experience. In terms of English language needs, reading was the most needed skill for reading emails, documents or product details in English. Listening and speaking skills were needed for participating in work-related conversations. Writing skill was needed for writing English emails to either Thai or foreign colleagues. When classifying by personal status, it was found that male employees aged between 25 - 29 years old, with a master's degree and more than 16 years of work experience had the highest level of English language needs. The overall differences in the levels of operational employees' English language needs compared by personal status showed that there was no difference in gender. Employees aged between 25 - 29 years old had higher needs than those aged between 35 - 39 years old. Employees with a high vocational certificate, bachelor's and master's degrees had higher needs than those with lower than a high vocational certificate. Employees with 1 - 5 years of work experience had higher needs than those with less than 1 year and 6 - 10 years of work experience. Also, employees with 11 - 15 years of work experience had higher needs than those with 6 - 10 years of work experience.

Keywords: Operational Employees, Chonburi Industrial Estates, English Language Needs

บทนำ

จังหวัดชลบุรี ถือเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC ที่ได้รับความสนใจจากนักลงทุนชาวต่างชาติอยู่ในระดับสูง และได้รับการอนุมัติโครงการมากถึง 147 โครงการ มูลค่าสูงถึง 68,614 ล้านบาท (กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ, 2562) การพัฒนาและรวมนิคมอุตสาหกรรมเข้าด้วยกันอย่างมีระบบระเบียบ โดยจังหวัดชลบุรีมีพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมเหมราชนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร นิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และนิคมอุตสาหกรรมพานทองเกษม (โรงงานอุตสาหกรรมไทย, 2554) มีธุรกิจขนาดเล็กและขนาดใหญ่กระจายตัวอยู่ตามนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ มากมาย และมีโรงงานอุตสาหกรรมมากถึง 5,090 โรงงาน (สภาอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, 2563) ด้วยเหตุนี้ ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรีจึงมีความต้องการแรงงานที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ค่อนข้างสูง รวมถึงทักษะการสื่อสารในที่ทำงานด้วย เนื่องจากธุรกิจและการลงทุนจากต่างชาติจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างชาวไทยและชาวต่างชาติจากหลากหลายประเทศ (Arapoff, N., 1967) ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงใช้เป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เนื่องจากจำนวนประชากรโลกมากกว่าหนึ่งในสี่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับปฏิบัติงานได้จนถึงระดับคล่องแคล่ว และมีแนวโน้มที่จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (Crystal, D., 2546) นอกจากการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารแล้ว ในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีการใช้เครื่องมือหรือระบบการทำงานต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ส่วนใหญ่มีการนำเข้าจากต่างประเทศ แม้กระทั่งเอกสารคู่มือต่าง ๆ และการติดต่อสื่อสารกันผ่านอีเมลก็ยังมีการใช้ภาษาอังกฤษทั้งหมด ภาษาอังกฤษจึงเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการทำงานในหลากหลายด้าน ทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้านจึงมีความสำคัญและต้องใช้ควบคู่กันไปกับการทำงาน หากขาดทักษะด้านใดด้านหนึ่งไปหรือเกิดความผิดพลาดในการสื่อสารอาจส่งผลให้การติดต่อสื่อสารนั้นไม่มีประสิทธิภาพและอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินธุรกิจได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา “ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี เพื่อทราบถึงความต้องการในการใช้งานด้านภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงานจริงและนำข้อมูลผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงทักษะภาษาอังกฤษให้กับแรงงานไทยในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระบบการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานตามบริบทการใช้งานจริงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

และเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่บัณฑิตหรือแรงงานไทย สามารถแข่งขันกับแรงงานชาติอื่น ๆ ในตลาดแรงงานสากลได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี จำนวน 287,111 คน (สภาอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวนทั้งหมด 400 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณหาขนาดตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) ที่มีระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$

1.3 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งมีการคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับร่างภายหลังการนำไปทดลองใช้ โดยแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกด้วยวิธีวิเคราะห์ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.61 – 0.99 ในส่วนของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ได้คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.92 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินแบ่งเป็น 4 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท โดยใช้การแจกแจงความถี่แบบอัตราส่วนการประเมิน 4 ระดับ เพื่อเรียงลำดับความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์โดยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ มาเปลี่ยนเป็นรหัสตัวเลขแล้วบันทึกลงในโปรแกรมเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติตามลำดับ 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การคำนวณหาข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ใช้วิธีการหาค่าความถี่แล้วสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ

3.2 การคำนวณหาข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรีจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 การเปรียบเทียบความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรีจากแบบสอบถามตอนที่ 2 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยการทดสอบทีสำหรับสถานภาพด้านเพศ และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่มสำหรับตัวแปรด้านอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน กรณีที่พบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่ม จะวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้งโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยวิธีการของ Scheffe

3.4 การคำนวณหาข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากแบบสอบถามตอนที่ 3 ที่มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปออกมาเป็นค่าความถี่และค่าร้อยละ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย

ผลการวิจัย

1. ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (82.80%) มีอายุระหว่าง 25 – 29 ปี (45.50%) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (94.00%) มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี (62.30%) โดยภาพรวมพบว่าพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี มีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะอยู่ในระดับมาก โดยด้านการอ่าน มีระดับความต้องการมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.08)

รองลงมา คือ ด้านการเขียน ($\bar{X} = 3.06$) ด้านการฟัง ($\bar{X} = 2.79$) และด้านการพูด ($\bar{X} = 2.79$) ตามลำดับ

ด้านการฟัง พบว่า พนักงานมีความต้องการใช้ระหว่างการเข้าร่วมรับฟังบทสนทนากับหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.92$) รองลงมา คือการเข้าร่วมรับฟังการประชุมกับลูกค้า ตัวแทนจำหน่ายสินค้า หรือตัวแทนจากบริษัทอื่นที่เป็นชาวต่างชาติ ($\bar{X} = 2.82$) การเข้าร่วมรับฟังบทสนทนากับหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติในเรื่องทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน ($\bar{X} = 2.80$) การเข้าร่วมรับฟังบทสนทนาทางโทรศัพท์กับหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงานหรือตัวแทนจากบริษัทอื่นที่เป็นชาวต่างชาติ ($\bar{X} = 2.74$) และการเข้าร่วมรับฟังการฝึกอบรมหรือการประชุมภายในบริษัทที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ($\bar{X} = 2.70$) ตามลำดับ

ด้านการพูด พบว่า พนักงานมีความต้องการใช้เพื่อการมีส่วนร่วมในบทสนทนากับหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.86$) รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในบทสนทนากับหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติในเรื่องทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับงาน ($\bar{X} = 2.83$) การมีส่วนร่วมในการประชุมกับลูกค้าตัวแทนจำหน่ายสินค้า หรือตัวแทนจากบริษัทอื่นที่เป็นชาวต่างชาติ ($\bar{X} = 2.82$) การมีส่วนร่วมในการสนทนาทางโทรศัพท์กับหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงานหรือตัวแทนจากบริษัทอื่นที่เป็นชาวต่างชาติ ($\bar{X} = 2.78$) และการเป็นวิทยากรบรรยายในการฝึกอบรมหรือการประชุมภายในบริษัทที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ($\bar{X} = 2.66$) ตามลำดับ

ด้านการอ่าน พบว่า พนักงานมีความต้องการใช้ในการอ่านเอกสารที่ระบุคุณสมบัติหรือรายละเอียดสินค้าเป็นภาษาอังกฤษซึ่งได้รับจากตัวแทนจำหน่ายสินค้า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.11$) รองลงมา คือการอ่านอีเมลภาษาอังกฤษที่ได้รับจากหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ($\bar{X} = 3.11$) การอ่านหนังสือคู่มือหรือเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องในการทำงานซึ่งเป็นภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 3.09$) การอ่านคำสั่งหรือคำแนะนำที่เป็นภาษาอังกฤษซึ่งได้รับจากหัวหน้างาน หรือเพื่อนร่วมงานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ($\bar{X} = 3.09$) และการอ่านบันทึกการประชุมซึ่งเป็นภาษาอังกฤษจากทั้งภายในและภายนอกบริษัท ($\bar{X} = 3.02$) ตามลำดับ

ด้านการเขียน พบว่า พนักงานมีความต้องการใช้ในการเขียนอีเมลภาษาอังกฤษเพื่อส่งให้กับหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.16$) รองลงมา คือการเขียนคำสั่งหรือคำแนะนำเป็นภาษาอังกฤษเพื่อส่งให้กับเพื่อนร่วมงานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ($\bar{X} = 3.11$) การเขียนรายงานเกี่ยวกับงานเป็นภาษาอังกฤษเพื่อส่งให้กับลูกค้า เพื่อนร่วมงานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ($\bar{X} = 3.09$) การเขียนคู่มือหรือเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องในการทำงานเป็นภาษาอังกฤษ

($\bar{X} = 2.98$) และการเขียนบันทึกการประชุมของทั้งภายในและภายนอกบริษัทเป็นภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 2.97$) ตามลำดับ

ภาพรวมของความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่าเป็นพนักงานเพศชาย ($\bar{X} = 2.96$) อายุระหว่าง 25 – 29 ปี ($\bar{X} = 3.04$) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ($\bar{X} = 3.10$) และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 16 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.11$)

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศโดยภาพรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบทักษะเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างในด้านการฟังและการพูด เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ พนักงานเพศชายมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในด้านการฟังและการพูดมากกว่าพนักงานเพศหญิง

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุโดยภาพรวม พบว่า พนักงานที่มีอายุระหว่าง 25 – 29 ปี มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะมากกว่า พนักงานที่มีอายุระหว่าง 35 – 39 ปี เมื่อเปรียบเทียบทักษะเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างในด้านการฟัง เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่าพนักงานที่มีอายุระหว่าง 25 – 29 ปี มีความต้องการในการใช้ทักษะด้านการฟังมากกว่า พนักงานที่มีอายุระหว่าง 30 – 34 ปี

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า พนักงานที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. ปริญญาตรี และปริญญาโท มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะมากกว่า พนักงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่า ปวส. เมื่อเปรียบเทียบทักษะเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างในด้านการอ่านและการเขียน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า พนักงานที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. ปริญญาตรี และปริญญาโท มีความต้องการใช้ทักษะด้านการอ่านมากกว่า พนักงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่า ปวส. และพนักงานที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มีความต้องการใช้ทักษะด้านการเขียนมากกว่า พนักงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่า ปวส.

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ 1 – 5 ปี มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะมากกว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 1 ปี และ 6 – 10 ปี, และพนักงานที่มีประสบการณ์ 11 – 15 ปี มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง

4 ทักษะมากกว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ 6 – 10 ปี เมื่อเปรียบเทียบทักษะเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ทักษะ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ 1 – 5 ปี และ 11 – 15 ปี มีความต้องการใช้ทักษะด้านการฟังมากกว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ 6 – 10 ปี, พนักงานที่มีประสบการณ์ 1 – 5 ปี และ 11 – 15 ปี มีความต้องการใช้ทักษะด้านการพูดมากกว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 1 ปี และ 6 – 10 ปี, สำหรับทักษะด้านการอ่านและการเขียน พนักงานที่มีประสบการณ์ 1 – 5 ปี มีความต้องการใช้มากกว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 1 ปี และ 6 – 10 ปี

3. ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การวิเคราะห์เนื้อหาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีความคิดเห็นใด ๆ เพิ่มเติม

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี พบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ อยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการใช้ทักษะด้านการอ่านมากที่สุด ในการอ่านเอกสารที่ระบุคุณสมบัติหรือรายละเอียดสินค้าเป็นภาษาอังกฤษที่ได้รับจากตัวแทนจำหน่ายสินค้า และการอ่านอีเมลภาษาอังกฤษที่ได้รับจากหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รองลงมาได้แก่ ทักษะด้านการเขียน ในการเขียนอีเมลภาษาอังกฤษเพื่อส่งให้กับหัวหน้างาน หรือเพื่อนร่วมงานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ และทักษะด้านการฟังและการพูด ในการเข้าร่วมรับฟังบทสนทนากับหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอานนท์ ไชยสุริยา ที่พบว่า พนักงานวิศวกรใช้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมากที่สุด เอกสารที่อ่านบ่อยที่สุด ได้แก่ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ข้อความสั้นๆ ข้อมูลบนเว็บไซต์ คู่มือทางเทคนิค และรายละเอียดสินค้า/ผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ ทักษะที่ใช้รองลงมาคือ ทักษะด้านการเขียน กิจกรรมการเขียนที่ใช้บ่อยที่สุดคือ การบันทึกข้อมูล การเขียนรายงาน การเขียนจดหมายเพื่อติดต่อธุรกิจ และการเขียนโครงการ ตามลำดับ ทักษะที่มีการใช้ในลำดับสามคือ ทักษะด้านการฟัง มีการฟังจากสื่อ การฟังการสนทนากับเพื่อนร่วมงานในที่ทำงาน การสนทนาในชีวิตประจำวัน และการฟังข้อมูลจากผู้บริหาร ตามลำดับ ทักษะที่ใช้น้อยที่สุดคือ การพูด มีการพูดเพื่อถามและบอกข้อมูลในการปฏิบัติงาน การสนทนาในชีวิตประจำวัน การเจรจาต่อรองทางธุรกิจ และการพูดนำเสนอในที่ประชุม ตามลำดับ (อานนท์ ไชยสุริยา, 2552)

จากผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลและระดับความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรีในภาพรวม พบว่า

พนักงานเพศชายมีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าพนักงานเพศหญิง, พนักงานระดับปฏิบัติการอายุระหว่าง 25 – 29 ปี มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าพนักงานในช่วงอายุอื่น ๆ โดยเฉพาะการเข้าร่วมรับฟังบทสนทนาเกี่ยวกับหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงาน ในขณะที่พนักงานระดับปฏิบัติการที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และพนักงานที่มีประสบการณ์มากกว่า 16 ปีขึ้นไป มีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะมากที่สุด โดยเฉพาะการอ่านเอกสารที่ระบุคุณสมบัติหรือรายละเอียดสินค้าเป็นภาษาอังกฤษรวมถึงการอ่านและเขียนอีเมลภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณี จิระนภากุล ที่ได้ทำการสำรวจความต้องการด้านภาษาเพื่อการสื่อสารของวิศวกรผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปวิศวกรไทยให้ความสำคัญต่อภาษาอังกฤษในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก โดยให้ความสำคัญต่อการอ่านภาษาอังกฤษมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะการฟัง การเขียน และการพูดตามลำดับ รายละเอียดการใช้ทักษะภาษาอังกฤษในการทำงานสามารถจำแนกเป็น 1) ทักษะการอ่าน ได้แก่ มีการอ่านบันทึกสั้นๆ จากผู้บังคับบัญชา จัดหมายธุรกิจ รายละเอียดผลิตภัณฑ์ คำสั่งและข้อปฏิบัติ แผนภาพ อ่านบันทึกข้อความข่าว ข้อความโฆษณา รายงาน วารสารหนังสือ และแบบฟอร์มที่ใช้ในสำนักงาน 2) ทักษะการฟัง ได้แก่ การฟังการสนทนาโดยตรงในการเข้าสังคม การเจรจาธุรกิจโดยตรงกับลูกค้า การเจรจาทางโทรศัพท์ การรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาชาวต่างชาติ การประชุมระหว่างสำนักงาน การสัมมนาและการอบรม การฟังรายงานและนำเสนอ และการชมภาพยนตร์และวิดีโอ 3) ทักษะการเขียน ได้แก่ การเขียนจดหมาย ประเด็นการประชุม บันทึกข้อความวาระคำสั่งรายงาน และการกรอกแบบฟอร์ม ส่วนทักษะการพูดนั้น คล้ายกับการฟังเพราะต้องใช้ควบคู่กันไป (มณี จิระนภากุล, 2539)

จากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่าพนักงานระดับปฏิบัติการที่มีสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษแตกต่างกัน โดยจากผลการวิจัยนี้ พบว่าพนักงานเพศชายมีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษด้านทักษะการฟังและการพูดมากกว่าพนักงานเพศหญิง พนักงานระดับปฏิบัติการที่มีอายุระหว่าง 25 – 29 ปี มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะมากกว่า พนักงานระดับปฏิบัติการที่มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี พนักงานระดับปฏิบัติการที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. ปริญญาตรี และปริญญาโท มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะมากกว่า พนักงานระดับปฏิบัติการที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำกว่า ปวส. และพนักงานระดับปฏิบัติการที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ มากกว่า พนักงานระดับปฏิบัติการที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 1 ปี และ 6 – 10 ปี และพนักงานระดับปฏิบัติการที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 – 15 ปี มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะมากกว่า พนักงานระดับ

ปฏิบัติการที่มีประสบการณ์การทำงาน 6 – 10 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฤกษ์ไชยคุณพันธ์ ที่พบว่า วิศวกรไทยที่ทำงานกับบริษัทญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมอมตะนครส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงาน 1 - 5 ปี และดำรงตำแหน่งระดับปฏิบัติการ มีการใช้ภาษาอังกฤษทุกวัน โดยมีการใช้ทักษะด้านการอ่านมากที่สุด รองลงมา คือ ทักษะด้านการฟัง การเขียน และการพูด ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับตำแหน่งงาน พบว่าวิศวกรที่มีตำแหน่งระดับบริหาร มีการใช้ภาษาอังกฤษในภาพรวมมากกว่าวิศวกรที่มีตำแหน่งระดับปฏิบัติการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอ่านและการเขียน และเมื่อเปรียบเทียบกับความถี่ในการใช้ภาษาอังกฤษ พบว่า วิศวกรที่มีความถี่ในการใช้ภาษาอังกฤษต่างกันมีระดับการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะในภาพรวมต่างกัน (ฤกษ์ไชยคุณพันธ์, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า พนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 25 – 29 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี โดยภาพรวมพนักงานมีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะอยู่ในระดับมาก โดยทักษะด้านการอ่านมีระดับความต้องการมากที่สุด รองลงมา คือ การเขียน การฟัง และการพูด ตามลำดับ โดยทักษะด้านการฟังและการพูด พนักงานมีความต้องการใช้ระหว่างการเข้าร่วมรับฟังบทสนทนากับหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการอ่าน พนักงานมีความต้องการใช้เพื่ออ่านอีเมลและเอกสารที่ระบุคุณสมบัติหรือรายละเอียดสินค้าเป็นภาษาอังกฤษที่ได้รับจากตัวแทนจำหน่ายสินค้าอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการเขียน พนักงานมีความต้องการใช้เขียนอีเมลภาษาอังกฤษเพื่อส่งให้กับหัวหน้างานหรือเพื่อนร่วมงานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยจากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะถึงหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา รวมถึงครูอาจารย์ด้านการสอนภาษาอังกฤษ ควรพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและการใช้งานจริงให้มากยิ่งขึ้น

ภาพรวมของความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะมากที่สุด เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พนักงานเพศชาย อายุระหว่าง 25 – 29 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์มากกว่า 16 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองในการพัฒนาด้านภาษาศาสตร์ของ Hutchinson and Waters โดยกล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามยุคสมัย การงาน อาชีพและความต้องการของผู้เรียน การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะทาง อาจมีการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่แตกต่างหรือหลากหลาย ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ภาษาอังกฤษให้ตรงต่อ

สถานการณ์มากที่สุด (Hutchinson, T. and Waters, A., 1994) โดยจากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะถึงสถานประกอบการในภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม ในการจัดทำแผน โครงการอบรมหรือกิจกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะให้แก่บุคลากร เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษของพนักงาน และเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ให้พนักงานมีความสามารถด้าน ทักษะทางภาษาทัดเทียมหรือสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ ผลการเปรียบเทียบความ แตกต่างของความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลโดยภาพรวม พบว่า ด้านเพศไม่มีความแตกต่างกัน ด้านอายุ พบว่า พนักงานที่มีอายุ ระหว่าง 25 – 29 ปี มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษมากกว่า พนักงานที่มีอายุระหว่าง 35 – 39 ปี ด้านวุฒิการศึกษา พบว่า พนักงานที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. ปริญญาตรี และ ปริญญาโท มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษมากกว่า พนักงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับ ต่ำกว่า ปวส. ด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า พนักงานที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 – 5 ปี มีความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษมากกว่า พนักงานที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 1 ปี และ 6 – 10 ปี และพนักงานที่มีประสบการณ์ การทำงาน 11 – 15 ปี มีความ ต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะมากกว่า พนักงานที่มีประสบการณ์การทำงาน 6 – 10 ปี โดยจากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะถึงบุคลากรหรือพนักงานระดับ ปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมหรือสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียน ภาษาอังกฤษตระหนักถึงความสำคัญของทักษะภาษาอังกฤษและพยายามพัฒนาปรับปรุง ทักษะภาษาอังกฤษของตนเองให้มีความชำนาญและมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพทางด้าน ทักษะภาษาให้แก่ตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ โฆษณุนันท์. (2559). การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของวิศวกรไทย: กรณีศึกษาบริษัทญี่ปุ่นในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร. วารสารสุทธิปริทัศน์, 30(93), 146 - 159.
- กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ. (2562). รายงานและสถิติการลงทุนจากต่างประเทศ รายเดือนสะสมปี 2562 (มกราคม-ธันวาคม). เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.boi.go.th/upload/content/Q4%202562_5e3b87320a255.pdf
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญบิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- มณี จิระนากุล. (2539). A survey of language needs for communication by Thai engineers. Bangkok: Department of Applied Linguistics, Graduate School Mahidol University.

- โรงงานอุตสาหกรรมไทย. (2554). นิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563 จาก http://thailandindustry.blogspot.com/2012/03/blog-post_19.html
- สภาอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี. (2563). จำนวนโรงงาน. เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2563 จาก www.shorturl.at/mBNST
- อานนท์ ไชยสุริยา. (2552). การใช้ภาษาอังกฤษของบุคลากรในอุตสาหกรรมปิโตรเลียมและปิโตรเคมีในภาคตะวันออกของประเทศไทย. ใน การจัดประชุมวิชาการ เวทีวิจัยมนุษย์กับสังคม. พรึกหวานการพิมพ์.
- Arapoff, N. (1967). Writing: A thinking process. TESOL Quarterly, 1(5), 119-120.
- Crystal, D. (2546). English as a global language. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hutchinson, T. & Waters, A. (1994). English for Specific Purposes. Cambridge : Cambridge University Press.

**พฤติกรรมกาหาเสียงของพรรคการเมือง
บนสื่อสังคมออนไลน์: Facebook***
**CAMPAIGN BEHAVIOUR OF POLITICAL PARTIES ON
SOCIAL MEDIA: FACEBOOK**

พงษ์มนัส ดีอด

Pongmanut Deeod

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Thailand

E-mail: pongmanut.dee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะกาหาเสียงของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook 2) ประเภทการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook ของพรรคการเมือง ได้แก่ ประเภทเนื้อหา ประเภทของสื่อ จำนวนโพสต์ต่อวัน โดยผู้วิจัยได้อาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพ จาการรณกรรม งานวิจัย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากหน้าเพจ Facebook ของพรรคการเมืองตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผลการศึกษาแยกได้ดังนี้ การรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook พบว่าพรรคการเมืองมีการโพสต์ข้อความเพื่อหาเสียง ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง รวมกันทั้งหมด 1,231 ครั้ง เฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 25 โพสต์ต่อวัน อีกทั้งในช่วงเดือนสุดท้ายของการประชาสัมพันธ์เพื่อหาเสียง พรรคการเมืองมีการโพสต์ข้อความในอัตราที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับ 2 เดือนแรกก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ในส่วนประเภทการสื่อสารของพรรคการเมืองสามารถแบ่งออกเป็น ด้านประเภทเนื้อหาโดยส่วนใหญ่พรรคการเมืองเน้นการให้ข้อมูลหรือข่าวสารของพรรคการเมืองแก่ผู้กดติดตามเพจ ส่วนประเภทของสื่อที่ใช้ในประชาสัมพันธ์ พรรคการเมืองใช้ ภาพนิ่งเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์มากที่สุดถึง 524 โพสต์ รองลงมาใช้ วิดีโอ ในการประชาสัมพันธ์ถึง 347 โพสต์ และใช้การถ่ายทอดสด จำนวน 238 โพสต์ตามลำดับ อีกทั้งประเภทวันที่โพสต์ในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งพรรคการเมืองมีจำนวนการโพสต์ข้อความจำนวนที่เท่ากันระหว่างในวันราชการและวันหยุดคือ จำนวน 12 โพสต์ต่อวัน เห็นได้ว่าการหาเสียงในยุคดิจิทัลถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองอันส่งผลต่อการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

คำสำคัญ: Facebook, เลือกตั้ง, การหาเสียง,

* Received 6 August 2020; Revised 15 August 2020; Accepted 17 August 2020

Abstract

This research article has the objectives to study: 1) The nature of the campaigning of political parties on social media facebook. 2) The types of communication on social media (Facebook) of political parties including content types, media types, number of posts per day. The researcher relied on qualitative methods from literatures, researches, related theoretical concepts and political movement information from the facebook pages of the political parties in a purposive sampling. The results of the study are as following campaign behaviour of political parties on social media facebook, found that political parties have posted messages for campaign during the election campaign total of 1,231 times and the average per day is 25 posts per day. Also during the last month of campaigning, political parties have posted messages at a higher rate compared to the first 2 months before the election. Regarding the communication types of political parties can be mostly divided into for the content types. Political parties focus on providing information or news of political parties to people who follow the pages. As for the types of media used in public relations political parties use the images for the most publicity, up to 524 posts, followed by 347 public relations videos and 238 live posts respectively. Also the types of date posted during the election campaign, political parties have the same number of posts between official days and holidays, which is 12 posts a day. Campaigning on social media in the digital architectures can be considered as important strategy for promoting the political parties to win the election.

Keywords: Facebook, Elections, Campaign

บทนำ

นับเป็นเวลากว่า 6 ปี ที่นักการเมืองหรือผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งไม่ได้ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์หาเสียงในพื้นที่ของตนเอง เนื่องจากการรัฐประหารตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร ต่อมาได้มีการแถลงเมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ. 2561 จะจัดการเลือกตั้งทั่วไปในประเทศไทยหลังจากเลือนมาแล้วห้าครั้ง จนกระทั่งเมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2561 ได้มีประกาศในราชกิจจานุเบกษา เรื่อง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 เพื่อให้การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น 90 วัน นับแต่เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2561 ที่ถือว่ากฎหมายมีผลใช้บังคับ พร้อมทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 268 ได้บัญญัติว่า "ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายใน 150 วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับแล้ว" จะเห็นได้ว่าภายใน 150 วันนับจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้น ซึ่งถือเป็นจัดการเลือกตั้งครั้งแรกภายหลังรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผลในการใช้บังคับ ส่งผลให้ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้ง เกิดความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นเนื่องจากช่วงเวลาที่ผ่านมาหลังจากที่ได้เกิดการรัฐประหารเป็นช่วงเวลาที่ยืดเยื้อไปจากการเลือกตั้งเป็นเวลานาน ส่งผลให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งต้องลงพื้นที่เพื่อพบประชาชน หรือประชาสัมพันธ์ตนเอง ให้เป็นที่สนใจหรือเป็นที่จดจำของประชาชน โดยวิธีการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น การสร้างความโดดเด่นบนโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือการสร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อให้ประชาชนสามารถจดจำตัวตนของผู้สมัคร (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร , 2561)

ปัจจุบันการประชาสัมพันธ์หรือการหาเสียงทางการเมืองที่เป็นที่นิยมและมีราคาที่ประหยัดมากที่สุดคือ การใช้อินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์เป็นฐาน เนื่องจากสภาพปัจจุบันระบบอินเทอร์เน็ตถือได้ว่าเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากด้วยหลายปัจจัย เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่มีราคาที่ถูกลง มีการแข่งขันของโปรโมชั่นเครือข่ายโทรศัพท์มากขึ้นทำให้มีราคาที่ถูกลง มีการให้บริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะที่ครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ (ธัญมาศ ทองมูลเล็ก และปรีชา วิจิตรธรรมรส, 2560) ทั้งนี้ WeAreSocial ได้จัดอันดับ Social Network ที่คนไทยใช้มากที่สุด โดยสามารถ แบ่งได้ดังนี้ อันดับที่ 1 Facebook มีผู้ใช้ 2,271 ล้านบัญชี อันดับที่ 2 YouTube 1,900 ล้านบัญชี อันดับที่ 3 Instagram 100 ล้านบัญชี จะเห็นได้ว่า Facebook เป็น Social network ที่ประชาชนในประเทศไทยให้ความสนใจเป็นส่วนใหญ่ (WeAreSocial, 2019) เนื่องจากความก้าวหน้าในเทคโนโลยีจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าช่องทางออนไลน์นั้นมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปมีการเปิดรับสื่อออนไลน์มากกว่าการสื่อสารในรูปแบบของวิทยุ และโทรทัศน์ (ภรภัทร กิตติมหาโชค และพัชนี เขยจรรยา, 2561) อีกทั้งพื้นที่บนอินเทอร์เน็ตถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดสังคมแห่งการเสริมสร้างประชาธิปไตย เนื่องจากบริบทของอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงอุดมการณ์ทางการเมือง และสามารถแสดงทัศนคติเกี่ยวกับมุมมองทางการเมืองได้ (พิมลพรรณ ไชยนันท์ และพิรกรรณ รามสูต, 2556) อีกทั้งมีค่าใช้จ่ายของผู้ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์และสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีราคาถูกลง ส่งผลให้ประชาชนทุกช่วงกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงได้ (Cottle, S., 2011) พร้อมทั้ง Facebook เป็นเครื่องมือการสื่อสารของคนรุ่นปัจจุบันที่ได้รับความนิยม

เนื่องจากเป็นฐานบริการ (Platform) ที่ออกแบบให้ตอบสนองความต้องการของคนทุกช่วงวัย เช่น สามารถสั่งซื้อสินค้า เล่นเกม วิดีโอ แลกเปลี่ยนข้อมูลพร้อมทั้งสามารถสื่อสารตอบโต้กันได้ ถือว่ามีลักษณะแตกต่างกับการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบเก่า เช่น ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรศัพท์ ป้ายประชาสัมพันธ์ ทำให้ประชาชนไม่สามารถจะแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ที่

นอกจากการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบเดิมแล้วนั้นการทำการตลาดในการหาเสียงระหว่างการเลือกตั้งถือได้ว่ามีสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการวางแผนเพื่อหากลยุทธ์ให้ประชาชนลงคะแนนให้พรรคของตน โดยการวิธีการสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจสารที่กำลังสื่อออกไปตลอดจนการสร้างคุณค่ารวมทั้งการสร้างความมั่นใจให้ประชาชนในตัวผู้สมัครและพรรคการเมือง ทั้งนี้จะต้องเป็นการสื่อสารเชิงรุก (พิรยุทธ โอพันธ์, 2560) เพื่อเป็นการโน้มน้าว และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ประชาชนตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองที่ตนเห็นว่ามีความน่าเชื่อถือ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการหาเสียงของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook เพื่อเป็นแนวทางในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองว่าลักษณะเป็นอย่างไร พร้อมรูปแบบของการสื่อสารประชาสัมพันธ์มีรูปแบบอย่างไรเพื่อเป็นแนวทางในการประชาสัมพันธ์หาเสียงเลือกตั้งในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพฤติกรรมการรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook ของพรรคการเมือง ได้แก่ ประเภทเนื้อหา ประเภทของสื่อ จำนวนโพสต์ต่อวัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรม งานวิจัย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลความเคลื่อนไหวทางการเมืองจากหน้าเพจพรรคการเมืองตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้เพจพรรคการเมืองที่มีความน่าเชื่อถือโดยได้ทำการเลือกจำนวน 5 พรรค โดยอาศัยผลรวมคะแนนของทุกพรรคแบบบัญชีรายชื่อที่ประชาชนได้คะแนนไว้มากที่สุด 5 อันดับแรกจากการรับรองผลการเลือกตั้ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562) จากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 โดยทำการบันทึกข้อมูลของหน้าเพจพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2561 – 23 มีนาคม พ.ศ. 2562 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) สำหรับการอธิบายการรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมือง

บนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook และการสื่อสารของพรรคการเมือง บนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาในประเด็นการรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook ในส่วนของข้อมูลทั่วไปพบว่า พรรคการเมืองที่สร้างแฟนเพจ Facebook เพื่อประชาสัมพันธ์พรรคการเมือง โดยเรียงลำดับจากก่อนไปหลังคือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อไทย พรรคอนาคตใหม่ พรรคภูมิใจไทย พรรคพลังประชารัฐ ส่วนจำนวนคนที่กดถูกใจหน้าแฟนเพจ Facebook พรรคการเมืองมากมาเป็นอันดับหนึ่ง คือพรรคประชาธิปัตย์ อันดับสุดท้ายคือ พรรคภูมิใจไทย อีกทั้งจำนวนผู้ดูแลเพจมากที่สุดคือ ประชาธิปัตย์จำนวนน้อยที่สุดคือพรรคเพื่อไทย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปบนหน้าเพจ Facebook ของพรรคการเมือง

ชื่อพรรค	ชื่อเพจ (Page Facebook)	สร้างขึ้นเมื่อ วัน/เดือน/ปี	จำนวนยอดผู้ กดถูกใจ (like) หน้าแฟนเพจ	จำนวน ผู้ดูแลเพจ
ประชาธิปัตย์	Democrat party Thailand พรรค ประชาธิปัตย์	9 กุมภาพันธ์ 2553	799,985 คน	26 บัญชี
อนาคตใหม่	พรรคอนาคตใหม่ - Future Forward Party	24 กุมภาพันธ์ 2561	781,357 คน	13 บัญชี
เพื่อไทย	พรรคเพื่อไทย	8 กันยายน 2553	461,248 คน	9 บัญชี
พลังประชารัฐ	พรรคพลังประชารัฐ	13 พฤศจิกายน 2561	162,015 คน	13 บัญชี
ภูมิใจไทย	คนภูมิใจไทย	24 กรกฎาคม 2561	87,358 คน	19 บัญชี

การรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมือง บนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook ของพรรคการเมือง 5 อันดับแรกจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ พบว่าพรรคการเมืองมีการโพสต์ข้อความเพื่อหาเสียง ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง รวมกันทั้งหมด 1,231 ครั้ง เฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 25 โพสต์ต่อวัน โดยพรรคพลังประชารัฐ มีจำนวนในการโพสต์ช่วงหาเสียงเลือกตั้งมากที่สุดอยู่ที่ 367 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.81 เฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 7 โพสต์ต่อวัน รองลงมาพรรคภูมิใจไทย มีจำนวนโพสต์ 336 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.29 เฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 7 โพสต์ต่อวัน อันดับถัดมาพรรคอนาคตใหม่ จำนวนโพสต์ 213 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.30 เฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 4 โพสต์ต่อวัน พรรคเพื่อไทย จำนวนโพสต์ 177 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 14.39 เฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 4 โพสต์ต่อวัน

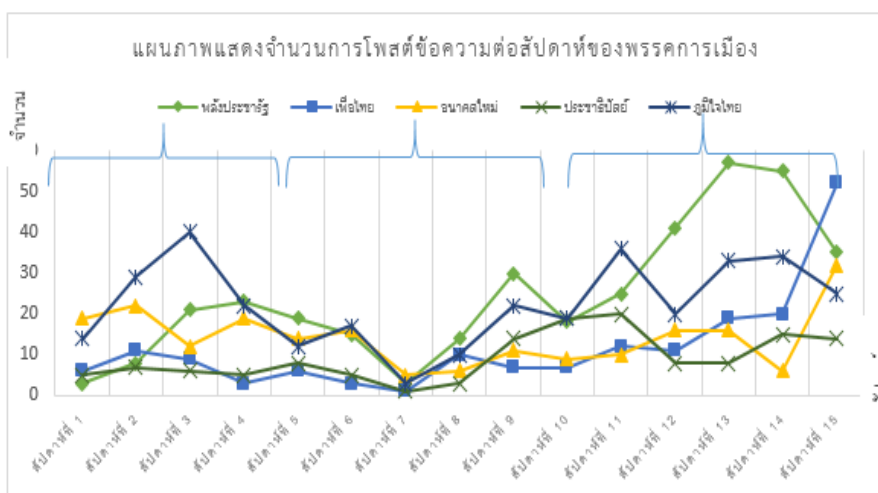

และพรรคประชาธิปัตย์ มีจำนวนโพสต์ 138 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.21 เฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ 3 โพสต์ต่อวัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนการโพสต์ Facebook ของพรรคการเมืองต่อวัน

พรรค	จำนวน/โพสต์	ร้อยละ	เฉลี่ยต่อวัน
พลังประชารัฐ	367	29.81	7
ภูมิใจไทย	336	27.29	7
อนาคตใหม่	213	17.30	4
เพื่อไทย	177	14.39	4
ประชาธิปัตย์	138	11.21	3
รวม	1,231	100	25

เมื่อพิจารณาจำนวนการประชาสัมพันธ์หาเสียงของพรรคการเมืองในเพจของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook สามารถแบ่งได้ 3 ช่วง กล่าวคือ ในช่วงสัปดาห์แรกของการหาเสียงของพรรคการเมืองจะเห็นได้ว่าเพจของพรรคภูมิใจไทย มีความตื่นตัวในการหาเสียงถือได้ว่าเป็นการตื่นตัวของทางการเมือง ส่วนพรรคพลังประชารัฐ อนาคตใหม่ เพื่อไทย ประชาธิปัตย์ มีจำนวนของการโพสต์ข้อความในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ต่อมาในช่วงที่สองของการประชาสัมพันธ์หาเสียงของพรรคการเมือง จะเห็นได้ว่าในช่วงสัปดาห์ที่ 7 ถือได้ว่าเป็นวันหยุดราชการ (วันปีใหม่) พรรคการเมืองมีจำนวนการโพสต์ที่น้อย และหลังจากวันหยุดแล้วนั้น พรรคการเมืองเริ่มที่จะมีจำนวนการโพสต์เพื่อหาเสียงของพรรคการเมืองที่มากกว่าในช่วงแรก ส่วนในช่วงสุดท้ายก่อนที่จะมีการเลือกตั้งจะเห็นได้ว่าเพจพรรคอนาคตใหม่และเพจพรรคเพื่อไทย มีจำนวนการโพสต์ข้อความเพื่อรณรงค์หาเสียงในช่วงสัปดาห์สุดท้ายเป็นจำนวนมาก ส่วนเพจพรรคพลังประชารัฐและเพจพรรคภูมิใจไทยมีอัตราการโพสต์ในสัปดาห์รองสุดท้ายก่อนที่จะมีการเลือกตั้งเป็นจำนวนมากและในสัปดาห์สุดท้ายของการหาเสียงเพื่อประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง มีจำนวนการโพสต์ข้อความลดลงอย่างเห็นได้ชัด และในส่วนเพจพรรคประชาธิปัตย์ นั้นมีจำนวนการโพสต์ข้อความไม่ต่างกัน ซึ่งดูได้จากแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงจำนวนการโพสต์ข้อความต่อสัปดาห์ของพรรคการเมือง

2. จากการศึกษาประเภทการสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook ของพรรคการเมือง ได้แก่ ประเภทเนื้อหา ประเภทของสื่อ จำนวนโพสต์ต่อวัน

สามารถแยกได้ดังนี้ ประเภทเนื้อหา ในส่วนของเพจพรรคพลังประชาชนโดยส่วนใหญ่ จะเน้นเนื้อหาในด้านของการให้ข้อมูลหรือข่าวสารแก่ผู้ติดตามเพจของพรรค เช่น การถ่ายทอดสดผ่าน Facebook ในการทำกิจกรรมทางการเมืองของพรรค การปราศรัย หาเสียงในต่างจังหวัด พร้อมทั้งมีการเสนอนโยบายของพรรคในรูปแบบของกราฟิก เพื่อทำให้ง่ายต่อความเข้าใจ รองลงมาทางเพจของพรรคยังมีการนำเสนอข้อมูลเพื่อความบันเทิง เช่น นำเสนอเพลงที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียง หรือมีการลงภาพในช่วงเทศกาลสำคัญ วันปีใหม่ วันครู เพื่อเป็นลดความตึงเครียดในช่วงหาเสียง

ส่วนทางเพจพรรคเพื่อไทยจะเน้นเนื้อหาในด้านของการให้ข้อมูลหรือข่าวสารเป็น ส่วนมากแก่ผู้ติดตามเพจของพรรค โดยจะมีการประชาสัมพันธ์การหาเสียงในเชิงโน้มน้าวที่ใช้ข้อความสั้น กระชับ เช่น “พรรคเพื่อไทย จะไม่ปล่อยให้ประเทศไทย ล้าหลัง ล้มเหลว ถดถอย และสิ้นหวัง” โพสต์เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2561 “เศรษฐกิจแย่ คนก็ต้องพรรคเพื่อไทย” โพสต์เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 “พอแล้ว! 5 ปีผ่านไป ประเทศมีดมน ประชาชนสิ้นหวัง” โพสต์เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2562 เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ติดตามเพจเกิดความสนใจในข้อความดังกล่าว รองลงมาในด้านเนื้อหาที่เพจพรรคเพื่อไทยโพสต์คือเพื่อความบันเทิง นำรูปภาพวาดล้อเลียนผู้สมัครมาอวยพรในวันปีใหม่ เป็นต้น

เพจพรรคอนาคตใหม่ มีลักษณะการเน้นการหาเสียงบนสื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะของกลุ่มการให้ข้อมูลหรือข่าวสาร เช่น นโยบายของพรรค “ปฏิรูปกองทัพให้เป็นของประชาชน” 18 ธันวาคม พ.ศ. 2562 หรือการประชาสัมพันธ์ตัวผู้สมัคร “สมัคร ส.ส. กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ พรรคอนาคตใหม่” 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 หรือการประชาสัมพันธ์สถานที่ปราศรัย “ธนาธร @ เกาะสมุย สุราษฎร์ธานี กระบี่” 19 มีนาคม พ.ศ. 2562 เป็นส่วนใหญ่ เนื้อหาของลงมาเป็นกลุ่มเพื่อความบันเทิง เช่น ภาพของผู้สมัครในช่วงวัยเด็กเนื่องจากกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ หรือเป็นรูปภาพอวยพรเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ และมีกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ติดตามร่วมแสดงความคิดเห็น เช่น การทำโพล (Poll) “อยากให้อนาคตคุณเป็นแบบไหน...เลือกได้” 30 ธันวาคม พ.ศ. 2561 เป็นต้น

เพจพรรคประชาธิปัตย์ โดยลักษณะการประชาสัมพันธ์ในช่วงระยะเวลาหาเสียงของทางเพจพรรคนี้อีกลักษณะของกลุ่มการให้ข้อมูลหรือข่าวสาร ในลักษณะการประชาสัมพันธ์นโยบายของพรรค เช่น “ประกาศนโยบาย ยุกระดับความเป็นอยู่” 21 ธันวาคม พ.ศ. 2561 “เพิ่มความอุ่นใจและลดความเสี่ยง รับประกันราคาข้าวที่ 10,000 บาท/เกวียน” 4 มีนาคม พ.ศ. 2562 หรือ มีการประชาสัมพันธ์พร้อมทั้งมีการเชิญชวนให้ประชาชนที่กดติดตามเพจเข้ารับฟังการปราศรัยเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ มีเนื้อหาของลงมาเป็นกลุ่มเพื่อความบันเทิง เช่น “ส่งบทกลอน "สวัสดีปีเก่า - ใหม่" 29 ธันวาคม พ.ศ. 2561 หรือ "อภิลิขิต" โชว์ภาพ "เด็กชายมาร์ค" 12 มกราคม พ.ศ. 2562

เพจพรรคภูมิใจไทย มีการประชาสัมพันธ์การหาเสียงเพื่อแจ้งให้ประชาชนได้ทราบ เช่น “เรียนออนไลน์เขาใช้กันทั่วโลกแล้วครับพี่น้อง!” 27 ธันวาคม พ.ศ. 2561 “มาตรวจสอบนโยบายกัญชา ของพรรคภูมิใจไทย” 12 มีนาคม พ.ศ. 2562 หรือ เป็นการประชาสัมพันธ์ตัวผู้สมัครของพรรคเป็นต้น

จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์เนื้อหาในลักษณะเดียวกันคือ กลุ่มการให้ข้อมูลหรือข่าวสารเป็นหลัก และเนื้อหาของลงมาที่มีลักษณะการให้ความบันเทิง แต่ยกเว้นทางเพจของพรรคภูมิใจไทยที่ไม่มีเนื้อหาในกลุ่มของความบันเทิง และมีกลุ่มอื่น ๆ เช่นมีการทำโพลสอบถามความคิดเห็นบนหน้าเพจพรรค มีการให้ผู้ติดตามเพจหรือประชาชนที่สนใจร่วมใส่กรอบโลโก้สัญลักษณ์พรรคการเมืองบนกรอบรูปประจำตัวของตนเองในรูปโปรไฟล์บนเฟซบุ๊กของตน เป็นต้น

ประเภทของสื่อ ที่แต่ละพรรคการเมืองนำมาใช้เพื่อนำเสนอเป็นสื่อการประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้งครั้งนี้ มีรูปแบบการใช้ประเภทของสื่อบน Facebook สามารถแบ่งออกได้เป็น วิดีโอ ภาพ ถ่ายทอดสด (Live) ข้อความ ลิงก์ (Link) และอื่น ๆ โดยการนับจำนวนประเภทสื่อที่แต่ละพรรคการเมืองใช้ และจึงนำมาหาค่าร้อยละของแต่ละพรรคการเมืองดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประเภทของสื่อที่แต่ละพรรคการเมืองใช้ประชาสัมพันธ์บน Facebook

พรรค ประเภทสื่อ		ประชาธิปัตย์	อนาคตใหม่	เพื่อไทย	พลังประชาชน	สมไทย	รวม	อันดับ
วิดีโอ	จำนวน (n)	18	68	75	96	90	347	2
	ร้อยละ	5.19	19.59	21.61	27.66	25.94	100	
ภาพนิ่ง	จำนวน (n)	93	112	96	154	69	524	1
	ร้อยละ	17.74	21.37	18.32	29.39	13.17	100	
ถ่ายทอดสด (Live)	จำนวน (n)	18	24	8	85	101	238	3
	ร้อยละ	7.56	11.27	4.52	23.16	30.06	100	
ข้อความ	จำนวน (n)	0	0	0	2	1	3	6
	ร้อยละ	0	0	0	66.67	33.33	100	
ลิงก์ (Link)	จำนวน (n)	1	8	0	29	75	113	4
	ร้อยละ	0.88	7.08	0	25.66	66.37	100	
อื่น ๆ	จำนวน (n)	0	3	0	1	2	6	5
	ร้อยละ	0	50	0	16.67	33.33	100	

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองแต่ละพรรคมีการใช้สื่อประเภท รูปภาพ อันดับหนึ่ง อันดับสองพรรคการเมืองต่างใช้รูปแบบของการประชาสัมพันธ์ประเภท วิดีโอ เป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อหาเสียงในการเลือกตั้ง อันดับสามพรรคการเมืองใช้รูปแบบของการ ถ่ายทอดสด เพื่อสร้างความน่าสนใจในการหาเสียงเลือกตั้ง เช่น ถ่ายทอดสดเมื่อมีการปราศรัยของพรรคการเมือง หรือขณะที่หัวหน้าพรรคลงพื้นที่ในการหาเสียง อันดับสี่รูปแบบการใช้ลิงก์ (Link) เพื่อเป็นการเชื่อมโยงข่าวหรือข้อมูลจากหน้าเว็บไซต์อื่นเป็นการทำให้ข้อมูลหรือการประชาสัมพันธ์มีน้ำหนักในการหาเสียงมากขึ้น ลำดับถัดมา มีการใช้สื่อประเภทอื่น เช่น การสอบถามความคิดเห็นของผู้ติดตามเพจ (Poll) หรือให้ผู้ติดตามสามารถใส่กรอปรูปในรูปโปรไฟล์เพื่อแสดงถึงพรรคการเมืองที่ตนให้การสนับสนุน และอันดับสุดท้ายเป็นการใช้สื่อเป็นประเภทเพียงข้อความอย่างเดียวผ่านหน้าเพจของพรรคการเมือง

ประเภทวันที่โพสต์ ช่วงการประชาสัมพันธ์รณรงค์หาเสียงของพรรคการเมือง

ประเภทของการโพสต์เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ในการหาเสียงเลือกตั้ง สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่หนึ่ง การโพสต์ในวันราชการ คือวันจันทร์ถึงวันศุกร์ และกลุ่มที่สองคือการโพสต์เพื่อประชาสัมพันธ์ ในวันหยุด คือวันหยุดเสาร์อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ โดยระยะเวลาของกลุ่มที่หนึ่งสามารถคำนวณได้เป็นระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ 71 วัน ส่วนกลุ่มที่สองสามารถคำนวณได้เป็นระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์ 32 วัน รวมระยะเวลา 103 วัน โดยการหาจำนวนการโพสต์ต่อวันของพรรคการเมืองแล้วจึงนำมาหาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มและพรรคการเมืองได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ประเภทวันที่โพสต์เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง

พรรคการเมือง		ประชาธิปัตย์	อนาคตใหม่	เพื่อไทย	พลังประชารัฐ	ภูมิใจไทย	รวม
ประเภทกลุ่ม							
กลุ่มที่ 1	จำนวน (n)	89	148	139	259	224	859
	ค่าเฉลี่ยต่อวัน	1	2	2	4	3	12
กลุ่มที่ 2	จำนวน (n)	49	65	38	108	112	374
	ค่าเฉลี่ยต่อวัน	2	2	1	3	4	12

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่าโดยภาพรวมการโพสต์เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์พรรคการเมืองในจำนวนอัตราเฉลี่ยที่เท่ากันระหว่างวันทำการราชการคือกลุ่มที่ 1 และวันหยุดคือกลุ่มที่ 2 และในวันราชการพรรคการเมืองที่โพสต์มากที่สุดได้แก่ พรรคพลังประชารัฐ โดยมีการโพสต์เฉลี่ยจำนวน 4 โพสต์ต่อวัน ส่วนพรรคการเมืองที่โพสต์ในวันหยุดมากที่สุด คือพรรคภูมิใจไทย ซึ่งจะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองแต่ละพรรคมีจำนวนค่าเฉลี่ยในการโพสต์ประชาสัมพันธ์ระหว่างวันธรรมดาและวันหยุดนั้นไม่ต่างกัน โดยจะเห็นได้ว่าการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองในการหาเสียงเพื่อทำการเลือกตั้งครั้งนี้บน Facebook แต่ละพรรคการเมืองมีรูปแบบการรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook ที่แตกต่างกันออกไป อีกทั้งการสื่อสารโดยแบ่งออกเป็นประเภทเนื้อหา

ประเภทของสื่อ จำนวนโพสต์ต่อวัน บนหน้าเพจพรรคการเมืองมีการใช้เพื่อการสื่อสารดังที่ปรากฏข้างต้นทั้งนี้การนำเสนอนี้อาจถูกจำกัดด้วยทัศนคติและพฤติกรรมที่แท้จริงอันอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาที่ทำให้ข้อมูลอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ ดังนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเพื่อสะท้อนถึงพฤติกรรมการหาเสียงของพรรคการเมืองอย่างเท่าเทียมและเป็นจริงโดยผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย

อภิปรายผล

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ทำให้เกิดปรากฏการณ์การหาเสียงเลือกตั้งบนสื่อสังคมออนไลน์เนื่องมาจาก ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ ราคาของโทรศัพท์เคลื่อนที่มีราคาถูกและสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีราคาถูก (ธัญมาศ ทองมูลเล็ก และปรีชา วิจิตรธรรมรส, 2560) ส่งผลให้ประชาชนมีการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการสร้างสังคมออนไลน์ โดย Application Facebook ถือได้ว่าประชาชนในประเทศไทยใช้เป็นจำนวนมากที่สุด (WeAreSocial, 2019) ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีวิธีการหาเสียงที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยลักษณะเดิมการหาเสียงหรือการประชาสัมพันธ์มีลักษณะที่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งลงพื้นที่ไปตามบ้านเรือนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและได้มีการติดแผ่น

ป้ายประชาสัมพันธ์ตามถนนหรือป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดที่เห็นได้ชัดเจน ลักษณะดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการประชาสัมพันธ์สื่อสารทางเดียว (One – Way Communication) ที่ผู้ประชาสัมพันธ์หรือผู้หาเสียงเป็นผู้ควบคุมการประชาสัมพันธ์เพียงฝ่ายเดียว แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยใช้อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีได้เข้ามามีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้เกิด ทำให้เกิดปรากฏการณ์การหาเสียงจากหน้าบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook ทางหน้าแฟนเพจพรรคการเมือง และช่องทางต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะประชาสัมพันธ์สองฝ่าย (Two – Way Communication) ที่มุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจหลายฝ่ายและทำการประชาสัมพันธ์ได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้นถือได้ว่าเป็นการสร้างคุณค่าการหาเสียงที่ในเชิงคุณภาพทางการประชาสัมพันธ์ได้เป็นอย่างมาก (อภิชาต พุกสวัสดิ์และกุลทิพย์ ศาสตรระจุ, 2556) จากการเลือกตั้งในครั้งนี้สามารถจะอธิบายได้ดังนี้

1. การรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook เห็นได้ว่าพรรคการเมืองมีการโพสต์ข้อความต่อวันอยู่ที่ประมาณ 5 โพสต์ต่อวัน และมีการโพสต์ข้อความต่อสัปดาห์ในช่วงเดือนสุดท้ายก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนที่สูงกว่าช่วงก่อนลงสมัครรับเลือกตั้ง Lev - On and Haleva - Amir ที่ได้ทำการศึกษา ลักษณะการรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองบน Facebook โดยแสดงในเห็นว่าการใช้ Facebook ของพรรคการเมืองในประเทศอิสราเอล มีการระดมการหาเสียงในช่วงเดือนสุดท้ายเป็นจำนวนมากโดยสามารถส่งผลให้มีคะแนนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในกลุ่มผู้ใช้ Facebook ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในช่วงใกล้จัดกิจกรรมหรือช่วงที่ใกล้จะมีการเลือกตั้งควรมีการระดมการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในด้านของการประชาสัมพันธ์การเพิ่มคะแนนเสียงผู้ที่สนับสนุนผู้ลงสมัครเลือกตั้ง และเป็นการเพิ่มการตัดสินใจให้แก่ประชาชน (Lev-On, A., & Haleva-Amir, S., 2018)

2. การสื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์ Facebook ของพรรคการเมือง ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญ เนื่องจากเป็นการสื่อสารที่ทำให้ผู้ที่กดติดตามหน้าแฟนเพจของพรรคการเมืองเกิดความสนใจในหน้าแฟนเพจ Facebook หรือเกิดแรงกระตุ้นให้ผู้ติดตามเกิดปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมต่อพรรคการเมืองไปในทางที่ดี จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าบนหน้าเพจพรรคการเมืองในช่วงของการประชาสัมพันธ์หาเสียงเลือกตั้ง พรรคการเมืองส่วนใหญ่จะเน้นเนื้อหาในด้านของการให้ข้อมูลหรือข่าวสารแก่ผู้กดติดตามเพจของพรรคการเมืองเนื่องมาจากทำให้ผู้ติดตามเกิดทัศนคติ และแรงจูงใจต่อพรรคการเมืองที่ตนเองกำลังให้ความสนใจ สอดคล้องกับ Balakhonskaya *et al.* ทำการศึกษาเรื่อง การสื่อสารภาพลักษณ์ทางการเมืองของผู้นำในพื้นที่ยุคดิจิทัลช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเห็นว่า การสื่อสารทางการเมืองที่ดีนั้น ต้องมีการรณรงค์ชวนเชื่อเพื่อให้ผู้ที่ติดตามหรือประชาชนเกิดความคล้อยตามกับทัศนคติที่ดี (Balakhonskaya, L. V. et al., 2019) เกิดจากการรณรงค์ให้ข้อมูลให้แก่ผู้รับสารหรือประชาชนอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง อีกทั้งการให้ข้อมูลจะต้องมีลักษณะเป็นเชิงบวกแก่

ฝ่ายของตนเองหรือให้ชาวเซี่ยงหลินแก่ฝ่ายตรงข้ามเพื่อเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือฝ่ายตรงข้าม (Oyebode O., & Adegoju A., 2017)

ประเภทของสื่อ ถือได้ว่าเป็นการสื่อสารที่ทำให้ประชาชนนั้นเกิดความเข้าใจในเนื้อหาอีกรูปแบบหนึ่งเช่นเดียวกัน โดยเพจพรรคการเมือง มีการใช้สื่อประเภทรูปภาพ เป็นอันดับในช่วงของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งบน Facebook เนื่องมาจากการสื่อสารที่ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในความหมายของสารได้ง่ายและใช้ระยะเวลาสั้นมีผลต่อความน่าเชื่อถือ (Dehghani, M., & Tumer, M., 2015) ส่วนสื่อประเภท วิดีโอ พรรคการเมืองใช้เป็นอันดับสองในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้ ซึ่งตรงกันข้ามกับงานวิจัยของ (Balakhonskaya, L. V. et al., 2019) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารของผู้นำในการรณรงค์ หาเสียงตั้งในรูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่: มุมมองเปรียบเทียบ โดยกล่าวว่าการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งตำแหน่งประธานาธิบดีของประเทศรัสเซียรูปแบบใหม่บนอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ประชาชนให้ความสนใจสื่อประเภทวิดีโอมากที่สุดเนื่องจากการอธิบายโดยภาพเคลื่อนไหวพร้อมกับคำอธิบายในแต่ละวิดีโอ (Video)

ช่วงเวลาทีโพสต์ข้อความถือได้ว่าเป็นผลสำคัญต่อการรับรู้การประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชาชน ในบางครั้งหากทางเพจพรรคการเมืองมีการโพสต์ข้อความจำนวนมากเกินไปอาจส่งผลให้ผู้ติดตามหน้าเพจ Facebook ไม่อ่านได้ดังนี้จึงต้องใช้ความระมัดระวังในการโพสต์ข้อความ (Sabate, F. et al., 2014) จึงสามารถแบ่งการวิเคราะห์ช่วงเวลาการโพสต์ข้อมูลหากเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นที่นิยมย่อมถือได้ว่าการตอบรับหรือการรับรู้ของประชาชนนั้นน้อยลงได้ในทางกลับกันหากโพสต์ข้อความในช่วงประชาชนให้ความสนใจย่อมถือได้ว่าเป็นการเพิ่มกลยุทธ์การตลาดที่สามารถอาจนำไปสู่การเพิ่มความสนใจให้แก่ประชาชนได้ (Walter, D., & Ophir, Y. , 2019) โดยเพจพรรคการเมืองในช่วงที่มีการประชาสัมพันธ์เพื่อหาเสียงเลือกตั้งสามารถแบ่งช่วงเวลาออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือในวันราชการ และในช่วงวันหยุดราชการซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าพรรคการเมืองมีการโพสต์ข้อมูลเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ หาเสียงพรรคการเมืองมีจำนวนเฉลี่ยต่อวันที่เท่ากัน ซึ่งเห็นว่าขัดแย้งกับการวิจัยของ Howard, P. N., & Hussain, M. M. ที่กล่าวถึง การโพสต์ข้อความในช่วงวันราชการ (จันทร์ - ศุกร์) จะมีผู้กดติดตามเพจเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้นถึง 18 % และในช่วงวันราชการจะมีการแข่งขันกันเป็นจำนวนมากที่ส่งผลต่อการได้รับความนิยมในหน้าเพจ Facebook (Howard, P. N., & Hussain, M. M., 2011)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายโดยเฉพาะ Facebook ดังนี้เมื่อถึงเวลาของการเลือกตั้ง การประชาสัมพันธ์แต่ละครั้งบนหน้าเพจพรรคการเมืองจะต้องมีการวางแผน หรือวางกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความสนใจ อีกทั้งเป็นการส่งเสริม

การกระตุ้นแบบมีส่วนร่วมให้ประชาชนได้รับทราบและเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่พรรคการเมืองที่เคยดำเนินการผ่านมา จากการศึกษาผลการเลือกตั้ง 5 พรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดมีพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์หาเสียงในด้านต่าง ๆ บนหน้าเพจ Facebook ต่อไปนี้ ด้านเนื้อหาการประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองมีลักษณะการให้ข้อมูลหรือข่าวสารพรรคการเมืองแก่ผู้ติดตามเพจของพรรค ด้านประเภทสื่อที่พรรคการเมืองใช้ในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ส่วนมากลักษณะเป็น รูปภาพ วีดีโอ การถ่ายทอดสด เป็นต้น และช่วงวันที่โพสต์เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เห็นได้ว่าการโพสต์สื่อต่าง ๆ ระหว่างวันราชการและในช่วงวันหยุดที่มีอัตราที่เท่ากัน อย่างไรก็ตามยังมีบางพรรคการเมืองยังมิได้ให้ความสนใจกับการประชาสัมพันธ์บนสื่อสังคมออนไลน์ จึงทำให้เสียโอกาสต่อคะแนนเสียงพรรคของตน อย่างไรก็ตามยังพบข้อจำกัดบางประการที่เป็นอุปสรรคของพรรคการเมืองต่อการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐาน โดยพรรคการเมืองต่าง ๆ ควรที่จะใช้ภาษาที่มีการสื่อสารเข้าใจง่าย และกระชับเพื่อให้ประชาชนทุกช่วงวัย สามารถที่จะเข้าใจได้ง่าย และหากพรรคการเมืองต้องการที่จะเพิ่มผู้ติดตามควรที่จะเพิ่มเนื้อหาที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การให้ผู้ติดตามทำโพล หรือเป็นการสอบถามความคิดเห็น เป็นต้น เพื่อทำให้คะแนนเสียงพรรคการเมืองของตนเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธัญมาศ ทองมูลเล็ก และปรีชา วิจิตรธรรมรส. (2560). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในสังคมไทย. *The journal of social communication innovation*, 5(2), 114 - 124.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอนที่ 68 ก. หน้า 40-97. 6 เมษายน 2561.
- พิมลพรรณ ไชยนันท์ และพิรงรอง รามสูต. (2556). สื่อใหม่กับการสื่อสารทางการเมืองของเยาวชนไทย. *Journal of Communication Arts*, 31(2), 37-59.
- พิรยุทธ โอพันธ์. (2560). วัฒนธรรมทางการเมืองและการสื่อสารทางการเมืองของชาวไทยเชื้อสายมลายูในประเทศมาเลเซีย. *วารสารศาสตร์*, 10(2), 173 - 173.
- ภรภัทร กิตติมหาโชค และพัชนี เขยจรรยา. (2561). พฤติกรรมการเปิดรับและเนื้อหาละครบุพเพสันนิวาสที่ส่งผลต่อพฤติกรรมตามกระแสนิยมไทยของผู้รับชม. *Journal of communication and innovation NIDA*, 5(1), 41-61.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). กกต.ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ. เรียกใช้เมื่อ 8 ธันวาคม 2562 จาก https://www.ect.go.th/ect_th/download/article/article20190508184334.pdf.

อภิชาต พุกสวัสดิ์และกุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ. (2556). การประชาสัมพันธ์ภายใต้กระแสสื่อสังคมออนไลน์. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา, 6(2), 24 - 38.

Balakhonskaya, L. V. et al. (2019). Communication Strategy of Political Leader's Image Mythologization in Digital Space during the Course of Election Campaign: Comparative Aspect. in Communication Strategies in Digital Society Workshop.

Cottle, S. (2011). Media and the Arab uprisings of 2011. Journalism, 12(5), 647 - 659.

Dehghani, M. & Tumer, M. (2015). A research on effectiveness of Facebook advertising on enhancing purchase intention of consumers. Computers in Human Behavior, 49(3), 597- 600.

Howard, P. N. & Hussain, M. M. (2011). The upheavals in Egypt and Tunisia: The role of digital media. Journal of democracy, 22(3), 35 - 48.

Lev-On, A. & Haleva - Amir, S. (2018). Normalizing or equalizing? Characterizing Facebook campaigning. new media & society, 20(2), 720-739.

Oyebode O. & Adegoju A. (2017). Appraisal Resources in Select WhatsApp Political Broadcast Messages in the 2015 Presidential Election Campaign in Nigeria. Journal of Pan African Studies, 10(10), 29 - 48.

Sabate, F. et al. (2014). Factors influencing popularity of branded content in Facebook fan pages. European Management Journal, 32(6), 1001 - 1011.

Walter, D., & Ophir, Y. (2019). The Elephant and the Bird: Republican Candidates' Use of Strategy and Issue Framing in Twitter During the 2016 Republican Presidential Primaries. International Journal of Communicatio, 13(23), 4960 - 4982.

WeAreSocial. (2019). DIGITAL 2019. Run on 10 December 2019 จาก <https://datareportal.com/reports/digital-2019-thailand>.

การประยุกต์ใช้ปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญา
เพื่อการเผยแผ่หลักพุทธธรรมในสังคมยุคดิจิทัล*
THE APPLICATION OF POSTMODERN PHILOSOPHY AND BUDDHIST
PHILOSOPHY FOR PROPAGATING THE BUDDHIST TEACHING
IN THE DIGITAL SOCIETY

พระปลัดเมธี ปิยธมโม (หินใหม่)

Phrapalad Mathee Piyathamamo (Hinmai)

สมบุญ บัญโท

Somboon Boondo

สวัสดิ์ อโนทัย

Sawat Anothai

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University, Thailand

E-mail: methee_2552@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเผยแผ่หลักพุทธธรรม 2) ศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาที่ว่าด้วยการเผยแผ่หลักพุทธธรรม 3) นำปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและการเผยแผ่หลักพุทธธรรม และ 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเผยแผ่หลักพุทธธรรมเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิธีเลือกแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ พระสงฆ์ที่ทำงานเผยแผ่หลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัล จำนวน 10 รูป นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดทฤษฎีการเผยแผ่ได้แก่ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสื่อสาร ปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัล และปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบัน 2) ปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาที่ว่าด้วยการเผยแผ่ ประกอบด้วย 2.1) ปรัชญาหลังนวยุค ได้แก่ มิเชล ฟูโกต์ 2.2) ปรัชญาภาษา ได้แก่ ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาสัญญาณ และภาษาเหตุผล และ 2.3) หลักพุทธปรัชญา ได้แก่ 2.3.1) พุทธอภิปรัชญา ได้แก่ ชันธ 5 ไตรลักษณ์ และปัจจุสมุปบาท 2.3.2) พุทธญาณวิทยา ได้แก่ ปัญญา 3 และกาลามสูตร และ 2.3.3) พุทธจริยศาสตร์ ได้แก่ มรรคมิองค์ 8 และไตรสิกขา 3) การนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ได้แก่ ข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาเทศนา ขาดประสบการณ์ ขาดความรู้วิทยาการใช้สื่อ ขาดความเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง ขาดความรู้

* Received 1 August 2020; Revised 18 August 2020; Accepted 18 August 2020

ด้านภาษายุคใหม่ และขาดความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ 4) องค์ความรู้ใหม่ คือ นักเทศน์ Active Buddhist Missionary ผลักดันและขับเคลื่อนแบบเชิงรุกนำกระบวนการและกลไกการจัดการสร้างองค์กรแห่งการตื่นรู้ด้วยหลักปรีชาธรรม หลักปฏิบัติธรรม หลักปฎิเวรธรรม ผ่านสื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การประยุกต์, ปรัชญาหลังนวยุค, พุทธปรัชญา, การเผยแผ่หลักพุทธธรรม, สังคมยุคดิจิทัล

Abstract

This article is intended: 1) to study the theoretical concepts related with the propagating of Buddhist teaching, 2) to study the postmodern philosophy and Buddhist philosophy concerning with propagating of Buddhist teaching, 3) to apply the postmodern philosophy and Buddhist philosophy as a guideline for problem solving and propagating of Buddhist teaching. and 4) to create new knowledge and the propagation model of Buddhist teaching. This research is qualitative research by analyzing documents and semi-structured interview purposive selection methods. The source of primary data was 10 monks who work to propagating Buddhist principles in the digital age by analyzing the content and summary. The results of research are found as follows: 1) the theoretical propagating concepts, such as propagation of Buddhist principles, to communicate about problems of Thai society in the digital age and propagation problem for the monks at present. 2) The postmodern philosophy and Buddhist philosophy such as 2.1) the philosophy after postmodern including with Michel Foucault 2.2) language philosophy including with spoken language, written language, signal language and reasoning language and 2.3) Buddhist philosophy including with 2.3.1) Buddhist metaphysics such as Khun 5 (Five Aggregates) Tilakkhana (Three Common Characteristics) and Paticca Samuppada (Dependent Origination) 2.3.2) Buddhist Epistemology including with Punya 3 (Wisdom) and Kalama Sutra (Reasonable) and 2.3.3) Buddhist Ethic such as The Noble Eightfold Path and Tisikkha (Threefold Training). 3) Applying to solve problems such as time limited of the sermon, inexperienced, lacks of media knowledge, lacks of deep understanding moral, lacks of new modern language knowledge and lacks of social change understanding and 4) The new knowledge was Active Buddhist Missionary encourage and proactively driven, lead the process and management

mechanisms to create awareness organizations Pariyatti Dhamma (To study Buddhist Scriptures), Patipatti Dhamma (practice the dharma), Patiwetha Dhamma (understand thoroughly) by constructive implement on digital media.

Keywords: Application, Postmodern Philosophy, Buddhist Philosophy, Propagating of Buddhist Teaching, Digital Society

บทนำ

สถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก ได้มีความขัดแย้ง เพราะการพัฒนาที่ผ่านมาทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างกัน จนเกิดความแตกต่างในคุณภาพชีวิตของคนกลุ่มต่าง ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกัน การประท้วง การเรียกร้องเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจึงเกิดขึ้นทั่วโลก สถานการณ์ดังกล่าวย่อมเกิดจากความเชื่อหรือกระบวนทรรศน์ในการพัฒนาว่า เส้นทางพัฒนาต้องเดินทางไปในทิศทางเดียวคือ การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสร้างความได้เปรียบ และอำนวยความสะดวกสบายให้แก่มนุษย์อย่างไม่มีสิ้นสุด (พิชัย สุขชวน, 2558) สังคมไทยยุคสมัยใหม่ถูกครอบงำด้วยแนวคิดการพัฒนาแบบตะวันตก โดยเน้นการพัฒนาในการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญกับความสมดุลในระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมน้อยลง ก่อให้เกิดเอารัดเอาเปรียบ ขาดการเกื้อกูลกัน เกิดการล่มสลายของระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวไทย กระทั่งการผลิதாகเกษตรกรรมและนำไปสู่ครอบครัวแตกแยก การล่มสลายของสังคมตลอดจนปัญหาด้านจิตใจที่มีความทุกข์และไม่สามารถดับทุกข์ได้แม้จะได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชน ทั้งนี้ เพราะการยอมรับแนวคิดการพัฒนาแบบมุ่งพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจนเกิดความเป็นวัตถุนิยมขึ้นในใจคนไทย อันเนื่องจากวิทยาศาสตร์และศาสนาในกระบวนทรรศน์สมัยใหม่ ปัญหาต่าง ๆ ที่สะสมมาจากยุคสมัยใหม่ได้ต่อเนื่องมาจนถึงยุคปัจจุบันที่เรียกว่า “ยุคหลังสมัยใหม่” (กิริติ บุญเจือ, 2545) โดยทำให้คนในสังคมไทยออกจากรอบของขนบธรรมเนียมประเพณี มีอิสระเสรีในการคิดโดยไม่รู้ตัว และมีการแสดงออกถึงพฤติกรรมตามแบบวัฒนธรรมตะวันตกรับความเป็นบริโภคนิยม วัตถุนิยม นิยมคุณค่าทางสัญญาตามแบบตะวันตกจากโลกาภิวัตน์ โดยอาศัยเครื่องมือในการตีความความเชื่อเดิม ๆ คือ อรรถปริวรรต จนกลายเป็นความเชื่อใหม่ในลักษณะของพหุนิยมอันเป็นจุดเปลี่ยนกระบวนทรรศน์จากเดิม ๆ มาเป็นกระบวนทรรศน์หลังนวยุค (สวส์ดี อโณทัย, 2558) ต่อมาสังคมยุคโลกาภิวัตน์มีลักษณะการหลอมรวมกันของวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชนชาติต่าง ๆ ในโลกได้อย่างง่ายดายด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ เพียงอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์ที่ติดจานดาวเทียมก็สามารถรับรู้ข่าวสารข้อมูลได้ทั่วโลกในทันที แนวคิดของคนไทยจึงถูกอิทธิพลของชาติตะวันตกชี้นำโดยผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างไม่รู้ตัว สภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของค่านิยม วัตถุนิยมและถูกสร้างอัตลักษณ์ของตัวมันขึ้นมาโดยสิ่งประดิษฐ์หรือนวัตกรรมใหม่

ความแปลก และความเป็นพลวัต (Berman, M., 1982) ทำให้ความเป็นสมัยใหม่ซึมซับสู่ชีวิตประจำวันโดยผ่านการโปรยปรายของศิลปะสมัยใหม่ ผลผลิตต่าง ๆ ของสังคมบริโภคนิยม เทคโนโลยี และความเป็นสมัยใหม่ได้สร้างโลกอุตสาหกรรมและอาณานิคมใหม่ขึ้นมา

แม้กระทั่งในเรื่องพลวัตของพระพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลของทางสัญญาณตามแบบตะวันตกจากโลกาภิวัตน์ นับตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจบปัจจุบันที่พระพุทธศาสนามีอายุยาวนานกว่า 2,500 ปี โดยเฉพาะในเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีพัฒนาการมาตามลำดับเริ่มจากยุคแรกที่มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยวิธีปากต่อปาก เรียกว่า “มุขปาฐะ” (ภัทรวรรณ วันทนชัยสุข, 2562) วิธีการเผยแผ่พุทธธรรมที่ได้รับการสืบทอดมาเรื่อย ทำให้พระพุทธศาสนามีรูปแบบและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระสงฆ์ได้รับการสืบทอดและพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย วิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระสงฆ์ไทยถือเป็นรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาในลักษณะต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ทั้งในแง่การให้ความรู้ และเพื่อโน้มน้าวใจเพื่อสร้างความเชื่อมั่นเข้าสู่ความเลื่อมใสศรัทธาในหลักพุทธธรรมแล้วนำมาสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลตามความต้องการการแสดงพระธรรมเทศนาส่วนมากใช้สื่อบุคคลเป็นหลัก ถ้าพระสงฆ์ขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง ภาษาที่ถ่ายทอดขาด การตีความหมายที่ชัดเจน ทำให้ขาดการขยายความของหลักธรรมนั้น ๆ ผู้ฟังไม่สามารถเข้าถึงหลักธรรม และเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อพระสงฆ์ และทำให้ประชาชนเริ่มห่างไกลพระพุทธศาสนา ทำให้พระสงฆ์รุ่นใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์เริ่มมีการเปลี่ยนรูปแบบการเผยแผ่หลักพุทธธรรมคำสอน และการเทศนาดังปรากฏบนโลกออนไลน์มากขึ้น รวมถึงเว็บไซต์อธิบายคำสอนทางศาสนาเผยแผ่ทางอินเทอร์เน็ตจำนวนมาก ทำให้เห็นถึงการใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น ใน ปี พ.ศ. 2562 ได้สำรวจการใช้ Social Media ของประเทศไทยพบว่า มีผู้ใช้งาน Social Media มากถึง 51 ล้านคน แยกเป็น ผู้หญิง ร้อยละ 49 และ ผู้ชาย ร้อยละ 51 และเข้าใช้มาก อันดับหนึ่ง คือ “Facebook” ส่วนอันดับ 2 คือ “YouTube” อันดับ 3 “LINE” อันดับ 4 “Facebook Messenger” และอันดับ 5 “Instagram” (Brandbuffet, 2563)พระสงฆ์ยุคใหม่จึงต้องเริ่มเรียนรู้ปรับตัว และรู้เท่าทันอย่างมีสติ ควรพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส นำปัญหามาพัฒนาด้วยสื่อสมัยใหม่ มีความทันสมัย (Phramaha Boonthai Punyamano, 2019) ซึ่งเป็นความท้าทายของพระสงฆ์ยุคใหม่ในการที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบมิติที่ต้องทันกับยุคสมัย เพื่อที่จะเผยแผ่สืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป ซึ่งมีรายละเอียด (พระไพศาล วิสาโล, 2562)

ปรัชญาหลังนวยุค หมายถึง สังคมสภาวะหลังสมัยใหม่ (Postmodern Social Condition หรือ Postmodernity) ซึ่งเกิดจากความแปรปรวนขึ้นในระบบคุณค่า ในวัฒนธรรมบริโภคนิยมร่วมสมัยที่ผูกมากับระบบทุนนิยมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เน้นทุนนิยมวัตถุนิยมเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิต โดยนำแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ ที่ว่าด้วยแนวคิดเรื่องวาทกรรม (Discourse) ที่กล่าวถึงกระบวนการสร้างความหมายโดยภาษาและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคม ประกอบกันเป็นความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหนึ่ง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดว่า

อะไรคือความรู้ ความจริง และอะไรไม่ใช่ และการนำปรัชญาภาษา ที่เป็นเครื่องหมายที่มนุษย์ และกลุ่มชนกำหนดขึ้นอย่างมีระบบ กฎเกณฑ์ มนุษย์สร้างภาษาขึ้นมาเพื่อใช้ติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน และสิ่งที่สำคัญที่สุด ใช้กันแพร่หลายมากที่สุด คือ ภาษาพูด ภาษาของมนุษย์ไม่ว่าชนชาติใด ภาษาใด จะต้องมียกขัตติยลักษณะสำคัญ ที่เป็นของคู่กัน คือ มีหน่วยเสียง (Phoneme) และหน่วยคำ (Morpheme) ใช้ในการเผยแผ่หลักพุทธธรรม เป็นการนำคำสอนของพระพุทธศาสนาไปบอกกล่าวถึงให้มีการรับรู้โดยมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายในการส่งข้อมูลถึงผู้รับสาร มองผ่านการวิเคราะห์ด้วยปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญา โดยผ่านสื่อดิจิทัล หมายถึง สื่อที่มีการนำเอาข้อความ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง มาจัดรูปแบบ โดยอาศัยเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์ สื่อสารทางออนไลน์ หรือตัวกลางที่ถูกสร้างขึ้น มาจัดการตามกระบวนการ และวิธีการผลิตโดยนำมาเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้งาน ส่งผลให้พระสงฆ์มีการปรับตัวที่ทำงานเผยแผ่หลักพุทธธรรมในสังคมยุคดิจิทัล หมายถึง กลุ่มพระสงฆ์นักเทศน์ที่นำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ต่อสาธารณชนโดยใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายบนโลกออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงหลักพุทธธรรมได้ง่ายขึ้น เช่น การโพสภาพ การอัปโหลดวิดีโอช่องทางเฟสบุ๊ก ยูทูบ และเว็บไซต์ ได้แก่ ละครรำสอนธรรมะ กิจกรรมทำบุญ ธรรมะเดลิเวอรี่ บรรยายธรรม เป็นต้น

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ได้นำสื่อดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือช่วยในการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัลเพื่อการเข้าถึงและเข้าใจหลักพุทธธรรมมากขึ้น ในปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารยุคของการสร้างเครือข่ายแบบไร้พรมแดน ไร้ขีดจำกัด โดยการนำแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาประยุกต์และพัฒนาช่องทางการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์โดยผสมผสานให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในสังคมดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับวิถีชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแผ่หลักพุทธธรรมในสังคมยุคดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาว่าด้วยการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล
3. เพื่อนำปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา การเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัลที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและเข้าถึงหลักพุทธธรรมได้ง่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาเพื่อการเผยแผ่หลักพุทธธรรมในสังคมยุคดิจิทัล เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาข้อมูลการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในยุคดิจิทัล โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนของพระสงฆ์ที่ทำงานเผยแผ่หลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัล จำนวนทั้งหมด 10 รูป โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นพระสงฆ์นักเทศน์ในยุคดิจิทัล มีประสบการณ์เผยแผ่หลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัล 5 ปีขึ้นไป และข้อมูลที่ได้ครบถ้วนจากการสัมภาษณ์ตามจำนวนนี้ถือว่าเหมาะสมเพราะเป็นข้อมูลที่อึดตัว

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเผยแผ่ ปรัชญาหลังนวยุค และพุทธปรัชญาที่ว่าด้วยการเผยแผ่ ประกอบด้วย 1) พุทธอภิปรัชญา ได้แก่ ชั้นธ 5 ไตรลักษณ์ และปฏิจสุมปบาท 2) พุทธญาณวิทยา ได้แก่ ปัญญา 3 และกาลามสูตร และ 3) พุทธจริยศาสตร์ ได้แก่ มรรคมงคล 8 และไตรสิกขา ปรัชญาหลังนวยุค คือ มิเชล พูโกต์ และปรัชญาภาษา รวมถึง การนำปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการเผยแผ่ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาเทศนา 2) ขาดประสบการณ์ 3) ขาดความรู้วิทยาการการใช้สื่อ 4) ขาดความเข้าใจหลักพุทธธรรมอย่างลึกซึ้ง 5) ขาดความรู้ด้านภาษายุคใหม่ และ 6) ขาดความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้างคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเผยแผ่และการใช้สื่อดิจิทัล จำนวน 5 ท่าน/รูป ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.76 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 รูป เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาที่ว่าด้วยการเผยแผ่ และ 3) การนำปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการเผยแผ่ นำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปเป็นภาพรวม

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ การวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ **ระยะที่ 1** ศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาที่ว่าด้วยการเผยแผ่ **ระยะที่ 2** การนำปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้เป็น

แนวทางใน การแก้ปัญหาการเผยแผ่ ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และระยะที่ 3 สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเผยแผ่ ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและผลการวิเคราะห์ ตลอดจนผลของการวิจัย

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้อาจจัดเรียงเป็นหมวดหมู่และสรุปประเด็น โดยอ้างอิงคำพูดของผู้ให้ข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลเพื่อได้ข้อค้นพบในการวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและตีความข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแผ่หลักพุทธธรรมในสังคมยุคดิจิทัลพบว่า การศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีประกอบกับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจ ได้แบ่งกรอบเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2) แนวคิดที่เกี่ยวกับการสื่อสาร 3) ปัญหาสังคมไทยในยุคดิจิทัล และ 4) ปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบัน ประกอบด้วย ด้านข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาเทศนา ด้านขาดประสบการณ์ ด้านขาดความรู้วิทยาการการใช้สื่อ ด้านขาดความเข้าใจหลักพุทธธรรมอย่างลึกซึ้ง ด้านขาดความรู้ด้านภาษาสมัยใหม่ และด้านขาดความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เห็นได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีรูปแบบของการแสดงธรรมทั้งทางสื่อสารสนเทศและกลุ่มคน กระบวนการที่ถ่ายทอดต้องมีวิธีการเผยแผ่ที่ดี มีบุคลากร (วิทยากร) ต้องมีความรู้ความเข้าใจใน หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง และต้องการที่จะแนะนำชักจูงพุทธศาสนิกชนให้ละ สิ่งที่ผิด ถือนำสิ่งที่ถูกตามหลักพระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่ของชาวพุทธที่จะช่วยกันจรรโลงรักษาพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ได้อาศัยธรรมะเป็นที่พึ่งที่ระลึกเป็นที่ยึดเหนี่ยวของจิตใจและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในครรลองที่ก่อประโยชน์สุขให้แก่ตนเองและผู้อื่น ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความเดือดร้อน ไม่ก่อทุกข์ เป็นหนทางที่จะสลัดตนออกจากกองทุกข์ เข้าถึงบรมสุข คือ นิพพานในภพชาติสุดท้าย การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างมนุษย์การที่จะสื่อสารกันให้เข้าใจและรับการถ่ายทอดสารจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง ความสามารถทางภาษาเป็นเรื่องสำคัญไม่ว่าจะเป็นการฟัง พูด อ่าน หรือเขียนก็ตาม และทักษะทางด้านภาษาเป็นสิ่งที่เรียนรู้ฝึกฝนกันได้และจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนอยู่เสมอ จะมีความเชี่ยวชาญจะเจริญขึ้นตามวัยและตามประสบการณ์ของผู้ฝึก ผู้เผยแผ่หลักธรรมควรมีทักษะ ได้แก่ ฟังแล้วจับประเด็นได้ พูดเนื้อหาได้ชัดเจนและออกเสียงถูกต้องตามอักขรวิธี อ่านในใจและอ่านออกเสียงได้ชัดเจน และเขียนได้ถูกต้องอักขรวิธี เขียนได้ตรงประเด็น เรียงความ ย่อความได้

การศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาว่าด้วยการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของ พระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล พบว่า ปรัชญาหลังนวยุคนำมาใช้เป็นแนวทางในการเผยแผ่ หลักธรรมในสังคมยุคดิจิทัลได้ และการใช้ช่องทางการสื่อสารสนเทศที่ทันสมัยในยุคปัจจุบันที่ มนุษย์สามารถเข้าถึงได้ง่ายกับหลักธรรมพระพุทธศาสนา ประกอบกับวิธีการเผยแผ่หลักธรรม ของพระสงฆ์ที่ต้องมีการพัฒนาในรูปแบบของเชิงรุก เพื่อนำหัวใจของพระพุทธศาสนาที่เป็น หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าให้เข้าถึงกลุ่มคนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ให้การฟังธรรมเป็นเรื่อง ง่าย สนุกและไม่น่าเบื่อหน่าย ด้วยภาษาจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง รวมทั้ง มีถ้อยคำ สำนวน โวหารที่ไพเราะลึกซึ้ง การใช้ภาษาที่มีความงามทางวรรณศิลป์เป็นการเสริมสร้างในการ พัฒนาความรู้และเจตคติของหลักธรรมให้ดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพ ท่ามกลางสังคมที่มีการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว “โลกาภิวัตน์” หรือ “โลกไร้พรมแดน” ในงานวิจัยนี้ ได้นำหลักพุทธ ธรรมมาประยุกต์ใช้ในสังคมยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) พุทธอภิปรัชญา ได้แก่ ชั้นธ 5 ไตร ลักษณะ และปัจจุสมุปบาท 2) พุทธญาณวิทยา ได้แก่ ปัญญา 3 และกาลามสูตร และ 3) พุทธจ รียศาสตร์ ได้แก่ มรรคมิองค์ 8 และไตรสิกขา การนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาเป็น เครื่องมือในการสอนมุ่งให้กายและจิตตระหนักรู้ถึงสิ่งที่ควรทำ และไม่ควรรทำที่แสดงพฤติกรรม ให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม ตลอดจนส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการสังคม และทำให้ประเทศ ไทยมีความสงบสุข และสันติภาพในโลกนี้ โดยการนำหลักพุทธปรัชญามาเชื่อมโยงกับความจริง ของสังคมในยุคดิจิทัล โดยการมองทุกสิ่งในโลกได้ด้วยกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง มีการเกิดขึ้น และดับลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ มนุษย์และโลกธรรมชาติ ฯลฯ การนำ พุทธปรัชญามาเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นเครื่องเตือนสติยึดมั่นในการดำเนินชีวิต ในสังคมยุคปัจจุบัน ที่มีกระแสการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงอาศัย กันและกัน แต่จะแตกต่างกันเพียงเหตุปัจจัยปรุงแต่งทุกสิ่งทั่วสากลมีภาพลักษณะร่วมกัน คือ ไตร ลักษณะ อยู่ภายใต้กฎแห่งเหตุปัจจัย หรือปัจจุสมุปบาท การชี้แนะแนวทางในการมองโลกแบบ องค์กรรวม คือ มองทุกสิ่งที่มีอยู่ตกอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่อิงอาศัยกับทางเหตุปัจจัยจนเป็น เครือข่ายที่แยกไม่ออก และไม่มีสิ่งใดสามารถมีอยู่โดยไม่อิงอาศัยสิ่งอื่น และการเปลี่ยนแปลงใน จุดใดจุดหนึ่งย่อมมีผลต่อภาพรวมทั้งหมด มนุษย์ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของโลก เพราะทุกสิ่งใน โลกมิได้มีอยู่เพื่อรับใช้มนุษย์ เพราะความมีอยู่ของทุกสิ่งต่างต้องอาศัยกันและกัน พุทธปรัชญา เน้นความสัมพันธ์ทางศีลธรรมที่เชื่อมโยงไปสู่สรรพสิ่งทั่วสากลเนื่องจากทุกสิ่งอาศัยกัน และใน ความสัมพันธ์ทางศีลธรรมก็ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการปฏิบัติระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์เท่านั้น แต่ รวมไปถึงการปฏิบัติของมนุษย์ต่อทุกสิ่งในโลกธรรมชาติดด้วยภาวะจิตที่เรียกว่า ฉันทะ เมตตา และกรุณา

การศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการ แก่ปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล พบว่า การนำปรัชญา

หลังนวยุคและพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล มี 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาเทศนา คือ การเผยแผ่ธรรมะด้วยการเทศนามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คนฟังได้พ้นจากอบายมุขมีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต ในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและ วิธีการทำงานทำให้ทรัพยากรมนุษย์ต้องปรับตัวและยกระดับสมรรถนะของตนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การนำสื่อออนไลน์และเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการเป็นช่องทางสื่อสารเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยให้คนทุกวัย ทุกพื้นที่เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วมากขึ้น ดังนั้น ต้องพัฒนาขั้น 5 ให้ครอบคลุมตามหลักภวนา 4 คือ การพัฒนากาย การพัฒนาจิต การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สามารถก่อให้เกิดทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธภาคปฏิบัติในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น จนนำไปสู่การพัฒนาความรู้ให้เกิดปัญญาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ที่ได้จากการฟังตามกันมา (สุตมยปัญญา) 2) ความรู้ที่ได้จากการใช้เหตุผลคาดคะเน เกิดความจริงตามหลักเหตุผล (จิตตามยปัญญา) และ 3) ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ตรงของผู้แสวงหาความรู้ (ภาวนามยปัญญา) และการนำไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการทำงานเป็นเชิงรุกเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ในยุคปัจจุบัน การเผยแผ่ในรูปแบบร่วมสมัย ให้คนเข้าใจภาษาธรรมได้ง่าย ๆ โดยใช้สื่อโลกออนไลน์ที่เหมาะสมและการถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย คือ วิทย์ ไททัศน์ ไทศัพท์มือถือ ในการนำหลักธรรมมานำเสนอให้มีความหลากหลาย เพราะทุกระดับชนชั้น ต้องใช้สิ่งเหล่านี้ อย่างแน่นอน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเสพลีต่าง ๆ มีธรรมะบ้างเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี” (พระครูวิจิตรศีลาจาร (ประสิทธิ์ ชาติวณฺโณ), 2563)

2. ด้านขาดประสบการณ์ คือ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ขาดการฝึกฝนและพัฒนาตนเองในการเทศน์เพราะใช้วิธีการอ่านเป็นการบรรยายเสียส่วนมาก รวมถึง การเผยแผ่ที่ไม่มีประสบการณ์ทำให้การเผยแผ่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะพระสงฆ์ไม่มีความรู้เรื่องหลักธรรมการใช้ภาษา การถ่ายทอดหัวข้อธรรมไม่ชัดเจน ไม่รู้วิธีการใช้ศิลปะเพื่อการเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน พระสงฆ์ควรมีการแสวงหาความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถทำได้โดยรู้จักการค้นคว้าเกี่ยวกับหลักธรรม การตีความหมายอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้ฟังเข้าถึงแก่นธรรมมากที่สุด โดยการนำเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลต่าง ๆ เข้ามามีส่วนสำคัญในการพัฒนาการเทศนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติใหม่ ที่เรียกว่า “นวัตกรรม” โดยแปลผลเป็นภาษาเหตุผลใช้สื่อสารที่ทำให้เข้าใจมากขึ้น เช่น ตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง และระบบ VDO การนำปฏิจจนูปบาทมาฝึกฝนอารมณ์ในทางพระพุทธศาสนาหรือภาษาธรรมด้วยการฝึกเจริญวิปัสสนา เป็นกระบวนการของจิตในการเกิดขึ้นแห่งทุกข์ และดับไปแห่งทุกข์ที่เกิดด้วยปัญญา ซึ่งพระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง โดยพัฒนาด้าน

พฤติกรรมด้วยการควบคุม กาย วาจา พัฒนาด้านจิต ให้มีจิตที่ตั้งมั่น และการพัฒนาปัญญา ที่กำกับด้วยมรรคมงคล 8 ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “พระสงฆ์ควรศึกษาคำสอนให้เข้าใจ อิงพระไตรปิฎก ตีความธรรมนั้นให้เหมาะกับเวลา โอกาส สังคมนั้น ๆ เน้นย้ำให้จำ ให้คิด และนำพาให้ปฏิบัติได้” (พระครูปลัดพลกฤต กลยาณธมฺโม, 2563)

3. ด้านขาดความรู้วิทยาการการใช้สื่อ คือ ปัญหาด้านการใช้สื่อตัวอย่างที่ดี สื่อมีความสำคัญอย่างมาก เพราะประชาชนให้ความสำคัญต่อสื่อเพื่อเผยแพร่ธรรมะทาง พระพุทธศาสนา ในปัจจุบันสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ทำให้การเผยแพร่ ธรรมะของพระสงฆ์ไทยเปลี่ยนแปลงไปทั้งรูปแบบและวิธีการ ตลอดจนการประยุกต์เนื้อหา สารให้เข้ากับเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน พระนักเผยแผ่ต้องพยายามปรับภาพลักษณ์ตัวเองใหม่ โดยต้องเป็น Active Buddhist Missionary โดยการทำหน้าที่ผลักดันและขับเคลื่อนพุทธ ศาสนาเชิงรุกให้เข้าถึงตัวบุคคลและสังคมให้มากขึ้น ด้วยการใช้นวัตกรรมทางการสื่อสาร เช่น Website, Blogs, Facebook, Instagram และ Applications ต่าง ๆ เป็นช่องทางในการเผย แพร่หลักธรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา เพื่อพุทธศาสนิกชนได้เข้าหาธรรมเพิ่ม มากขึ้น พระสงฆ์ควรนำขั้น 5 มาพัฒนาให้สมบูรณ์ตามหลักภาวนา 4 ประการ คือ ทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา มาใช้ในการเลือกเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร ควรมี การพิจารณาถึงเหตุและผลที่จำเป็นและเหมาะสมด้วยกาลามสูตร โดยการเรียนรู้จากการสัมผัส และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ จนมีความชำนาญในการแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้นตามหลักไตรสิกขา ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ควรใช้ช่องทางการสื่อสารที่ร่วมสมัย ใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบสื่อที่มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนที่จะ นำมาเทศน์โดยมุ่งเน้นการเข้าใจง่าย เห็นสิ่งที่ต้องการสื่อได้อย่างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ ปฏิบัติได้” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (นครไธสง), 2563)

4. ด้านขาดความเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง คือ พระสงฆ์ขาดความรู้ ความ เข้าใจในพระธรรมวินัยที่แท้จริง พระสงฆ์ต้องมีการศึกษาหรือพัฒนาตนให้มีคุณภาพและ ศักยภาพ มีกระบวนการบริหารจัดการขององค์กรทางพระพุทธศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งด้าน แนวคิด กระบวนการ และกลไกการจัดการที่นำไปสู่การสร้างองค์กรแห่งการตื่นรู้และประโยชน์ สุขตามแนวพระพุทธศาสนา การใช้รูปแบบการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย รูปแบบสื่อทัศน์ รูปแบบโสต รูปแบบโสตทัศน์ พระสงฆ์ควรศึกษาตามหลักกาลาม สูตร ให้เข้าถึงแก่นธรรมของพระพุทธศาสนา (ปฏิจจสมุปบาท) นำสิ่งที่ได้ศึกษามาพัฒนาตน มี 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา (ไตรสิกขา) เป็นกระบวนการของการศึกษาแห่ง สัมมาทิฐิ ที่ภายในตัวบุคคลที่ยังไม่รู้เรียนให้รู้ เมื่อรู้แล้วยังไม่เข้าใจ พิจารณาให้เข้าใจ เมื่อพิจารณาให้ เข้าใจก็ดำเนินไปได้ และนำมาถ่ายทอดได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “พระสงฆ์ที่ ออกไปทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมะยังไม่มีความรู้ ไม่แตกฉานในหลักเท่าที่ ควร ไม่รู้นิรุติบัญญัติสัมภีทา เพียงพอ (เชี่ยวชาญด้านภาษา) ไม่รู้จักวิเคราะห์บริบทผู้ฟัง ไม่รู้จักการถ่ายทอดธรรมะแบบ

วิทยาการโลกยุคใหม่ การเทคโนโลยี การบรรยายยังคงใช้ภาษาเก่า ๆ เดิม ๆ ตาม จาริตประเพณี ทำให้เกิดปัญหาในการเผยแพร่ธรรมะ ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดปัญหาการไม่เข้าใจภาษาธรรมะด้วย” (พระครูวชิรโพธิ์โสภณ (พระครูปลัดราชันย์ อริโย), 2563)

5. ด้านขาดความรู้ด้านภาษายุคใหม่ คือ พระสงฆ์ขาดความรู้ด้านภาษาสมัยใหม่ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาทางการ ภาษาพูด การใช้ภาษาตลาด การใช้ภาษาธรรม และ การใช้ภาษาโลก ผู้เผยแพร่ธรรมะควรใช้ภาษาที่ง่ายอยู่ในโลกความเป็นจริง และควรใช้ภาษาที่ร่วมสมัยด้วย เนื้อเรื่องบรรยายธรรม เป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอน แต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่ ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ โดยใช้ภาษาร่วมสมัยฟังเข้าใจง่าย อธิบายได้ลุ่มลึก ชัดเจน โดยมีการนำเสนอธรรมะบริการในรูปแบบหนังสือ สิ่งตีพิมพ์ VDO ธรรมะ คลิปการบรรยายธรรมะ บทสัมภาษณ์ธรรมะที่รับชมได้แบบไม่เสียค่าบริการ เป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อการตอบสนองต่อกลวิธีทางการตลาดโดยเลือกใช้เครื่องมือ รูปแบบต่าง ๆ ในการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายผู้ฟัง โดยการนำไตรลักษณ์มาใช้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในธรรมชาติและในกฎธรรมชาติ สอนให้ใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งพระสงฆ์ควรศึกษาการใช้ภาษาในแต่ละยุค ภาษาใดเหมาะสมกับกลุ่มคนแบบไหน ภาษาที่เหมาะสมกับวัย เพศ การใช้ภาษาคำศัพท์ที่น่าฟัง และเข้าใจง่ายด้วยการนำกลาสนสูตรมาช่วยวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้ฟังเป็นไปตามหลักไตรสิกขา คือ คณฺธธฺระและวิปสฺสนาธฺระ มีรูปแบบ คือ ส่งเสริมให้สมาชิกในสังคมได้ฝึกฝนพัฒนาตน และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การศึกษาหาความรู้ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์และยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับผู้ที่ให้ข้อมูลว่า “รู้จักการปรับตัวทางคำพูดให้ทันสมัยขึ้นแต่ให้คงไว้ซึ่งสมณสาธูป นาครัทธา เลื่อมใส ในประชาชนเข้าถึงหลักการครองตน ครองคน ครองงาน ครองสุขได้ โดยใช้สื่อโลกออนไลน์ ฟังธรรม” (พระครูวินัยกริตติศักดิ์ โคตรมสิโส (ศ.สียวน), 2563)

6. ด้านขาดความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ พระสงฆ์ขาดความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวิธีการเผยแผ่เป็นแนวการตั้งรับ (Fixed Mindset) มากกว่าจะเป็นแบบเชิงรุก (Growth Mindset) เมื่อโลกถูกย่อให้เล็กลงด้วยเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร การสืบค้นข้อมูล ต่าง ๆ เป็นได้อย่างสะดวกและรวดเร็วนั้นส่งผลต่อวิถีคิดและ การปรับตัว พระสงฆ์ควรสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับสังคม คือ “ความรู้คู่คุณธรรม” โดยสอนแบบเชิงพุทธบูรณาการสอดแทรกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ยูทูบ เป็นต้น โดยมีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย เช่น เนื้อหา เรื่องราว บทความ VDO เพลง รูปภาพ เป็นต้น พระสงฆ์ควรเข้าใจสภาพความเป็นจริงของสังขธรรม ซึ่งการศึกษาเพียงปริยัติอาจไม่รู้แจ่มแจ้งในไตรลักษณ์ และต้องฝึกลงมือปฏิบัติในพระสัทธรรมจึงจะเห็นตามความเป็นจริงได้ และควรมีการปรับตัวเพื่อการก้าวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ แต่ไม่ละเลยการประพฤติปฏิบัติที่เป็นหลักการเดิมของหลักคำสอน แต่ให้มีแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุขด้วยกลาสนสูตร และเป็นผู้ที่รู้ด้วยไตรสิกขาเป็นกุญแจไปสู่การแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง การศึกษาข้อมูลที่เป็น

ปัจจุบันทันต่อเหตุการณ์ในสังคม แล้วนำไปพิจารณากลับกรองหาข้อเท็จจริงและสิ่งที่ถูกต้อง โดยผ่านกระบวนการทดลองและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อนำหลักธรรมนั้นไปสร้าง ภูมิคุ้มกันทั้งกายและจิตให้รู้เท่าทันความเป็นไปของชีวิต สังคมและโลก ซึ่งสอดคล้องกับผู้ที่ให้ ข้อมูลว่า “ชาวพุทธต้องปรับตัวในแง่ของการรู้เท่าทันสื่อ รู้จักนำเครื่องมือและเทคโนโลยีมาใช้ในการ งานเผยแผ่ศึกษาธรรม เช่น โปรแกรมไลฟ์ ยูทูบ ก็ใช้ในการบรรยายธรรม หรือสอนสมาธิภาวนา หรือการสวดมนต์ก็ตาม สามารถทำพร้อมกันทั่วโลกได้ โดยคนนั้นไม่ต้องมาวัดก็ได้ อยู่ที่ไหน เวลาไหน ฟังได้ตลอด ขนาดในยูทูบเดี๋ยวนี้ศึกษากันได้ทั่วโลกแบบ 2 ภาษาซับไตเติ้ลกันเลย ที่เดียว” (พระครูวินัยธรกิตติศักดิ์ โคตรมสิสโส (ศ.สิยาน), 2563)

การสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ใน สังคมยุคดิจิทัลที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและเข้าถึงหลักพุทธธรรม พบว่า การเป็น พระ นักเทศน์แบบ Active Buddhist Missionary ที่ทำหน้าที่ผลักดันและขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา เชิงรุก การเผยแผ่ให้เข้ากับศตวรรษที่ 21 ที่เครือข่ายสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมาก ผู้ใช้สื่อ มีพลังอำนาจและมีความกระตือรือร้น (Empower as Active) ในการใช้สื่อเพื่อแบ่งปันและ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การเผยแผ่ แบบเชิงรุก Active Buddhist Missionary มี 3 วิธี ได้แก่ 1) การเข้าใกล้ คือ การปรับเปลี่ยน ลักษณะการทำงานและพฤติกรรมเทศนาของพระสงฆ์ให้มีความใกล้ชิดถึงประชาชนมากขึ้น โดยใช้สื่อเป็นตัวเชื่อมโยงไม่จำกัดช่วงเวลาในการฟังธรรม 2) การเข้าใจ คือ วิธีหรือรูปแบบการ นำเสนอที่จะต้องการถ่ายทอดในลักษณะใดที่สนุก น่าสนใจ มีสาระและเข้าใจง่าย จากการใช้ ภาษาระดับต่าง ๆ การใช้ภาษาธรรมเป็นภาษาโลก และสำนวนภาษาที่เข้าถึงคนแต่ละกลุ่ม และ 3) การเข้าถึง คือ การฟังธรรมอย่างลึกซึ้งสามารถตีความหมายได้อย่างเข้าใจและนำมาใช้ ปฏิบัติได้จริง ในการบรรยายหลักธรรมต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ 1) หัวข้อเรื่อง 2) การเชื่อมโยงพุทธธรรมและสถานการณ์ปัจจุบัน 3) การยกตัวอย่าง 4) การใช้สื่อที่เหมาะสม และสอดคล้อง 5) การรู้จังหวะในการใช้สื่ออย่างถูกต้อง 6) ผู้ฟังมีส่วนร่วมอย่างสนุกและมีคติ 7) พุดโน้มน้าวหรือจูงใจทำความดี 8) ใช้ภาษาที่ร่วมสมัย 9) อธิบายหลักธรรมได้ลุ่มลึก ชัดเจน เข้าใจง่าย และ 10) การประเมินผล

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแผ่หลักพุทธธรรมในสังคมยุค ดิจิทัล เห็นได้ว่า จากการทบทวนวรรณกรรมของแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแผ่หลักพุทธ ธรรมในสังคมยุคดิจิทัล เป็นการทำความเข้าใจบริบทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์เป็นการกิจอย่างหนึ่ง ของพระนักเผยแผ่ เพราะเป็นเหตุเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้พระพุทธศาสนามีบทบาท สร้างสรรค์ต่อโลก การนำเอาหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์เข้ากับการดำรงชีวิต ในปัจจุบันและควบคู่กับการสร้างคุณภาพชีวิต โดยมีพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ด้านการเผยแผ่หลัก

พุทธธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระมหารัตน์ สิริวิฑูโน ที่กล่าวถึงรูปแบบและกระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย กระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทยทำให้เนื้อหาสาระธรรมเผยแพร่ไปทั่วโลก ปัจจุบันเฟสบุ๊คมีผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก การบรรยายธรรมสามารถเข้าถึงผู้ชมได้มาก และข่าวสารยังกระจายไปอย่างรวดเร็วกว้างไกล สำหรับยุทธูปัฒนาเคลื่อนไหวกว้างพร้อมเสียงสามารถดึงดูดให้ผู้ชมมาสนใจในการบรรยายธรรมได้ ส่วนเว็บไซต์ เป็นคลังข้อมูลขนาดใหญ่รวบรวมข้อธรรมได้มาก มีบอร์ดแลกเปลี่ยนพูดคุยสนทนา เสวนาธรรมด้วยการเชื่อมโยงกันในเว็บไซต์ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าใช้ด้วยการค้นหาจากกูเกิล (Google) การเข้าผ่านหน้าเว็บไซต์โดยตรง ถือเป็นอีกทางเลือกที่น่าสนใจเป็นเวทีสาธารณะไม่มีขอบเขตและข้อจำกัดในการถาม - ตอบ ผู้ถามและผู้ตอบต่างเป็นอิสระต่อกันไม่ต้องรู้จักกันก็สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจในสื่อออนไลน์และกลุ่มคนที่ไม่สามารถเข้าหาหลักพุทธธรรมได้ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา และสถานที่ที่สื่อออนไลน์จะทำให้คนกลุ่มนี้มีโอกาสเข้าถึงหลักพุทธธรรมได้อย่างสะดวกรวดเร็ว สามารถศึกษาได้ด้วยตนเองโดยอาศัยการกระจายและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กันอย่างหลากหลาย (พระมหารัตน์ สิริวิฑูโน, 2558)

2. จากการศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาว่าด้วยการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล เห็นได้ว่า การนำเอาหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์เข้ากับการดำรงชีวิตในปัจจุบันและควบคู่กับการสร้างคุณภาพชีวิต เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีคุณธรรมสามารถพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การบ่มเพาะจิตใจในการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหน้าที่ของสถาบันศาสนาโดยมีพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัย 2 อย่างได้แก่ ปัจจัยภายใน คือโยนิโสมนสิการ คือ การคิดอย่างถูกต้องหรือรู้จักคิด ปัจจัยภายนอก คือปรโตโฆสะ หมายถึง ครอบครัว ชุมชน กัลยาณมิตร หรือสื่อมวลชน ทุกวันนี้สื่อสารสนเทศเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ในสังคมยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสมชาย กลิ่นจันทร์ ที่กล่าวถึงปัญหาของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ปัญหาการใช้รูปแบบเผยแผ่ธรรมะในปัจจุบันไม่มีมาตรฐานและไม่มีเอกภาพ ปัญหาการขาดบุคลากรทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาสที่ทำงานอย่างทุ่มเทและเสียสละในการทำงานเผยแผ่อย่างจริงจัง ปัญหาจากสภาพการไม่ปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องกับศักยภาพของวัด ปัญหาการส่งเสริมวัดต้นแบบของการเผยแผ่ธรรมะแก่ประชาชน (พระมหาสมชาย กลิ่นจันทร์, 2559)

3. จากการศึกษาปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล เห็นได้ว่า สื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วน

ร่วม (Collaborative) อย่างสร้างสรรค์ ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเองเป็นรูปแบบของข้อมูล ภาพ และเสียง ผู้เผยแพร่ศาสนาจะต้องมีความรู้ทั้งด้านคัมภีร์และวิปัสสนาธุระ มีความรอบรู้ที่กว้างขวาง รู้จักโลก เข้าใจธรรม สามารถแนะนำบุคคลอื่นให้นำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับวิริยคุณ 5 ประการ ที่กล่าวถึงการศึกษา หลักพุทธปรัชญาทั้งในระดับของพุทธอภิปรัชญา พุทธญาณวิทยา และพุทธจริยศาสตร์นั้น พบว่า หลักคำสอนเกี่ยวกับมรรคผลในพุทธญาณวิทยาเหมาะสมอย่างยิ่งกับการนำมาแก้ปัญหา การแก้ปัญหาการเปลี่ยนกระบวนทรรศน์อย่างรวดเร็วเกินการเรียนรู้โดยจากการศึกษาและวิเคราะห์พุทธปรัชญา ทำให้ได้แนวทางแก้ปัญหาด้วยการนำข้อปฏิบัติที่ไม่ขึ้นกับกาลเวลาดังที่ พระพุทธเจ้า ตรัสว่า อกาลโก ไม่ขึ้นกับเวลาและสมัยจึงไม่ต้องกังวลใจเรื่องการเปลี่ยนกระบวนทรรศน์ของสมาชิกอีกแต่อย่างใด เพียงปฏิบัติตามธรรมชุดนี้ก็จะได้ผลที่เที่ยงแท้ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปอีกนานเท่าใด โดยธรรมหมวดที่ควรนำมาใช้ คือ ข้อปฏิบัติเพื่อไปให้ถึงหัวใจของ พระพุทธศาสนา นั่นคือ มรรคมีองค์ 8 และการแก้ปัญหาจากค่านิยมการใช้ชีวิตในแบบทุนนิยม ซึ่งสามารถแก้ปัญหานี้ได้ด้วยพุทธอภิปรัชญาโดยใช้ขั้น 5 เพราะเป็นการทำให้คนได้เข้าใจว่า แท้จริงแล้วการเกิดขึ้นของตณนั้นมีได้มีเพียง แต่เรื่องของสสารหรือวัตถุภายนอก แต่ยังมีเรื่องของนามหรือจิตใจที่ต้องคำนึงถึง (วิริยคุณ 5 ประการ, 2562)

4. องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเผยแพร่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัลที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและเข้าถึงหลักพุทธธรรม เห็นได้ว่า พระสงฆ์ควรมีการเผยแพร่แบบเชิงรุก Active Buddhist Missionary พระสงฆ์ต้องมีทั้งภูมิรู้ - ภูมิธรรม - ภูมิปัญญา (ปฏิจกสมุปบาทและมรรคมีองค์ 8) โดยนำกระบวนการและกลไกในการทำงานและการเทศนาแบบเชิงรุกเพื่อใกล้ชิดประชาชนมากขึ้น (เข้าถึง) โดยใช้สื่อดิจิทัลเป็นตัวสื่อสารเชื่อมโยงแปลผลเป็นภาษา สัญลักษณ์ และเนื้อหาข้อความอย่างมีปฏิสัมพันธ์ และไม่จำกัดช่วงเวลาในการฟังธรรม (เข้าใจ) และการฟังธรรมอย่างลึกซึ้งสามารถตีความหมายได้อย่างเข้าใจ ถูกต้อง และนำไปการแก้ปัญหาชีวิตได้จริง (เข้าถึง) โดยทางสังคมเครือข่ายในรูปแบบของ E-learning การเรียนแบบออนไลน์ M - Learning และการนำโยนิโสมนสิการคอยกำกับปัญญาในการเลือกใช้อุปกรณ์ประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล การคิดพิจารณาโดยแยกคายเลือกสิ่งที่เหมาะสมและมีประโยชน์แก่ผู้ฟังสูงสุด ให้เข้าถึงต่อ “พระรัตนตรัย” ซึ่งสอดคล้องกับพระรัตนมุนี (ปุนณมิ วิสารโท) ที่กล่าวถึงหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล เช่น หลักไตรสิกขา สปัปฺริสธรรม อิทธิบาท อริยสัจ เป็นต้น โดยเฉพาะหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญานั้น มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลเป็นอย่างมาก ส่วนหลักพุทธธรรมในการพัฒนาสังคมในระดับชุมชน ได้แก่ หลักอภิปรินิยธรรม สังคหวัตถุธรรม สาราณียธรรม พรหมวิหารธรรม เป็นต้น ล้วนส่งเสริมให้ชุมชนได้มีการทำงานร่วมกันอย่างเกื้อกูลในการนำกระบวนการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมในระดับปัจเจกบุคคล พบว่า การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาบุคคล ได้แก่ 1) ศีล นำไปสู่การส่งเสริมการประพฤติ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบการเผยแพร่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล

จากภาพองค์ความรู้ใหม่เห็นได้ว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาหลังนวยุคและพุทธปรัชญาเพื่อการเผยแผ่หลักพุทธธรรมในสังคมยุคดิจิทัล คือ พระสงฆ์จึงต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นพระนักเผยแผ่ (Active Buddhist Missionary) ในฐานะผู้ส่งสารที่ทำหน้าที่ปลุกต้นและขับเคลื่อน

พุทธศาสนาเชิงรุกให้เข้าถึงตัวบุคคลและสังคม และพระสงฆ์ต้องมีทั้งภูมิรู้ - ภูมิธรรม - ภูมิปัญญา (ปฏิจกสมุปปาทและมรรคมองค์ 8) การศึกษาและปฏิบัติเพื่อฝึกกาย วาจา และจิตใจ หรือสติปัญญาให้สูงขึ้น ทำให้มีการพัฒนาอย่างบูรณาการและทำการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ (ขั้นที่ 5) พระสงฆ์ควรมีการศึกษาหลักปริยัติธรรม หลักปฏิบัติธรรม และหลักปฏิเวธธรรม แยกได้ 2 ลักษณะ คือ คັນถุระและวิปัสสนาธุระ (ไตรสิกขา) การแสดงธรรมหรือการเผยแผ่นั้น ยึดกฎธรรมชาติดีหลักไม่ยึดติดอดีต (ไตรลักษณ์) ในการเผยแผ่นั้นควรเลือกใช้สื่ออย่างระมัดระวัง สื่อนั้นต้องมีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง (กาลามสูตร) เพื่อให้ผู้ฟังมีความเข้าใจในหลักธรรมนั้นอย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (ปัญญา 3) พระสงฆ์ต้องทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรที่ดี คือ ปรโตโฆสะ การนำโอวาทคำสั่งสอน หรือข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ การชี้แนะ การอบรมสั่งสอน ให้เข้าใจใน ศาสนพิธีและการปฏิบัติเทศนาสั่งสอน ให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยถูกต้องเป็นวิถีทางเบื้องต้นแห่งปัญญา และสัมมาทิฐิ และการนำโยนิโสมนสิการคอยกำกับปัญญาในการเลือกใช้สื่อมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล การคิดพิจารณาโดยแยกคายเลือกสิ่งที่เหมาะสมและมีประโยชน์แก่ผู้ฟังสูงสุด ควรเป็นรูปแบบที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง เข้าใจง่ายและเป็นที่ยอมรับของพุทธศาสนิกชน การเชื่อมโยง “พระรัตนตรัย” รวมเข้าไว้ด้วยกันเสมือนโลกที่ไร้พรมแดน พระสงฆ์ต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดหลักธรรมนั้นให้ลึกซึ้งเพื่อการเข้าถึงแก่นของธรรม “ปฏิจกสมุปปาท” หรือเรียกว่า “ปัญญาย่อมเกิดจากการปฏิบัติ” โดยการเผยแผ่หลักธรรมเป็นวงกว้างด้วยเครื่องมือที่ช่วยขยาย ดีแผ่ ให้เข้าถึงประชาชนด้วย “นวัตกรรม” ที่สร้างเป็นเทคโนโลยีดิจิทัลโดยแปลผลเป็นภาษาเหตุผลใช้สื่อสารที่ทำให้เข้าใจมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแผ่หลักพุทธธรรมในสังคมยุคดิจิทัล สังคมดิจิทัลมาจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเชื่อมโยงการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่มีประโยชน์ทั้งในแง่บุคคลและสังคม การสื่อสารช่วยให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น และยังเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง รวมถึง ทำให้มนุษย์สามารถสืบทอดพัฒนา การเรียนรู้และรับรู้วัฒนธรรมของตนเองและสังคมได้ **ด้านปรัชญา**หลังนวยุคและพุทธปรัชญาว่าด้วยการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล ยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคของการใช้ข้อมูลในการสื่อสารแบบไร้พรมแดน การนำภาษาและสัญลักษณ์ต่าง ๆ สร้างเป็นวาทกรรม หรือภาพตัวแทนใช้ในการสื่อสารที่แสดงออกมาเป็นการถ่ายทอดให้รับรู้ถึงสิ่งนั้น ๆ ได้ง่าย และเข้าถึงข้อมูลนั้นมากขึ้น เช่นเดียวกับหลักคำสอนเรื่องความรู้และความจริงของมนุษย์และโลกตามหลักพุทธธรรม เพื่อเข้าสู่เป้าหมายสูงสุดในหลักคำสอนต้องครอบคลุมเนื้อหาด้านอภิปรัชญา ญาณวิทยา และจริยศาสตร์ เป็นหลักแห่งการพัฒนามนุษย์ **ด้านการนำปรัชญา**หลังนวยุคและพุทธ

ปรัชญามาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล การที่พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่เผยแผ่หลักธรรมและนำหลักธรรมที่ตนได้ศึกษามาเผยแผ่ให้แก่ประชาชนพึงได้นำมาศึกษาค้นคว้าตามและสามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอยู่บนทางสายกลาง บำรุงสุข ขจัดทุกข์ ตั้งมั่นอย่างมีสติ และวางตนอยู่ในศีล 5 ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีความจำเป็นที่พระสงฆ์จะต้องรับและเพิ่มบทบาทมากขึ้น มีการทำงานในเชิงรุกเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง **ด้านองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัลที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและเข้าถึงหลักพุทธธรรม** การเผยแผ่แบบเชิงรุก Active Buddhist Missionary พระสงฆ์ต้องมีทั้งภูมิรู้ - ภูมิธรรม - ภูมิปัญญาสามารถสรุปได้ 3 วิธี ได้แก่ 1) การเข้าใจ 2) การเข้าใจ และ 3) การเข้าถึง ด้านการอภิปรายผล สรุปได้ ในยุคดิจิทัลพระสงฆ์ควรมีการปรับตัวกับกระแสหลักของโลกไร้พรมแดน การนำเทคโนโลยีมาเป็นช่องทางขยายการสื่อสารโดยการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของตนเองจากรากเหง้าเดิม แต่มีความเป็นปัจจุบันในด้านวิธีคิดและกลวิธีในการนำเสนอหลักธรรมคำสอนที่มีการสะท้อนความเป็นจริงของสภาพสังคมไทย และมีการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของพระนักเทศน์เองต้องให้สอดคล้องกับรสนิยมการบริโภคกระแสหลักของอารยชนรุ่นใหม่ จากการศึกษาข้อมูลงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยได้สรุปในภาพรวมได้ว่า พระสงฆ์นำสื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคมเชื่อมโยงระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์อย่างสร้างสรรค์มีการการผลิตสื่อเนื้อหาขึ้นเอง ทั้งในรูปแบบของข้อมูล ภาพ และเสียง และควรมีคุณธรรม จริยธรรม สามัญสำนึก การรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และไม่บิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎก **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป** คือ 1) ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทยกับสังคมตะวันตก 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ว่าสื่อใดเป็นที่นิยมกับกลุ่มใดบ้าง และ 3) ควรดำเนินการวิจัยศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อนำมาเป็นรูปแบบการเผยแผ่ธรรมะแก่ประชาชนแก่ประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (2545). ปรัชญาหลังนวยุค. กรุงเทพมหานคร: ดวงกลม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- พระครูปลัดพลกฤต กลยาณธมโม. (19 มกราคม 2563). การแก้ปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล. (พระปลัดเมธี ปิยธมโม (หินใหม่), ผู้สัมภาษณ์)

- พระครูวาทีพัชรโสภณ (พระครูปลัดราชันย์ อริโย). (24 มกราคม 2563). การแก้ปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล. (พระปลัดเมธี ปิยธมโม (หินใหม่), ผู้สัมภาษณ์)
- พระครูวิจิตรศีลาจาร (ประสิทธิ์ ขาววณโณ). (19 มกราคม 2563). การแก้ปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล. (พระปลัดเมธี ปิยธมโม (หินใหม่), ผู้สัมภาษณ์)
- พระครูวินัยกริตติศักดิ์ โคตรมสัสโส (ศ.สียวน). (24 มกราคม 2563). การแก้ปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล. (พระปลัดเมธี ปิยธมโม (หินใหม่), ผู้สัมภาษณ์)
- พระไพศาล วิสาโล. (2562). การปฏิรูปและฟื้นฟูพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์. เรียกใช้เมื่อ 19 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.buddhadasa.org>.
- พระมหาธนิต สิริวัฒน. (2558). รูปแบบและกระบวนการสื่อสารพุทธธรรม. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 16(2), 97-105.
- พระมหาสมชาย กลิ่นจันทร์. (2559). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา: การพัฒนารูปแบบและวิธีการเชิงรุกของคณะสงฆ์ไทยจังหวัดเชียงใหม่. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 12(3), 1-14.
- พระมหาสมปอง ตาลปุตโต (นครไธสง). (20 มกราคม 2563). การแก้ปัญหาการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล. (พระปลัดเมธี ปิยธมโม (หินใหม่), ผู้สัมภาษณ์)
- พระรัตนมณี (บุญณมณี วิสารโท). (2561). การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาสังคม. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 1-15.
- พิชัย สุขวุ่น. (2558). กระบวนทรรศน์หลังนวยุคในปรัชญาศิลปะของท่านพุทธทาสภิกขุ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ภัทรวรรณ วันทนชัยสุข. (2562). ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า. เรียกใช้เมื่อ 9 มิถุนายน 2562 จาก www.phuttha.com/พระพุทธเจ้า/ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า
- วีรณัฐ โรจนประภา. (2562). การนำกระบวนทรรศน์ปรัชญาหลังนวยุค และพุทธปรัชญามาสร้างสังคมแห่งสัมมาปัญญาในประเทศไทย 4.0. วารสารวิชาการเซนต์จอห์น, 22(30), 1-15.
- สวัสดี โอโณทัย. (2558). วิธีการสร้างความสุขตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการเซนต์จอห์น, 18(22), 161-177.
- Berman, M. (1982). All That is Solid Melts into Air: The Experience of Modernity. New York: Penguin Book.

- Brandbuffet. (2563). สถิติผู้ใช้ดิจิทัลทั่วโลก “ไทย” เสพติดเน็ตมากสุดในโลก “กรุงเทพ” เมืองผู้ใช้ Facebook สูงสุด. เรียกใช้เมื่อ 14 เมษายน 2563 จาก <https://www.brandbuffet.in.th/2018/02/global-and-thailand-digital-report-2018>
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harpercollins. Publishers.
- Phramaha Boonthai Punyamano. (2019). The Study of Buddhism in 21st Century. Retrieved October 19 , 2019, from <http://www.phd.mbu.ac.th/index.php>

รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร*

MODEL OF COMMUNITY NETWORK MANAGEMENT FOR FOOD SECURITY

นฤมล คำอ่อน

Naruemon Dam-orn

ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม

Chaiyos Paiwithayasiritham

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Silpakorn University, Thailand

E-mail: naruemon_sld@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการจัดการเครือข่ายชุมชน 2) ศึกษาปัจจัย เงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรคของการจัดการเครือข่ายชุมชน และ 3) พัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชน เป็นวิจัยแบบผสมผสานของพหุเทศกรณี มี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการ ใช้แบบสอบถามเป็นผู้เกี่ยวข้องด้านการจัดการเครือข่ายชุมชนและความมั่นคงทางอาหาร จำนวน 100 ชุมชน ระยะที่ 2 กระบวนการจัดการและปัจจัย/เงื่อนไข ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค ใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างเป็นชุมชนต้นแบบ จำนวน 4 ชุมชน และระยะที่ 3 องค์กรประกอบของการจัดการ ใช้แบบสอบถามเป็นนักวิชาการ จำนวน 10 คน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการจัดการ ได้แก่ การตระหนักถึงปัญหาและสำนึกรวมตัวเป็นเครือข่าย การพัฒนาความสัมพันธ์ การรักษาและความต่อเนื่อง สร้างพันธมิตรอยู่ร่วมกัน และการบริหารจัดการ 2) เงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค พบว่า 1) ความสำเร็จ ได้แก่ 1.1) ภายใน คือ ปัญหาฐานทรัพยากรอาหาร ความตระหนัก ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผลประโยชน์ สิ่งจูงใจ การจัดการข้อมูล กิจกรรมและการพัฒนาต่อเนื่อง 1.2) ภายนอก คือ ส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงาน และ 2) ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ 2.1) ภายใน คือ สภาพแวดล้อม ฐานะทางเศรษฐกิจ ความคิดและความเชื่อส่วนบุคคล ขาดองค์ความรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม งบประมาณ 2.2) ภายนอก คือ นโยบายรัฐ อิทธิพลสังคมและค่านิยม และ 3) รูปแบบการจัดการเครือข่าย มีขั้นตอน ได้แก่ 3.1) รับรู้ ตระหนักและเข้าใจปัญหา 3.2) วิเคราะห์สถานการณ์ 3.3) การบริหารจัดการ 3.4) พัฒนาและปรับตัว 3.5) การรักษาความต่อเนื่องและขยายกลุ่ม

* Received 29 July 2020; Revised 16 August 2020; Accepted 18 August 2020

และ 3.6) องค์ประกอบ คือ (1) สมาชิก /ผู้นำ (2) เป้าหมาย/ วัตถุประสงค์/ ผลประโยชน์ (3) กิจกรรม (4) การบริหารจัดการ (5) การประชาสัมพันธ์/การสื่อสาร และ (6) ทุน

คำสำคัญ: รูปแบบ, การจัดการเครือข่ายชุมชน, ความมั่นคงทางอาหาร

Abstract

This article is intended: 1) to study the community network management process. 2) To study the factors, success conditions, problems and obstacles of community network management. And 3) to develop the community network management model. This was mixed methods research by Multisite Multi-case research process with 3 phases. Phase 1 the current state of the management process and questionnaires. By involved in community network management and food security total of 100 communities. Phase 2 the management process and factors, success conditions, problems and obstacles. By structured interview is a prototype community, consisting of 4 communities. And phase 3 management elements by questionnaires is a scholar of 10 persons. Use statistics, percentage, average and standard deviation. By analyzing the content and summarizing. The results of research are found as follows: 1) the management process is Aware of problems and consciousness forming a network, relationship development, treatment and continuity, create mutual covenants and management. 2) The factors, success conditions, problems and obstacles is: 1. The conditions of success are: 1) internal conditions, namely food resource base problems, awareness, change leadership, benefits, incentives, data management, activities and continuous development. 2) The external factor is the support from agencies. And 2. problems and obstacles include: 1) Internal factors are unfavorable community environments, economic status, ideas and personal beliefs, lack of new knowledge, and participate in budget activities. 2) External factors are government policy. The influence of social flows and values from outside the community. And 3) model of the community network management there are steps: 1) awareness, awareness and understanding of problems, 2) analysis of situations, 3) management, 4) development and adaptation, 5) maintaining continuity and expansion of the group, and 6) elements: (1) members/leaders, (2) goals/ objectives/ benefits, (3) activities, (4) management, (5) public relations/communication, and (6) capital.

Keywords: Model, Community Network Management, Food Security

บทนำ

มนุษย์ต้องการเพื่อการดำรงชีวิตประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และ ยารักษาโรค อาหารนับเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะมนุษย์ขาดปัจจัยอื่นได้แต่ขาดอาหารไม่ได้ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติได้ให้คำขวัญเนื่องในวันอาหารโลกว่า “อาหารเป็นปัจจัยแรกของชีวิต” ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของอาหารที่มีผลทางตรงต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จึงได้ใช้ความพยายามเพื่อหาอาหารและเก็บรักษาไว้เพื่อใช้จัดความหิว อาหารยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ช่วยบำรุงเลี้ยงร่างกายให้เจริญเติบโตและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ อาหารไม่เพียงแต่เป็นเครื่องยังชีพของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่สังคมมนุษย์ โดยช่วงระยะเวลาที่มีอาหารอุดมสมบูรณ์จะเป็นช่วงที่มนุษย์มีความเจริญรุ่งเรืองสูง ซึ่ง มนุษย์ใช้เวลา ใช้ความพยายามทุ่มเท อาจถึงขั้นก่อสงครามเพื่อครอบครองและเป็นเจ้าของแหล่งอาหาร รวมถึงสะท้อนถึงวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนและสังคม (ทรงสิริ วิชิรานนท์ และคณะ, 2557) ซึ่งประเทศที่กำลังพัฒนาทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงมากขึ้นอันเป็นผลการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ การเกิดวิกฤตด้านพลังงาน ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม และการให้ความสำคัญของการผลิตพืชอาหารลดลง เน้นการผลิตพืชพลังงานมากขึ้น จึงทำให้ราคาพืชและอาหารสูงขึ้นจนทำให้ประชากรที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้ (วิรัตน์พร ประเสริฐศักดิ์, 2556) ในปี พ.ศ. 2538 องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้กล่าวถึงโลกกำลังจะเผชิญกับวิกฤตการณ์ขาดแคลนอาหารในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านการค้าโลก ด้านสิ่งแวดล้อมและจำนวนประชากรโลกทำให้ในช่วงปี พ.ศ. 2539 ซึ่งมีการจัดการประชุมสุดยอดอาหารโลก (WSF) ที่กล่าวถึงประเด็นเรื่องความมั่นคงทางอาหารส่งผลให้ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจและมีการเคลื่อนไหวกันมากขึ้น (ศจินทร์ ประชาสันต์, 2552) ต่อมาปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และปีพ.ศ. 2550-2551 เกิดวิกฤตอาหารและภาวะอาหารแพง ทำให้ความมั่นคงทางอาหารถูกกล่าวถึงอย่างมาก และได้นำไปสู่การตราพระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551 เพื่อให้เป็นองค์กรหลักในการดำเนินงานและจัดการด้านอาหารในทุกมิติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นในลักษณะบูรณาการการทำงานและความร่วมมือ และมีการผลักดันแผนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางอาหารเป็นวาระแห่งชาติในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สุภา ไยเมือง, 2555)จากการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดชุมชนต้นแบบที่เน้นการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง (ประภาพร ขอไพบูลย์, 2555) ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหาร

การสร้างเครือข่ายการจัดการชุมชนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน จำเป็นต้องมีการวางแผนจัดการ มีประสบการณ์ และทักษะในการดำเนินงานที่ดีเพียงพอ โดยเฉพาะการทำความเข้าใจกับบริบทของชุมชน ทั้งในเชิงพื้นที่ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและจารีตชุมชน รวมทั้ง ทศนคติที่ชุมชนมีต่อการจัดการต่อปัญหาของรัฐตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนกระทั่งปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการจัดการแบบสหวิทยาการมากที่สุด รวมถึงการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ควรเริ่มต้นที่การพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยควรส่งเสริม ชักนำ และโน้มน้าวใจให้คนในชุมชนสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และการขยายแนวร่วมในการดำเนินงานในรูปของเครือข่ายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การมีเครือข่ายชุมชนจึงเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน และการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา เพื่อลดข้อขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในระดับชุมชนให้เกิดผลสำเร็จ การรวมกลุ่มชุมชนในรูปแบบเครือข่าย จึงเป็นการประสานความร่วมมือเชิงพื้นที่ และต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการมาสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ผู้นำ แผนงาน งบประมาณ หน่วยงานสนับสนุน ห่วงเวลา พื้นที่เป้าหมาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมของมวลสมาชิกของเครือข่าย ดังนั้น การบริหารจัดการเครือข่าย จึงต้องเตรียมความพร้อมขององค์ประกอบเหล่านี้ เพื่อให้สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ใน 6 ด้าน คือ ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการประหยัด ด้านการเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และด้านการเอื้ออารีต่อกัน ต่อมาได้ขยายผลสู่ความยั่งยืนโดยการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับพออยู่ พอกิน 2) ระดับอยู่ดี กินดี และ 3) ระดับมั่งมี ศรีสุข เป็นต้นแบบการบริหารการพัฒนาในรูปแบบองค์กรเครือข่ายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้าน ขยายโอกาสในการประกอบอาชีพ และส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้แก่คนในหมู่บ้าน (พรทิพย์ ดิลกนันท์, 2557)

จนกระทั่งเกิดเป็นชุมชนบริหารจัดการตนเอง มีกระบวนการขับเคลื่อนที่มีพลังที่สุดในปัจจุบัน และถ้าชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการอาหารด้วยตนเองได้โดยใช้ศักยภาพ ความรู้ ภูมิปัญญา ความสามารถที่ตนมีอยู่ อีกทั้งยังมีฐานทางวัฒนธรรมชุมชนและฐานทางทรัพยากรเป็นเกราะกำบังความไม่มั่นคงทางอาหารได้ซึ่งในงานพัฒนาชุมชนมีหลักการสำคัญคือ ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและจัดการตนเองได้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2553) ถ้าชุมชนสามารถพึ่งตนเองและจัดการตนเองด้านอาหารได้อย่างพอเพียงก็จะทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืนจากการดำเนินนโยบายในด้านอาหารของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกจากเกษตรกรรมแบบธรรมชาติไปสู่เกษตรกรรมสารเคมีหรือที่เรียกว่า การปฏิวัติเขียว (Green Revolution) ซึ่งนโยบายนี้มีส่วนสำคัญในการทำให้ประเทศกำลังพัฒนาสูญเสียอธิปไตยทางอาหาร ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนให้มีความสามารถเสริมสร้างความ

มั่นคงทางอาหาร โดยความมั่นคงทางอาหารของชุมชน หมายถึง สถานภาพของชุมชนที่สามารถพึ่งตนเอง ด้านอาหาร จากการมีปริมาณอาหารเพียงพอเพียงทั้งประเภทและชนิดของอาหารที่หลากหลาย โดยมีช่องทางการเข้าถึงอาหารที่มีความปลอดภัยและมีคุณค่า คุณประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายได้ง่ายและหลากหลาย

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่า ความมั่นคงทางอาหารมีความสำคัญและมีผลกระทบอย่างมากต่อมนุษย์ ชุมชน สังคม และโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยชุมชนเกษตรกรรมเป็นฐานทรัพยากรอาหาร แหล่งผลิตอาหาร และเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างเสริมความมั่นคงทางอาหาร เครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญเป็นพลังการพัฒนาอันทรงคุณค่าและมีอำนาจสามารถช่วยยกระดับ (Leverage) ศักยภาพขององค์กร ชุมชน ท้องถิ่นในสังคม เพื่อการพัฒนาคนและช่วยสร้างเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ และนำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงทางอาหารของชุมชนและสังคมได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร
2. เพื่อศึกษาปัจจัย/เงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร เป็นการวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในลักษณะของพหุเทศกรณี (Multisite Multi-case) มี 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 สภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการ ระยะที่ 2 กระบวนการจัดการและปัจจัย/เงื่อนไข ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และระยะที่ 3 องค์ประกอบของการจัดการ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการ

1.1 ประชากร คือ ตัวแทนจากชุมชนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดการเครือข่ายชุมชนและความมั่นคงทางอาหาร มีจำนวน 128 ชุมชน (ศจินทร์ ประชาสันต์, 2552)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดการเครือข่ายชุมชนและความมั่นคงทางอาหาร โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตาม สูตรของ Krejcie & Morgan (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W., 1970) ทั้งหมดจำนวน 100 ชุมชน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นชุมชนที่ดี (Good Practice) จากทั่วประเทศที่ได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวปี 2542-2559 ของกลุ่มบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการแบบสอบถาม ในการออกแบบแบบสอบถาม ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเครือข่ายชุมชนและความมั่นคงทางอาหาร จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรง โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.50 - 1.00 ถือว่ามีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัย คือ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ของแบบสอบถามทั้งหมด และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) กระบวนการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร (โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึงมากที่สุด) และ 3) ปัจจัย/เงื่อนไข ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และ 4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการและรูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชน

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และระยะที่ 2 ศึกษากระบวนการจัดการและปัจจัย/เงื่อนไข ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจำแนกประเภทข้อมูล ประมวลความเชื่อมโยงและการสร้างข้อสรุป โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษากระบวนการจัดการและปัจจัย/เงื่อนไข ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการและปัจจัย/เงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคเครือข่ายชุมชน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นลักษณะพหุเทศกรณีศึกษา (Multisite Multi-case) เป็นตัวแทนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการจัดการเครือข่ายชุมชนและความมั่นคงทางอาหารของชุมชนปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ทั้ง 4 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนบ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 2) ชุมชนบ้านคำน้อย ตำบลคำแคน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น 3) ชุมชนหนองสาหร่าย ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และ 4) ชุมชนลิเล็ด ตำบลลิเล็ด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีหลักเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นชุมชนเกษตรกรรม จาก 4 ภูมิภาคของประเทศ เป็นชุมชนที่ได้รับรางวัล หรือได้รับการยอมรับให้เป็นต้นแบบ และเป็นชุมชนที่มีกิจกรรมและกระบวนการในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร หรือมีการดำเนินการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ เอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับบริบทชุมชน เครือข่ายความมั่นคงทางอาหารของชุมชน และ ทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ อินเทอร์เน็ต บทความ คัดสำเนาจากรายงานการวิจัยหรือ บทความตามเว็บไซต์

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured In-Depth-Interview) มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน แล้วจึงปรับปรุงเนื้อหาตามข้อเสนอแนะ นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด และวิเคราะห์หาความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบาค ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92 โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ข้อมูลชุมชน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ลักษณะกายภาพ สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม กระบวนการจัดการเครือข่ายชุมชน ปัจจัย/ เงื่อนไขความสำเร็จ และปัจจัย/ เงื่อนไขปัญหา อุปสรรคต่อการจัดการเครือข่ายชุมชน และ 3) ข้อเสนอแนะ

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ตอน คือ 1) สัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างเกี่ยวกับกระบวนการจัดการและปัจจัย/ เงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคเครือข่ายชุมชน และ 2) ใช้การสังเกตโดยกำหนดประเด็นการสังเกตไว้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อยืนยันข้อมูล และนำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์ โดยการใช้วิธี Content Analysis จัดระบบเพื่อยืนยัน (Confirm) ผลที่ได้จากเชิงปริมาณของข้อมูลในระยะที่ 1

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผลการวิเคราะห์ ตลอดจนผลของการวิจัย นำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ แล้วบรรยายเนื้อหาตามความจริงที่ปรากฏขึ้นโดยต้องอ้างอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี และสรุปเป็นภาพรวม

ระยะที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการ

3.1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการด้านการจัดการเครือข่ายชุมชน และความมั่นคงทางอาหาร เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งหมดจำนวน 10 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ มีประสบการณ์ด้านวิชาการหรือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร มีประสบการณ์ด้านวิชาการหรือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับชุมชน และ/หรือมีบทบาทสำคัญและมีผลงานเกี่ยวกับชุมชนในด้านความมั่นคงทางอาหาร เช่น การปฏิบัติงานประจำ ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ ผลงานการสอน มีระยะเวลา 3 ปีขึ้นไป

3.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ การยกร่างรูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชน และการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการแบบสอบถาม ในการออกแบบแบบสอบถาม ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเครือข่ายชุมชนและความมั่นคงทางอาหาร จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรง โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่า 0.50 - 1.00 ถือว่ามีความเที่ยงตรงใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 50) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัย คือ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ของแบบสอบถามทั้งหมด และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1) การประเมินเกี่ยวกับรายละเอียดขององค์ประกอบรูปแบบ (โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด) และ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 ท่าน ประเมินและรับรองรูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร โดยประเมิน รับรองความเป็นไปได้ในการนำไปใช้และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเสนอต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจำแนกประเภทข้อมูล ประมวลผลความเชื่อมโยงและการสร้างข้อสรุป โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการจัดการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 212 คน ร้อยละ 51.70 อายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 127 คน ร้อยละ 31.00 สถานภาพการสมรส จำนวน 359 คน ร้อยละ 87.56 ภูมิลำเนาเกิดอยู่ในจังหวัดเดียวกับที่ตั้งชุมชน จำนวน 396 คน ร้อยละ 96.59 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 157 คน ร้อยละ 38.329 เป็นกรรมการ จำนวน 199 คน ร้อยละ 48.54 มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 122 คน ร้อยละ 29.76 แหล่งอาหารในชีวิตประจำวันมาจากการผลิตเอง จำนวน 345 คน ร้อยละ 29.1 เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการก่อตัวของภาคประชาชน จำนวน 244 คน ร้อยละ 59.51 มีรายละเอียด ดังนี้

1. ศึกษากระบวนการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร พบว่ากระบวนการจัดการเครือข่ายชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = .37) สามารถพิจารณารายด้าน ดังนี้

1.1 ขั้นตระหนักถึงปัญหาและสำนึกรวมตัวเป็นเครือข่าย ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .43) คือ การเห็นถึงปัญหาและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะด้านอาหารจากป่า เช่น ผัก หน่อไม้ เห็ด พืชสมุนไพร ซึ่งผู้หญิงมักออกไปหาของป่าเพื่อนำมาประกอบเป็นอาหารหรือเรียกว่า “ผ่ายเสียบึง” ส่วนผู้ชายกล่าวคือเน้นการใช้ประโยชน์จากการล่าสัตว์ หรือใช้ไม้สร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ป่ามันคือชีวิต น้ำคือชีวิต ป่านี้เป็นปัจจัยสี่ที่คนควรจะเข้าไปเอาใจใส่ดูแลมัน ทุกวันนี้เราเข้าไปในป่า เหมือนกับเป็นซูเปอร์มาร์เก็ตของคนจน หรือเจ็บป่วยก็มียาในป่า มองเห็นว่าป่ามันเป็นชีวิต ควรช่วยกันดูแลรักษามันไว้ด้วย” (ชาวบ้านคนที่ 1, 2562)

1.2 ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .42) คือ จากที่ชุมชนได้ตระหนักและรับรู้ถึงสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางอาหารจากการที่ป่าอุดมสมบูรณ์ถูกทำลาย ทำให้อาหารที่เคยสามารถหาได้จากป่าลดลงทำให้ชาวชุมชนได้หันมาแก้ไขปัญหาร่วมกันและได้ร่วมกันอย่างเหนียวแน่นขึ้นเพื่อจัดปัญหาให้หมดไป โดยได้มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “วิธีการดำเนินงาน เราได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา คณะกรรมการมาจากชาวบ้าน และผู้นำ เราเลือกเอาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ชาวบ้านนับถือพูดกับชาวบ้านได้ น่าเชื่อถือ แล้วก็ขอความร่วมมือไปทางผู้ใหญ่บ้านให้เข้ามาช่วยในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำแนวกันไฟ” (ชาวบ้านคนที่ 5, 2562)

1.3 ขั้นการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .40) คือ สัมพันธภาพที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการรักษากลุ่ม องค์กรเครือข่ายชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป มีความสัมพันธ์ที่ดีเป็นเสมือนน้ำมันที่คอยหล่อลื่นการทำงานร่วมกันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ชุมชนสังเกตเห็นความสำคัญของสิ่งดังกล่าวจึงมีการจัดกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และสร้างแรงจูงใจเข้าไปมีส่วนร่วม นั่นคือความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “ชุมชนเรามีต้นทุนทางธรรมชาติที่ดี แต่เราก็ไม่ใช่เพียงอย่างเดียว เรายังปลูกทดแทนคืนให้กับธรรมชาติด้วย ทุกกิจกรรมในชุมชนจะเน้นการจัดการร่วมกันของชาวบ้าน เพื่อที่จะให้ทุกคนเป็นเจ้าของร่วม และวางแผนทรัพยากรที่มีค่าของชุมชน และมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งด้วย” (ผู้นำชุมชนคนที่ 1, 2562)

1.4 ขั้นสร้างพันธมิตรสู่การร่วมกัน ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = .37) คือ การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง โดยมีเป้าหมายของการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งให้เกิดความยั่งยืน การเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนทั้งให้งบประมาณ ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชายเลน รวมถึง มีพันธมิตรสู่การร่วมกันในการจัดตั้งเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “เรามีการจัดการชายฝั่งมาก่อน

ต่อมามีกลุ่มโครงการของประเทศ EU CHARM หรือโครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งเข้ามาสนับสนุนโดยให้งบประมาณในการจัดการทรัพยากร ให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง” (ผู้นำชุมชนคนที่ 4, 2562)

1.5 ขั้นตอนการบริหารจัดการเครือข่าย ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = .46) คือ เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเหมือนกลไกขับเคลื่อนให้เครือข่ายชุมชนสามารถดำเนินงานไปได้เพราะการบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนจะทำให้กลุ่มบุคคลหรือสมาชิกในเครือข่ายชุมชนเข้ามาทำงานร่วมกันดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายร่วมกันของเครือข่ายชุมชน และการปรับตัวในการจัดการ ร่วมกับการประสานความร่วมมือกับองค์กรภาคีภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลว่า “มิติเรื่องการบริหารจัดการก็สำคัญ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ผลประโยชน์แล้ว และวิเคราะห์โครงสร้างในการจัดการร่วมกันว่าจะรูปแบบไหนที่นำไปสู่การจัดการความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน” (นักวิชาการคนที่ 2, 2562)

2. ศึกษาปัจจัย/ เงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร พบว่า ความมั่นคงด้านอาหาร ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่า น้ำ ดินในป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง เป็นแหล่งเพาะพันธุ์พืชและสัตว์ก่อเกิดรายได้ของครัวเรือนชุมชน จึงเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการดูแลป่าร่วมกันรณรงค์ปลูกป่าและสร้างความรู้ให้แก่ชุมชนเพื่อประโยชน์ในการยังชีพ และลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ

2.1.1 เงื่อนไขภายใน ประกอบด้วย 1) ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ เป็นปัจจัยที่ทำให้มีการรวมกลุ่มและช่วยเหลือกันดำเนินงานพัฒนา และเรียนรู้ร่วมกัน กลายเป็นเครือข่ายชุมชน 2) ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงชุมชนที่เข้มแข็ง มีการถ่ายทอด สืบสานแนวคิด อุดมการณ์ และงานพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน 3) การจัดการข้อมูลและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล โดยนำข้อมูลนั้นมีร่วมกันคิด วางแผน ดำเนินการ แก้ปัญหาและพัฒนา 4) การจัดให้มีพื้นที่และกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) การมีแหล่งเรียนรู้ของชุมชน สร้างแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร

2.1.2 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 1) องค์กรและหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อพัฒนาชุมชน เช่น ข้อมูลความรู้ ด้านกระบวนการและวิธีการ และเครือข่าย 2) การรวมกลุ่ม การสร้างกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

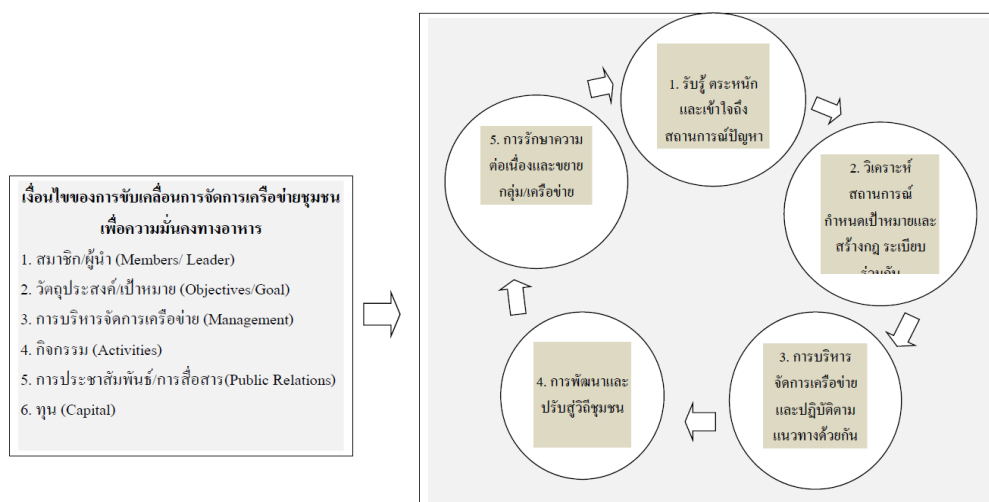
2.2 เงื่อนไขเป็นอุปสรรค

2.2.1 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย 1) ฐานะทางเศรษฐกิจและหนี้สิน เป็นปัจจัยที่ทำให้คนในชุมชนมุ่งทำงานตนเองมากกว่าทำงานส่วนรวม และ 2) เวลา เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมกับชุมชน

2.2.2 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 1) การเมืองและนโยบายของรัฐ การเปลี่ยนแปลง ความไม่ชัดเจน และ 2) กระแสสังคมจากภายนอกชุมชน ได้แก่ กระแสทุนนิยม บริโภคนิยม เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

3. พัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร พบว่า จากปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นได้อย่างเข้าใจ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาเป็นพื้นฐานในการสร้างรูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารให้เป็นระบบ และขั้นตอนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และจากการสร้างรูปแบบการจัดการเครือข่าย มีการประเมินครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเวลา ด้านสถานที่ และด้านบุคคล ถือได้ว่าข้อมูลมีความเหมาะสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร

จากรูปภาพอธิบายได้ว่าเงื่อนไขของการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร มีองค์ประกอบ ได้แก่

1. สมาชิก /ผู้นำ เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของเครือข่ายชุมชน ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้
2. เป้าหมาย/ วัตถุประสงค์/ ผลประโยชน์ ทำให้สมาชิกสามารถมองเห็นอนาคตที่เป็นภาพเดียวกันมีการรับรู้และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน สร้างกระบวนการขับเคลื่อน

3. กิจกรรมของเครือข่ายชุมชน มีกิจกรรมที่สมาชิกสามารถร่วมกันดำเนินงาน เพื่อเป้าหมายของเครือข่ายชุมชนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและประสบความสำเร็จ

4. การบริหารจัดการเครือข่าย เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเสมือนกลไกขับเคลื่อน ให้เครือข่ายชุมชนสามารถดำเนินงานไปได้ การจัดการเครือข่ายชุมชนทำให้การจัดการ เครือข่ายชุมชนมีประสิทธิภาพ

5. การประชาสัมพันธ์/การสื่อสาร เป็นการสร้างความเข้าใจให้แก่สมาชิก

6. ทุน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทรัพยากร ทุนวัฒนธรรมประเพณี และทุนเงิน ซึ่งนำไปสู่ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร ได้แก่

6.1 ขั้นรับรู้ ตระหนักและเข้าใจถึงสถานการณ์ปัญหา คือ การสร้างความเข้าใจในสถานการณ์และแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนัก และเข้าใจถึงสถานการณ์ปัญหา รับรู้ร่วมกันนำไปสู่การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน แก้ไขปัญหาพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย และสร้างความเท่าเทียมกันในฐานะ “หุ้นส่วน (Partner)”

6.2 ขั้นวิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดเป้าหมายและสร้างกฎ ระเบียบร่วมกันที่ชุมชน ให้ ตระหนักและเข้าใจในสถานการณ์ปัญหา วิเคราะห์สถานการณ์ไปสู่การร่วมคิดเพื่อให้ได้ข้อสรุปของเป้าหมายที่ต้องการแก้ไข/พัฒนาร่วมกัน

6.3 ขั้นการบริหารจัดการเครือข่าย และปฏิบัติตามแนวทางร่วมกัน การบริหารจัดการเครือข่ายชุมชนเป็นหัวใจของเครือข่ายซึ่งเกิดขึ้นจากการที่สมาชิกเครือข่าย เป็นผู้ร่วมกันกำหนดการบริหารจัดการเครือข่ายทั้งโครงสร้างของเครือข่าย สถานภาพ บทบาท หน้าที่ของสมาชิก การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร งบประมาณ เป็นต้น เพื่อนำไปสู่ การปฏิบัติร่วมกัน

6.4 ขั้นการพัฒนาและปรับสู่วิถีชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดตามและประเมินผลเพื่อการทำงานซึ่งเป็นเสมือนขั้นการตรวจสอบความคิดและแนวทางในการปฏิบัติใหม่ ซึ่งควรมีการดำเนินการติดตามประเมินผลและควรเป็นไปในลักษณะ การให้กำลังใจ และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์

6.5 ขั้นการรักษาความต่อเนื่องและขยายกลุ่มเครือข่าย เป็นขั้นตอน ที่สร้างความต่อเนื่องหรือความยั่งยืนของเครือข่ายด้วยการจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การรักษาความสัมพันธ์ที่มีระหว่างสมาชิกด้วยการร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน เพื่อการพัฒนา เครือข่ายในระยะยาวและยั่งยืน

6.6 องค์ประกอบของการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเครือข่าย ชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร ได้แก่ 1) สมาชิก /ผู้นำ 2) เป้าหมาย/ วัตถุประสงค์/ ผลประโยชน์ 3) กิจกรรมของเครือข่ายชุมชน 4) การบริหารจัดการเครือข่าย 5) การประชาสัมพันธ์/การสื่อสาร และ 6) ทุน

อภิปรายผล

1. จากการศึกษากระบวนการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร เห็นได้ว่า สถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารมีความมั่นคง และมีความหลากหลาย ได้แก่ อาหารจากนา แหล่งน้ำธรรมชาติ ป่าธรรมชาติ ป่าชายเลน ตลาด และการผลิตอาหารเองของชุมชน ชุมชนมีปริมาณอาหารที่เพียงพอ เหมาะสม และสามารถเข้าถึงได้โดยชุมชนมีกระบวนการบริหารจัดการด้านความมั่นคงทางอาหารด้วยตัวเองอย่างเข้มแข็ง และมีกระบวนการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) รับรู้และตระหนักถึงสถานการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร 2) วิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดเป้าหมายและสร้างกฎ ระเบียบร่วมกัน 3) การบริหารจัดการเครือข่ายและปฏิบัติตามแนวแนวทางด้วยกัน 4) การพัฒนาและปรับวิถีชุมชน และ 5) การรักษาความต่อเนื่องและขยายกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับพระดาวเหนือ บุตรสีทา กล่าวถึงขั้นตอนการสร้าง/ก่อรูปเครือข่ายนั้น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ตระหนักถึงปัญหาและสำนึกการรวมตัวเป็นเครือข่าย 2) มีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน 3) สร้างความไว้วางใจ 4) การแสวงหาแกนนำที่ดี และ 5) การสร้างแนวร่วมสมาชิกเครือข่าย (พระดาวเหนือ บุตรสีทา, 2557)

2. จากการศึกษาปัจจัย/เงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร เห็นได้ว่า ผู้นำชุมชน เป็นปัจจัย/เงื่อนไขที่มีบทบาทสำคัญและมีพลังอำนาจให้เกิดการขับเคลื่อน หรือส่งเสริมสนับสนุน ผู้นำเข้มแข็ง รวมทั้ง การประสานความร่วมมือกับองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ จากภายนอกชุมชนเพื่อให้เกิดแรงสนับสนุนในด้านความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ซึ่งผู้นำชุมชนจำเป็นจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีความตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร รวมทั้ง การผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนในการขับเคลื่อนและพัฒนาไปสู่การสร้างมั่นคงทางอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับวีระศักดิ์ จุลดาลัย และคณะ กล่าวถึงชุมชนตำบลสามผงมีความมั่นคงทางอาหารทั้ง 4 มิติเนื่องจากมีป่าบุง ป่าทามและลุ่มน้ำสงคราม ซึ่งเป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติของชุมชนที่อุดมสมบูรณ์และมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม (วีระศักดิ์ จุลดาลัย และคณะ, 2556) แต่ในสภาวะการณ์ ปัจจุบัน ชุมชนตำบลสามผงเริ่มมีความไม่มั่นคงทางอาหารระดับชุมชนในมิติที่ 1 การมีอาหารพอเพียง และมิติที่ 3 การเข้าถึงอาหาร เนื่องจากสมาชิกชุมชนปลูกพืชเศรษฐกิจแทนพืชอาหารเพื่อเพิ่มรายได้โดยใช้พื้นที่ทำนาปีและแผ้วถางป่าบุงป่าทามเพื่อทำนาปรัง ก่อให้เกิดการสูญเสียระบบนิเวศของป่าบุงป่าทาม ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรอาหารของชุมชน มีการทำประมงเพื่อการค้า โดยใช้เครื่องมือจับปลาเชิงพาณิชย์ในขณะที่มีความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน ในมิติที่ 2 อาหารมีเสถียรภาพเนื่องจากพื้นที่ปลูกไม่ยืนต้นตามหัวไร่ปลายนา และมีการวางแผนผลิตอาหารตลอดปีโดยเพิ่มปริมาณการทำนาปรัง การเลี้ยงปลาในบ่อช่วงฤดูแล้ง และมิติที่ 4 การใช้ประโยชน์โดยชุมชนมีวิธีการเลือกซื้อวัตถุดิบเพื่อนำมาประกอบอาหาร และใช้น้ำจากประปาหมู่บ้านที่มีคุณภาพ

3. จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร เห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิด ความรู้ ให้เกิดผลสู่การปฏิบัติที่เป็นการร่วมมือกันของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและการอยู่ร่วมกัน วิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญาของชุมชนให้เกิดความเชื่อมโยง สมดุลที่นำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน ผ่านกระบวนการจัดการที่ซึ่งสอดคล้องกับเสาหลักสี่ รุ่งตะวันเรืองศรี และคณะ กล่าวถึงรูปแบบการจัดการความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ชุมชนชายฝั่งขนาดเล็ก มีปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการความมั่นคงทางอาหารคือ ชุมชนบ้านบุโบยมีการยึดถือหลักคำสอนตามศาสนาอิสลาม การมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน การใช้ภูมิปัญญาที่สั่งสม การสร้างกระบวนการเรียนรู้และการหารือ มีสิทธิในการเข้าถึง ทรัพยากร ภาวะผู้นำของกลุ่มและชุมชน ที่ดิน (ทรัพยากร) ทูนแรงงาน ตลาด เทคโนโลยี ระบบนิเวศ และแผนแม่บทการ อุปสรรคคือ คนรุ่นหลังไม่สนใจ ชุมชนมีรายได้และเงินออมน้อย (เสาหลักสี่ รุ่งตะวันเรืองศรี และคณะ, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ด้านกระบวนการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร ต้องมีการบูรณาการองค์ประกอบและการจัดการต่าง ๆ ร่วมกันผ่าน รูปแบบ ขั้นตอน และกระบวนการจัดการเครือข่ายชุมชน ร่วมกับการกำหนดแนวคิด เป้าหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางอาหาร

2. ด้านปัจจัย/ เงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน ผ่านกระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญ โดยมุ่งปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับสมาชิกชุมชน มีกิจกรรมที่หลากหลาย และการบังคับใช้กฎหมายร่วมกัน

3. ด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร รูปแบบการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างเสริมความมั่นคงทางอาหาร เป็นขั้นตอนการเรียนรู้และการสร้างเสริมความมั่นคงทางอาหารของชุมชน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ภายใต้โครงสร้างและปฏิสัมพันธ์ในการสร้างเสริมความมั่นคงทางอาหารของชุมชน

การทบทวน ตระหนัก และศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารของตนเองและชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารของตนเองและชุมชน โดยผลักดันให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง จากการศึกษาข้อมูลงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยได้สรุปในภาพรวมได้ว่า ชุมชนควรพิจารณารูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารนี้ไปปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาและการจัดการเครือข่าย

ชุมชนของชุมชน และควรมีความยืดหยุ่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลังและประสบการณ์ของชุมชน และนำองค์ความรู้ใหม่ที่ได้มาปรับใช้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ คือ 1) ผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน และคนในชุมชน ควรให้ความสำคัญกับภูมิปัญญา ประสบการณ์ และความรู้ของชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้และสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชน โดยการผสม หรือ ประยุกต์ให้เข้ากับแนวคิด องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับมาอย่างเหมาะสมกับชุมชน และ 2) ชุมชนควรพิจารณารูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารนี้ไปปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาและการจัดการเครือข่ายชุมชนของชุมชน และควรมีความยืดหยุ่น แต่ละขั้นตอนอาจใช้เวลาเร็วช้าแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลังและประสบการณ์ของชุมชน และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรมีการวิจัยรูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร โดยจำแนกตามภูมิภาค เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างตามสภาพบริบทได้อย่างชัดเจน และ 2) ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหารนี้ไปดำเนินการโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อได้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลผลของรูปแบบการเครือข่าย

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: เอ็กเปอร์เนต.
- ชาวบ้านคนที่ 1. (2562). รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร. (นฤมล คำอ่อน และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, ผู้สัมภาษณ์)
- ชาวบ้านคนที่ 5. (2562). รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร. (นฤมล คำอ่อนและไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, ผู้สัมภาษณ์)
- ทรงสิริ วิชิรานนท์ และคณะ. (2557). วิถีชีวิตและความมั่นคงทางอาหารท้องถิ่นใต้. วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 8(1), 94-107.
- นักวิชาการคนที่ 2. (2562). รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร. (นฤมล คำอ่อนและไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, ผู้สัมภาษณ์)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ประภาพร ขอไพบูลย์. (2555). การขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางอาหารจากชุมชนสู่ระดับชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- ผู้นำชุมชนคนที่ 1. (2562). รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร. (นฤมล คำอ่อน และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, ผู้สัมภาษณ์)

- ผู้นำชุมชนคนที่ 4. (2562). รูปแบบการจัดการเครือข่ายชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร. (นฤมล คำอ่อน และไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, ผู้สัมภาษณ์)
- พรทิพย์ ตีลกานันท์. (2557). การนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างเสริมความมั่นคงทางอาหาร. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระดาวเหนือ บุตรสีทา. (2557). การสร้างเครือข่ายและการจัดการเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านพชรธรรมนำสุข อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วีรลพัชร ประเสริฐศักดิ์. (2556). ความมั่นคงทางอาหาร: จากพัฒนาการเกษตรสู่เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารการเมืองการปกครอง การจัดการบ้านเมืองที่ดี/นโยบาย, 5(2), 139-149.
- วีระศักดิ์ จุลดาลัย และคณะ. (2556). การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะและแผนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงอาหารระดับชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสามผง อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศจินทร์ ประชาสันต์. (2552). การพัฒนาดัชนีชี้วัดความมั่นคงทางอาหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.).
- สุภา ไยเมือง. (2555). ตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชน. นนทบุรี: มูลนิธิชีววิถี.
- เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี และคณะ. (2559). การเก็บหาและการใช้ประโยชน์ของป่าในป่าเขาหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 14(3), 463-483.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. New York: Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

แบบจำลองการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็ง ของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย*

THE PARTICIPATION MODEL OF SOCIAL NETWORKS TO STRENGTH OF CHILD & YOUTH COUNCIL OF THAI SOCIAL

นภัทร แก้วนาค

Naputr Gawnak

วาสนา มะลินิน

Wasana Malinin

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand

E-mail: dr.naputr@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย 2) เพื่อนำเสนอแบบจำลองการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ใช้แบบสอบถามกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาเด็กและเยาวชน สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย 2) สัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของส่วนราชการทุกระดับ ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น 8 จังหวัด จังหวัดละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน และ 3) สทนากลุ่มผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในพื้นที่ต้นแบบเพื่อกำหนดแบบจำลองระบบเครือข่ายทางสังคมแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ ได้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบสนทนากลุ่มย่อย ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิควิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาเด็กและเยาวชน และภาคีเครือข่ายในภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเข้มแข็ง และมีความพร้อมในการถ่ายทอดองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุด 2) แบบจำลองระบบเครือข่ายทางสังคมแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน คือ 1) ภาคีเครือข่ายต้องเข้มแข็ง มีคุณภาพและมีข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี

* Received 6 August 2020; Revised 15 August 2020; Accepted 17 August 2020

คำสำคัญ: แบบจำลองการมีส่วนร่วม, เครือข่ายทางสังคม, สภาเด็กและเยาวชน, ความเข้มแข็ง

Abstract

This research paper aims to 1) to study the participation of social networks, strengthening the child council and thinking in Thai society 2) to present the model of the participation of the strengthening social networks of the Council Children and youth in Thai society The sample group used in this research is divided into 3 groups which are 1) use questionnaires with those involved with the Children and Youth Council Council of Children and Youth of Thailand 2) Interview with executives and all relevant parties of government agencies Both at the provincial level, 8 local districts, 3 in each province, a total of 24 people, and 3) discussing the group of executives and relevant parties. In the prototype area to determine the model of participatory social networking in the strengthening of the Children and Youth Council. Mixed method research is used. The research tools are 1) Questionnaire 2) In-depth interview form 3) Sub-group discussion form Conducting quantitative data analysis by determining frequency, percentage, mean, and analyzing qualitative data using analytical techniques. The findings are as follows: Found that 1) the Council of Children and Youth And network partners in the Northeast region have strengthened 2) The Participatory Social Networking Model for Sustainable Strengthening of the Child and Youth Council is 1) Network partners must be strong. Quality and good information on children and youth.

Keywords: The Participation Model, Social Networks, Council of Children and Youth, Strength

บทนำ

ในปัจจุบันการยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึงปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย ตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580), 2561) โดยการกำหนดจุดเน้นในเรื่องของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนตลอด ช่วงชีวิต อีกทั้งยังกำหนดจุดเน้นในเรื่องของการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน รวมถึงส่งผ่านกรอบยุทธศาสตร์ลงสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) โดยกำหนดเป็นจุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักในเรื่องการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงานผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังมีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างและพัฒนาผู้นำชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ บริการและจัดการทรัพยากรอีกด้วย (กองนโยบายและแผน, 2559)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 36 ได้กำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชน ตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนเขต สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2560) และความในมาตรา 8 ยังกำหนดให้สำนักงานหรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร่วมมือ ส่งเสริม และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยในการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงหลักการและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและประชาสังคมในท้องถิ่นด้วย (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ, 2550) และในมาตรา 22 ยังกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล โดยคำแนะนำของหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวในแต่ละจังหวัด จัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบลสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล แล้วแต่กรณีจากมาตราดังกล่าวของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็ก และเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กรมกิจการเด็กและเยาวชน มีหน้าที่สำคัญในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่รับผิดชอบของตน โดยจะต้องจัดสรรงบประมาณ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2543) และจากการที่กรมกิจการเด็กและเยาวชนมีพันธกิจหลักในการดูแลส่งเสริมปกป้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางก็มีอยู่และเกิดขึ้นตลอดเวลา สภาเด็กและเยาวชน ที่มีความเข้มแข็งมีกลไกการขับเคลื่อนการทำงานที่ดีมีระบบการสร้างเครือข่ายและการทำงานเชิงบูรณาการกับทุกภาคส่วนจึงน่าจะเป็นโครงการการ

ป้องกันแก้ไขปัญหาพัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมสวัสดิการเด็กและเยาวชนได้อย่างเป็นระบบด้วย แผนงานโครงการกิจกรรมที่ดี อันจะนำมาซึ่งระบบการบริหารจัดการความเป็นองค์กรสภาเด็ก และเยาวชนที่มีรูปแบบมีมาตรฐาน แบบแผนการดำเนินงานที่ดี ที่ทุกส่วนเห็นคุณค่าเห็น ความสำคัญพร้อมให้การเกื้อกูลช่วยเหลือและเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจในการส่งเสริม ปกป้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยใช้สภาเด็กและเยาวชน ที่มีความเข้มแข็งเป็น กลไกการขับเคลื่อนการทำงานนั้น ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความเข้มแข็ง ด้านเด็กและเยาวชนโดยเริ่มตั้งแต่ระดับพื้นที่ที่สามารถดูแลกันเองได้ โดยในพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 24 กำหนดให้มีสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยคณะ บริหารสภาเด็กและเยาวชนตำบล และคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ที่อยู่ในเขต พื้นที่อำเภอนั้น อีกทั้งความในมาตรา 26 ให้มีสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด ซึ่งสมาชิก ประกอบด้วยประธานสภาเด็กและเยาวชนอำเภอทุกอำเภอ และผู้แทนจากคณะบริหารสภา เด็กและเยาวชนอำเภอแต่ละอำเภอ อำเภอละ 4 คน ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยเด็กและเยาวชนที่ อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลนั้น นอกจากนี้ในมาตรา 30 ยังกำหนดให้ มีสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ซึ่งสมาชิกประกอบด้วย 1) ประธานสภาเด็กและ เยาวชนจังหวัดจากทุกจังหวัด 2) ประธานสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และ 3) ผู้แทน เด็กและเยาวชน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองจากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้ลงทะเบียนไว้ตาม ระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยคำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มเด็กและเยาวชนรวมทั้ง ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสจำนวน 38 คน พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน แห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ตั้งแต่สภาระดับตำบล อำเภอ จังหวัดและระดับชาติ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาสังคมและโอกาสในการสร้าง ศักยภาพเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมการพิทักษ์สิทธิและการคุ้มครองเด็ก เยาวชน รวมถึงการสร้างเสริมสวัสดิการทางสังคมของเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้ มีพัฒนาการมีโอกาสแห่งการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์และการปกป้องคุ้มครองสร้างภูมิคุ้มกันทาง สังคมให้เกิดขึ้นกับเด็กทุกช่วงวัยทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อการสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งของเด็ก และเยาวชนไทย ผ่านกระบวนการสร้างจากสภาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการ พัฒนา และสามารถพัฒนาแก้ไขปัญหาดังกล่าวในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ, 2550)

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว จึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่องแบบจำลองการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณลักษณะความพร้อมในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความ เข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชน สังเคราะห์ระบบเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็ง ของสภาเด็กและเยาวชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย
2. เพื่อนำเสนอแบบจำลองการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบผสมวิธี (Mix - Method Research) ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูล เชิงปริมาณด้วยการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งแบ่งลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 2) สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการวิจัยแต่ละวัตถุประสงค์
- 3) สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสภาเด็กและเยาวชน
- 4) ภาค คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างการศึกษา และ
- 4) สรุปผลการศึกษาวิจัยเป็นชุดคำตอบ ระบบความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชน โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

1.1 ผู้บริหารกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตั้งแต่อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน /รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน /ผู้อำนวยการกอง/กลุ่ม หัวหน้าหน่วย และบ้านพักเด็กและครอบครัวที่เกี่ยวข้อง

1.2 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ จังหวัด อำเภอ ท้องถิ่นทุกระดับ

1.3 คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับรวมทั้งสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย องค์กรเครือข่ายและทุกภาคส่วนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับสภาเด็กและเยาวชน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.3.1 ใช้แบบสอบถามกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาเด็กและเยาวชน สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และเยาวชนในพื้นที่ 4 ภาค ประกอบด้วย 8 จังหวัด 8 อำเภอ 8 อบต. เพื่อศึกษาความพร้อมในการสร้างการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 24 แห่ง แต่ละ 20 ชุด รวมทั้งหมด จำนวน 480 ชุด

1.3.2 สัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของส่วนราชการทุกระดับ ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น 8 จังหวัด จังหวัดละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน ในพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อกำหนดทิศทางการร่วมกันสร้างความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชน โดยการเก็บข้อมูลเชิงลึก

1.3.3 สันทนาการผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในพื้นที่ต้นแบบ เพื่อกำหนดแบบจำลองระบบเครือข่ายทางสังคมแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง

สภาเด็กและเยาวชน โดยการนำแบบจำลอง ที่ได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์จากการลงพื้นที่ทั้งหมด มาสนทนากลุ่มย่อย ทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ แห่งละ 12 คน ทั้งหมดจำนวน 48 คน

ผลการวิจัย

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย

ลำดับ	การบริหารสภาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางสังคม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารสภาเด็กและเยาวชน	4.41	0.55	มาก
2.	มาตรการ กลไกการบริหารจัดการสภาเด็กและเยาวชน	4.32	0.60	มาก
3.	ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารแบบพึ่งตนเอง	4.26	0.62	มาก
4.	มาตรการและกลไกการบริหารสภาเด็กและเยาวชนแบบพึ่งตนเอง	4.25	0.63	มาก
5.	ความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในการบริหารจัดการ	4.27	0.64	มาก
6.	ระบบความพร้อมของ อปท.(แต่ละระดับ) ในการรับการถ่ายโอน	4.14	0.69	มาก
7.	คุณลักษณะภาคีเครือข่ายทางสังคมเสริมหนุนกิจการสภาเด็กและเยาวชน	4.20	0.65	มาก
8.	กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางสังคมต่อสภาเด็กและเยาวชน	4.18	0.68	มาก
9.	ตัวชี้วัดความพร้อมการถ่ายโอนของสภาเด็กและเยาวชน (CYC : Transfer Readiness Index)	4.22	0.63	มาก
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม		4.25	0.55	มาก

ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสภาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางสังคมในภาพรวม ($\bar{x}$ = 4.25) อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นจะพบว่า ประเด็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารสภาเด็กและเยาวชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.41) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ประเด็นมาตรการ กลไกการบริหารจัดการสภาเด็กและเยาวชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.32) อยู่ในระดับมาก และประเด็นระบบความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (แต่ละระดับ) ในการรับการถ่ายโอนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 4.14) อยู่ในระดับมาก

นำเสนอแบบจำลองการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย

ผู้วิจัยได้นำบทสรุปผลการสนทนากลุ่มกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานผู้แทนกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับบ้านพักเด็กและครอบครัว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและ องค์กรบริหารส่วนตำบลที่ได้ข้อมูลจากบุคคลหลากหลายบทบาทหน้าที่และตำแหน่งความรับผิดชอบ งานกิจกรรมสภาเด็กและเยาวชน

ทุกระดับแต่ละพื้นที่ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการ Qualitative Data Analysis Technic

จากผลการรวบรวมข้อมูลสนทนากลุ่มย่อย ณ บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดนครสวรรค์ เทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดมุกดาหาร และบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดระนอง ได้ข้อสรุปผลการวิจัย ดังนี้

คุณลักษณะความเข้มแข็งที่มีเสถียรภาพของสภาเด็กและเยาวชน

บ้านพักเด็กและครอบครัว มีบทบาทในการประสานการปฏิบัติและให้การสนับสนุนส่งผลให้ สภาเด็กและเยาวชน ทุกระดับมีศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนแสดงออกถึงจิตอาสา มีการปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่ดี มีความเก่งเป็นคนดีมีความสุขและสร้างสรรค์ บ้านพักเด็กและครอบครัว มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับ สภาเด็กและเยาวชนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านภาวะผู้นำของหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว ด้วยความทุ่มเทของเจ้าหน้าที่ที่เล็งรวมถึงระบบการจัดการอื่น ๆ ที่จะเป็นแม่แบบเป็นพิมพ์เขียวการสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น โดยที่คุณลักษณะความเข้มแข็งและศักยภาพทางสภาเด็กและเยาวชน นั้น บทสรุปของการสนทนากลุ่ม กล่าวได้ดังนี้

1. ความสามารถในการพึ่งตนเอง สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับต้องมีความเป็นตัวของตัวเองมีความเป็นอิสระในการพูดและในการปฏิบัติงานด้วยความถูกต้อง เฉพาะราย และถูกกาลเทศะตามบริบทต่าง ๆ สามารถทำโครงการได้ มีกิจกรรมการทำงานเกิดประโยชน์สาธารณะที่เป็นกิจกรรมหารายได้ขายสินค้า ขายผลิตภัณฑ์หารายได้มาจุนเจือการบริหารงานภายในสภาเด็กและเยาวชนเป็นสภาเด็กและเยาวชน ที่มีเครือข่ายสนับสนุนมีสถาบันการศึกษา โรงเรียน วัด และหน่วยงานในชุมชนอื่นให้การยอมรับ

2. มีการสื่อสารองค์การสู่สาธารณะ เป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสื่อสาร สภาเด็กและเยาวชนให้สังคมรู้จัก ให้ชุมชนเข้าใจ ให้ประชาชนเชื่อมั่นและคนทั่วไปมีความศรัทธาชื่นชมยินดี เด็กและเยาวชนจำนวนมากในแต่ละท้องถิ่นที่มีสภาเด็กและเยาวชนแต่ยังไม่ทราบและไม่รู้จัก สภาเด็กและเยาวชน ไม่ทราบบทบาทหน้าที่ใด ๆ ของสภาเด็กและเยาวชนซึ่งการเป็นสภาเด็กและเยาวชนแบบตั้งรับไม่บริหารงานเชิงรุกและขาดความรู้ในการสื่อสารสู่สังคมภายนอกองค์กรให้เป็นหน่วยงานภาคเอกชนที่ภาครัฐให้การสนับสนุนสื่อสารถึงทุกคนทั้งภายในและภายนอกองค์กรให้คนภายนอกมั่นใจ เชื่อใจ และให้คนภายในศรัทธาเชื่อมั่น สภาเด็กและเยาวชน

3. ประธานคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนมีภาวะผู้นำ เป็นภาวะผู้นำของเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ที่ผู้บริหารทำหน้าที่ในการนำ สภาเด็กและเยาวชน สู่ความสำเร็จของพันธกิจ สภาเด็กและเยาวชน ที่กำหนดไว้ซึ่งผู้ทำหน้าที่ประธานสภาเด็กและเยาวชน ต้องมีความคิดเป็นอิสระ มีความเที่ยงธรรม กตัญญูแผ่นดินเกิดและมีจิตสาธารณะ เป็นแบบอย่าง

ให้กับคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชน และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนคนอื่น ๆ ในแต่ละพื้นที่ที่สภาเด็กและเยาวชน จึงต้องมีระบบฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนอย่างพร้อมเพรียงและสามารถนำมาใช้ได้ให้ทันเหตุการณ์ รวดเร็วและถูกต้องเป็นปัจจุบัน

4. สภาเด็กและเยาวชน มีแหล่งทุนเป็นกองทุน จากบ้านพักเด็กและครอบครัวและทั้งจากหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เช่น การขอรับการสนับสนุนจากวัฒนธรรมจังหวัด เกษตรจังหวัด การท่องเที่ยวและการกีฬาจังหวัด เป็นต้น รวมถึงแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากภาคเอกชน ภาคธุรกิจที่ต้องการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์สาธารณะแสดงออกถึงการรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)

5. สภาเด็กและเยาวชน มีระบบการเรียนรู้ สภาเด็กและเยาวชน มีชุดความคิดในการพัฒนาตนเองในความเป็นผู้นำเป็นคณะกรรมการทั้งเป็นการอบรมให้สมาชิกเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ซึ่งมีความใส่ใจและสมัครใจมาเข้ารับการเรียนรู้ในทักษะชีวิตต่าง ๆ ให้มีวุฒิภาวะความเป็นเด็กที่สมวัยมีพัฒนาการทางร่างกายจิตใจ สติปัญญาและวุฒิอารมณ์เหมาะสมนำมาซึ่งพัฒนาการให้มีความพร้อมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะความเป็นผู้นำเป็นผู้เสียสละ มีเมตตาต่อคนอื่น ๆ อยู่ตลอดเวลามีการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการ ความรอบรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ พฤติกรรมทั้งวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวันมีทักษะเชิงวิชาชีพในท้องถิ่นฝึกทักษะการทำอาหาร เครื่องดื่ม งานฝีมือ และศิลปะในชุมชน ตลอดจนเรียนรู้ ฝึกฝนด้านดนตรี กีฬา ประเพณีและวัฒนธรรมเชิงภาษาอาหารการกิน วัฒนธรรมการแต่งกายอันจะเป็นการสืบทอดคุณค่าภูมิปัญญาแต่ละท้องถิ่นให้เข้มแข็งและคงความมีคุณค่าไว้ตลอดไป ท้ายสุดเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ควรมีโอกาสฝึกฝน เรียนรู้และพัฒนาทักษะ วิถีชีวิตเป็นทักษะเชิงการคิดสร้างสรรค์ ความมั่นใจในชีวิต ความเชื่อมั่นตนเอง การกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง รวมถึงการมีภูมิคุ้มกันชีวิต รู้รักป้องกันและรักษาชีวิตที่ดีงามไว้ ไม่ยุ่งกับสิ่งผิดกฎหมายใด ๆ ทั้งด้านการไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การลักขโมย การกล่าวเท็จมุสา การเบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น มีวิชาชีพเป็นภูมิคุ้มกันภัยอันตรายที่มีอยู่รอบตัว รอบชุมชน และทั่วทุกสังคม

6. ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ เข้าใจและให้โอกาส สภาเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนอยู่ในวัยรุ่น วัยเรียนทั้งวัยเด็กทุกคน เมื่อได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนของเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ แต่ละระดับ สภาเด็กและเยาวชน มีความรับผิดชอบในชีวิตมากขึ้นที่ต้องมีการบริหารเวลา บริหารการเรียนรู้ บริหารวิธีการเข้าสังคมต่าง ๆ

7. สภาเด็กและเยาวชนมีระบบการสื่อสาร 360 องศา เป็นการนำแบบความต้องการมีส่วนร่วมมีความเป็นธรรมมีความถูกต้องดีงาม มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลในการทำงานมีเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อแนวทางของการมีธรรมาภิบาลในการบริหารสภาเด็กและเยาวชน

8. สภาเด็กและเยาวชนมีกิจกรรมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บ้านพักเด็กและครอบครัวและชุมชน โดยเฉพาะการกำหนดแผนงานโครงการรวมทั้งกิจกรรม

ต่าง ๆ สภาเด็กและเยาวชนควรทำงานเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีกรอบงานทั้งกลุ่มโครงการ กิจกรรมที่สอดคล้องกับหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การเขียนแผนงานโครงการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในแต่ละพื้นที่ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น

8.1 แผนงานในเชิงการป้องกันสาธารณะวิฤตภัยในชุมชนซึ่งเด็กและเยาวชนควรระมัดระวังเรื่องใดอย่างไร

8.2 แผนงานโครงการด้านสุขภาพสุขอนามัยการควบคุมโรค การป้องกันโรค การรักษาความสะอาดบ้านเรือน ชุมชน งานการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แม่น้ำ คลอง หนอง บึง การบำบัดน้ำเสียการส่งเสริมสุขภาพ การกีฬา การออกกำลังกาย และการประกอบอาหารที่ถูกสุขลักษณะปลอดภัย มีคุณค่าทางโภชนาการในสถานศึกษาต่าง ๆ

8.3 การจัดระบบด้านเทคโนโลยีระบบสารสนเทศ การทำภูมิคุ้มกัน การเล่นเกมออนไลน์ หรือการหมกมุ่นกับโทรศัพท์สื่อสารมากเกินไป การทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และสถานศึกษา ในด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนให้น่าอยู่ กิจกรรม การสร้างสวัสดิการของเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้น โดยการประสานงานกับฝ่ายงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานโครงการของสภาเด็กและเยาวชน ที่จะดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน

9. สภาเด็กและเยาวชน มีผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ กล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลการวิจัยมุ่งเน้นการสร้างผลงานของสภาเด็กและเยาวชน ที่สัมผัสได้จริงถึงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่มิใช่เพียงทำงานหมดเงินหมดงบประมาณแล้วรายงานผลด้วยภาพถ่ายและจัดทำเอกสารรายงาน แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นแต่อย่างใด สภาเด็กและเยาวชน ควรได้มีผลงานเชิงประจักษ์ที่จับต้องได้เป็นความสำเร็จที่ได้ผลลัพธ์จริง

10. สภาเด็กและเยาวชน ทุกระดับจะมีความเข้มแข็งมากขึ้น ถ้าทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการให้การสนับสนุนการศึกษาการทำงานนาร่องเป็นการให้อย่างเป็นรูปธรรมและนามธรรม

11. สภาเด็กและเยาวชน ได้รับความร่วมมือที่ดีจากทุกภาคส่วน เป็นปัจจัยเสริมหนุนให้งานสำเร็จ ส่งผลให้ทุกฝ่าย ทุกด้าน มีความพอใจ เป็นความร่วมมือเชิงบูรณาการจากภาคส่วนงานต่าง ๆ ที่มีต่อ สภาเด็กและเยาวชน

12. ความเป็นอิสระในการบริหารงานของสภาเด็กและเยาวชน เป็นงานมีอิสระตั้งแต่การคิด การนำเสนอโครงการ การจัดการแผนยุทธศาสตร์ การบริหาร การแก้ไขปัญหา วิธีแก้ไขและแนวทางการบริการตลอดจนมีอิสระในการดำเนินงานโครงการโดยปราศจากความกดดันจากการทำงานทั้งการคิดการกระทำใด ๆ รวมถึงการไม่ใช้ความคิดของผู้ใหญ่ไปตัดสินคุณค่าของเด็ก คุณภาพผลงานของเยาวชนไม่ใช้กฎหมาย กฎระเบียบ เพราะ

การทำงานของ สภาเด็กและเยาวชน ไม่ใช่หน่วยงานราชการแต่เป้าหมายองค์กรคือจัดตั้งได้ ตามพระราชบัญญัติที่ควรมีอิสระและการบริหารงานเชิงสร้างสรรค์ไม่ผิดกฎหมายใด ๆ แต่ไม่ ถูกปิดกั้นด้วยวัฒนธรรมเดิม ๆ ทั้งแบบแผนประเพณี

อภิปรายผล

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและ เยาวชนในสังคมไทย คณะเนชั่นการ บริหารสภาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของภาคี เครือข่ายทางสังคมในแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าคะแนนค่อนข้างสูง (ค่าเฉลี่ยเข้าใจลั คะแนนเต็ม 5 คะแนน) ถือว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสภาเด็กและ เยาวชนเพื่อการถ่ายโอนภารกิจด้วยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางสังคมในแต่ละด้าน ค่อนข้างดี โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสภาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของภาคี เครือข่ายทางสังคมในด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารสภาเด็กและเยาวชน มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานเพื่อการพัฒนา เด็กและเยาวชน รวมทั้งแก้ไขปัญหที่อาจมีผลกระทบในทางลบต่อเด็กโดยมีแนวทางในการ ดำเนินงานเพื่อ การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันกับครอบครัว ความภาคภูมิใจใน ความเป็นคนไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย เคารพสิทธิเสรีภาพ ของผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายและกติกาของสังคม (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครอง เด็กแห่งชาติ, 2550) โดยส่งเสริมการศึกษาให้เด็กและเยาวชนทุกคนเข้าถึงระบบการศึกษา โดยเฉพาะให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีคุณธรรม คุณภาพจิตที่ดีสามารถประกอบอาชีพและ ดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ แข็งแรง ป้องกันตนเองได้จากโรคภัยและยา เสพติด มีวุฒิภาวะอารมณ์ตามวัย รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมีชีวิต เพื่อส่วนรวมในการพัฒนาชุมชนและประเทศ มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม สามารถเข้า ไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม (สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, 2554) โดยให้มี การจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นโดย ให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ ส่งเสริม และปรับปรุงการ ดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ (มิ่งขวัญ คงเจริญ, 2558)

นำเสนอแบบจำลองการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของ สภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย สรุปว่าการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน จะต้องมีความ เข้มแข็งในด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน อย่างแท้จริงในการมีส่วนร่วมในช่วงดำเนินกิจการถ่ายโอนสภาเด็กและเยาวชนสู่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนในกระบวนการถ่ายโอนและ

การปฏิบัติการกิจสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งการถ่ายโอนเป็นการระดมสรรพกำลังจากภาคีเครือข่ายทางสังคมทั้งในระดับพื้นที่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และในระดับประเทศเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง จริงใจ อย่างต่อเนื่อง และร่วมกันทำงานให้สำเร็จ สอดคล้องผลการวิจัยของกรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ข้อสรุปว่า รูปแบบการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน จะประสบความสำเร็จต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมจากผู้บริหารองค์กรภาครัฐ จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ทีมที่ปรึกษา คณะทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับสภาเด็กและเยาวชน ในการจัดทำระบบข้อมูลในพื้นที่โครงการและกิจกรรมการสร้างเครือข่ายและร่วมการพัฒนาองค์กร (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2558) สอดคล้องกับแนวคิดของ Rojer A Hant (1998) ที่อธิบายระดับการมีส่วนร่วมที่สำคัญตั้งแต่การถูกบังคับให้มีส่วนร่วม การร่วมปฏิบัติงานแบบไม่ประคับประคอง การถูกมอบหมายให้ทำการร่วมปรึกษา หรือการร่วมตัดสินใจ ส่วนไภวีย์ พวงงาม ได้จัดลำดับการมีส่วนร่วมไว้ 5 ชั้น คือ

1. ร่วมค้นหาปัญหาในชุมชน
2. ร่วมวางแผนการทำงาน
3. ร่วมดำเนินการ
4. ร่วมรับผลประโยชน์
5. ร่วมประเมินผล

ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนก็ได้มีแผนการปฏิบัติกับภาคีเครือข่ายทางสังคมครบทุกขั้นตอน เพียงแต่ยังขาดความชัดเจนเป็นรูปธรรมและยังขาดการดำเนินงานในทุก ๆ สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ ทั่วประเทศเท่านั้น (ไภวีย์ พวงงาม, 2557) ส่วนสำนักงานมาตรฐานการศึกษา ได้สรุปกรณีวิธีการมีส่วนร่วมจากภาคีประชาชนไว้ว่า ประชาชนต้องได้เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนตั้งแต่การเข้าร่วมอภิปราย ถกประเด็นปัญหา การจัดทำเนื้อหาสาระของแผนงาน โดยมีการถกแถลงแนวความคิดเป็นแบบประชาธิปไตย ร่วมให้คำปรึกษา หรือร่วมเป็นคณะในการทำงานพัฒนา ร่วมคิดวิเคราะห์อย่างเป็นรูปธรรม จึงกล่าวได้ว่ากรณีมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่สภาเด็กและเยาวชนทุกแห่งทุกระดับควรได้ใช้เป็นแนวทางเชิงพัฒนา มีการปฏิบัติให้เป็นกลไกการดำเนินงานที่มีส่วนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานของสภาเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

เด็กและเยาวชนในการสร้างนวัตกรรมทางสังคมนั้นมีจุดแข็งมากกว่าช่วงวัยอื่น ๆ เนื่องจากเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้และสามารถลองผิดลองถูกได้ การพัฒนาให้เด็กและเยาวชนให้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไม่ใช่เรื่องง่ายเนื่องจากข้อจำกัดที่ติดอยู่กับวัฒนธรรมความเชื่อแบบเดิมที่เชื่อว่า “ต้องเดินตามหลังผู้ใหญ่” แนวคิดเช่นนี้นับเป็นอุปสรรคทางวัฒนธรรมของวิธี

คิดของคนไทยที่จำกัดไม่ให้เด็กและเยาวชนสามารถคิดอะไรแบบใหม่ ๆ ดังนั้นต้องแสดงให้เห็นให้เด็กและเยาวชนเห็นว่า “ไม่จำเป็นต้องเชื่อผู้ใหญ่ทุกเรื่อง” หรือ “ผู้ใหญ่ก็สามารถที่จะคิดผิดได้” เนื่องจากบางครั้งเด็กและเยาวชนมีวิธีคิดไม่เหมือนกับผู้ใหญ่ด้วยเหตุนี้ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดกับเด็กเยาวชนต้องเข้าใจความเป็นเด็กไม่ถูกเหยียดหยามว่าเป็นเด็กก็สามารถคิดได้น้อยไม่ฉลาดเท่าผู้ใหญ่ รวมทั้งจะต้องเห็นว่าจะช่วยส่งเสริมเด็กและเยาวชนได้อย่างไรการที่เด็กและเยาวชนจะมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมี “ความสนุกที่เหมาะสมกับวัย” ไม่น่าเบื่อ ดังนั้นกิจกรรมทางสังคมจึงต้องหันมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่คนรุ่นใหม่สนใจเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านวิธีใหม่ เช่น “บอร์ดเกม” ทำให้เป็นเรื่องสนุกและได้ความรู้ด้วยเป็นการใช้สื่อใหม่และสนทนากับคนรุ่นใหม่นอกจากนี้แล้วการพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมจะต้องให้ความสำคัญ “พื้นที่” ซึ่งเป็นสิ่งพื้นฐานในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไม่ว่าพื้นที่นั้นจะเป็น “พื้นที่เชิงกายภาพ” สำหรับทำกิจกรรม หรือ “พื้นที่ทางโอกาส” ที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นไม่มองว่าเด็กและเยาวชนด้อยกว่าผู้ใหญ่ “พื้นที่ทางโอกาส” ที่ให้เด็กเยาวชนแสดงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวพื้นที่อีกรูปแบบหนึ่งคือ “พื้นที่ทางสังคม” ที่เปิดให้เด็กเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนร่วมกับผู้ใหญ่ ซึ่งผู้ศึกษาได้เสนอข้อเสนอแนะว่า 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องการกำหนดวาระแห่งชาติ ควรให้ความสำคัญกับสภาเด็กและเยาวชน ที่จะเป็พลังการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามบทบาทที่มีความต่อเนื่องและมุ่งเน้นความสำเร็จระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ 2) หน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับรัฐบาล ระดับกระทรวง และกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรได้มีการสื่อสารบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสภาเด็กและเยาวชน มีการประเมินถึงคุณค่าและความสำคัญของ สภาเด็กและเยาวชน สู่สังคม ชุมชน อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2560). พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). กรมกิจการเด็กและเยาวชน . ใน รายงานการวิจัยโครงการศึกษาวิจัยประเมินผลการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- กองนโยบายและแผน. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . เรียกใช้เมื่อ 10 พฤษภาคม 2562 จาก <http://plan.bru.ac.th/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ-ฉบับที่-12/>

- โกวิทย์ พวงงาม. (2557). “บทบาทสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมืองในการพัฒนาประชาธิปไตย: ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข”. มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 7(1), 43 - 61.
- มิ่งขวัญ คงเจริญ. (2558). การประเมินผลกลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559. ใน รายงานวิจัยเสนอต่อกรมกิจการเด็กและเยาวชน. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. (13 ตุลาคม 2561).
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2543). เอกสารประกอบการสัมมนา ร่างแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2553). กรรณวิธีการมีส่วนร่วมจากภาคี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ. (2550). พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (2554). รายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฉบับที่ 3-4 โดยคณะกรรมการเรื่อง “สิทธิเด็ก”. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ เป็นวารสารวิชาการของวัดวังตะวันตก อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกวัด ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่างพิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง โดยการกรอกข้อมูลอ้างอิงในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2010 เป็นต้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ

เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในโกศทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภาโร, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภาโร และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash Abbaszadeh, 2007), (Kiarash, A., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Paul Hersey & Ken Blanchard, 2010), (Hersey, P. & Blanchard, K. 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kiarash Abbaszadeh et al., 2007), (Kiarash, A. et al., 2007)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ จ สุจิณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทา จพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/ (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุญ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุทยานแห่งชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Boo Elizabeth. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6 (5), 25-28.

Kiarash Abbaszadeh. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6 (5), 25-28.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JSBA> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธหรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลิงค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....
.....ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่ มีความน่าสนใจมากที่สุด)
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt).....

2. (16 pt).....

3. (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

[illegible]

.....

.....

.....

(16.pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16.pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16.pt)สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ... พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย... และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ กรณีที่ขอความช่วยเหลือเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

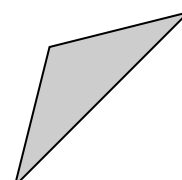
.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (300 คำ)

.....(16 pt).....

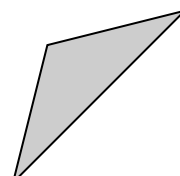
.....

.....

.....

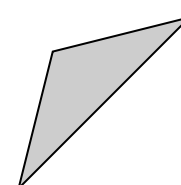
.....

Keywords: 3-5 words

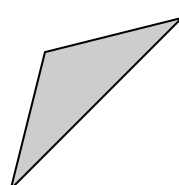
(16 pt).

110. pt.

..(16 pt)..

สรุป (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt)

.....

.....

.....

.....

.....

